

T.C.

ANKARA ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI (ESKİ TÜRK DİLİ)

ANABİLİM DALI

RABGÜZİ'NİN *KİŞAŞÜ'L-ENBİYÂ*'Sİ (LENİNGRAD NÜSHASI/ 398-527)

İNCELEME-METİN-DİZİN

Yüksek Lisans Tezi

Ayşe Beril KARA

Ankara-2018

T.C.

ANKARA ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI (ESKİ TÜRK DİLİ)

ANABİLİM DALI

RABĠŪZİ'NİN *ĶİŖAŖŪ'L-ENBİYĀ'*SI (LENİNGRAD NÜSHASI/ 398-5267)

İNCELEME-METİN-DİZİN

Yüksek Lisans Tezi

Ayşe Beril KARA

Tez Danışmanı

Prof. Dr. Önal KAYA

Ankara-2018

T.C.

ANKARA ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI (ESKİ TÜRK DİLİ)

ANABİLİM DALI

Ayşe Beril KARA

RABĠŪZİ'NİN KİŞAŞŪ'L-ENBİYĀ'SI (LENİNGRAD NÜSHASI/ 398-527)

İNCELEME-METİN-DİZİN

Yüksek Lisans Tezi

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Önal KAYA

Tez Jürisi Üyeleri

Adı ve Soyadı:

İmzası:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Tez Sınavı Tarihi:

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANKARA ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Bu belge ile, bu tezdeki bütün bilgilerin akademik kurallara ve etik davranış ilkelerine uygun olarak toplanıp sunulduğunu beyan ederim. Bu kural ve ilkelerin gereği olarak, çalışmada bana ait olmayan tüm veri, düşünce ve sonuçları andığımı ve kaynak gösterdiğimi ayrıca beyan ederim. (...../...../2018)

Tezi Hazırlayan Öğrencinin

Adı ve Soyadı

.....

İmzası

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ.....	I
ALFABE VE TRANSKRİPSİYON.....	II
İŞARETLER.....	III
KISALTMALAR.....	III
GİRİŞ.....	1-20
METİN	21-177
DİZİN	178-605
SONUÇ	606
KAYNAKLAR.....	607-609
ÖZET.....	610
ABSTRACT.....	611

ÖN SÖZ

Rabgūzī'nin Kıřaşū'l-Enbiyā'sının Türklük Bilimi adına taşıdığı önem Türk dili ile yazılan ilk peygamberler kıssası olması ile sınırlı değildir. Dilinin işleklığı ve mensur olan eserde konunun işlenişine göre seçilen manzum parçalardaki şairanelik ve müellifinin konuyu ele alış şeklindeki ustalığıdır. Bu nedenledir ki yazıldıktan yüzyıllar sonra dahi pek çok kez istinsah edilmiş ve ortaya çıkan yeni nüshalarıyla da bu yelpaze genişletilmiştir.

Bizim de çalışmamız ise Rabgūzī'nin Kıřaşū'l-Enbiyā'sının geç dönem ya da modern Leningrad nüshalarına dayanan bir taşbaskısı olup 398-526 sayfalarının çeviriyazısı ile gramatikal ve özel adlar dizinini içermektedir. Bu kısımlara geçilmeden önce çalışmamızın *Giriş* kısmında eser, eserin müellifi, nüshaları hakkında kısa bir bilgi verildikten sonra elimizdeki nüsha tespit edilmeye çalışılmıştır.

Gerek tez yazım sürecinde gerekse ders döneminde hiçbir fedakarlıktan kaçınmayan, kıymetli vaktinin çoğunu bize ayıran ve onun engin bilgilerine danışmaktan asla vazgeçmeyeceğim çok kıymetli hocam Prof. Dr. Önal KAYA'ya içten teşekkürlerimi sunmak isterim. Yine çok verimli bir ders döneminin ardından bu tezi çalışmamızı teklif edip bununla birlikte bizleri her anlamda önemseyen, bakış açısıyla ufukumuzu açan, zorlukları kolaylaştıran Prof. Dr. Aysu ATA Hocama teşekkürü borç bilirim. Bu sancılı süreç ve nicesinde hep yanımda, canımda olan çok sevgili babam Nuri Kara, annem Mesude KARA, ağabeyim Ozan Mert Kara, ablalarım Eda ŞİMDİ ve Fatma Ceren ÖLMEZ'e, kız kardeşlerim Gül Tuğba AKYOL ve Serap İŞÇAKAN'a ve kardeşim Gıyasi BABAARSLAN'a kalpten teşekkür ederim. Yine bu süreci birlikte, yan yana, omuz omuza atlattığımız sevgili dostlarım Safiye ÇELEBİ ÇAM ve Musa AYTEKİN'e teşekkür eder, nicelerini temenni ederim.

ALFABE VE TRANSKRİPSİYON İŞARETLER

آ, ا	: a, ā, e	ظ	: ʒ
ب	: b, p	ع	: ʕ
پ	: p	غ	: ğ
ت	: t	ف	: f
ث	: s̥	ق	: k
ج	: c, ɟ	ك	: g, k
چ	: ɟ	ل	: l
ح	: h	م	: m
خ	: h̥	ن	: n
د	: d	ك, نك	: ŋ
ذ	: z̥	و	: o, ö, u, ū, ü, v
ر	: r	ه	: h, a, e
ز	: z	ی	: ɪ, i, ī, y
ژ	: j		
س	: s		
ش	: ʃ		
ص	: ʂ		
ض	: ʒ		
ط	: t̥		

İŞARETLER

[] metne eklenmiştir.

KISALTMALAR

Ar.:	Arapça	K.:	Klasik
a.g.e.:	adı geçen eser	K.E.:	Kıyasü'l-Enbiyâ
a.g.m.:	adı geçen makale	krş.:	karşılaştırınız
bkz.:	bakınız	Mo.:	Moğolca
C.:	Cilt	S.:	sayı
ç.:	çoğul	s.:	sayfa
Far.:	Farsça	TDK:	Türk Dil Kurumu
H.:	Hicri	TDAY:	Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten
İbr.:	İbranice	Y.:	Yeni

GİRİŞ

“Bir metin diğer tüm anlatımlardan yalıtılmış, onlardan soyutlanmış bir şey değildir. Bir metin tek başına yazılmamıştır, tek başına değildir ve tek başına okunamaz. Bu metnin başka metinlerle ilişkisine göre bir değeri ve anlamı vardır.”¹ Metnin metin olma değerini arttıran önemli özelliklerinden biri metinlerarasılıktır. Üzerine çalıştığımız metnin Rabgūzī'nin Kıssaşū'l-Enbiyā'sı yani “Peygamberler Kıssası” olması, onu hem Türkoloji'nin kaynak eserleriyle hem de İslami muhitte bağlantılı hâle getirmektedir. Bu nüshayı kültür tarihimizde konumlandırabilmek adına girdiğimiz bu yolda birbirinin gereği olan üç basamaktan geçtik. Bunlardan ilki metni betimleme adına yapmış olduğumuz dilsel kod çözme basamağıydı. Daha sonra metni çözümlene adına kendi içinde anlamlandırma girişiminde bulunduk. Bunları yaparken Doğan GÜNAY'ın belirttiği gibi tek başına olmayan metnimizi tek başına okuyamazdık. Bahsettiğimiz bu iki basamak tarihî metinlerimizin çeviriyazılarının yapılması ve dillik özellikleriyle anlamlandırmasıydı. Bu sayede asıl hedefimiz olan, elimizdeki metni yazıldığı coğrafya ve o coğrafyanın konuşurlarına, dönem ve o dönemin gerektirdiklerine göre yorumlayıp yerleştirebilmektir. “VII. yy.da başlayan İslâmiyetle birlikte zenginleşen yazın tarihimizde verilen her eser, kültürümüzün temel taşlarıdır. Benim dileğim bundan sonra eski Türk diliyle yazılmış eserlerin çeviriyazılarının yapılıp bırakılmaması. Biraz da o eserin içeriğiyle ilgili kültürel bağların kurulması.”²

¹ Doğan GÜNAY, *Metin Bilgisi*, MULTILINGUAL Yay. İstanbul 2007, s.211

² Aysu ATA, “Kur'an Tercümesi, Kıssaşū'l-Enbiya ve Nehcū'l-Feradis'i Ortaya Çıkaran Kaynaklar, *III Uluslararası Türkiyat Araştırmaları Sempozyumu, Bildiriler Kitabı*, C.I, Ankara 2011, s. 83-89.

Kısasü'l-Enbiyâ (Kışaşü'l-Enbiyâ, KE), adından da anlaşılacağı üzere peygamber kıssalarını konu alan siyer-i nebevi türünden bir eserdir. Başta Hz. Muhammed olmak üzere İslâm dininin doğruladığı diğer peygamberler ile 'Avac bin Annak, Harut ve Marut gibi Kur'an'da adı geçen bazı kıssaları da içerir.³

Eserin Yazarı, Yazılış Tarihi ve İthaf Edildiği Kişi

KE, Nâsırü'd-dîn Burhânü'd-dîn Rabgûzî tarafından 1310 (H. 710) yılında yazılmış ve Tok Buga'ya sunulmuştur. Yazar kendi kaleminden bu bilgileri şöyle aktarmaktadır: Bu kitâbnı tüzgen, tâ'at yolında tizgen, ma'şiyet yâbânın kezgen, az azuğluğ köp yazuqluğ Ribağ Oğuzluğ, Burhân oğlu Kâdî Nâşr settera'llâhu 'aybehu ve nevvere qalbehu (2r17-20)⁴

Buradaki bilgilerden de anlaşılacağı üzere Rabgûzî tarafından kaleme alınan eser 1310 yılında yazılmış olup Tok Buga'ya sunulmuştur. Tok Buga'nın kim olduğu hakkında Fuad KÖPRÜLÜ *Türk Edebiyatı Tarihi* adlı çalışmasında RIEU'ya katılarak Sultan Tarmaşiri'nin emiri olduğunu belirtmiştir⁵. Aysu ATA ise 1310'da yazılmış bir eserin,

³ Aysu ATA, *Çağatay Türkçesinin İlk Devresi Harezm Altın Ordu Türkçesi*, 2. baskı, Ankara, Ankara Üniversitesi Yay., 2016, s. 26-27.

⁴ Aysu ATA, a. g. e., s. 26.

⁵ Fuat KÖPRÜLÜ, *Türk Edebiyatı Tarihi*, İstanbul 1986, s. 287.

saltanatı 1326'da başlayan bir hükümdara sunulması fikrine karşı çıkararak bu konuda en iyisini Rabgûzî'nin bildirdiğini aktarmıştır⁶

Eserin Nüshaları

1. London British Museum Add. 7851⁷

2. Leningrad Nüshaları⁸

a. Leningrad, Public Library T.H.C. 71 (16. yy?)

b. Leningrad, Or. Inst. C245 (1600)

c. Leningrad, Public Library Dorn 507 (Kaufman Derlemesi, 17. yy.)

d. Leningrad, Or. Inst. D45 (18. yy)

e. Leningrad, Or. Inst. D46

f. Leningrad, Or. Inst. D43

3. İsveç Nüshaları

a. University Library of Uppsala, Sweden, Nova 578 ve 580⁹

⁶ Aysu ATA, Nâşîrû'd-dîn bin Burhânü'd-dîn Rabgûzî. Kışaşü'l- Enbiyâ (Peygamber Kıssaları), I. Giriş-Metin-Tıpkıbasım, Türk Dil Kurumu Yayınları:688-1, Ankara 1997, s. XIII.

⁷ Aysu Ata, a. g. e., s. 28

⁸ H. BOESCHOTEN, "The Leningrad Manuscripts of Rabghuzi's Qısas", *Türk Dilleri Araştırmaları*, 1991, s. 47-79. (akt. Aysu ATA, a.g.e.)

⁹ J. ECKMANN, "Die Kiptschakische Literatur", *Philologiae Turcicae Fundamente*, 1964, s. 278. (akt. Aysu ATA, a.g.e.)

b. University Library of Lund, Sweden, Universitätsbibliothek¹⁰

4. Paris Nüshası

Paris, Bibliothèque Nationale, Suppl. turc 1012 (18. yy)¹¹

5. Bakü Nüshası

Bakü, Azerbaycan Cumhuriyeti İlimler Akademisi Yazma Eserler Enstitüsü (16. yy)¹²

6. Tahran Nüshası

Tahran Üniversitesi Merkez Kütüphanesi 2132¹³

7. Kazan Nüshaları¹⁴

a. Kazan Devlet Üniversitesi Kütüphanesi T-9 (tam ve müstensihî belli olan nüsha)

¹⁰ G. JARRING, *Studien zu einer ostturkische Lautehre*, Lund, 1933, s. 20. (akt. Aysu ATA, a.g.e.)

¹¹ E. BLOCHET, *Catalogue des manuscrits turks*, Bd. II, Paris, 1993, s. 138. (akt. Aysu ATA, a.g.e.)

¹² Necmettin HACIYEVA, “Rabguzi’nin Kısasü’l Enbiya Eserinin Bakü Yazması”, *Türk Dili Dergisi*, 2010, S.514, s. 292-296.

¹³ Ali CİN, “Rabguzi’nin Kısasü’l Enbiyasının Tahran Nüshası”, *Turkish Studies*, 2010, S.5/1, s. 237-245.

¹⁴ Avni GÖZÜTOK, “Rabgûzî, Kısasü’l-Enbiyâ: XIX. Yüzyıla Ait Bir Kazan Yazması” *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 2008, S. 37: 1-30.

- b. Kazan Devlet Üniversitesi Kütüphanesi T-447: 486 s.
- c. Kazan Devlet Üniversitesi Kütüphanesi T-618: 280 s.
- d. Kazan Devlet Üniversitesi Kütüphanesi T-619: 320 s.

8. Özbekistan Nüshaları¹⁵

- a. Özbekistan SSR Fenler Akademisi Biruni Şarkşinaslık Enstitüsü 1025
- b. Özbekistan SSR Fenler Akademisi Biruni Şarkşinaslık Enstitüsü 7397
- c. Özbekistan SSR Fenler Akademisi Biruni Şarkşinaslık Enstitüsü 1874
- d. Özbekistan SSR Fenler Akademisi Biruni Şarkşinaslık Enstitüsü 1834
- e. Özbekistan SSR Fenler Akademisi Biruni Şarkşinaslık Enstitüsü 6246
- f. Özbekistan SSR Fenler Akademisi Biruni Şarkşinaslık Enstitüsü 6685
- g. Özbekistan SSR Fenler Akademisi Biruni Şarkşinaslık Enstitüsü 6124

Eser Üzerine Yapılan Çalışmalar

Rabgûzî'nin Kışaşü'l-Enbiyâ'sı üzerine pek çok çalışma yapılmıştır. Osman KABADAYI şimdiye kadar yapılan bu çalışmalarını derli toplu hâle getirip listesini hazırlayarak 2017'de yayımlamıştır.¹⁶ Bu çalışma eser üzerine yapılan çalışmaların bibliyografyasını içermekle beraber yeni nüshalar üzerine yapılan çalışmaları bildirmesi açısından da önem teşkil etmektedir.

¹⁵ Özbek Edebiyatı I, Taşkent 1978, Fen Neşriyatı, s. 178, dipnot 4 (akt. Avni GÖZÜTOK)

¹⁶ Osman KABADAYI, "Yetmiş Yıl Önce Yayımlanan 'Rabgûzî Sentaksı' Adlı Eser Üzerine Düşünceler ve El-Rabgûzî'nin Kışaşü'l-Enbiyâsı Üzerine Bir Bibliyografya Denemesi", *Journal of Old Turkic Studies*, 2017, S.1/1, s. 76-97.

İncelediğimiz Nüshanın Tespiti Üzerine Değerlendirmeler

Çalıştığımız nüshanın kapak sayfası aşağıda verilmiştir. Kapağın üst kısmında **naħnu naķuşşu** ‘aleyke aħsenü’l-ķaşas, ortasında **Kışaşü’l-Enbiyâ**’ yazmaktadır. Aħsenü’l-ķaşas adıyla başlayan nüshayı, kitabı için ‘*ħaber birmekke yegreki*’ ve ‘*aħsen kışsa*’ dedikten sonra ‘aħsen timekde ħikmet ne irdi?’ sorusunu yönelten ve ‘*Ķur’ân içindeki kamuğ kışşalardın telimrek, fāyidesi üküşrek Yūsuf kışşası turur. Ol yoldın aħsenü’l-ķaşas*’ cevabını veren Rabġūzī ile ilişkilendirmemize neden olmuştur. Ardından elimizdeki nüshanın 3. sayfasının 17. satırından itibaren düşülen: *ammā bu kitābnı tüzgen ve tã‘at yolını kizgen uluğ yoruğluğ ribāt ġuzīniñ ħāzīsı Burhānū’d-dīnniñ oġlı ħāzī Nāşırū’d-dīn* kaydı ile kesin bir sonuca ulaşılmıştır.

Kapağın altına düşülen **St. Petersburg 23 Ekim 1899 Portsev Matbaası** kaydı ise bizleri Rabġūzī’nin Kışaşü’l-Enbiyâ’sının yukarıda zikredilen Leningrad nüshalarından biri veya daha başkası olabileceği fikrine yöneltmiştir.

تَقْصِيصُ عَمَلِ الْمَلِكِ الْقَمَرِ

الحمد لله الذي وفقنا بطبع إقصص الغائب في الأشتات من الأنام يوم

إقصص عم

ناهتمام وخرجات ملائمت القادر محمد وم ولد سر داماد الر اخوند

كلمة في سلك
صحة ملك العالم

Дозволено Цензурою Санктъ-Петербургъ 23 Октября 1899 г.

ТИПО-ЛИТОГРАФІЯ вр. ПОРЦЕВЫХЪ

Bu amaçla Leningrad nüshaları üzerine çalışan H. E. BOESCHOTEN'in "The Leningrad Manuscripts of Rabghuzi's Qısas"¹⁷ adlı makalesine başvurulmuştur. Leningrad nüshalarının her birinin kendine has özellikler ve değişiklikler göstermesi ve bunun kimi nüshalarda fazla kimisinde ise daha az olması BOESCHOTEN'i gruplandırma yapmaya yöneltmiştir. İlk aşamada Leningrad nüshaları eskiye yani ilk nüshaya bağlı ve modernleştirilmiş nüshalar olarak ikiye ayrılmıştır. Bu gruplandırmadan sonra nüshalar konunun ele alınış şekli, muhteviyatı ve fonetik, morfolojik, leksikolojik özellikleri bakımından değerlendirme yoluna gidilmiştir. Birinci aşamada Nuh ve Lokman kıssaları incelenmiş, olay örgüleri ortaya konularak nüshalar arası farklılık ve benzerlikler belirtilmiştir. Bunu yaparken esas aldığı British Museum'daki en eski tarihli nüsha olmuştur. Bahsi geçen makalede nüsha adları belirli bir sistemde zikredilmiştir¹⁸. Kolaylık adına biz de aynı adlandırmayı kullanmayı tercih ettik. Makalede Nuh kıssasını incelerken ms.A nüshasını en eski nüsha olması bakımından baz almış, Lokman kıssasını ise ms.C üzerinden yapmıştır. Çünkü ms.C'de üç eklenti kıssa daha vardır.

ms.A: London, British Museum. Add. 7851

ms.B: Leningrad, Public Library. T.H.C. 71. (16. yy.?)

ms.C: Leningrad, Or. Inst. C.245 (1600 civarı)

ms.D: Leningrad, Public Library. Dorn 507.

ms.E: Leningrad, Or. Inst. D45 (d.d. 1750/1)

¹⁷ H. BOESCHOTEN, 1991.

¹⁸ H. BOESHOTEN, a. g. m.

ms.F: Leningrad, Or. Inst. D46.

ms.G: Leningrad, Or. Inst. D43.

Biz ise incelediğimiz nüshadaki Lokman kıssasını da bu kıyasın içine dahil etmeye çalışacağız. Kendi nüshamızla diğer nüshaları kıyas yoluna gitmek için geçen olaylardan kısaca bahsedelim. Bunu yaparken de BOESCHOTEN'le aynı numaralandırma ve olay sıralaması esas alınmış, kendi nüshamızda olmayan olaylar koyu renkle gösterilmiştir.

- I. Giriş kısmında Hz. Lokman'ın Davud peygamber zamanında yaşaması, Habeş ehli olup marangoz çırağı olmasından bahsedilmektedir. (tüm nüshalarda mevcut)
- II. Allah'ın Hz. Lokman'a peygamberlik mi yoksa âlimlik mi sorusu üzerine Hz. Lokman'ın peygamberliğin uzun bir yol olması ve herkesin ilime ihtiyaç duyması sebebiyle âlimliği seçmesi. (tüm nüshalarda mevcut)
- III. Hocasının buğday ek buyruğuna uymayıp Lokman'ın arpa ekmesi ve hocasına bu hadise sonrası hikmetli bir söz söylemesi. (tüm nüshalarda mevcut olmakla birlikte yalnızca ms.E'de bu hikayeye eklentiler mevcuttur.¹⁹)
- IV. Lokman'dan dört kez borç alan kişinin ilk üç kez aldığı borcu vermeme adına girdiği yollar ve her seferinde kötü niyeti üzerine cezalandırılması, dördüncüde iyi düşündüğü için amellerini yerine getirebilmesi olayı. (ms.F nüshası hariç hepsinde mevcuttur.)
- V. **Lokman'ın Hocasının ondan bir koyun kesmesini ve en güzel yerini getirmesini istemesi, Lokman'ın koyunun dili ve yüreğini getirmesi üzerine şaşırın**

¹⁹ bkz. H. BOESCHOTEN, 1991, S. 67.

hocasına iyiye dilden ve yürekte daha iyi yer yok, kötüye daha kötü yer yok cevabını vermesi. (ms.E, ms.F ve kendi nüshamızda bulunmamaktadır.)

- VI. Lokman'a borcu olan birine oğlunu göndermesi ve göndermeden ona üç nasihatte bulunması. Bu yolculukta Lokman'ın oğlunu Hızır aleyhi's-selâmın zehirli yılan taşıyan kadından, alacaklısı olduğu adamdan koruması. (ms.A, ms.B ve ms.D nüshalarında bulunmamaktadır.)
- VII. Lokman'ın oğluna 'eşine asla sırrını söyleme', 'muhafız, kolluk kuvvetle asla yakın olma' ve cimri bir kimseden asla borç alma' nasihatlerini söylemesi, oğlunun bunu denemesi ve babasının haklı çıkması olayı. (ms.F'de yok)
- VIII. **Lokman'ın Hz. Davud'un huzuruna gitmesi, onun o esnada demir dövmesi, o söylemeden Lokman'ın, Davud peygamberin hâli ile ilgili 'sabır kılmak hikmettir, onu yerine getiren azdır' sözünü söylemesi.** (yalnızca ms.C'de mevcuttur.)
- IX. **Lokman'ın oğlu için kız bakması, ama gittiği yerlerde halk içinde oğlunu dövmesi, soranlara 'ben ne dersem yapıyor, demeden yapmıyor' cevabını vermesi. İçlerinden yalnız bir kızın Lokman'ı haklı bulup kendi ayakları üzerinde durması gerektiğini söylemesi ve oğlunu bu kızla evlendirmesi.** (ms.A, ms.E, ms.F ve kendi nüshamızda bulunmamaktadır.)
- X. Lokman'ın diri diri gömülmesi
- Xa. Lokman'ın dönemin padişahı tarafından diri diri gömülmesi, bu yere girerken yanına kuru üzüm alması. (ms.F hariç hepsinde mevcuttur.)
- Xb. Halefi olan padişahın Lokman'ı bulmaya çıkması (ms.F hariç hepsinde mevcuttur.)

Xc. Gidip bulduklarında Lokman'ın canlı olması ama çok zayıflaması (ms.F hariç hepsinde mevcuttur.)

Xd. İhtiyar birini sevmekle genç birini sevmek (kız kuçkan kararı âdem bile bir kararı hatun alğan yaş yigit) arasındaki farkın anlatılması

1. Lokman'ın sağlığına kavuşabilmek adına iki kadın talep etmesi (ms.F hariç hepsinde mevcuttur.)
2. Lokman'ın genç bir kadın seven yaşlı adam ile yaşlı bir kadın seven genç adam getirmelerini talep etmesi, bunun üzerine genç kadın seven yaşlının kolunun sert olması, yaşlı seven gencin kolunun cıvık olması. (ms.D ve ms.F de mevcut değildir.)

Olay örgüsü incelendiğinde dikkatimizi çeken ilk özellik metnin bilinen en eski nüshası olan ms.A'da dahi olmayıp yalnızca ms.C'de olan VIII. olaydır. Üzerine çalıştığımız nüsha, en eski nüsha olan ms.A ile yalnız VI. olay açısından farklılık göstermektedir. Diğer bir dikkat çekici nokta ise elimizdeki nüshanın ms.E ile V. madde olmak üzere yalnız bir olayda farklılık göstermesidir. BOESCHOTEN'in modernleşmiş nüshalar arasında zikrettiği 1750'lerin ilk dönemleri içerisinde değerlendirdiği ms.E elimizdeki nüshayla daha çok benzemektedir. Üzerine çalıştığımız nüshanın tespitiyle ilgili fikirlerimiz bu nüshanın tarihlendirilmesi meselesinden sonra aktarılacaktır.

Eserin Kim Tarafından, Ne zaman ve Nerede Yazıldığı

Elimizdeki nüshanın giriş mahiyetindeki 3. ve 4. sayfaları ve *hâtimetü'l-ṭab'* başlıklı 528. sayfasına danışılıp bu konu hakkında elimizden geldiğince açıklama yapılacaktır.

Üzerine çalıştığımız nüshanın Kadı Burhaneddin'in oğlu Kadı Nâsirüddin tarafından yazıldığını “*ammā bu kitābnı tüzgen ve ṭā'at yolını kızgen uluğ yoruğluğ ribāṭ guzîniñ*”

ḳāzīsı Burhānū'd-dīnniḡ oḡlı ḳāzī Nāṣırū'd-dīn, setera'llāhu 'uyūbehu ve ḡafera zūnūbehu (3/17-20)” kaydı ile saptayabilmekteyiz. Buradaki bilgiler ile en eski nüsha olan British Museum nüshasındakiler paraleldir. “... bu kitābnı tüzgen, ṭā'at yolında tizgen, ma'şiyet yābānın kezgen, az azuḡluḡ köp yazuḡluḡ, Ribāṭ Oḡuzluḡ, Burhān oḡlı Ḳāḏī Nāṣır settera'llāhu 'aybehu ve nevvere ḳalbehu.”²⁰ Ancak paralel gitmeyen kısım eserin tarihlendirilmesi hususundadır. “*tārīḡ bir minḡ bir yüz tokḳuz it yılıda rebī'ü'l-evvel ayını yigirmesinde bu kitāb Fārisī tilidin Türkī tiliḡa öḡrülüp tamām boldı.*” (4/ 1-2) Buradaki bilgiler ışığında 1109 (H.) yılı, Rebi'ü'l-evvel'in 20. gününde yani miladi olarak 6 Ekim 1697'de tamamlanmıştır. Bu konuda en eski nüsha ile kıyasa gidilecek olursa “*tārīḡ yēti yüz tokuzda it yılınıḡ evvelide ḳāşıd yetildi kim peyḡāmbēr ḳıṣṣalarıḡa* (2v13) diyerek esere başlama tarihini ve *yētti yüz on erdi yılḡa bitildi bu kitāb* (249v14) diyerek iki yerde bitirme tarihini belirtmiştir. Yani 1310 yılında (H. 710) eserini tamamlamıştır.”²¹ kaydı ile elimizdeki nüsha arasında 350 yıl kadar bir çelişki mevcuttur. Diḡer kafa karışıklıḡı yaratan mesele ise “Farsçadan Türkçeye çevrilip tamamlandı” hususundadır. Rabḡūzī'nin *Ḳıṣaṣü'l-Enbiyā*'sı telif bir eserken neden çeviri gibi gösterilmiştir? Yoksa telif olan 1310 tarihli en eski nüshayken elimizdeki nüsha gerek yukarıda yakınlıḡını tespit etmeye çalıştığımız ms.E (Or. Inst. D45) temeliyle gerekse çeviri yolu ve hatta müstensihin yer yer özgürleşerek müellifmişçesine bir role bürünmesiyle mi ilgilidir? Bu konuyla ilgili fikirlerimizi bildirmeden önce nüshanın son sayfasından bahsetmenin gerekli olduğunu düşünmekteyiz.

²⁰ Aysu ATA, 2016, S. 26

²¹ Aysu ATA, 2016, S. 27

Elimizdeki nüshanın h̄atimetü'l-ṭab' başlıklı son sayfasının 9. satırında “fī yevmi erba' atü ve 'ıṣrüne şehri rebi' u'ṣ-ṣānī fī seneti ١٣١٨ min hicreti seyyidü'l-enbiyā'.” kaydı mevcuttur. Buradaki “hicri 1318 Rebi' u'ṣ-ṣānī 14. gün” tarihi 11 Ağustos 1900 tarihine rastlamaktadır. Bu tarihlendirmenin kapaktaki 1899 tarihiyle yaklaşık olarak 10 ay çelişmesinin birtakım hesaplama hatalarından olduğu fikrindeyiz. Bu kısım nüshada emeği geçen mollaların adlarını da içermektedir. Molla Abdülkadir'in nüshaya son şeklini veren, Molla Mahmud Hoca Efendinin nüshanın yanlışlıklarını giderip süslemesiyle ilgilenen kişiler olduğunu bildirip eseri başarıyla tamamlayanlar olarak ise Molla Maksud Hoca ve Molla Yusuf Efendi zikredilmiştir.

Yukarıdaki bilgiler ışığında bu eserin iki molla tarafından oluşturulduğu ve nüshadaki değişmeyen el yazısından ise bir yazman olduğu sonucuna ulaşmaktayız. Tamamlanmasında emeği geçen molların ise bize tez sürecimizde yol gösteren hocalarımızın misyonunda olabileceği fikrindeyiz. Rabgūzī'nin Kıṣāṣü'l-Enbiyāsı'nın Leningrad, Or. Inst. D45 (d.d. 1750/1) nüshası temelinde oluşturulduğu fikrini ise kıssa kıyasıyla elde etmiş bulunmaktayız. Müstensih konumundaki mollaların özgürleşmesi ve gerek en eski nüsha gerekse temellendirildiğine inandığımız modern nüshadan ayrılması durumunu ise yetkin örnekler verebilecek kıvama gelmekle ilişkilendirmekteyiz. Peygamber kıssaları yazma, kabul edilen yeni din ve dahil olunan kültürel çevre aracılığıyla yazın tarihimize kazandırılmıştır. İlk dönemlerdeki müellif kaygısı dinin kurallarını kendi diliyle öğretmek ve tarihsel zemine oturtmak olduğundan konuların ele alınış şekli modern olarak nitelendirilen nüshalardan farklılık göstermektedir. Bu nedenle aynısını yapmak yerine telifmişçesine ama telif olmayan bir nüsha ortaya çıkarma kaygısına sahip olan mollaların, ellerindeki diğer peygamber kıssalarına da başvurup esas metinden ayrılmadan kendi kurmaca düzlemlerini

de ortaya koyarak peygamber kıssaları yazmış oldukları fikrindeyiz. Çünkü girişte de belirttiğimiz gibi “Bir metin diğer tüm anlatımlardan yalıtılmış, onlardan soyutlanmış bir şey değildir. Bir metin tek başına yazılmamıştır, tek başına değildir ve tek başına okunamaz. Bu metnin başka metinlerle ilişkisine göre bir değeri ve anlamı vardır.”²²

Tezin Konusu ve Kapsadığı Kıssalar

Üzerine çalıştığımız talik yazılı taş baskı nüsha 528 sayfa olup her sayfa 21 satırdan oluşmaktadır. Bizim çalışmamız 398. sayfanın 8. satırı, Hz. Cercis kıssasıyla başlayıp 527. sayfada Hz. Muhammed kıssasıyla sonlanmaktadır. Kıssalar dinî-didaktik metinlerin doğasına uygun olarak karşıt güçlerin çatışmasından sonra iyilerin ödüllendirildiği, kötülerin cezalandırıldığı bir sistem üzerine kurulmuştur. Olayların aktırılışında gösterme metodu sık tercih edilen metodlardan olmuştur. Çalışmamızda konuların sıralanışı şu şekildedir:

kışsa-i Hâzret-i Cercis ‘ a.s.	398/9
kışsa-i Hâzret-i Loqmân ‘ a.s.	403/13
kışsa-i Hâzret-i ‘ Üzeyr ‘ a.s	407/21
kışsa-i Eremyâ Peygamber ‘ a.s.	409/15
kışsa-i Hâzret-i Zekeriyâ ve Hâzret-i Yahyâ ‘ a.s.	410/5
kışsa-i Hâzret-i Bibi Meryem	412/17
kışsa-i Hâzret-i ‘ İsi ‘ a.s.	414/5

²² Doğan GÜNAY, 2007, s.211

kışşa-i H�azret-i Yahy�a ve şem�un ve F�l�s � a.s.	420/7
kışşa-i Hanzala ve Kuĥ�afe � a.s.	424/18
kışşa-i kavm-i T�bba�	427/12
kışşa-i Aşş�b�'l-uĥd�d	429/5
kışşa-i ehl-i Sebe'ni	430/20
kışşa-i Buĥtu'n-naşr	432/11
kışşa-i Bed�d�d	432/18
kışşa-i otke secde kılganlarını v�k�' ası	433/9
kışşa-i H�azret-i İskender-i Z�'l-karneyn	434/21
kışşa-i Aşş�b�'l-Kehf	441/7
kışşa-i Aşş�b�'r-Ram�m	443/8
kışşa-i Aşş�b�'l-fil	444/6
kışşa-i H�azret-i Muĥammed � a.s.	445/11
H�azret-i Res�l � a.s.nı inekke birgenlerini v�k�' ası	449/3
H�azret-i Res�l � a.s.nı Bibi H�ad�ce'ni alĥanlarını bey�nı	452/2
H�azret-i Res�l � a.s.ĥa peygamberlik vahy kılganını bey�nı	465/10
H�azret-i � Omer rağıya'll�hu � anhunı İsl�m'ĥa m�şerref bolĥanları	469/4
H�azret-i Res�l � a.s.ni aşlu nesebleri	471/14

Ḥazret-i şahābe-i beyān-ı vākı'aları	472/6
Ḥazret-i Ebā Bekr-i Şıddīk rażıya'llāhu 'anhunı fażīletlerini beyānı	473/5
Ḥazret-i 'Ömer'ni fażīletlerini beyānı	474/4
Ḥazret-i 'Oşmān rażıya'llāhu 'anhunı fażīletlerini beyānı	475/1
Ḥazret-i 'Alī kerema'llāhu vechehu fażīletlerini beyānı	475/16
Ḥazret-i Resūl 'a.s.nı 'Arab kāfirlerini ĩmānge da'vet kılganlarını beyānı	476/6
aynı işāret birle ikki pāre kılganlarını beyānı	481/17
Ḥazret-i Resūl-i Ekrem 'a.s. Mi'rāc'ğa çıkkanlarını beyānı	482/5
Bedr cengini beyān-ı vākı'ası	498/7
Uḥud cengini beyānı	500/7
Emīr Ḥamza-i şāhib-kırānı şehīd bolganlarını beyānı	502/12
kışsa-i Bedrū's-şuğrā'nı beyānı.	503/11
kışsa-i 'Āmmü'l-cizye beyānı	504/4
ğalebetü'r-Rūm'nı beyānı	506/4
ān-ḥazarat 'aleyhi's-selāmnıñ vefātları beyānı	509/1
Ḥazret-i Ebā Bekr rażıya'llāhu 'anhunı ḥilāfetke olturgenlerini beyānı.	513/11
Ḥazret-i 'Ömer rażıya'llāhu 'anhumānı ḥilāfetke olturgenlerini beyānı	514/9
Ḥazret-i 'Oşmān rażıya'llāhu 'anhunı ḥilāfetke olturgenlerini beyānı	515/7

Ḥazret-i ‘Alī kerrema’llāhu vechehūnı Őehādetlerini beyānı	516/21
Ḥazret-i İmām Ḥasan’nı Őehādetlerini beyānı	518/4
Ḥazret-i İmām Ḥüseyin’ni Őehādetlerini beyānı	519/3
Temmeti’l-kitāb bi-‘avni’l-meliki’l-vehhāb	527/20
ḥātimetü’l-ṭab‘	528/1

METİN

[398] (8) Yigirme yittinçi (9) kışsa-i Hâzret-i Cercis ‘aleyhi’s-selâmnı beyân-ı vâkı‘ aları turur. Cercis, Dâdyâne atlıg pâdişâhnı tevhidğa (10) delâlet kıldılar. Ol şakî hergiz qabûl kılmadı. Ol garîzni ziyâde zulmler birle yitti mertebe qatlı kıldı. Hâq ta‘âlâ (11) öz fazl ve keremi ve kemâl-i kudreti bile cân ‘atâ kıldı. Hergiz ‘ilâc tapmadı. Cercis ‘aleyhi’s-selâm zuhûr kıldılar. (12) Ez-cümle’: Şâkirdân-ı Havâriyyûn aydılar. Hikâyetde andağ aytıpdurlar ki Şâm vilâyetide Dâdyâne atlıg (13) bir pâdişâh bar irdi. Eflûn atlıg bir büti bar irdi. Filistîn şehride bir ‘âbid bar irdi, müdâm ‘ibâdet (14) kıılır irdi ve yana sūdâ-gerlik hem kıılır irdi. Pâdişâh bile dost bolurge köp mâl yüklep Şâm’ge (15) bardı. Yolda bir kempirdin sordılar ki bu şehri pâdişâhı kâfir mü yâ müselmân mu? Ol kişi aydı ki büt-perest- (16) -dür. Munı işitip köp ğam-ğın bolup alıp bargan mâllarını faķır ve dervişlerge şadaqa kıılıp cönediler. (17) Bir âdem pâdişâhke aydı ki bir dîvâne şıfat sūdâ-ger sizge bisyâr tuhfeler alıp kilip körünüş kılmay (18) kiltürgen mâllarını faķırlerge birip kitti. Pâdişâh munı işitip kişi buyurup kiltürdi. Aydı ki: (19) Ey sūdâ-ger, mini şehrimğa kilip mañga körünmey kitip-sin, bâ‘ işi nimedür, didi. Hâzret-i Cercis ‘aleyhi’s-selâm (20) aydılar: Min Hudây ta‘âlânı bir za‘îf bendesidür-min, sin pâdişâh bolsañg hem Hudây ta‘âlânı kıılıdur- (21) -sin, dostlıg bir munça tuhfe kiltürüp irdim, bildim ki büt-perest iken-sin, helâl mâlımını Hudây ta‘âlânı düşmeniğa

[399] (1) birsem zâyi‘ bolur dip faķırlerge birdim, didiler. Pâdişâh der-ğazab bolup aydı ki mini bütümge secde kıılıgıl (2) bolmasa siniñg türlüğ türlüğ ‘azâblar bile öldürür-min, didi. Hâzret-i Cercis ‘aleyhi’s-selâm aydılar mini secde- (3) -gâhım hem Allâh’dur, didi. Sin hem Allâhu ta‘âlânı kıılıdur-sin, Hudây ta‘âlânı bir bilip imân itkil, dūzah ‘azâblarından (4) halâş bolgıl, dip dūzahı vâkı‘ asını beyân kıldılar. Bâz cehli ziyâde bolup ân-heme ‘azâblar kıldı, ölmediler. (5) Kâfirler aydı ki: Ey Cercis, bütğa secde kıılıp ‘azâbdın qutulgıl didi. Aydılar ki rû-siyâh kâfirler, min hergiz (6) yaratken igemdin yanmas-min, didiler. Kâfirler der-ğazab

bolup tört tarafke bağlap timür tarağ bile taradı- (7) -dılar. Aşlā gūştlar qalmadı, imdi öldi, dip kāfirler şarāb içip oturup irdiler. Bir şirfe-i ‘azīm peydā boldı, (8) kāfirlerni zehresi derīde boldı. Cercis ‘aleyhi’s-selām Hūdāy ta‘ālāni kudreti birle tirildiler. Kāfirlerğa gulğule (9) peydā boldı. Şol zamān pādişāh qaşığa kirip aydılar: Ey bed-dīn kāfirler, bütdin yanıp imdi Hūdāy ta‘ālāğa (10) İmān itinğler, ötken ‘ömlerinğde kılğan işlerinğğa peşimān bolunğlar, tevbe kılıp dūzağdın ħalāş (11) bolunğlar, didiler. Bu kāfirler ħayrān bolup aydılar: Ey Cercis, mundağ hem cādū-ger bolur mu-sin, dip bağlap (12) namāz-ı şāmğaça küçelerde südrep yördiler. Vaqtī ki şām boldı irse alıp barıp zindānğa taşladılar. (13) Zindānda bir taş bar irdi. Yatquzup anı ħarnılarığa qoydılar. Şol eşnāda Hāzret-i Cebra’īl ‘aleyhi’s-selām (14) kilip aydılar: Ey Cercis, Hūdāy ta‘ālā siniñ peygamber kıldı, behiştde kızıl yāķūtdın bir ‘imāret yasadı, şabr kılsañğ rāħat (15) tapar-sin, didiler. **El-kıssa**, kāfirler türlüğ ‘azāblar bile yitti merātibe öldürdiler. Hūdāy ta‘ālā kudreti birle yana tirildi- (16) -ler. Ol aninğ ecriğa Hāķ sübhānehu ve ta‘ālā dīdārını va‘de kıldı. Hāzret-i Cercis ‘aleyhi’s-selām şükr be-cā (17) kiltürdiler, turup zindāndaki taşnı üstide olturdılar. Pādşāh cādū-gerlerni cem‘ kılıp aydı ki (18) Cercis digen cādū-gerni her ‘azāb bilen öldürsaķ yana tirilür, sizler hem ölügni tirmüsenğler köp (19) in‘ām ihsān biredür-min, didi. Anda cādū-gerler aydı ki uşal cādū-gerni körsaķ, didi. Alıp kildi. (20) Cādū-gerlerni uluğı aydı ki ey Cercis, cādū-gerliķnı mindin körgil, dip bir niçe dān kiltürüp yirge (21) saçtı. Şol zamān kögerip fişti, alıp nān kıldılar. Cādū-gerler aydı: Sin hem hūnerinğni körsetğil, köreli, didi. Cercis ‘aleyhi’s-selām aydılar: Min cādū-ger imes-min

[400] (1) Hūdāy ta‘ālāni bir za‘īf bendesidür-min, barçağa tirilmaķlığ, ölmaķlığnı ol kıdur, didiler. (2) Pādişāh aydı ki ey Cercis, min sañğa zehr birey, eger ölmeseñğ İmān kiltürey, dip ħām suğa yitti mişķāl zehr (3) qoşup birdi. Cercis ‘aleyhi’s-selām: **Bi’smi’llāhi’r-raħmāni’r-**

rahîm dip. İçip teşne bolup irdim, **elhamdü li'llâh** (4) qandım didiler. Cādū-gerler aydı ki yana bir cām içseñgiz biz hem İmān ‘arza kılalı didiler. Yana (5) bir cām içtiler, ašlā te[’]šīr kılmadı. Eger bul zehrni deryāge taşlasalar balıǵlar sīne-i pūr-hevā bolur (6) irdi. Bul cādū-gerler aydı ki ey pādīšāh, munça zehrni Šām hālkını hemesi içse biri qalmay helāk bolur (7) irdi. Bul maħlūknı işi irmes, dip cādū-gerler İmān itip müselmān boldılar. Qalğan kāfirlerini ceħli çıqıp (8) bu müselmān bolǵanlarını yirge kömüp üstide şarāb içer irdi. Hūdāy ta‘ālānı fermānı birle bir qatıǵ şimāl turup (9) kāfirlerini ‘imāretini vīrān kıldı, kāfirlerini uçurup kitti. Cercis ‘aleyhi’s-selām kilip aydılar: Ey cāħil kāfirler, (10) Hūdāy ta‘ālānı bir bilip bütleriñni otǵa salıñǵlar, didiler. Derhāl pādīšāhnı vezīri miñǵ kişi (11) bilen be-şıdǵ-ı dil müselmān boldılar. Ol kāfirler der-ǵazab bolup heme müselmānlarını şehīd kıldı, behišt-i ‘anber- (12) -sirištke ulandılar. Pādşāh aydı ki ey Cercis, Eflūn’ge bir secde kılgıl, pādīšāħlikimge şerīk kılayın, kul ve hūrī- (13) -ler bireyin, didi. Cercis ‘aleyhi’s-selām aydılar: Ey mel‘ūn, Hūdāy ta‘ālādın qorǵıl, kılgan işleriñǵa peşimān (14) kılgıl, müselmān bolup İmān itkil, nāzūk teniñ āteş-i dūzaħdın qutqarǵıl, behišt-i ‘anber-sirištke dāħil bolǵıl, (15) taqı der-ǵazab bolup tutup otǵa salıp köydürüp küllerini savurdı. Bir pāre küllerini deryāǵa (16) taşladı, imdi qutulduǵ, dir irdi. Andın kiyin Hūdāy ta‘ālādın şimālge fermān boldı ki külni yaǵıl, dip. (17) Şimāl bir sâ atde yaǵdı. Hūdāy hej-deh hezār ‘ālem cān ‘aā kıldı. Yana kilip pādīšāhnı aldıda turup İmānǵa (18) da‘vet kıldılar. Heme hālk Cercis’ni Hūdāy uluǵ bolmasa bu tarīka bolur mu, dip yana miñǵ kişi müselmān boldı. (19) Bu kāfir-i bed-baħtnı yana bir vezīri bar irdi. Ol aydı ki ey Cercis, peygamber bolsañǵ bizge bir mu‘cize körsetǵıl, İmān (20) kiltürelı, didi. ni mu‘cize tiler-sin, didiler. Aydı ki mini tört kürsüm bar, her biri bölek qısm yıǵaçdın turur, (21) eger siniñ dīniñ rāst ve Hūdāy’iñ ber-ħaħ bolsa her qaysı kürsī dıraħt bolsun, şāħlap mīve kılsun, didi. Du‘ā kıldılar, quruq yıǵaç kögerip şol zamān mīve peydā boldı, pişti, üzüp yidiler.

[401] (1) Vezîr ayttı ki: ‘ Aceb ustâ cādū-ger iken-sin imdi yana bir öldürelî, yana tirilîng İmân kiltürelî didi. Naqlîdür ki (2) Benî İsrâ ’îl’de bir hatun bar irdi. Bir kün kilip aydı ki: Ey Cercis, dünyâlıkda bir kîne hoküzüm bar irdi. Ol (3) hem öldi. Du’â kılıngız, tirilse didi. ‘ Aşâlarını birip aydılar: Høküzîngni aldığa barıp “kum bi-izni’llâh” (4) dip urğıl didiler. Barıp “kum bi-izni’llâh” dip urup irdiler. Derhâl hoküz tirildi. Bu vâkı’anı (5) körüp tört miñg kişi müselmân boldı. Bularnı hemesini şehîd kıldı. Fânî dünyâdın bâkığa rıhlet itti- (6) -ler dipdürler. El-kışşa Hâzret-i Cercis ‘aleyhi’s-selâm’ nı başlarığa erre koydı. İkki päre boldılar. Kazanğa yağ koyup yağ (7) bile kaynattılar. Şol zamân Cebra ’îl ‘aleyhi’s-selâm’ğa fermân boldı ki: Qur’an’ nı zebûn kılgıl dip. Derhâl kilip Qur’an’ nı (8) zebûn kıldılar. Cercis ‘aleyhi’s-selâmge Allâhu ta’âlâ cân birip hayât kıldı. Şol zamân kilip pādşahnı İmânğa (9) da’vet kıldılar. Yana ol vezîr ayttı ki: Yana bir hâcetim bar. Eger siniñ Tañrıñg şol hâcetimni revâ kılsa min İmân (10) kiltürey didi. Cercis ‘aleyhi’s-selâm: Nime hâcetiñg bar didiler. Vezîr ayttı ki: On kişi fülân vaqtda ölüp (11) irdi. Olarnı tîrgüzseñg müselmân bolur-miz didi. Qabrini körsetgil didiler. El-kışşa pādşâh özi atlanup (12) başlap gürnı başığa bardı. Hâzret-i Cercis ‘aleyhi’s-selâm du’â kıldılar. Şol zamân Hudây ta’âlânı kudreti (13) birle on yitti kişi tirilip gürdın turdı. Cercis ‘aleyhi’s-selâm sordılar: Ölgeleriñgğa niçe yıl (14) boldı dip. Aydılar ki: Yüz yıl boldı ammâ biz bütğa secde kıılır irdük. Ölgendın beri bir sâ’at ‘azâbdın (15) halâş bolmadük. Çendân peşimânlar kıldük, fâ’ide birmedi. Bu kün Hudây ta’âlânı kudreti birle ve sizniñg (16) mu’ciziñgiz birle tirildük. Ey pādşâh, Hudâ’ nı bir bilip peygamberiğa qâyil bolup müselmân bolğıl, bâtıl dîndin (17) yanıp bütlerini otğa köydürğil. Âhirü’l-emr peşimân bolup yüz miñg âh u nedâmetler kıılır-sin, fâ’ide (18) kıılmas. Bu tirilğanlar “Lâ ilâhe illâ’llâh ve inne Cercis resûlu’llâh” dip müselmân boldılar. Aydılar ki:

(19) Ey Peyğamber-i Hüdâ, du‘â kılıñg, biz öleli didiler. Hemesi müselmân bolup behişt-i ‘anber-siriştke ulandılar. (20) Ammâ kâfirler taqı hem aydılar ki: Bu cādūnı öldürsâk yana tiriledür, ölügni tirgüzedür. İmdi munı (21) bir öyğa qamap ta‘âm birmey açlıgge öldürelı dip. Bir tul kempîrni öyiğa qamap qoydılar. Anda köp maħall açlıg tartıp

[402] (1) yattılar. Bir kün aydılar ki: Ey kempîr, bir ta‘âmniñg bolsa birseñg didiler. kempîr ayttı: Miniñg ta‘âmım bolmas. Özüm (2) ‘âciz turur-min ammâ bir oğlum bar. Qolı tutmas, kuvveti basmas, közi körmes, tili sözlemes, hıç işige yaramas (3) dip irdi. Şol zamân du‘â kıldılar. Hüdây ta‘âlâmı kudreti birle öydeki üstün kögerip mîve kıldı. Derhâl (4) pişti. Üzüp yidiler. Ol kempîr munı körüp hayrân qalıp aydı ki: Ey Cercis, şol Hüdây’iñgni haqqı ve hürmeti oğlumge (5) du‘â kılgıl, sâlimü’l-a‘zâ bolsun didi. Du‘â kılıp irdiler. Bu oğulge Haq tebarek şıħhatlig ‘aṭâ kıldı. (6) Andın soñg Hażret-i Cercis bu oğulnı kuçqarıp irdiler. “Lebbeck” dip hâzır boldı. Aydılar ki barıp bütlerge aygıl ki: (7) Sizlerni Cercis çarlaydur digil. Ol oğul barıp büt-hânege kirip aytıp irdi: Heme bütler ser-nigün (8) bolup revâne boldı. Vaqtı ki bütler aldılarıge kıldı. Bir bütni yirge urup irdiler. Heme bütler yirge (9) kirip kitti. Şol zamân bul kempîr oğlı birle müselmân boldı. Bu vâkı‘anı âdemler işitip pādşähge aydılar. (10) Pādşäh, Cercis ‘aleyhi’s-selâm’ını alıp barıp ayttı ki: Ey Cercis, bu sözüñgdin yangıl. Min sini haq arasında uluğ (11) kılıp pādşähliğıme şerik kılay. Ān-heme ‘izzet [ve] hürmetler kılıp belki min siniñg aldınğda hizmet-kâr bolay (12) didi. Cercis ‘aleyhi’s-selâm ırte cevâb bireyin didiler irse kâfirler şād-mân bolup aydı ki: Cercis bizniñg (13) sözüimizge kirkü dik boldı didiler. İmdi dil-cem‘ boldük dip çağır içmaqqe muqayyed boldılar. Hażret-i Cercis (14) ‘aleyhi’s-selâm münâcât kılıp aydılar ki: İlâhî Hüdâvendâ, yüz miñg munça belâ kilse hoşnüd turur-min. Sin hem öz fazl ve (15) keremiñg birle mindin hoşnüd bolgıl dip münâcât kılıp oturup irdiler. Pādşähni hatunı işitip (16) aldılarıge barıp ayttı ki: Ey Cercis, kimğa zârî kıılır-sin? Mini köñglüm sañga köydi. Hażret-i Cercis ‘aleyhi’s-selâm aydı ki:

(17) Ol Hüdây ta'âlâge kim siniñg ve miniñg birilgen ölügni tirgüzgüçi ve tirigni öldürgüçi ve cemî' -i cân-dârge (18) rızq birgüçi Allâhu ta'âlâge zârîlık kılar-min didiler. Bul hatun şol zamân be-şıdık-ı dil müselmân boldı. (18) İrtesi pādşâh çarlap miniñg sözümgge nime dirsin didi. Hâzret-i Cercis: Mini büt-hânege başlap bargıl didi- (20) -ler. Pādşâh başlıg heme halk hoşnüd bolup büt-hânege bardılar. Cercis bütke secde kıladur dip (21) şöhret boldı. Kilip büt-hânege kirdiler. Kördiler ki bir bütni üzeside Şeytân-ı la'în yatadur. İblîs aydı ki: Ey [403] (1) Cercis, mañga yol birinğ didi. Yol birdiler. Çıkıp kitti andın Cercis 'aleyhi's-selâm ayaglarını yirge urup irdiler. (2) Heme bütlerini yir yutup yiberdi. Pādşâh bu hâlni körüp bî-hüş bolup yıkıldı yana hüşige kilip qopup (3) hatunıga barıp aydı ki: Bu cādū-ger barça bütlerini yoq kıldı dip vâkı'anı beyân kıldı. Hatunı (4) ayttı ki: Ey câhil kâfir, bütni aşlı yoq, bâtıll nemersedür. Anıñg yoq bolurı ma'lûm irdi didi. Pādşâh (5) aydı ki: Sini hem bul cādū yoldın çıkarıpdur didi. Andın buyurup dârge aşturup yiberdi. Hatun (6) İmân bile cân-be-ħaq teslîm kıldı. Behiştini devlet ve ni' metleriğa müşerref boldı. Hâzret-i Cercis 'aleyhi's-selâm (7) aydılar: Ey dâdyâne, 'aceb köñgli qara kâfir iken-sin. Hüdây ta'âlâ'nı ân-heme kudretlerini kördünğ. (8) Müselmân bolmadınğ. İmdi Hüdây ta'âlâ sizlerge bir belâ yibergey didiler. Bu kâfir-i bed-baht yana Hâzret-i Cercis 'aleyhi's-selâmını (9) tutup bağladı. Münâcât kıldılar. İlâhî Hüdâvendâ öz fazl ve keremiñg birle mañga rahmet kılgıl. Kâfirlerini qolıda (10) helâk bolay, tirgüzmeğil didiler. Bu bî-ħayâ kâfirler kılıç birle çapıp pâre pâre kıldı. Hüdây ta'âlâ bir bölek ot (11) yiberdi. Bir sâ'atde hemesi mâl [ve] memleketleri bile köyüp helâk boldı. Cânı dūzaħge kitti. Hâzret-i Cercis 'aleyhi's- (12) -selâmını aldıla[r]ıda ottuz miñg er, yüz miñg hatun müselmân bolup irdi **va'llâhu ta'âlâ a'lemü bi-ħaķıķati'l-** (13) **-hâl ve bi'llâhi'l-'işmeti ve't-tevfik**

yigirme sekkizinçi Hâzret-i Loqmân'nınğ vâkı'aları turur Hâzret-i Loqmân (14) Hâzret-i Dâvūd 'aleyhi's-selâm vaķtlarında irdiler. Hâbeş'din irdi ammâ bir direvger qulı irdi. Hüdây

(15) ta‘ālāge köp tã‘at kılgan sebebleridin üç miñg biş yüz yaşda ‘ömrleri tamām boldı. Bir kün (16) tüş vaqti irdi. Hudāy ta‘ālā ikki ferişteni yiberdi. Kilip aydılar: Ey Loqmān, h̄‘āhlasanġ peygamber bolġıl, (17) h̄‘āhlasanġ ‘ilm-i hikmetni ta‘līm birey didiler. H̄azret-i Loqmān aydılar: Peygamberlik uluġ yoldur. ‘İlm-i hikmet- (18) -din köp kişi h̄aceti çıkar didiler. Andın bu feriştelər ‘ilm-i hikmetni ta‘līm birdiler. Cemī‘ -i pādşāh ve ehl-i (19) ‘ālem bularge muhtāc

boldılar. H̄azret-i Loqmān ‘aleyhi’s-selām bir kün tamām h̄alāyıkke naşihat kılıp oturup irdiler. (20) Benī İsrā’īl uluġlarıda bir kimerse kördi ki h̄alāyıklar bir yirge yığılıpdur. Kilip H̄azret-i Loqmān’ın körüp sordı ki: (21) Ey Loqmān, bu mertebeni kaydın taptıñġ? H̄azret-i Loqmān aydılar: Rāst yolġa yörgenimdin taptım didiler. Hikāyet kılıp-

[404] (1) -durlar ki bir kün H̄azret-i Loqmān’ın h̄‘āceleri buġday ikġıl dip buyurdu. Bu kişi arfa iktiler. H̄‘āceleri körüp aydı ki: (2) Min buġday ikġıl disem sin arfa ikip-sin didi. H̄azret-i Loqmān aydılar: Arfa iksem buġday çıkmas mu (3) didiler. H̄‘āceleri aydı ki: Kaçan arfadın buġday çıkġay? H̄azret-i Loqmān aydılar: Andaġ bolsa (4) ni üçün yamanlık kılıp yaġsılıġ ümīd iter-sin didiler. Bu söz bile H̄‘āce günāhdın yandı. (5) H̄azret-i Loqmān h̄alkke köp menfa‘at tigürür irdiler. Her kişi pul ve māl qarız alsa bī-güvāh birür irdiler. (6) Bir kün bir ādem kilip miñg mişķāl altun qarız aldı. Köñġlide taşavvur kıldı ki birmey tip alıp barıp bir kıızıl (7) lettege urap yanıda koyup irdi. Güşt fehm kılıp bir qarġa alıp kaçtı. Alıp barıp H̄azret-i Loqmān’ın (8) aldılarıġa taşladı. Körseler ki özleri kişiġa birgen altunlarıdur. Alıp öyde koydılar. Ol kişi (9) yana kilip miñg mişķāl altun kirek didi. Yana miñg mişķāl altun birdi. Köñġlide hem aydı ki evvelde hem kişi (10) yok. El-hāl hem yokdur niyyet kılıp bile bir uluġ sudın ötüp barur irdi. Qolıdın suġe (11) tüşüp kitti. Her çend istep tapa’lmadı. Ol kiçe H̄azret-i Loqmān ġusl kıılmaġge tüşüp. Tapıp aldılar. Alıp barıp (12) öylerige koydılar. Ol kişi yana miñg mişķāl altun lāzım dip kildi. Yana birdiler. Yaman niyyet kılıp irdi. (13) Yanından

tüşüp kaldı. Kūçede Hāzret-i Loḡmān'ge uçradı. Anı hem alıp barıp öyde koydı. El-kışsa törtinçi nevbet (14) mülāhaza kılıp aydı ki: Loḡmān'dın üç miṅ mişḡāl altun ḡarz-dār boldum. Yana miṅ mişḡāl altun alıp sūdā-ger- (15) -çılıḡ kılıp özümni ḡutḡaray dip yana miṅ mişḡāl altun alıp irdi. Yok bolmadı. Andın sūdā-ger- (16) –lik kılıp fāyide körüp tört miṅ mişḡāl altun alıp Hāzret-i Loḡmān ‘aleyhi’s-selām’ni ḡizmetleriḡa kilip aldılarıḡa koydı. (17) Hāzret-i Loḡmān bir miṅ mişḡāl ni aldılar. Andın ḡalḡannı almadılar. Bu ādem ḡayrān ḡaldı. Sordı ki: ni üçün (18) mundaḡ kılır-siz dip aydılar. Mindin algen fulliṅ üç miṅ mişḡāl i özimḡa yitkendür. Miṅ mişḡāl ḡaḡḡım bar. (19) Anı aldım didi. Bu kişi ḡoşnūd bolup üç miṅ tengeni alıp cōnedi. Hāzret-i Loḡmān bir kūn münādī kıldı ki (20) her kim ḡarz-ı ḡasene alsa mini aldımḡa kile birsün dip ḡaber birdiler. Bir kūn bir šehrdin kilip ḡarz aldı. Vaḡtıda kiltürüp (21) birmedi. Anı alıp kiltürmaḡke ferzendlerini yiberür boldılar. Aydılar: Ey ferzend, yolda bargünçe bir merd-i kelān hem-rāh

[405] (1) boladur. Aşlen anı sözidin çıḡmaḡıl ve yana tenhā dıraḡtnı tekyede oḡlamaḡıl. šehрге кирgende bir ḡatun körsetürler. Hergiz (2) almaḡıl. Yana pul alḡan kişini öyide ḡonmaḡıl dip revāne kıldılar. Oḡulları çıḡıp bir ferseng yol yörüp irdiler. Bir merd-i (3) kelān hem-rāh boldı. Vaḡtī ki bir dıraḡtke yittiler. Anda ol pīr aydılar: šol dıraḡtnı tekyede bir nefes yatalı didiler. Bul oḡul (4) aydı ki: Atam yalḡuz, dıraḡtnı tekyede yatma dip irdiler. Pīr aydı ki: Yolda bir merd-i kelān dūçār bolur. Anı sözidin (5) çıḡmaḡıl dip naşīḡat kılmadı mu didiler. Andın keyin түşüp ol dıraḡtnı sāyeside yatıp irdiler. Bu dıraḡt- (6) -dın bir yılan түşüp ḡaşd kıldı. Ol pīr yılannı öldürüp başını alıp torbaḡa salıp koydılar. Andın ötüp (7) šehрге dāḡil boldılar. Anda bir ḡoş-rūy “muḡlimū mehni” alḡıl dip delālet kıldılar, ḡabūl kılmadılar. Pīr aydı ki: Alḡıl (8) ammā mindin bī-ruḡḡat yaḡınlık kıлмаḡıl didiler. Andın aldılar. Pīr yılannı başını birip aydı ki bu yılannı başını (9) otḡa salıp köydürüp ḡatunıḡnı tekyeḡa tutḡıl didi. Bul oḡul andaḡ kılıp irdi. Ol ḡatunni (10) içidin bir yılan ḡabaḡ üstiḡa түşüp öldi. Ammā

bu yılan ol Һatunni beçedānıda Һarār alıp irdi. Her kim ki (11) ol Һatunġa yaqınlik kılsa aldıġa zehr salıp öldürür irdi. Mundaġ bolup ni çend kişiler ölgen irdi. (12) Her yirdin müsāfir sūdāger kilse ölgendin soġ māl [ü] emvālini alur irdi. El-kışşa bu yigit, Һatunġa yaqınlik (13) kıldı. İrtesiġa ol Һatunni Һavm ü Һarındaşları ġüyā ölgendür dip kilse ölmepdür. Һayrān Һaldılar. Sebebi (14) nedür tip sordılar. Һatun vāqı‘anı bir bir beyān kıldı. El-kışşa pul alġan kişġa bardılar. Aydı ki: Bu kün munda (15) Һaluġġ ırte bilen birey didi. Һabūl kılmadılar. Merd-i kelān Һonġıl didiler. Һondılar. Ol kişi bularge (16) deryānı lebiġa orun salıp birdi ammā özini oġlıġe deryādın yıraġ yirge orun saldı. Ol merd-i kelān öz (17) oġlı üçün salgen yirde yatġıl didiler. Barıp anda yattılar. Baynı oġlı barıp deryānı levide yattı irse (18) kiçesi deryā mevc urup baynı oġlını alıp kitti. Һazret-i Loġmān ‘aleyhi’s-selām’ nı oġulları selāmet kıldı. İrtesi (19) pulnı alıp yana şol merd-i kelān birle yolġe revāne boldılar. Ol pīr aydı ki: Ey oġul, mini maşlaҺatım bilen (20) ölümün Һalāş boldunġ. Maġġa nime birür-sin didiler. Ol oġul aydı ki: Nime Һāhlasanġız alıġ didi. (21) Pīr aydılar: Maġġa Һiç nemerse der-kār imes. Min Һızrdur-min dip ġāyib boldılar. Һikāyet kılıpdurlar kim

[406] (1) Loġmān Heġīm oġullarıġa üç vaşiyet kıldılar. Evvel şol ki: Һatunġa herġiz sırıġnı aytmaġıl ve yana herġiz nevkīsedin (2) Һarż-dār bolmaġıl ve yana herġiz çoġalġa āşinā bolmaġıl didiler. Ferzendleri üç vaşiyetni imtiħān kıлмаġ üçün (3) bāzārdın bir Һoy alıp soyup Һaġġa tigip alıp Һatunıġa aydı ki: Birle bir ādem uruşup urup irdim. (4) Ölüp Һaldı. Һayrān bolup Һorġup munda kıltürdim dip at-Һāneġa kömdi. Andın barıp nevkīsedin bir nemerse (5) Һarż aldı. Andın barıp bir çoġalġa āşinā boldı. Andın öyige kilip bir bahāne birle Һatunını urdı. (6) Öldürür-min didi. Һatunı dād-ı feryād kılıp pādşāhġa barıp aydı ki: İrim kiçe bir ādemi öldürüp at-Һāneġa (7) kömüp irdi. Bu kün mini hem öldürür-min dip irdi. Һaçıp munda kıldım didi. Pādşāh kişi buyurgünçe (8) bolmay. Ol dost bolġan sipāhī, min öyini körgen-min didi. Pādşāh buyurdı: Barıp köp İzā ve ihānet (9) birdi. Һazret-i Loġmān’ nı

oğulları aydı ki: Ey dostum, mini koyuñg, bolmasa öldürürler dip yalbardı. Aşlā onamadı. (10) Ğayr kişidin ziyāde ta‘ addī kılur irdi. Bu söz birle pādşāhge barur irdi. Bulda nevkīse uşlap irdi ki (11) imdi siniñg öldürürler. Mini pulumnı birgil dip ĩzā ve ihānetler birdi. Bu şıfat birle pādşāhniñg (12) aldığa kildiler. Pādşāh sordı ki: Ey Loqmān oğlu, ni üçün mundağ işlerni kıldiñg? Aydılar: Hiç iş kılğanım (13) yok. Anda hatunı aydı: Bir kişini öldürüp káf bile at-hānege kömmediñg mü dip serzeniş birdi. Şol zamān pādşāh (14) ikki üç sipāhni buyurup kömgen cāyıdın káf birle aldurup bardı. Kāfnı açıp körseler bir çoynı (15) küşti çıktı. Pādşāh hayrān kaldı. Bu ni vāqı‘ adur, mañga rāstını aygıl didi. Bu kişi aydılar: Atam üç (16) vaşiyet kılıp irdiler. Ol vaşiyet budur ki aşlen hatunğa sırrıñgı aytmağıl. Sipāhī bile āşinā bolmağıl ve yana (17) nev-kīsedin qarż-dār bolmağıl dip irdiler. Anı imtiħān kılmağ üçün bu işlerni kılıp irdim. Atamnı sözleri (18) rāst kildi didiler. Pādşāh bu sözni işitip ma‘kūl bolup köp iltifātlar kıldı. Hikāyet kılıp- (19) durlar ki: Hāzret-i Loqmān ‘aleyhi’s-selāmı vaktleride bir yād-dār²³ ğāzab bolup ikki oğlanları birle şehrdin taşqarı (20) zindān kıldurup elge salıp ağızını birkitip taşladı. Ammā Hāzret-i Loqmān zindānğa kirürde hūrākleri (21) üçün kırk batman mevīz alıp kirip irdiler. Miñg yıl anda kaldılar. Ol pādşāh öldi. Köp püşt ötüp

[407] (1) bir pādşāh boldı. Bir pīr kişi aydı ki: Fülān pādşāh Loqmān digen hekimni oğlu bile zindānğa saldurup irdi. (2) Līkīn bir niçe vaktğa yata durgen evkāt yarağlarını kılıp kirip irdi. Qandağ bolgen iken dip (3) irdi. Pādşāh şol zamān kişi yığıp ve özi atlanup barıp tapıp zindānnı açturup bir kişiniñg (4) tüşürdi. Ol kişi tüşüp bir ölügni süngeki bar, tirig kişi yok dip çıktı. Ol haber aytken kişi (5) ‘ilm-i hikmetdin haberi bar kişi irdi. Ol kişi çerāğ alıp özi tüşüp kördi ki oğlu ölüpdür ammā özini (6) nefesi bar. Çıkıp pādşāhge ayttı ki tirigdür. Munı

²³ Metinde yād-dar şeklinde geçmektedir.

‘ilâcını kılgen hûbdur dip bir niçe ‘âkıl hûkemâlar birle (7) tüşüp qarasar nihâyetde tirileri nefis bolup qalıpdur. Qul tigse tohta körk imes. Andın maşlahat bile hikmet (8) işletüp Hâzret-i Loqmân’ını yatqan yirlerini yanıdın lahm külep bisât üzesiğa puhte salıp anı üstiğa (9) yumalatur aldılar. Taşqarı alıp çıksaq âftâb tekye zebûn bolur dip köterüp turdılar. Törtinçi kün (10) sarıg yağ bile şire kılıp bir qaşukdın üç vaqt ağızlarığa qoydılar. Yitti kün digende közlerini açtılar. (11) Andın kündin künga dermân birip söz dilediler. Ayttılar ki: İkki kız bolsa kuçup yatsam didiler. Şol zamân (12) ikki kızını kuçup yattılar. Bir aydın sonġ turup olturdılar. Pâdşâh sordı ki kız yanıda yatgenni fâyidesi (13) ni turur dip. Hâzret-i Loqmân aydılar: Bir kız kuçqan qarı âdem bile bir qarı hatun alğan yaş yigitni alıp (14) kilinġ didiler. Alıp kildiler. İmtihân üçün körseler kız kuçqan qarını qolı mişl katğan yağ dik, qarı (15) hatun kuçqan yigitni qolı mişl su dik irip turuptur. Munı körüp yaş ve qarını tefâvüt kıldılar. (16) Hâzret-i Loqmân bu tarıqa riyâzet tartmaqlarını bâ‘ işi bul irdi ki bir kün ikki oğulları bile bir yirde ötüp (17) barur irdiler. Bir çumçuq uyasığa kirdi. Balaları anı körüp çumçuqını tutup biriġ didi. Hâzret-i Loqmân (18) küveġğa lette yaqtı. Aydılar ki qayıp külürde alur-miz didiler. Muılaq yâdlarıdın çıqıp kitti. Çumçuqını ikki (19) balası bar irdi. Ölüp qaldı. Özi ramaq bolup yattı. Ni çend kündin yâdlarığa kilip anasını çıkarıp (20) yiberdiler. Anda oğlanlarığa aydılar: Cezâmız şol ki bizler hem zindânga tüşüp sizler anda öler-siz. Min yana (21) çıkar-min didiler ammâ Hâzret-i Loqmân’ını ba‘ zılar peygamber ve ba‘ zılar hûkemâ dipdürler.

Yigirme tokkuzunçı kıssa beyân-ı kıssa-i Hâzret-i ‘Üzeyr [408] (1) ‘aleyhi’s-selâm’ını vâkı‘aları turur.

Ammâ ‘Üzeyr ‘aleyhi’s-selâm’ını peygamberliklarında ihtilâf bardur neçük kim Hâzret-i Zül’l-karneyn (2) Zül’l-kifl içinde ? ‘Üzeyr Şerhiyâ aytıpdurlar ki Haşûr atlıg ilde Benî İsrâ’îl öz peygamberlerini öldürdiler. Hudây (3) ta‘âlâ olarge Buhtu’n-naşr anı musallağ kıldı.

Barçasını helâk kıldı. Hattâ ki bişikdeki balalarını hem öldürdi. (4) Hıatunlarını yesîr kılıp mâl [ve] emvâllerini aldı. Bu ‘Üzeyr olarnı arasında irdiler. Tevrît’ni tamâm yâd bilür irdi- (5) -ler. Buhtu’n-Naşr Benî İsrâ’îl’din bir kız alıp irdi. Köp yahşî körer irdi. Bir kün hıatunıdın sordı ki: (6) Her ni hâcetiñg bolsa aytgıl. Hıatunı aydı ki: Hâcetim oldur ki mundın keyin Benî İsrâ’îl’din kişi öldürmesenĝ (7) didi. Andın keyin öldürmedi. ‘Üzeyr ‘aleyhi’s-selâm halk arasındın çıkıp Şâfūr-âbâd’ğa bardılar. Munda hem (8) Buhtu’n-naşr miñg kişini öldürüp irdi. Ol Kinet’de kişi yok irdi. Anda tüşüp işeklerini (9) bir dırahtnı sâyeside bağladılar. Ol beytü’l-muqaddes irdi. Bir munça tatlıĝ suyu bar irdi. Ol vaqtde (10) ‘Üzeyr kırk yaşar irdiler. Uşbu yirde ‘ibâdetĝa meşĝul boldılar. Anda ölüp çürüp qalĝan halknı körüp (11) köñgülleride ayttilar ki: Hudây ta‘âlâ ölgendın keyin neçük tırgüzür iken dip qavluhu ta‘âlâ: **qâle ennâ [yuhyî] hâzihi’llâhu** (12) **ba‘de mevtihâ**²⁴ Hudây tebârek ölügnı tırgüzmaq, qudretini körgüzmek üçün ‘Üzeyr ‘aleyhi’s-selâm’nı cânını aldı. (13) Ölüp anda yüz yıl yattılar. Andın keyin tırgüzdi. Aytıpdurlar ki ol ölüm ecel ölümü imes irdi. Hıtâb kildi ki: (14) Ey ‘Üzeyr, niçe yıl beri munda yatar-sın dip. ‘Üzeyr ‘aleyhi’s-selâm turup aydılar: Bir kün boldı didi. Andın işek- (15) -ler ölüp üstüh‘ânlar çürüp kitmeyipdür. Hıtâb kildi ki: Ey ‘Üzeyr, siniñg yatqanıñĝa yüz yıl (16) boldı. Andın Hudây ta‘âlânı emri birle şimâl eşikni tüzüp kitken teveklerini cem‘ kıldı. Andın (17) ĝuşt peydâ boldı. Tirisi tâze bolup cân kirdi. Evvelĝi dik çınĝrap turdı. Hâzret-i ‘Üzeyr ‘aleyhi’s-selâm anı (18) körüp şükrler kıldılar. Qavluhu ta‘âlâ: **va‘lem inne’llâhe âlâ külli şey’in**²⁵ Hudây ta‘âlâ barqa nemeşege qudretlik-

²⁴ Bakara Suresi, 259. ayet “Allah burasını ölümden sonra acaba nasıl diriltecek?” dedi. (2/259)

²⁵Bakara Suresi, 259. ayet: (şöyle) söyledi: “(Artık şu müşahademle de) biliyorum ki Allah şübhesiz her şey’e hakkıyla gücü yetendir.” (2/259)

(19) -dur. ‘Üzeyr ‘aleyhi’s-selām ol işekni minip şehrge kirdiler. Öyleriğa kilip körseler ki oğullarını saçalı (20) aqarıp aq saçal bolupdur. ‘Üzeyr ‘aleyhi’s-selām öydin çıkıp kitkenleride oğulları yigirme yaşar irdi. (21) Oğulları yüz yigirme yaşge kirip irdiler. Hâzret-i ‘Üzeyr ‘aleyhi’s-selām evvelgi kırk yaşda turup irdiler.

[409] (1) Mundağ vâkı‘anı hîç kim körmegen bolgay. Oğlanlarığa min ‘Üzeyr’dür-min didiler. Hîç kim bâver kılmadı. Ol (2) vaqt bir âdem aydı ki: Tevrât bir hem yidi siz yâd bilip irdiñgiz. Hâlâ hem bilür mü-siz didiler. ‘Üzeyr ‘aleyhi’s-selâm başdın (3) tâ âhir oqıdılar. Bir harf gâlaţ bolmadı. Ol vaqt Tevrît hîç kimni köñglide yoq irdi. Yana ança bâver kılmadılar. (4) Ol eşnâda bir kimerse aydı ki: Min atamdın işitip irdim. Fülân yirde Tevrît’ni ‘Üzeyr bile yaşurup irdük. (5) Anı tapıp birse elbette ‘azîz ‘Üzeyr turur didi. Şol zamân ol yirdin tapıp birdiler. Anğa bakıp turdılar. Yana (6) bu kişi Tevrît’ni oqıdılar. Bir harf kem ve artuq çıkmadı. Aydılar: Allâhu ta‘âlâ bizdin Tevrât’ını kötergen (7) irdi. Hîç kimni köñglide yoq irdi. Bu kün ‘Üzeyr’ni köñglidin hâşıl boldı. Hudây ta‘âlâ ‘Üzeyr’ni barçadın bihrağ (8) ve dostrağ tutar didiler. ‘Üzeyr Hudâ’nı oğlı turur didiler. Qavluhu ta‘âlâ: **kâleti’l-yehûdu ‘Üzeyrû’bnü’llâhi**²⁶ aytıpdur- (9) -lar ki ‘Üzeyr kırk yaşar irdi. Oğlı yüz yigirme yaşda irdi. ‘Üzeyr ölgende oğlı yigirme yaşda irdi. (10) Rivâyetde aytıpdurlar ki bir kün ‘Üzeyr aydı ki: İlahî, qullarıñğa yazuq kılmaknı sin taqdîr kılıp-sin. (11) İmdi yazuq kılsalar ‘âşî kıılır-sin. Yarlıg kilindi: Ey ‘Üzeyr **hâzâ min ‘unşurı ‘ilmî** ya‘nî bu miniñg ‘ilmim aşlı turur. (12) Bu sözni sormağıl. ‘Üzeyr ‘aleyhi’s-selâm yana du‘â kıldılar. Hıtab kildi ki: Bu sözni mindin sorsañg atıñgnı (13) peygamberlik dîvânıdın köterip mü’minler dîvânında kılgay-min dip. Bul sebebdin peygamberlikleriğa (14) ihtilâf kılıpdurlar.

²⁶ Tevbe Suresi, 30. ayet: Yahudiler “Üzeyr Allahın oğludur” dedi(ler). (9/30)

Va'llāhu a'lem ottuzunçı kışşa Eremyā Peyğamber 'aleyhi's-şalātu ve's-selām'nı beyān-ı vākı'aları (15) turur.

Aytıpdurlar ki Benī İsrā'ıl günāh ve ma'şiyetge meşğül boldılar. Yağşılar men' kılmadılar. Hudāy ta'ālādın (16) Eremyā 'aleyhi's-selām'nı olarge yiberdi. Eremyā 'aleyhi'-selām olarge aydılar: Sizler köp ma'şiyet kıldıñgızlar. İmdi (17) Hudāy ta'ālā sizlerge Buhtu'n-naşr'nı yibergey. Sizlerni uluğlarıñgızni öldürgay. Kiçigleriñgizni қоlağay. Tevrīt'ni (18) otğa köydürgey. Beytül-muqaddes'ni bozğay didiler irse Eremyā 'aleyhi's-selām'nı tutup zindānğa saldılar. (19) Ançada Buhtu'n-naşr kildi. Eremyā 'aleyhi's-selām'nı aytkenleri dik kıldı. Aydılar pādşāh sin kilmes- (20) -din burun uşbu işlerdin haber birgen ādem bardur didiler ve yana bizler bāver kılmadük. Buhtu'n-naşr andağ (21) bolsa anı kiltürüñgler didi. Kiltürdiler. Hāzret-i Eremyā'dın sordı ki bu işdin senge kim haber birdi dip Hāzret-i

[410] (1) Eremyā aydı ki: Allāhu ta'ālā haber birdi didiler. Buhtu'n-naşr aydı: Sin mini hizmetimde bolğıl. Devlet ve 'izzet körgüzesin (2) didi. Eremyā 'aleyhi's-selām aydılar: Min Hudāy ta'ālānı bendesidür-min. Anı hizmetini kıılır-min didiler. Andın (3) keyin Buhtu'n-naşr Benī İsrā'ıl'din köp kişilerni öldürüp pul ü mālını alıp kitti. Andın qalğan- (4) -ları Eremyā 'aleyhi's-selām aldılarığa kilip İmān itip müselmān boldılar. Evvelğı kılgan işleriğa (5) tevbe kıldılar.

Ottuz birinçi kışşa Hāzret-i Zekeriyā ve Yahyā 'aleyhi's-selām'nı beyān-ı vākı'aları.

iz nādā rabbehu (6) nidā'en hafıyyā²⁷ hil'atin keygen ve hene'l-'azmü minni²⁸ dip Hudāy ta'ālāğa tevellā kılgan ve lem ekün bidu'ā'ıke rabbi şekıyyā²⁹ (7) şükrin kılgan fe-heblı min ledünke velıyyā³⁰ dip oğul ferzend tilegen Zekerıyā 'aleyhi's-selāmdurlar hikāyet kiltürüp- (8) -dürler ki 'İmrān atlıg bir kimerse bar irdi. Bu 'İmrān Hazret-i Mūsā 'aleyhi's-selāmın atalarından bölek irdi. Bu 'İmrān (9) bisyār şālih irdi. Perhız-kār kişi irdi. Hatunını atı Hınna irdi. Hınna bir kün bir qarğanı kördi ki (10) balalarığa dān birip terbiyyetler kıladur. Hınna munı körüp aydı ki: Hudāy ta'ālā maŋga ferzend birse āzād kılgay-min (11) didi. Ol halknı resmi bul irdi ki ferzendini toğkan küni anasından ayırıp beytü'l-muqaddes'ke alıp barıp (12) hizmet-kārlığa tapşurur irdiler. Ol balanı bakıp kette kılıp hizmetge salur irdiler. On ikki yaşke (13) kirgende mescidni süpürüp perdelerini bakıp kiçesi çerāg yandurup hizmet kılar irdi. Bālig bolğandın (14) soŋ ħ~āhılsa mescidğa hizmet kılıp ħ~āhılsa özge iş kılar irdi. El-kıssa: Hınna hāmıle-dār boldı. İriğa (15) aydı ki: Minde hāmıle bilgürdi anı nezr kıladur-min didi. İri aydı ki: Şabr kılgıl, oğul mu kız mu? Eger kız bolsa mescidni (16) hizmetige yaramas didi. Hatunı aydı ki: Minde barını nezr kıldım didi. El-kıssa: kız toğdı münacāt kıldılar. Yüz hişşe lezzet ziyāde birdi kiçe kündüz tāt ve 'ibadetge meşgöl boldılar. Bir nefes 'ibadetdin ħālī imes irdiler. (17) Hudāyā oğul bolsa irdi mescidniĝ hizmetige yarar irdi. Kız iken dip atını Meryem koydılar. Meryem digen (18) hizmet-kār digen bolur. Beytü'l-muqaddes'ke

²⁷ Meryem Suresi, 3. ayet: O, Rabbine gizlice niyaz etdiği zaman,(19/3)

²⁸ Meryem Suresi, 4. ayet: “Ey Rabbim, hakıyat ben... Benim kemiğim yıprandı.” (19/4)

²⁹ Meryem Suresi, 4. ayet: “Ey Rabbim, ben Sana düâ etme etmişsem bedbaht (ve mahrum) olmadım.” (19/4)

³⁰ Meryem Suresi, 5: “Binâen'aleyh bana tarafından (ve kendi sulbünden) bir velî, oğul ihsan et.” (19/5)

hizmetke koydılar. Andın Zekeriyâ ‘aleyhi’s-selâm alıp barıp baqtı- (19) -lar Meryem kette boldı. Her kişi almaknı ihtiyâr itti. İrge hergiz raġbet kılmadılar. Sebeb oldur ki mazlûmlar üç bâ‘ iş- (20) -din irni ihtiyâr kıılır. Evvel ma‘âş üçün, ikinci ferzend üçün, üçünci kedhüdâlıġnı lezzeti üçün ammâ Meryem’ge (21) Hudây tebârek miġnetsiz rızq yitkürür irdi. Atasız ‘İsî ‘aleyhi’s-selâm dik oġul birdi. Çüftni lezzetidin yüz hisşe lezzet ziyâde birdi. Kiçe kündüz tâ‘at ve ‘ibâdetġa meşġul boldılar. Bir nefes ‘ibâdetdin ġâlî imes irdiler.

[411] (1) Hudây ta‘âlâ her kün behiştin ni‘met yiberür irdi. Zekeriyâ ‘aleyhi’s-selâm sordılar: Saġga bu ni‘metler (2) kaydın kilür dip. Hâzret-i Meryem aydılar: Hudây ta‘âlâdın kilür didiler. Zekeriyâ ‘aleyhi’s-selâm ol ġâlîni (3) körüp du‘â kııldılar kim: Hudâyâ, Meryem’ge kış künde yaz ni‘metlerini birür-sin. Maġga bu pîrlıġımda bir oġul şâlih birseġ. (4) Mini qarılıġım yitipdür. Mini ornumge saġga tâ‘at kılsa didiler. Hikâyet: Bir kimerse Hudây ta‘âlâdın bir oġul ferzend (5) tiledi. Aġga ġunşâ oġul birdi. Münâcât kıldı ki: İlahî min oġul ferzend tilesem ġunşâ ferzend birip-sin. (6) Ĥitâb kildi kim: Min oġul ferzendni birürni bilür irdim. Sin tilerni bilmediġ. Ey mü’mîn, oġul yaġşı hem bolur (7) yaman hem bolur körmes mü sin kim Zekeriyâ muṭlaġ oġul tilemedi maġga ferzend-i şâlih birgil, mini ornumge saġga (8) tâ‘at kılsun didi. Aġga Yahyâ dik ferzend birdüm. Sin ferzend tilediġ, ferzend digen şol didi. El-kışşa: (9) Hâzret-i Cebra’îl ‘aleyhi’s-selâm kilip Hâzret-i Zekeriyâ ‘aleyhi’s-selâmge ġaber birdiler ki Yahyâ atlıġ oġul birür, ‘İsî atlıġ (10) peyġamber kiltürür. Yahyâ bile ‘İsî bir ġâmîle bolup bir künde tevellüd boldılar. Yahyâ ‘aleyhi’s-selâm bisyâr zâhid boldılar. (11) El-kışşa: Yitti yaşke kirdiler. Dedeleri ġalkke va‘z aytıp dūzah şıfatını beyân kıılır irdiler. Hâzret-i Yahyâ (12) işitip bir âġ tartıp bî-hūş bolup kıaldılar. Fırşatdın soġturup öyleriġa bardılar. Ol ‘aşrnı (13) pādşâhı bir ġatun alıp irdi. Anı evvelġi iridin bir kıız birge kildi. Ol kıız belâġatke yitti. Pādşâh (14) aġga mübtelâ bolup kıaldı. Andın ‘ulemâlarını yıġıp nikâġ revâ bolur mu dip yol sordı. Bular kıorkup (15) ġoş-âmed üçün revâ

bolur didi. Kızını anası aydı ki: Yaḥyā'nı aytıp kiliŋler, nikāḥ kılsun didi. Ḥazret-i (16) Yaḥyā 'nı kiltürdiler. Bul kişi nikāḥ irmes dip nikāḥ kılmadılar. Pādşāḥ kızğa yakınlik kılmakğa meyl (17) kıldı. Kız aydı ki: Zekeriyā bile Yaḥyā 'nı öldürmeğünça qabül kılmamın didi. Pādşāḥ bularnı öldürmeğe qaşd kıldı. (18) Hātifdin nidā kildi ki: Eger Yaḥyā'nı qanı yirge tamsa yirdin hiç giyāḥ ünmes dip. Pādşāḥ buyurdu ki: Qazannı (19) içiğa soyunğlar dip āḥir Ḥazret-i Yaḥyā'nı mübārek başlarını qazanğa salıp boğuzladılar. Qazandın taşıp (20) öydin hem taşqarı çıqtı. Şehr qanğa tolup heme ādemler qan astıda qaldı. Ḥazret-i Yaḥyā'nı kesilgen baş- (21) -larıdın nikāḥ revā irmes dip āvāz kilür irdi. Andın soŋğ mollālar cem' bolup aydılar ki: Bizler sizdin

[412] (1) qorqup revā bolğay dip irdük. Mundağ işni kesāfetiğa 'ālemni qan aldı. İmdi ol kızını hem (2) öldürmeğünça qan toḥtamas didiler. Āḥir ol kızını hem boğuzladılar, qan toḥtadı. Ol eṣnāda Ḥazret-i (3) Zekeriyā 'aleyhi's-selām qaçıp irdiler. Kāfirler arqalarından qolap kilgen vaqtde bir dıraḥtdın penāḥ tilediler. (4) Ol dıraḥt yarılıp ortası açıldı. Özlerini ol dıraḥtnı arasığa aldılar. Ol dıraḥt yana ḥabs (5) boldı. Anda iteklerini uçı çıqıp qaldı. Kāfirler kilip tapa'lmay turup irdi. Şeyṭān-ı 'aleyhi'l-la' ne (6) kilip nişāneler aytıp körsetti. Kāfirler erre-i dü-sereler kiltürüp başlarığa koydı. Derḥāl nāle ve zārī (7) kıldılar. Ḥazret-i Cebra'ıl 'aleyhi's-selām kilip aydılar: Ey Zekeriyā, dıraḥtdın penāḥ tilegendin Allāhu ta'ālā'dın (8) tileseŋğ bolmas irdi mü? Dıraḥtdın penāḥ tilegenni cezāsı budur didiler. Andın soŋğ şabr kılıp (9) turdılar. Eger yana feryād kılsalar irdi heme tağlar yıkılıp çeşmeler tutulup deryālar toḥtap qalur irdi. (10) Belki heme maḥlūkāt köygey irdi dipdürler. Ḥazret-i Zekeriyā 'aleyhi's-selām bu ḥiṭābnı işitip şabr kıldılar. (11) Vaqtī ki fark serleriğa yitti. Yana feryād kılgaylar. Ḥiṭāb kildi kim: Mindin özgedin tilediŋ. (12) Yana bir merātibे kılsaŋğ atıŋnı peygamberlik defteridin bozğumdur dip. Her qaçan kim bir peygamber kişini qavlide (13) şehīd bolsalar yitmiş miŋğ kişi ölmegünçe qan toḥtamas irdi ve fitne [ve] gāvğā basılmas

irdi. (14) Ol sebebdin yitmiş miñg kişini cānını dūzahke sipāriş kıldılar. Andın soñg fitne ve ğavġālar (15) basıldı dipdürler. İbni ‘Abbās rażıya’llāhu anhu rivāyetleride aytıpdurlar ki Zekeriyā ‘aleyhi’s-selām (16) penāh tilegen dıraht tört irdi. Çıkқан қанları sılıkıp baққam boldı. Kıyāmetġaça ādem ferzendleri (17) ol baққamdın reng kılurlar dipdürler. Va’llāhu a‘lemü bi’s-şavāb.

Ottuz ikkinçi kışsa-i Hāzret-i (18) Bibi Meryem Hāzret-i ‘İsī ‘aleyhi’s-selāmnı tevellüd kılganlarını beyān-ı vākı’aları turur. Hāzret-i Hāq sübhānehu (19) ve ta‘ālā ħaber birdi ki ve’zkur fi’l-kitābi Meryeme izi’n-tebezet min ehlihā mekānen şarkıyyen³¹ ya‘nī Hāzret-i Hāq sübhānehu ve ta‘ālā (20) ayttı ki: Yā Muħammed, yād kılgıl Qur’an içinde Meryem kaçan öyündin çıktı. Kün toġarge yörüdi. Aytıpdurlar ki: Bibi (21) Meryem ħayz kördiler, özge körmediler. Kaçan ħayzdın fāriġ boldılar³² kılganı kün toġarge yörüdiler.

[413] (1) ilgeri ħayz körmep irdiler. Kişi körmegey irdi dip bisyār ħacālet boldılar. Qavluhu ta‘ālā: **fe’t-teħazet (2) min dūnihim ħicāben**³³ Hāzret-i Hāq sübhānehu Cebra’ıl ‘aleyhi’s-selām’ını yiberdi. Bir yigit şüretide bolup kıldiler. Bibi Meryem şerm (3) kılıp yıraқ turġıl didiler. Hāzret-i Cebra’ıl ‘aleyhi’s-selām aydılar: Ey Meryem qorqmaġıl. Min Cebra’ıl turur-min didiler. (4) Sañga Hūdāy ta‘ālānı fermānı bile yaġşı tāze ferzend baġışlaġalı kıldim dip. Bibi Meryem aydılar: Mañga oġul qaıydın (5) bolur? Hıç ādemi körgenim [yoқ] didiler.

³¹Meryem Suresi, 16. Ayet: Kitabda Meryem (kıssasını) da an. Hani o, ailesinden ayrılıp şark tarafında bir yere çekilmişdi. (19/16)

³² Metinde boşluk var.

³³Meryem Suresi, 17. Ayet: Sonra onların önünde bir perde edimiş (çekmiş) di. (19/17)

Kavluhu ta'ālā: **ḳālet ennā yekūnū lī ḡulāmūn ve lem yemesnī beşerūn ve lem ekū baḡıyyen**³⁴
 Hudāy (6) ḡāhlasa birür dip Bibi Meryem'ni yaḡaların tutup aḡızlarıḡa dem ḡıldılar. Şol
 zamān bir lezzet taptılar. Andın (7) sonḡ Ḥazret-i 'İsī 'aleyhi's-selām'ḡa ḡāmile-dār boldılar.
 Kavluhu ta'ālā: **fe-nefaḡnā fihā min rūḡunā**³⁵ Bir rivāyetde şol (8) zamān toḡuldılar. Ba'zılar
 ayturlar: Altı ayda toḡuldılar. Anı üçün altı aylıḡ oḡlan tirilür, sekkiz (9) aylıḡ tirilmes. Ammā
 'İsī 'aleyhi's-selām altı ayda toḡulup tirildiler. Ol mu'cize irdi. Her bāre analarını (10)
 ḡarnıda turup anaları bile sözleşür irdi. Her ḡandaḡ iş bolurını aytur irdiler. Ḳaçan ki (11)
 künleri tip teşvīş tartıp bir ḡoruḡ ḡurmānı tekyede olturdılar. Şol zamān ol dıraḡt kögerip şāḡ
 (12) mīvesi pişti. Aydılar kim: Kāşḡi toḡmasdın ölgey irdim. Cefā tartmagey irdim didiler.
 Aytıpdur- (13) -lar ki Ḥazret-i 'İsī 'aleyhi's-selām'nı ba'zılar kindikleridin toḡdılar dipdür
 ve ba'zılar aḡızlarıdın (14) toḡdılar dipdürler. Vaḡtī ki Ḥazret-i 'İsī 'aleyhi's-selām
 analarıdın toḡuldılar. Dıraḡtdın āvāz kildi ki: (15) Ey Meryem, ḡam yimeḡıl dip. Kavluhu
 ta'ālā **fe-nādāhā min taḡtiḡā ellā taḡzenī ḡad ce'ale rabbuki taḡteki seriyyen**³⁶ Hudāy ta'ālā
 bir arıḡda (16) orta su birdi. Ḡaraḡ ol kim köp bolsa ḡorḡar az bolsa ḡusl ḡılḡay ḡökmes didi.
 Kavluhu ta'ālā: ve **huzzī** (17) **ileyki bi-ciz'i'n-naḡleti tūsāḡıt 'aleyki ruḡaben cenıyyā**³⁷
 ḡırā'at turur. Cebra'ıl 'aleyhi's-selām kilip aydılar: Ey Meryem, bu (18) arıḡdın su içkil, bu

³⁴Meryem Suresi, 20. Ayet: O: “Benim nasıl bir oḡlum olacakmış, dedi, (evlenip de) bana bir beşer dokunmamışdır. Ben bir iffetsiz de deḡilim.” (19/20)

³⁵Enbiya Suresi, 91. Ayet: Biz ona ruumuzdan üfle miştik.(21/91)

³⁶Meryem Suresi, 24. Ayet: Aşaḡısından ona şu nida geldi: “Tasalanma, Rabbin senin alt (yan) ında bir su arkı vücuda getirmiştir. (19/24)

³⁷Meryem Suresi, 25. Ayet: Hurma aḡacını kendine doḡru silk, üstüne derilmiş taze hurma dökülecektir.(19/25)

hürmâlardın yigil. ‘İsî dik oğul birle közüñg yarutğıl. Qavluhu ta‘âlâ **fe-külî ve’srabî** (19) ve **karri ‘aynen**³⁸ Ey bi’l-veled sindin sorsalar bu atasız oğulnı qaydın aldıñg dise sin aygıl ki Hudây ta‘âlâ birdi. (20) Min bu kün rûze tutqan hîç kim bile sözleşmes-min dip aytğıl didiler. Qavluhu ta‘âlâ **fe-külî innî nezertü** (21) li’r-rahmâni şavmen felen ükellime’l-yevme insiyyâ³⁹ Bibi Meryem bu yirde kırk kün nifâsdın tâze bolğunça turdılar. Andın keyin

[414] (1) oğullarını köterip qavmlerini qasığa kildiler. Cühûldardın pinhân tutar irdiler. Yolda barurlarıda bu recîller (2) yoluktılar. Yolnı sorap irdiler. Tikenlîg yaman yolnı körsettiler. Olarge du‘â kıldılar. Qıyâmetğaça revnaq (3) tapmadılar andın ötüp yana bir qavmge yittiler. Olar Bibi Meryem’ge aydı ki: Ey Meryem, sindin burun atañgda uruqlarıñgda hîç kim mundaq kılmadı? Sin ‘aceb oğlan toğurduñg, munı qaydın aldıñg? Bibi Meryem aydılar: (4) Bu oğlandın sorañg, qaydın kilür irmiş. Aydılar: Bişikdeki bala neçük sözleşür? Bizlerni maşara (5) kıılır mu sin didiler.

Ottuz üçüncü kışşa-i Hazret-i ‘İsî ‘aleyhi’s-selâmnı beyân-ı vâkı‘aları turur.

(6) El-kışşa Hazret-i ‘İsî ‘aleyhi’s-selâm bu sözni işitip aymışları taşlap. Olarge bakıp irdiler ki mañga Hudây ta‘âlâ (7) İncil atlıg kitâb birip uluğ peygamber kıılır. Namâz ve rûze, hac ve zekât buyurdı didiler. Qavluhu ta‘âlâ **kâle innî ‘abdu’llâhi** (8) **âtâniye’l-kitâbe**⁴⁰ evvel öz kulluğığa ikrâr kıldılar. Andın soñg peygamber-min didiler. Qavluhu ta‘âlâ **ve ce‘alenî**

³⁸Meryem Suresi, 26. Ayet: Artık ye, iç. Göz (ün) aydın olsun. (19/26)

³⁹Meryem Suresi, 26. Ayet: “ben, de, o çok esirgeyiciye (Allah) oruç adadım. Onun için bu gün hiçbir kimseye kat’iyyen söz söylemeyeceğim.” (19/26)

⁴⁰Meryem Suresi, 30. Ayet: (İsâ dile gelip) dedi ki: “Ben hakıykat Allahın kuluyum. (Allah) Bana Kitabı verdi.” (19/30)

nebiyyen ve ce‘alenī (9) mübāreken⁴¹ ya‘nī kutluğ ayaqlıg yarattı. Her kişi mübārek tutsa aṅga mübārek turur-min her cihetdin didiler. Bu sözdin (10) özge söz aytmadılar. Kaçan ‘İsī ‘aleyhi’s-selām kette boldılar. Andın analarıga aydılar: Hudāy ta‘ālānı bizni nime üçün yarattı? (11) Anaları aydılar ki: Tā‘at üçün, hıdmet üçün yarattı didiler. Analarıga aydılar ki: Ey ana, munda bizler ‘ibādet (12) kılsek halāyıklar halel birür. Barıp tağda şavme‘a kılıp anda ‘ibādet aytalı didiler. Anaları birle ikevlen (13) çıktılar. Kündüz rüze kiçe ‘ibādet kılur irdiler. Şām vaḳti bolsa ca‘dī atlıg ot bile ağızların açar (14) irdiler. Bir kün ‘İsī ‘aleyhi’s-selām ol otnı kiltürmağga bardılar irse Melekü’l-mevt Hudāy ta‘ālā hüküm bile (15) kilip Bibi Meryem’ge selām kıldılar. Bibi Meryem ‘aleyk aldılar, kim-siz didiler. Melekü’l-mevt aydılar: Min ‘Azrā’ıl turur- (16) -min didiler. Sordılar ki: Ni işke kildinğiz? dip Melekü’l-mevt aydılar ki: Sizni cānıñızın uçmağke iltmekke (17) kildim didiler. Bibi Meryem aydılar bir sā‘at şabr kılınğ, ‘İsī kilsün vedā‘ kılaysın didiler. Hāzret-i ‘Azrā’ıl aydılar (18) ‘İsī kilürğa maṅga fermān yoğ turur kim fırsat kılsam didiler. Andın Bibi Meryem’ni cānlarını aldılar. (19) ba‘d-ez ‘İsī ‘aleyhi’s-selām yitip kildiler. Analarını oğlayur hayāl kıldılar. Hiç söz aytmadılar. Şām bolup (20) ağız açar vaḳt boldı. Hāzret-i ‘İsī aydılar: Ey Ana, namāz vaḳti boldı. Turuñg, namāz oquñg. Namāz kaḳā bolmasun (21) didiler. Anaları āvāz birmedi, şām namāzı ötüp namāz-ı huften yitüştü. Hāzret-i ‘İsī hem bul vaḳtğaça ağızların

[415] (1) açmadılar. Andağ hayāl kıldılar ki anam tā‘at kılıp imgengen oğşaydur didiler. Ol hālde hevādın (2) bir āvāz kildi ki Meryem dünyādın rihlet kıldı dip. Bu āvāznı işitip yığlap yiberdiler. Yana bir āvāz kildi ki: (3) “Yā ‘İsī üsküt” dip. Ol hālde ‘İsī ‘aleyhi’s-selām tik turdılar. Ol kiçe anaların aldıda hayāl kıldılar ki Anam (4) rüze açmadı. Dünyādın aç bardılar

⁴¹Meryem Suresi, 30-31. Ayet: “Ve beni peygamber kıldı. Nerede olursam olayım mübarek kıldı.” (19/30-31)

dip bu hayāl birle közleri uykuğa bardı. Tüş kördiler. Anaları (5) hullehâ-yı behişt içinleride behiştde cevalân kılıp yörüpdürler. Ey oğlum, mini üçün perişân (6) hâl bolmağıl. Mini Hudây rahmet kılıp. Behişt ‘anber-sirişt ‘atâ kıldı didiler. Andın sonġ Hazret-i ‘İsî (7) hoş hâl bolup oyğandılar. İrtesi bir niçe şâlihâ hatunlar kilip yudılar. Namâz oğup defn kıldılar. (8) Andın sonġ Hazret-i ‘İsî ilni kaşığa barıp halknı İmânge da‘vet kıldılar. Peygamberliklerini âşikâr (9) kıldılar. Kavmleri aydı ki: Andağ bolsa mu‘cize körsetğil didiler. Nime mu‘cize körsetey didiler. (10) Ölügni tirgüzünġ didiler. Andağ aytıpdurlar ki peygamberler du‘â kılsalar kavmlerini h‘âhlageni dik (11) Hudây ta‘âlâ mu‘cize birür irdi. Hazret-i ‘İsî andağ kim nefes irdiler. Her kandağ ağırık ve cerâhatğa (12) du‘â kılsalar şihhat tapar irdi. Miñg yıllık ölüge du‘â kılsalar tirilür irdi. El-kışsa kavmleri (13) mu‘cize tilediler. Kandağ mu‘cize körgüzeyin tidiler. Aydı ki: Balçıkdın bir kuş kılğıl, tügi bolmasun, (14) uçup tursun didiler. Ol zamân balçıkdın bir şüret kıldılar. Hudâ’nı kudreti birlen uçup havâlandı. (15) Ol kuş şeppek turur. Su’âl: Özge hâzır kuşlar şüretide kılmay özge şüretde kılmağnı bâ’ işi ni irdi? (16) Cevâb: Cân-verlerdin tañsuğrak turur. Çünân tügi yok it bile uçar. Özge cân-verler tohm bile uçar. Ağzında (17) yem birür ammâ bu cân-ver hatun mişlik toğar. Bir imçek bile imüzüp kette kılar. Âdem dik küler, hatunlar dik (18) hayz körer. Âdemni tişi dek tişi bolur. Kündüz hiç nimeni körmes ve uçmas. Munı hürâki tırnağdur. Bu kısım (19) ‘acâyib nemersedür. Munı hem körüp İmân kiltürmediler. Yana ol nâ-bekârlar aydı ki: Nüh peygamberni oğlı Sâm’ (20) niñ tirgüzsenġiz İmân iter-miz didi. Andın sonġ kabriğa bardılar. Şol yirde ikki rek‘at namâz (21) oğup du‘â kıldılar ve aydılar “**Yâ Sâam, kum bi-izni’llâh**” Ol zamân gür yarıldı. “**Lebbeyk yâ resûla’llâh**” didi.

[416] (1) Çıkıp tanzîm kılıp turdı. Kördiler ki saç ve sağalı aqarıpdur. Sordılar ki: Sizlerni vaqtleriñizde (2) saç ve sağal aqarmak yok dip işitip irdük. Ni üçün saçlarıñız aqarıp turur? Sâm aydı ki (3) “**kum bi-izni’llâh**” dip âvâz işittim, kıyâmet bolgen oğşaydur dip qorqtum.

Anı üçün aqardı didi. (4) ‘İsî ‘aleyhi’s-selâm aydı: Ey Sām, saṅga tiriglık derkār mu yā yok mu didiler. Sām aydı: Evvelḡi ölgendin biri (5) cān açığı mindin kitken yoqdur. Du‘ ā kılsalar ölse didi. Du‘ ā kıldılar cān be-Ḥaḡ teslīm kıldı. (6) Aytıpdurlar ki ol kün köp kişi müselmān boldı dipdürler. Hikāyetde andaḡ aytıpdurlar ki Ḥazret-i (7) ‘İsî ‘aleyhi’s-selāmḡa oturmak az irdi. Anı üçün ki yörüp ḡalāyıklarge tabīblık kıllur irdiler. (8) Bir kün bir yirdin ötüp barur irdiler. Teşne bolup bir ḡumdın su alıp içtiler. Bu su ni üçün açığı turur (9) dip ḡayrān boldılar. Ḥudāy ta‘ālā ol ḡumge til birdi. Aydı ki: Yā Rūḡu’llāh, min bir pādşāh irdim. Ḥışmım sansız (10) irdi. Ḳaçan öldüm irse mini tofraḡke defn kıldılar. Tofraḡ bolup kıaldım. Andın tofraḡımını kūzege alıp (11) ḡum kıldı. Bu açığılık ol cānnı açığı didi. Hikāyetde andaḡ aytıpdurlar ki Ḥazret-i ‘İsî (12) ‘aleyhi’s-selām anaları mektebge birdiler. Mollā’ḡa ayttı ki köp ‘ilm örgetiḡ az uruḡ didiler. Andın Dā-mollā (13) ebced digil didi. Ḥazret-i ‘İsî ebced digen nime digen bolur didiler. Hevvez digil didiler. Hevvez digen (14) nime digeni didiler. Dā-mollā aydı ki: Evvel oḡup örgeḡüp andın soḡ ma‘nīsini soragil didiler. (15) Ḥazret-i ‘İsî ‘aleyhi’s-selām aydılar: Min bile durgen nemersenı örgeḡmes didiler. Minge bilmey durgen nemersenı (16) örgetiḡ dip aytkeli onamadılar. Dā-mollāları der-ḡazab bolup köp urdı. Aydılar ki: Ey Dā-mollā (17) anam köp ‘ilm örgetiḡ az uruḡ dip irdiler. Hıç nime örgetmey yana nimeke urar-siz didiler. Dā-mollā (18) örgetse onamay-siz didi. Aydılar ki: Örgetkeniḡizni özüm bilür-min didiler. Ḳandaḡ bilür-siz (19) didi. Ḥazret-i ‘İsî ‘aleyhi’s-selām aydılar: **Elif** Ḥudāy ta‘ālānı ālāsı turur. **Be** balası turur. **Cim** cemāli turur. (20) **Dal** devāmı turur. **Elif** ādem turur. **Be** balası turur. **Cim** cecdi turur didiler. Dā-mollāları bu sözni işitip anaları (21) ḡaşlarıḡa barıp ayttı ki: Oḡluḡız bizdin hıç nime örgeḡmakı yok iken belki mundın biz ni çend ‘ilmler örgendük

[417] (1) dip Ḥazret-i ‘İsî’ni analarıḡa tapşurup kitti. Andın soḡ anaları alıp barıp boyaqçıḡa şakird birdiler. (2) Bir kün üstādları şahrāḡa çıkıp irdi. Anda her ni bar bözni bir ḡumḡa

tıktılar. Üstâdları kilip (3) böz qanı dip sordı. Aydılar ki: Hemesini humğa salıp koydum üstâzları aydı ki: Her biri bölek bölek (4) reng bolur irdi dip açığılandı. Hazret-i ‘İsî aydılar: Ey üstâz, qayu tarîqa rengni h̄’âhlasanğız (5) şol rengde humdın alay didiler. Üstâdları tarîqa-i rengni ayttı. Andın soñg bözni humdın tartıp (6) alıp birdiler. Mişl üstâdları aytgen renkg-vâr bolup çıktı. Üstâdları hayrân bolup qaldı. Andın (7) boyaqçılar imtiyhân üçün bözlerini yudılar. Tâ bâre rüşen ve tâze boldı. Anı körüp ‘İsî’niñg peygamber- (8) -likleri râst iken dip boyaqçılar müselmân boldılar. Alarge köp halâyıqlar kilip aydı ki: ‘İsî’ğa aytıñg, (9) anı Tañgrısız bizlerğa mâ’ide birsün didiler. ‘İsî ‘aleyhi’s-selâmge ayttılar. Hazret-i ‘İsî ‘aleyhi’s-selâm aydılar: (10) Hudây ta’âlâdın qorquñg, fitne kılmāñg. Eger mü’min bolsañgız didiler. Qavluhu ta’âlâ: **qāle’t-tequ’llāhe in küntüm mü’minīne**⁴² (11) Aydılar: Biz fitne kılmā-miz. Āsmāndın tüşgen ta’āmni tiler-miz didiler. Ol hâlde ‘İsî du’â kıldılar ayttılar kim: (12) Hudâyâ Hudāvendâ, āsmāndın mâ’ide kirek dirler. Ol kün ‘İdleri irdi. Hiṭâb kildi ki: Ey ‘İsî, olar (13) mâ’idedin yip İmān kiltürmeseler andağ ‘azâb qılğay-min ki cem’-i ‘âlemge ‘ibret bolur didi. Qavluhu (14) ta’âlâ: **qale’llāhu innī munezzilühā ‘aleyküm fermen yekfur ba’dü minküm fe-innī ü’azzibühü ‘azāben lā ü’azzibühü aḥaden mine’l-‘âlemīne**⁴³ Ol hâlde āsmānda (15) bir h̄’ân köründi. Yüzi qoyı, ayağı yoqarı. İçinde aq itmekler ve büryân balıqlar ve bir munça enâr sirke hem bar. (16) Tüşgenini heme halâyıqlar mu’âyene kördiler. Qaçan yirge tüşti irse h̄’ân aylanıp Hazret-i ‘İsî’ni aldılarıda (17) tevaqquf kıldı.

⁴²Maide Suresi, 112. Ayet: “Eğer inanmış (adam) larsanız Allah (ın kudretinden ve benim peygamberliğimden şübheye sapmaktan) korkun” demişti. (5/112)

⁴³Maide Suresi, 115. Ayet: Allah dedi ki: “Ben onu sizin üzerinize şübhesiz indiriciyim. Artık (ondan) sonra içinizden kim nankörlük eder (küfre döner) se ben onu muhakkak ki kâinatdan hiç birini azarlandırmayacağım bir azâb ile azâblandırırım.” (5/115)

Toğkuz yüz ir ve hatun ol h̄āndın⁴⁴ ta‘ām yidiler. Her ʔarīka ağık ve ‘illetlig ādem hemesi şihhat (18) taptı. Ol mā’ide üç kün bu ʔarīkada tüşti. Üç kün hemeleri yidiler. Hiç kim kabūl kılmadı. (19) Törtünçi kün Hudāy ta‘ālā hemesini sūretini mübeddel kıldı. Üç kün tonġuz sūretide bolup yördi- (20) –ler. Bişinçi kün Hudāy ta‘ālānı kudreti birle bularnı yir yuttı. Hikāyet kılıpdurlar ki bir şālihā hatun (21) bar irdi. Oçağ kızıtıp nān yapar vaqtide namāz vaḳti boldı. Balasını oçağ başıġa koyup namāzġa turdı.

[418] (1) Ol bala imeklep oçağġa tüşüp kitti. Namāzını bozmadı. Ol fırsatda iri kilip kördi ki hatunı (2) namāzge turupdur. Balası oçağnı içide oynap olturadur. Hiç nime bolmapdur. Bu vāḳi‘anı Hāzret-i ‘İsī ‘aleyhi’s- (3) –selāmġa ayttı. Hāzret-i ‘İsī aydılar: Hatununġdın sorġıl. Nime iş kılıp iken didiler. İri kilip (4) soradı. Hatunı aydı ki: Tört iş kılıp irdim. Evvel könglümde ayttım ki Hudāy ta‘ālā özi birip irdi. (5) Her ni kılsa özi bilür didim. İkkinçi, balaġa şabr kılıp namāznı bozmadım. Üçünçi, każāġa rızā birdim. Törtünçi dünyā (6) işi birle āhıret işi muḳābele kildi. Dünyā işini koyup āhıret işiġa muḳayyed boldum didi. Hāzret-i ‘İsī (7) ‘aleyhi’s-selām aydı: Bul hatun ir bolsa peygamber bolur irdi didiler. Hikāyet: Bir kün ‘İsī ‘aleyhi’s-selām şahrāġa (8) çıkıp irdiler. Bir tülkini kördiler ki in külep turadur. Hāzret-i ‘İsī aydılar ki: Öyi bardur, biziġ yok (9) didiler. Yārānları aydı ki: Andağ bolsa sizge öy kılıp birelik. Hāzret-i ‘İsī ‘aleyhi’s-selām aydılar: Andağ (10) bolsa sizlerge öy yirini körseteyin dip bularnı bir deryānı lebiġa alıp barıp. Su mevc ura durġan yirni (11) körsettiler. Yārānları ayttılar ki: Su fānī nemerse turur, ʔarār kılmay, öter. Munda neçük öy kılır-miz didiler. (12) Hāzret-i ‘İsī ‘aleyhi’s-selām aydılar: Andağ bolsa dünyā hem fānī turur, hiç ʔarārı yok, ötüp kiter. ‘Aḳil kişi (13) dünyāda öy kılır mu didiler. Yārānları bu sözni işitip sükūt kıldılar. Hikāyet kılıpdurlar ki (14) bir kün ‘İsī ‘aleyhi’s-selām bir ġürsitāndın ötüp

⁴⁴ metinde hān şeklinde geçmektedir.

barur irdiler. Kōrdiler ki bir gūrdın nūr çıkadur. Şol zamān (15) ‘İsī ‘aleyhi’s-selām du‘ā kıldılar kim: İlāhī, bul ölügga til birgil, sözleşeyin didiler irse gūr yarıldı, (16) ölüg tirilip gūrdın bir t̄abaqda nūr başıge koyup çıktı. Sordılar ki ni işdin bu derecege yittinġ? Ölüg (17) aydı ki: Hīç yaḥşı ‘amelim yok irdi ammā bir şālīḥ yaḥşı oġulum bar irdi. Anı oġutup irdim. Ol maṅga her küni (18) du‘ā kıılır. Anı du‘āsı berekātıda Ḥudāy ta‘ālā mini yarlıqadı. Yana sordılar ki: Tirigni du‘āsı ölügge menfa‘at (19) kıılır mu didiler. Ol ölügler hemesi baş köterip aydı: Sizler özge kavmler oġlanlarıġa māl (20) tavarlarıġa neçük söyünse bizler tirigni du‘āsıġa andaġ söyünür-miz didiler. Ḥikāyet kıılıpdurlar ki: (21) Bir kün Ḥazret-i ‘İsī bir yirdin ötüp barur irdiler. Bir yirde üç tört kişi oturup iken bularnı körüp nā-pāk Meryem’ni balası kiledür didi. Muni işitip bisyār perīşān bolup aydılar ki: İlāhī özünġga [419] (1) ma‘lūm irdi. Anam pāk turur didiler. Şol zamān ol kişini aġzıġa ot tutaşıp heme a‘zāsı köyüp (2) helāk boldı. Bu vāḳı‘anı pādşāh işitip bu cādūnı öldürünġler. Cādūluk bile heme kişiler helāk boldı (3) dip öldürmaġga buyurdu. Kaçıp bir öyge kirdiler. Cühūdlar ol Ḥazret-i ‘İsī ‘aleyhi’s-selām (4) kirgen öyni aġzın urap aldılar. Cühūdlar öyge kirmaġke korġup turar irdiler. Bu Cühūdarnı kette- (5) -si atı Maṭlūş irdi. Ol aydı ki: Min kirip ‘İsī’ni tutup çıkay. Ol cādū yana özini mini şūretimde kıılıp (6) kaçmasun. Eger mini şūretimde bolup kaçsa hem urunġlar dip öyge kirdi. Ol ešnāda Ḥazret-i Cebra’īl ‘aleyhi’s- (7) -selām kilip Ḥazret-i ‘İsī’ni āsmānge alıp çıkıp kittiler. Bu kāfir kirip munda yok dip aytar. Hem-ān (8) urup yaqtılar. Min Maṭlūş dip ān-heme zārīler kııldı. Hīç kişi onamadı. Tayak astıda ölüpdür. Ḥufte (9) sipārş boldı. Ölgendin soṅġ baġıp bildiler ki ‘İsī çıkıp kitipdür. Maṭlūş’ni öldürüp-miz. (10) Yüz miṅġ peşimān ve nedāmet kıldılar. Aşlā fā’ide birmedi. Şol vaġt āsmānga çıkkanlar niçe tüşmediler. (11) Aytıpdurlar törtünçi kat āsmānadurlar. Kaçan Deccālū’l-‘ayn çıkısa ‘ālemni tutġay, iş ġatıġ bolgey. (12) Mü’minler Mekke Medīne’ga cem‘ bolurlar. Ol mel‘ūn-ı bed-baġt ‘ālemni kizgey Mekke Medīne’ga barmaġay. Kaçan

Mekke (13) Medīne'ğa kaçd kılrsa Hāzret-i 'İsī tüşüp Deccāl-i la'İnni öldürürler ve yana aytıpdurlar ki kaçan Hāzret-i (14) 'İsī āsmāndın tüşseler münādī nidā kılur ki Hāzret-i 'İsī āsmāndın tüştiler dip. Deccāl anı (15) işitip tüz suda irigen dik Deccāl irigey. Deccāl'ni leşkeri yitmiş miñg Cühūdlar bolğay. Hāzret-i (16) 'İsī Deccāl'ni öldürgeyler. Cühūdlar kaçgey. Mü'minler Cühūdları kavlağaylar. Cühūdlar kaçıp tağlarda (17) yaşunğaylar. Mü'minlerge taş ve tağlar haber birgeyler ki Cühūdlar munda yaşunup yaturlar dip. Mü'minler (18) kilip öldürgeyler. Andın Aşhāb-ı Kehf yigitleri tirilgeyler. Ğārdın çıkıp Hāzret-i 'İsī 'aleyhi's-selām'ı (19) aldılarığa kilip Hāzret-i 'İsī'ni leşkerleriğa koşulğaylar. Hāzret-i 'İsī'ni leşkerlerini yana kuvvetleri (20) aşgey kün çıkardın tā kün batarğaça Muḥammed 'aleyhi's-selāmı şerī' atlerini ihyā kılğaylar. Qaysı hişārga (21) tigseler alar boyun birmese ol Aşhāb-ı Kehf yigitleri kilip kavli birle hişārı açkaylar. Her niçe kette

[420] (1) hişār bolsa hem imçekığa yitmes. Hāzret-i 'İsī kırk yıl pādşāhlik kılğaylar. Öylenip oğul kızlık (2) bolğaylar. Özleri Furkān'ı oqup ve dāyim 'ibādetğa meşğüllük kılğaylar. Heme ḥalāyık tā'at ve 'ibādetğa (3) māyil bolğaylar. Muḥammed 'aleyhi's-selāmı ümmetleri birle cemā'at namāzını oqup aytkeyler ki min hem kıyāmetde (4) Ümmet-i Muḥammed birle turgay-min digeyler ? (5) Miniñg ümmetim yamğur dik köp bolur. Evveli yahşı mu āhir yahşı mu bilmes-min didiler. Hāzret-i 'İsī ḥalkı (6) şerī'at-i Muḥammed 'aleyhi's-selāmğa delālet kılıp şerī'at yolını ābād kılıp 'ālem-i ḥalk ḥoşluk (7) ve ābādānlık bolup yana kırk yıl 'ömr körüp dünyādın bargeyler. Va'llāhu ā'lemü bi's-şavāb

Ottuz tōrtünci (8) kışsa Hāzret-i Yahyā ve Şem'un ve Fülīs beyān-ı vākı'aları turur

. Kavluhu ta'ālā: ? (9) ya'nī ḥiṭāb kildi kim: Yā 'İsī min sini yiberdim. Yoqarı köterğüci min turur-min dip bu ḥiṭābı (10) işitip yārānlarığa aydılar ki: Min sizlerdin ayrılır vaqt yakın boldı. Ḥudāy ta'ālāni sizlerge yibergen (11) nāşih turur-min. Sizlerğa ni çend nāşihatlerim

bardur. Evvel Hudāy ta'ālāge tāt at kılınğlar. Miḥnet tartsaṅızlar (12) şabr kılınğlar. Dünyā talaşup bir birleriṅizge düşmen bolmaṅlar. İslām'nı hergiz taşlamaṅlar. Hudāy'ğa tevekkül (13) kılğuçı boluṅlar. Pādşahlardıñ zılm kilür bolsa Hudāy'ğa sığınıṅlar. Her yirge barsaṅızlar ḥalkğa (14) naşihat kılınğlar. Şem'un araṅızlarda uluğ bolsun dip Şem'un'ğa aydılar: Sin Rüm'ge ta'lik (15) Anṭakiyye şehriğa bargıl dip buyurdılar. Şem'un aydı ki: Andağ bolsa maṅğa hem āh biriṅ. Min pīr bolupdur-min. (16) Küç ve kuvvetim yok didiler. Hudāy ta'ālā küç ve kuvvet birgey, bargıl didi. Andın soṅ ḥavārilerdin (17) Zeyd'ni oğlu Yaḥyā'nı koşup birdiler. Fülis'ni Ḥabeş'ğa yiberdiler. Özgelerini Hindüstān'ğa yiberdiler. Bular (18) Ḥazret-i 'İsī'din icāzet tilep yıḡlap vedā'laşıp cöner boldılar. Barçası maşlaḥat kılıp aydılar ki: İmdi ayrılır (19) boldük. Bu kiçe hememiz bu yirde yataylık irtesi her kıysımız her tarafğa baralı dip. Bir müssefik öyge kirip (20) yattılar. Ya'nı üsti yapuḡluğ öy dimek bolur. Ol kiçe Hudāy ta'ālā bir ferişteni yiberdi. Şem'un bile (21) Yaḥyā'nı Anṭakiyye'ğa iltip koydı. Şem'un ve Yaḥyā şehir vaḡtinde oyğansalar bir şahrāda yatıpdurlar.

Ḥayrān

[421] (1) bolup aḡşam hememiz bir yirde yatıp irdük dip baqsalar miḥnetsiz Anṭakiyye şehriğa kilipdürler Vehb bin (2) Yemānī, Vehb bin Münebbih ayturlar: Bu Yaḥyā birle Şem'un peyğamber irdiler. Benī peyğamberleri meṅizlik tururlar. Olar (3) irtesi turdılar. Bir kal'a köründi. Yaḥyā'nı yiberdiler kim barıp aṅlaḡıl bu kıysı şehrdür didiler. Yaḥyā (4) bir yirge barsalar birinçi kişiler zirā'at kılıp yöripdürler. Bulardıñ sordılar ki bu kıysı şehrdür dip. (5) Bu yıraḡdın kilgen cāsūs turur dip tutup pādşahnıṅ aldıge alıp bardılar. Anda imkānı (6) barıça urup külfetler birdiler. Yaḥyā aydılar: 'İsī 'aleyhi's-selāmın ḥaḡkı ve ḥürmeti-min, cāsūs imes-min didiler. (7) Yana hem kıatıḡ urdular. Yaḥyā aydılar: Hudāy ta'ālāmın ḥaḡkı ve ḥürmeti cāsūs imes-min didiler. Biz Hudā digen (8) 'İsī digenni bilmes-miz dip yana ziyāde elem külfetler birip andın soṅ koyup yiberdiler. Kaçıp Ḥazret-i (9)

Şem‘ün’ni aldılarğa kilip aydılar: Biz yaman halknı arasığa kilipdür-miz. Hudā’ni hem bilmes-miz, ‘İsī’ni hem (10) bilmeydür-miz diydür bizni ecelimiz uşbu halknı kavlide oğşaydur. Min köp yalbarıp kütuldım didiler. Hazret-i (11) Şem‘ün aydılar: Biz munda özimizçe kilmedük. Hudāy tebāreknı fermānı birle kildük. Her ni kılurını özi (12) bilür. Kavluhu ta‘ālā: **lā-teknatū min rahmeti’llāhi⁴⁵ fe-innehū tevekkele ‘aleyhi kefāhu** Hudāy ta‘ālāğa inanıp kildük. (13) Bir türlüg kifāyet kılğay dip İntākiyye şehriğa kirdiler. İmānge da‘vet kıla başladılar. Aydılar: Ey halāyık, Hudāy ta‘ālānı (14) bir bilinğler. Hazret-i ‘İsī ‘aleyhi’s-selāmni peygamberlikleriğa kâyil boluğ. Büt-perestlikdin (15) kaytıñlar. Kılğan işleriñizğa tevbe kılıñ ve peşimān boluñlar. Büt digen Tanğrı imes. (16) Andın hıç fā’ide yoğdur. Hemesi zararlıdur. Cemī‘-i ‘ālemni yaratken bir ve bar Allāh turur didiler. Hıç kişiler (17) kabūl kılmadı. Bularnı tutup küçleri yitgençe ‘azāb ve ‘uqūbetler kıldı. Zindānge saldılar. Ol kiçesi (18) anda yatıp oyğansalar hıç yirleri ağrımaydur. Şıhhat bolup kalıpdurlar. Zindān hem açılıpdur. (19) İrtesi çıkıp katıg āvāz birle İmānge da‘vet kıldılar. Şem‘ün bāzārda yörürde teşne boldı. Bir ışıkğa kirip (20) su tiledi. Öy igesi aydı ki: Min ahsakdur-min. Bir kızım bar, ol hem ahsak turur. Hazret-i Şem‘ün (21) bütğa secde kılğannı cezāsı şoldur didiler. Munı işitip aydı ki: Andağ bolsa nimege secde kılayın didi. Hazret-i

[422] (1) Şem‘ün aydılar: Allāhu ta‘ālāğa tapıñıl didiler. Ol kişi aydı ki: Anğa tapunsam ayagım tüzelür mü didi. Tüzelür (2) didiler. Aydı ki: Du‘ā kıl, tüzelsün, köreyin didi. Hazret-i Şem‘ün du‘ā kıldılar. Hudāy ta‘ālā ‘āfiyet birdi. (3) Şol zamān turup İmān kiltürüp müselmān boldı. Vākı‘açılar barıp pādşāhğa haber birdi. Pādşāh (4) buyurdı, tutup kiltürdiler. Andın pādşāh zindān kazıdı. Çukurluğı illig qarı, ini (5) ottuz qarı irdi. İşigin

⁴⁵Zümer Suresi, 53. Ayet: Allah’ın rahmetinden ümidinizi kesmeyin. Çünkü Allah bütün günahları yarlıgar. (39/53)

kırk kişi köterür irdi. Ol işikni ağzığa anı ornığa ornattılar. Şem‘ün (6) birle Yahyâ’nı anğa saldılar. Hudây ta‘âlâdın Fülis’ke yarlıg boldı kim: İntâkiyye’ğa bargıl. Şem‘ün bile (7) Yahyâ’nı zindândın çıkarğıl, da‘vet âşikârâ kılğıl. Qavluhu ta‘âlâ: **iz erselnâ ileyhimü’seyni fe-kezzebühümâ**⁴⁶ yana ol ikevini yiberip irdim. Anı yalgange çıkardılar. Sini birle üç san bolur-siz. Üçevlen bolsanğız kavî (8) bolur-siz. Qavluhu ta‘âlâ: **fe ‘azzeznâ bi şâlişin fe kâlû innâ ileyküm mürselün**⁴⁷ el-kışşa Fülis yolğa tüşti. Vaqtı ki şehriñg (9) işigığa yittiler irse Hudây ta‘âlâ bir ferişte yiberdi. Şehrni işigini açıp birdi. Zindânı hem işigini (10) açıp birdi. Andın Fülis zindânğa kirdi. Bu kişini kirgenini hıç kim bilmedi. Andın soñg Fülis Yahyâ’nı (11) bile Şem‘ün’ğa ayttı ki: Bu iş bisyâr uluğ turur. Sizler evvel pādşāhğa yakın bolup andın sözleşseñgler (12) yaşı bolur irdi. Bı-vaqt sözleşip-sizler. Hālâ hem bolsa sizler şabr kılınğlar. Min bir tedbır kılayın (13) didi. İrtesi Fülis kilip pādşāhnı bütħanesiğa kirip ‘ibadetğa meşğül boldı. Olar aydılar ki: (14) Bu namāznı bizni bütlerimizğa kıladur dip bir niçe kündin soñg pādşāhke haber birdiler ki ni çend vaqt (15) boldı. Bir ir kilip büt-ħānede bütlerge tāt kıladur. Aşlā tohtamas didiler. Pādşāh buyurdı. Fülis’ni (16) alıp bardılar. Pādşāh sordı ki: Neçük kişidür-sin dip. Fülis aydı ki: Benī İsrā’ıl ilidin bolur-min. Yārān- (17) -larım bar irdi. Olardın ayrıldım, munda yaşı atıñgnı işitip kildim didi. Pādşāh: Hüb yaşı bolur. (18) İmdi munda turğıl dip köp ‘izzet ikrāmlar kıldı. Yana Fülis aydı ki: Takı büt-ħāneğa baray, ‘ibadet (19) kılay didi. Pādşāh onamadı. Miniñg birle turmasanğ bolmaydur didi. Andın Fülis olar bile niçe kün (20) turdı. Kāfirlerni Fülis’ğa i‘tikādı ziyāde

⁴⁶Yasin Suresi, 14. Ayet: Biz o zaman kendilerine iki (elçi) göndermiştik de onları tekzib etmişlerdi. (36/14)

⁴⁷Yasin Suresi, 14. Ayet: Biz de bir üçüncü ile (bunları) takviye etmişdik de “Hakikat biz size gönderilen elçileriz” demişlerdi. (36/14)

boldı. Bir kün pādşāhğa aydı ki: İşıtur-min ki zindānda (21) ikki bar irmiş sini dīnga da‘ vet kıtur irmiş. Destūr birseñg olarnı körsem didiler.

[423] (1) Pādşāh aydı: Olarnı kiltüreyin, min bilmes-min cādūçılar mu didi. Andın kişi yiberip Yaḥyā bile (2) Şem‘ün’ni kiltürdiler. Fülīs olarge aydı ki: Sizlerni Tañgrı’ñgıznı hüneri ni turur, kıdreti ni turur (3) didi. Olar aydılar ki: (...) Fülīs bu sözni işitip pādşāhnı aldıda bularnı sözini (4) almadı. Aydı ki: Uluğ sözlediñg. Eger bu sözüñg rāst bolsa bir hān körgüzgıl, sözleriñgizni (5) şıḥhat kılsañgızlar dīniñgizge kireliñg bolmasa sizlerni küne kün ‘azāblar birle kınap öldürür-miz (6) didiler. Olar aydılar ki: Ni ḥācet tiler-siz? Fülīs aydı ki: Közimiz aldıda balçıkdın bir kuş itip turgüzñgiz (7) didi. Yaḥyā bir avuç tofraḫ aldılar. Şem‘ün hem bir avuç tofraḫ aldılar. Tofraḫları bile lāy kıldılar. Ol (8) lāydın bir şüret yaşadılar. Birleri du‘ā kıldılar, birleri āmīn didiler. Ḥudāy ta‘ālā kıdreti birle ol (9) kuş uçup kilip pādşāh aldıda turdı. Pādşāh ta‘accübğa ḫaldı. Fülīs’ğa ḫarap aydı ki: Bular cādūçı turur (10) mu? Keyin Fülīs aydı: Buyurgıl ölüg turgüzür mü? Keyin köreli ikki ölügni turgüza’lmas, cādūçı turur. (11) Pādşāh ayttı ki: Meni bir dihḫānım bar irdi. Sekkiz kün boldı, oğlı ölüpdür. Anı turgüzsün didi. Andın (12) soñg ol ölügni kiltürdiler. Du‘ā kıldılar. Ḥudāy ta‘ālā turgüzdi. Ölüg turup bularnı (13) aldığa kildi. Şem‘ün ölügdin sordılar ki: Nime kördüñg dip. Ölüg aydı ki: Ḫaçan öldüm irse mini (14) dūzaḫğa alıp bardılar. Her vādīler kördüm ki otdın mini añga salmadılar. Henüz nā-resīde (15) oğlan turur didiler. Ayttı ki: Ey pādşāh, aygıl. Allāh bir turur, ‘İsi aniñg peygamberi turur. Bular ‘İsī’ni (16) yārānları turur. Pādşāh ḫayguluk boldı. Ḥalāyıqlar İmānge rücū‘ kıldılar. Fülīs aydı: Ey pādşāh, sin büt- (17) –lerge buyursañg, olar hem ölüg turgüzseler. Sizni hem tiliñgiz uzun bolur didi. Pādşāh aydı ki: Ey Fülīs, (18) bu sırnı sizdin yaşurgüm yok. Bu bizni bütlerimizni aḫvālını bilsenñg. Sözlemes, ḫolı tutmas. Ayaḫı (19) yörümes. Bu işni neçük kıladur didi. Ol ḫālde ölüp tirilgan balanı atası kildi. Oğlı ayttı ki: (20) Ata, min ölüp irdim. Mini dūzaḫke alıp bardılar. Bu kün ‘İsī peygamberni

yārānları du‘ā kıldılar (21) irse Hūdāy ta‘ālā mini yana tırgüzdi. Derhāl müselmān bolup ‘azābdın kutulğıl didi. Şol zamān ol dihkān:

[424] (1) “Lā ilāhe illā’llāh ve inne ‘İsī resūlu’llāh” dip müselmān boldı. Pādşāh buyurdı, öldürdiler. Fūlīs turup kildi. (2) Aydı ki: Ey mel‘ūn, öz köziñg birle kördiñg. Ölüg tirildi, āhiretdin haber birdi. Ölügni tırgüzmek (3) Hūdāy ta‘ālānı işidür didi. Cāhillik kılıp müselmān bolmas-sin didi. Pādşāh ayttı ki: Ey Fūlīs, (4) sin hem bul cādūçılardıñ mu dip. Buyurdı ki: Bularnı tutuñg dip. Hiç kim pādşāhnı söziğa kulağ salmadı. (5) Fūlīs ve Şem‘ūn üçevlen taşkarıge çıktılar. Bāzarge kirdiler. Ol bāzārda Hābīb Neccār digen bir hū‘āce (6) kişi bar irdi. Ol kiçe anı oğlı öldi. İrtesi Hābīb Neccār bularnı işitip kildi. Şehr kırığında irdi. (7) Qavluhu ta‘ālā: **ve cā’e min aqşā’l-medīneti racūlūn yes‘ā**⁴⁸ bularğa aydı: Oğlumnı tırgüzseñgizler İmān kiltüreyin. Ba‘zılar (8) aytur: Ol Hābīb Neccār müselmān irdi ammā zāhir kılmās irdi. Bular du‘ā kıldılar irse oğlı ‘atse urup (9) turup kildi. Ol hālde hū‘āce bularğa köp māl kiltürüp birdi. Bular almadı. Ol Hābīb Neccār münādī (10) kılıp aydı ki: Ey hālāyıqlar, bular māl üçün sizlerni İmānğa da‘vet kılmās. Sizlerni yaqşı yolğa (11) indeyür eger bu yolğa kirseñgizler rāst yollig bolur-siz. Qavluhu ta‘ālā: **kāle yā kavmi’t-tebi‘u’l-mürselīn ittebi‘ū**⁴⁹ (12) **men lā-yes’elüküm ecran vehüm mühtedūn**⁵⁰ Kāfirler pādşāhğa haber birdi. Pādşāh atlanıp kilip Hābīb Neccār’nı (13) ol üç kişini buyurdı, öldürdiler. Kiçe boldı, āsmāndın bir āvāz kildi. Ol şehrdeki at ve tive- (14) -ler şehrdin taşka çıktılar. ‘Azāb

⁴⁸Kasas Suresi, 20. ayet: Şehrin öte başından koşarak bir adam geldi. (28/20)

⁴⁹Yasin Suresi, 20. ayet: “Ey kavmim, dedi, uyun o gönderilmiş olanlara.” (36/20)

⁵⁰Yasin Suresi, 21. ayet: “Uyun sizden hiçbir ücret istemeyen o kimselere. Onlar hidâyete ermiş (zâtler) dir.” (36/21)

ferişteleri kilip cemī^c kāfırlerni helāk kıldılar. Qavluhu ta^c ālā: **in-kānet**⁵¹ (15) **illā Őayhate**^{v-}
vāhideten fe-izāhüm hāmidün⁵² Hudāy ta^c ālā kırk yılğaça İntākiyye Şehriğa hiç kimni
yibermedi. Qaçan feriteler (16) ol Şehrdin öter bolsalar aytur irdiler. Qavluhu ta^c ālā: **yā**
ħasreten ^cale'l-^cibād mā yetħim min resūlin illā kāmū bihi⁵³ (17) **yestehzi**^{'ün}⁵⁴ Kırk yıldın
soñg ol Őehr ābādān boldı dipdür. Bu kün Cühūdlar henüz anda bardur. **ve bi'llāhi**^{'l-}^cıřmeti
(18) **ve't-tevfik**

Ottuz bişinçi kışışa-i Hanzala ve Quhāfe ^caleyhüme's-selāmı beyān-ı vākı^c aları turur. (19)
Hikāyet kılıpdurlar: Benī İsrā'ıl' de bir kāfir pādřāh bar irdi. Risyāl digen bir veziri bar irdi.
Ol müselmān irdi. Bu vezir pādřāh aldıda bisyār ^cizzetliğ ve ĥürmetliđ kişi irdi. Pādřāh (20)
her işke buyursa yaĥřı kılır irdi. Ammā ol vezir bī-nihāyet pul ü mālliđ devletmend kişi irdi.
Bir kün (21) ĥayāl kıldı ki pādřāhı İmāñga da^c vet kılayın dip. Pādřāhke aydı: Ey pādřāh, bu
bütlerdin hiç mu^c cize

[425] (1) bürhān körgeniñg bar mu? Pādřāh aydı: Yoğ. Vezir aydı: Ey pādřāh, bütlerğa
buyurđıl bizlerğa bir bürhān (2) körgüzsün. Pādřāh aydı: Olarğa min iş buyura'lmas-min.
^cUhdesidin çıka'lmas. Vezir aydı ki: Ey pādřāh, (3) andağ bolsa bir kişiğa tapıñıl ki her
nime diseñg bütürğay. Pādřāh aydı: Ol kim turur? Vezir aydı ki (4) Ol siniñg ve miniñg

⁵¹Yasin Suresi, 29. ayet: (Onların yakalanması, yahud ukuubeti) bir tek (36/29)

⁵²Yasin Suresi, 29. ayet: sayhadan başka (bir Şeyle) değildi. Artık hemen sönüp gidiverenler
(oldular). (36/29)

⁵³Yasin Suresi, 30. ayet: Ey kulların üzerine (çöken büyük) hasret (ve nedamet, hazır ol!
Çünkü) onlar kendilerine herhangi bir peygamber (ve elçi) gelmeye dursun, ille onunla
(36/30)

⁵⁴Yasin Suresi, 30. ayet: istihza ederlerdi. (36/30)

yaratқан Allāh'dur. Pādşāh aydı: Ey vezīr, min siniᅅg özimgā dost ᅅayāl (5) kılsam maᅅga düşman iken-sin. Miniᅅg atalarım dīnidin ayırıp özge dīnge da'vet kıllur-sin. Vezīr bul (6) sözge ᅅıffe bolup taşkarı çıqtı. Tört miᅅg ādem birle kiçesi atlandı. Şehrdin çıķıp yolge revāne (7) boldı. İrtesi pādşāh kıllarını bilmedi. Vezīr barıp bir tāze tofraķlık yirge tüşti. Ol yirde kıduķ (8) kızdılar, su çıqtı. Anda 'imāretler ve dıraᅅtlar bünyād kıldı. Köp kişiler anda cem' boldılar ammā çıķқан (9) suları açığı irdi. Aydılar ki: ᅅudāy ta'ālā bizge bir tatlıg su kerāmet kılsa şeker kılgay irdük didi- (10) -ler. ᅅudāy tebārek şīrīn su bar yirni bildürdi. Ol yirni kizip kördiler. Bir taşnı arasındın bir kıduķ (11) kızdılar. Bir şīrīn su çıqtı. Kıduķnı eᅅrāfiᅅa dört öy kıldılar. Her kūn ikki mertebe işikni (12) açıp su alur irdiler. Bir kūn İblīs 'aleyhi'l-la'ne Tilbe Mama'nı şūretide bolup başını yalaᅅg kılıp (13) Risyal'ni öte durgan yolını tifesinde olturdu. Bir kūn bu ᅅarīķa birle tamda olturar irdi. (14) Bu yalaᅅg baş Mama Tilbe iken dip tutup zindāᅅa saldurdu. Bu ᅅarām-zāde-i düzd bu zindānda (15) 'ibādetᅅa meşᅅul boldı. Munı körüp pādşāᅅa ᅅaber birdiler ki: Bu ᅅatun zāhide irmiş dip. Pādşāh (16) bu bed-baᅅtnı 'ilm-i ᅅikmet sordu. İblīs beyān kıldı. Pādşāh ᅅayrān kıaldı. Andın soᅅᅅ (17) İblīs 'aleyhi'l-la'neni şāliᅅā ᅅatun ᅅayāl kılıp zindāndın çıķarıp yiberdi. Şehрге kirdi. ᅅatunlar (18) muᅅga mütāba'at kıldılar. Her kūn bir uluᅅ kişini ᅅatunı ayttı ki: Ey 'ābide, mini irim kıarıdur. Maᅅga şehvet (19) nafaķası yitmes. Munı ᅅükmi nime bolur? İblīs-i bed-baᅅt aydı ki: Saᅅga tasa ᅅaķ kirek. Ol ᅅatun sordu ki: (20) Tasa ᅅaķ nimedür? İblīs aydı ki: Mūm bile bir ādemi zekerigā oᅅşaş nemerse yasaᅅıl. Anı endāmıᅅᅅga saldurᅅıl. Köᅅᅅlüᅅᅅ (21) ᅅoş bolᅅunça didi. Bī-gāne irkek zinā kılgunça mundaᅅ kılsaᅅᅅ şavāb bolur didi. Andaᅅ kıldı. Bu iş

[426] (1) ᅅatunlar arasıda resm boldı. Andın ᅅāyib boldı. ni çend künden soᅅᅅ yana bir zāhid şūretide bolup (2) kıliᅅa 'aşā alıp ve ridā salıp pādşāh sarāyınıᅅg aldıda namāzᅅa turdu. Pādşāh körüp ol (3) zāhidni maᅅga kiltürüᅅᅅ didi, kiltürdiler. Andın mes'ele sordu. Ança 'ilm mes'elelerni şerᅅ kıldı. (4) Pādşāh ᅅayrān kıaldı. Pādşāh ᅅayāl kıldı ki bu köp 'ābid kimerse

turur dip İblīs'niñ öziğa mu'allim (5) kıldı. İblīs bāzārğa kirdi. Hälâyıklar zāhid kildi dip 'izzet kıılır irdiler. Bir kün bul bed-baht (6) meclis tutup oturur irdi. Bir ādem turup su'āl kııldı ki: Bizler sefer barganda şehvetimiz galebe kıılır. Anda (7) ni kıılsek bolur. İblīs aydı ki: Anı def' i āsāndur. Neçük dip sordılar. Aydı: Tiveğa ve atğa ve işekğa (8) koy ve içküğa dahl kıılınğlar didi. Hälâyıklar munı rāstğa tutup bu işni cārī kııldılar. İblīs (9) özi gāyib boldı. Hudāy ta'ālā Hanzala ve Kuḥāfe atlıg peygamberni yiberdi. Olar kilip aydılar: Ey (10) qavm, bu ikki türüg işni terk kıılınğlar. Hudāy ta'ālāğa istiğfār itinğler, didiler. Olar bu işni (11) bir şālihā hatun yana bir zāhid ta'līm birdi didiler. Kuḥāfe Peygamber aydılar: Hudāy ta'ālā bu sunınğ sizlerğa (12) müselmānlıgınğız üçün birip irdi. İmdi alur didiler. Olar aydı ki: Biz pul harc kıılıp bu quduqni (13) qazdurgandur-miz. Hudāy ta'ālā birgen imes didi. Hudāy ta'ālānı Hāzret-i Cebra'īl'ğa fermān (14) kilip sularnı quruttılar yana İblīs 'aleyhi'l-la'ne kilip bularğa örgetip aydı ki: Kuḥāfe'ğa yalbarınğlar, (15) du'ā kılsun, su aqsun. Andın sonğ ol quduqni yahşı saqlanğ, hiç kimğa yol birmenğ didi. (16) Andın sonğ barıp Hāzret-i Kuḥāfe'ğa köp yalbarıp ilticā kııldılar irse du'ā kıılıp irdiler. Su (17) revāne boldı irse ihtiyāt üçün kiçe kündüz yüz biş kişini quduq levide pās-bān koydılar. (18) Hudāy ta'ālānı fermānı birle Hāzret-i Cebra'īl kilip yana quduqni quruttılar irse yana İblīs kilip evvelgi dik (19) zāhid şūreti bile köründi. Bular körüp āh u feryād kıılıp yapuštılar. Bu bed-baht aydı ki: Kiliñg, (20) min sizlerğa Hudāy ta'ālānı körgüzeyin. Hudāy ta'ālā neçük buyursa andağ aytalı didi. Başlap şahrāğa (21) alıp çıktı. İblīs dīvlerğa buyurdi. Bir aq bulutni kiltürüp hevāda tuttılar. Ol bulut üstide

[427] (1) bir taht koyup otquzdi. Meş'aleler yandurdi. Nā-bekārlar ol dīvni körüp secde kıılıp nāle (2) ve zārī kııldılar. Ol dīv āvāz kııldı ki: Min sizlerdin hoşnūd turur-min. Bu mini peygamberim turur. Anı (3) sözidin çıqmanğlar. Mini ornumda bu nemerseğa secde kıılınğlar dip bir büt birdi. Qayıp barıp (4) ol bütğa secde kııldılar. Kuḥāfe birle Hanzala ān-heme

naşihat ve mevâ' izat kıldılar. Onamadı. Pâdşâh ayttı ki: (5) Bizge yitti yıl, yitti ay, yitti sâ' at mühlet biriñgler. Andın keyin müselmân bolay didiler. Nâ-' ilâc mühlet birdiler. (6) Andın soñg pâdşâh buyurdu. Yirni qazıp yir astıdın bir sarây binâ kıldılar. Anı üstide bir köşk (7) binâ kıldurdu. Timürdın yitti yılda bul köşk tamâm boldı. Pâdşâh içiğâ zañire saldurup kirip (8) işiklerin yaptırdı. Yana Quhâfe kilip aydılar: Mühlet tamâm boldı. İmân kiltürüñg. Bolmasa helâk (9) bolur-sizler didiler. Bu bî-şerm kâfirler hergiz onamadı irse pâdşâhı leşkeri qal' ağı kirdi. Özi (10) köşkgâ kirip tişüklerini yaptırdı. Qolıgâ kılıç alıp olturdu. İşikde päs-bânlar (11) koydu. Ol hâlde ' Azrâ' il ' aleyhi's-selâm bir qatıg âvâz kıldılar. Hemesi helâk boldı. Qanatları (12) birle ol qurğannı urup irdiler. Pâdşâh heme heybet ve hışmı bile yirge kirip kitti dipdürler.

Der-beyân-ı kavm-i Tübba' (13) Ottuz altınçı kışsa-i kavm-i Tübba' 'nı beyân-ı vâkı' asıdur.

Bu Tübba' 'nı atı Es' ad irdi. (14) Atasını atı Mekreb irdi. Yemen vilâyetidin tâbi' leri köp üçün Tübba' atandı. Köp şehrlerni aldı. (15) Her şehrde bir qulıdın pâdşâh koydu. Andın yana bir şehrğâ bardı. Bu düstür birle Medîne'ğâ bardı. Anı hem (16) aldı. Anda oğlını koydu. Yana andın ötüp Mekke'ğâ bardı. Medîne ehli yığılıp oğlını öldürdi- (17) -ler. Tübba' 'ge haber yitti. Yana leşker tartıp Medîne'ğâ kildi. Ceng kılıştılar. Medîne uluğları kündüzin ceng (18) kıılır irdiler. Kiçe bolsa at yemi qonalğasını birür irdiler. Tübba' bularnı cüvân-merdlığığâ hayrân qaldı. (19) Bu Medînelıg müselmânda yitti mübâriz yigit bar irdi. Barıp uluğ âvâz birle çarlap aydılar ki: Ey, bu Medîne'de bir şerâfet- (20) -lig ir vücüdğâ kilğaylar. Mübârek atları Muhammed'dür. Ol ' âlem fañrı bolğay. Sin bu Medîne'ğâ qaşd qılmağıl. (21) Ol Muhammed ' aleyhi's-selâm İslâm' nı berekâtlarıda sañğâ bu şehrni birmey-miz didiler. Tübba' bu sözni işitip Hâzret-i Resûl-i

[428] (1) ekrem şalla'llâhu ' aleyhi ve sellemni hürmetleridin dañl kılmay yandı, Benî Hezîl'ğâ tüşti. Yana ol yigitlerni (2) çarlattı, kilsün yaraşalılık didi. Olar bardılar, selâm

kıldılar. Tübba‘ bularnı köp ‘ izzet ve ikrâmlar (3) kıldı. Sordı ki: Muḥammed ‘aleyhi’s-
 selâm neçük kişi tururlar dip. Bular İncıl’de, Tevrât’da körgen Muḥammed ‘aleyhi’s- (4) -
 selâmnı cemî‘ şıfatlarını beyân kıldılar. Tübba‘ ḥayrân qaldı. Kiçe boldı irse bu yigitler
 kiñgeştiler. (5) Aydılar: Tübba‘ ’ge bir oğlan yiberelik, anı imānga da‘ vet kılsun. Eger qabûl
 kılmasa bizler aytalı didiler irse (6) bir oğlanı yiberdi. Oğlan barıp ayttı ki: Ey Tübba‘, **lâ**
ilâhe illa’llâh Muḥammed resûlu’llâh digil didi. Anı üçün ki (7) Tübba‘ Muḥammed
 Peyğamberğa rağbetliğ irdi. Anı üçün Muḥammed ‘aleyhi’s-selâm dînlerini anğa ‘arz
 kıldılar. (8) Tübba‘ bul sözni işitip külüp aydı ki: Siniñ ol yigitler yibergendür. Barıñ olarnı
 munda (9) alıp kilıñ didiler. Alıp kildiler. Tübba‘ ayttı: Sizler bul oğlanı sözi birle yörür
 mü-siz? Yörür-miz didiler. (10) El-kışsa Tübba‘ Ḥazret-i Muştafa‘ ‘aleyhi’s-selâmnı
 şıfatlarını işitip İmân kiltürdi. Çağırarnı (11) tökdi, bütlerini sındurdi. Qayıp Yemen’ğa
 barur boldı. Yemen ḥalkı Tübba‘ İmân itipdür. İmdi şehрге kirgüz- (12) –mey. Ceng kılu-
 riz dip maşlahat kıldılar. Tübba‘ kilip şehrnı aldığa tüşti. Yemen ḥalkı leşker tartıp çıkıp
 (13) bütlerini alıp çıkıp secde kılıp zârî ve tazarru‘ birle yalbarıp turdı. Bu tarafdın yitti yigit
 hem Tevrît’ni oqup teveccüh kılıp turdılar. Ol ḥâlde âsmândın bir ot peydâ boldı. Tübba‘ ’nı
 leşkeriğa hîç zarar yitmedi. (14) Yemen ḥalkı barçası köyüp helâk boldı. Andın soñḡ Ḥazret-
 i Muḥammed ‘aleyhi’s-selâmğa nâme yitti ki: (15) Yâ Resûla’llâh, sizni mübârek ism [ve]
 şıfatıñıznı işitip İmân kiltürdim. Mini ümmetliğimni qabûl kılış- (16) -larıdın ümîd-vârdur-
 min dip ḥaṭ bitip on öylük kişiğa ol ḥaṭnı birip ve yana köp (17) mâllarnı birip Medîne’ğa
 yiberdiler. Alarge vaşiyet kıldı ki Muḥammed ‘aleyhi’s-selâm mindin soñḡra bu ‘âlemğa
 (18) kilür. Aymışlar: Bul ḥaṭnı alarge biriñḡler. Eger sizniñ vaqtleriñizde kilmeseler
 ferzendleriñizğa (19) vaşiyet kılıñḡlar. **Baṭnen ba‘ de baṭnin** yâdiğâr qalsun didi. Ol on
 öylük kişi Medîne’ğa barıp (20) ‘ imâret kılıp olturdi. Vaqtı ki Muḥammed ‘aleyhi’s-selâm

Mekke'din Medīne'ğa hicret kılıp kildiler. Ebā Bekr-i (21) Şiddīk rażıya'llāhu ' anhu aydılar: Yā Resūla'llāh, biz müsāfir kildük. Qayda qonar-miz didiler. Hāzret-i Resūlu'llāh

[429] (1) ayttılar ki: Miniñg tivem qayda çökse anda qonar-miz didiler. Tiveleri kilip Ebū Eyyüb-i Enşārī'ni işik- (2) leride çökdi. Anda tüştiler. Tübba' haq birgen kişini nebiresi irdiler. Ol hatını Ebū Eyyüb-i Enşārī (3) ān-ħazarat şalla'llāhu ' aleyhi ve sellemğa birdi. Bu hatını körüp Tübba' 'ğa ve anıñg evlādığa du' ā-yı ħayr kıldılar. (4) Hāzret-i Haq sübhānehu ve ta' ālānı şefkat ve merħametleriğa yanğı başdın ulandı. Va'llāhu a' lemü bi' ş-şavāb. (5)

Ottuz yittinçi kıssa Aşhābü'l-uħdūdını beyān-ı vākı' asıdur⁵⁵ Aytıpdurlar: Benī İsrā' il'de (6) bir şehriñg ħalkı müselmān irdi yana bir şehriñg ħalkı kāfir irdi. Müselmānlarnı şehride qahtlık boldı. (7) Qaçıp kāfirlerni şehriğa kirdiler. Kāfirler pādşāhığa ayttı ki: Bu ħalkdın bizni hem şehrimizğa qahtlık (8) yuqar dip maşlaħat birle ol şehriñg etrafığa çukur ħendeq kılıp ot saldılar. Bir yirde yol koydılar. (9) ol öterğa koyğan yollarıda bir büt koydılar. Pādşāh ayttı ki: Her kim bu bütke secde kılsa şehрге (10) kirsün. Bolmasa otğa taşlañglar didi. Andağ kılar irdiler. Köp ħalkını otke taşladılar. (11) Bir kün bir bölek müselmānlar kildiler. Kāfirler bütğa secde kılıp ötüñglar didi. Alar onamadı. (12) Hemesini köydürdi. Arqasıdın bir balalıq ħatun kildi. Anı hem secde kıldı. Ol hem onamadı. (13) Kāfirler ayttı ki: Munı balasını otke salsek qorqup secde kıldur dip balasını otke saldılar. (14) Anda hem onamadı. Anasını hem taşlar boldılar. Balası otke bakıp kıçkırdı ki: Ey ana, otđın qorqup (15) bütğa secde kılmāğıl. Bu ot imes, gül-istān turur didi. Ol ħatunnu hem otğa saldılar. Bul ħatun (16) münācāt kılıp aydı ki: İlāhī Ĥudāvendā, bu kāfirler mañğa zulm kıladur didi. Ĥudāy ta' ālānı kudreti birle (17) ot hevāğa çıqıp kitti. Ol ħālde bir boran peydā bolup otğa zūr kılıp kāfirlerge urdı. Heme kāfirler (18) helāk boldı. Ol ħālde ħatun oğlan bile selāmet qaldı. Aşhābü'l-uħdūd

⁵⁵ Metinde sayfa kenarında: Der-beyān-ı kıssa-i Aşhābü'l-uħdūd

bular durlar. Yana (19) bir kavle Benî İsrâ'îl'de bir pādşāh bar irdi. Atını 'İmrān ibni Yezīd dir irdiler. Anı bir cādūsı bar irdi. (20) cemī' işini anı birle kılar irdi. Bir kün bu cādū pādşāhğa aytı ki: Min imdi qarıdım. Bir fehmlig oğlanı (21) tapıp birseñgiz aña örgetsem didi. Pādşāh bir oğulnı tapıp şākird birdi. Her küni bu oğul barıp

[430] (1) cādūluğnı örgenip aḥşam öyige kilür irdi. Bu oğulnı öter yolıda zāhidni şavme' ası (2) bar irdi. Bir kün bu oğul bu zāhidni şavme' ası aldın öter irdi. Ol vaḳtde bu zāhid Ḥudāy (3) ta'ālāğa şenā aytur irdi. Anı işitip bu oğulğa hoş kilip şavme' age kirdi. Zāhid sordı ki: Her kün (4) bu yirdin ötüp ḳayda barur-sin? Bu oğul aydı ki: Cādūluğnı örgenürğa barur-min. Zāhid aydı ki: Cādūluğ (5) yaman iş turur. Ġazab-ı Ḥazret-i İlahī'ğa giriftār bolur-sin. Müselmānlik yolığa kirğil dip İmān-ı İslām'nı ta'līm (6) birdiler. Emr ve nehylerini bildürdiler. Müselmānlar behişt-i 'anber-siriştğa müşerref bolup kāfirler 'azābğa (7) giriftār bolurını beyān kıldılar. Bu oğulnı köñgli küfr ve zalāletdin ḳaytıp İslām tarafığa māyil boldı. (8) Her kün bu zāhiddin 'ilm ta'līm alıp andın soñğ sāhirge barıp sihr örgenür irdi. Bir kün aytı ki: (9) İmtihān kılıp köreyin bu 'ilm ḳaysı biri yaḥşıdur dip barur irdi. Yolda bir yılan kördi. Evvel ol (10) sāhir örgetken 'ilmdin oḳudı. Yılan hergiz tiprenmedi. Andın soñğ zāhid örgetken du'ānı (11) oḳudı. Yılan yügürüp kilip secde kıldı. Andın soñğ bu oğul sāhirğa barmadı, zāhidğa barur (12) irdi. Bu ḫaber pādşāhğa yitti. Pādşāh çarlatıp zāhidni dīnidin men' kıldı. Ḥaḳ dīn şol turur. Ḳaytmas-min (13) dip onamadı ve yana aytı ki: Ey pādşāh, sin bāḫıl bütidin ḳaytıp ötken 'ömrüñde kılgan işleriñğä (14) tevbe kılgıl dip irdi. Pādşāhnı ğazabı der-cüş bolup öldürmağğa buyurdı irse bir ḳayrım ḳazdurdı. (15) İçige ot yandurdı. Ol, İmānge kilgenlerini ol otke taşladı. Yana bu oğulge bir çuḳur ḳayrım ḳazıp (16) yığaçğa asıp ol çuḳurğa kömdiler. Aytıpdurlar ki vaḳtı ki Ḥazret-i 'Ömer ibni Ḥaḫḫāb rażıya'llāhu 'anhu ḫalīfe (17) boldılar. Ol zamānda bir kün yamğur yağıp seyl kilip şahrālarını çarlık kılıp yiberdi. (18) Bir bülend yığaç yirni astıdın çıkıp turupdur. Anı üstide bir yaş oğlan turadur

velikîn sâlimü'l-a' zâ (19) yüzidin nūr-ı Hâzret-i İllâhî şu' le biredür. Ayttdılar ki ol Aşhâbü'l-uhdûd kâfirler öldürgen oğul (20) uşbu turur didiler. Bu vâkı'anı Hüdây ta'âlâ Kelâm-ı Mecîd'de ve Furkân-ı Hamîd'de Hâzret-i Resûl-i Ekrem şalla'llâhu (21) 'aleyhi ve sellemğa biripdür ve bi'llâhi'l-' işmeti ve't-tevfîk.

Ottuz sekkizinci kıssa-i ehl-i Sebe'ni beyân-ı vâkı'aları

[431] (1) turur. Kavluhu ta'âlâ: **le kad kâne li sebe'in fi meskenihim âyetün**⁵⁶ aytıpdurlar ki Sebe atlıg bir kimerse bar irdi. Yitti oğlı (2) bolur irdi. Aytıpdurlar ki olar kabâyil irdiler. Alarnı Hamîr ibni Sebe dip ayturlar. Hüdây ta'âlâ aytur: Kelâm (3) içinde ol ilde ikki büstân yarattım. Sağdın soldın mîvelig be-gâyet ni' metlig. Kavluhu ta'âlâ: **cennetâni** (4) 'an-yemînin ve şimâlin⁵⁷ Hüdây ta'âlâ olargâ peygamber yiberdi kim aygıl biz birgen ni' metlerni yip şükr kılsunlar (5) dip kavluhu ta'âlâ: **külü min rızkı rabbiküm ve'sşürü leh**⁵⁸ yana aygıl bu ni' metlig şehri Hüdây ta'âlâ sizlerge birdi. (6) açar suluğ uçuzluğ biliñg. Hüdây ta'âlâge şükr kılsañgız sizlerni yarlıkagey⁵⁹, günehleriñgizni (7) kiçürgey kim ol kiçürgüci turur. Kavluhu ta'âlâ: **beldetün tayyibetün ve rabbün gafür**⁶⁰ Bu sözni ayttdılar irse olar onamadı. (8)

⁵⁶ Sebe Suresi, 15: Andolsun ki "Sebe" (kavmini) n saki olduğu yerde (de) bir ibret vardı.(34/15)

âyetün: metinde el-âye şeklinde geçmektedir.

⁵⁷ Sebe Suresi, 15: (Her ev) sağdan, soldan iki (şer) cennet (bağçe ile muhacir idi). (34/15)

⁵⁸ Sebe Suresi, 15: (Onlara:) "Rabbinizin rızkıdan yeyin, Ona şükredin." (34/15)

⁵⁹ Metinde yarlıkagey şeklinde yazılmıştır.

⁶⁰Sebe Suresi, 15.ayet: Çok güzel (temiz) bir belde. Rab (şükredenleri) cidden yarlığayıcıdır." (denilmişdi). (34/15)

avluhu ta' l: **fe a' ra'z**⁶¹ Őukr klmadlar. Peygamberga boyun sunmadlar. Hudy ta' l olarn  ukbet bile mbtel kld. (9) Alarn Şehri ukurluda irdi. Sular blendde irdi. Hudy ta' l ikki skann buyurdu. Sun (10) kaduran klp tiŐip koydu. Ol Őehrg su told. Şehrdeki cem' sary draht mvelerini (11) ykt. demler kaıp ktlar. Ol drahtlarn ornge zge drahtlar kt. Aı yimişlig ol (12) yirleri Őr tuz bold. Ba'lar ayturlar ki yulun ve bura yalar nd. Yana ba'z ayturlar (13) sidr ya nd. Sidr demek az yimişlig ve aı yimişlig ya bolur. Ol blar bedel (14) bold. Bu yalar olarga birildi. avluhu ta' l: **ve beddelnhm bi-cenneteyhim cenneteyni**⁶² olarn blar sedir (15) ya bold. Az mvel ve aı mvel. avluhu ta' l: **zevtey klin hamtn ve eŐlin ve Şey'in min sidrin kll**⁶³ Hudy (16) ta' l haberi birr, yarlıar: Alarn n-sipsl klann cezsn birdk. avluhu ta' l: **zlike cezeynhm** (17) **bim kefer**⁶⁴ Hudy ta' l haberi birr: Biz h kimersee zulm klmas-miz. Ni' met zevli birle mekr n-sipslk (18) klange. avluhu ta' l: **ve hel nucz ille'l-kefr**⁶⁵ kaan olarge ol h bold irse aydlar: Eger Hudy (19) ta' l bize imdi bozulen  imret ve b u bstnlarmzn evvel dik klp bire anda  ibdet (20) klgay-biz.  lemd h kim anda  ibdet klmagen bolay didiler. Bu sz

⁶¹Sebe Suresi, 16. ayet: Fakat onlar (34/16)

⁶²Sebe Suresi, 16. ayet: (O) ikiŐer cennetlerinin yerinde de (34/16)

⁶³Sebe Suresi, 16. ayet: ekŐi yemiŐli, ac lnli ve az bir Şey deArabistan kirazndan (olmak zere haraab) iki (Şer) bostan peyda etdik. (34/16)

⁶⁴ 34/Sebe Suresi, 17. ayet: İŞte biz onlar byle nankrlk etdikleri iin cezalandrdk. (34/17)

⁶⁵ 34/Sebe Suresi, 17. ayet: Biz nankr olandan baŐkasn cezalandrr myz? (34/17)

peygamberğa aydılar. Peygamber du'ā (21) kıldılar. Hudāy ta'ālādın hitāb kildi ki: Ol büstānlarını yarlıkamas-min. Özge ni' metliĝ yirde turguzur-

[432] (1) -min. Likin özge ni' metleriĝa bereket birür-min didi. Ol bereketliĝ şehirler Şām, Filistin-i muqaddese irdi. (2) Kavluhu ta'ālā: **ve ce'alnā beynehüm ve beyne'l-kura'l-lefi bäreknā fi hā kuran zāhiraten**⁶⁶ yolları bu kentdin ol kentĝa, (3) bul bağdın ol bağĝa barur irdi. Hudāy ta'ālā burunĝdın ziyāde ni' metliĝ şehirler, büstānlar (4) birdi kim her kim ol yir birle yörüse bahāsız ni' metler yir irdi. Ol şehri yolını ikki yanı taĝ ortasında ni' met (5) irdi. Oĝrı karakçıdın hūb emān irdiler irse yana ol peygamber kilip fermān yitkürdiler. Hudāy ta'ālāĝe (6) imān kiltürünĝler. Mini peygamberliĝimge kāyil bolunĝlar didiler. Ol kāfirler aydı ki: Bizge evvelki bağ (7) u büstānlarımıznı birmedi dip bu nā-bekārlar qabul kılmadı. Ol sebebdin ilni közidin āvāre kılıp (8) alarnı ĝariblikĝa saldı. Bu kışsa içinde pend ve naşihat kıldılar ve ĝayretler bar şākir ve şābir kul- (9) -large. Kavluhu ta'ālā: **inne fi-zālike [le āyātin] li-küllü şabbārin şekür**⁶⁷ Ayıpdurlar ki Üveys-i Hazrec Medīne'ge tüştiler. Āzer 'Ummān'ĝa (10) Āzer ve Erīhā Şām'ge tüştiler. Naħm ve Hūzzām Mekke'ĝa tüştiler. Hudāy ta'ālā ol bağlarnı özge tayıfege (11) birdi ve bi'llāhi'l-'işmeti ve't-tevfik.

Ottuz tokkuzunçı kışsa Buħtu'n-naşr'nı beyānidur. Buħtu'n-naşr veled-i (12) zinā irdi. Be-ĝāyet hileçi irdi. Hudāy ta'ālāĝa hemedin düşmenrak irdi. Āhir 'ömride memleket ĝayl ü ĝaşemler birdi. Leşker-i bī-gerān taptı. Tevrīt körüp irdiler. Mundaĝ şıfatliĝ oĝlan toĝsa (13) zālim bolĝay. Beytü'l-muqaddes'ni ĝarāb kılgay. Kaçan kim bu kimerse toĝdı. Kördiler ol

⁶⁶Sebe Suresi, 18: Onlar (ın yurdu) ile (feyz ve) bereket verdiĝimiz memleketler arasında sırt sırta nice kasabalar yapmışdık. (34/18)

⁶⁷Sebe Suresi, 19: Şüphesiz bunda, çok sabreden ve çok şükreden herkes için gerçekten ayetler vardır. (34/19)

Tevrīt'deki (14) körgen şıfatdadur. Barıp öldürğil dip bir pehlevānı yiberdiler. Ol kimerse kilip öldürmağke (15) qaşd kıldı irse Hūdāy ta'ālānı fermānı birle Hāzret-i Cebra'ıl kilip öldürmağke qoymadılar. Buhtu'n- (16) –naşr kette bolup ulğaydı. Her t̄ayife Hūdāy ta'ālāğa 'āşī bolsa bu Buhtu'n-naşr'nı aᅇga musallaᅇ qılur irdi. (17) Āᅇir Hūdāy ta'ālānı la'neti aᅇga boldı. Şūreti toᅇğguz şūretide boldı. İrkek toᅇğguzlar anı qolayur (18) irdi. Va'llāhu a'lemü bi's-şavāb.

Qırqınçı kışsa Bedādād digen kāfirni bütğa secde qılğanını beyānıdur.

(19) Bu andağ vāqı' adur ki vaᅇtī ki Hāzret-i İdrīs 'aleyhi's-selām āsmāᅇga çıqıp kittiler. Bir dostları bar (20) irdi. Köp saᅇınıp bī-tāᅇatlıᅇ qılur irdi. Bir kün şeyᅇān-ı 'aleyhi'l-la'ne ādem şūretide (21) bolup kilip ni üçün perīşānlıᅇ qılur-sin didi. Ol kimerse aydı ki: Hāzret-i İdrīs āsmāᅇge

[433] (1) çıqıp kitti. Şunu saᅇınıp yıᅇlar-min didi. Şeyᅇān-ı bed-baᅇt ayttı ki andağ bolsa min köp yaᅇşı şūret (2) kişidür-min. Anı şūretini qılıp birey. Körsēᅇ dostuᅇᅇni körgün dik bolur-sin didi. Andın (3) Hāzret-i İdrīs'ni şūretlerini qılıp birdi. Bu kişi her künü yüzü köziᅇa sürtüp i'zāz (4) qılur irdi. Olar vaᅇtide ferzendlerige vaşıyyet kıldı ki: Bu yaᅇşı kişini şūreti turur. Munı yaᅇşı (5) i'zāzlar qılınᅇlar didi. Bala çaqası kette bolup atasını ᅇarīᅇasıda i'zāz ve ikrāmlar qılıp turdı. (6) Şeyᅇān heme ᅇalkᅇa örgetip her kimᅇa şūret qılıp birdi. Andın Bedād digen pādşāᅇ hem bir büt qılıp (7) aldı. Münādī kıldurdı kim her kim öyige bir büt qılsun dip. Pāre pāre tamām ᅇalk 'aᅇide kıldı. Büt-perest- (8) –lıᅇ andın qaldı. Büt qılıp secde qılmaᅇ resm bolup kitti dipdürler. Va'llāhu a'lemü bi's-şavāb. (9)

Qırq birinçi kışsa otke secde qılğanlarını vāqı' ası turur.

Benī İsrā'ıl'de bir pādşāᅇ bar irdi. (10) Sinᅇlisıᅇa 'āşık boldı. Alᅇalı qaşd kıldı. Bul işi ᅇalāyık işitip öldürmaᅇğa qaşd kıldılar. (11) Bu pādşāᅇ üç kün mühlet aldı. Şerī'atde yol tapsam ᅇüb bolmasa mini öldürünᅇler didi. ᅇalk (12) ᅇabūl kıldılar. Ol esnāda şeyᅇān-ı bed-

baht kilip ayttı: Ey pādşāh, hememiz Hāzret-i Ādem'niŋ (13) evlādıdur-miz. Alarnı vaqtide bir qarındın tüşgenni aldı mu almadı mu digil dip tedbīr körsetti. Üç (14) kündin soŋ ħalk yıǵlıp kildi. Pādşāh bu cevābnı ayttı. Alar hıç nime diya'lmadılar. Āhirü'l-emr pādşāh (15) hemşiresini aldı. Andın soŋ heme ħalk ala birdiler. Hūdāy ta'ālā bularnı dilidın ma'rifetni köterdi. (16) Hemesi kāfir bolup kitti. Qaçan kim Hāzret-i 'İsī 'aleyhi's-selām vüçüdğa kildi. Ba'zı ħalk müselmān boldı. (17) Ve ba'zı müselmān bolmadı. Bir kün Şeytān 'aleyhi'l-la'ne kilip aydı: Ey ħalāyıklar, her kişi bir nimeğa secde qılmaq (18) kirek. Hālayıklar aydı ki: Nimeğa secde qılur-miz didi. Anda Şeytān-ı bed-baht ayttı: Bu 'ālemde otđın pāk (19) nemerse bar mu? Secde qılınğlar didi. Tamām ħalk āteş-perest bolup kitti. Otı öçse yıǵlaşur irdi. (20) Benī İsrā'īl'de bir pādşāh bar irdi. Hāzret-i 'İsī 'aleyhi's-selām kökğa çıqqanlarındın soŋ qavmleri bile (21) ceng qıldı. Müselmān gālib kildi. Cühüdlarnı uluǵını atı Tölis irdi. Pādşāsığa aydı: Min müselmān-

[434] (1) -larnı içide bir fitne fesād qılay dip ruşsat alıp yüzige qara sürtüp yol üstige barıp olturdı. (2) İrtesi Tölis'ğa müselmānlar aydı ki: Sin barça Cühüdlarnı uluǵı irdiŋ. Nime boldı didiler. Ol (3) aydı: Bu kiçe Hāzret-i 'İsī'ni tüş kördim. Āsmāndın tüşüp mini müselmān bolğıl dip bir kāk urdılar. (4) Yüzüm qara közüm kūr boldı. Ayaǵlarıge yıqılıp irdim. Du'ā qıldılar, közim şıhhat boldı. İmdi min siz- (5) -lerni aldınğızğa kilip tā'at qıla-min didi. Şavme' a qılıp bardılar. Anğa kirip tā'at 'ibādetğa meşğül (6) boldı. Hıç yirge barmadı. Munı riyāzeti hemeğa yayıldı. Bir kün şavme' adın çıqıp kıçkırdı ki: Ey ħalāyık, başı (7) fīl ayaǵı mürçe cān-dārını kim yaratken didi. Hūdā yaratқан didiler. Andağ bolsa otını pākizesini, (8) sunı yaşsısını içken toŋğuznı nimeğa yimey-sizler didi. Anı sözi bile doŋğuznı yidiler. Yana niçe (9) kündin soŋ çıqıp kıçkırdı ki: Ey ħalāyıklar, pādşāh qayda bolsa nökerleri şol yirde bolmas mu? Taŋrı (10) kün çıkarda iken kün hem Taŋrı qaşdın çıkar iken biz bilmey, mağrib tarafığa baqıp secde qılur (11) iken-miz. İmdi kün çıkar tarafığa secde qılınğlar didi.

Yana şavme' asıge kirip yattı. Niçe maħalldin soᅅg (12) kıçkırdı ki: Tört evlād her kıaysılarıᅅgızdın bir birdin dört yaħşılardıᅅg kiliᅅgler. Bulardın dört (13) kışı kirdi, aydı ki: Aşlā bilür mü-siz ki 'İsī kim irdi? Sizler bilmes-sizler. 'İsī dik kette ādem (14) bolmaᅅay didi. Çıkıp kitti. Yana birini kıçkıdırıp ayttı ki 'İsī Taᅅgrı'ᅅnı özidür. Dünyāᅅa kilip seyr ve temāşā (15) kıılıp kitti. Yana birini çarlap aydı: 'İsī Taᅅgrı imes irdi. Be-cāy Taᅅgrı dise bolᅅay didi. Yana biriᅅa (16) aydı: 'İsī Taᅅgrı'ᅅnı oᅅlı didi. Yana biriᅅa aydı: 'İsī Taᅅgrı'ᅅnı yiberᅅen ilçisi didi. Her kıaysıᅅa bölek (17) sözler aydı. İrtesi uşbu sözni tileşip ceng kııldılar. Arada ᅅavᅅā fesādlar boldı. Tölis (18) bir derdᅅa giriftār bolup özini özi öldürdi. İrtesi bu sözni rāstını ve ᅅalaᅅını Tölis'din (19) su'āl kıılur-miz dip kılseler ölüp ᅅalıpdurlar. Her kıaysı bir ᅅāyifeni uluᅅı irdi. Öziᅅa aytken (20) sözni ᅅarıkası bile iş kıılıp resm-i ᅅā'idelerini bozdılar. Cühūd ᅅalkı alardın tamām 'ālemge meşhūr (21) boldı dipdürler. Va'llāhu ta'ālā a'lemü bi's-şavāb.

ᅅırᅅ ikkinçi kıışsa ᅅazret-i İskender-i Zü'l-ᅅarneyn'ni [435] (1) beyān-ı vāᅅı' alarıdır.

Zü'l-ᅅarneyn'ni ma'nisi ikki şāᅅlig digen bolur. İkki şāᅅları bar irdi. (2) Altun irdi. ᅅaᅅ sübhānehu ve ta'ālā peyᅅamberlıkke yiberdi. ᅅalkᅅı İmāᅅge da'vet kıılıp yörür irdiler. (3) Kāfirler urup bir şāᅅlarını sındurdı. Yana bir rivāyetde peyᅅamber imes pādşāhdurlar. ᅅavluhu ta'ālā: (4) **innā mekkennā lehu fi'l-arzi ve āteynāhu min külli şey'in sebebā**⁶⁸ ᅅaᅅ sübhānehu ve ta'ālā yir yüzideki ᅅazīnelerni körgüzdi. (5) Dünyānı kızıp köp şehrler temāşā kııldılar. Köp şehrlerini bünyād kıılıp köp kāfirlerni müselmān (6) kııldılar. Hiç kimerse olar birle ceng cedel kııla'ımadılar. Vaᅅtı ki ᅅazret-i Resül 'aleyhi's-selām bu 'ālemge (7) kııldılar. ᅅalkᅅı İmāᅅge da'vet kııldılar. Mekke kāfirleri ᅅabül kıılmadı. Āᅅirü'l-emr ᅅicāz seri kıışisi yiberdiler. (8) Sizlerde Tevrīt-ᅅān köpdür. Muᅅammed āᅅirü'z-zamān min diydür. Rāst mu ᅅalaᅅ mu dip Ebū Cehl'ni yiberdi. (9) Ol ᅅalkᅅı 'ulemāları Tevrīt'ni müᅅālā'a kıılıp

⁶⁸Kehf Suresi, 84. ayet: Hakıykat, biz onu yer (yüzün) de büyük bir kudret sahibi kııldık ve ona (muhtāç olduᅅu) her şeyden bir sebep (bir yol) verdik. (18/84)

üç müşkil mes'ele çıkardılar. Biri rûhdın, biri (10) İskender-i Zü'l-ıkarneyn'ni vâkı' asıdın, biri Aşhâb-ı Kef'ni vâkı' asıdın. Eger rûhnı şıfat kılıp (11) aytsa peygamber imesdür, şıfat kılmasa peygamber turur didiler. Bular kilip bu üç mes'eleni sordılar. Hazret-i (12) Resül-i Ekrem şalla'llâhu 'aleyhi ve'sellem: Hemesini Tevrît'de bitilğan dik cevâb birdiler. Ayttilar kim: Rûh (13) Hudâ'nı emridür. Anı şıfatı yok. Hazret-i İskender-i Zü'l-ıkarneyn'ni vâkı' ası andağdur ki: Bu 'âlemde ança (14) seyr ü temâşâ kılıp kün çıkardın kün batarnı kördiler. Kün çıkarda hem balçıkdın çıkar, batarda hem (15) balçığa batar iken mağribdin maşrıq biş yüz yillig yoldur. Hemesiğa bardılar ammâ Aşhâb-ı Kef'ni (16) ta' dâdını hîç kim bilmes. Hudây ta'âlâ Qur'an'da pinhân kılıpdur didiler. Hemesi İmân kiltürdi. El-kıssa Hazret-i (17) İskender mağribdin maşrıqğaça pādşâh boldılar. Bir kün mağrib tarafıge bardılar. Bir şehir kördiler ki kal'ası altun (18) kümüşdin. Anda hîç kişi bar ikeni ma'lûm imes. Şehrni içiğe kirürni 'ilâcını tapmadılar. Âhir çendân (19) hîleler birle ikki âdemni qurgannı üstige çıkardılar. Çıkkın kişi aşlâ sözleya'lmadı. Özini (20) qurgannı içige taşladı. Yana çıkardılar. Ol hem tüşüp kitti. Ol şehrnı sırrıdın âgâh bola'lmay yanıp (21) maşrıq tarafığa bir şehрге bardılar. Ol şehrnı aldıda bir deryâ bar irdi. Ötken halk kiçe birle öter irdi. Ol şehrdaki

[436] (1) halknı hemesi 'ilm-i hikmetlîğ halk irdi. Hazret-i İskender-i Zü'l-ıkarneyn'ni kılmaqlarını anğlap kimelerini (2) tartıp aldı. Ötkeli yol tapmadılar. deryânı lebigemünâre kılıp şecer yığaçıdın ot yaqtılar. Andın ol (3) otun tutaşıp şu'lesi şehrga urdı. Ol otnı ıssığdın korqup yol birdiler. Andın soñg (4) şehrga kirdiler. Kördiler ki halk hemesi ölüp cesedi qurup qalıpdur. Bu halknı cesedi sasımas. (5) Qurup qalğanıge bâ' iş nimesdür dip sordılar. Bir âdem cevâb aydı ki: Bizler hememiz dâniş-mend halk. 'İlm-i hikmet (6) birle iş kılur-miz didi. Ol kiçe qondılar. Alar bularnı mihmân kılmaq için ma-hâzarlar kiltürdiler. (7) Körseler heme altun ve cevâhir ve kümüş turur. Anı yimediler. Ol halk özleri yidiler. İrtesi yatıp (8) Hindûstân tarafıge yöridiler. Kilip ilçiler kergüzdiler. Özüm şehriñgâ barsam leşkerim

köpdür. (9) Şehriñg ħarāb bolur. Mañga ilçı yiberğıl. Miniñg birle sözleşip yansun dip. Pādşāh ilçı yiberdi. Ĥazret-i (10) İskender sözlemey başlarını ħoyı salıp olturdılar. Bir fırsātdın keyin başlarını köterip ilçige (11) bağıp yana başlarını ħoyı saldılar. İlçi ħolını ağzıge soğup çıkıp kitti. Ĥazret-i İskender'din (12) sordılar ki: ni üçün bu ilçidin ħıç nimerse sormadılar dip. Ĥazret-i İskender aydılar: (13) Aytım ki sin bir bülend ilçı iken-sin. Sindin kişige menfa'at tıgmes dip irdim. Ol aydı ki: Min dāniş-mend (14) turur-min. Her ni sözlerğa cevāb aytur-min didi. Andın soñg ilçığa bir kūzede yağ birdiler. İlçi ol (15) yağnı igne bile tuşkarıp yiberdi. Ĥazret-i İskender ol igneni ayıne ħılıp yiberdiler. Ol rüşen (16) ħılıp yiberdi. Vezīrler Ĥazret-i İskender'din ma'nīsini sordılar. Aydılar ki: Bir kūzede yağ yiberdim. (17) Min dünyāge pür bolğunça leşker bilen kildim ve heme 'ilmni bilür-min dip irdim. Olar yağğa igne tolguzup (18) yiberdi ki siniñg leşkeriñgdin bizni leşkerimiz köpdür dip ve yana 'ālem bizde köpdür dip min igneni (19) ayıne ħılıp yiberdim. Ol rüşen ħılıp yiberdi ki heme 'ālemni rüşen dilleri bizdedür dip (20) aytıpdur didiler. El-ğışsa ilçı kiter boldı. Ĥazret-i İskender yibermediler. Ayttilar ki: Sin 'āğıl (21) kişı iken-sin. Mini ħızmetimde bolğıl didiler. Pādşāsı kişı yiberdi, birmediler. Bir kün Ĥazret-i İskender ħazā-yı ħācetğa olturup irdiler. Bir nimerse kilip selām ħılıp çırmaştı. taşkarı çıkğunça

[437] (1) bedenleri sırğıradı. Bu ilçı pādşāhğa ayttı ki: Min sizğa bir şerbet ħılıp birey dip dārū alıp kilip. (2) Andın şerbet tayyār ħılıp birdi. Pādşāh İskender yana ħazā-yı ħācetğa kirdiler. Uşal uraşkan (3) şūret-i pādşāhdın uçrap-min imdi kittim didi. Pādşāh İskender taşkarı çıkıp irdiler. (4) İlçi yüzlerige bağıp dārūnı töküp taşladı. Pādşāh İskender sordı ki: ni üçün dārūnı töktüñgiz (5) dip. İlçi ayttı ki: Ol dārū her ħandağ keselğa dārū imes. Sizğa lāzım irdi. İmdi ol keseldin (6) ħutulup-siz. Anı üçün töküp taşladım didi. Bular munı 'ağlığa taşsın ve āferin ħıldılar. Andın (7) soñg Hindūstān memleketidin maşrığ tarafıge yördiler. Bir yirge yittiler. Heme ħalğ yalağaç (8) bir birlerini aldıda cimā' ħıladurlar. Bul veğā ħılurlar. Bir

kün çıkısa olarğa rāhat ve āsāyiş boladur. (9) Kün batsa savuķ boladur. avluhu ta‘ ālā: **hattā izā belāğa maġribe’ş-şemsi vecedehā**⁶⁹ (10) Andın ikki bülend taġķa yittiler. Anda bir t̄ayifeni kördiler. Hemelerini avli aġzıda ammā bular müselmān (11) irdiler. Hāzret-i İskender’ġa itā‘ at ıldılar. Ol avm ayttılar ki: Ey İskender, bul taġnı arķasıda (12) Ye’cūc Me’cūc digen bir t̄ayife ħalk ardur. Her yılda bir merātibe ıkıp bizni yesīr ılıp māl [ü] emvāl- (13) - lerimizni alıp heme ikinlerimizni yip aĉ oyup ħarāb ıladur didiler. avluhu ta‘ ālā: **ālū** (14) **yā ze’l-arneyni inne ye’cūce ve me’cūce müfsidūne fi’l-arzı**⁷⁰ Bu andaġ ħalkđur ki her aysınıġ miġ (15) oġlı bolmaġunĉa ölmes. Hātunları hem irenleri rivāyet ılıpdur ki: Hāzret-i Resūl-i Ekrem (16) şalla’llāhu ‘aleyhi ve sellemdin kim bir kün şaġābeler sordılar ki: Ol neĉūk ħalk bolur iken dip irdiler. (17) Hāzret-i Resūl ‘aleyhi’s-selām ayttılar kim: Ol hem t̄ayife ħalkđur her biri t̄ört ısım bolur. Ba‘ zısını (18) boyı yüz yigirme gez tuġrası hem yüz yigirme gez aġġa hīĉ nime kār ılmas. Yana böleki yana bir ulaġını astıġa (19) salur. Yana bir ulaġını üstige yafıp yatadur. Ba‘ zısını boyı bir arış, saġalı ikki arış bolur. Aldıġe (20) fīl, tonġġuz ve ayıġ kilse hem tutup yirler ıksalar deryālarını suyunı iĉip ılurlar. Alarnı tırnaġ- (21) -ları arslan ve bōrini tırnaġları dik bolgey, tūġlūġ bedenleri bolġay. Aġġa ıssıġ savuķ kār ılmas. ‘ Abdu’llāh

[438] (1) ibni ‘ Abbās rivāyet ılurlar. Hāzret-i Ādem ‘aleyhi’s-selām iġtilām boldılar. Nuġfeleri yirġa aġtı. (2) Yir kül boldı. Hūdāy ta‘ ālā ol nuġfedin Ye’cūc Me’cūc’ını yarattı. Bizlerġe Ādem atamızdın uruġ bolur. (3) Hāvvā anamızdın uruġ bolmas. Olarnı köplıġı ān- ĉi bar kim tamām ‘ ālem bir ħişşe bu ‘ ālemde. (4) Hīĉ nemersenı yip toymas. Devām nefsinı

⁶⁹Kehf Suresi, 86. ayet: Nihayet güneşin batdığı yere ulaşınca. (18/86)

⁷⁰Kehf Suresi, 94. ayet: Onlar dediler ki: “Zülkarneyn, hakıykat, Ye’cūc ve Me’cūc (bu) yerde fesād ıkaran (kabile) lerdir. (18/94)

kūyıda yörer. Hūdāy ta'ālāni hem bilmes ve hīç nimeğa tapmas. (5) Her yılda āsmāndın bir nemerse tüşer. Anı yip hātunları hāmile-dār bolur. Öz ölügini özi yir. (6) El-kışşa Hāzret-i İskender'ğa aydılar: Bizni olarnı şerridin hālāş kılıng. Her kaçça hārācet bolsa (7) bireli didiler. Hāzret-i İskender aydılar ki: Maᅇga hem Hūdāy ta'ālā ança dūnyāni hāzīnesidin biripdür. (8) Sizlerni mālıngızğa hācetim yoğdur ammā sizlerni inşē'allāh hālāş kıtur-min. Sizlerni hem yārī birseᅇgizler (9) didiler. Andın köp leşkerlerni buyurup timür yığdurup körük basturup hıştğa oğşar (10) tahta kıldurdılar. Andın soᅇg kurgāşım yığdurup iritip lāy kılıp lāy ornığa (11) kurgāşım bastılar. On sekkiz taş yolni sedd kıldılar. Olar taᅇni arkasıda kıaldı. Ol (12) taᅇni arası yüz yıᅇaç yir irdi. Kaçan kim bu sedd tamām boldı Hāzret-i İskender aydılar ki: Bu miniᅇg (13) küçüm imes. Hūdāy ta'ālāni rahᅇmeti birle bolᅇan işdür didiler. Mevlānā Buᅇārī tefsīrde kıltürüp- (14) –dürler ki: Ebū Ya'kūb tercemāni Baᅇdād'ğa pādşāh bolᅇanda illig kışıᅇe biş haçırğa altun yüklep birip (15) ol yirni körüp kilıᅇgler dip yiberdiler. Olar kilip bünyād kılgān seddni körüp bülendlıᅇğa (16) ve tuᅇrasıᅇa hısb barıp kurgāşım iritken kaᅇanlarnı kördiler. İş kılgān 'ādīlerni öyini (17) bülendlıᅇı seksen gez, işiklerini bülendlıᅇı ve tuᅇrası kırk gezdin, açᅇusı yigirme gezdin bul (18) barᅇanlar körüp nişānesidin alıp ottuz altı yılda kaᅇtıp kıldiler dipdürler. Ammā bular tört (19) ᅇāyifedür. Biri Ye'cūc ve biri Me'cūc biri Meşma' birini Kāmīt dirler. Aᅇşam bul taᅇᅇa kilür. İmkāni (20) barıça Sedd-i İskender'ni tişmaᅇke tereddüd kılırlar. Miᅇdārı kāᅇazça yufᅇa kıalur. Ol vaᅇtde taᅇᅇ atar. Ezān-ı Muᅇammed'ni (21) işitür. Şol zamān kaᅇtıp kıter. Hūdāy ta'ālāni ᅇudreti birle yana evvelᅇı dik bolup kıalur. Tā kıyāmetᅇaᅇa bularnı işi

[439] (1) budur. Dūnyā tamām bolᅇanda tevᅇīᅇ inşē'allāh irte yitişip çıkıp yayılır-miz diydür. Söznı (2) şerāfeti birle irtesi yitişip çıkar. Cemī' 'ālemᅇe perākende bolur. Dūçār kılgān nemersenı yip deryālarnı suyını (3) içip ada kılır. 'Ālemde hīç nimeğa toymas. Medīne'ᅇa yitip barᅇanda Hāzret-i 'İsī 'aleyhi's-selām kök- (4) -din tüşüp du'ā kılgaylar.

Ye'cüc ve Me'cüc helâk bolur. Qalğanı evvelgi yirlerige bargay. Hazret-i Resul-i (5) Ekrem şalla'llahu 'aleyhi ve'sellem Mekke'ni müşriklerine Ye'cüc ve Me'cüc'ni hikâyetin yana Aşhâb-ı KeHF sözlerini beyân (6) kıldılar. Tevrît'ni sözi birle berâber kildi. Bir harf hem tehallûf kılmadı. Ebû Cehl 'aleyhi'l-la' ne ayttı: Mûsî (7) bir cādūcı irdi. Sin hem bir cādūcı turur-sin dip qabûl kılmadı. El-kıssa Hazret-i İskender bu yirni bu yir muhkem (8) kılıp maşriq tarafige yördiler. Andaqı cemî' ulemâ ve fuzalâlarını yığıp ayttılar ki: Aşlâ uzun 'ömr (9) körmaqnı 'ilâcı bar mu dip irdiler. Bular aydı ki: kûh-ı Qâf tağıdın nâr-ı Zulumât digen bir qaranğu (10) yir bardur. Anı etrafıda bir çeşme bar irmiş. Anı âb-ı hayât dirler. Her kim ol sudın içse hergiz ölmes, kıyâmetğaça (11) tirig yörgay didiler. Hazret-i İskender aydılar: Andağ bolsa min anı istep barsam siz mañğa hem-râh (12) bolur mu sizler didiler. Olar aydılar: Yırağdur, anda barıp kilmağ besî müşkildür. Añğa yaş kişilerni (13) hem-râh kılgan yahşıdur didiler. Andın soñg heme ottuz kırk yaşnı arasındaki kişilerni alıp (14) minedurğan aqlarige toğmagen kısır bitildin alıp kilip ikki kişi birle yolğa revâne boldılar. (15) Öz ornlarığa oğlanlarını qoydılar. Ol vaqtd Hazret-i Hızr 'aleyhi's-selâm vezîr boldılar. Olarnı (16) ilgeri yörgüzdiler. On ikki yillig azuq aldılar. Libâsdın hem köp aldılar. Ammâ Hazret-i (17) Hızr Zulumât'ke yaqın yitkende yoldın azdılar. Andın heme halk qollarıda gevher tutup rüşenlığı (18) birle yörup bir suğa yittiler. Hemeleri ol sudın içtiler ve gısl kılip Hudây ta'âlâğa şükrler kıldılar. (19) Anda bir dîvârlig öy kördiler. Hazret-i İskender ol öyni içiğe kirdiler. Bir qarluğaç şıfatlig (20) anda oturupdur. Ol kuş aydı ki: Ey İskender, yaruğluğ cihânğa toymay ve anı qadrini (21) bilmey bu qaranguelig dünyâğa kildinğ mü didi. Hazret-i İskender aydılar: Min âb-ı hayât istep kildim

[440] (1) didiler. Ol kuş aydı ki: Ey İskender, yaruğluğ dünyâğa yahşı 'imâretler kılmak ve yahşı ser ü pâlar kiyip (2) özini ârâste kılmak resm boldı mu didi. Resm boldı didiler. Ol kuş

bir silkinip kette bolup (3) öyni uçdın berige yitti. Yana sordı ki: Ey İskender, âdemler a‘ rāk⁷¹ ve bozanı âşikārā içedürler mü? İçedürler (4) didiler. Yana bir silkinip öyni hişşesige yitti yana sordı ki: Hıatunlar âşikārā yörüp halknı çermende (5) ve çegânelerige işitürler mü dip. Âşikārā temâşâ kılur didiler. Qahqaha birle külüp öyni içige toldı. Hızret-i (6) İskender’ din yana sordı ki: Halk İmân ve İslâm’ nı taşladı mu dip. Hızret-i İskender: Halk İmân ve İslâm’ da (7) ber-çarârdur didiler. Bir hişşe kiçig boldı yana sordı ki: Namâz okuydur mu dip. Aydılar: Halk namâz okup (8) rûze tutar didiler. Yana Hızret-i İskender aydılar: Halk bir birleriğa hayr ihsân kılıp mihr ü şefkat rahm (9) kıludur didiler. Yana evvelğı aşlığa bardı. Ol kuş aydı ki: Ey İskender, bu öyni üstiğa çıkğıl didi. (10) Üstige çıktılar. Qarasalar şürnı ağzığa Hızret-i İsrâfîl tutupdurlar. Ammâ ol kuş Şeytân irdi. (11) Hızret-i İsrâfîl ‘ aleyhi’ s-selâm aydılar: Ey İskender yaruğ cihânge toymay bu qarangu dünyâğa (12) ni işke kirdiñg didiler. Âb-ı hayât suyu istep kildim didi. Şol hâlde bir möşükniñg (13) başıça bir taş birdiler. Mundın sañga ‘ ilm hâşıl bolur didi. Hızret-i İskender ol yirdin cönep (14) Zılmât’ ğa kirdiler. Atlarını ayağı bir tarıka katıg taşlarge tigdi. Aydılar: Her kim bu taşdın alsa hem (15) peşimân kıludur, almasa hem peşimân kıludur didiler. Ba‘ zılar aldılar ve ba‘ zılar almadılar. El-kışsa (16) Zılmât’ ke kirip âb-ı hayâtdın aldılar. Qayıp yaruğluğ cihânğa çıkıp körseler ol taşlar la‘ l, yâkût, (17) gevher ve zümürüd ve zebercedler iken algenler köprağ almadım dip peşimân, almağanlar ala’ lmadım dip (18) peşimân kıldılar. Andın soñg ol cevâhirlerni Hızret-i İsrâfîl birğan taşlarını bir cāmğa saldılar. (19) Tolmadı, hayrân boldılar ammâ bir havuç tofrağ salıp irdiler. Toldı. Bu nime vâkı‘ a dip sordılar. (20) Hızret-i Hızr aydılar: Bu temşîl âdemni közidür. Dünyânı mâl ve memleketini her kaçça birse hem toymas. Âhır gürda bir kefen (21)

⁷¹ metinde ‘ arak şeklinde geçmektedir.

tofrağğa toyar didiler. Hâzret-i İskender bu sözdin ‘ibret alıp dünyânı işini koyup leşkerleriğa ruḥşat

[441] (1) birdiler. Şavme‘ ağa kirip ‘ibâdetğa meşğül boldılar irse anaları nâme yiberdi ki: **Yâ melik. Melekte’l-bilâde** (2) **bi’l-feresâni fectehidâni temellükü’l-ḳulûb bi’l-iḥsân** Ey pādşâh, heme şehrlerni aldınġ, imdi cehd kılip (3) köñgüllerni alġıl yaḥşılık birle dip. Andın Rûm Cendel’ğa barıp ‘ibâdetğa meşğül boldılar. Anda (4) vefât boldılar. Cesedlerini tılâ şandûḳğa salıp İskenderiyye’ğa yiberdiler. Aytıpdur ki Hâzret-i (5) İskender köp câyını âbâd kılip köp şehrlerni binâ kıldılar. Ḳoştantınıyye digen bir şehir binâ kıldılar. (6) Yitti ḳat ḳurgan bile bir dervâze koydılar. Anı içi altı aylig yoldur. Andağ şehir bolmağay. **Bi-keremûke** (7) **yâ erḥame’r-râhimîn.**

Ḳırḳ üçünçi kıssa Aşḥâbü’l-Kehf’ni beyân-ı vâḳı‘ aları turur.

Rûm (8) şehride Daḳyânûs atlıġ bir ḳoyçı bar irdi. Hüdây ta‘âlâ aṅğa be-ğâyet genc kerâmet kıldı. (9) Andın soñġ kette şâh bolup tamâm şehrlerni aldı. Andın yana bir zamân köp leşker yıġıp bir kette şehri (10) aldı. Anda pây-ı taḥt kıldı. Ol yirde evvelġı pādşâhnı altı oġlı bar irdi. Alarnı hem-nişîn kıldı. (11) Bir kün yav kildi dip ḥaber boldı. Daḳyânûs aydı: Min Hüdâ’dur-min. Kim yav boladur didi. Da‘vâ-yı Hüdâlik (12) kılip küfr sözledi. Şol zamân yana ḥaber yitti ki yav yaḳın kilip ḳaldı dip. Daḳyânûs’rı rengi uçtı. Yana bir kün (13) taḥt üzeside oturup irdi. Tüynükdin ikki möşük uruşup tüşti. Anıñġ körüp bî-ḥüş bolup (14) ḳaldı. Yana bir kün astıġa bir peşşe ḳondı. Her çend ḳavladı, ḳaçmadı. Bu altı oġul ayttı ki bu bî- (15) –şerm kâfir neçük Hüdâ boladur dip köñgülleri açıldı. Hâzret-i Haḳ ta‘âlâğa sığınıp maşlaḥat kıldılar. (16) Bu kâfir yalğan aytadur. Bizlerni Haḳ ta‘âlânı ḳulıdur-miz. Munı aldıda ḳaçanğaça yörür-miz? Bir ḫarafğa barıp (17) Hüdây ta‘âlânı ḳulluġı ḳılğanımız yaḥşıdur dip pādîşâhâne libâslarnı taşlap iski kiyip (18) çıkıp yolğa revâne boldılar. Tâ ki yolda bir ḳoyçı uçradı. Ḳoyçı: Ḳa yirde barur-sizler dip sordı. (19) Bular vâḳı‘ a-i ḥâlñi beyân

kıldılar. Kıoyçı ayttı ki: Bir zamān turuŋlar. Kıoylarını igesiġa tapşurup min hem (20) sizler birle baray didi. Bular munda endek turdılar. Kıoyçı kilip kıoşuldu. Yolġa tüştiler. Kıoyçını (21) bir iti bar irdi. Ol hem irkeşti. Bularını atları Yemlîhā, Mekselmînā, Keşfütat, Āzer, Fatyūnes, Yevānis, Yūnes,

[442] (1) Keşāfat, Yūnes **bi-ismi kelbihim Kııtmîr**. Kıoyçıġa aydılar: İtiŋni kıaytarġıl. Mebādā bizler pinhān bolsek it āvāze kıılıp (2) āşikārā kıılır didiler. Çöpān **ān-heme** itni urdu. Yanmadı, āhir urup ayaġın sındurdu. Anda hem (3) aķsaķlanıp yörüdi. Kıolını hem sındurdu. Hūdāy ta‘ālā ol itġa zebān birdi. Ol it **be-zebān-ı** (4) **faşîh** birle aydu ki: Maŋġa mundaġ cefā kıılıp kıaysı yirġa barur-sizler? Ayttı ki: Hūdāy ta‘ālāni izlep barur-miz. (5) İt aydu ki: Mini hem Hūdā yaratkendür. Siz birle barıp tā‘at kıılay dip irdim. Sizler mini kıol ve ayaġımını (6) sındurdıŋız. İmdi min ni kıılır-min didi irse hemeleri gerdenleriġa köterip alıp yörüdiler. (7) Vaķtı ki kıiç boldı. Bir yirġa tüşüp t̄ahāret kıılıp ikki rek‘at namāz oķup i‘tikād birle du‘ā kııldılar. Hūdāy (8) ta‘ālā ol itni evvelġıdın ziyāde kıutlıġ kıılıp şıhhat kııldı irse ol it ayttı ki: Maŋġa İmān (9) örgetiŋler dip. Örgettiler. Andın kıoyçı bir ġārġa başlap kirdi. Ol ġārġa kirip tā‘atke meşġül (10) boldılar. Hāzret-i Hāķ sübhānehu ve ta‘ālā ġārını aġzıda bir çeşme ve bir tūf enār ‘atā kııldı. Ol çeşmede (11) t̄ahāret kıılıp enārdın yir irdiler. İt taşķarıda olturur irdi. Bir kün hemelerini uyķu tuttu. (12) Oġlap kıaldılar. Daķyānūs istep kilip tapa’lmadı. Anda müddet üç yüz yıl oġlap kıaldılar. Bir vaķt (13) oyġansalar kıarınları açıpdur. Birimiz pul alıp barıp bāzārdın ta‘ām alıp kilelik dip. (14) Yemlîhā pul alıp çıktı. Kördiler ki yollar özgeçe bolup kıalıp t̄ahmîn bile bāzārġa barıp pulını (15) nān-fürüşġa birdiler. Nān-fürüş Yemlîhā’ını muhķem tutup aydu ki: Sin ġāyibdin ġazîne tapıp- (16) –sin. Mini şerîk kııl. Bolmasa pādşāhġa alıp barur-min didi. Āhir pādşāhġa alıp bardı. Yemlîhā, Daķyānūs (17) ġayāl kıılıp kıorķtı ammā kördi ki orda-i pādşāh bölek t̄arîķadur. Pādşāh: Neçük kıişi-sin dip sordu. (18) Yemlîhā aydılar: Bizler fülān maġallde bir ġārġa kirip oġlap irdük. El-ġāl oyġanıp irdük. (19)

Ƙarnımız açıpdur irse nān alurğa çıkıp irdim. Bu kişi sin ħazīne tapıp-sin dip munda alıp kildi didi. (20) Baƙsa pul Daƙyānūs’ni pulıdur. Heme ħalk ħayrān ƙaldılar. Pādşāh ‘ ulemālarını yığıp bu nime vāƙı‘a dip sordı. (21) İncil-ħ̄ānlar aydı ki: Biz körüp irdük ki Daƙyānūs’ni vaƙtinde altı yigit Daƙyānūs’dın ƙaçıp

[443] (1) ƙaçıp ġārga kiredür dip ihtimāli bar ki uşal yigitler bolsa didi. Tārīħ ƙarasalar üç yüz tokkuz yıl (2) bolupdur. Pādşāh şol zamān özi atlanıp bularnı körmaƙğa bardı. Bular Daƙyānūs dip (3) ƙorƙtılar. Yemlīħā vāƙı‘anı beyān ƙıldı. Pādşāh bularnı körüp ħalkı birle müselmān boldı irse pādşāh (4) ayttı ki: Sizlerni şehrğa alıp barayın dip. Bular rāzī bolmadılar. Bular yana şol ġārda oħlap ƙaldı- (5) -lar. Her yılda bir mertebe ferīşteler kilip ol yanlarıdın bul yanlarıge yatƙuzup ƙoyarlar ammā bularnı (6) ‘adedini Ĥudāy ta‘ālādın özge kimerse bilmes. Ĥazret-i Resūl şalla’llāhu ‘aleyhi ve’sellemni zamānlarıda Ĥāce (7) Mu‘āviye ni çend kişiler birle körgeli bardılar. Ol ġārdın taş perrān bolup kirgüzmedi dip- (8) –dürler. V’allāhu a‘lemü bi’s-şavāb.

Ƙırƙ törtinçi ƙışsa Aşħābü’r-Ramīm vāƙı‘asıdur.

Kāfirler Ĥazret-i (9) Resūl-i Ekrem’din Aşħābü’r-Ramīm’ni sordılar. Ĥazret-i Resūl-i Ekrem şalla’llāhu ‘aleyhi ve sellem beyān ƙıldılar. (10) Bu andağ vāƙı‘adur ki bular üç ten irdiler. Seyr ve temāşā üçün şahrāğa çıkıp irdiler. Köp yamğur (11) yağdı. Bir ġārga kirdiler. Ol ġārnı ağızını berkitip ƙaldı. Ƙamalıp ƙaldılar. Aydılar: İlāhī, yamğur (12) köp yağdı. Yamğurdın ƙaçıp bu ġārga kirip irdük. Taş sır bolup ƙaldı. Yolımız münƙaƙı‘ bolup (13) ƙaldı dip üç kün nāle ve zārī ƙıldılar. Birleri aydı ki: İlāhī Ĥudāvendā, bir kün öyümge bir merd- ƙār ? (14) alıp kilip işlettim. Müzdini birmedim. Ayttım ki: Ey birāder, irteğa hem kilinğ didim. Ol kişi ħüb dip irte- (15) -siğa anı tapa’lmadım. Anı müzdige bir tavuğ alıp ƙoydum. Ol tavuğnı toħmını satıp bir sıyır aldım. Ol sıyırđın (16) ni çend māllar ƙıldım. Bir küni ötüp barur irdim. Ol yigit gedā bolup yörüpdür. Ol māl sıyırlarnı (17) aňğa birdim. Eger şol ƙılğan

işim dergâhîngda maqbûl bolğan bolsa şunu haq ve hürmetidin güşâdlıg (18) birgil dip irdi. Ğarnı üç biri güşâde boldı. Yana birleri aydı ki: İlâhî, şehrimiz qahtlıg boldı. İl (19) bî-ser ü sāmān boldı. Öyümge bir hoş-rüy hatun kilip irdi. Kolumı tutup irdim. Aydı ki: Maᅅga (20) dahl kılmağıl. Hāzret-i Haq sübhānehu ve'ta'ālānı qahrıdın qorqğıl dip irdi. İmdi min sini qahrıngdın (21) qorqup qolumnı tarttım. Eger şol kılğan işim maqbûl-i dergāh bolğan bolsa anı hürmetidin güşâdlıg birgil dip irdiler ki yarımı açıldı. Yana birleri ayttı ki: Hudāyā Hudāvendā, her kün atamge bir kûze su alıp

[444] (1) kilip birür irdim. Bir kün irteraq su alıp kilip irdim. Oᅅlap yatken ikenler işikni (2) açsam oyğanurlar dip işikde muntazır bolup olturdım. Savuᅅnı bülendlıgıdın kûzedeki su (3) yoᅅlap qaldı. Min hem 'azābnı özimgā kördim. Eger şol işimni haqqı ve hürmeti güşâdlıg birgil dip (4) irdiler. Tişükni hemesi açıldı. Bular çıkıp cāylarıge kilip tã'at ve 'ibādetgā meşğül boldılar (5) dipdürler. Hāzret-i Resûl-i Ekrem şalla'llāhu 'aleyhi ve'sellem bul vāqı' anı beyān kıldılar. **Bi-rahmetike yā erᅅame'r-rāᅅimîn.**

Kırk (6) bişinçi kıssa Aşᅅābü'l-filniᅅ beyān-ı vāqı' asıdur.

Rivāyet kılıpdurlar ki Mekke'din bir munça ᅅalk (7) Şām'ğa bardılar. Sūdā kılıp yandılar. Yolda bir niçe bî-edeb oᅅlanlar bularnı Seraᅅsān atlıg mu'abbid- (8) -lerini otgā köydürdiler ammā qaşd birle köydürmediler. Ot yaᅅıp irdiler. Nā-gāᅅ ot sıçrap (9) köydi. Mu'abbidleri yıgaçdın irdi. Altun kümüş birle naᅅş kılıp irdiler. Kilip pādşāᅅgā ayttılar. (10) Pādşāᅅ bî-dimāᅅ boldı. ᅅalk aydı ki: Biz anı yaᅅıdın binā kılalı. Andın keyin barıp Mekkelıᅅlarını yesİR kılıp (11) mülkini ᅅarāb kılalı didiler. Andın pādşāᅅ leşkerini yıᅅıp Eşrem digenni ser-dār kılıp fillerᅅa (12) māl yüklep birdi. Yolᅅa revāne boldılar. Yitkeli bir künlıg yol qalgānda bir yırᅅa tüştiler. ᅅ'āce (13) 'Abdu'l-muᅅᅅalıb'ni ikki yüz tivelerini aldılar. ᅅ'āce 'Abdu'l-muᅅᅅalıb'ᅅa sārbanlar kilip ᅅaber birdiler ki (14) sansız leşker kilip tüşüp tivelerni olça kılıp aldı ve yana Mekke'ni vİRān kılır-miz dip (15) aytadur didiler irse ᅅ'āce 'Abdu'l-muᅅᅅalıb

atlanıp Eşrem'ni kaşığa bardılar. Eşrem: Nime işğa kildiñgiz (16) didiler. H̄'āce 'Abdu'l-muṭṭalib Eşrem'ğa ayttılar: Siniñ leşkeriñ mini tivelirimni alıpdur. Şunu sin- (17) –din tilegeni kildim didiler. Eşrem aydı ki: El-hāl birsem hem yana olça kılıp alur-miz. Bizler Mekke'ni (18) ḥarāb kılıp hemeni yesīr kılğalı kildük. Tiveni tiler-siz, Mekke'ni vīrān boluşını tilemey-siz didi. 'Abdu'l-muṭṭalib (19) aydılar ki: Tive özim yañğı üçün tiler-min. Mekke'ni hem özini igesi bar. Vīrān kıldurmas. Belki vīrān (20) kıladurgenni yir birle yeksān kılatur didiler. H̄'āceni tivelere birdi. Alıp cōnediler. Mekke ḥalkı (21) işitip maşlaḥat kılıp aydılar ki bir nezr çıkaralı. Şāyed ki düşmendin ḥalāş bolsaḡ dip nezr ayttılar:

[445] (1) Bu kün ötti. İrtesi Mekke ḥalkı kaçtılar. H̄'āce tenhā kıaldılar. Bir kūr kişi hem kıalıp irdi. H̄'āce ol kūr kişini (2) kōlını uşlap Hīrā tağığa çıkttılar. Leşker kilip Ka'be'ni vīrān kılurğa kaşd kıldı. Ol ešnāda hevādın (3) bir pāre cān-ver peydā bolup kıaldı. Hemesini ağızda noḥūd dik taş tişlep kilip kāfirlere başığa (4) taşladı. Başıdın tigip ayağıdın çıkar irdi. Kāfirler hemesi öldi. Bir erte kāfir kıalmadı. Andın (5) ol cān-verler hemesi cem' bolup Ka'be-i Mu'azzama'nı aylanıp gāyib boldı. H̄'āce 'Abdu'l-muṭṭalib munı (6) körüp heme ḥalkğa ḥaber birdiler. Yıgılıp kilip kāfirlere ölüğini dalağa çıkarıp taşladılar. Bu kāfirlere (7) alıp kilğan mällarını ve şilāḥları yığıp taḡsīm kıılıp aldılar. Kıırk yılğaça Mekke ḥalkı tize yılğaçını (8) yaḡttılar. Aşḥāb-ı fildin kıalğan yılğaçlar Ḥazret-i Resūl-i Ekrem şalla'llāhu 'aleyhi ve'ssellemi vaḡtleride bar (9) irdi. Aytpdurlar ki ol vaḡtde on bir fil H̄'āce 'Abdu'l-muṭṭalib'ğa secde kıldı. Ol secde Ḥazret-i (10) Resūl-i Ekrem şalla'llāhu 'aleyhi ve'ssellem'ni nūr-ı bā-sūrūrılarına irdi. Bul vāḡı'a Ḥazret-i Resūl-i Ekrem'din yigirme üç (11) yıl burun irdi. Va'llāhu a'lemü bi's-şavāb.

Ƙırk altınçı kıışsa-i Ḥazret-i Resūlü's-Şaḡaleyn ve İmāmü'l- (12) -muttaḡin ve Resūl-i Rabbü'l- 'ālemīn Mekki Medīni Ƙureyşī ya'ni Ḥazret-i Muḥammed Muştaḡā şalla'llāhu (13) 'aleyhi ve sellem ve 'alā ālihi ecma' İnni beyān-ı vāḡı'aları turur.

Ol le-‘amrūke⁷² taclıg, Levlāk lemā ḥalāktü’l-eflāk- (14) -lig, cāhidü’l-fār ve’l-münāfiķine⁷³ cihādliĝ, ve le-sevfe yu‘ḫike rabbūke feterza⁷⁴ murādliĝ, ve’z-zuḥā⁷⁵ ve’l-leyli izā secā⁷⁶ pīşāneliĝ, (15) ve hüve yeķülüne üzn kulaĝliĝ, ferrūḥ ve reyḥān burunluĝ, elem neşrah leke şadrek⁷⁷ sīneliĝ, enķaza zahrek⁷⁸ arķa- (16) -lıĝ, ḫā hā mā enzelnā ‘aleyke’l-ķur’āne li-teşķā⁷⁹ ķademliĝ, ve lā tec’al yedeke maĝlūleten ilā ‘unuķike⁸⁰ iligliĝ, lā-uķsimu bi-hāze’l- (17) -beled⁸¹ bilādliĝ, bi-lisān-ı ‘Arabī zebānliĝ ve ol maķām-ı ‘Abdu’llāh boylıĝ ya’nī bülend-i āsmānnı sāye başlarıĝe (18) sāye ķılıp yir yüzini bisāṭ ķıldı. Günāḥ ‘illetiniĝ ḫabībi Ḥazret-i Ḥaķ ta’ālānı ḫabībi Ḥazret-i Muḫammed Muşṫafā (19) şalla’llāhu ‘aleyhi ve ‘alā ālihi ve sellem ālihi ve eşḫābihi ecma’īn. Neseb-nāme-i ‘ani’n-nebiyyi şalla’llāhu ‘aleyhi ve sellem. Muḫammed ibni ‘Abdu’llāh (20) ibni Hāşim ibni ‘Abdu’l-menāf ibni Ūşay ibni Kilāb ibni

⁷²Hicr Suresi, 72. ayet: Ömrüne andolsun ki. (15/72)

⁷³Tevbe Suresi, 73. ayet: Kâfirler ve münafıklarla savaş. (9/73)

⁷⁴Duha Suresi, 5. ayet: Muhakkak Rabb’in sana verecek de hoşnuud olacaksın. (93/5)

⁷⁵Duha Suresi, 1. ayet: And olsun kuşluk vaktına. (93/1)

⁷⁶Leyl Suresi, 1. ayet: And olsun geceye. (92/1)

⁷⁷İnşirah Suresi, 1. ayet: (Habîbim) göğsünü senin (fâiden) için (açıp da) genişletmedik mi? (Genişletdik). (94/1)

⁷⁸İnşirah Suresi, 3. ayet: (Öyle yükü ki o) senin sırtına ağır gelmiş, (kemiklerini gıcırdatmış) dı. (94/3)

⁷⁹Taha Suresi, 1-2. ayet: Tâ, hâ. Biz Kur’ânı sana zahmet çekesin diye indirmedi. (20/1-2)

⁸⁰İsra Suresi, 29. ayet: Elini boynuna baĝlı olarak asma. Onu büsbütün açıp saçma. (17/29)

⁸¹Beled Suresi, 1. ayet: (Hakıykat kâfirlerin dediĝi gibi deĝildir.) Şu beldeye yemîn ederim. (90/1)

Mürre ibni Ka‘b ibni Lü‘ey ibni Ğālib (21) ibni Mālik ibni Erded ibni Naşr ibni Huzeyfe ibni Müdrike ibni İlyās ibni Mużar ibni Nizār ibni ‘Adnān ibni ‘Adn

[446] (1) ibni Erded ibni Yaşī‘ ibni Benet ibni Cemel ibni Kayzār ibni ‘İsmā‘īl ibni İbrāhim ibni Āzer ibni Tārah ibni (2) Aşda‘ ibni Argān ibni Şālah ibni ‘Ābir ibni Hūd ibni Arfaşşad ibni Āram ibni Sām ibni Nūh ‘aleyhi’s- (3) -selām ibni Lemk ibni Matūşalah ibni Aĥnūĥ ibni İdrīs ibni Berd ibni Mihlā‘il ibni Kaynān ibni (4) Ānūş ibni Şīş ibni Hāzret-i Ādem ‘aleyhi’s-şalātu ve’selem. Hikāyet kılıpdurlar ki bir kün (5) Hāzret-i Resūl-i Ekrem şalla’llāhu ‘aleyhi ve sellem Hāzret-i Cebra‘īl ‘aleyhi’s-selāmın su’āl kıldılar ki: Yaşke siz (6) uluĝ mu yā min didiler. Hāzret-i Cebra‘īl ayttılar ki: Āsmānda Nefīr atlıĝ bir yulduz bardur. Ottuz miĝ yılda bir (7) çıkar. Ol yulduznu ottuz miĝ meretebe çıkkanını körĝen-min. Ān-ĥazarat ‘aleyhi’s-selām aydılar: Ol (8) yulduz miniĝ nūrımdur. Hāzret-i Hāĥ sübhānehu ve ta‘ālā mini nūrımnı yaratkandın beri illig miĝ meretebe (9) çıkkanındur didiler. Kavluhu ol **mā ĥalaka’llāhu ta‘ālā** nūrı ya‘nī evvel āferīde kıldı. Mini nūrımnı (10) andın soĝ bölek mevcūdātını yarattı. Evvel nūr babam Hāzret-i Ādem’ni pīşāne-i hümāyūnlarıdın zāhir bolup (11) andın anamız Hāzret-i Ĥavvā’ĝa işkāl kılip püşt-be-püşt tüşüp āĥiri atam ‘Abdu’llāh’ını püşt kemerigā (12) tüşüp andın raĥm-i tāhire-i Āmine’ĝa kilip bu ‘ālemĝa ma‘lūm boldum. Min kettedür-min didiler. Hikāyet (13) kılıpdurlar ki Şām pādşāsını Fāţıma atlıĝ bir kıızı bar irdi. Köp Tevrāt-ĥān irdi. Hāzret-i (14) şalla’llāhu ‘aleyhi ve’sellemni ĥurb-i menziletlerini ve şe’n ü şevketlerini, bād-ı fırsatda vücūdge kilmaĥlarını (15) bildi ve hem köĝlide ayttı ki: Uş andaĝ zāt-ı bā-berekātını anası min bolsam ikki dünyāda ‘izzet-i āb-rūy tapĥay (16) irdim dip ārzū kılip bisyār māl alıp çapduĝ kıldılar. Barıp ‘Abdu’llāh’ĝa tiĝsem, şol ferzendni min toĝsam (17) didi. Şām’dın Mekke şāĥrāsige kilip çāder-i şāhāneler tikip olturup irdi. Benā-gāĥ ‘Abdu’llāh ol kün (18) şikārgā çıktı. Bir yirge kilse bār-gāĥ-ı serā-perdelerni kördi. Ĥayrān ĥalıp ol yirge yaĥın bardı. (19) Fāţıma-i Şāmī ‘Abdu’llāh’ını körüp ol nūr-ı bā-sürūr

Hâzret-i Resûl şalla'llâhu 'aleyhi ve'sellemni munı pîşâneside (20) ma'lûm kıldı. Derhâl tüşürüp mihmândârlık kılip özini kilgen sebebini bir bir beyân kıldı. Özini (21) 'arz kıldı. 'Abdu'llâh ayttı ki: Andağ bolsa min barıp atamdın ruḥşat alıp kiley dip öyige kildi. Ol [447] (1) kiçe Āmine bilen yakınlık kıldı. Ol nūr-ı 'Abdu'llâh'dın Āmine'ğa işkâl kıldı. 'Abdu'llâh kilip bul (2) sözni atasıge ayttı. H̄'âce 'Abdu'l-muṭṭalib ayttılar: Ol Şâm pādşâsını kıızı bolsa sini neçük ḳabûl (3) kılır didiler. Tevrît kitâbıda körüp siniñg izlep kildim diydür. Andağ bolsa alğıl didiler. Şol (4) zamân 'Abdu'llâh Fâṭıma-i Şâmî'ni ḳaşığa bardı. Fâṭıma kördi ki evvelğı nişâne yok bolupdur. Ayttı: İmdi (5) sañğa tigmes-min. Mini murâdım ol nūr irdi. Sindin ol nişâne yok bolupdur dip onamadı. El-ḳışşa (6) Āmine Hâzret-i Resûl-i Ekrem şalla'llâhu 'aleyhi ve sellemğa ḥâmile-dâr boldı. Altı aydın sonğ 'Abdu'llâh öldi. Āmine başığa (7) tofraḳ saçıp yığladı ki bu yahşı ferzendğa ḥâmile-dâr bolğanımda irim öldi, bive ḳaldım dip. H̄'âce 'Abdu'l- (8) -muṭṭalib aytur irdiler ki ḡam yimeğıl. Atası 'Abdu'llâh ölse min andın ziyâde mihrbânlıḡ kılır-min didiler. (9) El-ḳışşa tokḳuz ay, tokḳuz kün, tokḳuz sâ'at ötti. Āmine öyide tenhâ oturup irdi. Bir kimerse kirip ayttı ki: (10) Tevellüd kılır vaḳtiñg boldı. Ğusl-i pāk kılgıl. Hîç kimni aldınğa kirgüzmeğıl didi. Āmine bul sözni H̄'âce 'Abdu'l- (11) -muṭṭalib'ğa ayttı. H̄'âce aydılar: Ol kişi her nime digen bolsa andaḡ kılgıl dip Āmine'ni ḳaşığa kızları (12) 'Ātike'ni ḳoyup özleri Ka'be-i Mu'azzama'ğa barıp teveccühğa meşğul boldılar. 'Ātike hem ġusl ve ṭahâret kılip (13) Āmine'ni ḳaşığa kilip olturdu. Ol zamân öyni tamı köterildi. Yitti âsmân ferişteleri temâşâ kılır irdi- (14) -ler. Alar ḥūrân-ı cennet idiler. 'Abdu'l-menâf kızlarıge oḡşaş irdi. Hâzret-i Resûl-i Ekrem şalla'llâhu 'aleyhi ve sellemğa (15) ḡızmet üçün kilğan idiler. Āmine feriştelerni körüp ḡayrân boldı. Ayttılar: Āmine, bizler behişt- (16) -din kilğandur-miz. Ferzendiñgni ḡızmet-kârıdur-miz didiler. Vakti ki analarıdın cüdâ bolup tüştiler. (17) Onğ ḳolları birle közlerini açıp ḳolları birle endâmlarını uşlap "Ümmetim vâ ümmetim" dip yığlap (18) tüştiler. Ol zamân bir aḡ bulut

tifeleri üze turdı. Ol künden tâ vefâtlarığaça kiçe kündüz hizmet- (19) -leride her bâre Resûl ‘aleyhi’s-selâm kazâ-yı hâcetğa barsalar perde bolur irdi. Bu vâkı‘ alar Tevrît, Zebûr, (20) İncîl kitâblarıda ta‘ ayyûn irdi. Hikâyet kılpdurlar ki Hâzret-i Resûl-i Ekrem şalla’llâhu ‘aleyhi ve sellemni tevellüd (21) kılpurda Bibi ‘Âtike inekelik kılp irdiler. Vücûdğa kilğanlarıda bu ferzend oğul mu kız mu tahkîk biley

[448] (1) dip ân-heme cidd [ve] cehd kıldılar. Aşlâ kollarını endâmlarıdın almadılar. Biri ol kim iginlerini⁸² arasıda (2) nişâne-i mühr-i nübüvvet-i şemâyl-nâme nişaneleri bar irdi. Sürme tartıglık, saçları tarağlık, hatne kılıglık (3) tırnaqları alıglık toğuldılar. Bu ‘acâyib mu‘ cizâtlarını körüp halkğa beyân kıldılar. Hoşnûd boldılar. (4) Kâfırlarnı ağzıge taş ve tofrağ andağ bile şûm bolur didi. **Ne‘üzü bi’llâhi min zâlike’l-kıssa** ol aq bulut (5) âsmânğa alıp çıkıp pâk nemerseler birle mu‘ attar kılp rahmet suyıda saçlarını yup behîst hulleleriğa (6) urup analarını kuçağığa kiltürüp koydı. Tevellüd kiçeleri andağ heybetlig boldı ki Nüşirevân’ını tâğ (7) revâkı, Kayşerni zen-endûd-ı⁸³ kayşeri yıkıldı. Barça büt-perestlerni büti yüzi töben boldı. Şeytân (8) ‘aleyhi’l-la‘ neni hıŕş akrabası birle bendğa saldılar. Dîv ve cinler etrâf-ı ‘âlemge müteferrika boldı. Heme kaçıp (9) kûh-ı Qâf’ğa bend boldı. Dîv ve cinler cem‘ bolup Şeytân’ınıng kaşığa kilip sordılar ki: Bu kiçe neçük vâkı‘ a (10) boldı ki hememiz Zühre’imiz yarılgu dik boldı didi. Şeytân, Muhammed Muştafâ şalla’llâhu ‘aleyhi ve sellemni vücûdğa (11) kilgenlerini beyân kıldı. Dîv ve şeyâtınler bir niçesi köreli dip kilip irdi. Ferişteler kanat- (12) -ları birle urup yol birmediler. Kaytıp kilip Şeytân’ge aydılar. Şeytân ayttı ki: Sizler bilmes-sizler. (13) Ol Muhammed digen andağ kimersedür ki anı şerî‘ ati cemî‘ şerî‘ atlerni mensûh kılpur. Anı ‘azameti ve debdebe ve haşmeti (14) yüz miñg ‘alâmetni nâ-

⁸² Metindeki boşluk, bağlamdan igin ‘omuz’ kelimesiyle telafi edilmiştir.

⁸³ Metinde zer-endûh şeklinde yazmaktadır.

būd kıılır. Kimerse ‘ömrini küfr dālâlet birle ötkerip olar vaqtide bir mertebe Lâ-ilâhe illa’llâh (15) Muḥammedün Resûlu’llâh dise Ḥâzret-i Ḥaḡ ta‘âlâ barça günehlerini mağfîret kıılıp raḡmet-i kerâmeti birle behiştğa (16) salur. Kıyâmetde âmennâ ve şaddaḡnâ könilik, dirlik. ‘Âşîni şefâ‘at kıılmaq üçün pey pey tiprelse Ḥudây (17) hejdeh hezâr ‘âlem hemesini dūzahdın ḡalâş kıılıp behişt-i ‘anber-siriştğa dâḡil kıılır. Bu kıısm kışi vücūdğa (18) kilse ḡam-ḡîn bolmay ni kıılay didi. Bul eşnâda Âmine ferzend-i ercümendiğa sût birdi. İmgeli kıabûl (19) kıılmadılar. Bibi ‘Âtike rivâyet kıılırlar ki Ḥâzret-i Resûlu’llâh şalla’llâḡa peyḡamberlik vaḡy kıılığandıñ soñḡ (20) sordım; Âmine’ni imgeli onamadıñız, bâ‘ iş nime irdi didim. Ayttilar ki: Anamdın ayrılırdımıñ bilip sûtini (21) hem immey yüzini körmey didim didiler. Bir rivâyetde yitti kün, bir rivâyetde yigirme biş kün hıç kışini

[449] (1) immey yattılar dipdürler. Âmine Ḥâzret-i Resûl ‘aleyhi’s-selâmni cân birle berâber körer idi. Bul vaḡte Âmine (2) bî-tâblanup oldı irse bu dünyâ Ḥı‘ace ‘Abdu’l-muḡḡalib’ğa kıaranḡulik boldı. Bu yaḡşı ferzendni aḡvâli neçük (3) kıçer iken dip zâr zâr yıḡlar irdiler.

Kırk yittinçi kıışsa Ḥâzret-i Resûl şalla’llâḡu ‘aleyhi ve sellemni (4) inekke birgenlerini vâkı‘asıdur.

Râvîler andaḡ rivâyet kıılır ki ‘Arabistân’da bir Sa‘d digen (5) ḡâyife bar irdi. Olar hemesi ḡalklarıñı balalarını alıp imüzüp kette kıılıp birür irdi. Bularni içide (6) Ḥalîme digen ḡatun bar irdi. Ol ḡatunni Ḥı‘ace ‘Abdu’l-muḡḡalib çarlatıp ayttı ki: Mini bu nebîrimni baḡıp (7) birseñḡ ḡalk ikki ḡiştse ziyâde mâl birür-min didiler. Ḥalîme aydı: Andaḡ bolsa min barıp irim birle maşlaḡat kıılay (8) dip kilip iriğa aytıp irdi. İri: Ata analıḡ bolsa menfa‘at bolur irdi. Andın (9) nime ḡâşıl bolur didi. Andın keyin her yirge bardı hıç kim bala birmedi. Nâ-çâr bolup yana Ḥı‘ace ‘Abdu’l-muḡḡalib’ni (10) kıaşığa bardı. Ḥı‘ace munı kilgenige şâd-mân bolup ayttilar: Ey Ḥalîme, ata anasız oḡuldın bizge hıç (11) nime tiḡmes dimeḡıl. Mini cânımdın hem ‘azîz ferzendim turur. Munı yaḡşı perveriş kıılıḡıl. Min hem sañğa köp

mürüvvet (12) kılay didiler. Hālīme hem be-cān u dil kuçakıĝa alıp baķıp irdi. Yüz miñg deryā-yı muħabbet yüzleridin (13) hoş urup turur. Derhāl ayttı ki: Seyyid-i ‘Arab-min hem mundaĝ hoş-şüret oĝulnı körgenim yoķ (14) didi. Ammā Hālīme’ni oñĝ imçeki toĝmıř kuruķ irdi. Sol imçekini aĝızlarıĝa salıp irdiler. Yetīm haķķı (15) dip aĝızlarıĝe almadılar. Āħir kuruķ imçekini salıp irdi. On ikki yirdin süt revān (16) boldı. Evvelĝı mu‘cizeleri bul irdi. Bul ĥatunnı bir aruķ tivesi bar irdi. Mundın bařķa evlādı hem yoķ (17) irdi. Ol tiveni üstige Hāzret-i Resūl şalla’llāhu ‘aleyhi ve sellemni aldı. Şol zamān tiveni ĥuturı töküldi. (18) Tāze ve pākīze boldı. İlgeri yörgen kārவānlarĝa yitüşti. Olar bul tiveni tāze ve pākīze bolĝanıĝa (19) ĥayrān bolup bā‘ işini soradılar. Hālīme ayttı ki: Bul oĝlumnı berekātıdın mundaĝ tāze ve pākīze boldı (20) didi. Bu kārவānlar hem hoş-hāl boldılar. Hālīme hem özini balalarıdın yüz ĥiřşe mihrbānlik birle (21) baķar irdi. Her yılda bir merātibe Mekke-i Mu‘azzama’ĝa alıp kilip H̄āceĝa körsetip ān-heme iħsān ve in‘āmlar alıp

[450] (1) ĥaytar irdi. El-kışşa ān-ħazarat şalla’llāhu ‘aleyhi ve sellem tört yařķa kildiler. Hālīme’ni ikki oĝlı bar irdi. (2) Her kün irte birlen ĥoy baķĝalı ĥıķıp řāmda kilür irdi. Bir kün Hāzret-i Resūl ‘aleyhi’s-selām sordılar: (3) Ey ana, ĥarındařlarım ĥayan barurlar dip. Hālīme: Ķoy baķĝalı barur didi. Hāzret-i Resūl-i Ekrem şalla’llāhu (4) ‘aleyhi ve sellem ayttılar: Min hem barur-min didiler. Hālīme ayttı: Ey cānım Muħammed, sizni ĥoy baķĝalı herĝiz yibermes-min. (5) Ammā oynageli barsañĝız barıñĝ dip. Oĝullarıĝa ayttı: Muħammed sizler birle barur-min diydür. Hergiz imgetmeñĝizler (8) ve hardurmañĝızlar ve yalĝuz ĥoymañĝızlar ve yirge ötkerüp ĥoymañĝızlar dip oynageli ĥořup yiberdiler. (7) Bir fařl yörüp irdiler. Hevādın ikki kuř kilip oĝlanlarını arasıdın Hāzret-i Resūl-i Ekrem şalla’llāhu (8) ‘aleyhi ve sellemni alıp bir taĝĝa ĥıķtı. Andın sīne ber-hevā kılıp kuşnı biri başlarıda turup biri (9) ĥarnılarını yarıp biri ĥavz-ı Kevşer’din su alıp kilip öçek baĝrılarını yup yana cāyıĝa salıp (10) ĥanatları birle sıķıp irdi. Şıħħat taptılar. Bu kuşlarını biri Hāzret-i Cebra’ıl

‘aleyhi’s-selām biri (11) Hāzret-i Mīkā’īl irdiler. El-kıışsa Hālıme’ni oğlanları bu hālne körüp saçını yolup yığlap anasığa (12) bardı. Hālıme hem yığlap kildi. Körse ki Muḥammed tirigdürler ammā yuğan yirleri ma‘lūm turupdur. Neçük siz (13) dip sordı Hāzret-i Resūl-i Ekrem şalla’llāhu ‘aleyhi ve sellem vākı‘anı beyān kıldılar. Kavluhu ta‘ālā: **elem neşrah leke (14) şadrek ve vaza‘nā ‘anke vizrek ellezī enkağa zehrek ve refa‘nā leke zikrek**⁸⁴ Andın keyin Hālıme hem bu kişini saklağalı (15) inanmadı. Alıp kilip H̄āce ‘Abdu’l-muḥḥalib’ğa başvurdı. Perveriş kılgan ücresige ḥaddin füzūn (16) ve ‘adeddin bīrūn mällar birdiler. Hālıme bay bolup öz ilige ‘itibā[r]ı tapdı. H̄āce ‘Abdu’l-muḥḥalib (17) öz balalarından yoğarı otkuzup her ḥarafke barsalar birle barur irdiler. Kıçe bolsa taḥḥda (18) yanlarıda alıp yatur irdiler. Kāzārā bir kün H̄āce ‘Abdu’l-muḥḥalib bī-tāb boldılar. (19) Oğlanlarını çarlatıp ayttılar: Ey oğlanlarım, mini keselim yaman körünedür. Mebādā ölsem Muḥammed (20) Emīn’ni kıysılarıñız perveriş kılar-sizler? Özümni ğamımnı yimes-min. Muḥammed’ni ğamını yir-min. Kāşkī (21) ‘ömrüm uzun bolsa irdi. Yetīm aşı içürmey, özüm kette kılar irdim. Anı rāḥatını körer irdim.

[451] (1) irdim. Nime kılay imdi? Fāyide yoğdur didi. Andın keyin ayttılar ki: Her kim Muḥammed Emīn’ni bağmağğa (2) ahde köterse min añğa ni çend vaşıyyetler kılar-min didiler. Ebī Leheb digen balaları turup (3) Muḥammed Emīn’niñ min perveriş kılgay-min didi. Bu kişi ayttılar: Sin hemesidin (4) uluğ bolsañg hem balalarıñg köpdür ve hem öziñg bed-ḥūyudur. Sin ḥāḥırını rencūr (5) kılar-sin didiler. Andın keyin Emīr Ḥamza min bağsam didiler. H̄āce ‘Abdu’l-muḥḥalib nime üçün (6) aydılar: Siniñg balañg yoğdur. Bala bağarınıñg

⁸⁴İnşirah Suresi, 1.-4. ayetleri: (Habībim) göğsünü senin (fāiden) için (açıb da) genişletmedik mi? (Genişletdik). Senden yükünü de (kaldırıp) atdı. (Öyle yükü ki o) senin sırtına ağır gelmiş, (kemiklerini gıcırdatmış) dı. Senin nāmına da yükseltdik. (94/1.-4.)

tarîkasını bilmes-sin didi- (7) -ler. Andın keyin ‘Abbās min baqar-min didiler. H̄āce ‘Abdu’l-muṭṭalib aṅga hem (8) yok didiler. Siniṅ hem balalarıṅ köpdür didiler. Āhir ayttılar: Maşlahat şol- (9) -dur ki ihtiyār Muḥammed Emīn’ni özidedür. Kimni h̄āhlasa ol perveriş kılsun didiler. H̄azret-i (10) Resūl-i Ekrem şalla’llāhu ‘aleyhi ve sellem Ebī Ṭālib’ni barıp kuçtılar. H̄āce ‘Abdu’l-muṭṭalib (11) hem köp h̄ursend boldılar. Ayttılar: Ey oğlum, Muḥammed yetim ve şikestedür, ‘īd künleride (12) anı libāsın memnūn kılgıl dip tapşurdılar. Andın keyin cān teslīm kıldılar. Ebī Ṭālib (13) cān u dil birle perveriş kıldırdılar. Vaḳtī ki bu kişi on ikki yaşğa (14) kirdiler. Ol vaḳtde Ebī Ṭālib’ni ḥatunları H̄azret-i ‘Alī’ğa ḥāmle-dār irdiler. Hemeleri (15) bir yirde yatar irdiler. Bir kiçe ḥatunniṅ ḳarnını H̄azret-i Resūl-i Ekrem şalla’llāhu ‘aleyhi ve sellem (16) silediler. Ebī Ṭālib ayttılar: Ey ferzendim, silediṅiz didiler. H̄azret-i Resūl-i (17) Ekrem şalla’llāhu ‘aleyhi ve sellem aydılar: Bu ḳarında ‘Alī Şīr-i Ḥudā bardur. Maṅga damād (18) boladur. Andın yahşısı yahşısı nebireler körer-min. Tīzraḳ çıkıp maṅga hem-rāh bolur mukin (19) dip baqar-min didiler. Şol zamān H̄azret-i ‘Alī anaları ḳarnında turup Lā-ilāhe (20) illa’llāh Muḥammedün resūlu’llāh didiler. Andın tīz fırsatda toğuldılar. Ḳaçan Muḥammed (21) Muştafā şalla’llāhu ‘aleyhi ve sellem belāgatğa yittiler. ‘İbādet [ve] diyānetde ma‘rūf ve meşhūr

[452] (1) boldılar. Nihāyetī şāhib-feşāḥat ve belāgat irdiler. Hīç kim yüzleriğa baḳ’almas (2) irdi. Be-gāyet şāhib-cemāl irdiler ve bi’llāhi’l-‘işmeti ve’t-tevfīḳ

Ḳırḳ sekkizinçi kışşa (3) H̄azret-i Resūl ‘aleyhi’s-selām Bibi Ḥadīce’ni alğanlarını beyān-ı vāḳı‘ asıdur.

Rāvīler (4) andaḡ rivāyet kılıpdurlar ki H̄azret-i Resūl-i Ekrem şalla’llāhu ‘aleyhi ve sellem on sekkiz (5) yaşğa kirdi. Bir kün ‘ammeleri Bibi ‘Ātike Ebī Ṭālib’ni ḳaşığa kilip aydılar: (6) Muḥammed Emīn öylengülüg dik olupdur. Anıṅ işini ḳandaḡ kılsa bolur didiler. Ebī Ṭālib (7) yıḡlap ayttılar ki: Ey hemşīre, min hem hemīşe şol işni fikrini kıldır-min. Mūnāsib

(8) kızlar bar. Alıp birürğa yarağımız yoğdur didiler. Neçük kılsek bolur iken (9) didiler. Bibi ‘Ātike ayttılar ki: Bibi Ḥadīce Şām’ğa sūdāgerlik üçün bisyār (10) māl yiberür irmiş. Soᅅga çāker kılıp yibersek öylenürge bir nime tapıp kilür didiler. (11) Ḥāce Ebū Ṭālib bu sözni işitip tağı hem yığladılar. Aydılar: Ey hemşire, Biz ‘Arablarnı Seyyid’i turur-miz. (12) Her çend nā-murād bolsağ bizni ābā ve ecdādımız mundağ işlerni kılgan imes ammā imdi ‘ilācı yoğ. Siz barıp (13) Bibi Ḥadīce birlen sözleşiᅅ didiler. Bibi ‘Ātike, Ḥadīce’ni қаşığa kildi. El-kışşa Bibi Ḥadīce Tevrāt-ḡān (14) irdi. Ḥatunlar arasında hemedin ‘ālimraq irdi. Bir pādşāhnı ḡatunı irdi. İri ölüp tul қalıp (15) irdi. Köp pādşāhlar ārzū қılır irdi. Қabül қılmas irdi. Bu kiçe түş kördi ki bir tolunay (16) kilip қoynıge түşti. Nūrını rüşenliğı ‘ālemni münevver қıldı. Yek-pāre oyғанıp bisyār şād [ve] ḡurrem boldı. Baḡīrā (17) digen Tevrīt-ḡānlarnı bir ‘ālimi bar irdi. Anı çarlatıp Bibi Ḥadīce түşlerini bir bir beyān қıldı. Ol (18) ‘ālim ayttı ki: Ol ay Peyğamber-i āḡir zamān Muḡammed ‘aleyhi’s-selāmdurlar. Ol rüşenliğı anı şerī’atidür. Siz anı (19) nikāḡığa kirer-siz. Anı şerāfetidin ikki ‘ālemde ‘azīz ve mükerrem bolur-siz. Heme ḡatunlardın burun İmān (20) kiltürür-siz. Anı ta‘rifleri Tevrīt’de meşḡurdur. Ol Қureys ḡāyifesidin turur dip ta‘bīr ayttı. (21) Bibi Ḥadīce bisyār ḡoş-ḡāl boldılar. Ḥāzret-i Ḥağ ta‘ālā’nı ḡükmiğa muntazır irdiler. Bu maḡallda Bibi ‘Ātike

[453] (1) kirip kildi. Bisyār ‘izāz [ve] ikrāmlar қılır irdiler. ‘Arablarnıᅅ arasında Bibi Ḥadīce hemedin mu‘teber (2) irdiler. Bibi Ḥadīce yanıda otқuzup ān-heme i‘zāz [ve] ikrāmlar қıldılar. Bibi ‘Ātike nāmūs қılıp ayt’almadılar. (3) Bibi Ḥadīce bildiler ki bir işke kilgen bolğay ayta’lmağı dip aydılar: Ey Seyyide, bir söziᅅiz bar. (4) Bar bolğay ayta’lmađıᅅiz. Her қandağ bolsa ḡacāletsiz aytsonlar. Min be-cān u dil қabül қılğay-min didi. Bibi ‘Ātike aydılar: (5) Ey melīke-i ‘Arab, ‘Abdu’llāh’dın bizge bir oğul қalıp irdi. Atam vefāt bolup inim Ebū Ṭālib asrap kette қılıp (6) aydı. Ḥāli bu maḡallda belāğatke yitipdür. Öylenürğa yarağı yoğ. İşitdim ki sizni kişileriᅅiz Şām’ğa sūdāğa (7) barur irmiş. Bir kişini özide çāker

bolup barsa öylenür yarağı tapıp kilse didiler. Bibi Hādīce bu sözni (8) işitip könglide ayttı ki: Mini körgeñ tüşüm müyesser bolur oğşar dip hoş-ğāl [ve] ħurrem boldı. Ayttı ki: Munda alıp (9) kilsünler. Sefer kılamak müşkil iş turur. Özi birle maşlağat kılıp köngli bolsa yibereli didi. Bibi barıp alıp (10) kilgeni çıktılar. Şol zamān yağşı ser ü pālar kiyip ħıdmetkārларыge ayttı kim: Anğa yağşı i' zāz kılıp yoğarı (11) olturğuzuñğlar dip. Ĥazret-i Resūlu'llāh' nı mübārek ħademleriğa muntazır bolup olturdı. El-ğışsa ān-ğazarat (12) kildiler. Ĥıdmetkārларыge bī-ğadd ü nihāyet i' zāz [ve] ikrāmlar kılıp yoğarı otkuzdılar. Bibi Hādīce perdeni (13) içide olturup Tevrāt'daki nişāne-i şekl ü şemāyillerini müşağğaş kıldı kim ol zāt-ı bā-berekāt ħamīde-şifāt⁸⁵ (14) rüşen-cemāl-i güzīde-fi' āl ān-ğazarat 'aleyhi's-selām bular tururlar. Her yirğa kirip oltursalar müşğ-i ' anberni (15) isi kilür irdi. Ĥırğ küñğaça isi turar irdi. Bibi Hādīce köngülleride ayttı kim: Ey Hādīce, murādınğa yiter (16) bolduñğ dip şād-mān bolup yağşı ma-ğazarlar ħoyup pādşāhāne ser ü pālar kiydürdi. Ayttı: Mağallide min kişi (17) yiberey kilsünler didi. Çıķıp kittiler. Vağtı ki sūdā-gerler rāst bolğanda kişi yiberdi. Ĥ'āce (18) Ebū Ṭālib kilip Bibi Hādīce' ħa tapşurup birdiler. Bibi Hādīce ayttılar kim: Özge kişiğa üç mişğāl (19) altun biredür-min. Muğammed Emīn' ħa illig mişğāl altun birür-min didi. Ĥazret-i Resūl 'aleyhi's-selām közleriğa yağ (20) alıp turup ħaldılar. Bibi Hādīce' ni Meysere digen bir ħulı bar irdi. Barça māl ve dār-ğiriğa serdār irdi. (21) Bibi Hādīce ayttı: Ey Meysere, bu Muğammed Emīn' ni aşl u nesebini bilür mü-sin? Seyyid ħabīlesidin turur. Her vağt ve her zamān

[454] (1) muñğa yağşı i' zāz ve ikrāmlar kılıp könglini hergiz ağırtmağıl. Selāmet mañğa yitkürğıl ammā könglide uyan (2) çāker kılıp yibermağda bir sır bar irdi. Fā'ide işke yumşaq buyurup imgetmeğil. Yağşı asrağıl. Dime ħanı (3) bā' işi bardur. Çünānçi Züleyhā Ĥazret-i

⁸⁵ metinde /ħ/ ile yazılan 'ħamīde-şifāt' sözcüğü /ħ/ ile okunmaya uygun görülmüştür.

Yūsuf'ı zindānğa salurda zindān-bānğa ayttı ki: Zinhār köñglini (4) ağırtmağıl dir irdi. Anda hem bir sır bar irdi. Munda hem bir sır bar irdi. Şunğa oħşap tañla. Kıyāmet (5) küni Hāzret-i Hāq sübhānehu ve ta'ālā bendelerini dūzahka fermānlagey 'azāb kıladurgen feriştelerga (6) fermān bolğay ki: Bu bendelerimni başı mañga secde kılgan, közi mini maşnū'atlarımni körgen, kılağı (7) mini kelāmımni işitken, kıolı birle hayr ve sehvāvet kılgan, ayağı birle namāzğa bargen, behiştini 'izzet ve hürmetini (8) hür ve ğilmān rāhatını mini in'am ve işsānımni kıadrini bilsün dip sizlerga birdim. Köp 'azāb ve 'uķūbetler bile (9) ağırtmagil digey. El-kışşa Bibi Hādıce Meysere'ga aydı ki: İlni közidin ğāyib bolğunça öz aygeni bile barsun. (10) Andın yahşı ser ü pālar kıydürüp 'izzet ve hürmet bile alıp bargıl dip bir boķça yahşı kıymet bahā ser ü pālar birdi. (11) Her işni ānıdin bī-maşlahat kıлмаğıl. Ol nime dise şol sözdin aşlā yanmağıl. Eger köñglini ağırtmay selāmet (12) yitkürseñg sañga bī-hisāb māl birip āzād kılay didi. Şām'dın selāmet kıaysıñğlar. Hoş haberga Muħammed Emīn'niñg (13) yiberğıl. Zinhār hoş haberga kilgende bir tivega kıymet bahā yük artup birğıl dip irdi. Anı üçün kim 'ādeti (14) ol irdi ki kārvänni haberini kim kiltürse añga yüz mişķāl altun birür irdi. Bu sebeb birle köñglide māl (15) birmek irdi. El-kışşa ehl-i kıāfile yolga revān boldı. Ehl-i Mekke temāşāga çıķtılar. Ba'zı halk uruğ tokķan (16) ağa inilerini ozatķalı çıķtılar. Ammā Hāzret-i Resūlu'llāh'ı andağ kimerseleri yok irdi. İgnileride (17) çekmen kıollarıda tayaķ iteklerini kıayturup tayaķlarını tayanıp kitip barur irdiler. Bu hālide 'amme- (18) -leri Bibi 'Ātike körüp zār zār çün ebr-i nev-bahār yığlap aytur irdiler ki: Ey kıarındaşım 'Abdu'llāh, ferzendiñg (19) çāker bolup yolga kirdi dip yığlap bī-tāķat boldılar. Kökde feriştelere hem nāle kıılıp ayttılar: (20) İllāhī Ĥudāvendā, Muħammed kıyāmetni çerāğı imes mü didi. **Zāti rahmeten li'l-'ālemin** imes müdi? Dīn ve diyānetni ref'i imes (21) müdi? Ümmetlerni ğünāhıga şef'i imes müdi? Behiştini kilidi imes müdi? Cemī' enbiyā ve mürselinni tācı

[455] (1) imes mü didi. İlähî Hudâvendâ, bu zât-ı bâ-berekâtğa ni sebebdin mundağ miñnetler salur-sin dip nâle ve zârî kıldı. (2) Hıñb-ı Hâzret-i İlähî boldı ki: Ey feriştelere, bu mini habîbim ve resûlim turur. Anı andağ miñnetde qoymas-min. Hıñar u (3) zâr kılmâs-min. İkki ‘âlemni anı musahharı kıılır-min. Anı ümmetini cemî‘ peygamberlerni ümmetidin hûbraq ve bihraq (4) bilür-min didiler. Maqâm-ı qurbetde anı bile sözleşür-min. Mundın bölek kıladurğan in‘âm ve ihsânlarım bî-hadd (5) ve bî-nihâyetdür. Anı özüm bilür-min. Behiştdeki hür ve gilmân rahmet ve ferâğat ve ‘imâretler anı ümmetleri (6) turur. Anı özüm bilür-min. Sizler bilmes-sizler. Ol eşnâda Hâzret-i Resûlu’llâh ‘ammelerige ayttılar kim: Mini (7) unutmañg, her yirde mañga oñsar yetimni körseñgler mini yâd kılıñgızlar dip yıglap yolğa revâne boldılar. Çünânçi (8) Hâzret-i Yûsuf atalarından ayrılıp yana qoşuldılar. Ammâ her kişi cemâ‘ asıdın ayrılmaqı bar. Yana tapar ammâ (9) ayrılmaqı bardur. Hergiz qoşulmaqı yoqdur. Çünânçi qoşulmaqı yoqdur. Çünânçi haşr küni ikki yoldur. Biri dūzah yolu; qavluhu ta‘âlâ: **feriḳun** (10) **fi’l-cenneti ve ferikun fi’s-se‘ir**⁸⁶ Ol hâlde hıñb bolğay ki qavluhu ta‘âlâ: **vemtâzū’l-yevme eyyühe’l-mücrimün**⁸⁷ **vemtâzū** (11) **fe-inne’l-mü’minîne qad fâzū eyyühe’l-münâfiḳun** ya‘nî: Ey kâfirler, ayrılıñg mü’minlerdin. Ey münâfiḳlar, (12) ayrılıñglar muhlişlerdin. Heme kâfirler mü’minlerdin ayrılğaylar. Münâfiḳlar muhlişlerdin ayrılğaylar. (13) Zâlimlerdin muhlişler ayrılğaylar. İlähî, ceza‘ feza‘ künde bende-i mü’minlerdin kılıp behişt-i ‘anber-sirişt rûzı (14) kılgay-sin, âmîn. El-kışşa ehl-i Mekke kârvânı öz itip yandılar irse Hâzret-i Resûl-i Ekrem’din Meysere (15) tiveni tohtasını aldı. Mısrî ser ü palar kiydürüp ‘izzet bile yahşı tiveğa mindürdi. Kârvânda (16) üç düşmende bar irdi. Biri Ebū Cehl ‘aleyhi’l-la‘ne, biri ‘Atebe, biri Şeybe. Bular Meysere’ğa ayttı ki: Muḥammed’ge ni üçün

⁸⁶Şûrâ Suresi, 7. ayet: (Onlardan) bir takımı cennette, bir takımı cehennemdedir. (42/7)

⁸⁷Yasin Suresi, 59. ayet: “Ey günahkârlar, bugün siz (bir tarafa) ayrılın!” (36/59)

(17) mundağ kılur-sin? Köhne libās kiydürüp çatıg işke buyurgıl. Miñnet ve meşakkat tartsun didi. Anda Meysere aydı: (18) Min Bibi Hadıce'ni kıludur-min. Anı buyruğıça iş kılur-min. Ān-heme i' zāz ve ikrāmlar kılıp bargıl, hizmetke (19) buyurmağıl, imgetmegil, yaşılik işlerni kılğıl dip buyurdu. Sizlerni nime işlerinġ bar dip (20) irdi. Digen sözige peşimān bolup ĩzā tarttı. Ol bir pāra bulut Muħammed 'aleyhi's-selāmnı başlarıda (21) sāye kılıp yörür irdi. Bu bulutnı sāyesi özge yirġa tüşmes irdi. Bu kāfilede Ĥazret-i

[456] (1) Ebā Bekr-i Şiddīk hem bar irdiler. Meysere'ġa ayttılar ki: Ey Meysere, bu Muħammed'ni ' izzet ve ĥürmetini körgıl ki bu ' acāyib (2) oġul turur. Başıda bulut sāye kılıp baradur. Ey Meysere, munı düşmenleri munda köp turur. Biz ikevlen (3) ĥaber-dār bolup yaşı asrap baralı dip iĥlāş ma' lūm kıldılar. Ol zamān Ĥudāy ta' ālā yarlıkadı ki: Ol (4) Ebā Bekr-i Şiddīk dostum Muħammed'ni risāletidin ilgeri dostluġ kıldı. Min hem hemedin ilgeri in' ām [ve] iĥsān (5) kılġay-min. Öz fazl [ve] keremim ve şefkatimdin maħrūm kılmaġay-min. Ĥadıce hem dostum Muħammed'ġa hemedin burun mihr-bānlik (6) kılıp ' izzet ve ikrāmlar kıldı. Min hem ' izzet ve celāletim birle tutġay-min. Soraġsız behiştġa vāşıl kılġay-min (7) dip ol kün bu ikkileriġa merħamet boldı. El-kışşa bu beyābānda Baħīrā digen bir rāhib bar irdi. Ol (8) rāhib Ĥazret-i Resūl-i Ekrem'ni ol yirge baradurġan mübārek kademleriġa muntazır irdi. Tevrīt'de ve Zebūr'da (9) İncİL'de cemī' evşāflarını bilip körüp Ĥazret-i Resūlū'llāh'nı ' ālemġa zūhūr kılmaġları yaĥın boldı (10) dip Ĥazret-i ' İsi ' aleyhi's-selāmdın ' ömrini uzun boluşige du' ā alıp şol peyġamberi āħir zamānnı mübārek (11) dīdārlarını körsem dip tilep irdi. Ol sebebdin Ĥudāy ta' ālā uzun ' ömr birip irdi. Andın (12) burun Ĥazret-i İbrāhim ' aleyhi's-selām vefāt boluşlarıda biş yüz tılā Şām dāniş-mendleriġa birip irdiler. (13) Ol peyġamber āħirü'z-zamān on sekkiz yaşar bolup Mekke'ge revāni bile Şām'ġa kilürler. Ferzendiġlerġa vaşıyyet (14) kılıp bu emānetni aġġa birgey-sizler dip vaşıyyet kılıp irdiler. Ol biş yüz tılā hem bu Baħīrā-yı rāhibde irdi. (15) Ĥazret-i Muħammed

Muştafâ şalla'llâhu 'aleyhi ve sellem munda kilür dip niçe yıl burun munda kilip bâğ bûstânlar (16) kılip olarnı qadem-i mübâreklerige muntazır bolup yatıp irdi. Ol yirde bir bülend manzar kılip her kün aᅇga (17) çıkıp ol zât-ı bâ-berekât kaçan yatar ikenler dip başlarıda bir aq bulut sâye kılip (18) kilürini bilip âsmâᅇga qarap ol turur irdi. Qazârâ bir kün qarap turup irdi. Kördi ki (19) ol nişânelik bulut peydâ boldı. Bu zâhid bisyâr şâd-mân bolup mihmân-dârlıᅇ çapduᅇᅇni tayyâr kılip (20) kişi yiberdi ki fülân yirᅇa tüşüᅇᅇler. Özleri munda kilip âb-ı ma-ᅇzâr yisünler didi. Ehl-i kâfile ᅇayrân (21) qaldılar. Ayttilar ki: Şunça vaᅇtᅇaça mundaᅇ kişi yoᅇ irdi. Bu neçük kişi iken dip zâhidni şavme' asıᅇa

[457] (1) barur boldılar. Ebû Cehl yana bir düşmenlik âᅇz kılip ayttı ki: Meysere yüklerde kişi tursa Muᅇammed kiçig (2) bala şunu turgeni yaᅇşı didi. Heme kârvânlar bardılar. ᅇazret-i Resûlu'llâᅇ qoşda qaldılar. Baᅇîrâ-yı râhib (3) mihmândârlıᅇ kıladurgen yirde her kişiᅇa bir taᅇt koydı. ᅇarazı ol ki Muᅇammed'ni köreyin. Başıda bulut sâye (4) kılip kiledür. ni renglik kişi ikenler dip âᅇirü'l-emr kârvân ᅇalkı bir bir taᅇt üze olturdı. (5) Ebû Cehl bir taᅇt üze çıkay dip irdi. Taᅇt tiprenip çıkᅇalı koymadı. Ol bed-baᅇt çıkıp oltura'Imadı. (6) Baᅇîrâ-yı râhib bu sırnı körüp ' acâybᅇa qaldılar. Andın baᅇtilar ki ol Tevrît'de körgen nişânelıᅇ zât-ı (7) bâ-berekât ᅇazret-i Resûl-i Ekrem şalla'llâhu 'aleyhi ve sellem körunmeydürler. Ol aq bulut hem otaᅇda turadur. Baᅇîrâ-yı (8) râhib sordı ki: Otaᅇᅇᅇlarda kişi qaldı mu dip. Ebû Cehl-i seg kiçig bala qaldı didi. Râhib: Qaysı (9) qabile dip sordı. Benî ᅇâşim⁸⁸ uruᅇı Qureş qabile-sidin didi. Râhib ayttı: Andaᅇ bolsa heme- (10) -leriᅇᅇ aᅇga tâbi'dür-sizler. Min sizlerni mihmân kıлмаᅇᅇni bâ' işi ol turur. Olar kilsünler didi. (11) ᅇâriş ' ammekleri barıp ayttı ki: Ol Baᅇîrâ digen, mihmândârlıᅇni sizni üçün kılip iken. Sizni (12) alıp bargalı kildim didi. Bargalı onamadılar. ᅇâriş ân-heme yalbarıp ayttı ki: Eger siz barmasaᅇᅇiz (13) ᅇacel

⁸⁸ metinde hâşim şeklinde geçmektedir.

boladur-miz dip alıp bardılar. Bahîrâ-yı rāhib başsa ki āsmāndaki bulut uşbu tarafğa yörüdi. Şol zamān yügürüp aldılarığa çıktı. Tevrît'de körge nişāneleri de bar irdi. Hemesini müşāhede kıldılar. (14) Ol zāt-ı bā-berekāt uşbu ikenler dip ayağlarığa yıkılıp yüz közini sürtüp başlap bayakı altun (15) tahtağa otkuzdı. Hāzret-i 'İsī 'aleyhi's-selāmnı du'ā ve dürüdlarını yitkürdiler. Hāzret-i İbrāhim 'aleyhi's-selāmnı (16) birgen emānet biş yüz tılanı kiltürüp birdiler. Bahîrâ-yı rāhib aydı: Yā Resūla'llāh, arқаnġıznı bir köрмақğa (17) ārzū irdim. Bir körsem didi. Arқalarını açtı. Mühr-i nübüvvetni körüp yüz ve köz sürtüp (18) yıglap ayttı ki: Yā Resūla'llāh, siz taқı kiçig-siz. Min қarıdım. Sizge peygamberlik vahy bolğunça mini 'ömrim kākī (19) bolğay irdi. Ol vaқtde hizmet-i şerīfīnġiz bolğay irdim. Bu kün güvāhlıg birür-min. Allāhu ta'ālā bir turur. (20) Siz anıġ peygamberi turur-siz. Cemī' peygamberlerni tācı ve serveri turur-siz. Ümmetler başçısı turur-siz. Barça (21) şüret atıġız birle muşavver turur. Heybet, 'izzet, fażl ve ihsān, kıble-i imāmet ve kanā'at, hayr ve sehvāvet ve diyānet, havz ve kevşer

[458] (1) behişt-i 'anber-sirişt hemesi siziġki turur. Maқām-ı Maḥmūd, Hıulq-ı kerīm, 'azīm, 'ulvī-derecāt muṭāherāt faşīh 'ibādet (2) ve Mescid-i Mu'azzam, ḥacc ve iḥrām, āb-ı zemzem, beytü'l-ḥarām, zekāt, tilāvet-i Qur'ān, emr-i ma'rūf, nehy-i münker mü'minlerge şefā'at barça (3) rahmet ve tesbīh ve tehlīl ve temcīd, vaқār, sükūnet, mü'minlerğa mihr ve şefkat, ḥalk arasında delīl ve ḥuccet bu nime (4) nimerseler siziġki turur dip 'arzını tamām kıılıp be-şidk-ı dil imān kiltürdi. El-kışşa Hāzret-i Ebā Bekr-i Şiddīk'ğa (5) bakıp ayttı ki: Siz evvel imān kiltürür-siz. Muḥammed 'aleyhi's-selāmnı uluğ ḥalīfe-i vezīri bolur-siz. Muḥammed'ni yahşı (6) perveriş kıılıġlar. Ey Meysere, sin hem 'izzet ve ikrāmlar kıılıġlar. Kıyāmetde şefā'atğa müşerref bolğil dip köp (7) naşīhat kıldılar. Andın keyin kāfile yolge revāne boldılar. El-kışşa Şām'ğa kildiler. Meysere Hāzret-i Resūl-i Ekrem'din (8) sordı ki: Sūdā satığlarımıznı tarīqasını neçük kılsak dip. Hāzret-i Resūl 'aleyhi's-selām ayttılar: Bir

yirğa (9) tüşüp yüklerimizni muhkem kılıp koyalı. Bu kilğanlar sūdāsını kılsun. Biz aşuqmayalı bizğa hem qalur didiler. (10) Meysere hem qabül kıldı. İl şaşıp sūdālarını kıldılar. Alıq satıqda fā'ide taptılar. Bular şabr kılıp (11) turup il bir pulğa satqannı üç pulğa sattılar. İl tört biş pulğa alğannı bir pulğa aldılar. Heme halkdın (12) on hişşe fā'ide kördiler. Bularnı bu işlerini körüp dostlar şād, düşmenler ğam-ğın boldılar. Bul (13) halknı arasında Ebā Bekr-i Şiddīk'din dostraq yoq irdi. Hikāyet kılıpdurlar ki Hāzret-i Resūl 'aleyhi's-selām (14) her küni qoşda qalur irdiler. Sūdāge barmas irdiler. Bir kün halkğa ayttılar ki: Bu kün min sizler bile (15) çıkıp bāzārnı körey didiler. Hāzret-i Ebā Bekr-i Şiddīk ammükleri Hārişe Mekkeligdin bir niçe kişi Şām (16) bāzār[ığa] kirdiler. Cum'a küni irdi. Her yirge kirip temāşā kılur irdiler. Nā-gāh bir tersā timürçini qaşığa kilip turdı- (17) -lar. Timürçi timürni kızıp urar irdi. Ayttı ki: Mūsāfir körünür-siz. Qaydın kiler-siz didi. Mekke'din (18) kilür-min didiler. Berirāq turuᅅ, ot tüşüp libāsıᅅgıznı köydürür didi. Hāzret-i Resūlu'llāh (19) aydılar: Siniᅅ otuᅅ mini köydüra'lmas didiler. Timürçini açığı çıkıp mübārek yüzleriğa (20) qarap tikilip turdı. Timürçi İncil-ᅅ'ān irdi. İncil kitābda bularnı heme nişānelerini oqup (21) bilğan irdi. Ayttı ki: Qaysı qabiledin bolur-siz? Bular ayttı ki: Benī Hāşim⁸⁹ qabilesidin bolur-min didiler.

[459] (1) Atıᅅgız nime didi. Muᅅammed didiler. Şol zamān ol Cühūd ornıdın sıçrap feryād kılıp ayttı ki: (2) eyyühe'nnās biliᅅglar ve āgāh boluᅅglar. Bizni bütimizni bozup bizni zır [ve] zeber kıladırğan oᅅul uşbu (3) turur didi. Yana bir rivāyetde kiltürüpdürler ki Hāzret-i Resūl-i şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem Şām'ğa kilmaqları (4) hemān Hāzret-i 'İsī'ni vaᅅtleride yandurğan çerāᅅlar uçtı, qandiller sındı. Büt-ᅅānedeki bütler yüzi (5) töben bolup yıkıldı. Şām'daki İncil-ᅅ'ānlar ayttı ki: Muᅅammed Şām'ğa kilipdür didiler. Velīkīn tanumas (6)

⁸⁹ metinde ᅅāşīm şeklinde yazılmıştır.

irdiler. Kaçan kim ol tersâ: Muhammed uşbu dip kıçkırdı, tamâm halâyık cem‘ bolup kilip Hazret-i Resûlu’llâh’ni (7) tuttılar. Şâm halkığa âvâze tüşti ki bizni ata babamız dînini bozadurğan kişini tutupdurlar dip. (8) Kârvân halkığa hem haber yitti. Acratıp alalı dip kildiler. Ebû Cehl birle Şeybe la‘în kilmedi. Âhir bular Hazret-i (9) Resûl ‘aleyhi’s-selâmni tokkuz kat öyğa kamap üç yüz kişini päs-bân koydı. Tañgla andın üç yüz (10) mes’ele soraymiz. Barçasığa cevâb aytsa hûb bolmasa öldürelidi didiler. Ol kiçe Hudây ta‘âlânı kudreti (11) birle öylerini işikleri açıldı. Çıkıp kittiler. Kârvânları aldıge kildiler. Hazret-i Ebâ Bekr-i (12) Şiddîk birle Meysere hoş-hâl [ve] hurrem boldılar. İrtesi Şâm halkını ‘îdi irdi. Ehl-i kâfile Hazret-i Resûl’ni (13) birge alıp ‘îd-gâhğa bardılar irse Cühûdlarını büt-hânesiğe qarap irdiler. Qandîllerni zencîri (14) üzülüp yirğa tüşti. Cühûdlar anı körüp hayrân qaldılar. ‘Âlimleri Tevrât’ğa bakıp ayttı ki: (15) Bu Muhammed âhirü’z-zamânnı nişânesidür. Bizni dînimizni bozguçı kaçıpdur. İstep tapalı dip her tarafğa (16) kişi istetüp yörür irdiler. Ebâ Bekr-i Şiddîk birle Meysere Hazret-i Resûl şalla’llâhu ‘aleyhi ve sellemni alıp kaçtı- (17) - lar. Ebû Cehl ‘aleyhi’l-la‘ ne ayttı ki: Ol oğul bizni aramızda bar. Biz yolge çıkqanda sizler leşker tartıp (18) kiliñgler. Min tutup birey didi. El-kışşa kârvânları çapduğı bitti irse şol küni yolğa revâne (19) boldılar. İrtesi Şâmlıg üç yüz kişi şilâh birle qolap yitip kildiler. Aldılarını tutup qanı (20) Muhammed, tutup biriñgler didi. Ebû Cehl ‘aleyhü’l-la‘ ne Muhammed uşbu dip körsetip koydı. Cühûdlar bî-kibâre (21) tığ tartıp revân boldı. Ol eşnâda Hazret-i Cebbârü’l-müntakim’din Hazret-i Cebra’îl’ğa fermân boldı:

[460] (1) ‘azâb bulutdın bir päre bulut peydâ boldı. Şol zamân dünyâ qaranguluk boldı. Otlar çakıp katıg (2) bārânlar peydâ boldı. Tiveler boydasını üzüp mest buğra dik Cühûdlarğa cümle ayttı. Hemesi kaçtı. Qolap (3) barıp Cühûdlarını başını üzüp taşladı. Biri hem kaçıp qutulmadı. Şol zamân bārân pest bolup (4) ‘âlem rüşenlik boldı. Tiveler yolğa revân boldılar. Dostlar şâd, düşmenler gam-gîn boldı. El-kışşa (5) menzil ve merâhil tayy kılıp barur irdiler.

Neçend künden keyin bir yırğa yittiler. Her kaçan uşbu menzilğa (6) yitseler şol menzildin kârvânı haberini Mekke'ğa yiberür irdiler. Hâzret-i Ebâ Bekr-i Şiddîk bile Meysere Hâzret-i (7) Resûl 'aleyhi's-selâmı yiberür boldı. Ebû Cehl: 'Atebe, Şeybe başlıg bölek âdem barsun didi. Meysere ayttı ki: (8) Min Bibi Hâdıce'ni kıludur-min. Ol aytkan sözni özge kılmı-min dip bular yoldaki râhibni (9) vâkı'asını, Şâm'da bolğan vâkı'anı sūdâni menfa'at bolup hoşnüd bolğanlarını haç kılıp (10) Hâzret-i Resûlu'llâh'nı kollarığa birdiler. Yağşı ser ü pâlar kiydürüp destâr-ı kıymet-bahânı başlarığa koyup (11) yağşı yildem atğa mindürüp bir tive tâze kıymet-bahâ mâldın yüklep birip yolğa revâne niçe fersah kıldılar. Yolda yürüp (12) kün kiç boldı. Yalguz uyku galebe kıldı. Tive yoldın çıktı. Yoldın adaştılar. Hâberleri (13) yok irdi. Hâzret-i Haç sübhânehu ve ta'âlâdın Cebra'îl 'aleyhi's-selâmğa fermân boldı ki: Kilip tiveni nohta- (14) -sını algıl dip derhâl kilip tiveni nohtasını aldılar. Yiteklep yolge revân boldılar irse (15) bir vaçtde oyğandılar. Kördiler ki ol vaçtde kuş bolup alıp kaçıp içlerini tâzeleğan kişi tivelirini (16) yiteklep baradur. Sordılar ki: Siz ni kişidür-siz? Tört yaşında bir körüp idim. Yana kilip-siz didiler. Cebra'îl (17) 'aleyhi's-selâm ayttılar: Ey Muhammed, min peyk-i Rabbü'l-'âlemîn'dür-min. Yolını gâlaç kılğan iken-siz. Hudâ'dın fermân boldı. Şuñğa (18) kildim didiler. Tivedin tüşey dip irdiler. Ayttılar ki: Ey Muhammed Muştafâ, min sizğa çâker turur-min. (19) Tivedin tüşmeñg dip tiveni nuhtesini alıp yolğa revâne boldılar. Hâzret-i Cebra'îl 'aleyhi's-selâm ayttılar: (20) Yâ Muhammed şalla'llâhu 'aleyhi ve sellem sizğa min bir hikâye kılıp birey dip aydılar: Birâderim 'Azrâ'îl'din sordum. (21) Âdemî-zâdeni cânını alurda hıç kimerseğa rahm kıldıñız mu dip irdim. Ayttılar ki: İkki kimerseğa rahmim kildi

[461] (1) didiler. Biri köp kişi deryâğa kimeğa tüşüp irdi. Nâ-gâh şimâl turup kime pâre pâre boldı. Bir hâmile (2) hatun bar irdi. Tahta pârede çalıp irdi. Ol zamân toğdı balasını ağzıge imçek salıp (3) irdi. Fermân boldı ki: Hatunı cânını algıl dip. Cânını çabz kıldım. Balası

tahta pārede aldı. (4) Anġa raġm ıldım. Ol zamān ħiġāb-ı Rabbü'l-‘ izzet boldı ki: Mini bir atım Raġmānü’r-raġmdür. ‘ Acāyib işlarni ılur-min didi. (5) Ol bala taġta pāre[de] alıp irdi. Deryānı lebiġa ıġardı. Kiyiklerġa fermān boldı ki kiyikler kilip her künü (6) imizip perveriş ılar irdi. Biş yılġaça ol yirde yattı. Andın keyin bir vilāyetġa⁹⁰ pādşāh boldı. Hūd (7) ‘ aleyhi’s-selāmı vaġtleride ötken Şeddād ol irdi. Āġir maġribdin maşrıġaça pādşāh bolup Ĥudālġ (8) da‘ vāsını ılıp bir behişt binā ıldı. Ol ‘ imāretġa tört yüz yıl işledi. Heme ‘ ālemni zer ve zīverini ġarc (9) ıldı. Anġa Bāġ-ı İrem at oydı. Ol ‘ imāret bitkünçe barıp körġeni yoġ irdi. Vaġtı ki ‘ imāret tamām (10) boldı ġayl ü ġaşemi⁹¹ birle körmaġġa aġlanıp kilür irdi. Fermān boldı ki: Cānını alġıl dip. Barıp cānını alur-min (11) dip irdim. Yalbarıp ayttı ki: Tört yüz yıldın beri ılġan ‘ imāretimni imdi körer-min. Amān birġıl didi. (12) Amān birmey cānını abz ıldım. Līkīn raġmim kildi. Ĥiġāb-ı Rabbü'l-‘ izzet boldı ki: Ey ‘ Azrā’īl, bir cānġa ikki (13) mertebe raġm ılur mu-sin? Uşal taġta pāredeġi bala şol irdi. Niçe yıl perveriş ıldurup heme ‘ ālemġa pādşāh (14) ıldım. Bu ġālde kitti, mini taġsuġ ġudretlerim bar dip ħiġāb ıldı. Cebra’īl ‘ aleyhi’s-selām bu ħikāyeni tamām (15) ılġunlarıġa subġ örledi. Közlerige bir şehr nümāyān boldı. Baġsalar Mekke’ġa kilipdürler. Ol yir Baġhā (16) digen yir irdi. Ĥāzret-i Cebra’īl, Ĥāzret-i Resūl şalla’llāhu ‘ aleyhi ve sellem bile ġayr yād ıldılar. El-ışşa Bibi Ĥādīce (17) cemāl-i bā-kemāl Ĥāzret-i Resūlu’llāh’ġa müştāġ bolup tam üstige ıġıp arap turur irdi. Kördi ki (18) Şām taraıdın berige süvāre peydā boldı. Derġāl aldılarıġe işi buyurup özi töben tüşti irse (19) Ĥāzret-i Resūlu’llāh kilip Bibi Ĥādīce’ġa selām ıldılar. Cevāb selām aytıp yaġşı i‘ zāz ve ikrāmılar ılıp (20) aġvāllerini sordılar. Āb, ġa‘ ām lezīzlerini

⁹⁰ Bu kelime metinde fazladan bir vav ile yazılmıştır.

⁹¹ metinde ġaşem şeklinde geçmektedir.

aldılarige koydılar. Andın Meysere kılıp birgenni birdiler. (21) Ol haṭnı körüp müṭāla‘ a kıldılar. Özni āhırıde aytıpdurlar ki: Ān-heme kuvvet ve bereket Muḥammed Emīn’ni şerāfet- [462] -leridin turur-min. Serdār bolğandın beri mundağ sūd u menfa‘atni körgen imes irdük dipdür. Bibi (2) Ḥadīce bisyār şād-mān boldılar. Ser ü pālar kiltürüp kiydördiler. Meysere’ni haṭnı cevābıge haṭ bitip (3) birdiler ki: Bul haṭnı alıp barıp kārṽānlarge birip şular birle birge kilsün dip kaytardılar. Pişīn vaḳtde (4) yana kārṽānğa mülāḳat bardılar. Ebū Cehl ‘aleyhi’l-la‘ ne körüp şād-mān bolup sekrep ḳopup ayttı ki: Ey Meysere, aytmadım mu Muḥammed (5) yoldın azıḳur dip kaytıp kiledür didi. Meysere ḥaylī ĩzā tartıp turup irdi. Yitip kildiler. Bibi (6) Ḥadīce birgen haṭnı Meysere’ğa birdiler. Meysere ḥoş-ḥāl bolup ğamdın ḥalāş boldı. Ebū Cehl ‘aleyhi’l-la‘ ne (7) ayttı ki: Min Muḥammed’ni yitip kaytğanığa bāver ḳılmaydur-min. Özüm kişi yiberür-min dip haṭ kılıp bir ḳulını (8) yiberdi. Altı künde Mekke’ğa yitip kildi. Haṭnı Bibi Ḥadīce’ğa birip irdi. Maṅğa Muḥammed haṭ alıp kilgenige (9) altı kün boldı. Bu ḳul maṅğa imdi kiledür dip haṭnı yırtıp taşladı. Buyurup ḳulını ḳolap ḳıḳardı. (10) Bir heftedin soṅg kārṽān kilip cāylarıge ber-ḳarār boldılar. Bir niçe kündin soṅg Ḥ‘āce Ebū Ṭālib (11) bile Bibi ‘Ātike, Ḥazret-i Resūlu’llāh’ni Bibi Ḥadīce’ni ḳaşıge yiberdiler. Barıp ücreṅizni tileṅg dip (12) kilip taşḳarıda turup irdiler. İşikdekiler Muḥammed kildi dip ḥaber birdiler. Bibi Ḥadīce aldılarige (13) ḳıḳıp i‘zāz [ve] ikrāmı birle öyge alıp kirdiler. Yoḳarı otḳuzup yaḥşı gūn-ā-gūn ma-ḥāzar kiltürüp (14) koydılar. Andın kiyin Bibi Ḥadīce sordı ki: Nime üçün kildiṅiz dip. Resūl ‘aleyhi’s-selām uyalıp başlarını (15) ḳoyı salıp ayttılar: Mini sizğa yiberdiler kim müzdiṅni tileḳ dip anı üçün kildim didiler. Bibi (16) Ḥadīce ayttılar ki: Ey Muḥammed, sizni işiṅiz ‘amme ve ‘ammekleriṅiz bütkerürler ammā köṅglideḳi dik bütkerä’l- (17) -maslar. Maṅğa kiliṅ, sizni işiṅizni min bütkerür-min. Sizğa pādşāhlarge müyesser bolmağan şāyeste? (18) kişini tapıp ḳoydım. Ammā ḳız imes, cūvān turur. Sizni ḥizmetiṅizni ḳılmaḳnı ārzū ḳılur. Eger siz anı cūvān- (19) -lik ‘aybını ḳabūl ḳılsalar ol hem

sizlerni nā-murādılığlarıñgızni köterip be-cān [u] dil qabūl kıılır didiler. (20) Ān-Ĥazarat şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem bu sözni işitip barıp 'ammeleriğā ayttılar ki: Bibi Ĥadīce mini mundağ (21) sözler birle maşhara tutadur dip yığladılar. Çünānçi olarnı tigmağlarını tama'ı köñgülleride yoğ irdi.

[463] (1) Anı dik kişi mañga yitker dir irdiler. Çünānçi kıyāmet küni bende-i mü'minni nāme-i a'mālini qolıge birgeyler. (2) Körgeyler kim hemesi tā'at ve 'ibādet anda hergiz şeğāvet yoğdur. Aytkeyler ki bu nāme miniki imes- (3) -dür. Mini günāhım köp irdi, tā'at ve 'ibādetlerim az irdi dirler. Bölek kişini nāmesi mañga (4) kilipdür digey. Anda feriştelere aytkeyler ki: Bu nāme öziñnikidür. Bende aytğay ki: Min günēh-qāra (5) mañga tā'ne kıılıp bu nāmeni körsetür-sizler digey. Anda feriştelere aytğaylar ki: Ey bende-i (6) mü'min, bir kıılığān tā'atıñğa on şevāb bitip yana on hişşe kıılıp körgüzedür-miz. Bir günēh kıılıp peşimān (7) kıılısañğlar on günāhıñğarnı köydürüp güdāz kııladur-miz. Bizğa Ğaffārü'z-Zünüb'ni emri andağ (8) turur digeyler. El-kışşa Ĥazret-i Resūlū'llāh perişān-hāl olturur irdiler. Ĥ'āce Ebū Tālib kirip kildiler. (9) Aydılar: Ey cānım Muḥammed, perişān bolmāñg. Eger sizni puluñgız bolmasa nām-ı naşbıñgız bar. 'Aql ve idrākiñgız bar. Ĥudāy (10) ta'ālāni dergāhıda i'tibārıñgız bar. Bibi Ĥadīce maşhara maşhara tutqanı zāhir bolmaydur. Rāst itse hem aytur didiler. Bibi (11) 'Ātike ayttı ki: Ey qarındaşım, köp perişān bolmañg. Barıp ḥaқиқat kārni ma'lūm kıılayım dip Bibi Ĥadīce'niñ (12) qaşlarığā kilip aydılar: Muḥammed Emīn yığlap köp perişānlığ kııladur. Bibi Ĥadīce mini maşhara tutup söz aytadur (13) dip didiler. Bibi Ĥadīce ayttı ki: Min maşhara tutup söz aytmadım. Rāst sözimni aytıp özimni 'arz kııldım. Neçend (14) yıldın beri bu sırnı özim bilür irdim. İmdi āşikār kııldım. Min Muḥammed Emīn'ni ni üçün qabūl kıılmay? Kim anı uluğ (15) nesebi arığ, ikki 'ālemdede şöhretini Tevrīt'de körüp anı üçün köp pādşāhını qabūl kıılmay. Ḥağ ta'ālā (16) tağdīriğede zātī muntazır turup irdim. İmdi ol mini qabūl kıılısalar min anı be-cān [u] dil qabūl kıılıp ḥizmetide cān (17)

birsem dip ārzūm şoldur didiler. Bibi ‘Ātike bu sözni işitip bisyār şād-mān bolup barıp H̄āce Ebū Ṭālib’ğa (18) ayttılar ammā bu sözüm ki halkke şöret taptı. ‘Arab’ni hatunları kilip aydı: Ey Hādīce, çendān pādşāhnı (19) qabūl kılmay Muḥammed Emīn’ni ihtiyār kılmaknı bā’ işi nimedür? Bibi Hādīce aydılar: Sizler bilmes-siz. Muḥammed’ni a’ lāsını (20) bolmas. Min öz işimni hūb bilür-min didiler. (21) El-kışşa Bibi Hādīce heme toy esbāblarını tayyār kılıp Hāzret-i Resūlu’llāh’ni çarladı. Ebī Ṭālib’ni qarındaşları

[464] (1) cem’ bolup aydılar: Aldıge alıp barurğa lāyık nimerselerimiz yok. Kiyip bargeli yahşı ser ü pā yok dip olturup (2) irdiler. Hāzret-i Ebā Bekr-i Şiddīk kilip aydılar: Nime kaygu kılar-sizler? Muḥammed’de bolmasa minde bar. Heme lāzımāt- (3) -liklerini min birür-min. Aşlā dirīg kılmās-min. Ataŋız öler vaqtde maŋga kırk miŋ tenge birip irdiler. İmdi (4) birey didiler. Garāzları ol irdi ki Muḥammed’ğa min özim birdim disem minnetlig bolur. Hem Muḥammed Emīn qarz-dār boldım (5) dip hacāletga qalur dip mundağ didiler. Anda Ebū Ṭālib ayttılar: Ey Ebū Bekr, siz hem birge barıŋ. Hāzret-i (6) Ebā Bekr aydılar: Min Muḥammed’ni hizmetini cān u dilim birle kıılır-min dip barıp üç ton kiltürdiler. Her kayısı (7) ton harāc-ı memleket irdi ve yana çendān miqdār tenge ler kiltürüp lāzımātlarıge harc kıldılar. Ol esnāda (8) Meysere kırk kulğa boqçanı kōtertürüp kildi. Hāzret-i Resūlu’llāh aydılar: Ebā Bekr-i Şiddīk’ni tonı turup (9) Bibi Hādīce tonını ihtiyār kılmās-min dip Ebā Bekr-i Şiddīk’ni tonlarını ihtiyār kılıp kiyip bardılar. (10) Hāzret-i Ebā Bekr-i Şiddīk on miŋ kızıl altunı Bibi Hādīce’ni aldıge kiltürüp qoydılar. Bibi Hādīce hem (11) öyelerini cevāhirātlar birle muraşsa’ kılıp ve yana altun ṭabaqlarda ve kümüş ṭabaqlarda cevāhirātlar alıp kilip (12) koyup olturdılar. Hāzret-i Resūlu’llāh kirip kilmaqları hemānā uşal ṭabaqlardaki cevāhirātlarını başlardın (13) nişār kıldılar. Hāzret-i Ebā Bekr-i Şiddīk’ğa hem pādşāhāne ser ü pālar qoydılar. Andın Bibi Hādīce aydılar ki: Ey Muḥammed, (14) cemī’ kul, çeri ve kenīzek mällarnı sizlerge bağışladım didiler. Şol zamān Hūdāy ta’ālā hoşnūd

bolup (15) çendân dereceler ‘atâ kıldı. Cebrâ’îl ‘aleyhi’s-selâm her vaqt Hâzret’ğa vaḥy kiltürseler Hūdây ta‘âlânı (16) selâm peyâmını hem Bibi Hâdıce’ğa hem aytur irdiler. Hâzret-i Resûl-i Ekrem şalla’llâhu ‘aleyhi ve sellem bir kün sordılar: (17) Yâ birâderim, Cebrâ’îl ‘Âyişe barçadın maṅga ḥūbraḫ ve bihraḫdur. Sebeb nime Hâdıce’ğa Taṅrı selâmını yitkürür-siz (18) didiler. Aydılar: Sizni nezdiṅizde ‘Âyişe ḥüb bolsa Taṅrı ḫatıda Hâdıce ḥūbraḫdur didiler. ‘Âyişe sermâyî (19) bolup peygamberlik vaḥy nâz[il] bolup i‘tibâr bolḡanıṅızda ḫabûl ḫılḡandur. Hâdıce yetimlikde sizni pādşâhlikni taşlap mecâzî pādşâhlarnı (20) ḫabûl ḫılmay barça dünyâsıdın kiçip pul ve mâlını sizge nişâr kılip irdi. Ol sebebden Taṅrı ḫatıda (21) sivüklügdür didiler. El-ḫışşa Bibi Hâdıce rażıya’llâhu ‘anhâ sarâyıge Hâzret-i Ebâ Bekr-i Şiddîḫ, Varaḫa ibni Nevfel

[465] (1) ve Ebû Tâlib ve şanâdîd-i⁹² Ḳureyş kilip Hâzret-i Risâlet-penâh şalla’llâhu ‘aleyhi ve sellemğa nikâḫ kıldılar. (2) Hıṭbeni Ebû Tâlib oḫudılar. Ān-Hâzarat yigirme biş yaşda Hâdıce rażıya’llâhu ‘anhâ kırḫ yaşda idiler. Hâḫ ta‘âlâ (3) ân-hâzaratke Hâdıce’ni ikki oḡul, tört kız kerâmet kıldı. Bibi Hâdıce murâdlarıge yittiler. El-ḫışşa Bibi Hâdıce’ni (4) ‘ömrleri tamâm bolurıda ayttılar ki: Sizğa cemî‘ mâl ve emvâl, ḫul ve ḥürîlerni nişâr kıldım. Lîḫîn bir iltimâsım (5) bar didiler. Hâzret-i Resûl-i Ekrem şalla’llâhu ‘aleyhi ve sellem ayttılar: Her ni maḫşadıṅız bolsa aytıṅ didiler. Aydılar: (6) Şol küni peygamberlik kilürde bürgenip olturgen kilimni iski köṅleklerini maṅga kefen kıldursalar, (7) dūzaḡnı otıge ḫalḫan bolsa didiler. İski köṅleklerini kefen kıldurdılar. Ve yana aytıpdurlar ki: (8) Oḡlan yitti yaşke kirse tişi tüşer. On yaşğa yitkende bâliḡ bolur. Ottuz yaşke yitkende boyı toḫtar. (9) Kırḫ yaşğa yitkende ‘aḫlı toḫtar. Hâzret-i Resûlu’llâḫ kırḫ yaşke yitkenleride peygamberlik nâzil boldı va’llâhu a‘lem. (10)

⁹² metinde /s/ ile yazılmıştır.

Kırk tokkuzunçı kışşa Hâzret-i Resûl-i Ekrem şalla'llâhu 'aleyhi ve sellemğa peygamberlik vahy kılganını beyân-ı vâkı' aları (11) turur.

Vaktî ki peygamberlik vahy bolğunça emr-i ma'rûf, nehy-i münker, namâz, tâ'at ve 'ibâdet yok irdi. Her kün Hîrâ⁹³ (12) tağige çıkıp temâsâ kılar irdiler. Kaçan kim Cebra'îl 'aleyhi's-selâm özlerini körsettiler, ân-hâzarat (13) qorqup öylerige kildiler. Tanğlası kilip **ıkrâ'** didiler. Yana qorqup Bibi Hâdıce'ni aldılarige kildiler. (14) Bibi Hâdıce sordılar ki: Nime vâkı'a boldı? Aydılar ki: Bu kün ikki kün boldı. Mañga bir nimerse kilip **ıkrâ'** (15) diydür, gâyib boladur. Qorqar-min, ol kim iken didiler. Bibi Hâdıce aydılar ki: Yana kilse mañga haber kıluñg (16) didiler. Yana kildi dip irdiler. Bibi Hâdıce başlarını açıp irdiler. Gâyib boldılar. Bibi Hâdıce (17) aydılar kim: Yâ Muhammed, ol beşâret turur kim peygamber bolur-siz. Ol ferişte turur. **ıkrâ'** digen, oquğıl digen bolur (18) didiler. Andın soñg Bibi Hâdıce Varağa ibni Nevfel'ni qaşıge bardılar. Varağa tersâ irdi. İncîl-h'ân (19) irdi. Hâdıce aydılar ki: Ey 'amme, Muhammed'ğa niçe kündin beri bir kimerse **ıkrâ'** dip gâyib bolur irmiş didiler. Varağa ayttı ki: (20) Ol Nâmûsu'l-ekberdür. İncîl'de Nâmûsu'l-ekber dip Cebra'îl'ni aytur. Bibi Hâdıce aydılar: Yana kilip **ıkrâ'** dise (21) nime oqur-min diñg didiler. Cebra'îl 'aleyhi's-selâm kilip **ıkrâ'** dip irdiler. Hâzret-i Resûl-i Ekrem

[466] (1) 'aleyhi ve sellem nime oquyın didiler. Qavluhu ta'âlâ: **ıkrâ'** **bismi rabbike'l-lezî hıalax hıalake'l-insâne min 'alax**⁹⁴ didiler. (2) Bir kün Hâzret-i Resûlu'llâh Hîrâ tağıdın tüşüp kildiler. Mübârek yüzleri sarğarıpdur. Bibi Hâdıce sordı- (3) -lar: Nime boldılar dip. Hâzret-i Resûlu'llâh aydılar: Ol kiledurğan kimerse kilip mundağ digil dip (4) ayağını yirge urup

⁹³ metinde şeddeli yazılmıştır.

⁹⁴Alak Suresi 1.-2. ayetler: Yaratan Rabbinin adıyla oku. O, insanları bir kan pıhtısından yaratdı. (96/1-2)

irdi. Bulağ peydâ boldı. Bu bulağda şahâret kılip namâz kıldılar. (5) Min hem namâz kıldım didiler. Şol zamân Bibi Hadîce hîç te'şîr kılmay be-şıdğ-ı dil İmân kiltürdiler. (6) Üç künden kiyin bu haber Mekke'ğa fâş boldı. Hâzret-i 'Alî kilip: Yâ Muhammed bu ni işdür didiler. Hâzret-i Resûlu'llâh (7) ayttılar: Bu Tañrı ta'âlânı dîni turur. Bu dînga kirgıl didiler. Hâzret-i 'Alî: Bizni ata babamızı hilâf mu (8) didiler. Hilâf turur didiler. Bir zamân tözük dip çıkıp kittiler. Yana derhâl kilip İmân ittiler. Mekke (9) halkı Muhammed tilbe bolupdur didiler. Ol vaqtda bu âyet nâzil boldı. Qavluhu ta'âlâ: **nûn, ve'l-kalemi ve mâ yesşurûn ve mâ ente** (10) **bini' meti rabbike bimecnûn**⁹⁵ Andın kiyin ikki rek'at namâz oqudılar. Mekke'din Medîne'ğa bargunça ikki rek'at namâz oqur irdiler (11) Andın Mi'râc kiçesi biş vaqt namâz farz boldı. Hikâyet Ka'bü'l-aşbâr andağ dipdürler Muhammed ibni İshâk (12) raşıya'llâhu 'anhu ayturlar. Ol hâlde Cebra'il 'aleyhi's-selâm kilip ayttılar: Ey Muhammed, sañga Hudây ta'âlân-heme nâz ve ni' metlerni (13) siniñg için yarattı. Sañga ve siniñg ümmetleriñge on nimerse kerâmet kıldı. Hîç peygamberğa birgen imes. (14) Evvel, Hudây ta'âlânı atı birle atıñgız hem-râhdur. İkkinçi, ümmetleriñni cemî' kavmdin bihrağ kıldı. Üçünçi, yir yüzini (15) sizğa ve sizni ümmetleriñgizğa mescid kıldı. Qaysı yirde namâz oqusalar qabûl kıılır. Törtünçi, Qur'an'ını (16) köñgülleri birle aşikârâ oquğaylar. Bişinçi, Hağ sübhânehu ve ta'âlâ ve cemî' melâ'ike dürüd yarlıqadı. Altınçi, sizni (17) dîn ve mezhebiñgizni ve fermâniñgizni heme şerî' atdin artuğ kıldı. Sizni vaqtiñgizde özge peygamberlerni (18) şerî' atlerini mensûh kıldı. Yittinçi, sizni ümmetleriñgizni namâznı qazâ bolsa her vaqt oqusa bolur. Sekkizinçi (19) olça mâlını helâl kıldı. Tokkuzunçi, qurbânlik kılgan güştnı helâl kıldı. Onunçi barça

⁹⁵Kalem Suresi, 1.-2. ayetler: Hokka ile kaleme ve (erbâb-ı kalemin) yazmakda oldukalara şeylere andolsun ki, (Habîbim) sen, Rabb'inin ni2meti sayesinde, bir mecnun değilsin. (68/1-2)

mahlûkda (20) sâye bolur. Sizde sâye bolmas. Barça maahlûkât közi birle körer, siz könglünğiz birle körer-siz didiler. (21) Ān-ħazarat şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem bu beşaretlerğa bisyār şād-mān bolup şükr-i bī-ħadd kıldılar. Andın Ĥazret-i Ebā Bekr-i Şiddīk'ğa

[467] (1) ayttılar: Ĥudāy ta'ālānı resūli turur-min. Peyğamberlik da'vetimni qabūl qılınğlar didiler. Ĥazret-i Ebā Bekr-i (2) Şiddīk şol zamān hīç tevaqquf kılmadı. **“Bī-te'ħır ve bī-gümān lā-ilāhe illa'llāh Muħammedün resūlu'llāh”** dip müselmān-ı kāmil (3) boldılar. siddīk ma'nīsı rāst köngüllig digen bolur. Andın Ĥazret-i Resūl-i Ekrem şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem (4) her kimni ĩmānğa da'vet kıldılar kim ki dervīş ve faķīrdür. Derħāl ĩmān kiltürdi. Dünyālig kişi gerden- (5) -keşlik kıldı. Olarğa düşmen boldı. Bir rivāyetde aytıpdurlar ki bir kün Resūl-i Ekrem şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem (6) mescidde oturup irdiler. Dıhye atlığ bir şahābe bar irdiler. Be-gāyet pehlevān irdiler. Her bāre (7) Resūl-i Ekrem şalla'llāhu 'aleyhi ve sellemni ĥizmet-i şerīf [ve] 'unşūr-ı laṭīflerige kilse imām-zādelerğa birgeli qoynı- (8) -larige mīve salıp kiler irdiler. Her bāre kilgenleride Ĥazret-i ĩmām Ĥasan birle Ĥazret-i ĩmām Ĥüseyn qoynılarınğa (9) qol salıp mīve alıp yir irdiler. Bir kün şahābeler birle mescid-i mübārekde oturur irdiler. Ĥazret-i Cebra'ıl (10) Dıhye şūretide bolup kildiler. ĩmām-zādeler yügürüp qıçaqlarına çıkıp qoynılarınğa qollarını (11) saldılar. Ĥazret-i Resūl 'aleyhi's-selām ayttılar ki: Yā birāderim Cebra'ıl, kiçig balalar sizni tanumay (12) Dıhye-i⁹⁶ Kelbi ĥayāl kılıp qıçağınğızğa çıktılar. Ma'zūr tutuñg didiler. Ĥazret-i Cebra'ıl 'aleyhi's-selām aydılar: Yā Muħammed, (13) 'Alī ve Fāṭıma kiçesi oħlagende bularnı bişiklerini tipretğil dip fermān bolur irdi. Sidretü'l-müntehā'dın (14) kilip bişiklerini tipretür irdim. Siz mini qıçağımğa çıkkanlarınğa 'aceb körer mü-siz dip qol uzatıp (15) behiştin bir baş üzüm⁹⁷ bir enār alıp

⁹⁶ Kelime hem /h/ hem de /ħ/ ile yazılmıştır.

⁹⁷ metinde üzüm şeklinde geçmektedir.

imâm-zâdelerğa birdiler. Şol zamân Şeytân ‘aleyhi’l-la‘ ne bir sâ’il (16) şüretide bolup işikğa kilip kışkırdı ki: Yâ Resûla’llâh, müsteħağdur-min. Şol üzümni maŋga birseŋgiz didi. (17) Üzümni sâ’ilğa birey dip irdiler. Cebra’îl ‘aleyhi’s-selâm ayttılar: Yâ Muħammed, tanumas mu-siz, ol Şeytân turur. Aŋga (18) behişt ni‘metini ħarâm kılğan dip men‘ kıldılar. Üzümni Ĥazret-i İmâm Ĥasan’ğa, enârnı Ĥazret-i İmâm Ĥüseyn’ğa (19) birdiler. El-kışşa taŋglası yana kilip ayttılar: Ey baba, taŋgla ‘îd irmiş. Mekke’deki barça oğlanlar yaŋgı (20) ton kiyer. Bizğa hem yaŋgı ton biriŋg didiler. Ĥazret-i Resûl ‘aleyhi’s-selâm perişân-ħâl boldılar. Şol ešnâda Cebra’îl (21) kilip aydılar: Yâ Muħammed, ni üçün perişân-ħâl bolur-siz? Min ħulle kiltürüp birür-min dip behiştke ħol sunup ikki

[468] (1) aħ ħarîr libâs alıp Resûl şalla’llâhu ‘aleyhi ve sellemni ħizmetlerige ħoydılar. Ĥazret-i Resûlu’llâh aydılar: Yaş (2) küdeklerğa reng-bâr bolsa ħüb irdi didiler. Şol zamân Cebra’îl ‘aleyhi’s-selâm bir ħabaħ reng-bâr ħâzır kıldılar. (3) Evvel tawarğa saldılar, imâm-zâdeler ħaysı rengni ħâhlaydur dip. İmâm Ĥasan ayttılar: Maŋga sebz bolsun. (4) Ĥazret-i Resûl ‘aleyhi’s-selâm su ħoydılar. Ĥazret-i Cebra’îl mâliş kıldılar. Sebz boldı. İmâm Ĥasan’ğa birdiler. İmâm Ĥüseyn (5) aydılar: Maŋga kızıl bolsun. Mâliş kıldılar, kızıl boldı. Anı İmâm Ĥüseyn’ğa birdiler. Ĥazret-i Resûl-i Ekrem (6) ħoş-vaħt bolup tebessüm kıldılar. Cebra’îl ‘aleyhi’s-selâm aydılar: Yâ Muħammed, siz ħâli ħoş-vaħtlik kıldıŋgız. Āħir ħamnı (7) nişânesi boldı didi. Ĥazret-i Resûlu’llâh ayttılar: Yâ Cebra’îl, ħıffe bolmaħnı bâ‘ işi nedür? Ĥazret-i Cebra’îl (8) ‘aleyhi’s-selâm aydılar: Yâ Muħammed, yaşıl tonnı iħtiyâr kılğanlarını bâ‘ işi oldur ki şeh-zâde Ĥasan’ğa düşmenler (9) zehr birip öldürür. Kızıl ton iħtiyâr kılğanlarını bâ‘ işi oldur ki Kerbelâ deştide İmâm Ĥüseyn’ni ħoy dik (10) boğuzlap şehîd kılurlar didiler. Ĥazret-i Resûl şalla’llâhu ‘aleyhi ve sellem bu sözni işitip bisyâr yıġladılar. (11) Ayttılar ki: Yâ Cebra’îl, mini ferzendlerimğa kim şundaġ kılur didiler. Ĥazret-i Cebra’îl ‘aleyhi’s-selâm aydılar: Ĥ’âce Mu‘âviye’ (12) din Yezîd atlıġ bir oġul

vücüdğa kilür. Deşt-i Kerbelâ'da şol şehîd kıılır didiler. Bu sözni H̄âce Mu'âviye (13) işitip kısm yâd kııldılar ki tirigdür-min. Aşlâ hatun almas-min dip niçe müddettin sonġ H̄âce Mu'âviye'ni (14) pîş-âbı tutuldu. Aşvâli zebûn boldı. Tün yarmıda pîş-âbı yörüdi. İstibrâ kılgalı kiyyik tapmadı. Aldını (15) dîvârğa sürdi. Anda bir çıyan turup irdi. Aldılarını çaqtı, bî-hüş bolup yıkıldılar. Tabîbler (16) ân-heme dârû kııldılar, devâ bolmadı. Hükemâlar aydılar: Hatunğa şöbet kıılmağunça bolmas didiler. H̄âce (17) Mu'âviye hatunğa yaqınlıġ kıılmaslıkğa 'ahdim bar didiler. Yitmiş yaşdın ziyâd bolsa bala bolmas didiler. (18) H̄âce Mu'âviye'ni bir kenîzekleri bar irdi. Niçe yaşda bar-sin didiler. Yitmiş ikki yaşda-min didi ammâ ikki (19) yitmişde irdi. Anı bile yaqınlık kııldılar. Hudâ'nı kudreti birle bu kenîzek hameldâr boldı. Ay ve küni (20) tolup toġdı. Anġa Yezîd at kıoydılar. Bir kün H̄âce Mu'âviye Yezîd'ni boynılarınge mindürüp kiler (21) irdiler. Hâzret-i Resûl 'aleyhi's-selâm aydılar: Dûzah behiştini üstidedür didiler. Şahâbeler ta' accübğa kıaldılar. El-kışşa⁹⁸

[469] (1) Hâzret-i Resûl'llâh'ğa İmân kiltürgen ottuz toġkuz kişi namâzını kâfirlerdin kıorķup âşikârâ (2) okuya'lmas irdiler. Bir kün ân-hâzarat şalla'llâhu 'aleyhi ve sellem du'â kııldılar ki: Ey Bâr Hudâyâ, Ebû Cehl'ğa yâ 'Ömer'ğa tevfiķ (3) birsenġ İslâm'ğa yâr bolsa didiler. Du'âları Hâzret-i 'Ömer'ni haķlarıda müstecâb boldı va'llâhu a'lem. (4)

İlliginçi kışşa Hâzret-i 'Ömer ibni Hattâb razıya'llâhu 'anhunı İslâm'ğa müşerref bolġanlarını vâkı'asıdır.

Rivâyet (5) kıılıpdurlar ki Kıureyş kâfirleri Ebû Cehl başlıġ Hâzret-i Resûl 'aleyhi's-selâmğa düşmenlik kıılır irdi. Bir kün (6) 'Arab kâfirleri Ka'be'ğa yıġılıp ayttı ki: Ey 'Ömer, saġga hememiz yüz kıara köz tive bireli. Miġ mişķâl altun bireli. (7) Muħammed Emîn'ni öldürüp kıavm kıarındaşını tutup kıilsenġ didi. 'Ömer 'ahde köterip çıkıp irdiler. Bu kâfirlerini (8) barça

⁹⁸ 469. sayfada mükerrer.

büti Ka‘be’de irdi. Bütlerni uluğıge Hüdāy ta‘ālā til birdi. Aydı ki: Ey ‘Ömer, Hüdā rāst, peygamber sini rāst (9) yolge başlasa anı qanını tökkey dir mü-sin didi. Bütni bul sözini işitip ‘ahddin yandı. Şeytān (10) vesvese kıldı ki munça tive, munça mālını kim birür dip yana Ka‘be’ğa kildiler. Bir büt “**lā ilāhe illa’llāh Muḥammedün resūlu’llāh**” dip (11) İmān itti. Hāzret-i ‘Ömer ayttılar ki: Bu bütlerni cānı yok. Hüdāy’nı birliğıge, Muḥammed’ni ḥaqlığıge ikrār boladur. (12) Min anı neçük kıılır-min dip yandılar. Şeytān-ı bed-baḥt yana vesvese kıldı irse çıkıp barur irdiler. Niçe niçe- (13) -ler biz buzaqını qolap dest-gır kııla’lmaydur. Hāzret-i ‘Ömer hem qolap tuta’lmadılar. Ol buzaq toḥtap (14) turup ayttı ki: Muḥammed Ḥaḫ ta‘ālānı bir güzide peygamberidür. Mini dik za‘İfni qolap tuta’lmas-sin, aṅga neçük (15) küçinḡ yiter didi. Sin bir ‘Ömer’sin. Eger sini dik minḡ ‘Ömer bolsa andaḡ bā-berekātını bir tāre mūyını (16) ḥam kııla’lmas-sin didi. Hāzret bu sözni işitip ḥayrān bolup aydılar ki: Büt-ḥāneḡa kirsem (17) bütler İmān itip müselmān bolur. Bu buzaq mundaḡ diydür dip hemşirelerini qaşıge kildiler. (18) Anda olturup irdiler. Uyqu ḡalebe kıldı. Anda hemşireleri Qur‘ān tilāvet kılıp irdiler. Hāzret-i ‘Ömer’ğa (19) te’sīr kılıp bī-dār boldılar. Ayttılar: Ey qarındaşım, mini Muḥammed’ni qaşıge alıp bargıl. İmān ‘arza kılay didiler. (20) Derḥāl işikḡa kilip kıçkırdılar ki: Yā Muḥammed, aḡam ‘Ömer İmān ‘arza kılgalı kildiler dip. Hāzret-i Resūl ‘aleyhi’s- (21) -selām aldılarige çıktılar. Hāzret-i ‘Ömer yıḡlap ayttılar: Niyyetim baş alurda irdi. İmdi cān u dilim birle baş

[470] (1) birḡalı kildim dip. Şol zamān be-cān u dil İmān ‘arza kılıp müselmān boldılar. Anda Hāzret-i Resūl (2) ‘aleyhi’s-selām ‘Ömer ibni Ḥaṭṭāb rażıya’llāhu ‘anhunı mübārek qaçaqlarıge alıp ırḡattılar. Heme küfr ve ḡalālet- (3) -lerni dıraḥtnı bergi tökülḡan dik töküldi. Könḡülleri çerāḡ dik rüşen ve münevver boldı. Andın burun (4) ottuz toḡkuz kişi müselmān irdiler. Hāzret-i ‘Ömer birle kırk kişi boldılar. Andın burun namāznı maḥfī oḡur irdi- (5) -ler. Hāzret-i ‘Ömer İslām’ğa yār bolḡanlarıdın soṅḡ Ka‘be’ğa barıp ezānını āşikārā aytıp

namâz okıdılar. Ol (6) zamân Hâzret-i Cebra'îl 'aleyhi's-selâm bu âyetni kiltürdiler. Qavluhu ta'âlâ: **yâ eyyühe'n-nebiyyü hasbüka'llâhu ve mine'ttebe'ake** (7) **mine'l-mü'minîn**⁹⁹ ya'nî: Ey Muhammed, sanğa ve heme ümmetleriñge yârî birgüçi-mindür-min didiler. Ol eşnâda Ebû Cehl (8) 'aleyhi'l-la'ne 'Arab'ni kette kiçigni yıgıp: 'Ömer müselmânları yesîr kılıp Muhammed'ni öltürgeli kitip irdi, kilmedi dip olturup (9) irdi. Hâzret-i 'Ömer, Muhammed 'aleyhi's-selâm birle tamâm müselmânları aldıda hâne-i Ka'be'de namâz oqumaq için kilür irdiler. (10) Yıraqdın Ebû Cehl körüp ayttı ki: 'Ömer Muhammed'ni helâk kılıp müselmânları yesîr kılıp kiledür dip. Heme kâfirler turup (11) aldılarıge barsalar Hâzret-i Resûl şalla'llâhu 'aleyhi ve sellem birle Hâzret-i 'Ömer qol tutuşup hoş-vaqt kiledürler. (12) Yakın bitip Hâzret-i 'Ömer kılıç yalañglatıp yügürdiler. Heme kâfirler qaçtı. Kilip Ka'be'ni işigini açtılar. (13) Üç yüz atmış büt bar irdi. Hâzret-i 'Ömer rażıya'llâhu 'anhu aydılar ki: Eger Muhammed'ni dîni râst bolsa bu bütlerğa (14) işâret kılay. Hemesi ser-nigün bolsun dip işâret kılıp aydılar. Hemesi Hâk ta'âlânı emri birle ser- (15) -nigün boldı. Ol zamân Şeytân 'aleyhi'l-la'ne qaçtı. Bütler Muhammed Muştafâ şalla'llâhu 'aleyhi ve sellemğa secde kıldılar. (16) Hâne-i Ka'be'ni hoş-büy nimerseler birle pākîze ve mu'aţtar kıldılar. Nâ-gâh baqsalar Ka'be'ni tifeside bir büt (17) qalıpdur. Alurğa hîç kimni qolı yitmeydür. Hâzret-i Resûl-i Ekrem şalla'llâhu 'aleyhi ve sellem aydılar ki: Yâ 'Alî, mini kiftimğa çıkıp (18) ol bütne alıñg didiler. Hâzret-i 'Alî rażıya'llâhu 'anhu ayttılar: Yâ Resûla'llâh, min kiftiñizğa kaydağ ayak (19) koyar-min didiler. Hâzret-i Resûl 'aleyhi's-selâm aydılar: Mini sözimni red kılgan üstümğa ayak koyğandın (20) yamandur didiler. Andın Hâzret-i 'Alî mübârek kitfilerige çıktılar. Hâzret-i Resûl-i Ekrem şalla'llâhu 'aleyhi ve sellem aydılar: (21) Yâ 'Alî,

⁹⁹Enfal Suresi, 64. ayet: Ey peygamber, sana da, mü'minlerden senin izince gidenlere de Allah yeter. (8/64)

ķolıngız yitti mü didiler. Hāzret-i ʿAlī aydılar rażıyaʿllāhu ʿanhu: Yā Resūlaʿllāh, mundın ķol uzatsam ʿarş

[471] (1) tağığa hem yiter didiler. İllāhī Hūdāvendā ʿÖmer dik bahādır ħabībıng Muĥammed Muştafā şallaʿllāhu ʿaleyhi ve sellemni helāk kılur-min dip (2) kilip fażl ve keremiğ bile saʿādet-i İslāmʿge müşerref boldı. Şol ʿazızlerni ħaķ ve ħürmetidin biziğ dik zaʿİf (3) bī-çārelerge hem saʿādet-i İmān naşīb kılıp lā ilāhe illaʿllāh Muĥammedün resūluʿllāhnı tilimizğa cārī kılğay-sin. (4) vaʿllāhu taʿālā aʿlemü bi-ħaķıķatiʿl-ħāl.

İllig birinçi kışşa Hāzret-i Resūl-i Ekrem şallaʿllāhu ʿaleyhi ve sellemni aşlu neseb- (5) -lerini beyānı turur.

Tā ʿAbduʿllāhʿdın Hāzret-i Ādemʿğaça kışşanı evvelide beyān boldı. Peyğamberlerni köpi İşĥāķ (6) peyğambeni evlādlarındın tururlar. Hāzret-i Resūl ʿaleyhiʿs-selām Hāzret-i İsmāʿİlʿni evlādlarındın tururlar. Ata- (7) -ları tōrt oğulnı biri irdi. EmİR Ĥamza biri EmİR ʿAbbās ve Ebū Tālib ve Ebī Leheb Hāzret-i Resūl ʿaleyhiʿs-selām (8) atalarındın ħarnıda altı aylığ bolğanlarıda ataları ʿAbduʿllāh öldi. Vücūdğa kilğanlarındın soğ (9) yigirme biş kündin keyin anaları öldi. Sekkiz yaşke kirgenleride babaları Ĥāce ʿAbduʿl-muţtalib öldiler. Andın (10) Ĥāce Ebū Tālib perveriş kıldılar. Kırk yaşğa kirgenleride peyğamberlik vaĥy kildi. Neçend yıl Mekke-i Mükerrremeʿde (11) istikāmet kıldılar. Andın Medİne-i Münevvereʿğa bardılar. Anda on yıl turdılar. Atmış üç yaşlarıda rebİʿüʿl-evvel (12) aynı on üçi, dü-şenbe küni murğ-ı rüĥları ten ħafesidin hevā-yı ʿālemni rüĥānığa tayrān kıldılar. (13) Ammā ħaremleri tokķuz irdi: Evvel Bibi Ĥadİce, Sevde, Bānū, Bibi ʿĀyişe, Hafşa, Ümmüʿs-seleme, Zeyneb, Ĥabİbe rażıyaʿllāhu ʿanhā¹⁰⁰ (14) Bibi Ĥadİce ikki oğul toğdılar. Ĥāsım ve Tāhir. Olar kiçiglikleride öldi. Yana tōrt kız (15) toğdılar. Fāţıma, Zeyneb, Rūķıyye, Ümmü

¹⁰⁰ Haremleri dokuz idi denilip sekiz isim sayılıyor.

Gülşüm. Bibi Fâtıma'nıñ Ğazret-i 'Alî şâh-ı merdânga birdiler. Bibi Zeyneb'ni (16) Ebû'l-
 'Âş'ğa birdiler. Bibi Ruqıyye'ni Ğazret-i 'Oşmân'ğa birdiler. Olar ölgendin kiyin Ümmü
 Gülşüm'mı birdiler. (17) Anı üçün Ğazret-i 'Oşmân'[ğa] Zî'n-nüreyñ dirler. Ğazret-i Resûl-
 i Ekrem şalla'llâhu 'aleyhi ve sellemni şıfatları ol (18) zât-i bâ-berekât yahşı kılığlig, râst
 yolluğ ve râst sözlüğ, muhib dîdârlıg, açuğ yüzlüğ, (19) şîrîn sözlüğ, kara közlig, kızıl leblüğ,
 cüvân-merd köñgüllig, saĥî kollıg, yumalağ sağallıg, (20) uzun kollıg, mülâyim sözlüğ, ağır
 tillig, köp tã'atlig, yahşı mu'âmeletlig, uluğ (21) himmetlüğ, şikeste köñgüllig, müstaķîm
 zihñlig, uzağ şabrlig, arıg zâtlıg, toğsan toğkuz

[472] (1) şıfatlıg Ğazret-i Ğabîb-i İlâh ve tabîb-i 'illet-i günâh şefã'at-h'âh-ı rüz-ı cezã a'nî
 be-nâm-ı şerîf Ğazret-i Muĥammed 'aleyhi's- (2) -selâm ve ezvâcehü ve eşyã'ehü aĥfâduhü
 rızvânu'llâhi ta'âlã 'aleyhim ecma'în. Andağ rivâyet kılıpdur- (3) -lar ki Ğazret-i Resûlu'llâh
 şalla'llâhu 'aleyhi ve sellemni mübârek başlarıda on ikki lek on üç miñg üç yüz (4) ottuz târe
 müyları bar irdi. Ammã tamâm müylarıda ottuz târe müyları aĥarıp irdi. Tamâm 'ömrleride
 (5) bir batman üç çâr yek ĥurâke'l-lehüm şalli 'alã Muĥammedin ve 'alã âli Muĥammed ve
 bârik ve sellim 'aleyhim va'llâhu ta'âlã a'lemü bi-ĥaķıķati'l- (6) -ĥâl.

İllig ikkinçi kışsa Ğazret-i şahâbe-i rızvânu'llâhi ta'âlã 'aleyhim ecma'inni beyân-ı
 vâķı'alarıdur. (7) Olar hemeleri Ğudây ta'âlânı fermânıda irdiler. İşleri 'ibâdet-i Ğazret-i
 İlâhî irdi. Tilekleri (8) Ğudây ta'âlânı ĥoşñudlıgı irdi. Düşmenlıgları Şeytân birle irdi. Belâga
 şâbir, ĥazãga râzî irdiler. (9) Ni' metġa şâkir irdiler. Seĥerlerde zâkir irdiler. Özleridin özgeni
 yahşı biler irdiler. Her işde (10) inşâflıg irdiler. Dünyâlıg işidin âĥiret işleri köp irdi.
 Ğudây'nı yolıda ġazât kıılır irdiler. Hemîşe (11) Ğudã'dın ĥorĥup yörür irdiler. Birbirlerige
 tevãzu' kıılar irdiler. Her kimni yahşı şıfat bile yãd kıılır irdiler (12) ġıybet ve ĥaseddin yırağ
 irdiler. Kîne ve 'adãvetdin ĥâlî irdi. Sözleri ĥikmet, yörüşleri 'ibret, turuşları (13) fikret
 irdiler. Aytmışları zıkr ve tesbîĥ, köñgülleride tevekkül, ihlâş tã'atni riyãdın sağlamak. Ğudã

rızası (14) için köngüllerini açık tutmak, müselmānlarge yaḥşılıknı tilemek, hemîşe sükût bile yörmaq, dāyim (15) şevāblig iş kılmak, ḥarāmdın perhîz kılmak, tâ‘atğa cedel kılmak, emr-i ma‘rûf, nehy-i münkerni muḥkem tutmak, devām (16) korḳunç yörmaq, dostnı dost bilmak, açığıları kilgende ḥoş-ḥūy bolmaq, ‘ömrni uzunlığını (17) fikr kılmak, ğanîlıkda ve faḳırlıkda bir dik bolmaq, öz işidin özge işni burun kılmak, özi- (18) –din kiçip yana birevge menfa‘at yitkürmaq, ḥalkğa inşâf bile bolmaq, özlerige nimeni revā körseler yana (19) birevge hem anı revā körmak, günehfkārni ‘öznini ḳabûl kılmak, hîç cān-dārige zulm ḳılmaslig ve hîç nimersege āzār (20) birmeslik eger kāfir hem bolsa ‘öznini ḳabûl kılmak, her kim öz ‘ayblarını bilmak, bir birleriğe ‘adāvet ḳılmas- (21) -lig, İslām işini ḳolaşmaq, Kur‘ān‘nı tefsîrini ber-cā kiltürmaq irdiler. Aytıpdurlar ki yaḥşılarnı

[473] (1) nişānesi üçdür: Cüvān-merdlig könglini arıḡ saḳlamaḳlık, kibr ve kînedin yıraḳ bolmaq, köngli sınıuḳ (2) faḳırlerğa dost bolmaq. Ḥazret-i Ebā Bekr-i Şiddîḳ ve Ḥazret-i ‘Ömer ibni Ḥaṭṭāb rażıya’llāhu ‘anhumādın Resûlu’llāh‘nıñ (3) ḳayın ataları irdiler. Ḥazret-i ‘Oşmān ibni ‘Affān, Ḥazret-i ‘Alî ibni Ebî Ṭālib küyev oğulları irdiler. (4) Ḥazret-i ‘Oşmān’ge evvel Ruḳıyye’ni birip irdiler. Olar vefāt bolğanlarıdın keyin Ümmü Gülsüm’ni birdiler. Ol sebeb- (5) -din Zî’n-nüreyn atandılar va’llāhu ta‘ālā a‘lem.

İllig üçünçi kışşa Ḥazret-i Ebā Bekr-i Şiddîḳ rażıya’llāhu ‘anhunı (6) fazîletlerini beyān-ı vāḳı‘asıdur.

Çün Ḥudāy ta‘ālā Ḥazret-i Resûl ‘aleyhi’s-selāmı Ḥazret-i Ebā Bekr-i Şiddîḳ rażıya’llāhu (7) ‘anhunı tafḳîli üçün on āyet nāzil ḳıldı. Ḳavluhu ta‘ālā: **inne ekrameküm ‘inde’llāhi**

etkāküm¹⁰¹ yana qavluhu ta‘ālā: **ule’ike** (8) **a‘zemü dereceten**¹⁰² didi. Yana qavluhu ta‘ālā: **men ahsenu kavlen mimmen**¹⁰³ esleme vechehu li’llāhi¹⁰⁴ didi ve yana Cebrā’īl ‘aleyhi’s-selām (9) Hāzret-i Resūl’llāh’ğa haber birdiler: **Ebū Bekr e‘rafe fi’s-semā minhü fi’l-‘arz** yana Resūl ‘aleyhi’s-selām aydılar: **Ebū Bekr e‘rafe** (10) **ümmetī bi-ümmetī** yana aydılar: **eş-şadaqakümā** yana aydılar: **Ebū Bekr evvelü men şadaqanī** yana Ebū Bekr haqlarıda Ebū Derdā’ğa haber (11) birdi: **Emāme men hüve hayri minke va’llāhü mā tala‘at eş-şemsü ve lā ğarabat ‘alā ehadin bağde’s-sīni efzal min ilā Bekrin** yana aydılar: (12) (Arapça ibare) Ebū Bekr imişler. Ferişteler Ebū Bekr rażıya’llahu ‘anhunı Şiddīk dirler. Uçmağ ehlleri Ebu’l-faẓl (13) dirler. ‘Arş melā’ikeleri Müttefik dirler. ‘Arab uluğları ‘Atīk dirler. Mūğlar Şeyh-i vaqūr dirler. Yemenlığlar (14) Ümmü Halīfe dirler. Ümmetler Halīfe dirler. Bular barçası faẓl ve medğ turur. Evvel İmān kiltürgen bular irdi- (15) -ler. Kırk miñg altun birip taşdıq kılğan bulardurlar. İslām için neçend kul āzād kılğan bular- (16) -durlar. Fağr kılmağ için kız birğan bulardurlar. Hāzret-i Resūl-i Ekrem şalla’llāhu ‘aleyhi ve sellemni oñğ qollarıda (17) olturğan bu kişidürler. İkki müşāhebet birle Hāzret-i Yūsuf ‘aleyhi’s-selāmğa oğşar irdiler. Biri şiddīk- (18) -lığ ve biri hilāfet. İkki haşletde Resūl şalla’llāhu ‘aleyhi ve sellemğa

¹⁰¹Hucurāt Suresi, 13. ayet: Hakıykatın Allah her şeyi bilen, her şeyden haberdār olandır.

(49/13)

¹⁰²Hadid Suresi, 10. ayet: Onlar derece i’tibariyle (o fetihden) sonra harcayan ve muharebe edenlerden daha büyüktür.(57/10)

¹⁰³Fussilet Suresi, 33. ayet: (İnsanları) Allah’a da’vet ve (kendisi de) iyi amel (ve hareket) eden (41/33)

¹⁰⁴Nisa Suresi, 125. ayet: Kendisini Allah’a teslim eden (4/125)

oğşar irdiler. Biri tebşîr, biri rızâ. (19) Qavluhu ta‘âlâ: **ve lesevfe yu‘tîke rabbûke feterzâ**¹⁰⁵ aytıpdurlar ki Hâzret-i Ebû Bekr’ni kerâmetleri bu irdi ki kaçan (20) ‘ömrleri âhir boldı irse vaşiyet kıldılar ki: Vefât tapsam mini Resûl ‘aleyhi’s-selâmı ravzalarıge (21) alıp barıng. Yâ Resûla’llâh, Ebâ Bekr kildi dip aytınglar. Eger ravzanı işiki açılrsa mini Hâzret’ni yanlarıge

[474] (1) kılınglar ve El-cennetü’l-bakıyye’de koyuñglar didiler. Vaqtı ki vefât bolganlarıda şundağ kılıp idiler. (2) Kufıl yirğa tüşüp işik açıldı. Âvâz kildi ki dost dostğa kavuşmağğa elbette ârzü-menddür-min dip (3) alıp kirip defn kıldılar. Hâzret-i Ebû Bekr-i Şiddîk razıya’llâhu ‘anhunı yitmiş ikki haşletleri bar irdi. (4) Peyğamberlerdin özge hiç kişige mundağ haşlet birgen imes irdi va’llâhu a‘lemü bi’s-şavâb.

İllig (5) törtünçi kışsa Hâzret-i ‘Ömer ibni Hattâb’ni faziletlerini beyân-ı vâkı‘asıdur. (6) Rivâyet kılıpdurlar ki Hâzret-i Cebra’îl ‘aleyhi’s-selâm aydılar: Yâ Muhammed, ‘Ömer ibni Hattâb’ni İmân kiltürgenleriğe (7) cemî‘ feriştelersivündi. Hâzret-i Resûl ‘aleyhi’s-selâm aydılar ki: ‘Ömer’ni tüşümde kördim. Şol küni İmân kiltürdi. (8) Yir yüzide miñg tokkuz yüz minber qurıldı. Anı säyesidin Şeytân kaçır irdi. Hâzret-i Resûl ‘aleyhi’s-selâm (9) aytır irdiler: Her kim ‘Ömer’ni sivse mini sivgen dik bolur. Her kim ‘Ömer’ni düşmen tutsa mini düşmen tutqan dik didiler. (10) Mini düşmen tutsa Hudây ta‘âlânı düşmen tutqanı bolur. Her kim Hudây’ni düşmen tutsa düzahğa kirer. ne‘üzü bi’llâhi min zalik. (11) Bir kün Hâzret-i ‘Ömer ibni Hattâb razıya’llâhu ‘anhunı qaşlarıge İmâm-zâdeler kirip kildiler. Hâzret-i ‘Ömer öz orunlarıda (12) otquzup bisyâr i‘zâz ve ikrâmlar kıldılar. Bular hem bisyâr hoş-hâl bolup kilip Hâzret-i ‘Alî razıya’llâhu ‘anhuğa (13) ayttılar irse bu kişi ayttılar: ‘Ömer İslâm’ni çerâğıdur didiler. İmâm-zâdeler yana bir kilganlarıda Hâzret-i ‘Ömer’ğa (14) ayttılar. Hâzret-

¹⁰⁵Duha Suresi, 5. ayet: Muhakkak Rabb’in sana verecek de hoşnuud olacaksın. (93/5)

i ‘Ömer hem bu sözni işitip bisyâr hoş-vaqt bolup sordılar ki: Bu sözni kimdin işittiñgizler (15) dip. Aydılar: Babamız Hâzret-i Resûlu’llâh’dın atamız naql kıldılar didiler. Şol zamân Hâzret-i ‘Ömer razıya’llâhu ‘anhu bu sözni (16) kâgazge bitidi]ler ki güvâhlıg birdiler. İkki seyyid andağ kim biz atamızdın işittük. Atamız babamız Hâzret-i (17) Muḥammed Muştafâ şalla’llâhu ‘aleyhi ve sellemdin işitipdürler ki ‘Ömer İslâm’ını çerâğıdurlar dip. Min ölsem bul ḥatnı (18) kefenimğa salıñlar didiler. Vaqtı ki vefât bolğanlarıda bul ḥatnı kefenğa salur boldılar. Arkasıge (19) bitilipdür ki bul söz râstdur. Min ki hemeni Ḥudâyıdur-min. Olarnı güvâhlıgını âmürzide kılıp ‘Ömer’ni cem’ günâh- (20) -larını mağfıret behişt-i ‘anber-siriştke yarlıqadım dip bitilipdür. Hâzret-i Resûl ayttılar: Ey ümmetlerim, cân (21) [ve] diliñ birle tâ‘at kılıñlar. ‘Ömrüñni zıkr ve tesbîḥ birle ötkeriñler. Qâle’n-nebiyyü ‘aleyhi’s-selâm.

[475] (1) (Hadıs-i şerîf) şadaqa Resûlu’llâh şalla’llâhu ‘aleyhi ve sellem.

İllig (2) bişinçi kışsa Hâzret-i ‘Oşmân ibni ‘Affân razıya’llâhu ‘anhunı fażiletlerini beyânı turur. Hâzret-i Resûl ‘aleyhi’s- (3) -selâmını ikki kızlarını alıp Zi’n-nüreyn atandılar. Qur’ân’ını cem’ kıldılar. Burun pâre pâre irdi. (4) Qur’ân’ını bir kiçede oqup tamâm kılar irdiler. İslâm ḥalkı nâ-murâd irdiler. Öz mâllarının miñ at yarağ (5) çapduğı birle birip güzâtke yiberdiler. Hâzret-i Resûlu’llâh bir kün uçmaḥnı şıfatını beyân kılar irdiler. Bir kimerse (6) sordı ki: Yâ Resûla’llâh, ‘Oşmân çerâyılıg mu yâ behişt çerâyılıg mu didi. Ayttılar: Âḥiretde behiştin hem ‘Oşmân (7) çerâyılıg bolur didiler. Ammâ Hâzret-i ‘Oşmân’ını on ḥaşletleri bar irdi. Evvel tört yârını biri irdiler. (8) İkkinçi, Hâzret-i Resûl ‘aleyhi’s-selâm[nı] ikki kızlarını aldılar. Üçünçi nâ-maḥremğa aşlâ köz salmadılar. Törtünçi İmân (9) kiltürmesdin burun hem çağır içmediler. Bişinçi hergiz yalğan söylemes irdiler. Altınçı müselmân bolğandın (10) kiyin ten ve bedenlerini aşlâ kişige körsetmegen irdiler. Yitтинçi Qur’ân’ını cem’ kıldılar. Sekkizinçi (11) her sûreni başını ibtidâ kılırda bir kulnı âzâd kılır

irdiler. Tokkuzunçü müselmân bolğandın kiyin ilgeri (12) kılğan işlerini hemîşe qorğunçıda kılur irdiler. Onunç ikki rek‘at namâzğa tamâm Qur‘ân‘nı kırâ‘at kılur irdiler (13) va’llâhu a‘lem. Aytıpdurlar ki Hâzret-i ‘Osmân bisyâr halîm rahîm-dil hayâlihğ irdiler. Hâzret-i Resûl ‘aleyhi’s-selâmğa (14) Mi‘râc‘da bir alma birdiler. Arasın yarıp irdiler. Bir hûr çıktı. Sin kimniki dip irdiler. Aytı ki: Hâlifengiz (15) ‘Osmân‘nıkidür-min didi. Mini ‘arşnı nûrdın yaratkendür va’llâhu a‘lem.

İllig altınçı kışşa (16) Hâzret-i ‘Alî kerrema’llâhu vechehu fazîletlerini beyânıdur. Qavluhu ta‘âlâ: **yebteğüne fazle mine’llâhi ve rızvâna (17) sîmâhüm fi vücūhihim min eşeri’s-sücūd**¹⁰⁶

Bularnı hâklarıda nâzil bolğan âyet turur. Hâzret-i Resûl ‘aleyhi’s- (18) -selâm aytıtlar ki: Yâ ‘Alî, siniñ sivgen kişi mü‘mindür. Düşmen tutқан münâfık didiler ve yana aytı- (19) -lar: Âdem oğlını hûbrakı mindür-min. Ümmetlerim yahşısı sizdür-siz didiler. Aytıpdurlar ki kıyâmetde (20) **âmennâ ve şaddaknâ** küni nûrdın bir qadeh birgeyler. Havz-ı Kevşer lebide turup hâlkğa su birgeyler. Behiştîler behiştke kirgende (21) ferîsteler hizmetde turgeyler. Hûr [ve] ğilmânlar şarâb tutup turgeyler. Ol esnâda bir nûr peydâ bolur. Heme hâlk

[476] (1) bolğay ki dîdâr vaqti bolğan oğşaydur dip ta‘âm yimekdin qalurlar. Nidâ kilgey ki: Ey ehl-i behişt, ol (2) Fâţıma-i Zehrâ ol ‘Aliyyü’l-murtażâ kiledür. Anı rûşenlığı turur digey. İlähî, biz za‘îf [ve] bî-çârelerini kâfirlikdin (3) ve heme hevâ [ve] hevesdin yırağ kılıp öziñni birligiñni ve Muhammed Resûl’ni ber-hâk bildürüp tört yâr-ı müşfikni mihrbân (4) kılığıl. İlähî habîbiñ Muhammed ‘aleyhi’s-selâm hâkğ-ı hürmetileri üçün müselmân muttaqî şahâbeleriñ hâkğ-ı hürmeti üçün (5) hâşr [ve] neşr küni rüsvâ kılmağıl. Resûl’iñ şefâ‘atige müşerref kılıp âteş-i düzahdın necât birip uçmağnı (6) naşîb kılıp bendem digey-sin, âmîn.

¹⁰⁶Fetih Suresi, 29. ayet: Onlar Allahdan (dâima) fazl (-u kerem) ve rıza isterler. Secde izinden (meydana gelen) nişanları yüzlerindedir. (48/29)

İllig yittinçi kışsa Hızret-i Resül şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem 'Arab kāfirlerini (7) İmānge da'vet kılğanlarını beyānidur. Rivāyet kılıpdurlar ki Hızret-i Resül şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem 'Arab (8) kāfirlerige Hūdāy ta'ālānı yarlıgını yitkürür irdiler ki Hūdā'nı birligige bāver kılınğlar. Mini peygamberliğimge (9) kāyil bolup **lā ilāhe illa'llāh Muḥammedün resūlu'llāh** diñgler didiler. Kāfirler qabūl kılmadı. Hızret-i Resül 'aleyhi's-selām (10) yetīm nā-murād yalguz irdiler. Yarağ qapduqsız māl ve mülksiz irdiler. Boluşkanı ata, ana, ağa, ini- (11) -leri yoq irdi. Mundağ ḥāl bile yalguz çıkıp yolsızlarğa yol körsetip köndürür irdiler. (12) Ve aytur irdiler ki: Rāst yol mini yolum turur, özge yol gālaṭ turur, bāṭıl turur. Ḥaṭānı şevābdın ayırğuçı (13) mindür-min. Her ni disem anı kılınğ, kılma digenimni kılmañğlar. Mini yolumğa kiriñgler. İkki dünyānı sa'ādetiğe (14) müşerref boluñğlar. Çağır içmenğler ve zinā kılmañğlar. Kibr ve tekebbür kılmañğlar dip naşīḥat kıldılar. Qavluhu ta'ālā: (15) **li yüzhirahū 'ale'd-dīni küllihi ve lev kerihel-müşrikūn**¹⁰⁷ Hızret 'aleyhi's-selām şādık tururlar. Dīn, mezhepleri ve şerī'atleri (16) ḥaḳ turur. Aytken sözleri Raḥmānī turur. Kısqā ṭama'lik, bülend himmetlik, 'azīz nefeslik, hemīşe qanā'atlık (17) köp imgekler tartıp kāfirler sāḥir ve cādū digenige hem şabr ve ṭāqat kılar irdiler. 'Arablar her yılda (18) Ka'be'ğa yığılır irdiler. Anda İmānge da'vet kılıp āḥiretni 'arza kılır irdiler. Ḥaḳ ta'ālānı gāzabıdın qorqutur (19) irdiler. Raḥmetidin ümīd-vār kılır irdiler. Ol kāfirler aytur irdi ki: Ey Muḥammed Emīn, ata babañnı dīnini taşlap (20) bozar mu-sin? Olarnı yolını ḥaṭālīg yol dir-sin. Tilbe bolup-sin. Bizdin köñglüñg ağırgen bolsa murādıñğa (21) yitkürelı dir irdiler. Hızret-i Resül 'aleyhi's-selām aydılar ki: Min tilbe imes-min. Sizlerdin hıç ṭama'ım

¹⁰⁷Tevbe Suresi, 33. ayet: O dīni her dīne gaalib kılmak için gönderendir. İsterse müşrikler hoş görmesin. (9/33)

[477] (1) yok. Hudā'nı uluğ peygamberi turur-min Hudāy'nı emrini aytadur-min didiler. Ey 'âkıllar, Hâzret-i Resûl-i Ekrem (2) şalla'llâhu 'aleyhi ve sellemğa Hudāy ta'âlânı fazlı bolmasa irdi yalguz ânçi kâfirlerğa neçük muķâvemet (3) kılğay irdiler. Ân-heme naşîhatlar kıldılar. Aşlâ te'sîr kılmadı. Vaqtî ki Hâzret-i 'Ömer İslâm'ğa müşerref boldılar (4) İslâm kuvvet taptı. Haķ ta'âlâdın fermân boldı ki qavluhu ta'âlâ: **fâktülü'l-müşrikîne hayısu vecedtümühüm**¹⁰⁸ ya' nî: Ey Muhammed, ceng kılıp (5) öldürünğler. Kâfirlerini eger çendî ki bir toķğanıñlar bolsa hem andın soñğ ğazâtke atlandılar. Gâhî (6) fetḥ ü nuşret boldı gâhî kâfirler küçlig kildi. Hikâyet kılıpdurlar ki 'Arab kâfirleri Ebû Cehl, 'Atebe, Şeybe (7) başlığ heme Mekke kâfirleri ğalebe kıldılar. Şol eşnâda Hâzret-i Cebra'îl 'aleyhi's-selâm kilip ayttılar: Yâ Muhammed Hudāyınğız (8) selâm ayttı ve feriştelere dürüd-ı bî-nihâyet yiberdi. Hâbîbim Muhammed fülân ğârğa kirsün. Min kâfirlerini kûr kıılır-min. Mini (9) kudretimni temâşâ kılsun didi dip ḥaber birdiler. Hâzret-i Resûl 'aleyhi's-selâm Hâzret-i Ebû Bekr-i Şiddîķ bile (10) barıp ol ğârğa kirdiler. Kâfirler hemesi istep kildi. Ol zamân örgümçekğa fermân boldı. (11) Ğârını ağızıge tûr bağlağıl dip. Şol zamân örgümçek ğârını ağızıge tûr bağladı. Küverşingğa fermân boldı (12) derhâl toḥm qoydı. Kâfirler kilip körer kim Muhammed munda kirmepdür. Eger munda kirse örgümçek tûrı bozulur (13) irdi. Küverşin qozğalur irdi dip tapa'lmay qayttı. El-qışşa Hâzret-i Resûl-i Ekrem şalla'llâhu 'aleyhi ve sellem ğârğa (14) kirişleri hemân uyqu ğalebe kıldı. Yatıp oḥladılar. Hâzret-i Ebû Bekr-i Şiddîķ rażıya'llâhu 'anhu tonlarını (15) yırtıp ğârını tişüklerige tıqtılar. Ol zamân bir tişükdin bir yılan baş çıkardı. Hâzret-i Ebû Bekr rażıya'llâhu 'anhu (16) câmelerini yırtıp yana tişükke tıqtılar. Yılan çıdatmay yana çıkıp kildi. Âḥirü'l-emr keflerini tüşükke (17) uşladılar. Mübârek kefleriğâ yılan nîş urdı. Hâzret-i Ebû Bekr bî-tâķat bolup teprendiler. Hâzret-i (18)

¹⁰⁸Tevbe Suresi, 5. ayet: O müşrikleri, onları nerede bulursanız öldürün. (9/5)

Resül ‘aleyhi’s-selâm oyğandılar. Yâ Ebâ¹⁰⁹ Bekr, nime boldı dip sordılar. Vâkı‘anı beyân kıldılar. Hâzret-i Resül (19) ‘aleyhi’s-selâm şol zamân mübârek ağızlarındın tûf[r]ük alıp kolları birlen sürtüp taşladılar. (20) Yılanı zehri yoq boldı. Ol yirdin kendir ünüp çıktı. Vehb ibni Münebbih’ni rivâyetleride ol yılan (21) ferişte irdi. Vaqtî Hâzret-i Âdem’ni yaratmaqğa Hudâ’nı irâdesi boldı. Bu ferişte aydı ki: Ey Bâr Hudâyâ,

[478] (1) anı yaratmaqıl. Her qanqa tã‘at bolsa biz kılalı dip ‘Azâzil’ni sözi birle küstâhlik kılıp irdi. Ol (2) sebebdin ‘âşî bolup yılan şüretide kılıp yir yüzige tüşürgey irdi. Şol vaqtdin beri Hâzret-i Resül (3) ‘aleyhi’s-selâmnı mübârek cemâl-i bâ-kemâllerige müşerref bolup günâhını tilemaqğa yatıp irdi. El-kışşa ol (4) yılan çıkıp ta‘zîm-i be-câ kiltürüp selâm kıldı. İtimâs kılıp aydı ki: Yâ Resûla’llâh, mañga bir du‘â kılsalar Hudây (5) ta‘âlâ günâhını ‘afv kılsa didi. Du‘â kıldılar, Hudây ta‘âlâ günâhını ‘afv kıldı. Yana âsmânge çıkıp kitti. El-kışşa ol (6) gârda bir kiçe kündüz yattılar. Tanğlası Hâzret-i Cebra’îl ‘aleyhi’s-selâm kilip aydılar kim: Yâ Muhammed, gârdın çıkıp kâfirlerni (7) İmânge da‘vet kılıñg didiler. Hâzret-i Resül şalla’llâhu ‘aleyhi ve sellem yana çıkıp İmânga da‘vet kıldılar. Aşlâ (8) kabûl kılmadı. Bu kâfirlerni biş ser-dârı bar irdi. Velîd ibni Muğîre, Lûd ibni ‘Abdu’llâh, Yağves ibni Ebû Ram‘a, Hâriş (9) ibni Tâlâtile¹¹⁰. Bu biş kişini bir künde Hudây ta‘âlâ helâk kıldı. Bu andağ vâkı‘adur ki Hâzret-i Resül-i Ekrem şalla’llâhu (10) ‘aleyhi ve sellem bile Hâzret-i Cebra’îl oturup irdiler. Bu kâfirler her küni kilip Ka‘be’ni aylanur irdi. Ebû Ram‘â’nı (11) aldıge bir berk taşlap irdiler. Közi kör boldı. ‘Abdu’llah ibni Yağves ötkünçe bir işâret kılıp irdiler. (12) Qarnı yarılıp öldi. Andın ‘Âş¹¹¹, ilni ayağıge bir nimerse sançılıp şol zamân öldi.

¹⁰⁹ metinde Ebû şeklinde geçmektedir.

¹¹⁰ metinde dört kişinin adı sayılıyor.

¹¹¹ metinde: ‘Âs ve...

Hâriş'ni başığa qarap (13) irdi. Başını ağrıqıge çıdamay yığaç urup öldi. Üveys, Hârzaḥ digen ikki cemā' a Medīne (14) ehlidindürler. Alar Mekke'ğa ez-berāy-ı hac kildiler. On ikki kişi irdiler. Ān-ḥazaratğa ĩmān itip (15) müselmān boldılar. Aydılar kim: Yā Resūl, imdi sizğa muṭī' boldük. Nime diseṅgiz anı kılalı didiler. Hāzret-i (16) Resūlu'llāh birlen 'ahd kıldılar ki izhār-ı dīn kılamak ve ān-ḥazarat birlen ĩmān-ı İslām'nı meşhūr kılamak boldılar. (17) İblīs 'aleyhi'l-la' ne munı köra'lmay ḥased kılıp bir bülend yirğa çıkıp feryād kıldı ki: Ey ādemīler, āgāh boluṅḡlar. Üveys (18) Hârzaḥ Muḥammed bile 'ahd [ve] peymān kılıp sizlerni öldürmaççı boldı. Qureyšler munı işitip olarnı qaşıge (19) bardı. Bularnı hemesini İslām'ge terḡīb kıldılar. Hemesi ĩmān itip İslām'ğa müşerref boldı. İkkinçi (20) yılı hacğa yana bardılar. Bir mu'allim tilediler. Bir şahābeni қоşup birdiler. Ol barıp şerī'at-i İslām'nı ta'lim (21) birdiler. Hikāyet kılıpdurlar ki bir kün bir yirde bir tāyife cem' bolup oturup irdiler.

[479] (1) Her qaıysısı her tarīqa sözleşip oturur irdi. Ğāyibdin āvāz kildi ki: Muḥammed sizlerni ĩmānğa da'vet kılsa (2) uyatmay anı sözini yalḡan dip qabūl kılmay-sizler dip üç künḡaça her rüz bir mertebe āvāz kildi. Bul (3) āvāznı işitip hemesi maşlahat kılıp bir oḡulğa sekkiz tive māl yüklep birip Muḥammed'ni qaşıge bargıl. (4) Eger rāst peygamber bolsa şunḡa birgil. Bolmasa bizlerge lāzımlıg nimerse alıp kilḡıl dip irdiler. Mekke'ğa kilip (5) irdiler. Ebū Cehl dūçār kilip aydı ki: Nimeḡa kildiṅ didi. Ol kimerse anda bolḡan vāqı'anı beyān kıldı. (6) Ebū Cehl aydı: Muḥammed digen cādū-gerdür. Birsēṅ hem tört tive mālını birgil. Tört tive mālını maṅa birgil. Saṅa (7) tört miṅḡ Qureyšī altun birey dip bu dört tive mālını aldı. Sin Mekke'din çıkıp yörüşde birey (8) didi. Bul oḡul hem 'āqıl oḡul irdi. Hāzret-i 'Alī'ni qaşlarıge barıp vāqı'anı beyān kıldı. (9) Andın ikevlen Hāzret-i Resūl 'aleyhi's-selāmını qaşlarıge kildiler. Bu vāqı'anı beyān kıldılar. Hāzret-i Resūl-i (10) Ekrem şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem Ebū Cehl'ni aldıḡa mālını alḡalı bardılar. Bu kāfir manzar tifesinde oturup irdi. (11) Bularnı körüp işikini yafturdu. Bir tigirmen taşını Muḥammed'ni başıge saldı dip

köterip irdi. (12) Taş kolige yafuşup qaldı. Hergiz cüdâ bolmadı. Aydı ki: Eger kolum taşdın açrasa? mālını Muḥammed'ğa birey didi. (13) Qolı açradı, mālını birmedi. Öyige kaçıp kirdi. Öyini burçdın bir Ḥabeşî kul peydâ bolup qılıç tartıp (14) başıge yiteklep ayttı ki: Muḥammed'ni mālını birgil dip siyâset qıldı. Qorqup nâ-çârlıkdin birdi. Bul (15) mällarnı alıp cönediler. İrtesi Ebü Cehl ' Arab kâfirleri birle Ḥâzret-i Resül ' aleyhi's-selâmı qaşlarığa (16) kilip aydı ki: Yâ Muḥammed, sini peygamberlıgıñg râst bolsa bizlerge bir nişâne körgüzgil didi. Ḥâzret-i Resül ' aleyhi's- (17) -selâm: Nime tiler-sin didiler. Bir taşnı içidin bir yıgaç çıkıp şol zamân kögerip şâh peydâ kılsun. (18) Bir şâhı maşrıq tarafige, bir şâhı mağrib tarafige yörsün didi. Du' â kıldılar, aytgeni dik boldı. Anda (19) hem qabül kılmadı. Kâfirler aydı ki: Sin bizni bütimizğa bir hefte secde kılsañg biz bir ay kılalı didi. (20) Ḥâzret-i Resül ' aleyhi's-selâm perişân-hâl bolup titrediler. Ol hâlde Ḥâzret-i Cebrâ'îl ' aleyhi's-selâm kilip (21) aydılar kim qavlulu ta' âlâ: kul **yâ eyyühe'l-kâfirün lâ a' bûdü mâ ta' bûdün**¹¹² aygıl yâ Muḥammed, sin secde kılgan otke ve bütke min

[480] (1) secde kılmas-min digil. **ve lâ entüm ' âbidüne mâ a' bûd**¹¹³ sizler min secde kılganğa secde kılmas-sizler. **ve lâ ene ' âbidün** (2) **mâ ' abedtüm ve lâ entüm ' âbidüne mâ a' bûd**¹¹⁴ Min secde kılmas-min sizler secde kılganğa. Eger sizler min secde kılganğa secde (3) kılsañglar

¹¹²Kâfirun Suresi, 1.-2. ayet: (Habîbim şöyle) de: “Ey kâfirler ben, sizin tapmakda olduklarınıza tapmam.” (109/1-2)

¹¹³Kâfirun Suresi, 3. ayet: “Benim (kendisine) ibâdet (de devam) edeceğime de siz kulluk ediciler değilsiniz.” (109/3)

¹¹⁴Kâfirun Suresi, 4. ve 5. ayet: “Ben (zaten) sizin tapdıklarınıza (hiçbir zaman) tapmış değilim. Siz de benim kulluk etmekde olduğuma (hiçbir zaman) kulluk ediciler değilsiniz.” (109/4-5)

hem **leküm dīnüküm ve liye dīn**¹¹⁵ siniñg dīniñg sañga, mini dīnim mañga. El-kışşa Hāzret-i Resūl ‘aleyhi’s- (4) -selām Tā’if’ga bardılar. İmān-ı İslām’ga da’ vet kıldı, alar qabūl kılmadı. Andın Harem’ga kilip Qur’an oqur (5) irdiler. Āsmānda perīler ötüp barur irdi. Qur’an alarge te’sīr kıldı. Tohtap turdı. Nihāyetde köñgli (6) mülāyim boldı. Qayıp kilip halklarıge ayttılar ki: Biz Qur’an işittük. Barıp Muḥammed’ga İmān kiltürür-miz. (7) Sizler hem barıp Hudāy ta’ālāni hükmlerini icābet kılıñglar didi. Perīler cem’ bolup Mekke’ga kirdiler. Harem’ge (8) yakın yittiler. Edeb ve hürmet saqlap kirmediler. Mevlī ta’ālāni yarlığı birlen müselmān boldılar. Namāzı taḥāretni (9) ta’līm birdiler. Şerī’at emrini örgettiler. Hāzret-i Resūl ‘aleyhi’s-selām birle namāz kıldılar. Kaçan namāzdın fāriğ (10) ayttılar ki: Yā Resūla’llāh, bizler dāyim sizni köрмаğga müştāk-miz. Ammā her kün kila’lmas-miz. Bizlerge ve atlarımızga (11) hūrākniñg maşlahatı neçük bolur didiler. Hāzret-i Resūl ‘aleyhi’s-selām aydılar: Urıñglar, (12) üstüh’āni ta’me kılıñglar. Mālñg mālını tizegini ta’me kılsun didiler. Eger ins ve cin diyü perīler bizni (13) ta’āmımızni yise qaḥḥlığ bolur irdi. Bu fażilet Hāzret-i Resūl-i Ekrem şalla’llāhu ‘aleyhi ve sellemni fażiletleri (14) turur. Aytıpdurlar ki Hāzret-i Resūl-i Ekrem şalla’llāhu ‘aleyhi ve sellem aşlā öz nefsleri üçün köfürmediler. (15) Nefsdin saqladılar. Heme nimerselemini sāyesi bar, Hāzret-i Resūl ‘aleyhi’s-selāmni sāyeleri yoq irdi. (16) Anı üçün kim dostum Muḥammed’ga hıç kim oḥşamasun didi. Hāzret-i Haq sübhānehu ve ta’ālā aytıpdur kim: Min ki perverdigār (17) hejdeh hezār ‘ālemdür-min. Hemedin münezzeh ve müberrā, mu’allā ve muşaffā turur-min. Hıç nimersege oḥşamas-min. (18) Dostum Muḥammed’ga hem hıç nimerse oḥşamas. Hıç peygamberni qurb-ı menzileti dostum Muḥammed’ge yitmes. Ādem-i Şafıyyu’llāh’ni (19) bir günāh birle behiştin çıkardım. Dostum Muḥammed’ni ümmetlerini miñg günāhı bolsa hem behiştke salur-min. (20) Bir

¹¹⁵Kâfirun Suresi 6. ayet: “Sizin dīniniz size, benim dīnim bana.” (109/6)

tevbesi birlen günāhını mağfıret kıılır-min. Nūh Peyğambeni kime birle suda yörüttüm. Dostumnu Burāk birle āsmānda (21) yörütür-min. İbrāhim Peyğambeni halkğa imām kııldım. Muḥammed'ni cemī' peygamberlerge ve melā'ikelerge imām kııldım. İbrāhim'ge

[481] (1) Nemrūd'nı otını savutdım. Ammā Muḥammed'ni ümmetlerige dūzaḡnı otını savtur-min. Süleymān Peyğamberge mülk yıl ve cin ve dīv- (2) -lerni musaḡḡar kıılıp birdim. Ammā Muḥammed'ni ümmetlerige behištini mülk kıılıp feriştelerni ḡūr ve ḡılmānlarnı musaḡḡar (3) kıılıp birür-min. Mūsī peygambeni kavmini uluḡ deryādın ayaḡın höl kıılmay ötkerdim. Dostum Muḥammed'ni ümmetini (4) dūzaḡdın selāmet kıılıp ötkerür-min. Ādem günāh-kār bolup üç yüz yıl yıḡlap tevbesi kabūl bolmadı. Muḥammed'ni (5) šefī' kiltürgende kabūl boldı. Dostum Muḥammed'ni ümmetleri bir mertebe tevbe kıılsa cemī' günehlerini mağfıret kıılır- (6) -min. Her peygamber bir müşkil işke du'ā kıılsalar Ḥāzret-i Resūl' aleyhi's-selāmı šefī' kiltürüp du'ā kıılsalar kabūl (7) bolur irdi. Su'āl: Ḥāzret-i Muḥammed Mušafā šalla'llāhu 'aleyhi ve sellemni bābıda barçadın uluḡ tururlar. (8) Barçadın keyin 'ālemğa kilipdürler. Ḥikmet ni turur? Cevāb: Her kaçan uluḡlar ma'rekeğa barsalar ilgeri ušaqlar (9) barıp yıḡılḡandın soḡ uluḡ barmaḡ resm turur. Yana bir cevāb: Ḥāzret-i Resūl 'aleyhi's-selāmı ümmet- (10) -leri barça maḡlūḡdın 'azīz turur tofraḡda köp yatmasun dip. Yana bir bā' işi oldur ki ilgeriki ümmetlerni (11) günāhını aḡḡlap 'ayb kušūrını bilsünler. Bularnı 'ayb kušūrarnı hīç ümmet bilmesün didi. Ve yana Ḥāzret-i Resūl (12) 'aleyhi's-selām başdurlar. Ümmetler tenedür. Baş uçmaḡda bolsa tene dūzaḡda bolmaḡı revā ırnes. Baş birlen (13) teneni bölek bolmaḡı 'acāyibdür. šāyed ki tene birlen baş bir yirde bolsa 'aceb ırnes inšā'allāhu ta'ālā. Ḥikāyet: (14) Bir kün 'Āyiše-i šiddīka raızıya'llāhu ta'ālā 'anha sordılar ki: Yā Resūla'llāh, ḡüsn bāreside Ḥāzret-i Yūsuf (15) çerāylıḡ mu yā siz? Cevāb birdiler ki: Yūsuf aḡraḡ irdi, min tozluḡraḡ-min. Her kim birāderim Yūsuf'nı (16) körse ḡoš-ḡāllıḡ ve

şād-mānlıq aᅇga ᅇarām bolur irdi. Ammā mini körse ğam ve ğuşşa aᅇga ᅇarām bolur didiler va'llāhu ta'ālā a'lem. (17)

İllig sekkizinçi kışşa ān-ᅇazarat şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem aynı işāret birle ikki pāre kılganlarını (18) beyān-ı vākı'asıdur.

İlgeriki peygamberlerni ᅇavmi kıyāmet ᅇaçan bolur dir irdiler. 'Ālimleri aytur irdi ki (19) peygamber-i āᅇir zamān vaᅇtleride ay ikki bölünür. Aynı naᅇşı anı nişānesidür dip sözleşür irdiler. Bir kün (20) Ebū Cehl 'aleyhi'l-la'ne Cühūdlar birle kilip aydı ki: Yā Muᅇammed bizge mu'cize körsetiᅇ didi. Nime tiler-sin didiler. Kāfir- (21) -ler aydı ki: Yir yüzidin her nime disek kıla-siz. ᅇālā şol maᅇall tüş vaᅇtidür. On tört künlüğ ay çıksun. Ol

[482] (1) ikki bölek bolup kilip biri yaᅇaᅇğızdın kirip itekleriᅇğızdın çıksun, biri itekiᅇğızdın kirip yaᅇaᅇğız- (2) -dın çıksun didi. Andın soᅇᅇ ikkisi bir bolup başıᅇğızdın üç meretebe aylansun didi. Şol zamān du'ā (3) kıldılar. Ay çıkip ikki pāre bolup kāfirler ᅇandağ aytken bolsa şundağ bolup çıkip kitti. Neᅇend kāfir Cühūdlar (4) müselmān boldı. Ebū Cehl 'aleyhi'l-la'neni ağzığa taş siᅇr kıladur didi, ᅇabül kılmadı ve bi'llāhi'l-'işmeti ve't-tevfīk. (5)

İllig tokᅇkuzunçi kışşa ᅇazret-i Resül-i Ekrem şalla'llāhu 'aleyhi ve sellemni Mi'rac'ğa çıᅇkanlarını beyānı turur.

(6) sübhāne'lleᅇi esrā bi 'abdihi leylān mine'l-mescidi'l-ᅇarāmi ile'l-mescidi'l-aᅇsā'lleᅇi bāreknā ᅇavleᅇü¹¹⁶ ᅇazret-i Resül şalla'l- (7) -lāhu 'aleyhi ve sellem Ümmehānī'ni öyide

¹¹⁶İsra Suresi, 1. ayet: Kulunu (Muhammed sallelāhü aleyhi ve sellemi) bir gece Mescid-i haramdan (alıb) Mescid-i Aksaaya kadar götüren (Zāt-i ecelle ve a'lā her dürlü nakıysalardan) münezzeᅇdir. (O Mescid-i Aksaa ki) biz onun etrafına (feyz ve) bereket verdik. (17/1)

yatıp irdiler. Hâzret-i Cebra'îl 'aleyhi's-selâm bir burâk kiltürdiler. Yüzi âdemni yüziğa (8) oğşar. Tivedin kiçig, atdın cönk. Mingeli hayâl kılıp idiler. Burâk tızlık kıldı anda Hâzret-i Cebra'îl 'aleyhi's-selâm (9) aydılar ki: Ey Burâk, bilmes mü-sin bular Hâzret-i Hâbîb-i İllâh'durlar. Ni üçün mundağ bî-edeblik kıılır-sin dip (10) irdiler. Burâk aydı ki: Min hem bilür-min ammâ mini bir hâcetim bar. Anı üçün tızlık kıldım dip aydı: Yâ Resûla'llâh, (11) kıyâmet küni min dik yüz miñg burâklar bar. Mindin yüz hişşe yahşı alar kilür. Mañga nevbet tigmes. Şol küni (12) hem mañga şefâ'at kılıp minseler min hem 'izzet-i âb-rüy tapsam didi. Resûl 'aleyhi's-selâm kabûl kııldılar. Andın burâkğa (13) minip idiler. Hâzret-i Cebra'îl 'aleyhi's-selâm cılavını? aldılar. Aydı ki: Yâ Resûla'llâh, bu yolda kişi kıçkırsa bakmañg, (14) söz sorsa cevâb birmeñg didiler. Nâ-gâh hevâda kitip barur irdiler. Yâ Muḥammed yolnı ğalaḫ kılıp-siz dip âvâz (15) kildi, bakmadılar. Andın kiyin yolda bir kıız söz sordı, cevâb birmediler. Evvelği Şeyṭân, kiyinkisi dünyâ (16) irdi. Andın ötüp barur irdiler. Bir taşdın bir höküz çıkıp bir aylanıp yana kirey dip irdi. Tişükğa (17) sığmadı. Cebra'îl 'aleyhi's-selâm aydılar: Ol taş ümmetleriñizdür. Ol höküz ağızdın çıkkan sözi- (18) -dür. Aytkendin soñg peşimân kılıp kaytarğalı bolmas. Ağızdın çıkkan söz yaman bolsa dünyâ ve âhîretde (19) şermende bolğay. Andın ötüp ikki kişige yoluḫtılar. Biri qarı, biri yaş. Yaşke iltifât kııldılar. (20) Qarıge bakmadılar. Hâzret-i Cebra'îl 'aleyhi's-selâm aydılar: Qarısı Şeyṭân irdi, yaşı 'âfiyet irdi. Yana bir kimerse (21) bir qolıda sût, bir qolıda çağır tutup kildi. Sütüni içtiler. Ol sût şarâbu'tahûr irdi.

[483] (1) irdi. Biri dūzahnı zehri irdi. Ümmetleriñiz hem behişt şerbetleridin içer didiler. Andın (2) Resûl 'aleyhi's-selâm aydılar: Andın ötüp barur irdim. Bir ferişte tört ton kiltürdi. Biri aq, biri yaşıl, (3) biri kara, biri sarıg iken. Aq birle yaşılını ḫ'âhladım. Birâderim aydılar: Aq ton şerî'at, yaşıl (4) mü'minler, qarası kâfirler, sarıgı Cühûdlar tonı irdi. Anı almağanıñiz ḫûb boldı didiler. Andın (5) ötüp barur irdim. Bir qarı kişi otun cem' kılıp her

çend cidd ve cehd kıladur, köterilmeydür. Yana otun (6) cem^ç kılmakğa gūşış kıladur. Birāderim aydılar: Bu ehl-i dünyādur. Dünyāğa girifte¹¹⁷ bolup Hāk'dın bī-gāne (7) bolupdur, haberi yoq yana dünyā diydür didiler. Andın ötüp barur irdim. Andın ötüp barur irdim. Bir kimerse quduqke delv salıpdur. (8) Su tartadur. Delvi quruq çıkadur. Birāderim Cebra'îl'din sordım. Aydılar: Ol riyā birle qılğan tã^ç atdur. Köp kişiler tã^ç at (9) dir. Ol bī-ħaşşiyet tã^ç atdür didiler. Andın yana bir yirde ikki qazan asıqlıg. Biride helāl gūşt, (10) biride ħarām gūşt qaynap turadur. Ba^çzılar helālni qoyup ħarāmni yirler. Ĥazret-i Cebra'îl ^çaleyhi's-selām aydılar: (11) Ol andağ kişilerdür ki özini helāl-i ehl-i ^çiyāli turup yaman birle şöbet kılip loqma tapıp yigüçilerdür (12) didiler. Andın ötüp Mescid-i Aqşā'ğa kildim. Burāqđın tüşüp mescidge kirdim. Köp ħalk turupdurlar. (13) Sordım ki: Bular kimdür dip. Birāderim Cebra'îl ^çaleyhi's-selām aydılar: Bular cemī^ç peygamberler turur. Sizni berekātınġızni (14) körmaq için bu yirge cem^ç bolupdur didiler. Bular mini mihrābge ötkerdiler. İkki rek^ç at namāz oquduq. (15) Olar maŋga iktidā kıldılar. Evvelgi rek^ç atğa **elem tere keyfe fe^ç ale rabbūke**¹¹⁸ soŋıgıga **li ilāfi**¹¹⁹ni Fātiħa'ğa zamm kıldım. Ĥazret (16) andın ötüp bir fencerega yittim. Bir şatu kördim. Uçı āsmānge tigip turupdur. Bir pāyesi kümüşdin, bir pāyesi (17) altundın. Ferişteler bu şatu birle āsmānge çıkıp tüşüp yöredürler. Andın ötüp bir deryā kördim. (18) Her nūri ki bu dünyāda bar iken. Ol deryāni şu^ç lesi iken deryāni yüzi töben bir qatre suyu yirge tammas. (19) Hevāni kök körünmegi ol deryāni şu^ç lesi iken. Andın

¹¹⁷ metinde firifte şeklinde geçmektedir

¹¹⁸Fil Suresi, 1. ayet: (Rabb'inin fil sahiblerine) nasıl (muaamele) ettiğini görmedin mi?

Metinde verilen ayet Fil Suresi 1. ayet, Fecr Suresi 6. ayet, İbrahim Suresi 24. ayette de geçmektedir. (105/1)

¹¹⁹ Kureyş Suresi, 1. ayet: emniyet için (106/1)

şimālını ḥazīnesiḡa yittim. Yitmiş miñḡ ḡıfl salıḡlık (20) her birige yitmiş miñḡ ferişte mü'ekkildür. Bu āsmān evvelde 'acāyibāt ve ḡarāyibātlarını kördim. Birāderim Cebra'ıl (21) āsmānı işikini ḡaḡtılar. Āvāz kildi ki: Kimdür-sin dip. Birāderim Cebra'ıl aydılar: faḡr-i ikki 'ālem evlād-ı benī

[484] (1) Ādem Ḥazret-i Muḡammed Muştafā şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem kildiler didiler. İşikni açtı çıḡıp irdük. Bir ferişte (2) aldıda yüz miñḡ feriştelere **sübḡāne'l-melikü'l-'ala men**¹²⁰ **leyse ke mişlihi şey' ve hüve's-semī'ü'l-başir**¹²¹ dip bu tesbīḡni (3) aytıp tururlar. Bu āsmānı yaşıl zümürüddin kördüm. Atı Refīkā turur. Yana bir cemā'a feriştelere kördüm. Baş (4) töben, ayaḡları yoḡarı heme ḡorḡunḡ **sübḡūḡ ḡuddūs rabbü'l-melā'iketi ve'r-rūḡ** dip tesbīḡ (5) oḡup turadurlar. Birāderim Cebra'ıl aydılar: Bul feriştelere ol dünyādın tā āḡirḡaḡa uşbu tarīḡada (6) ḡorḡup turup tesbīḡ itip 'ibādet ḡılurlar. Anı şevābını sizni ümmetleriñḡizḡa baḡışladılar didi- (7) -ler. Sordum ki: Yā Cebra'ıl, bu feriştelere 'adedini bilür mü-siz? Aydılar: Hīḡ maḡlūḡāt bularnı 'aded ve ḡisāb- (8) -larını bilmesler. Ḥazret-i Ḥaḡ sübhānehu ve ta'ālādın özḡe bilmes didiler. Andın Ḥazret-i Ādem 'aleyhi's-selāmı (9) şol ḡadd ve ḡāmetleri birle kördüm. Bir taḡtnı üstide otururdurlar. Ol taḡtnı bir dānesi yāḡūtdın (10) ve bir dānesi mervāriddin bir dānesi zümürüddin irdi. Nürdın ḡil'atler kiygen irdiler. Birāderim Cebra'ıl aydılar: (11) Yā Muḡammed, bu Ādem-i Şafiiyyu'llāḡ tururlar. Aldılarıḡe barıp selām ḡılıñḡ didiler. Barıp selām ḡıldım, ḡoş-ḡāllik (12) birle 'aleyk aldılar. Bu tesbīḡni oḡur irdiler: sübhāne'l-vāsi'u'l-ḡanī sübhāne'llāḡi ve bi-ḡamdihi sübhāne'l-'azīm (13) ve bi-ḡamdihi estaḡfuru'llāḡ Andın ötüp yana bir cemā'a ḡe yittim. Heme zirā'atke meşḡüldür. Bir yaḡadın ikip, bir taraf- (14) -dın urup alurlar. Birāderim Cebra'ıl aydılar: Bular ḡālişan li'llāḡ

¹²⁰ Ayette ḡeḡmiyor.

¹²¹Şura Seresi, 11. ayet: O, ḡakkıyla işiden, kemāliyle ḡörendir. (42/11)

‘ibâdet kılğanlar ve şadağa birgenler tururlar didiler. (15) Andın ötüp yana bir cemā‘ ağa yittim. Heme feriştelər urup başını neccârlar tüzeler. Tâ kıyâmetğaça aḥvâl- (16) -leri uşbu tarîḳada turur. Birâderim Cebra’îl aydılar: Bular ol ḥalk turur kim namâz oḳup rükû‘ ve sücûd kıyâm kırâ’atni (17) be-câ kiltürmeğan kâhil namâzlar turur. Andın ötüp bir ṭâyifeni kördim. Gürisne ve teşne tilleri ağzıdın (18) bir qarış çıkıp turar. Dûzah ṭarafıge haydarlar. Birâderim Cebra’îl aydılar: Bular ol ḥalkdur kim mâlıdın (19) zekât birmeğan ve kişige raḥm şefkat kılmagenler didiler. Andın ötüp yana bir cemā‘ anı kördim. Bir ṭarafda (20) yaḥşî lezîz ṭa‘âmlar turar yana bir ṭarafda çirkîn murdâr ṭa‘âmlar. Ol pâkîze ṭa‘âmni yimey murdârni yiydür- (21) -ler. Bular andağ ṭâyifedür kim özlerini cüftlerini koyup nâ-maḥrem birle yörgerler. Andın ötüp

[485] (1) bir yirge barsalar otdın dâr kılıp bir niçe ḥalkni ol dârğa asıpdurlar. Birâderim Cebra’îl aydılar: Bular (2) yol üzesinde ḳabâḥat kılğanlardur didiler. Andın ötüp yana bir ṭâyifeni kördüm. Tilleri otluğ (3) mıkrâz birle kiserler yana tüzeler. Kıyâmetğaça aḥvâli şoldur. Birâderim Cebra’îl ‘aleyhi’s-selâm aydılar: Bular ümerâ (4) ve pâşâhlarḡe söz yitkürüp faḳîr fuḳarâge zarar yitkürgüçilerdür didiler. Andın ötüp yana bir cemā‘ anı (5) kördüm. Öz endâmları özleri kisip yirler. Birâderim Cebra’îl aydılar: Bular ol ṭâyifedür kim kişini ḥaḳḳını (6) yigüçi didiler. Yana bir cemā‘ anı kördim. Tilini arḳasıge tartıp şüretini mübeddel kılıpdur. Birâderim Cebra’îl (7) aydılar: Bular yalğan güvâhlik birgen didiler. Yana bir ṭâyifeni kördüm. Ḳarnı asılıp tüşüpdür. Ayağ- (8) -larıda zencîr ot urap alur. Bular sût-ḥörlar didiler. Yana bir ṭâyifeni fıcaḳ birle boğuzlapdurlar. Sarıḡ ḳan (9) aḳar. Yana boğuzlar. Birâderim Cebra’îl aydılar: Bular nâ-ḥaḳ ḳan tökküçiler didiler. Yana bir gürda ḥatunları kördüm. (10) Yüzi ḳara, közi çağır, otdın libâslar kiyipdürler. Otlug ‘amûd birle ururlar. Zerre zerre bolup yana cem‘ (11) boladur. Bul andağ ḥatunlardur kim irleriḡe âzâr birgendür didiler. Yana bir cemā‘ anı kördüm dârḡe (12) asıḡlıḡ ḳulaḳ, burun, ağzını yılan ve

çıyanlar çaşıpturadur. Bular andağ cema‘ adur kim tilleride (13) İmān itip dilleride taşdıķ kılmağen münāfık didiler. Andın yana bir cema‘ anı kördim. Tamāmı bedeni otdın (14) tillerige yılanlar asılığ ‘azāb kılurlar. Bular ata analarığa āzār birgüçiler ve bī-fermānlik kılđuçılar- (15) -dur didiler. Yana bir řāyife şatunlarını sīnesige mis řabaķlarda ot koyupdurlar. Ağzı burnıdın (16) zerd-āb aķıp turadur. Bu andağ şatunlardur ki nā-maşremge özini körsetken didiler ve yana bir ferišteni (17) kördüm bilini yoķarısı otdın ķolısı müzddin. Tesbīhi bu turur kim **sübħāne’llezī yū’ ellifü min** (18) ‘**ibādi’l- mü’minīn** Ya‘ nī bulutlarge mü’ekkil turur didiler. Andın bir deryāđa yittim. Suyı sütdin aķ, her mevci (19) uluđ deryālar dik bu deryānı Deryā-yı Bařrū’l-řayvān dirler. Kıyāmetde evvelīn ve āřirīn heme řalk ğürdın bař kötergey- (20) -ler. Heme řalk evvelīn ve āřirīn ol deryādın su içkeyler. İkkinçi āsmānge yittim bir nūrī kördim. Közim ğüre boldı. (21) Bu āsmān kıızıl yāķütdın. Birāderim Cebra’īl ‘aleyhi’s-selām işik kaķtı, kim-sin dip āvāz kildi. Aydılar: Ğabīb-i

[486] (1) İlāh ve řabīb-i ‘illet-i ğünāh, Ğāzret-i Muřammed Muřtafā şalla’llāhu ‘aleyhi ve sellem kildiler didiler. “**El-şamdü li’İlāh**” dip işik açtılar. (2) Munda İsrāfīl ‘aleyhi’s-selām turupdurlar. İkki yüz miñĝ ferişte aldılarıda ğizmetde turupdurlar. Olarge (3) selām kıldım. Heme i‘zāz ve ikrām birle cevāb birdiler. Ğaķ sübħānehu ve ta‘ālānı fażl u ‘ināyetidin bisyār beşaret (4) birdiler: **küllemā semīcü’llāhi va’llāhü** ekber dir irdiler. Yana bir cema‘ a ferişte rükü‘ da turupdurlar. **Sübħāne rabbiye’l-‘azīm** (5) dip ol dünyādın tā āřirĝaça uşbu řarīķada turadurlar. Birāderim Cebra’īl aydılar: Bu feriştelere ‘ibādetini (6) řevābını sizni ümmetleriñizge bağışlar didiler. Andın ikki kimersege mülāķāt kıldım. Birleri Ğāzret-i Mūsā ‘aleyhi’s-selām (7) birleri Ğāzret-i ‘İsā ‘aleyhi’s-selām irdiler. Selām kıldım ān-heme i‘zāz birle cevāb-ı selām birdiler. Bular hem Ğudāy ta‘ālānı (8) fażl-ı ‘ināyetidin besī beşaret birdiler. Andın ötüp bir ferişte kördim. Yitmiş miñĝ başı bar, her başıda (9) yitmiş miñĝ yüzi bar, her yüzide yitmiş miñĝ ağzı bar, her ağzıda yitmiş miñĝ tili bar, her tilide bu tesbīhni

(10) oꝓup turadur. **Sübĥāna'llāhi'l-‘azīm ve bi-ĥamdihi estaĝfiru'llāh**. Her kimersenı rüzīsı tıng bolsa bu tesbīĥni vird (11) kılsa ferāĥlıkke ıkkay. Bu ferīşteni atı Qāsım irdi. Andın ötüp üçüni āsmānge yittim. Ol āsmān (12) andaĝ rüşen ve münevverdür ki bir dāne gevher, bir dāne yāķūt heme cevāhirātlar birle ferş kılıpdur. Muĥga üç yüz¹²² (13) yüz miĥ ferīşte mü'ekkildür. Yana her kıysılarını ĥizmetide üç yüz miĥ ferīşte bardurlar. Bu ferīştelerni (14) tesbīĥleri bu turur: **Sübĥāne rabbiye'l-‘alā illā ‘ale'l-vehhāb**. Andın bir cemā‘a ferīşteni kördim. Hemesi bu tesbīĥni ayturlar: (15) **Sübĥāne rabbiye'l-a‘lā** dip ibtidā-yı ‘ālemdin intihā-yı ‘ālemĝaa başlarını secdeĝa kıoyupdurlar. Āĥir dünyāda köterür- (16) -ler. Birāderim Cebra‘il ‘aleyhi’s-selām aydılar: Yā Muĥammed, bu ferīştelerni ān-heme kılgan ‘ibādetlerini şevābını sizni (17) ümmetleriĥgizĝa baĝışlar didiler. Andın ötüp Ĥazret-i Yūsuf ‘aleyhi’s-selāmı kıaşlarıĝe kıldim. Selām kıldım. (18) Bā-i‘zāz cevāb birdiler. Kıuçaklarıĝa alıp Ĥazret-i Ĥaĥ sübhānehu ve ta‘ālānı luĥ [ve] keremleridin bisyār beşāret (19) birdiler. Andın ötüp Ĥazret-i Dāvūd ‘aleyhi’s-selām kıaşlarıĝe kıldim. Olar hem be-şad hezār iltifātlar kılıp luĥ-ı (20) Ĥazret-i İlāhī’din beşāret birdiler aydılar: Bu kıe andaĝ kıedür ki cidd [ve] ceĥd kılıp ümmetleriĥgizni kıaşır ve ‘āciz- (21) -lıĝını ‘ömrleri az meşakķat köplıĝını ‘arz kılıp der-ĥ‘āst kılıĥ dip bu tesbīĥni oĝudılar: **Sübĥāne'l-**

[487] (1) **-melekü'l-mevt sübhāne'l-kāĥirü'l-Cebbār**. Andın ötüp bir ferīşteni kördüm. Yitmiş miĥ başı bar, bir birige aşlā (2) oĝşamas. Yitmiş miĥ kıanatı bar her kıanatı maĝribdin maşrıĝaa bar. Bul ferīşteni etrāfıda endān ferīşte- (3) -ler kördim. Ĥisābını Ĥudāy ta‘ālādın özge ĥi maĥlūkāt [bilmes]. Bir cemā‘aĝe ‘azāb kıılurlar. Otluĝ ‘amūd birle urar- (4) -lar. Pāre pāre bolup yana yıĝılır bular kim dip sorap irdim. Bular zālīm, cābir, mütekebbir tururlar. Aĥvāli (5) ol dünyādın tā āĥirĝaa şundaĝ turur didiler. Andın ötüp bir

¹²² 13. satırın başında mükerrer.

deryāğa yittim. Ol deryānı uluğluğunı ašlā (6) nihāyeti yoğ irdi. Birāderim aydılar: Yā Muḥammed, bu deryā, deryā-yı na‘İmdür didiler. Bu deryādın ötüp törtünçi āsmānge (7) yittim. Kördüm ki bu āsmān kümüşdin. İlgeri āsmānlar, bu āsmānnı aldıda köyer bir ḥalkadur. İşığını tife- (8) -side **Lā-ilāhe illa’llāh Muḥammedün resūlu’llāh** bitiglik turur. Birāderim Cebra’îl ışık kaqıtılar peygamber-i āhirü’z-zamān kildiler (9) didiler. Hoş-ḥāl bolup ışık açtılar. Kördüm heme feriştelere qa‘dede otururdular. Selām kıldım, i‘zāz (10) [ve] ikrām birle cevāb birdiler, aydılar: Yā Muḥammed, sizğa ümmetleriñizğa Ḥağ ta‘ālānı ‘ināyeti ve merḥameti bisyārdur didiler. (11) Andın ötüp bişinçi āsmānge yittim. Sarığ yāqūtdın iken ışıklarige kufl salığlığ, kuflğa **Lā-ilāhe illa’llāh** (12) **Muḥammedün resūlu’llāh** bitiglig turur. Birāderim ışık kaqıp Ḥazret-i Resūlu’llāh kildiler didiler. İşik açıldı. (13) Kirip selām kıldım. İ‘zāzlar birle cevāb birdiler aydılar kim sizge Ḥağ ta‘ālānı ‘ināyeti bisyārdur (14) dip beşāret birdiler. Bir ferişte kördüm ‘aceb heybetlik otluğ kürsīde oturupdur. Ağzı burnıdın (15) otlar şerāre urup turadur. Başıda otdın tāc, egnide otluğ libās kiyüpdür. Birāderim Cebra’îl bu Mālik-i (16) dūzağdur didiler. Ol ferişte eger yitti ṭabağa āsmān ve zemīnni bir ursa ṭūtyāyı nerm kılar. Mañğa hergiz iltifāt (17) kılmadılar. Birāderim Cebra’îl ‘aleyhi’s-[selā]m aydılar: Ey Mālik bul cenāb-ı Resūlu’llāh’dur didiler. Derḥāl kopup ‘özr (18) aytıp selām kıldı aydı: Ey peygamber-i Ḥudā, mini Ḥudāy tebārek öz qahr [ve] ğazabıdın āferīde kılıpdur. Yaratılğanımdın (19) beri hergiz çerāyım açılğan imes. Her bende-i bedbaḥt mañğa giriftār bolsa yüz miñğ ḥayl ‘azāblar birle qaynar-min (20) didi. Aydım: Ey Mālik, mañğa dūzağnı körgüzgil dip irdim. Fermān-ı İlāhī bolmağunça dūzağ ser-pūşını kötermes- (21) -min didi. Birāderim aydılar ki: Fermān-ı İlāhī andağdur kim Muḥammed her ni dise anı kılgıl didiler. Mālik dūzağ

[488] (1) ser-pūşını köterdi. Kördüm ‘acāyibāt yılan ve çıyanlar, her birini tūğleri neşter-i ābdār dik reng-ā-reng nimersele (2) kördüm. Aydı kim: Yā Muḥammed, bu dūzağdakilerini

tört pāyesi bar. Her pāyesini arası ottuz miñg yıllıg yol (3) turur. Ottuz miñg başı bardur. Her başıda ottuz miñg ağzı bar, her ağzıda ottuz miñg tişi, her tişide (4) ottuz miñg zincir bar, her zencir bir ferişteni qolıda, her ferişteni ança kuvveti bar kim h̄āhlasa yitti tabaqa āsmān, (5) yitti tabaqa yirmi bir qolıda köterür. Şundağ ferişte şol yılanğa mü'ekkildür didiler ve yana sordum: Ey Mālik, dūzağ (6) niçe maħalldin beri dūzağğa ot yaqar-siz? Aydı: Yā Muħammed, miñg yıl ot qaladım kızıl boldı yana miñg yıl (7) ot qaladım aq boldı yana miñg yılda qara boldı. Dūzağ yitti qat turur. Biri Caħim, biri Lezā, biri Huṭame, biri Cehennem, (8) biri Sa'ir, biri Saqar, biri Hāviye turur. Her dūzağda üç miñg zindān bar turur. Her qaysını çuqurluğı miñg yıl- (9) -lıg yol turur. Her zindānda miñg tağ bardur. Otdın her tağda miñg ğar bar, her ğarda şehr-istān (10) bar. Otdın her şehr-istānda miñg maħalle, her maħallede yitti yüz miñg sarāy otdın, her sarāyda yitti yüz miñg zindān, (11) her zindānda yitti yüz miñg şandūq, her şandūqda yitti yüz miñg yılan, her yılanı yitti yüz miñg başı bar. (12) Her başıda yitti yüz miñg ağzı bar. Her ağzıda yitti yüz miñg tişi bar. Her tişide yitti yüz miñg halka, her (13) halkada yitti yüz miñg zencir ağızlıkı kūh-ı Qāf'ça bar turur. Şunça uluğ dūzağ bir yılanı ağızıdadur. Hażret-i (14) Haq ta'ālādın fermān bolmagünçe ol ferişte ağızını açmas, dem almas. Eger ağızını açsa nefesini ıssıg- (15) -ligidin heme 'ālemdeki cān-verler köyüp deryālar kaynar didiler. Andın ötüp bir deryāniñg kördim. (16) Hiç maħlūq andağ deryāni körgen imesdür. Bir ir ve hatun kördim. Gün-ā-gün 'azāblar bile kaynarlar, dūzağni (17) barça qınlarıdın munı 'azābı artuqraqdur. Sordum: Bu neçük kimerseler dip. Bular atını aytmaqke (18) fermān yoq. Andın keyin nidā kildi ki: Ey Cebra'il aytgil dip. Mālik ayttı kim: Ey Muħammed, ol atañgız 'Abdu'llāh, (19) anañgız Āmine turur dip irdiler. Bī-hūş boldum. Hūşumğa kilip olarğa der-h̄āst boldum. Günāhını (20) tiley dip irdim. Hiṭāb boldı ki: Ata anañgını dir mü-sin yā ümmetleriñgni dir mü-sin didi. Nāle (21) ve zārī birlen 'arz kıldım. Ey Bār Huḍayā 'aşı cāfi ümmetlerimni dir-min didim. Andın ötüp bir kimersen

[489] (1) kördüm. K̄ol ayağıda zencîr türlüğ türlüğ ‘azâblar birle giriftârdur. Bu kimdür dip sordum. Ebû T̄alib (2) didiler. Andın ötüp Beytü’l-ma‘mür’ge yittim. İşiki bar kettelıgı ança bar kim bu haddidin ol haddige (3) biş yüz çaplıg yoldur. Bir hıŝtı bar yâkûtdın, bir hıŝtı zeberceddin, biri altundın dîvârı kûmüşdin, içide (4) bir minber kuruğluğ. Ol hemesi bir dâne yâkûtdın. Min ol öyni bâ‘ işini soradum. Ayttılar ki her küni yitmiş miñg ferişte (5) tavâf kıılır. Her cum‘ada feriştelere munda namâz oqurlar. Anı ŝevâbını sizni namâz-ı cum‘a oquğan ümmetleriñgizğa (6) bağışlar didiler. Andın ötüp altınçı âsmânge yittim. Feriştelere kilip mañga i‘zâz [ve] ikrâm birle selâm kııldılar. (7) Munı uluğını atı Sebka‘il iken. Bu ferişte bisyâr nevâziŝler kıılıp ötkerdiler. Andın bir ferişte (8) kördüm. Altı yüz miñg başı bar. Her başıda altı yüz miñg yüzi bar. Her yüzide altı yüz miñg ağızı bar. (9) Her ağızıda altı yüz miñg tili bar. Her tilide bölek hâmd ü şenâ aytur. Munıñ atını Hâmdân dirler. Cemî‘ yamğurlarını (10) kaşresini, beyâbânnı kumını, hayvânâtlarını a‘zâsıdaki müylarını ‘adedini ve hisâbını bilür (11) didiler. Munı bilmey durğan hisâbı bar mu dip. İkki nimerseni hisâbını bilmes didiler. Biri (12) ol kim her kim biş vaqt namâzdın keyin on merâtibe dürüd itse anı ŝevâbını, ikkinçi bâmdâdnı sünnetini öyide (13) oqup mescidge bargünçe dürüd itip barsa on kadem bargünçe ŝevâbını hisâb kıılır. Andın yoqarısı (14) hisâb kıla’lmas didi. Ol ferişteni aldıda ikki ŝandûk bar. Ol nime ŝandûk dip irdim. Yâ Muhammed, (15) sizni rûzedâr ümmetleriñgizğa bitilgen hařt-ı âzâdlık bar didiler. Andın ötüp bir ferişte kördüm. Mañga (16) selâm kııldı. Aydı ki: Yâ Muhammed, düzaħnı temâŝa kıılıp bisyâr perişân-hâl bolup-siz. İmdi min sizni behiştke (17) alıp kirey şâd-mânlik hâşıl bolsun. Min mâlik-i Rızvân turur-min. Heme behiŝtlerni hâzîne-bânı- (18) -min. Mini Hudây ta‘âlâ rahmetidin yaratgendür dip kolumdın tutup behiştke alıp bardı. (19) Hür [ve] ğilmân vildânlar taht bahtlarını şîre-i şerbetlerini kand kand âlâtlarını körgüzdiler. Düzaħnı (20) miħnet [ve] meŝaqqatleri, behiştni râhat ve ferâgatleride köñglümdin zâ‘il boldı. Heme sarâylarını işiki (21) yafuğluğ irdi.

Mîveler hem hām turur. Birāderim aydılar: Sini mübārek kademîngiz behiştğa dāhil bolmağunça işikleri

[490] (1) açılmas, mîveleri pişmes. Sizdin ilgeri hîç kim dāhil bolmas didiler. Yana bir menzil-gāh kördüm. Başı (2) ‘arşğa tigip turadur. Heme menzil-gāhdın yaḥşı iken. Mālik-i Rızvān aydı: Sizni ehl-i beytleriṅgizni cāyı (3) turur. Ol eṣnāda bir feraḥ-baḥş şimāl kildi. Mini ol yirge alıp çıktı. Bir kändil yāḳūtdın bir kubbeye kördüm. (4) Yitmiş miṅg burcı bar. Her burcıda yitmiş miṅg küngüre, her küngürede yitmiş miṅg yügrük, her kaysını arasında yitmiş (5) miṅg kändil, her kändilni arasında bir menzil-gāh, her menzilde yitmiş miṅg şeh-şuffe, her şuffede yitmiş miṅg taḥt, her taḥtnı (6) üzeside bir ‘alem, her ‘alemini tüpide hūr [ve] ḡilmānlar yitmiş kat hulle keyipdürler. Her kaysı bölek ḥaylde her hülleni yaḳasıda (7) igesini atı bitiglig, her hūrnu koldıda yitmiş miṅg boḳça, her boḳçada yitmiş miṅg hulle, her hülleni naḳşları **Lā-ilāhe** (8) **illa’llāh Muḥammedün resūlu’llāh**dur. Yaḳasıda igesini atı bitiglig. Andın ötüp bir meydān kördüm. Kızıl altun, (9) aḳ kümüşdin la‘l cevāhir birlen ferş kılğan, ortasında tört arıḡ. Biri sūt, biri ‘asel, biri (10) eṭ-ṭahūr, biri engübīn. Bu deryālarını seyr kılıp bir yirge kildim. Bir kubbeye kördüm. Aḳ gevherdin bul deryālar şol (11) kubbeyi içidin çıkıp kilür iken ol deryāni lebedeḡı otlar heme za‘ferān, sünbül, nesrīn, lāle ve reyḥāndur. (12) Taşları heme la‘l, cevāhir, zümüröd, zeberced, ve mervārīd iken. Tofraḳları müşg-i ‘anber irür. Mālik-i Rızvān bir alma kiltürüp (13) birdi. Kolumğa alıp barıp irdim. İçidin bir hūr çıktı. Heme behişt munı çihresidin rüşen ve münevver boldı. (14) Sin kimniki didim aydı: Yā cenāb, sizni ḥādimiṅgiz Ḥazret-i ‘Alī rażıya’llāhu ‘anhunıki turur didi. Yana bir enār (15) kiltürüp birdiler. Anı hem yardım. İçidin bir hūr çıktı. Andın on ḥişşe bihraḳdur. Anı isi tamām (16) behiştni mu‘aṭṭar kılur. Sin kimniki dip irdim. Emīrū’l-mü’minīn ‘Osmān rażıya’llāhu ‘anhunıki turur-min didi. (17) Aṅğa ḥayrān kılıp turup irdim. Yana bir alma tutup birdi. Anı hem yardım. Anı içidin bir hūr çıktı. Tamām (18) bedeni müşg-i ‘anberdin.

Sin kimniki dip irdim. Min ‘Ömer rażıya’llāhu ‘anhuniki turur-min didi. Yana bir alma birdi anı (19) içidin taķı hem hūbraķ bir hūr ıķtı ilgerikilerdin yüz hişşe ziyāderak. Sin kimniki dip irdim. (20) Min emīrū’l-mū’minīn Hāzret-i Ebā Bekr-i Şiddīķ rażıya’llāhu ‘anhuniki didi. Andın keyin bir turunc zer ķolumģa (21) birdi. Anı içidin bir hūr ıķtı ki munı aldıda ilgerikiler yulduz, bu āftāb iken. Heme behişt bu hūrniġ

[491] (1) ihre-i zībāsını nūrıdın rūşen ve mūnevver boldı. Bu hūr aydı ki “Tāhā¹²³ mā”¹²⁴ yā Muħammedā, min sizni kemīne ġizmet-kārıġız (2) turur-min didi. Hūdāy ta‘ ālāģe yüz miġ şükr ve şenālar ayttım. Bu vāķı‘ alarnı körüp şād [ve] ġurrem bolup yana bir menzil-gāhģa (3) ıķtım. Özģe menzillerdin hūr, ġılmān ve vildān şīre ve şerbetleri miġ hişşe artuķrak iken ġiţāb kildi ki: (4) Yā Muħammed, ān-heme ķurbet-i menziletlerini kördüġ. Hemesi siniġ ümmetleriġ için yaratupdur-min. Andın bir (5) marģ-zārı kördüm. Yiri aķ kümüşdin, tofraķları ay pāredin, sebzeleri sünbül ve zaģferdin, cān-verlerini (6) közi yāķütdın, tişleri gevherdin, tilleri la‘ ldin. Bu ķandaģ cān-verler dip irdim. Hūdāy ta‘ ālā behişt bende- (7) -lerini miħmān ķıladurģen ķoylardur didi. ‘Ale’l-ħuşuş ol kişileri ki mecāzī ‘ālemde tā‘ atģa ġarışlık (8) ķılıp riyāzette māyil bolģuķlarını naşībesi turur. Eger ġāħlasa mu‘arrā bolup gāhī kebāb kilür, ġāħlagenleriģe (9) yirler. Bol ve ġāyet ķılmaslar. Bir loķmanı lezzeti ve ġalāveti herģiz kitmes didiler. Andın bir yirģe kildim. Taġt üzeside (10) İbrāhim ‘aleyhi’s-selām olturupdurlar. Barıp selām ķıldım. Pürsiş-cūyılıķ birle cevāb-ı selām birip Mi‘rāc’ını (11) mübārek-bādlik ķıldılar. Yā Muħammed bu kiģe bisyār uluģ kiģedür. Dost dostke ulanur. Hāģesi ķulıģa merħamet (12) ve şefķat ķılur kiģesi turur. Ümmetleriġiz ‘āciz ve ķaşır turur. Ān-heme cidd ü ceħd ķılıġ olarge iş bolsun didiler. (13) Andın ötüp

¹²³ Tāhā Suresi 1. ayet: Ey, insan! (20/1)

¹²⁴ Tāhā Suresi 2. ayet: mā (20/2)

yittinçi âsmânge yittim. Yaşıl zümürüddin irür. Anda bir ferişte kördüm kürsîde oturupdur. Anı uluğ- (14) -ligini şıfatını hisâb kıla'lmadım. Tört başı bar, her başıda dört yüzi bar, her kıaysı yüzi 'arşke bakıp (15) turar. Aytur ki: Ey Bâr Hudâyâ, Muhammed'ni ümmetlerini günâhını mağfîret kılgıl. Âteş-i düzağdın halâş kılgıl (16) diydür. Yana bir yüzi behiştker bakıp turar. Aytur ki: Ey Bâr Hudâyâ, cemî' ümmet-i Muhammed'ge behiş-i 'anber-sirişt yığıp (17) kılgıl dir. Yana bir yüzi aytur: Ey Bâr Hudâyâ, cemî' ümmet-i Muhammed'ge rahmet kılgıl diydür. Yana bir yüzide aytur: Ey (18) Bâr Hudâyâ, ümmet-i Muhammed'ni gürını kiñgrü kılgıl diydür. Andın bir kürsî kördüm ketteliği yitti âsmânça bar. Tifesi hâlî (19) turur. Birâderim aydılar: Bu bir uluğ ferişteni kürsîsi irdi. Sizge bî-ğürmetlik kıldı. Ol sebebdin ğazab-ı (20) İlahî'ğa giriftâr boldı. Qanatım birle bir urdum küh-ı Qâf'ını arkasıge tüşti didiler ve yana andın ötüp (21) ikki deryâ kördüm. Biride süt, biride ot aqar. Bu deryâlar mevcidin qorqtum. Andın ötüp Sidretü'l-Müntehî'ğa yittim. 'Acâyibât-

[492] (1) -larnı kördüm. Bir dıraht kördüm anı bülemligi aşı nihâyeti yoq. Her şâhıda bir ferişte bar. Birâderim Cebra'îl ol (2) dırahtnı tüpinde qaldılar. Yörünğ dip qollarıdın tutup irdim. Aydılar ki mañga mundın yoqarı ötmâqğa (3) fermân yoqtur didiler. Andın soñgra birâderim Mîkâ'îl qolumdın tutup alıp yördiler. Yitmiş miñg deryâ (4) kördüm. Her birini ketteliği uşbu 'âlemçe bar. Bu deryâlar deryâ-yı 'ilm, deryâ-yı hilm, deryâ-yı himmet, deryâ-yı hikmet, (5) deryâ-yı şefkat, deryâ-yı 'azamet, deryâ-yı şabr [ve] tevekkül mundağ deryâlar iken. Mundın ötüp birâderim Mîkâ'îl (6) öz menzilleride qaldılar. Mañga mundın yoqarı ötmekke fermân yoqtur didiler. Andın birâderim 'Azrâ'îl (7) cılavnı uşlap yördiler. Yana yitmiş miñg hicâb kördüm. Ol hicâblardın neçend miñg feriştelar çıkıp (8) selâm kıldılar. Cevâb-ı selâm birdim. Andın ötüp bir ferişte kördüm. Başı 'arş-ı mecîdde, ayağı tahte's-serâda, (9) ağızıda şürnı yiteklep turupdur. Közleridin yaş aqıp turadur. Eger bir qatresi bu 'âlemge tüşse (10) tamâm 'âlemnı ğarq kıladur. Ol ferişte Hazret-i İsrâfîl 'aleyhi's-selâm

irdiler. Sordum: Siz kaçandın (11) beri şürge mü'ekkil turur-siz. Aydılar: Vaqtı ki Âdem'ge secde kılnğlar dip fermân boldı. Secde kıldük. (12) Şunda mü'ekkil kıldı. Şundın beri ağzımge yiteklep turadur-min. Fermân boluşı hemân tevaqquf kılmay (13) dem sürer-min didiler. Sordum ki: Yâ birâderim, Hudây ta'âlânı dergâhıda sizdin nürânî ve fâzılraq ferişte (14) bar mu didim. Yâ Muhammed, o yan baqıñg didiler. Ol tarafke baqsam bir pâre ferişte turupdur. Nür-ı cemâli hergiz (15) ta'rif ve tavşifke râst kilmes. Eger bu ferişteni yüzini yitti âsmân feriştelerege körgüzse hemesi (16) savrulup kiter irdi. Andın ötüp yana bir ferişte kördim. Her kıysını bir bâzûsı 'arşdın hem uluğ. (17) Eger birige fermân bolsa yitti kat yir ve yitti kat âsmânı bir loqma kıılır irdi. Aldıge kilip selâm kıldım. Andın (18) ötüp livâ-yı cemâlu'llâhğa yittim. Yitmiş 'alem kördim. Her 'alemni sâyesi yitmiş miñg yıllıg yol turur. Min (19) aydım: Ey feriştelere, mini bu yirge hem-râh bolup alıp barıñglar. Olar aydılar: Yâ Muhammed, bizge mundın narı (20) öterge fermân yoqtur didiler. Andın hayrân bolup turup irdim. Refref kildi. Yaşıl zümürüddin, ortası (21) aq yâkûtdın. Anda olturdım. Ol hevâğa alıp çıktı. Barıp 'arşke yitkürdi. Anda hem 'acâyib ve ğarâyiblerni

[493] (1) kördüm. 'Arşnı altı yüz miñg pâyesi bar. Her pâyeside altı yüz miñg kıandil, her kıandilde altı yüz miñg (2) şehristân, her şehristânda altı yüz miñg sarây, her sarâyda altı yüz miñg öy, her öyde altı yüz (3) miñg şuffe, her şuffede altı yüz miñg taht, her tahtda çendân feriştelere kördüm ki hisâbını (4) bila'lmadım. Heme tesbîh tehlilğa meşğul irürler. Ol sâ'atde "Muhammed'ge [yâ Muhammed] 'arşğa çıkğıl dip nidâ kildi. Der- (5) -hâl na'leynni yişip 'arşke kıadem kıoydum. 'Arş üzreğa kildi. Hıtab kildi ki: Ey 'arş ni üçün (6) titrer-sin? 'Arş nâle kıldı ki: Hudâyâ Hudâvendâ, va'de kıılıp irdiñg ki Mi'râc kıçesi dostum Muhammed'ni (7) na'leynini ğubârı siniñg yüzünğğa tıgsün dip. Min ümîd-vârlıkde irdim. Hâlî habîbiñg na'leynini yişip (8) kilip kıadem kıoydı. Hıç ğubârı yüzümğa olturmadı didi. Anda hıtab-ı Hâzret-i İlâhî boldı ki: Yâ Muhammed, (9) na'leynni kıyğıl dip. Şol zamân

na' leyni kiydim. 'Arşnı ortasıge yittim. Refref köterip yitti miñg aq, (10) yitti miñg sarıg, yitti miñg yaşıl. Uşbu tarıka çendän çendän serā-perdelerdin alıp ötti. Refref hem (11) mundın öta'lmas-min dip tohtadı. Bu yirlerni heybetidin qorqtım. 'Aql u hüşum kitip heme a' zāmga (12) lerze turdı. Nā-gāh bir hoş-büy şimāl dimāgımga tigdi. Ağzımge bir qatre nimerse tamdı. Anı tatlıglik (13) lezzeti heme behiştga lezzet birür irdi. Anı yuttum hüşumge kildim. Tohtap ser secde koydum. Nidā kildi ey Muḥammed (14) mindür-min. Yana mindin özge bolmas kimdür kim min digey qavluhu ta' ālā ayttı: **"İnna'llāhe lā-ilāhe illā hüve rabbü'l- 'ālemîn."**¹²⁵ (15) Ya' nī mindür-min sini perveriş kılıp rızq birgüçi ve hem öldürgüçi. Bu nidānı işit ḥamd ü şenāga meşgül (16) boldum. **"Et-taḥiyyātu li'llāhi ve's-şalavātu ve't-tayyibātu"** didim. Nidā kildi ki **"Es-selāmu 'aleyke eyyühe'n-nebiyyü ve raḥmetu'llāhi ve berekātuhü"** (17) dip bu 'ināyet [ve] kerāmetdin hoş-vaqt boldum. Aydıam ki: Ḥudāyā, ümmetlerimğa bir nişāne tuḥfe alıp bargey. (18) Aydıam. Nidā kildi ki: **Es-selāmu 'aleynā ve 'alā 'ibādu'llāhi's-şālihîn** didi. Ya' nī her ni tilesenḡ tapar-sin. Mini (19) dergāhımda tayyār turur. Ey Muḥammed sini ümmetleriñg mini birlik ve barligimğa qabül kılıp İmān kiltürse min (20) ol bendemni āmürziş kılıp ve siniñg şefā' atinḡni naşīb kıılır-min dip nidā kildi. Bes mini Ḥudāy ta' ālā öziḡe ança yaqın (21) kııldı kim qavluhu ta' ālā: **kābe kavseyni ev ednā**¹²⁶. Ya' nī arada ikki yay arasıça qaldı belki andın yaqınraq

[494] (1) qaldı. Bu maqāmda Ḥazret-i Celāl eḥadiyyetni saldılar. Nidā kildi ki yā Muḥammed bisāt-ı raḥmetimdür dip başımın (2) qolı salıp qol köterip aydıam ki: Ḥudāyā, kıyāmet küni

¹²⁵Necm Suresi, 9. Ayet: Bu suretle o, peygamberlere) iki yay kadar, yahud daha yakın oldu da, (53/9)

¹²⁶Necm Suresi, 9. Ayet: Bu suretle o, peygamberlere) iki yay kadar, yahud daha yakın oldu da,(53/9)

bolsa mini ümmetlerim kıyası bisâtda olturguzur- (3) -sin dip. Nidâ kildi ki yâ Muḥammed ḥacetî ki tilediñg revâ kıldım. Ey Muḥammed sini ümmetleriñgni özge ümmetler dik şüretini mübeddel (4) kılmagey-min. Özgelerğa kılgan ‘uķûbetni olarğa kıлмаğay. Râḥat ve ferâğatları başkaldın ziyâde (5) birür-min. Barça kıavmdin yaḥşı bilip mağfıret kıılır-min didi. Ol sözleri ki mañğa ayttı. Özge peygamberlerge aytken (6) imes. Kıavluhu ta‘âlâ: **rabbenâ lâ tüziğ kılūbenâ ba‘de iz hedeytenâ**¹²⁷ aydım: Ḥudâyâ, miniñg ümmetlerimdin ğafletni kötergil. Nidâ kildi ki: (7) Ey Muḥammed, siniñg ümmetleriñgdin cemî‘ kıatıg düşvârlıknı köterdim. Râḥat ve ferâğatni hemedin ziyâde birür-min. (8) Kötermes işini buyurmas-min. Barça kıavmni yaḥşısı bilip raḥmet kıldım. Kıavluhu ta‘âlâ: **vağfir lenâ verḥamnâ ente mevlânâ** (9) **fenşurnâ ‘ale’l-kıavmi’l-kâfirîn**¹²⁸ dimeğim küstâhlik kıılmıgım irdi. Aydım: Ḥudâyâ, Âdem peygamberni yarattıñg, niçe nimerse (10) kerâmet kıldıñg. Evvel tofrağdın öz kıudretiñg birle rûḥ demide kıldıñg. Ferişteleri secde kııldurđıñg. (11) Sekkiz behiştini añğa birdiñg. Yana güneh-kâr kıılıp tevbesini kıabül kıldıñg. Nūḥ peygamberni du‘âsını müsteḥâb (12) kıılıp kıavmini helâk kıldıñg. Altı ay kimedede sağladıñg. Ḥâzret-i İbrâhim peygamberni Nemrūd’ını otıdın (13) necât birdiñg. Ḥâzret-i Dâvūd peygamberni kıolıda timürni mûm kıldıñg. Süleymân peygamberge mülk [ve] memleket pâd- (14) -şâhlıklar birdiñg. Tamâmı ins ve cin, dīv, perîleri anı fermânıda kıldıñg. Mūsâ peygamberge heybetliğ ‘aşâ (15) birdiñg. Her kıyası peygamberğa bir mu‘cize birip ‘azîz kıldıñg. Ey Bâr Ḥudâyâ, mañğa nime kerâmet kıılır-sin didim. Nidâ kildi ki: (16) Ey Muḥammed, Mekke

¹²⁷Ali İmran Suresi, 8. ayet: Ey Rabbimiz, bizi doğru yola iletidikden sonra kalblerimizi (Hakdan) sapdırma. (3/8)

¹²⁸Bakara Suresi, 286. ayet: Sen bağışla, bizi yarlığa, bizi esirge. Sen mevlâmızsın bizim. Artık kâfirler güruhuna karşı da bize yardım et. (2/286)

yiride sindin yetimrağ ğarīb kiři yoğ irdi. Bu iltifāt bu ‘ināyetlerni saŋga kıldım. Hıç (17) maħlūkke kılgan irmes irdim. Min sini yitti kat āsmāndın ötkerip ‘arş [ve] kürsıdın ötkerip (18) Kābe kavseyni ednā’ğa¹²⁹ yitkürdüm. Kalaç irdiŋ, Hadıce dik pādşāh hatun birdim. Özge peygāmerni bir tayıfege (19) peygāmer kıldım, sini cemī‘ ‘ālemğa vuħūş, tıyūr ve ins ve cinlerğa ber-güzıde kıldım. Ādem’ni şafıyyım, sini ħabībim didim. (20) Aŋga ferıştelerni secde kılgalı buyurdım. Mağşūdum sin irdiŋ zāhiri Ādem’ge irdi. Cemī‘ ferıştelerni (21) şalavātğa buyurdım. Sini özım birle turguzdım. Atıŋnı mini birle қоşup ayturlar. Mini bilip sini

[495] (1) bilmese kabūl kılmas-min. Ādem ataŋnı bir günāh birle behıştdın çıқardım. Siniŋ ümmetleriŋ (2) çendān çendān günāhı birle behıştğa kirgüzür-min. İbrāhim’ge Nemrūd’rı otıdın necāt birdim, siniŋ ümmet- (3) -leriŋğa düzağ otıdın necāt birür-min. İbrāhim’ğa illig şaħıfe āyet birdim, saŋga altı miŋ altı yüz (4) atmış altı āyet birdim. Nūħ’rı du‘ āsı birle kavmige ğazab kıldım. Siniŋ du‘ āŋ birle ümmetleriŋğa raħmet kılıur-min. (5) Özgelerni ‘ām kıldım. Sini ħāşşü’l-ħāş kıldım. Sin behıştğa kirmegünçe özge peygāmerler kirmes. Siniŋ (6) ümmetleriŋ kirmegünçe özge kavmler kira’lmaslar. Qur’ān heme kitābları ħulāşası ve zübdesi turur, saŋga (7) yiberdim. Saŋga kılgan luřf ve merħametni kimğa kılıpdur-min. Ey Muħammed, siniŋ ümmetleriŋ ‘ömrini kışka kıldım. (8) günāhı az bolsun dip. Siniŋ ümmetleriŋni keyin yarattım tofrağda köp yatmasun dip. Özge kavmge illig (9) vağt namāz buyurdım, siniŋ ümmetleriŋğa biş vağt namāz oқusunlar didim. Özge kavm Ka‘be’ğa (10) barmagünçe günāhını ötmedim, ħācetini revā kılmadım. Siniŋ ümmetleriŋ namāz-ı cum‘ anı oқusa Ka‘be’ni (11) ornıda günāhlarını öter-min. ‘Āşiler tevbe kılsa kabūl kılıur-min didi. Bu luřf [ve] ‘ināyetlerni işitip (12) besı şād-mān boldım. Secde-i şükr-i be-

cā kiltürdim. Ottuz miñg şerî' at, ottuz miñg tarîkat, ottuz miñg (13) haqqîkat sözini sözleşip könglüm ber-çarâr boldı. Ol eşnâda refref peydâ boldı. Yana köz yumup (14) açkunça ol perdelerdin ötkerip âsmândın âsmânge yitkürdi. Mūsâ 'aleyhi's-selâmge yittim. Sordılar ki: Yâ Muḥammed (15) ümmetleriñgizğa nime buyurdı. Min aydım: Biş vaqt namâz buyurdı. Rûze hacğa qudreti yitmese ornıda namâz-ı cum'a buyurdı (16) didim. Andın Ḥazret-i Mūsâ ve Ḥazret-i İdrîs 'aleyhüme's-selâm mini kuçağlarıge bisyâr dil-nevâzlık kıldılar. (17) Andın yir yüzige alıp tüştiler. Câbülkâ digen şehrge alıp bardılar. On miñg dervâzesi bar irdi. (18) Her dervâzeside bir ferişte mü'ekkil bu şehr kün çıqarda iken. Şehrni gavğâsı bolmasa âftâbnı şerefesi (19) heme 'âlemge işitilip zîr [ve] zeber bolur irdiler. Bular Ḥazret-i Şâlih peygamberni kavmidin iken kişini haqqıge (20) hergiz hıyânet kılmıslar. Hergiz ağrımaslar. Olarnı İmânge da'vet kıldım İmân kiltürdiler. Fâtiḥa'dın (21) bölek on sûre örgettim. Birâderim Cebra'îl Câbülsâ digen şehrge alıp bardılar. Ol şehr kün batarda iken.

[496] (1) Anı hem on ikki miñg dervâzesi bar. Her dervâzesige bir ferişte mü'ekkil. Olar Ḥazret-i Mūsâ (2) 'aleyhi's-selâm kavmleridin irdiler. Olarnı hem İmân-ı İslâm'ge da'vet kıldım. Olar hem İmân kiltürüp (3) müselmân boldılar. Andın birâderim Cebra'îl Ye'cüc Me'cüc'ni qaşıge alıp bardılar. Olarnı İmânğa (4) delâlet kıldım. Qabûl kılmadı. Andın beytü'l-maḥdis'ke alıp bardılar. Ol yerde burâk tutup tururdular. (5) Burâkğa mindim tarfetü'l-'ayn içide Baḥḥâ'ğa yitkürdi. Anda 'acâyib ve ğarâyiblerni kördim ve bir niçe kârvânı (6) kördüm. Tiveleri mindin hürküp boydasını üzüp her tarafğa kitti. Kârvân gavğâlaşıp tivesini (7) arqasından yol urdılar. Birâderim Cebra'îl aydılar: Yâ Muḥammed, bu kârvânların yahşısı hisâb barıñg. Nişânelerni (8) alıñg tañgla lâzım bolur didiler. Andın bir kârvânge yittim. Tivelerdin yükini tüşürüp başlarıge qoyup (9) yatur irdiler. Heme şirelerin alıp ser-nigün qoydum. Andın Ümmehânî'ni qaşıge kildim. Bu vâkı'a-ı hâlni hikâye (10) kıldım. Ümmehânî aydı: Ey Muḥammed, zinhâr bu vâkı'anı hikâye kılmıgıl. Qureyşiler sizni

yalғанçı dirler, mashara (11) tutup bî-hürmetlik kılurlar. Min aydım: Ey ‘ amme, ol Hudâyî ki mini rāstlikğa yiberüpdür-min. Min ança körgen (12) ve işitgenimi aytur-min. Pinhân sözlerni āşikārā kılur-min didiler. El-kıışsa Mi‘ rāc’dın yanıp irtesi (13) namāz-ı bāmdāddın kiyin Mi‘ rāc vāqı‘ asını şahābe-i rızvānu’llāhi ta‘ ālā ‘ aleyhim ecma‘ inlerge beyān kıldılar. Ol ki (14) dostān [ve] habībān-ı Hāzret-i Muḥammed Resūlu’llāh irdiler. Hoş-hāl [ve] hurrem bolup mübārek-bād kıldılar. İ‘ tiḳād- (15) -larımı ziyāde kıldılar. Ol ki müşrik münāfiḳ bar irdi. Bāver kılmadılar. Cehl şiddeti ziyāde boldı. Ba‘ zılar (16) tüşide körse körgendür didiler. Ba‘ zıları Hāzret-i Ebā Bekr-i Şiddīḳ’ nı aldılarige kildiler. Muḥammed uşbu (17) kısım sözlerini aytadur rāst mu ğalaṭ mu dir irdiler. Hāzret-i Ebā Bekr-i Şiddīḳ rażıya’llāhu ‘ anhu aydılar: Hergiz Muḥammed (18) yalğan söz aytmas didiler. Ḳureyş kāfirleri aydı ki: Biz Muḥammed birlen şart kılur-miz. Muḥammed beytü’l-maḳdis’ ni körgen (19) imes. Biz körgen Muḥammed’ din nişānelerini soralı. Eger rāst cevāb birse bāver kılur-miz. Bolmasa Muḥammed’ ni öldürelı (20) dip Ebū Cehl ‘ aleyhi’ l-la‘ ne cemī‘ kāfirlerini başlap Hāzret-i Ebā Bekr-i Şiddīḳ’ nı işiklerige kildiler. Aydılar ki: (21) Ey Ebā Bekr-i Şiddīḳ, Muḥammed uşbu kısım yalğan sözlerni aytur irmiş. Bir sâ‘ atde yitti āsmānnı heme feriştelerni

[497] (1) ‘ acāyibāt ve ğarāyibātlarını körüp kildim digenni hemesi yalğan imes mü dir irdi. Bu bî-şerm kāfirlerini (2) sözini işitip Hāzret-i Ebā Bekr-i Şiddīḳ rażıya’llāhu ‘ anhu aydılar ki: Muḥammed hergiz yalğan sözlemes. Hudây ta‘ ālānı (3) aytur didiler. Ḳavluhu ta‘ ālā: **in hüve illā vahyūy yūḥā**¹³⁰ min hıç ‘ acīb köymeydür-min. Muḥammed’ ni söziğa bāver kıladur-min. (4) Neçük kim Hāzret-i Cebra’ il ‘ aleyhi’ s-selām Sidretü’l-müntehı’ din tarfetü’l-‘ aynda kilürler. Yana barur Haḳ sübhānehu ve ta‘ ālā (5) bu ḳudretni peygamberige birse hıç ‘ acīb

¹³⁰Necm Suresi, 4. ayet: O, kendisine (Allahdan) ilkâ edilegelen bir vahyden başkası değildir.

imesdür didiler. Andın ureyş kâfirleri azret-i Resûl ‘aleyhi’s-selâm (6) aşlarıĝa kildi aydı ki: Yâ Muammed bu da‘ vâ ki ıla-siz hîç üccet bar mu? azret aydılar: Yâ Ebâ Bekr-i Şiddîk, (7) bu kiçe ‘arşnı tûpige yittim. Ey Bâr udâyâ bendeleriñdin kimdür ki bu Mi‘râc ılĝanıme bâver ılĝay ve kim (8) ılır didim. Nidâ kildi ki: Ol Ebû Bekr dip. ureyşiler aydı ki: Câbülkâ ve Câbülsâ’nı ve beytül-madis’ni kördim (9) dir-siz. Beyân ılınĝ didi. Be-fermân-ı azret-i İlähî azret-i Cebra’îl ‘aleyhi’s-selâm bu üç şehri anatlarını (10) üstide köterip alıp kilip körsetip turdılar. Her söz sorsa bakıp turup cevâb aydılar. (11) Kâfirler ayrân aldı. azret-i Resûl ‘aleyhi’s-selâm aydılar: Yana sizler üç nişâne aytay. Tañĝla kün (12) ıkar maalalde sizlerni kârvânlarıñdin kişi ni yirge yitipdür dip sordılar. Yitken yirni nişân birdiler. (13) Ol kârvân heme müşĝlerini başıda oyup yatur iken başıdn alıp su içip ser-nigün oydım (14) ve yana ikki kişi bir tiveĝa minip iken tive alıp birini olını sındurdu. âlî menzili ‘adyege yitkendür (15) didiler. Yana aydılar ki ilgeri bir küreñg tive kilür. İkki anı bar biri a, biri ara didiler. Kârvânlar munda (16) açan kilür didi. Tañĝla kün ıkar maalalde bâzârdın kirer didi. Derâl Ebû Cehl ‘aleyhi’l-la‘ ne kişi buyurdu ki: (17) Kârvân bir kiçe kündüz te’îr ılıp kilsün. Muammed’ni yalĝançı ılalı didi. Ol kişi barıp kârvânge (18) aber birdi. azret-i a ta‘âlâ küñge emr ıldı ki kârvân şehрге kirmegünçe yörmeĝil dip. azret-i Cebra’îl ‘aleyhi’s- (19) -selâm kilip bu sözni aberini azret-i Resûlu’llâh ‘aleyhi’s-selâmĝa ayttılar. Ebû Cehl’ge kişi yiberdi- (20) -ler ki kârvânıñĝa kişi yiberĝil, kilsün mini yalĝançı ılĝalı totatıp-sin. udây ta‘âlâ sini yalĝançı (21) ılĝalı küñni totatıpdur. Sini kârvânıñĝ kirmegünçe kün yörümes didiler. Ebû Cehl kişi buyurdu ki:

[498] (1) kârvân tün yörmeyde kirsün dip ehl-i kâfile tün yörmeyni aĝlap yolge revân boldı. El-ıssa şehir vatinde yitip (2) kildi. Ebû Cehl bularnı kiçesi kirĝüzgeli dervâzede salap turup irdi. Dervâzeni açtı kirey (3) digende bir şerefe ‘aîm peydâ boldı. Heme alk bî-hüş

boldı. Kün çıkar vaktide hüşige kilip dervâzedin (4) kirdi. Ebū Cehl'ni ānfheme kılğan tedbiri vuķū' ge kilmey şermende boldı. İrâde-i ezeliñi taķdîrinçe boldı. (5) Hâzret-i Hâķ sübhânehu ve ta'âlâni ķudretini Hâzret-i Muħammed 'aleyhi's-selâmni mu'cizelerini hâşş u 'âm bildiler. (6) Dostlar hoş-hâl düşmenler maħzûn boldılar ve bi'llâhi'l-'işmeti ve't-tevfîķ va'llâhi'l-ħamd ve's-şenâ. (7)

Atmışınçı kışsa Bedr cengini beyân-ı vâķı' asıdur.

Kaçan kim Hâzret-i Resûl şalla'llâhu 'aleyhi ve sellem (8) Mekke'din Medîne'ge hicret kıldılar ikki yılğaça uruş bolmadı. Üçünçı yılı Bedr cengi, törtünçı yılı Uħud cengi, (9) bişinçı yılı Bedrû's-şuğrâ uruşı boldı. Altınçı yılı 'âmü'l-cizye boldı. Yittinçı yılı 'Umretü'l-ķazâ boldı. Mundın soñg (10) sekkizinçı yılı Mekke feth boldı. Toķķuzunçı yılda Hâzret-i Ebâ Bekr-i Şiddîķ mevsûmğa uluğ boldılar. Onunçı yılı ħüccetü'l-vedâ' (11) boldı. Ammâ Bedr cengiğa sebep ol irdi ki Hâzret-i Cebra'il 'aleyhi's-selâm ħaber birdiler. Kim Şâm'dın Mekke'ğa sūdâgerler (12) arfa buğday üzüm yüklep kiledür. Şaħâbelerge aytıñg olarnı aldıge barsunlar didiler. Şaħâbeler çıkıp (13) yolge revâne boldılar. Bularda şilâħ yoķ irdi. Ebū Cehl-i la'în bular kitkenini añglap münâdî kıldurdı ki tayaķ (14) tutķunça ķuvveti bar kişi şehrdin çıkısun dip heme ħalk çıkıtlar. Bir künlüğ yirge bardılar. Ebū Cehl aydı: Bedr (15) ķuduğını lebigе baralı, naķâre ve surnây çalıp çağır içey dip irdi. Kârvânlar uçrap ķaldı. Heme mällarnı (16) aldılar. Ĥasan ibni Şerîf digen aydı ki kârvânı alıp murâdımızğa yittük ķaytalı didi. Ebū Cehl ķabûl kılmay (17) şarâb içgeli olturdı. Hâzret-i Resûl 'aleyhi's-selâmğa ħitâb kıldı ki: çıkıp kâfirler birlen ceng (18) kılıñglar dip. Bu sözlerni şaħâbelerge aytıp irdiler. Şaħâbeler aydılar ki bizde şilâħ yoķdur. Ĥabbe cüş (19) çıkķanımız yoķ didiler. Ĥavluhu ta'âlâ: **yücâdilüneke fi'l-ħaķķı ba' de mâ-tebeyyene ke'ennemâ yüsâķüne ile'lmevti ve-ħüm**

yenzurüne¹³¹ (20) Bular kârvânı urğalı kilip irdiler. Kâfirler birle ceng kılmakğa fermân boldı. Qavluhu ta‘âlâ: **iz entüm** (21) **bi'l-‘üdveti’d-dünyâ ve hü[m] bi'l-‘üdveti’l-ku[ş]vâ**¹³² Kâfirler sunı tutup aldılar. Mü’minlerdin köp kişi ihtilâm boldı.

[499] (1) boldılar. Ğusl kılmakke su tapmadılar. Hâzret-i Resûl-i Ekrem şalla’llâhu ‘aleyhi ve sellemğa aytıp irdiler. Teyemmüm birle namâz (2) buyurdılar. Şeytân kilip vesvese kıldı ki cenâbetde namâz kıldıñlar dip. Mü’minlerni köñgli müşevveş boldı. Hâk ta‘âlâ (3) yamğur bulutı yiberdi. Yamğur yağdı. Sular aqışke başladı. Ğusl kılip cengğa muqayyed boldılar. (4) Bir kâfir ma‘reke meydange kirdi. Feryâd kıldı ki ey Muhammediler min andağ mübârizdür-min ki barıñg, qorquñg, (5) ünüñg kilgıl, ünüñg qorquñg, yüzüñg kilgıl didi. Ol vaqtda mü’minlerge feth-i nuşret birgeli feriştelar (6) kildiler. Âdem şüretide bolup feriştelar aytur irdiler ki sizler cem‘ boluñgılar. Sizlerge feth-i nuşret (7) turur. Bu sözdin müselmânlar dil cem‘ boldılar. Ol eşnâda bir pârça bulut heväge çıqtı. Zencîr âvâzı işitildi. (8) Hâzret-i Cebra’îl kilip aydılar kim: Yâ Muhammed, ol bulutlar melâ’ikeler leşkeri turur. Mü’minlerge yârî birgeli (9) kilgen didiler. Ol eşnâda üç kâfir ma‘rekege kirdi. ‘Atebe Şeybe Velîd müselmânların Hâzret-i ‘Alî (10) Emîr ‘Ubeyd Harrâc meydanda rû-be-rû boldılar. Bu üçevlen üç kâfirni öldürdiler. Andın Hâzret-i Resûl’llâh (11) bir avuç tofrağ saçtılar. Kâfirler közini ovalap qaldı. Müselmânlar tîğ tartıp kâfirlerni öldürüşğa (12) başladılar. Bir pâre kâfirler qaçqalı yüzlendi. Ebû Cehl kıçkırdı ki qorqmañgılar. Muhammed’ni halkını tutup (13) bağlap Mekke’ge barur-miz dir irdi. Müselmânlar Hâzret-i Hâk ta‘âlânı i‘âneti birle

¹³¹Enfal Suresi, 6. ayet: “Hak apaçık meydana çıktıktan sonra bile onlar bu hususta, sanki gözleri göre göre ölüme sürülüyorlarmış gibi seninle mücâdele ediyorlardı” (8/6)

¹³²Enfal Suresi, 42. ayet: O vakit siz vâdinin yakın kenarında, onlar (düşmanlar, aynı yerin) en uzak bir kıyısında. (8/42)

kâfirlerini köpini öldürdiler. (14) Bir pâresi müselmân boldı. Hâzret-i Mîkâ'îl kilip Ebû Cehl'ni bir urdılar, atdın uçup kitti. 'Abdu'llâh (15) ibni Mes'ûd kilip kögsige minip başını tenidin cüdâ kıldılar. Aydılar ki: Ey hâlâyıklar, Ebû Cehl'ni be-đarb-ı şemşîr (16) öltürdük. Devlet devlet hânedân Muḥammed ve âl-i Muḥammed, tîğ tîğ-ı Muḥammed Resûlu'llâh dip hemege ma'lûm kıldılar. Heme (17) dostlar şâd, düşmenler ğam-ğîn boldı. Cemî' ğanîmetlerni alıp mü'minlerge birdiler. Gedâlar ğanî boldı. Her (18) müselmânge kırk refîh altun gümüş birdiler. Ammâ Emîr 'Abbâs'ke seksenğa yitedürgen refîh buyurdılar. (19) Ol aydı: Yâ Resûla'llâh, mañğa ni üçün seksen refîh mâl buyurdıñız didiler. Aydılar: Sin mindin toğkan şabîni¹³³ taşlap (20) köp cefâlar kıldıñg. Andağ bolsa hem âhîri müselmân boldıñg. Anı üçün seksen refîh altun buyurdum (21) didiler. Rivâyet-i 'âlimân-ı târîhdür ki ân-hâzarat 'aleyhi's-selâm Bedr ğazâtında Kureyş kâfirlerini tutup

[500] (1) bağladılar. Alar bâbıda şahâbeler birlen meşveret kıldılar. Hâzret-i Ebâ Bekr-i Şiddîk aydılar: Yâ Muḥammedâ ve yâ Hâbîbu'llâh (2) bular hemeleri sizni qarındaşlarıñız turur. Bul vaqt öldürmesünler. Zîrâ ki dâlâlet birlen kitmesün. (3) Bulardın fidye alsunlar. Hâzret-i 'Ömer rażıya'llâhu 'anhu aydılar ki hemesini katl kılsunlar. Kâfirler kim bolsun müselmânlarını (4) Allâhu ta'âlâ öz hıżâne-i ğaybıdın ğanî kıtur. Bes Cenâb-ı Resûl şalla'llâhu 'aleyhi ve sellem aydılar: Şahâbeler faķîrdür. Be-meşveret-i (5) Şiddîk-ı Ekber rağıya'llâhu 'anhu fidye muķarrer boldı. Haķ sübhânehu ve ta'âlâ 'itâb birlen uşbu âyetni yiberdi. Kavluhu (6) ta'âlâ: **lev lâ kitābu mine'llāhi sebeķa lemesseķum fimā aḥaztüm 'azābü 'azīm** Ol bâ'ışdin ân-hâzarat şalla'llâhu 'aleyhi ve sellem (7) olça mâlını helâl bildiler va'llâhu a'lemü bi's-şavâb.

¹³³metinde şabîğ şeklinde geçmektedir.

Atmış birinçi kışşa Uḥud cengini beyānidur. Rivāyet kılıp- (8) -durlar ki kâfirler Bedr cengidin yanganda Şām'dın kilğan barça sūdā-gerlerini mālını çerig şilāḥıge (9) ḥarc kılıp irdi. Māl igesige pul birmediler. Māl igeleri barıp irdi. Ḥatunlarığaça yığıp köp leşker cem' boldı. (10) Ḥazret-i Cebra'il 'aleyhi's-selām ḥaber kıldılar. Ḥazret-i Resūlu'llāh müselmānlarge kiŋgeştiler. Müselmānlar aydılar ki: Biz ol kâfirlerini aldığa ötrü çıkalı didiler. Medīne'ğa kirgüzmeli didiler. Ḥazret-i Resūl 'aleyhi's-selām aydılar ki: Medīne- (11) -din çıkmas-miz didiler. Şahābeler Bedr cengide yüreklenüp irdiler. Olar ötrü barmaḥnı ma'kül kördiler. (12) Ḥazret-i Resūl hiç bahāne tapmageydiler. Ammā perīşān-ḥāl irdiler. Şahābeler aytken sözlerige peşimān yip (13) aydılar ki yā Resūl sizni köŋlüŋizni ḳandaḡ ḥāhlasa şundaḡ bolsun didiler. Anda aydılar ki (14) peygamberlerge yaraḡlanḡandın keyin ceng şilāḥını yaşmaḡ revā irmes didiler. Andın hiç 'ilāc yoḡ dip (15) Uḥud taḡıge çıktı. Arḳa birip turdılar. Ol taḡnı arḳası birlen kiledurḡan yolını toşkalı 'Abdu'llāh (16) Cabīr bile yitmiş ḳadir-endāznı buyurdılar. Zū'l-fiḳār Ḥazret-i Resūlu'llāh'nı ḳollarıda irdi. 'Abdu'llāh Cabīr'ğa (17) birdiler. Ol aydı ki: Mın bu Zū'l-fiḳār birlen kâfirlerini uray dip özige binā ḳoyup sivinüp ma' rekege kirdi. (18) Pehlevān yürüşleri dik yürüş kılıp ikki ḳollarını taşlap yördiler. Ḥazret-i Resūlu'llāh mundaḡ (19) yürüşni Ḥudāy ta'ālā mundın özge yirde ḥāhlamas didiler. Zū'l-fiḳār'nı bir yüzide **naşrun mina'llāhī ve fetḥun ḳarīb** (20) **ve beşşiri'l-mü'minīn**¹³⁴ irdi. Bir yüzide ...¹³⁵ irdi. Ol kün Mekke- (21) -lig Bedr cengini öçini almaḡ için ḥatunları ve balalarığaça alıp kilip irdiler. Ḥarbe kıldılar. Kâfirler

¹³⁴Saf Suresi, 13. ayet: Allahdan nusret ve yakın fetih (dir). (Habībim) sen mü'minlere (bu nusreti ve fethi) müjdele. (61/13)

¹³⁵ ayet ya da hadis deḡil

[501] (1) hem cengğa muqayyed boldılar. Ebū Süfyān'ın ħatunı yaĥşı ser ü pālar kiyip ma' rekege kirip ötrü bardı. Bir pāre (2) ĥalk bu ħatunı tutup alay dip irdi. 'Abdu'llāh Cabīr men' kıldı. Aŋga onamadılar. Ol ħatunı ħolaşıp bardı- (3) -lar. Yörmey munda ħalıp irdi. Kāfirler vaĥtni ġanīmet kılıp ħalġan müselmānları ħaçurdı. Müselmānlar (4) yitmiş kişini şehīd kıldı. Yitmiş kişini yaralığ kıldı. Bir kāfir kilip Ĥazret-i Resūl'illāh'ke taş attı. (5) Be-taĥdīr-i İllāhī ötrü tişlerige tigdi. Tişleri şehīd boldı. Ĥazret-i Resūl 'aleyhi's-selām tişlerini şehīd (6) bolmaġını bā' işi ol irdi ki bir kün Ĥazret-i 'Āyişe-i Şiddīka rażıya'llāhu 'anhā iş kılıp oturup irdiler. İgne- (7) -leri yirġa tüşti. Tapa'lmay turup irdiler. Ĥazret-i Resūl'illāh işikdin kilip oltuġanları (8) zamān tişlerini rüşenliġı bile igneni tapıp aldılar. Ayttılar ki: Ey 'Āyişe, mini tişimni rüşenliġıdın (9) igneni tapıp aldıŋız dip özlerige temennā kıldılar. Ol bā' işdin tişleri şehīd boldı dipdürler. (10) El-ķıssa Şeytān-ı la' İn feryād kıldı ki āġāh ve dānā boluŋlar. Muĥammed öldi, ħutulduŋlar dip İslām ĥalkı (11) üç bölündi. Bir bölekni kāfirler öldürdi. Bir bölekini tutup aldılar. Bir böleki Ĥazret-i 'Oşmān rażıya'llāhu 'anhu bile (12) tört künlüg yirge ħaçtılar. Ĥazret-i Resūl 'aleyhi's-selām şehīd boldı dip ĥayāl kıldılar. Şāĥābelerdin (13) birleri aydı ki min ān-ĥazarat 'aleyhi's-selāmni tirig kördüm. Mübārek aġızları ħan iken aġızlarıdın (14) aġġan ħannı yirge tamuzmay yüzlerige sürüp mini ħanım yirge tamsa ħıyāmetġaça yirdin giyāh ünmes (15) dip ayttılar didiler. Ol kişi kilip Ĥazret-i Ebā Bekr-i Şiddīk'ġa ve Ĥazret-i 'Ömer'ġa vāķı'anı beyān kıldılar. Olar ġamda (16) irdiler. Şād boldılar. Ĥazret-i Resūl yok bolġanlarıdın soŋ bizge tiriglik lāzım imes dir irdi- (17) -ler. Bu ĥaberni işitip ĥoş-ĥāl boldılar. İstep ān-ĥazaratnı tafıp atke mindürüp aldılar. (18) Kāfirler körüp Muĥammed tirig iken dip ĥamle kıldılar. Semak ibni Ĥaraşe digen bir kimerse bar irdi. (19) Kāfirlerini urup ħavlap ħanını cūy cūy kıldı. Selmān-ı Fāris Ĥazret-i Resūl 'aleyhi's-selāmni ħaşlarıge (20) kilip ħaysı ħarafdın oġ kilse ħalkān bolup sīnelerini tutar

irdiler. Hâzret-i ‘Alî rağıya’llâhu ‘anhu kâfırlerni (21) kırıp kaçurup kiler irdiler. İbni ‘Abbâs tizginni tutup yiteklep kilür irdiler. Hâzret-i Cebra’îl

[502] (1) ‘aleyhi’s-selâm kilip aydılar: Behişt her küni yitmiş mertebe Selmân-ı Fâris’ni ârzû kıılır didiler. Hâzret-i ‘Alî hem (2) yağşı hığmetler kııldılar didiler. El-kıışsa kilip bir tađe tarmaşıtlar. Atları çıka’lmadı. Mübârek ayağlarını (3) Hâzret-i ‘Alî’ni arđalarıge koyup çıkıtlar. Tifede olturdılar. Şağâbelerni hemeleri cem‘ bolup bolđan (4) işlerge râzî bolup eğrâflarıda olturdılar. Ol ešnâda Hâlid bin Velîd kâfir irdi. Ol közlerige (5) köründi. Münâcât kııldılar ki: İlâhî Hıudâvendâ, mü’min bendelerinđni bu kün Hâlid’ni qolige birseñg (6) hemesini öldürür dip ğam yir irdiler. Hıudây tebârek anı köñlige bir qorqunçı saldı. Hâlid tağnı tegiğa (7) kilip feryâd kııldı ki Muđammed öldi mü tirig bar mu dip. Hâzret-i ‘Ömer turup tirigler didiler. Hâlid ayttı ki (8) ey ‘Ömer siniñg sözünđge onar-min. Ol ‘izzet hürmet ki bizdedür sizlerde yođ didi. Hâzret-i ‘Ömer aydı- (9) -lar: Heme ‘izzet âb-rüy bizdedür sin dik kâfırde yoğdur. Biz ölgenlerimiz behiştke barur. Sin dik (10) kâfırlerni ölgeni dūzađke barur didiler. Hâlid ayttı ki ey ‘Ömer imdi qalđan işler Bedrü’s-şuğrâ’da ma‘lûm bolsun (11) dip kitti. Andın kiyin Hâlid’ni heme leşkeri arqasıdın cönedi. Hâzret-i Resûl ‘aleyhi’s-selâm tağdın tüşüp (12) ser-hisâb barsalar neçend şağâbeler şehîd bolupdurlar ve bi’llâhi’l-‘işmeti. **Atmış ikkinçi kıışsa Emîr Hâzma-i (13) şâhib-kırânı şehîd bolđanlarını beyânıdır.** Ebî Süfyân’rı bir qulı bar irdi. Mü‘azm ibni ‘Ady digen (14) hatunı aydı ki mañga çaker bolup Uđud cengiğa barıp Muđammed’rı yâ ‘Alî’rı yâ Emîr Hâzma’rı öldürüp kil. Min sini (15) âzâd kılay. Köp altun kûmüş birey bil ki özim hem yitkey. Ol qul aydı ki Muđammed’ge qol ve köz yitkürmes-min. (16) Teñgri ta‘âlâ anı yârıdır. ‘Alî’ge hem qol yitkürmes-min. Ol Hıudâ’rı şîridür. Emîr Hâzma qarı turur. Anı öldürüp (17) qanını içey didi. Hâzret-i Resûl ‘aleyhi’s-selâm hasbüna’llâhu ve ni‘me’l-vekîl vağtı ki Uđud cengi bolmasdın burun Hâzret-i (18) Resûlu’llâh’ğa hâber boldı ki Uđud tağıge yitmiş miñg kâfir leşkeri cem‘ bolupdur dip

ve uşal Uhud'da (19) ceng boldı. Cengde bu kıl yolını alıp turdı. Emîr Hamza kâfirlerini kolap kilür irdiler. Bu kıl billeriğe (20) nîze saldı. Bu yanlarıdın ötüp çıktı. Atдын yıkıldılar. Bu kıl qarınlarını yarıp cigerlerini kisip (21) ve kulağ ve burnılarını kisip tifeke tirip qanlarını içip yüz ve köziğe sürtüp kitti.

[503] (1) El-kışşa Emîr Hamza'nı yitmiş ikki päre kılıpdur. Her a' zâlarıge bölek bölek cenāze okudılar. Bilbaqlarığa (2) lette ulap kefen kıldılar. Andın Hāzret-i 'Alī'ni Medīne'ğa haberğa yiberdiler. Ol vaqtı ki Şeytān-ı bed-baht Muḥammed öldi dip haber birdi. Medīne'de Bibi 'Āyişe (3) başlıg tamāmı mazlūmlar Hāzret-i Resūl 'aleyhi's-selāmı ta'ziyyetlerini tutar irdiler. Hāzret-i 'Alī'ni (4) körüp sordılar. Ān-ḥazarat barlar didiler. Hemeleri hoş-vaqtlıkdin bī-hüş boldılar. Ol (5) ešnāda bir ḥatunı atasını ölügini alıp kildiler. Ol ḥatun aydı: Atam Hāzret-i Resūlu'llāh'ni (6) fedā bolupdur dip bī-dimāg bolmay ve yana ağasını ölügini alıp kildiler. Anğa hem bī-dimāg bolmadı. (7) Hemesi ölse hem Resūlu'llāh'ğa taşadduğ bolsun didi. Qaçan ki Hāzret-i Resūl 'aleyhi's-selām Medīne'ge (8) kildiler. Medīne'ni ḥatunları hemesi ölügleriğe yıglaştılar. Emîr Hamza'ge yıglar kişi yok irdi. (9) Olarnı qarındaşları bolsa ta'ziyyetlerini tutar irdi didiler. Bul sözni ḥatunlar işitip öz ölüg- (10) -lerini qoyup Emîr Hamza'ğa yıglaştılar. Ol zamāndın bul zamānge kişini ta'ziyesini tutmaq mübāh boldı (11) va'llāhu a'lem.

Atmış üç ünçi kışşa Bedrū's-şuğrā'nı beyānı.

Hāzret 'aleyhi's-selām Uhud cengidin yandılar. (12) Kāfirlerğa qaḥtılıg belāsını tilediler. Mekke yaman qaḥtılıg boldı. Qurup aqarıp qalgen süngeklerni (13) töyüp meydelep yidiler. Bir bir loqma üçün bir birlerini öldiler. Bu ešnāda ceng künleri yakın boldı. (14) Kāfirler ayttı ki kimdür ki Muḥammedīlerni qorqutup arasıge şuriş salğay her kim bu işni kılsa on (15) tive bireli didi. Ol arada Na'im ibni Mes'ūd digen bir kimerse bar irdi. Bu işni min kılay dip va'de (16) aldı. On tiveni min alay dip Medīne'ğa barıp feryād kıldı ki ey Medīne ḥalkı

biliñgler ve āgāh boluñg (17) -lar Mekke’de bir ir atlıg kiři kalmadı. Heme yolge çıkıp kiledür. Olarğa tiñg kila’lmas-sizler. Aldını tüşüñg didi. (18) Bu sözdin Medīne halkı korqtılar. Hāzret-i Resül ‘aleyhi’s-selām ān-heme aydılar ki Mekke’ğa baralı dip hiç kimge (19) ma’kūl bolmadı. Qavluhu ta’ālā: **fel-yuqātil fi-sebīli’llāhi**¹³⁶ **illā nefseke ve harrizi’l-mū’minīne ‘ase’llāhu en-yeküffe be’sellezīne** (20) **keferū**¹³⁷ Hāzret-i Resül şalla’llāhu ‘aleyhi ve sellem öyga kirip yarağ kiydiler. Yalguz atlandılar. Ol zamān (21) Cebra’ıl ‘aleyhi’s-selām bu āyetni kiltürdiler. Qavluhu ta’ālā: **yā eyyühe’n-nebiyyü harrizi’l-mū’minīne ‘ale’l-ķitāl**¹³⁸ ya’ nī müselmānları

[504] (1) cengge māyil kılğıl. Anda Hāzret-i Resül ‘aleyhi’s-selām derece-i şehīdlikni beyān kıldılar. Andın yitmiş (2) kiři birle atlanıp Yuñme bāzārıge kildiler. Sūdā kılur irdiler. Kāfirleri mālını gāret kılıp (3) aldılar. Kāfirler korqup ötrü çıka’lmadı. Bī-ceng ve bī-cedel olça mālları aldılar. Şahib ve selāmet (4) yandılar va’llāhu a’lemü bi’s-şavāb.

Atmış törtünçi kışsa ‘Āmmü’l-cizye beyānidur.

Hicretni altınçı yılında Hāzret-i (5) Resül ‘aleyhi’s-selām hacğa çapduğ kıldılar. Yitmiş tive kurbānlıķke tayyār kıldılar. Ol vaķt (6) her kim hacğa kilse yitmes irdi. Minim yita’lmas-min dip gümān kılıp irdiler. Medīne’din üç (7) kiři birle atlandılar. Semūz atlıg bir dıraħtnı tegige tüştiler. Neçük kim Hudāy ta’ālā yarlıķar. (8) ‘Arab’ nı uluğlarıdın tört kiři yıgıldılar. Hāzret-i Resūli’llāh ve Hāzret-i Ebū Bekr birle kiñgeştiler (9) ayttılar: Yā Resūli’llāh, biz barçamız sizge muñi’dür-miz. Emr ve nehyelerini be-cān [ve] dil qabūl kılur-miz. (10) Hāzret-i ‘Ömer,

¹³⁶Nisa Suresi, 74. Ayet: “Kim Allah yolunda öldürülürlerse ...” (4/74)

¹³⁷Nisa Suresi, 84. ayet: “ ... Sen nefsenden başkası ile mükellef olmazsın. Müminleri de teşvik et. Umulur ki Allahu Teala o kafirlerin savletini def eder.” (4/84)

¹³⁸Enfal Suresi, 65. ayet: Ey peygamber, mü’minleri harbe teşvik et. (8/65)

Sa‘d bin Enşâr’ını bular hem barçaları turup aydılar: Yâ Resûla’llâh, eger ‘Adengâça barsaŋız (11) hem biz hem barur-miz didiler. Hâzret-i Resûlu’llâh ayttılar ki: bular mini öz a‘zâm tururlar. Andın (12) köçtiler. Hâber kildi ki Mekke halkı sizlerni kilganiŋızlarnı işitip çıkıp yolnı tüşüpdür dip. (13) Hâzret-i Resûl ‘aleyhi’s-selâm bu yolnı tüşkan bolsa yana bir yol birle baralı didiler. Bir kimerse turup min (14) yaŋşı yol biledür-min. Başlap baray didi. Ol yol birle Cezîre’ğa yittiler. Hâzret-i Resûl-i Ekrem (15) şalla’llâhu ‘aleyhi ve sellem anda tiveleri çöküp yattı. Turğalı onamadı. Bu yirğa tüştiler. Kâfir- (16) -lerge hâber yitti. Kömekler yığıp kildi. Müselmânlar yarağsız kilip irdiler. Kâfirler taş birle (17) urdı. Aydı ki: Muḥammed ceng kılmaidur. Ni işke kilipdür dip Mes‘ûd digenni ilçi yiberdi. (18) Müselmânlar aydılar: Bizler hac kılıp qurbânlik kılıp uruğ toğkanımıznı köрмаğğa (19) kildük didiler. Mes‘ûd kaytıp barıp ayttı ki Muḥammed’ni sizlerge yamanlığı yok iken (20) bu kısmı işlerge kilipdür didi. Mekkeligler ayttı: Biz siniŋ ilçilikke yibersak sin (21) barıp Muḥammed birle bir bolup kilipsin dip urdılar. Yana bir kişi yiberdiler. Ol hem

[505] (1) uşbu sözni ayttı. Aŋğa bir tive birdi. Ol kişi aydı ki Muḥammed’ni sizlerge yamanlığı yok. Anı ağırtmaŋ- (2) -lar. Mini sözümgе kirmesiŋler min barıp Muḥammed’ge buluşur-min. Eger Muḥammed Mekke’ğa ihtiyâr kılsa küç birle hem kirer (3) didi. Andağ bolsa yol bireli. Be-şart bir niçe işler bar. Ol şartlarını biri ol ki kaytganda (4) yaŋşılık birle kaytsa bizdin âdem almasa anı birle kilgan kişilerdin munda tura[r]-min dise (5) talaşmasun dip ilçi yiberdi. Bul kişi Hâzret-i Resûl ‘aleyhi’s-selâmı kaşlarıge kildi. Şahâbeler (6) hemeleri şaf tüzep turdılar. Kilgan ilçi aydı ki: Ey Muḥammed, bul vaqt Mekke yiri kahtlıkdür. (7) Siz mundağ debdebe ve ‘aş‘aşe birle barsaŋız heme halk sizge irkeşip kiter. Bizni kişilerimiz sizni (8) birle baray diseler qabûl kılmaŋ. Sizni kişiniŋizdin munda qala dise talaşmaŋ. Bu kişi hûb bolur (9) didiler. Andağ bolsa bul sözge haţ biriŋ didi. Şol zamân haţ kılıp mühr basıp birdi- (10) -ler. Ol maḥallde Süheyl digenni oğlu müselmân bolup

atasıdın kaçıp Hâzret-i Resûl ‘aleyhi’s-selâmın (11) kaşlarıge kilip irdi. Atası kilip oğlını yaqasıdın tarttı. Şahâbeler arage kirer boldılar. (12) Süheyl ayttı ki haṭnı hâlâ bitip hâlâ talaşur-sizler didi. Oğlı aydı: Min müselmân boldum. Kâfirlerge (13) birmenġler didi. Hâzret-i Resûl ‘aleyhi’s-selâm şabr kılınġlar. Biz alar birle ‘ahd kıluşup irdük didiler. (14) Ebâ Bekr-i Şiddîk’ke yalbardı ki mini ol kâfirni qolıdın halâş kılınġ dip. Hâzret-i ‘Ömer’ge aytgıl didiler. (15) Hâzret-i ‘Ömer’ge ayttı. Hâzret-i ‘Ömer ayttılar: Biz hememiz Muḥammed ‘aleyhi’s-selâm âdemleridür-miz. Ol kişini ḥ’âhiş- (16) -leriçe bolmaq kirek didiler. Barıp Hâzret-i ‘Osmân’ge ‘arz kıldılar. Hâzret-i ‘Osmân barıp ân-ḥazaratke (17) ‘arz kıldılar. Bizdin bir âdem kaçıp kâfirlerge ölse biz anı yoqlamas-miz. Bu kaçıp müselmân (18) bolup bizge ötti. Bizge dâhil boluşı birle bizni âdemimiz boldı dip birmediler. Bul söz ḥüccet (19) boldı. Mekke’ni ṭavâf kılıp yandılar. Medîne’ğa kilürde Mekke bile Medîne arasında bul âyet (20) nâzil boldı. **Bi’smi’llâhi’r-raḥmâni’r-raḥîm innâ fetahnâ leke fetḥan mübînâ lî yaġfira leke’llâhu mâ teḳaddeme min zenbike** (21) **ve mâ te’ehḫara ve yütimme ni’metehu ‘aleyke ve yehdiyeke şırâtan müsteḳîma**¹³⁹ El-kışşa Medîne’ğa bardılar. Soṅki yılı yana Mekke’ge

[506] (1) kildiler. Mekke ḥalkı utru çıqtı. Hâzret-i Resûl-i Ekrem şalla’llâhu ‘aleyhi ve sellem Mekke-i Mu‘azzama’nı ṭavâf kıldılar. (2) Qurbânlıklar kılıp yandılar. Ol kün Hâzret-i Resûl-i Ekrem şalla’llâhu ‘aleyhi ve sellem üç siviñ boldı. (3) Biri İmâm Ca’fer-i Ṭayyâr’nı kilmaqları, biri fetḥ-i Ḥayberî biri Rûm ḥalkı Fârs ilige ġâlib kilġanı (4) va’llâhu ta‘âlâ a‘lemü bi’ş-şavâb.

Atmış bişinçi kışşa ġalebetü’r-Rûm’nı beyânı.

¹³⁹Fetih Suresi, 1.-2. ayet: Biz hakıykat sana (Hudeybiyye musaalehası ile) apâşikâr bir feth (-u zafer yolu) açdık. (Bu), geçmiş ve gelecek günâhını Allahın yarlıġaması, senin üzerindeki ni’metini tamamlaması, seni (bu sayede) doğru yola iletmesi içindir. (48/1-2)

Andağ rivāyet kılıpdur¹⁴⁰ (5) ki sekkizinçi yılı tamām bolğandın sonġ Hāzret-i Resūl ‘aleyhi’s-selām leşker tartıp Hāyber’ni (6) üstige bardılar. Tamām kāfirler çıkıp şaf bağlap turdı. Cühūdlardın bir kāfir-i hūn-h̄ār (7) ma‘reke-i meydānge kirdi. Leşker-i İslām’dın bir mübāriz kilip şehīd boldı. El-kışşa ol kāfir ol küni (8) yitti müselmānı şehīd kıldı. Müselmānlarnı yüregi sındı. Hāzret-i Resūl ‘aleyhi’s-selām: ‘Alī kanı dip (9) sordılar. Ol küni Hāzret-i ‘Alī’ni közleri aġrıķ irdi. Ol zamān kildiler du‘ā kılıp mübārek (10) āb-ı dehenlerini salıp irdiler. Közleri şifā taptı. Zū’l-fiķār’rı kollarıġa alıp (11) ma‘reke-i meydānge kirdiler. Ol Cühūd Hāzret-i ‘Alī’ge harbe saldı. Hāzret-i ‘Alī red kılıp aydılar: (12) Ey kāfir, aytġıl Hūdā bir Muħammed Resūlū’llāh ber-ħaķ dip mini qolumdın amān tapġıl didiler. Ol (13) kāfir qabūl qılmadı. Hāzret-i ‘Alī Zū’l-fiķār salgunlarıġa ol kāfir qaçtı. Arqasıdın qolap (14) barıp urup irdiler. Bir qolı kisilip yirge tüşti. Özi qaçıp çıkı. Yana bir kāfir kirip (15) irdi. Anı hem ikki hişşe kıldılar. Yana bir kāfir kirdi anı hem qaçtı. Anı hem bir qolı kisilip (16) qaçtı. Andın heme kāfirler qaçtı. Müselmānlar qolap şehrgā komadılar. Dervāzesini (17) birkitti. Dervāzesi yitmiş batman timürdın kılġan irdi. Açar yaparda kırķ pehlevān yapar (18) irdi. Hāzret-i ‘Alī rażıya’llāhu ‘anhu dervāzeni tüpidin yıldızı birle köterip aylanturup (19) taşlap irdiler. Kırķ kulaç yirge barıp tüşti. Ol hālde Hāzret-i ‘Alī rażıya’llāhu ‘anhu (20) öz kuvvetlerige āferīn kıldılar. Hāzret-i Cebra’īl ‘aleyhi’s-selām kilip: Yā ‘Alī, min siniġ (21) birle hem-rāh irdim. Ol kuvvet mindin irdi didiler. Yana aydılar: Yā ‘Alī imdi barıp

[507] (1) dervāzeni tipretgil. Hāzret-i ‘Alī barıp ān-heme zūr kılıp tipreta’lmadılar. Tevbe kıldılar. Andın (2) leşker-i İslām şehrgā kirip māl [ve] emvāl olça köp aldılar. Andın Hāzret-i ‘Alī bir sarāyġa kirdiler. Bir (3) hoş-rüy ġatun kördiler. Hāyber’ni uluġı Hāy ibni Aġṡāb’rı

¹⁴⁰ Metinde 5. satır -dur ile başlamış.

kıızı irdiler. Atı Şafiye irdi. Bir kiçe tüş (4) körüp irdi. Ay koyınığa kilip kirip irdi. Oyğanıp irige aydı. Ay Muhammed turur, neçük anı (5) körer-sin dip yüzige kâc urup irdi. El-kışşa Hazret-i ‘Alî rażıya’llâhu ‘anhu bu hatunni Hazret-i Resûl ‘aleyhi’s- (6) -selâmni kaşlarığa kiltürdiler. Sordılar ki yüzüñg nime üçün kögerdi dip irdiler. Körgen tüşini (7) taqrîr kıılıp şol zamân be-şıdık-ı dil İmân kiltürüp müselmân boldı. Hazret-i Resûl ‘aleyhi’s-selâm nikâhlarığa (8) aldılar va’llâhu a’lem. Eclâ-i Beniyyü’n-nażîr’ni sözleridür. Beniyyü’n-nażîr Cühüdler ân-hazarat ‘aleyhi’s- (9) -selâm birle ‘ahd kıılıp aydılar ki: Hazret-i Resûl ‘aleyhi’s-selâmğa düşmenlik kıılmaslar. Eger düşmenlik (10) kıılsalar ân-hazarat bularnı kanlarını tökseler mübâh bolsun. El-kışşa ân-Hazarat ‘aleyhi’s-selâm mini bir kün (11) ziyâfet üçün alıp bardılar. Hayy ibni Ahtâb digen tam üstige çıkıp taş birle kaşd kıldı. (12) Hazret-i Cebra’îl bularnı ma’lûm kıldılar. Ân-hazarat derhâl Medîne sarı yörüp kittiler. Şıddîk-ı Ekber ve ‘Alî (13) rażıya’llâhu ‘anhumâ arqalarından kilip sordılar: Yâ Resûla’llâh, sebeb nime boldı, ornılarından turup (14) kittiler. Ân-hazarat ‘aleyhi’s-selâm bularnı mekrlerini aydılar. Hazret-i Resûl Beniyyü’n-nażîr kabîlesige Muhammed Mesleme’ni (15) yiberdiler ki mini memleketimdin köçüp kitsün dip. Alar kabûl kıılmadı. Bil ki ân-hazarat bile uruşmaq (16) boldılar. Hazret-i Resûl şalla’llâhu ‘aleyhi ve sellem şahâbeler birle barıp muhâşara kıldılar. On biş kün (17) alarnı kamaq kıldılar. Âhir Haq ta’âlâ alarnı dilige vehm saldı. Hazret-i Resûl-i Ekrem’ni hükmlerige râzî (18) bolup kal’alarından koşular. Şahâbelerini meşveretleri birle alarnı mâllarını olça kıılıp özlerini (19) kanlarından öttiler. Cühüdler Şâm tarafige köçüp kitti. Vâkı’ a Beniyyü’n-nażîr ‘ulemâ sözleri birle şoldur: (20) İlahî, her bende-i mü’minni Hazret-i Resûl şalla’llâhu ‘aleyhi ve sellemni şefâ’atleridin maħrûm kılmagey- (21) –sin, âmîn. Rûm halkı Fârs ilige gâlib kilgenni beyânı: Bu andağ vâkı’ adur ki

[508] (1) vaqtı ki Hazret-i Resûl şalla’llâhu ‘aleyhi ve sellem şehr-i Hayber’ni aldılar. Tört nâme bitidiler. Birini Kayşer-i (2) Rûm’ge birini Habeş pādşasıge, birini Mısr pādşasıge,

birini Fârs pādşāsıge yiberdiler. (3) Bularnı arasıda Rûm pādşāsı İmân itip müselmân bolmağge rāğıb boldı. Hıç kimge bildürmedi. (4) Leşkerini ser-ħisâb barmaq üçün şikârge çıktı. Bir yirge tüşüp ħalknı yığıp ayttı: Ey leşkerler, Tevrât'da (5) Ĥazret-i Mûsî aytıpdurlar ki mindin soñ Ĩsî atlığ bir uluğ peygamber kilür. Andın keyin Muħammed atlığ (6) peygamber-i âhirü'z-zamân kilürler. Ol peygamberlerdin uluğ mertebelıg ve feth-i nuşretlıg tururlar dip ikenler. (7) Şol peygamber-i âhir zamân dıgen peydâ bolupdurlar. Sizler ni dir-sizler? Anı dıni râstdur didi. (8) Ĥalâyıklar aydı ki ata babamız dınini taşlamas-miz. Her kişi anı dınige kirgü dik bolsa biz anı (9) birle ölgünçe sözleşedür-miz didi. Rûm pādşāsı bildi ki bularnı müselmân bolmağga rağbeti (10) yoğdur. Aydı ki: Ey ħalâyıklar, min sizlerni sınamaq üçün aytıp irdim. Köñglüm cem' (11) boldı dip ħalk arasıda İmân kiltürmegem bolup yördi. Ĥalâyıklar bu sözni aytkem zamân (12) kişiğa bildür. Öz köñglide be-şidğ-ı dil İmân itip müselmân boldı. Derħâl Ĥazret-i Resûlu'llâh (13) şalla'llâhu 'aleyhi ve sellemğa bir yahşı ħul ve berât ve bir Mâriye digen kız yiberdi. Ĥabeş pādşāsı birle (14) pādşâh-ı Mışır hem derħâl müselmân boldı. Nâme ki Fârs pādşāsıge bitip irdiler. Nâmeni yırtıp (15) taşladı. Bargem ilçini ħattâ ki öldürmağke ħaşd kıldı. Ĥazret-i Resûl 'aleyhi's-selâm aydı- (16) -lar: Her kişi mini nâmemni yırtıpdur. Özini yurtı bozulupdur didiler. Mini birle yaraşsa pādşâh- (17) -lik aña yaraşur irdi didiler. Du'âları kitti. El-ħışşa Rûm pādşāsını bir oğlı bar irdi. (18) Bir kün tüş kördi ki tüşide ân-Ĥazarat 'aleyhi's-selâm aydılar ki: Fârs pādşāsıge (19) ħoşup kılgıl didiler. Bu beşâret birle ol oğul turup atasındın ruşsat alıp neçend (20) leşker birle Fârs üstige bardı. Pādşâh-ı Fârs hem işitip ol hem leşker tartıp çıktı. Ceng (21) kıldılar. Rûm ħalkı ħâlib kildiler. Fârs ikki şikest taptı. Rûm ħalkı kirip tamâm şehrlerni

[509] (1) vîrân kılıp tamâm mâllarını olça kılıp aldılar va'llâhu a'lem.

Atmış altınçı ħışşa ân-ħazarat (2) 'aleyhi's-selâmnıñ vefâtları beyâmdur.

Bir kün Hâzret-i Resûl şalla'llâhu 'aleyhi ve sellem namâzğa (3) çıktılar. Şahâbelerge va'z [ve] naşîhat kıldılar. Aydılar ki: Ey yârânlar, minde hîç kimersenî (4) da'vâ-yı huşûmeti bar mu didiler. Hîç kimerse cevâb birmedi. Üç mertebe ayttılar. Üçünçi yolu (5) 'Ukkâşe atlıg şahâbe turup aydılar: Yâ Resûla'llâh mini da'vâm oldur ki fülân gûzâtda şaf (6) râst kılgunça mini bir kâmcı urup irdinġiz. Ol kâmcı aġrıkı hâlâ mindin kitkeni yok. (7) Anı birinġ didi. Hâzret aydılar: Şol kâmcı Fâtıma'nı öyide alıp kilġil dip Selmân-ı Fâris'ni (8) buyurdılar. Selmân Bibi Fâtıma'nı kâşlarıge kilip kâmcıge kildim didiler. Hâzret-i Bibi (9) Fâtıma nime kıladur didiler. Selmân-ı Fâris vâkı'anı beyân kıldılar. Hâzret-i Bibi Fâtıma rażıy- (10) -allâhu 'anhâ perîşân-hâl bolup Selmân-ı Fâris'ke aydılar: Barıp 'Ukkâşe'ge aytinġ bu kışâsnı (11) maġga baġışlasun. Eger kabûl kılmasa mindin alsun didi. Selmân-ı Fâris kilip Hâzret-i Bibi (12) Fâtıma'nı sözlerini aydılar. Kabûl kılmadılar. Selmân'nı yana kâmcıġa yiberdiler. Hâzret-i (13) Bibi Fâtıma, Hâzret-i İmâm Hasan ve İmâm Hüseyin'niġ yiberdiler. Olar kilip çendân aydılar. (14) Hâzret-i 'Ukkâşe kabûl kılmadılar. Hâzret-i Resûl 'aleyhi's-selâm bildiler ki 'Ukkâşe'ni (15) bir ġarażı bardur. Yana kâmcıge yiberdiler. Selmân-ı Fâris kâmcını alıp kildiler. Hâzret-i Resûl 'aleyhi's- (16) -selâm kâmcını öz kolları birle 'Ukkâşe'ġa birdiler. 'Ukkâşe aydı: Yâ Resûla'llâh, siz (17) mini kâmcı birlen urgenleride yalaġaç irdim didiler. Şol zamân Hâzret-i Resûl-i Ekrem (18) şalla'llâhu 'aleyhi ve sellem ridâlarını ketfleridin taşladılar. Mühre-i püşt-i mübâreklerini (19) yalaġaç kıldılar. Ol eşnâda melâ'ike-i heft-âsmân nezzârege kilip turdılar. (20) Arġaları yalaġaç boldı mühr-i nübüvvet-i Hâzret 'aleyhi's-selâm açıldı. 'Ukkâşe kâmcını taşlap girye- (21) -künân ve na're-zenân mühr-i nübüvvetni büse kılgalı revân boldı. Heme ser-efrâz boldılar 'Ukkâşe yıġlap

[510] (1) 'özr-h'âhlikġa til açtı. İltimâs-ı 'afv [ve] maġfiret tiledi. H'âce-i 'âlem şalla'llâhu 'aleyhi ve sellem 'Ukkâşe'ni haġkġıge (2) du'â-yı ġayr kıldılar. Yana aydılar ki: Yâ

Resûla'llâh, mühr-i nübüvvetiñgizni bizge yâd-nâme birsenğiz didiler. Bitip (3) alıñğlar dip Hâzret-i 'Alî'ge buyurdılar. Hâzret-i 'Alî rażıya'llâhu ' anhu bitip aldılar. Heme ism-i a' zam irdi. (4) Yana aydılar ki: Ey sa'âdet-mend şahâbelerim, şekl ü şemâyillerimni hem bitip alıñğlar didiler. Anı hem bitip alıp şemâyil- (5) -nâme at koydılar. 'Ukkâşe'ni bu işlerige taşsîn ve âferîn kıldılar. Neçend kündin soñgra Hâzret-i Resûl'ni (6) ağıqlarını eşeri bilgürdi. Muhâcir enşârığa bu âyetni oğudı. Qavluhu ta'âlâ: **el-yevme ekmeltü leküm (7) dîneküm ve etmemtû 'aleyküm ni' meti ve razîtü lekümü'l-islâme dîna**¹⁴¹ Bu âyetni şahâbeler işitip hoş-hâl ve hurrem boldılar. (8) Hâzret-i Ebâ Bekr-i Şiddîk yığladılar. Şahâbeler sordılar: ni üçün yığlar-siz didiler. Hâzret-i Ebâ Bekr-i Şiddîk rażıya'llâhu (9) ' anhu aydılar ki: Ey yârânlar, sizler hoşnûd bolur-sizler. Ammâ min bilgenimni aytsam sizler hem perîşân-hâl bolur- (10) -sizler. Ey yârânlar, Hâzret-i Resûl'ni bizni aramızdın çıkarıp bizni firâqları birle mübtelâ kılgu dik (11) didiler. El-kıssa ân-hâzarat 'aleyhi's-selâmni bî-tâblıqları qavî boldı. Mescidğa namâzge çıqa'lmadılar. (12) Hâzret-i Ebâ Bekr-i Şiddîkke siz imâmetlik kılıñğ didiler. Hâzret-i Bilâl ezân ayttılar. Hâzret-i Resûl'ni (13) köterip mescidge çıkıp Hâzret-i Ebâ Bekr-i Şiddîk'ni imâm kılıp namâz oğudılar. Andın hücrege yandılar. Qızıl yüz- (14) -leri sarğaydı. Bir kün Hâzret-i Cebra'îl Hâzret-i Haq ta'âlânı selâmını yitkürdiler. Andın keyin (15) Hâzret-i Qâbîzu'l-ervâh 'aleyhi's-selâm bir A' râbî şüretide kilip âheste sözleşür irdiler. Şahâbeler (16) sordılar ki: Ol A' râbî neçük kişi iken sizge söz ayttı? Çihreleri müteğayyir didiler. Hâzret-i Resûl-i (17) Ekrem aydılar: Ey şahâbelerim, olar Melekü'l-mevt tururlar. Birâderim Cebra'îl hâzır irdiler. Ey şahâbeler (18) nefis üçün İmânıñgızlarını satmañgızlar. Dünyâ dip dînni berbâd birmeñgizler. Hırş ve haseddin (19) yırağ boluñğlar.

¹⁴¹Maide Suresi, 3. ayet: Bugün sizin dininizi kemâle erdirdim, üzerinizdeki ni'metimi tamamladım ve size dîn olarak müslümanlığı (verib ondan) hoşnud oldum. (5/3)

Şerī'atni aḥkām emrlerini müstaḥkem tutuñğlar. Faḳīr, nā-murādlarge raḥm, şefkat kılıñğ.
(20) Ḳayğuluḳ muñğluğlarge yāverlik kılıñğlar. Āḥiret işini dünyā işidin ilgeri tutuñğlar dip
(21) vaşiyetlerini tamām kıldılar. Yana sordılar kim: Ey yārānlar, min neçük peygamber
irdim? Şaḥābeler aydılar:

[511] (1) Yā Resūla'llāh bizlerge ata anamızdın hem müşfiḳ ve mihrbān irdiñgiz didiler.
Heme 'ālemni ĩmānge terğīb (2) kıldıñgız. Farz ve sünnetni ta'līm birdiñgiz. Nā-murādlarge
atalıg, za'iflerge mihrbānlik kıldıñgız. Yol- (3) -sızlarını rāst yolge kirgüzüp şerī'at gevherin
saçtıñgız. Fitne ve fesād tuğlarını yirge (4) çaldıñgız. Şeytānnı 'adl birle ḳoladıñgız. Aynı
işāret birle şaḳ kıldıñgız. Ḳuruḳ yığaḫnı (5) kögertip ni'met çıkarıp tesbīḥ-ḥān kıldıñgız.
Dūzaḥīlerni otdın ḥalāş kılıp (6) behiştke ulandurdıñgız dip yığlaştılar. El-ḳışsa üç künden
soñ Melekū'l-mevt 'aleyhi's- (7) -selām yana kilip ḥürmet saḳlap işikte turup i'zāzlar birle
aytur irdiler ki: Es-selāmu 'aleyküm (8) ey ehle'l-beytü'n-nübüvveti ve'r-risāleti es-selāmu
'aleyküm ey ehl-i beytü'l-mü'eddeti ve'l-kerāmeti es-selāmu 'aleyküm ey (9) ehle'l-beyti
ve's-sa'ādeti es-selāmu 'aleyküm ey ehlü'l-beyti 'izzeti ve's-siyādeti dip ruḥşat tilep (10)
turur irdiler. Ammā A' rābī şüretide irdiler. Ḥāzret-i Bibi 'Āyişe ayttılar ki ey A' rābī Ḥāzret-
i (11) Resūl ağırıḳdurlar, kirer vaḳt imes didiler. Ḥāzret-i 'Azrā'īl 'aleyhi's-selām yana selām
kılıp (12) irdiler. Ḥāzret-i Resūl 'aleyhi's-selām āvāzlarını tanıp aydılar kim: Ey 'Āyişe, ol
işikğa (13) kilgen kişi kitedurğan imesdür dip ruḥşat birdiler. Şalavāt aytıp kirdiler. (14) ni
işke kildiñgiz dip irdiler. Ḥāzret-i Rabbü'l-'İzzet'ni fermānı birle kildim. Ruḥşat bolsa
emānetni (15) alıp kilgıl bolmasa ḳoyup kilgıl dip fermān boldı didiler. Ḥāzret-i Resūl aydılar
ki ḥālā (16) yansañgız yana neçend yılda kilür-siz didiler. Miñg yılda kiler-min didiler.
Ḥāzret-i Resūl aydı- (17) -lar: Köp yıraḳ ḳalur iken. İşiñgizğa muḳayyed boluñğ didiler.
Mübārek a'zāları bī-maḳdūr (18) boldı. Ḳuvvetliḡ köñgülleri muñğluḡ boldı. Şükr-efşān
tilleri sözdin ḳaldı. (19) Mübārek közleridin ḳatre yaş revāne boldı. Āheste tillerini tipretür

irdiler. Hüdâyâ, (20) bu fânî dünyâdın râstlıg birle iletgil. Kıyâmet küni şermende kıлмаğıl dir irdiler. Cemî' (21) ehl-i beytleri ve İmâm-zâdeler hemeleri қаşlarıda yığlaşıp olturur irdiler.

[512] (1) Bibi rażıya'llâhu 'anhâ yığlap aytur irdiler ki: Ey yumşaq töşekde yatmağan atam, kiçe ve kündüz ümmet (2) ğamını yigen. Hüdâyâ cân birmekni atamge kılgay-sin dir irdiler. Vaqtı ki cân kögsi- (3) -lerige kildi aydılar: Ey birâderim 'Azrâ'ıl, bir zamân tevaqquf kılınğ cân birmek müşkil (4) iş iken. Bu kündin tâ kıyâmetğaça ümmetlerimni cânını alurda қандаğ 'azâb kıılır irsenğiz (5) bu kün mañga kılınğ didiler. Hâzret-i Қâbızu'l-ervâh aydılar: Yâ Resûla'llâh dergâh-ı Hâzret-i İllâhî'din (6) şol sâ'at yitmiş mertebe fermân boldı ki dostum Muḥammed'ni cânını âsânlık birle қabz kılgıl (7) dip didiler. Ol eşnâda Bibi 'Âyişe rażıya'llâhu 'anhâ yığlap aytur irdiler ki: Ey közümni (8) yaruğı, tizimni kuvveti, yitti yaşımda қavşulup yigirme yaşımda ayrılatur-min. Mübârek cemâliñiz- (9) -din maḥrûm қalatur-min. Ey 'azîz cânım sizni ot firâkıñız barçage bir ḥişşe bolsa mañga yüz ḥişşe (10) artuқdur dir irdiler. Hâzret-i Bibi Fâḩıma rażıya'llâhu 'anhâ aytur irdiler ki: Ey mü'minlerni қıvançı atam, (11) ey maḥbûblarnı müştâkı atam, ey ümmetler sivinçisi atam, yoldın azğanlarnı reh-nümâsı (12) atam, Hâzret-i Ḧayy'ni muḩı' si atam, 'âşî ümmetlerni şeffi' i atam min neçük kıılır-min dip yığlar (13) irdiler. Andın cemî' şahâbeler yığlaştılar. Ol ḥâlde cânları mübârek ḥulķümlarıge (14) kildi. Közlerini açıp aydılar: Ey birâderim, 'Azrâ'ıl bir zamân şabr kılınğ didiler. Anda (15) Hâzret-i Cebra'ıl 'aleyhi's-selâm kilip aytılar: Yâ Resûla'llâh yitti қat kök feriştelerni sizge muntazır- (16) -durlar. Köklerni қаpuğı açıldı. Heme ḥür ğılmânlar sizni üçün қollarıda nür ârzü-mend (17) -dürler. Ān-ḥâzarat şalla'llâhu 'aleyhi ve sellem aytılar: Ey birâderim Cebra'ıl Hâzret-i Ḧaқ ta'âlâ mini (18) 'âşî ve câfi ümmetlerimge neçük mu'âmele kıılır dip irdiler. Ḧiḩâb boldı ki ey Muḥammed 'âşî (19) ve câfi ümmetleriñdin köñlüñni fâriğ tutgil. Bir қoluñni tipretmek birle cemî'

ümmeŧleriñni (20) günâhını mağfiret kılmurmin. Çünâñçi Fir‘avn’ını yitmiş miñg ħar-vâr sihrini Mûsâ ‘aşasını (21) tipretmek bile yok kıldım. Ol küni ki Mûsâ’nı anası toğdı. Otluğ tozğa saldı. Selâmet

[513] (1) saqlap peygamber-i mürsel kıldım. Sin bu kün ‘âşî ümmeŧleriñni mañga tapşurgil. Barça ümmeŧleriñ yarlıkap (2) heme günâhlarını ötüp pāk ve pākīze kılıp sezâ-vâr-ı behişt kılıp sañga bağışlar-min didi. Andın ân-ĥazarat (3) şalla’llâhu ‘aleyhi ve sellem köñgülleri encâm taftı. Murğ-ı rûĥları kafes-i bedenidin çıkıp lâ-mekānge tayrân kıldı. (4) Qālū inna’llâhi ve innâ ileyhi râci‘ün. Atmış üç yaşlarında Rebî‘ü’l-evvel aynı on üçü dü-şenbe küni pes-i perde (5) boldılar. Ey birâderler, maqşûd ol turur kim bu dünyâ-yı mecâzî ötgüçüdür. Şundağ ĥabîb-i İlâh ve tabîb-i (6) ‘illet-i günâh şefâ‘at-ĥ‘âh-ı rûz-ı cezâ a‘nî Muhammed ‘aleyhi’s-selâmğa vefâ kılmagen, özgelerge ni üçün vefâ (7) kılgay? ‘Arş ol cenâbnı ayağlarını çulı irdi. Rızvân bir kem-bahâ kulları irdi. Feriştegân-ı (8) muqarreb ĥizmet-kârları irdi. ‘Arşdın ferşgaça kemterîn menzil-gâhları irdi. Yitti âsmân ĥayme-gâhları, sekkiz (9) behişt miĥmân-ĥâne-i mübârekleri, barça peygamberler tapumçı irdi. Andağ zât-ı bâ-berekâtğa yaraşmagen, özge- (10) -lerge neçük yaraşur? Dünyâdın köñgülni üzgîl. Ĥudâ’ğa ulangil. Vefâ kıla durgen ‘ûqbâğa özünğni (11) yitkürğil ve şalla’llâhu ‘alâ ĥayra ĥalkıĥi Muhammedün ve âlihi ve aşĥâbihi ecma‘în bi-raĥmeteke yâ erĥame’r-râĥimîn.

Atmış yitiñçi kışsa Ĥazret-i (12) Ebâ Bekr-i Şiddîk rażıya’llâhu ‘anhunı ĥilâfetke olturgenlerini beyânı.

Vaktî ki Ĥazret-i Resûl ‘aleyhi’s-selâm vefât boldı- (13) -lar. Şaĥâbehâ-yı şıgâr u kibâr rızvânı’llâhi ta‘âlâ ‘aleyhim ecma‘în maşlahat birle Ĥazret-i Ebâ Bekr’ni ĥilâfetğa olturguzdılar. (14) Ni çend maĥalldin keyin bir za‘f peydâ boldı. Bir kün Bibi ‘Āyişe-i Şiddîka rażıya’llâhu ‘anhâ ayttılar: Ey ata, nime boldı (15) didiler. Ĥazret-i Ebâ Bekr-i Şiddîk aydılar: Ey ferzend-i ‘azîz, mini Ĥazret-i Resûlu’llâh’ını derd-i firâqları zebûn (16) kıldı

didiler. İkki yarım yıl hâlîfe boldılar. Beytü'l-mâldın nafağa yir irdiler. Andın bölekni yıgar irdi- (17) -ler. Şarf kılmaz irdiler. El-kışşa ağırları künden künge ziyâde boldı. Ol yıkğan mâlnı Hâzret-i 'Ömer'ge (18) tapşurdılar. Andın Hâzret-i 'Âyişe'ge vaşiyet kıldılar ki ol küni ki müselmân boldum, şol künde kiygen (19) libâsımnı saklağan turur-min. Şunu kefen kılnıĝlar. Namâzımnı oqup Hâzret-i Resûlu'llâh'ın ravzalarığa alıp (20) barıp kıçkıruĝlar. Yâ Resûla'llâh, dünyâda qalğan dostuĝızını alıp kildük ruşsat bar mu (21) diĝizler. Ruşsat bolup işik açılma mini anĝa defn eyleĝ. Bolmasa ĝuristân-ı bâkî' 'de qoyuĝlar didiler.

[514] (1) Andın keyin ayttılar: Ey ciger-bendim 'Âyişe, min Resûl-i Hudâ'nı qaşlarıĝe barurmin. Sözüĝ bolsa aytĝıl (2) didiler. Bibi 'Âyişe rażıya'llâhu 'anhâ yıĝlap ayttılar ki: Ey mihrbân atam, mindin olarge selâm yitkürüĝ. Min (3) olardıñ qalıp zehr yigipdür-min. Qaçan qaşulĝay-miz didiler. Andın rûh-ı pür-fütûhları kafes-i bedenleri- (4) -din tayrân cemî' şahâbeler ta' ziyyet tutup tekfîn techîz kılıp namâzlarını oqup ravza-i muţahhara-i (5) ân-hâzarat şalla'llâhu 'aleyhi ve sellemĝa alıp bardılar. Ravzanı işiki açıldı defn kıldılar. Anda heme (6) enbiyâlarını kilür irdi. Qaçan kim lahdĝa qoydılar irse ravza-i muţahharadın bir qaş çıqıp (7) dost dostke ulandı dip tartıp aldılar. Her kişi kim bu ' âlemde kim bile hem-râh bolsa âhiretde (8) hem hem-râh bolĝusıdır. Ol zât-ı bâ-berekâtnı Haq ĝürmetleridin cemî' mü'minlerni İmân [ve] 'irfândın (9) maħrûm ve bî-naşîb kılmayĝ-sin, âmîn ve Rabbü'l-'âlemîn.

Atmış sekkizinçi kışşa Hâzret-i 'Ömer ibnü'l- (10) -Haţţâb rażıya'llâhu 'anhumâni ĝilâfetke olturgenlerini beyâmı turur.

Qaçan kim Hâzret-i 'Ömer ibnü'l-Haţţâb (11) rażıya'llâhu 'anhu ĝilâfetke olturdı, Tanĝrı ta'âlâĝe andaĝ cidd [ve] ceħd birle tâ'at ve 'ibâdet kılır irdi- (12) -ler. İslâm ĝalkını arasında yitti yüz câyda mescid, câmi' binâ kıldılar. Ol vaqtda qoyge bõri qaşmas (13) irdi. Vaqtı ki Hâzret-i 'Ömer rażıya'llâhu 'anhu 'âlemdin bardılar, andın qoyge bõri qaştı. Qoyçılar (14)

feryād kılıp yıǵlap yörür irdi. Bir kimerse sordı ki ni üçün yıǵlar-sizler dip. Kıoyçılar ayttı ki Hızret-i (15) ‘Ömer ‘âlemdin ötken oğşaydur. Bu kün kıoylarge böri çaptı didiler. Naqlıdür ki Hızret-i ‘Ömer (16) bāzārda kilür irdiler. Bir kıul kilip selām kılıp ayttı ki: Yā emīra’l-mü’minīn, min Şu‘be’ni kıulıdur-min. Her (17) küni ikki tenge aladur. Gāhī tapıp biredür-min gāhī tap’almaydur-min didi. Andın satıp alıp kıutkıar- (18) -saŋız didi. Nime hüneriŋ bar dip sordılar. Aydı ki: Hem timürçi ve hem verād-gerdür-min didi. Bu ikki (19) hünerğa ikki kümüş köp imes didiler. Yana kıul aydı ki: Yā ‘Ömer, tigürmen hem kıladur-min. Sizge bir tigürmen (20) kılıp birey. ‘Arab ve ‘Acem halkı ta‘accübğa kıalsun didi. Andın Hızret-i ‘Ömer taŋılası Ka‘bü’l- (21) –Ağbār’rı kıaşlarıge kildiler. Sordılar ki: Tevrīt kıtābıda mini hem atım bar mu dip ‘Ömer dip

[515] (1) şarīh atıŋız yok ammā şıfatıŋız bar didiler. Yanıp kilip mescidğa çıkıp mescidde namāz okup irdiler. (2) El-Lü’lü’ digen kilip hıancer birle salıp irdi yıkıldılar. Köterip öyge alıp bardılar. Şükr ü şenā- (3) -lar aytıp Hızret-i İlähī’ge til açıp elhamdü li’llāh bu kâfirni kılıda şehīd kııldıŋ dip ehl ü ‘ıyāllerıge (4) şahābelerge vaşıyyet kıldılar ki: Mini cesedimni ravza-i muṭahhara-i ān-hazarat şalla’llāhu ‘aleyhi ve sellemğa alıp (5) barıŋ. Eger ravza-i muṭahharadın ruşşat bolsa anda kıoyuŋlar. Bolmasa gürsitān-ı bākī’ge kıoyuŋlar. Mini (6) cesedimğa hāh lahdimge hıatun kışı kıaramasun dip vaşıyyetlerini tamām kıldılar. Murğ-ı rühları (7) lā-mekānge tayrān kıldı va’llāhu a‘lemü bi’s-şavāb.

Atmış tokkızunçı kıışsa Hızret-i ‘Oşmān raızıya’llāhu ‘anhu (8) hıılāfetke olturgenlerini beyānidur.

Vakti ki Hızret-i ‘Ömer raızıya’llāhu ‘anhu vefāt boldılar. Hızret-i (9) ‘Oşmān ibni ‘Affān hıılāfetke olturdılar. ‘Abdu’llāh ibni Şerīh’ni Mışır’ğa vālī kıldılar. İkki yıldın (10) kıyın Mışır halkı andın ‘arzğa kildi. Hızret-i ‘Oşmān raızıya’llāhu ‘anhu kıatıg söz aytıp yiberdiler. ‘Abdu’llāh (11) ibni Şerīh kılğanlarını urdı. Mışır’dın yana yitti yüz kışı ‘arzğa kildi. Lemiha

digen çatıg söz- (12) -lerni sözledi. Anda Hâzret-i ‘Alî razıya’llâhu ‘anhu kirip kildiler. Aydılar: Mısrıgler Muḥammed Emîn (13) ibni Ebî Bekr’ni ḥâhlaydur dip maşlahat birle Mısr’ga bularnı yiberdiler. Üç künlüg yirge (14) barıp irdi. Bir kul tivege minip kiledür. Qaydın kilip ni yirge barur-sin didiler. Ol kul ayttı ki: (15) Min Hâzret-i ‘Osmân’ni kulıdur-min. Mısr’ga barur-min didi. Mısr’ge ni işke barur-sin dip irdiler. (16) Dürüst cevâb birdi. Köngüllerige gümân tüşüp bu kulnı ahtarıp ahtarıp baqtılar. Bir ḥaṭ çıktı. (17) Bu ḥaṭda yazılıpdur ki ‘Abdu’llâh ibni Şerîḥ Muḥammed ibni Ebî Bekr bardı, bargen zamân Muḥammed (18) ibni Ebî Bekr’ni öldürüp mundın kiyin dâd-ḥâh yibermeğay-sin dip bular korpup ni yanağa yandılar (19) Hâzret-i ‘Alî razıya’llâhu ‘anhu ve Talḥa ve Zübeyr ve Sa‘d, Sa‘id şaḥâbeler yığıldılar. Bularnı ḥaṭnı körüp kaygu- (20) -luḡ boldılar. Cemî‘ şaḥâbelerini yığıp Hâzret-i ‘Osmân’ni kaşlarige kildiler. Bu kul (21) sizni kulunğız mu didiler. Mini kulum didiler. Bu ḥaṭ hem siziñ mü didiler. Ḥaṭ mini ḥaṭtım¹⁴²

[516] (1) imes didiler. Ḥaṭnı min bitimedim, kişige hem bititdürmedim dip ant içtiler. Bular aydılar ki: (2) Andağ bolsa bul ḥaṭnı Mervân bitigendür. Mervân’ni bizga birinğ, bul ḥaṭnı sözini soralı didiler. (3) Hâzret-i ‘Osmân birmediler. Ol sebebdin Mısr ehli gulüvv kılıp Hâzret-i ‘Osmân’ni öyge kamap hîç ta‘âm birmediler. (4) Hâzret-i ‘Alî razıya’llâhu ‘anhu su yiberip irdiler. Uruşup arada köp ḥalḡ yara-dâr boldılar. Âḥirü’l-emr İmâm-zâdeler (5) arağa kirdiler. Mervân’ni oḡ birle atıp irdiler. Yaralıḡ boldı. Qanlıḡ boluştılar. Âḥirü’l-emr tamnı (6) teşip kirip Hâzret-i ‘Osmân’ge fıcaḡ salıp kaçıp çıktı. Hâzret-i ‘Osmân Qur’ân tilâvet kılıp olturur irdi- (7) -ler. Bu vâkı‘adın İmâm-zâdelerni ḥaberleri yoḡ irdi. Âḥir ḥatunları kıçkıırıp bularge ayttılar. İmâm-zâde- (8) -ler şaḥâbeler birle qarasalar Qur’ân aldılarıda iken bir kaṭre qan tamıpdur. Qavluhu ta‘âlâ: **fe seyekfikehümü’llâh (9) ve hüve’s-**

¹⁴² 516. sayfanın başında mükerrerdur.

semî'ü'l-‘alîm¹⁴³ Rivâyet kılıpdurlar ki Şâm vilâyetide bir kimerse bar irdi. Közi kūr, putı şal, kolı kuruğ (10) irdi. Anı bā‘ işini sordılar, aydı ki: Hâzret-i ‘Osmân’ nı öldürgeli kirip irdük. Min fıcağ salıp irdim. (11) Şol vaqt qarğap irdiler. Şol sebebdin mundağ boldum. İmdi dūzağda neçük kılar-min dip yığlar (12) irdi. El-kışşa Hâzret-i ‘Osmân rażıya’llâhu ‘anhunı kırk kiçe kündüz öyleride qamap hıç ta‘âm birmediler. Hâzret-i (13) ‘Osmân rażıya’llâhu ‘anhu aç ve zâr қаnğa қаnğa boyalıp yatıp irdiler. Küçleri bir piyâle su alıp yâ Hâzret-i (14) ‘Osmân, dimâğınğız nı höl kılınğ didiler. Hâzret-i ‘Osmân aydılar: Hâzret-i Resûl şalla’llâhu ‘aleyhi ve sellem Hâzret-i (15) Ebâ Bekr-i Şiddîk Hâzret-i ‘Ömer rażıya’llâhu ‘anhumâ üçevlen behiştde rûze tutup ikenler. Mini birle iftâr kılmakke (16) muntazırdurlar. İmdi min alarnı qaşlarıge barıp iftâr kılgumdur dip dünyâ suyını içmediler. Kilip Hâzret-i (17) ‘Alî rażıya’llâhu ‘anhuge ayttılar. Anda İmâm Hasan rażıya’llâhu ‘anhu aydılar: Babam Hâzret-i Resûl ‘aleyhi’s-selâm nı tüş kördim. (18) Mübârek qollar nı ‘arşke qoyupdurlar. Aldılarıda bir zerre qan saçılıpdur. Bu neçük qan (19) iken dip irdim. Ey oğlum, ‘Osmân’ nı qanı didiler. El-kışşa dünyâ suyını içmediler. Andın murğ-ı rûhları (20) qafesdin tayrân kıldı. Barıp Hâzret-i Resûlu’llâh’ğa ulandılar. Heme şahâbeler Hâzret-i ‘Alî rażıya’llâhu ‘anhunı (21) hilâfetke olturguzdılar. Heme halk bî‘at kıldılar va’llâhu a‘lem. **Yitmişinçi kışşa Hâzret-i ‘Alî kerrema’llâhu [517] (1) vechehûnı şehâdetlerini beyân-ı vâkı‘ asıdur.**

Bir kün Hâzret-i Resûl şalla’llâhu ‘aleyhi ve sellem aydılar: (2) Yâ ‘Alî, bilür mü-sin burunğı âdemlerni yamanraqı, Şâlih peygamberni tivesini öldürgenler- (3) -dür. Bul vaqtde ki âdemni yamanı ‘Abdu’r-rağman ibni Mülcem. Olar hem Benî Murâd qabîlesidin irdi. (4) Bul hem Benî Murâd qabîlesidin turur dip irdiler. Aytıpdurlar ki bir kün ‘Abdu’r-rağman ibni (5)

¹⁴³Bakara Suresi, 2. ayet: “(Habîbim) o suretde onlara karşı Allah (sana) yeter (Allah seni sıyânet edecektir). O hakkıyle işiden, hakkıyle bilendir.” (2/2)

Mülcem, ‘Ömer ibni Nekîr taķı ‘Abdu’llâh bu üçevlen maşlahat kıldı ki üç kişini öldürelî; (6) biri Hâzret-i ‘Alî, biri H̄âce Mu‘âviye, biri ‘Ömer ibni ‘Āş dip. Ol vaķtde ‘Ömer ibni ‘Āş (7) Mışır’da hâlıfe irdiler. Bu üç hâram-zâde-i nâ-bekârlar bul maşlahatnı kılganda târîh (8) kırķ irdi. Her kıaysısı karar kılıp bir bir öldürmaķçı boldı. İbni Mülcem Kûfe’ğa barıp Kaṭṭâm (9) atlığ bir hatunge ‘âşık boldı. Ol hatunnı atasını ağasını Hâzret-i ‘Alî öldürgen (10) irdiler. İbni Mülcem ol hatunnı almaķke kişi yiberdi. Kaṭṭâm aydı ki: Min aytken işini (11) kılsaṅg min kabûl kılay bolmasa yok didi. İbni Mülcem: Ol ni işdür didi. Aydı ki: (12) ‘Alî’ni öldürsenğ kabûl kılay didi. İbni Mülcem aydı ki andağ bolsa maṅga bir hem-râh koşup (13) birğil didi. Bul hatun Derdân atlığ bir kişini koşup birdi. İbni Mülcem ol kişini hem-râh (14) Kûfe’ni mescidige kildi. Ramazân aynı on bişinçi kıçesi irdi. Taṅg (15) namâzını pâylap olturdı. Hâzret-i ‘Alî kerrema’llâhu vechehu seherde mescidge kirdiler. Derdân (16) digen hâram-zâde kılıç salıp irdi. Kâr kılmadı. Özi kaçıp kütuldı. İbni Mülcem hancer (17) salıp irdi. Mecrûh bolup yıkıldılar. Halk aṅgılap kilip kıolap İbni Mülcem’ni tutup aldılar. (18) Namâzdın fâriğ bolup İbni Mülcem’ge bakıp aydılar: Ey Hudâ’nı düşmeni, minde nime kaçdıṅg bar (19) irdi didiler. Min ölsem bu segni hem öldürünğler didiler ve yana köp vaşiyetler hem kıldı- (20) -lar. Hübeyd ibni ‘Abdu’llâh aydılar ki: Yâ emîrû’l-mü’mînîn, sizdin kiyin kimğa bî‘at kılır-miz (21) didiler. Hâzret-i ‘Alî rażıya’llâhu ‘anhu aydılar: Min buyurmas-min öziṅg bilür-siz didiler.

[518] (1) Andın dünyâ sözidin tillerini yıgdılar. İmân ve İslâm’ge cārî kıldılar. Murğ-ı rûhları (2) beden kafesidin ‘âlem-i lâhûtîge pervâz kıldı. Raḥmet ve şefkat-i İlâhî’ğa vâşıl boldılar. Tekfîn techîz kılıp (3) namâzlarını oқudılar. Şol sâ‘at bir aқ tive hâzır boldı. Mübârek cesedlerini ol tiveni (4) üstige kıoydılar. Tive gâyib boldı. Andın kiyin İbni Mülcem’ni öldürdiler va’llâhu a‘lem.

Yitmiş (5) birinçi kışsa Hâzret-i İmâm Hasan’nı şehâdetlerini beyânidur.

Andağ rivāyet kılıpdurlar ki (6) Ermen pādşāhını kıızı bisyār şāhib-cemāl irdi. Yezīd'ni bul hātunge ragbeti bar irdi. (7) Ol hātunge kişi yiberdi ki devlet imdi bizge yüzlendi. ‘Alī öldi. Dīn-i feth ve nuşret (8) köterildi. Sin anı öldürseñg min özim alur-min. Zehr yiberdi. Ol hātun nāķışü'l-‘aql (9) hoş-hāl boldı. Hāzret-i İmām Hāsan yalğuz irdiler. Kün be-gāyet ıssıg irdi. İftār suyıga (10) zehr қоşup birdi. Hāzret-i İmām Hāsan ol sudın içtiler. Köñgülleri gışş boldı. Yürekleri (11) pāre pāre bolup tüşti. Hāzret-i İmām Hüseyn'ni çarladılar. Bu hālni körüp zār zār çün ebr-i (12) nev-bahār yıglap aydılar ki: Barça miñnetler bizge iken ey mihrbān qarındaşım, sizge bu işni (13) kim kıldı dip irdiler. Biz Hāzret-i Resūl'llāh'nı evlādlarındın turur-miz. Andağ işlerni fāş (14) kılmas-miz didiler. Ey qarındaşım, rāzī boluñg didiler. Hāzret-i İmām aydılar: Min rāzīdür- (15) -min. Siz hem rāzī boluñg. Ābā ve ecdādımızga selām ve peyām yitküriñg. Biz hem helāketke yitken (16) maħallde қollağaylar didiler. Andın Hāzret-i İmām razıya'llāhu ‘anhu ‘ālem-i fānīdin ‘ālem-i bāķīge (17) rıñlet kıldılar. Tekfīn techīz kılıp cesedlerini Hāzret-i Resūl ‘aleyhi's-selāmın ravzalarıge (18) alıp barıp irdiler. Medīne halkı қoydurmay ceng ü cedel köp vāķī‘ boldı. Āħir şulħ (19) birle gūristān-ı Bāķī‘ de defn kıldılar. El-ķışsa hātunlarını ‘addesi tamām boldı. (20) Yezīd'ga kişi yiberdi. Yezīd aydı ki: Hāzret-i Resūl-i Hūdā'nı ferzendlerige vefā kılmagen kişini (21) min nime kılay dip onamadı. Bī-‘aql hātun arada h'ārılıkke қaldı. Hāzret-i İmām

[519] (1) Hüseyn başlarıge tofraқ saçıp yıglap ceddimiz Resūl'llāh haқķı hürmetleridin Hūdāyā bizge rahmet kılgıl (2) dir irdiler. Biziñg dik ‘āşī ve cāfīler hem her taleb hācetimiz Hāzret-i Resūl'llāh'nı haқ hürmetleridin (3) rahmet kılgıl digümüzdür. İnşā'allāhu ta'ālā va'llāhu a'lemü bi's-şavāb.

Yitmiş ikinci kışsa (4) Hāzret-i İmām Hüseyn'ni şehādetlerini beyānidur. Aytıpdurlar ki Hāzret-i İmām Hüseyn birle (5) Yezīd'ni arasında ikki nizā‘ bar irdi. Biri aşlī, biri fer‘ī. Aşlī oldur ki Resūl'ni bişinçi (6) babaları ‘Abdu'l-menāf'nı ikkizek birbirine tutaş balası boldı.

Ya' nī arka-be-arka tüşti. Āhîr (7) ' ilâc tapmay kılıç birle çapıp uçrattılar. Birini atını Hâşîm, birini Ümeyye atadılar. Hâşîm'ni oğlu (8) ' Abdu'l-muṭṭalib, olarnı oğlu Ebî Ṭâlib, anı oğlu Ḥazret-i ' Alî, olarnı oğulları İmâm-zâdeler (9) irdiler. Ümeyye'ni oğlu Ḥarb, anı oğlu Ebū Süfyân, anı oğlu Mu' âviye, anı oğlu Yezîd irdi. Ol (10) küni ki ' Abdu'l-menâf' nı ikki oğlını arasıda kılıç birle çaķıp ayrıp irdiler. Ol sebebdin (11) bularnı evlâdı arasıda hûn-rîzlik ' adâveti yok bolmadı. Bir kün Ḥ'âce Mu' âviye, Yezîd'ni öylen- (12) -türmek boldılar. Yezîd ayttı ki: Ey ata, ' Abdu'llâh Zübeyr'ni bir ḥatunı bar bisyâr şâhib-cemâl. Şunı ḥ'âh- (13) - laydur-min didi. Ḥ'âce Mu' âviye anı işini min kılay dip ' Abdu'llâh Zübeyr'ni çarlatup kilip (14) ayttı ki: sin Ḥazret-i Resûl' aleyhi's-selâmni qarındaşları irdiñg. Atañg mañga köp yaḥşılık kılip (15) irdi. Min hem sañga bir yaḥşı iş kılay dir-min. Bir kızım bar sañga birey disem anı ḥatunı bar dip (16) ḥ'âhiş kılmaydur. Eger ḥatunıñg bolmasa siniñg küyev oğul kılar irdim didiler. ' Abdu'llâh (17) ḥoşnûd bolup aydı ki: Andağ bolsa ḥatunımnı taşlar-min dip barıp ṭalâķ kıldı. Şol zamân ḥatunğa (18) kişi yiberdi. Ḥatun aydı ki: Bir niçe kün şabr kılsun, özim anı kabûl kılar-min didi. Andın Ḥ'âce (19) Mu' âviye ayttı ki: Ey ' Abdu'llâh, Zübeyr kızımge ayttım ki sini ' Abdu'llâh Zübeyr'ge birür-min disem o şundağ (20) ḥoş-rüy ḥatunıge vefâ kılmadı, mañga vefâ kıılır mu diydür didiler. ' Abdu'llâh Zübeyr ḥıffe bolup (21) öz ḥatunıge kişi yiberdi. Ol ḥatun onamadı. Ḥ'âce Mu' âviye, Ebū Mūsâ Eş' arî'ni çarlatup ' Abdu'llâh

[520] (1) Zübeyr'ni ḥatunıge yiberdi. Ebū Mūsâ Eş' arî barur irdiler. Qaşem ibni ' Abbâs yolukup kayda barur-siz didiler. (2) Ebū Mūsâ vâķı' anı beyân kıldılar. Añga mini hem rağbetim bardur. Mini hem sözimni aytıñg didiler. Andın (3) ötüp barur irdiler. Ḥazret-i İmâm Hüseyin yoluktilar. Kayda barur-siz dip sordılar. Olarğa (4) hem beyân-ı vâķı' a kıldılar. Ḥazret-i İmâm Hüseyin rażıya'llâhu ' anhu ayttılar ki: Añga mini hem rağbetim bar irdi. (5) Mini hem sözimni aytıñg didiler. Ebū Mūsâ Eş' arî barıp ol ḥatunıge bu sözlerni

ayttılar. (6) Hatun bu sözni işitip aydı ki: Mindin siz hūbraḡ bilür-siz. Ḳaysı yaḡşı didi. Altun, (7) kümüş, ‘izzet, ḡürmet kirek bolsa Yezīd’ni digil. ‘İlm ferāset kirek bolsa Ḳaşem’ni digil. Zūhd, taḡvā, (8) arıḡ zātlik, āḡiretni ‘izzeti kirek bolsa Ḥazret-i İmām Ḥüseyn’ni digil didiler. Ol hatun (9) maḡga dūnyāni ‘izzeti kirek imes. Sizge icāzet birdim. Barıp İmām Ḥüseyn’ge ‘aḡd ḡılıḡ. Min hem (10) özim ḡabūl ḡılay. Özgelerini ümīdi üzülsün. Ebū Mūsā Eş‘arī şol zamān kilip Ḥazret-i¹⁴⁴ (11) İmām Ḥüseyn’ge aydılar ki andın ‘aḡd-i nikāḡ ḡıldurup aldılar. Yezīd işitip her çend (12) aydı. Hatunni min alur-min dip bolmadı. Mu‘āviye’ni ḡılıḡan işleri vuḡū‘ge kilmedi. (13) Ḳāle’n-nebiyy ‘aleyhi’s-selām: **Mā terektü ba‘dī fitneten eḡarru ‘ale’r-ricāli mine’n-nisā’i.** Ya‘nī mundın soḡgra irkek (14) hatunlar sebebidin fitne ve fesādge ḡalurlar. Tā ḡıyāmetḡaça fitne ve fesādge ḡalur dip. Ḳur‘ān’da (15) meşhūr nāzil bolupdur. Ḥazret-i Ādem birle Ḥavvā’nı vāḡı‘aları Ḥazret-i Nūḡ’nı hatunlarını (16) sözi Ḥazret-i İbrāhim birle Bibi Sārā ve Hācer’ni sözleri Ḥazret-i Yūsuf birle Züleyḡā’nı (17) vāḡı‘aları Ḥazret-i Süleymān ‘aleyhi’s-selām bile Belḡīs’nı vāḡı‘aları bular hemesi Ḳur‘ān’da (18) mezkūr ve ma‘rūf ve meşhūrdur. El-ḡışşa Yezīd ‘aleyhi’l-la‘ne ant içti ki İmām Ḥüseyn’ni öldürmesem (19) dip. Ḥudāy ta‘ālā ol sözi üçün āzārladı. Ḥazret-i Resūl ‘aleyhi’s-selāmni ‘Alī’ni ve Fāḡıma’nı (20) öziḡe ḡaşm ḡıldı. El-ḡışşa Ḥāce Mu‘āviye başları yastuḡke yitti irse Yezīd’ge vaşıyyet (21) ḡıldı ki Ḥazret-i İmām Ḥüseyn’ni bisyār i‘zāz [ve] ikrāmılar ḡılıḡıl. Nezr niyāzlar ḡılıḡıl.

[521] (1) Bizni barça nimerselerimiz olarnı ḡaḡḡı turur. Zinhār olarge bī-edeblik ḡılmaḡıl. Āzār birmeḡıl didi. (2) Yezīd aydı ki: Min Ḥüseyn birle herḡiz yaḡşı bolmas-min didi. Mu‘āviye aydı ki ey oḡlum sin bilmes-sin. (3) Ḥazret-i Resūlu’llāh’dın işitip irdim. Ḳāle’n-nebiyy ‘aleyhi’s-selām: **inne lī meḡālen yevmü’l-ḡıyāmeti mea’ḡābilü ḡıyn** (4) ve veylün

¹⁴⁴ Sonraki satırın başında mükerrerdur.

limen şüfa' ahü hüşamähü Ey Yezîd, zinhâr olarge bî-edebliğ kılmağıl ve âzâr birmeğil dip vaşiyetler (5) kıldılar. Ammâ helâl-zâde oldur ki atasını vaşiyetini tamâm kulağıge tutsa. El-kışsa Mu'âviye öldi. Yezîd (6) ornıge oldurdı. Yezîd-i pelîd 'Atebe'ge kişi yiberdi ki min İmâm'ni öltüre-min, ol nime diydür dip. 'Atebe andağ (7) bolsa min hem hoşnûd boladur-min dip hağ yiberdi. El-kışsa Yezîd İmâm Hüseyn'ni çarlattı. Hâzret-i İmâm (8) Hüseyn yârânlarını çarlap ayttı ki: Mu'âviye öldi. Yezîd-i pelîd ornıda olturdı. Bizni nimege çarlay-(9) -dur dip irdiler. Yârânları aydılar: Mañga itâ'at kılson diydür didiler. Hâzret-i İmâm Hüseyn (10) rażıya'llâhu 'anhu aydılar: Ol çağır içse aña itâ'at kılmağ revâ mu didiler. Beher nev' baralı dip (11) yigirme yitti kişi birle bardılar. Hem-râhları taşkarıda kalıp özleri kirip irdiler. Velîd kilip (12) Yezîd'ni sözini aydı. Hâzret-i İmâm aydılar: Ol hâl kiç boldı. Hememiz cem' bolup tañgla cevâb (13) aytalı didiler. Kıpup taşkarı çıkay dip Mervân Hakem Velîd'ni vezîri irdi. Aydı ki: Hüseyn (14) munça kolge tüşkende koyup ibermeñgler. Tañgla tapa'lmas-sizler. Yezîd'ni ğazabıge kalur-sizler (15) didi. Mervân-ı harâm-zâde Hâzret-i İmâm Hüseyn'ni itekleri tuttu. Hâzret-i İmâm: **üsküt yâ 'Abdu'llâh** (16) didiler. Bu sözni işitip hem-râhları kirip kildiler. Mervân iteklerini koyup yiberdi. Çıkıp (17) kittiler. Yezîd işitip Velîd'ğa kişi yiberdi ki Hüseyn'ni başını kisip yibersün. Bolmasa Velîd'ni (18) öldürür-min dip. Velîd bul sözni işitip ğam-ğın boldı. ni üçün ki Velîd'ni Hâzret-i İmâm Hüseyn (19) rażıya'llâhu 'anhuge i'tikâdı bar irdi. Velîd Hâzret-i İmâm'ge yiberdi ki iş müşkil bolup baradur. Mekke'ğa (20) barsalar yağşı bolur mu kiyin dip vâkı' anı beyân kıldı. Şol zamân Velîd'ge du'â-yı hayr kıldılar. Mekke'ge (21) barmağçı bolup uruğlarıge haber birdiler. Hemeleri at çapduklar kılıp çıktılar. ol

[522] (1) kiçe Hâzret-i Resûl-i Ekrem şalla'llâhu 'aleyhi ve sellemni ravza-i muṭahhara-i münevverelerige hatm-i Qur'an kılıp (2) ayttılar: Yâ âbâ, âyetingizdin mañga elemeler tigse sizge 'arżge kildim dip közleri uykuğa irdi. (3) Tüş kördiler kim Hâzret-i Resûl şalla'llâhu

‘aleyhi ve sellem ravzalarından kollarını çıkarıp tartıp (4) kucağına aldı. Aydılar: Ey ferzend-i dil-bend hüceste-i ercümend, atañg ‘Alî, anañg Fâtıma sini sağınıp- (5) -dur. Mûze kilgıl. Behiştde dereceler bar turur. Şehîd bolmağunça bolmas didiler. Ol (6) eşnâda Hâzret-i İmâm Hüseyn rażıya’llâhu ‘anhu oyğandılar. Hâzret-i Resûl ‘aleyhi’s-selâm ravzalarıda (7) vedâ‘ kıldılar. Bul âyetni oğudılar. Qavluhu ta‘âlâ: **fe harece minhâ hâ’ifen yeterakğabü**¹⁴⁵ Bu beşâret birlen (8) çıkıp yolge revâne boldılar. Vaqtî ki Mekke’ğa yavuğlaştilar. Bulardın burun ‘Abdu’llâh ibni (9) ‘Ömer ‘Abdu’llâh Zübeyr kilip irdiler. Vaqtî ki Hâzret-i İmâm Hüseyn rażıya’llâhu ‘anhu kildiler. Ān-heme i‘zâz (10) [ve] ikrâmlar kıldılar. Her maşlahat bolsa bular birle kıllur irdiler. Andın Hâzret-i İmâm Hüseyn rażıya’llâhu (11) ‘anhu hâtır-cem‘lik birle altı ay Mekke’de turdılar. Kûfelığlar haber aldı. Hemesi Hâzret-i İmâm (12) rażıya’llâhu ‘anhuge muhliş irdi. Hağ kıldı ki imâmnı bizde hağğı köp. Bunda kilseler başqa (13) kişini uluğ kılgandı bizge olar yağşı dip kişi yiberdi. İmâm Kûfe’ğa barmağçı (14) boldılar. Hâzret-i İmâm Hüseyn rażıya’llâhu ‘anhu Müslim ibni ‘Uğeyl digen kişini Kûfe’ğa yiberdi. (15) Sin barıp añğlağıl, barmağnı tarîkası bolsa baralı didiler. Müslim ibni ‘Uğeyl Kûfe’ge (16) kildiler. Ğâyibâne yigirme ikki miñg kişi bî‘at kıldılar. Ol vağtde Kûfe’de Yezîd’ni (17) hağğıdın bar irdi. Bul vâqı‘ adın Yezîd’ge haber yiberdi. Yezîd bul haberni işitip Başra’nı hâkimi ‘Abdu’llâh (18) ibni Ziyâd’ge kişi yiberdi ki Kûfe’ni hem sañğa birdim. İmâm’ını işini sin kılgıl didi. Yezîd’ni (19) hağğını körgen zamân Hâzret-i İmâm’dın burun kilip Kûfe’ğa kirdi. Müslim ibni ‘Uğeyl- (20) -dın hağğı yiberdiler ki biz hememiz Hâzret-i İmâm rażıya’llâhu ‘anhunı diydür-miz. Tîzlik birle kilsünler (21) dip. El-kışsa Mekke’din çıkıp Kûfe’ni yolıge kirdiler. ‘Abdu’llâh Ziyâd’ını kilgenini añğlamadılar.

¹⁴⁵ Kasas Suresi, 21. ayet: Bunun üzerine (Musa) korkarak (ve etrafı) gözetleyerek oradan çıktı. (28/21)

[523] (1) ‘Abdu’llāh Ziyād kilğan zamān Müslim ibni ‘Uḳeyl’ni öldürdi. Kılıç salgen kişini kolu kırudı. ‘Abdu’llāh (2) Ziyād koluḡğa nime boldı dip sordı. Bu ḥarām-zāde aydı ki Müslim’ge kılıç salıp irdim Ḥazret-i Resūl’ni kördim. (3) Kılıcını kaytara’lmadım. Kolum kırudı didi. Ḥazret-i İmām Kūfe’de bolğan vāḳı’anı bilmey Mekke’din çıkıp kilip (4) biş menzilge yitip irdiler. Müslim ibni ‘Uḳeyl’ni ölgenini zār çün ebr-i nev-bahār yıḡlap ayttı- (5) -lar ki ol sa’ādetke ulanıpdur. Biz hem inşe’allāh sa’ādetke ulanğay-miz didiler. Anda bir yirge tüştiler. (6) Ol eşnāda Ḥūr ibni Yezīd ikki miḡ leşker birle aldılarige kilip ayttı ki: Ey Ḥudā’nı resūlini ferzendleri, (7) Yezīd mini siz birle ceng kılğıl dip irdi. Yana arḳadın leşker kiledür. Ol kilmesdin yanğay-siz. Mini küçüm (8) yitmedi dir-min didi. Ḥazret-i İmām Ḥüseyn rażıya’llāhu ‘anhu kaytmaḳçı boldılar. Ol kün ‘Aşūr aynı bişi irdi. (9) Yol yörüp karanḡu kiçe yoldın azdılar. İrtesi qarasar Kerbelā’ge kilipdürler. Tofraḳ kızıl kanğa (10) oḡşaydur. İmām munı körüp āh-ı serdār-ı dil-perverd tarttılar. Tivedin tüşüp yıḡladılar. Ol eşnāda (11) ‘Abdu’llāh Ziyād ‘Ömer Sa’d’ını on ikki miḡ leşkeri birlen Yezīd-i pelīd yiberdi. Ol kilip ikki miḡ (12) kişi Fırāt deryāsıge sunı toşkalı koydı. Ol kün teyemmüm birle namāz oḡudılar. İmām bir niçe kişiler birle (13) ‘Abbās’ını su alıp kilgeli buyurup irdiler. Anı hem şehīd kıldılar. İrtesi Ḥūr ibni Yezīd kilip Ḥazret-i İmām (14) Ḥüseyn rażıya’llāhu ‘anhuge bī’at kıldı aydı: Yā İmām, min ān-heme kılğan günāhlarıḡe tevbe kıldım. Bu cengde (15) aldınḡızda cānımnı fedā kılay dip cengge kirdi. Çendān Ḥavāriclerni cehennemge yiberdi. Āḥir Ḥūr ibni Yezīd’ni (16) şehīd kıldı. Ḥavāricler on ikki miḡ irdi müselmānlar seksen kişi irdiler. Ol eşnāda Ḥūr (17) ibni Rāḥib özini atdın taşlap aydı ki yā İmām bu kün sizni aldınḡızda cān fedā kılıp taḡla (18) Ḥazret-i Resūlu’llāh’ını şefā’atlerige ulanğay-min dip cengğa kirdi. Nazm:

Ḥūr turur-min kim kıılır- (19) -min cān fedā

Ḥūrluḡüm imdi yakın boldı maḡa

La' net ol mel' ün Yezîd' ge kim kıılır

(20) Muşafâ oğlanlarıge bu cefâ¹⁴⁶

Dip Hür ibni Râhib yitmiş Havâricni cehennemge yiberdiler. (21) Havâricler galebe kıılıp hem şehîd kııldı. Andın Zübeyrû'l- ' arş cengğa kirdiler. Havâric-

[524] (1) -lerni kıolap yörüp çendân Havâriclerni öldürdiler. Anaları du' â kıılır irdi ki evvel gâzî (2) bolğıl. Andın öziñg şehîd bolup bedeniñgni kıange boyagıl dip. Havâricler andağ ceng kııldı ki (3) bî-hadd ve nihâyetsiz Havâriclerni cehennemge yiberip kıayıp anasını kıaşıge kııldı. Anası aydı ki: Ey (4) dünyâ bu imesdür. Devlet sa' âdetke ulanur küni uşbu künidür dip yana cengge yiberdi. (5) Havâricler arage alıp tutup şehîd kııldı. Andın ' Ömer ibni Hâlid cengge kirip çendân Havâriclerni öldürüp (6) özi şehîd boldı. Andın Yahyâ ibni Müslim, Kıurret ibni Gaffâr, Sa' d ibni Hanif, Zübeyr ibni Ganî, Hilâl ibni (7) Nâfi' , Şalâdet ibni Hâriş, ' Ömer ibni Celâdet, cengge kirip Havâriclerni andağ öldürdiler ki kıisâbını (8) bilip bolmadı. Âhîr bular hem birin birin şehîd boldılar. Âhîr İmâm Hüseyn rażıya'llâhu ' anhunı leşkerleridin mübâriz (9) hem az kıaldı. Andın Ca' fer ibni Ebî Tâlib ' Abdu'r-raħman ibni ' Uķeyl kirdiler. Ceng kıılıp Havâriclerni (10) kıanı kıeryâ kıeryâ kıılıp aķuzup âhîr bular hem şehîd boldılar. Andın Hâzret-i İmâm kıatıg feryâd bile yıgılap (11) ayttılar ki ey ehl-i beytlerim şabr kıılıñglar didiler. Andın Hâzret-i İmâm' nı kıarındaşları kirdiler. (12) Ebû Bekr ibni ' Alî ' Ömer ibni ' Alî bular kirip çendân Havâriclerni öldürüp şehîd boldılar. Andın İmâm (13) ' Alî Ekber on sekkiz yaşar irdiler. Hâzret-i İmâm du' â kıılıp turdılar. Tenhâ kirip yüz yigirme üç (14) Havâricni öldürdiler. Tamâm bedenleri kıızıl kıange boyalıp kıaldı. Yanıp çıkıp ayttılar ki: Bir yutum (15) su bolğay mu didiler. Hâzret-i İmâm Hüseyn rażıya'llâhu ' anhu ayttılar: Ey ' azîz-i cânım, merd-vâr boluñg. Hâzret-i (16) Resûlu'llâh' nı kıolları kıın şarâbu' t- tãhürnı

¹⁴⁶ fâ' ilâtün / fâ' ilâtün / fâ' ilün

içip sîr-âb bolur-siz didiler ve yana cengğa kirip (17) seksen Havâricni cehennemğa yiberdiler. Andın kiyin özleri şehîd boldılar. Anda (18) şeh-zâde-i İmâm Zeyne'l-‘âbidîn yitti yaşar irdiler. Aydılar: Ey ata, ruḥṣat birinĝ min (19) hem cengge kirey didiler. Hâzret-i İmâm Hüseyn rażıya’llâhu ‘anhu aydılar: Ey ferzend-i ḥuceste [vü] ercümend, (20) bizni neslimizdin muḥibb-i ḥânedânĝa bir du‘â-güy lâzım dip uruşke kircüzmediler. (21) Andın soĝ hem yaşar irdiler. Olar hem kirdiler tamâm ḥânedân yıĝlaştılar.

[525] (1) Bular hem şehîd boldılar. Andın kiyin baḫsalar uruşke kirürĝa hîç kişi ḫalmaydur. Hâzret-i (2) İmâm’ını özleri na‘re tartıp cengğa kirip çendân Havâriclerni ḫolap Fırâṭ deryâsını boyıge yitti- (3) -ler. Çendân yirlerige oḫ ve ḫılıç tıĝdı. Zaḫmlarından ḫan kitip barur irdi. Teşnelıkke ṫâḫat- (4) -ları ḫalmadı. Fırâṭ deryâsıge at bilen kirip deryâge ḫol sunup irdiler. ḫolları yitmedi. (5) Yıĝılıp ayttılar ki: İllâhî, bul neçük sözdür ki deryâ su birmedi dip irdiler. Ğâyibdin âvâz kildi ki: (6) Yâ Hüseyn, bu yanĝa baḫınĝ dip. Yoḫarı baḫsalar şaf-der-şaf ḫadd ü ḫisâbsız yıĝılıp (7) ḫür ḫızları bilen Kevşer şarâbından [tutup] turadurlar. Hâzret-i Resûl şalla’llâhu ‘aleyhi ve sellemni mu‘âyene kördi- (8) -ler. Aytur irdiler ki ey baĝrımni pâresi Hüseyn cidd ü cehd ḫılıĝıl. Dünyâ suyını içmeĝıl. Ferište- (9) -ler cevâhir ḫadeḫlerde şarâb-ı şehâdet tutup turadurlar. İftârni mininĝ birle ḫılınĝ didiler. (10) Hâzret-i İmâm bu beşâretin bisyâr ḫoşnûd boldılar. Bir ḫuvveti ḫâşıl boldı dipdürler. (11) Deryâdın çıkıp yana çendân Havâricni düzaḫke yiberdiler. El-ḫışşa ol kün taḫdîr-i İllâhî ta‘alluḫ (12) taptı. Ebu’l-ḫanûḫ diĝen ḫarâm-zâde-i bed-kirdâr bir oḫ atıp irdi. İmâm’ını kökreki mübârek- (13) -lerige ḫadaldı. ḫan aḫa başladı. Yıĝılap aydılar ki İllâhî ḫudâvendâ bul Havâricler manĝa (14) zûlm ü sitem ḫıldılar. Hemesini bilip turup-sin dip münâcât ḫılıp yıĝladılar. Bî-ḫâl bolup (15) atın yıḫıldılar. ni çend yirde oḫ ḫadalıp irdi. Olturup yitken oḫlarını (16) tirip başladılar. Bedenleri ḫange ĝarḫ bolupdur. ‘Ömer Sa‘d-ı la‘în aydı ki: Kimerse (17) çıkıp ‘Alî’ni oĝlını başını kisip birse Yezîd’ge yibersaḫ dip irdi. Şimr-i la‘în İmâm- (18) -zâdeni yatḫan yirlerige kilip

başınğızni kiser-min didi. İmām kögsiñni aç didi- (19) -ler. Açtı baqsalar dūzahni nişāni bar. Al başımnı didiler. Başlarını kisip kitti. (20) Hāzret-i İmām'ni atları kınge boyalıp çāderge kildi. Nevha ve feryād felekğa yitti. (21) Hāvāric'ler kilip çāderğa ot yaqtılar. Ayımlarını yesīr kılıp yiberdi. İmām'ni başlarını

[526] (1) bir Hāvāric'din Kūfe'ğa 'Abdu'llāh Ziyād'ğa yiberdi. Ol Hāvāric kilip aydı: Ey 'Abdu'llāh Ziyād, heme hālāyık- (2) -larnı hūbrakıni başını alıp kildim didi. 'Abdu'llāh Ziyād aydı ki: Bu heme hālāyıklarını hūb- (3) -rakı ve bihrakı bolsa nime sebedin başını kisip kildiñg dip ol Hāvāric'ni hem öltürdi. (4) El-kışsa ol küni ki İmām şehīd boldılar. 'Aşūr aynı onı irdi. Hevā qarānguluk bolup yamğur (5) köp yağıp otlar çaķıp kıatıg şerefeler bolup neçend Hāvāric'ni öti yarılıp öldi. Yitti (6) kıat āsmān ferişteleri yitti kıat yirdeki haşerātlar İmām'ni ta'ziyyetlerini tuttı. (7) tağlardın **“vā Hüseynā, vā yetīmā, vā şehīdā”** dip āvāz kilür irdi. Bulutlardın hem bu tarīka (8) āvāzlar kilür irdi. Yitti küngaça hevā tutuldu. El-kışsa 'Abdu'llāh Ziyād İmām'ni başlarını (9) Yezīd'ğa yiberdi. Yezīd İmām'ni başlarını körüp hoş-hāl bolup çağır içti. İrtesi yana (10) Yezīd İmām'ni başlarını körüp irdi. Muñga bir vehm ve kıorķunç peydā boldı irse bī-tāķat (11) bolup bir niçe şaķābelerni yıgdı, aydı ki: Ey şaķābeler, min kıılmas işlerni kılıp Hāzret-i (12) İmām'ni öldürdim. İmdi tevbe kıılsam tevbemni Hūdā kabūl kıılar mu kıyın didi. Ebū Hureyre atlıg bir şaķābe (13) bar irdiler. Aydılar: Min Hāzret-i Resūlu'llāh'dın işitip irdim. Her kim günāhnı tola kıılsa egerçi (14) ehl-i evlādımnı kıırsa hem tevbe kılıp namāz-ı şāmdın kıyın tört rek'at naķl-i tuħfe-i Resūlu'llāh (15) dip oķusa günāhnı öter dip irdiler didiler. Bul sözni işitip ol namāznı (16) oķumaķke tereddūd itti. Namāz-ı şāmdın kıyın ol namāznı oķur-min dip turğanda bī-ħod bolup (17) yıķılır irdi. Yarım kııçede özige kilür irdi. Neçend vaķt namāznı oķur-min dise Hāzret-i İmām'ni (18) rūħları kilip urar irdi. Bī-ħod bolup kıalur irdi. Bu namāz añga naşīb bolmadı. El-kışsa (19) Yezīd'ni kıorķunçı ziyāde boldı. Bī-tāķat bolup derhāl muşhaf açtı.

Bul âyet çıktı ki kavluhu ta'âlâ: (20) ve **hâbe küllü cebbârin 'anîd**¹⁴⁷ Ma'nîsi buldur ki her kişi ki zulm kılsa rahmet-i İllâhî'din maħrûm alur. Bu âyet (21) nâ-ħoş kilip üç mertebe açtı. Nâ-ħoş kiledurğan âyet 'azâb çıktı. Yezîd'ni cehli çıkıp muşhafnı

[527] (1) yirğa urdı. Varaqlarını päre päre kılip aydı ki kıyâmetde Ĥazret-i Ĥa ta'âlâğa (2) aytgil maŋga mundağ cefâ kıldı dip. Nime kılsa kılsun didi. Uşbu orunç bile ağır ier (3) irdi. Bir kün mestlığ birle ħelâ-câge çıktı. Necâsetke basıp yııldı. Pelîd câfî dūzahğa kitti. (4) ır künden ziyâde 'ömr körmedi dipdürler. Ey müselmânlar, Yezîd Ĥazret-i Resûlu'llâh'nı evlâdlarığa (5) zulm kıldı. Bî-sorağ alur dimeŋler. Bu işlerni cezâsı te'ħîr bolsa hem hergiz taşîr bolmas. (6) Zâlimler zulm kılgandın Ĥa ta'âlâ gâfildür dimeŋler. Her kimni a' mâlige lâyı cezâ yitkürgüsidür. ıyâmetde (7) aŋga hem ışâş kılgusıdur. Vaqtî ki kıyâmet bolgende evvelîn ü âħirînni cem' kılırlar. Faîrlerge zulm (8) kılgın zâlimlerni, 'âdil bolmagen pâdsâhlarnı, zekât birmegen ħanîlerni, câbir mütekebbirlerni, heme (9) ħa ayağ astıda basıp ve yanıp yörgeyler. Ġarîblerge raħm kılmagenlerni, yetimni ħaını yigen- (10) –lerni, ağız ve burnıdın türlüğ otlar çıkıp 'azâblar kılgaylar. **İnnemâ te'kûlûne** (11) **emvâlihîm fı buţûnihîm nâran**. Mü'minler ħatunıge ħıyânet köz salğanlar ve zinâ köp kılganlar (12) 'azâb u 'uûbetğa giriftâr bolur. Zâ'îflerni urgenlerni Ĥudây ta'âlânı âzarlağanlarnı (13) ilig ayağlarını kisip uşatıp burunlarıdın ıkarğaylar. (14) Nâ-maħremge baken közlerini otke toldurğaylar. Oyun ülgü semâ' ħazel (15) tıŋlağanlarnı ulalarıge urğaşım iritip oyğaylar. Şehvet-i şarâb bile (16) mest bolğanlarnı ın birle oparğaylar. 'Abdu'llâh Ziyâd kılgın zulmni (17) sorgeyler. Ĥazret-i Ĥüseyn razıya'llâhu 'anhunı anları

¹⁴⁷İbrahim Suresi, 15. âyet: “Peygamberler, Allah'tan yardım istediler ve her inatçı zorba hüsrana uğradı.” (14/15)

üçün (18) Yezîd'ni tamuğge timür qazuq birle birkitürler. Bu barça işler (19) bolğusıdur. ni bolmış kilürini bilğil ve'l-ḥamdü (20) -li'llāhi rabbi'l-ālemîn.

Temmeti'l-kitāb

(21) bi-'avni'l-meliki'l-vehhāb.

خاتم الطبع

الحمد لله الذى آمَرْنَا بالصَّلوة و الصَّيَام؛ و الصَّلوة و السَّلَام على سَيِّدِنَا مُحَمَّد الذى صاحب الركن و المقام؛ و على آله و اصحابه البركة الفخام؛ و بعد فلما كان كتاب قصص الأنبياء متدار الأيمن الأنام، متم غاية الإستمَام بطبعه؛ التاجر النحيف ملاً عبد القادر مخدوم صانه الله عن جميع الكروب و الهموم و قد استنوعَبَ تصحيحه بسعى السابغ و استنغ توشيحہ بالجبر البالغ العبد الفاضل البارِع ملاً سيد محمود خواجه حفظ الله عن الختل و الخُل و الإجتدالى الكتابة الضعيف النزىل ملاً سيد مقصود خواجه و ملاً يوسف صينا عن التلهف و التأسف و اتم بتوفيق الملك العلام للاستدعاء من النَّاطِرِينَ و قد وقع ذلك الإتمام؛ في يوم اربعة و عشرون شهر ربيع الثانى فى سنة 1318 من هجرة سيد الأنبياء

عليه و على آله التحية و السلام وله

الحمد فى الاوّل و الإختتام

و منه الهداية و الوصول

الى وار السّلام

و عليه التكلان

و به الاعتصام

و كاتب رميم فى التراب

و يبقی الخط فى القرطاس و سرا

من ناظرية احسن الدعاء

وكان لى نهاية الرّجاء

SON BASKI

Namazı ve orucu bize emreden Allah'a hamd olsun. Dua ve selâm rükn(güvenilen) ve makam sahibi olan nebimiz Muhammed'e, âline, bereketli ve yüce ashabına olsun.

“Peygamber Kıssaları” kitabına gelince basımının basımının tamamlanmasında son noktayı koyan en önemli kişi nahif(ince yapılı) Molla Abdülkadir, işveren, Allah onu bütün tasa ve kaygılardan korusun.

Tashihini(düzeltilmesini) tüm gücünü harcayarak tamamlayan, süslemesini abartıya kaçarak(ince eleyip sık dokuyarak) yapan, yetenekli(usta, ehil, başarılı), seçkin kul(Abdulfazıl) Molla Mahmud Hoca Efendi, Allah O'nu hileden, belâdan ve ihtilafli(tartışmalı) bir yazımdan(katiplikten, yazdıklarında hata yapmaktan), makamının hakkını verememekten korusun.

Molla Abdülmaksud Hoca Ve MollaYusuf Efendi, Allah onları tasa ve üzüntüden korusun başarıyla tamamlayarak, ilim sahibi denetleyicileri(İşin uzmanı, bu konuda ehil olan kimseler, müfettişler) çağırdı. Böylece, Rebû's-Sâni ayınının yirmi dördüncü gününde Peygamber Efendimizin hicretinin 1318 yılında bu iş tamam oldu.

Salavat ve selamlar onun üzerine olsun.

Hamd evvel ve âhirine olsun.

Hidayet ve iyilikler O'ndandır.

Barış üzerine olsun.

Mükâfatlandırısın.

Koruyan O'dur.

Yazı kalır, kâğıtta sır olur.

Kâtibi toprakta

medfûn.

Umudumun sonu oldu

Duânın en güzeli

Dizin

A	
āb	-8- [Far.] su
ā.	461/20; (ā.-1 dehenlerini) 506/10; (ā.-1 ḥayāt+) 439/10; 439/21; 440/12; 440/16; 456/20; 458/2
ābā	-3- [Tr]?
ā.	452/12, 518/15, 522/2
ābād	-2- [Ar.] sonsuz gelecek zamanlar.
ā.	ḳıl- 420/6, 441/5
ābādān	-1- [Far.] māmur, bayındır.
ā.	bol- 424/17
ābādānlıḳ	-1- [Far.+Tr.] māmurluk, bayındırlık
ā.	bol- 420/7
ābdār	-1- [Far.] parlak
ā.	488/1
‘ ābide	-1- [Ar.] ibadet eden, kulluk eden kişi.
‘ā.	425/18
āb-rūy	-3- [Far.] namus, şeref haysiyet
ā.	502/9
‘	izzet-i ā. 446/15, 482/12
‘ acāyib	-8- [Ar.] hayret verici, tuhaf, şaşırtıcı
‘a.	415/19; 448/3; 456/1; 461/4; 492/21; 496/5
‘a.+ ḡa	457/6
‘a.+ dūr	481/13
‘ acāyibāt	-4- [Ar.] hayret verici, tuhaf şaşırtı şeyler
‘a.	483/20, 497/1
‘a.+ larnı	491/21
‘a.	yılan 488/1
‘ aceb	-6- [Ar.] hayret, gariplik, şaşılacak şey
‘a.	401/1; 403/07; 414/3; 487/14; 467/14
‘a.	irmes 481/13
‘ acīb	-2- [Ar.] şaşılacak şey
‘a.	497/3; 497/5

<p>‘āciz -2- [Ar.] zayıf, güçsüz</p> <p>‘ā. 491/12</p> <p>‘ā. turur-min 402/02</p> <p>‘ācizlġ -1- [Ar.+Tr.] acizlik, güçsüzlük</p> <p>‘ā.+ ını 486/20</p> <p>aç - -33- açmak</p> <p>a. 525/18</p> <p>a.- kaylar 419/21</p> <p>a.- ıpdur 442/13</p> <p>a.- tı 457/17, 484/1, 498/2; (til aç- ‘dua etmek’) 510/15; 526/19, 526/21</p> <p>a.- tılar 407/10, 470/12, 486/1, 487/9</p> <p>a.- sam 444/2</p> <p>a.- sa 488/14</p> <p>a.- ıp 406/14; 422/9; 422/10; 425/12, 447/17; 512/14; (til a.-ıp ‘dua edip’) 515/3</p> <p>a.- künça 495/14</p> <p>a.- ar (sıfat-fiil) 414/20; 506/17</p> <p>a.- ar irdiler 414/13</p> <p>a.- ıp irdiler 465/16</p> <p>a.- ıpdur irse 442/19</p>	<p>a.- mas 488/14</p> <p>a.- madı 415/4</p> <p>a.- madılar 415/1</p> <p>aç -3- aç, tok olmayan</p> <p>a. 415/4; 437/13; 516/13</p> <p>açġ -9- acı; sinir, öfke</p> <p>a. irdi 425/9</p> <p>a. 431/11; 431/13; 431/15</p> <p>a.+ ı 416/5; 416/11, 458/19</p> <p>a.+ ları 472/16</p> <p>a. turur 416/8</p> <p>açġlık -1- acılık</p> <p>a. 416/11</p> <p>açıklan - -1- açıklanmak</p> <p>a.- dı 417/4</p> <p>açıl - -14- açılmak</p> <p>a.- ıpdur 421/18</p> <p>a.- dı 412/4, 441/15, 443/21, 444/4, 459/11, 474/2, 487/12, 509/20, 512/16, 514/5</p> <p>a.- sa 473/21; 513/21</p> <p>a.- ġan (sıfat-fiil) 487/19</p> <p>a.- mas 490/1</p> <p>açku -1- anahtar</p>
---	---

	a.+ sı 438/17	‘ adde	-1- [Ar.] sayma, sayılma
açlıĝ	-2- açlık		‘ a.+ si 518/19
	a. 401/21	‘ aded	-5- [Ar.] sayı
	a.+ ge 401/21		‘ a. 484/7
açra -	-2- ayrılmak, temasını kesmek		‘ a.+ din bîrûn 450/16
	a.- dı 479/13		‘ a.+ ini 443/6, 484/7, 489/10
	a.- sa 479/12	âdem	-36- [Ar.] insan
acrat -	-1- ayırmak, bölmek		â. 398/17, 404/06, 404/17, 406/3,
	a.- ıp (zarf-fiil) 459/8		407/13, 409/2, 409/20; 412/16,
açtur -	-1- açtırmak		415/17, 417/17; 425/6; 426/6,
	a.- up 407/3		432/20, 434/13; 436/05, 460/7;
açuk	1. -1- açık, kapalı olmayan		(â. oĝlını însan oĝlunu’) 475/16;
	a. tut- 472/14 2.		499/6, 505/17, 505/4
	2. -1- temiz, güzel		â.+ ni (ilgi) 415/18, 435/19;
	a. yüz 471/18		440/20, 482/7, 517/3
ada	-1- ada		â.+ lerni (ilgi) 517/2
	a. kı1- 439/3		â.+ i 406/6, 413/5, 425/20
adaş -	-1- yolunu kaybetmek, yoldan		â.+ imiz 505/18
	çıkma		â.+ ler 402/09, 411/20, 431/11,
	a.- tılar 460/12		440/3
‘ adâvet	-3- [Ar.] düşmanlık		â.+ tur- ħ(elif, âdem turur) 416/20
	‘ a.+ din 472/12		â.+ leridür-miz 505/15
	‘ a.+ i 519/11	âdemî	-1- [Ar.] insan soylu, âdem oĝlu
	‘ a. kı1maslig 472/20		â.+ ler 478/17

âdemî-zâde : 1 -1- [Ar.+Far.] âdem oğlu	‘a. kı1- 478/5
â.+ ni 460/21	
‘âdet -1- [Ar.] alışkanlık, görenek, usul	ağa -5- ağabey, büyük erkek kardeş
‘â.+ i 454/13	a. 476/10; (a. inilerini) 454/16;
‘âdî : 1 -1- [Ar.] günah işleyen, aşağılık	a.+ m 469/20
kimse	a.+ sını 503/6, 517/9
‘â.+ lerni 438/16	âgâh -5- [Far.] bilgili, haberdâr
‘âdil -1- [Ar.] eşit	â. 501/10
‘â. 527/8	â. bol- 459/2, 478/17, 503/16
‘adl -1- [Ar.] doğruluk	â. bola’l- 435/20
‘a. 511/4	âgâz -1- [Far.] başlama, başlatma
âferîde -2- [Far.] yaratılmış, mahlûk	â. kı1- 457/1
â. kı1- 446/9; 487/18	ağ(1)z -45- 1. ağız
âferîn -3- [Far.] takdir, beğenme	a.+ imge (ağzımge) 492/12,
â. kı1- 437/6, 506/20, 510/5	493/12
‘âfiyet 1. -1- [Ar.] sağlık, esenlik	a.+ ı (ağzı) 485/15, 486/9, 487/14,
‘â. bir- 422/2	488/3; 488/12; 489/8; 527/10
2. -1- genç	a.+ ları (nezaket) 501/13
‘â. ir- (yaşı ‘â. irdi) 482/20	a.+ ığa (ağzığa) 419/1, 422/5,
âftâb -3- [Far.] güneş	440/10, 482/4
â. 407/9, 490/21	a.+ ıge (ağzıge) 436/11, 448/4,
â.+ nı (ilgi) 495/18	461/2,
‘afv -3- [Ar.] effetme, bağışlama	a.+ ıda (ağzıda) 437/10, 442/10,
‘a. 478/5; 510/1	445/3, 486/9, 488/12, 488/3,
	489/9, 492/9

a.+ larıĝa 407/10, 413/6, 449/14	a.+ ı 509/6
a.+ larıĝe 449/15	a.+ ıĝe 478/13
a.+ ın 419/4	a.+ ları (nezaket) 513/17
a.+ ında 415/16	a.+ larını (ilgi) 510/6
a.+ ını 406/20, 443/11, 485/12, 488/14	2. -2- hasta
a.+ ıdın (aĝzıdın) 482/17, 484/17	a.+ durlar 511/11
a.+ larıdın 413/13, 477/19, 501/13	a. irdi 506/9
a.+ ıdadur (aĝzıdadur) 488/13	aĝrı - -5- incitmek, üzmemek
2. -3- oruĝ	a.- maĝıl 454/1, 454/4
a.+ ların (a.ların aĝ- ‘oruĝ aĝmak’) 414/13; 414/21; (a. aĝar vakt ‘iftar vakti’) 414/20	a.- magil 454/9
aĝızlık -1- aĝızlık, hayvanın ısırmasına engel olmak için takılan tel	a.- maĝlar 505/1
a.+ ı 488/13	a.- may 454/11
aĝrı - 1. -1- aĝrımak, hastalanmak	āh -5- ah (ses taklidi)
a.- maydur 421/18	ā. 401/17, 426/19
2. -2- kırılmak, darılmak	ā.-ı serdār-ı dil-perverd tarttılar 523/10
a.- gen bol- 476/20	ā. bir- “yardım etmek” 420/15
a.- maslar 495/20	ā. tart- “ah çekmek” 411/12
aĝrık 1. -6- aĝrı, hastalık	‘ahd -6- [Ar.] yemin, söz, anlaşma
a. 415/11, 417/17	‘a. 478/18
	‘a.+ din 469/9
	‘a.+ im 468/17
	‘a. kııl- 478/16, 505/13, 507/9,

‘ahde	-2- [Ar.] yemin, söz	524/8
	‘a. köter- 451/2 469/7	ā.+ nı (ilgi) (āḥirü’z-zamān)
āheste	-2- [Far.] ağır, yavaş	459/15
	ā. 510/15, 511/19	ā.+ ğaça 484/5; 486/5; 487/5
āhir	-44- [Ar.] en son, son olarak	ā.+ i 446/11; 499/20
	ā. 409/3; 411/19; 412/2; 420/5;	ā.+ ide 461/21
	432/12; 432/17; (āḥirü’l-emr	āhîret -9- [Ar.] ahiret, ölümden sonraki
	‘sonunda’) 433/14; 435/7;	hayat
	(āḥirü’z-zamān ‘son’) 435/8;	ā. 418/6; 472/10; 510/20
	435/18; 440/20; 442/16; 442/2;	ā.+ ni (ilgi) 520/8
	449/15; 451/8; (ā. zamān) 452/18;	ā.+ ni 476/18
	(ā. zamān) 456/10; (āḥirü’z-	ā.+ de 475/6; 482/18; 514/7
	zamān ‘son’) 456/13; (āḥirü’l-	ā.+ din 424/2
	emr ‘sonunda’) 457/4; 459/8;	āḥirîn -3- [Ar.] en sonuncular, sonlar,
	461/7; 468/6; 473/20; (āḥirü’l-	son olarak
	emr ‘sonunda’) 477/16;	ā. 485/19, 485/20
	(peygamber-i ā. ‘son	ā.+ ni 527/7
	peygamber’) 481/19; 486/15;	ā.+ nı 459/15
	(āḥirü’z-zamān ‘son’) 487/8;	ahkām -1- [Ar.] hükümler, emirler
	507/17; (āḥirü’z-zamān ‘son’)	a. 510/19
	508/6; (ā. zamān) 508/7; (āḥirü’l-	aḥṣak -2- aksak, topal krş. aḥṣaklan-
	emr ‘sonunda’) 516/4; (āḥirü’l-	a.+ dur-min 421/20
	emr ‘sonunda’) 516/5; 516/7;	a. turur 421/20
	518/18; 519/6; 523/15; 524/10;	aḥṣam -3- akşam krş. akşam

	a. 421/1; 430/1; 438/19		a.- ğan (a. anı) 501/14
atar -	-2- arayıp taramak		a.- ışke 499/3
	a.- ıp (atarıp atarıp) 515/16	aar -	-7-
avl	-7- [Ar.] durumlar		a.- ıp 408/20
	a.+ i 449/2; 468/14; 485/3; 487/4		a.- ıpdur 416/1
	a.+ ini 423/18		a.- ıp turur 416/2
	a.+ leri 484/15		a.- dı 416/3
	a.+ lerini 461/20		a.- ıp 503/12
a	1. -20- ak, beyaz renk		a.- ıp irdi 472/4
	a. 408/20; 417/15; 426/21;		a.- ma 416/2
	447/18; 448/4; 456/17; 457/7;	ad	-2- [Ar.] sz, anlaşma
	468/1; 483/2; 483/3; 485/18;		a. (a.-i nikh) 520/11
	488/7; 490/10; 490/9; 491/5;		a. ıl- 520/9
	492/21; 493/9; 497/15;	aide	-1- [Ar.] inanmak, tapmak
	a.+ ra irdi 481/15		a. ıl- 433/7
	2. -1- lekesiz, beneksiz 518/3 (a	aıl	-5- [Ar.] akıllı kişi
tive)			. 407/6; 418/12; 436/20; 479/8
a -	-10- akmak		.+ lar 477/1
	a.- ar 485/9, 491/21	aıl	-4- [Ar.] akıl
	a.- ıp tur- 485/16; 492/9		a. 463/9; 493/11
	a.- tı 438/1		a.+ ı 465/9
	a.- sun 426/15		a.+ ıa 437/6
	a.- a başla- 525/13	arab	-1- [Ar.] aralarında soy birliği
	a.- ar (a. suluğ) 431/6		olanlar

a.+ sı 448/8	405/08; 407/9; 412/4; 414/15;
aķsaklan - -1- topallamak, topallayarak	414/18; 419/4; 423/7; 439/16;
yürümeķ	440/16; 444/13; 445/7; 458/11;
a.- ıp yürüdi 442/3	460/14; 475/8; 482/13; 484/12;
aķuz - -1- akıtmak	498/16; 498/21; 501/8; 501/11;
a.- up 524/10	501/17; 504/3, 507/2; 507/8;
al - -282- [Tr]	508/1; 509/1; 510/3; 514/7;
a.- adur 514/17	517/17; 520/11; 522/4
a.- ur-min 461/10, 518/8, 520/12	a.- ay 417/5, 501/2, 503/16
a.- ur 426/12, 485/8	a. 525/19
a.- ur-miz 407/18; 444/17	a.- ğıl 405/07, 441/3, 447/3,
a.- urlar 484/14	460/14, 461/10, 461/2
a. -ıpdur 444/16	a.- sun 509/11
a.- dım 404/19; 443/15	a.- alı 459/8
a.- dıng 413/19; 414/3; 441/2	a.- ıng 405/20, 470/18, 496/8
a.- dı 404/06; 404/20; 406/5;	a.- ınglar 510/3; 510/4
408/12; 408/4; (ķan a. ‘kana	a.- sunlar 500/3
bulanmak’) 412/1; 427/14;	a.- sa 404/5; 404/20; 440/14
427/16; 433/11; 433/13; 433/15;	a.- ıp 398/7; 398/16; 399/12;
433/7; 436/2; 441/10; 441/9;	399/19; 399/21; 402/10; 404/6;
444/1; 449/17; 455/15; 479/7;	404/7; 404/8; 404/11; 404/13,
503/16; 522/11	404/14; 404/15; 404/16; 404/19;
a.- dıngız 501/9	404/21, 405/06; 405/10; 405/18,
a.- dılar 40/15; 404/11; 404/17;	405/19, 406/3; 406/21; 407/13;

407/14; 407/5, 407/9; 408/5;
410/3, 410/11; 410/18; 411/3;
416/8; 416/10; 417/1; 417/6;
418/10; 419/7; 421/5; 422/16;
423/14; 423/20; 426/2; 426/21;
427/10; 428/9; 428/13; 430/8;
434/01; 437/1; 437/13, 438/18,
439/13; 439/14; 440/21; 442/6;
442/13; 442/14; 442/16; 442/19;
443/4; 443/14; 443/15; 443/21;
444/1; 445/7; 446/16; 446/21;
448/5; 449/12; 449/21; 449/5;
450/8; 450/9; 450/18; 452/8;
453/8, 453/9; 453/20; 454/10;
456/10; 457/12 457/13; 459/6;
459/13; 460/15; 460/19; 462/3;
462/8; 462/13, 464/1; 464/11;
467/15; 467/9; 468/1; 469/19;
470/2; 473/21; 474/3; 475/3,
477/19, 479/15, 479/4, 486/18,
489/17; 489/18; 490/3; 490/13,
492/3; 492/19; 492/21; 493/10;
493/17, 495/17, 495/21; 496/3;
496/4; 496/9; 497/10; 497/13,

498/16, 499/17; 500/21; 502/19;
503/5; 503/6; 506/10; 507/11;
509/7; 509/15; 510/4; 511/15,
513/19; 513/20; 514/5; 514/17;
515/2; 518/8;
a.- ğalı 433/10; 479/10
a.- urğa 442/19, 470/17

a.- urda 460/21; 469/21; 512/4
a.- a birdiler 433/15
a.-a'lmadı 423/4; 433/13; 424/9
a.- ğan 405/2; 405/14; 407/3
a.- gen 404/18
a.- ğanlarını (ilgi) 452/3
a.- ğannı 458/11
a.- genler 440/17
a.- ur irdi 405/12
a.- ur irdiler 425/12
a. -mağ (a.-mağ için) 500/21
a.- mağnı 410/19
a.- mağke 517/10
a.- mas-min 468/13
a.- mas 488/14
a.- madım 440/17

a.-madılar 40/15; 404/17; 448/1; 449/15	a.+ ınğızda (nezaket) 523/15; 523/17
a.- mağıl 405/02	a.+ ını 468/14, 503/17
a.- masa 40/15; 505/4	a.+ ılarını (nezaket) 468/15
a.- madım 440/17	a.+ ığa 401/03, 405/11, 406/12, 423/13, 428/12, 479/10, 500/10
a.- mağanınğız 483/4	a+ ıge 478/1
a.- mağanlar 440/17	a.+ ılarığa (nezaket) 404/08; 404/16; 410/4; 419/19; 421/9; 457/13
āl -2- [Ar.] aile, sülale	a.+ ılarıge (nezaket) 402/08, 402/16, 461/18, 461/20, 462/12, 465/13, 469/21, 470/11, 484/11, 496/16, 523/6
ā.-i Muḥammed 499/16	
ā.-i nebī 445/19	
ālā -1- [Ar.] ihsanlar, bahşişler	a.+ ıda 400/17, 415/3, 423/3, 423/6, 423/9, 424/19, 426/2, 435/21, 437/8, 441/16, 470/9, 484/2, 487/7, 489/14, 490/21
ā.+ elif Ḥudāy ta' ālānı ālāsı turur turālāsı turur 416/19	a.+ ılarıda (nezaket) 403/12, 417/16, 486/2, 516/18
a' lā -1- [Ar.] en yüce, en yüksek	a.+ ıdın 430/2
a.+ sını 463/19	a.+ ılarını 459/19
‘alāmet -1- [Ar.] nişan, belirti, iz	aldur - -1- aldirmek
‘a.+ ni 448/14	a.- up bardı 406/14
ālāt -1- [Ar.] aletler	‘ale'l-ḥuṣūṣ -1- [Ar.] hele, özellikle
ā.+ larını 489/19	‘a. 491/7
ald -63- ön, ön taraf, huzûr	
a.+ ımğa 404/20	
a.+ ınğa 447/10	
a.+ ınğda 402/11	
a.+ ınğızğa (nezaket) 434/05	

‘âlem -51- [Ar.] evren, kâinat
‘â. 400/17; 403/18; 427/20;
436/18; 438/3; 448/17; 460/4;
483/21; (‘â.-i bâķīge ‘âhîret,
öteki dünya’), (‘â.-i fânî ‘bu
dünya’) 518/16; (‘â.-i lâhūfî
‘uluhiyyet âlemi, âhîret’) 518/2
‘â.+ çe 492/4
‘â.+ ni (ilgi) 436/19; 461/8;
471/12; 511/1
‘â.+ ni 412/1; 419/11; 419/12;
421/16; 452/16; 455/13; 492/10
‘â.+ ğa 428/17; 446/12; 456/9;
461/13; 481/8; 494/19
‘â.+ ğaça 486/15
‘â.+ ge 417/13; 434/20; 435/6;
439/2; 448/8; 492/9; 495
‘â.+ de 431/20; 433/18; 435/13;
438/3; 439/3; 452/19; 463/15;
(mecâzî ‘â.+ de ‘âhîrette’) 491/7;
514/7
‘â.+ deki 488/15
‘â.+ din 486/15; 514/13; 514/15
‘â.+ dūr-min 480/17

‘âlem -2- [Ar.] bayrak, sancak
‘a. 490/6; 492/18
‘a.+ ni (ilgi) 490/6, 492/18
‘aleyhi’l-la‘ne-22- [Ar.] lanet onun
üzerine olsun
‘a. (Ebū Cehl ‘a.) 439/6; 455/16;
459/17; 459/20; 462/4; 462/6;
470/7; 481/20; 496/20; 497/16;
(İblîs ‘a.) 425/12; 426/14;
478/17;. (Şeytân ‘a.) 412/5;
432/20; 433/17; 467/15; 470/15;
‘a. (Yezîd) 520/18
‘a.+ ni (ilgi) (Ebū Cehl ‘a.) 482/4;
(Şeytân ‘a.) 448/8
‘a.+ ni (İblîs ‘a.+ ni) 425/17
‘aleyhi’ş-şalātu ve selām -2- [Ar.]
salat ve selam onun üzerine olsun
‘a. (Hâzret-i Muḥammed Muştafâ
‘a.) 445/19
‘a.+ nı (Eremyâ Peyġamber)
409/14
‘aleyhi’s-selām -280- [Tr]
‘a. (ân-ḥazarat ‘a.) 446/7;
453/14; 499/21; 507/10; 507/14;

507/8; 508/18; (Cebrā'īl 'a.)
413/17; 460/17; 461/14; 464/15;
465/12; 465/21; 466/12; 467/17;
468/2; 468/6; 468/8; 473/8;
482/17; 483/13; 485/21; 485/3;
486/16; 487/17; 503/21; (Cercis
'a.) 398/11; 399/21; 399/8;
400/13; 400/3; 400/9; 401/10;
401/13; 402/12; (Eremyā 'a.)
409/16; 410/2; 410/4; (Ḥażret 'a.)
476/15; 503/11; 509/20; (Ḥażret-
i Ādem 'a.) 438/1; (Ḥażret-i
Cebrā'īl 'a.) 399/13 411/9;
412/7; 413/3; 419/6; 450/10;
460/19; 467/12; 468/11; 470/6;
474/6; 477/7; 478/6; 479/20;
482/13; 482/20; 482/7; 482/8;
483/10; 497/18; 497/4; 497/9;
498/11; 502/1; 500/10; 506/20;
512/15; (Ḥażret-i Cercis 'a.)
398/19; 399/16; 399/2; 401/12;
402/13; 402/16; 403/06; (Ḥażret-
i Dāvūd 'a.) 403/14; 486/19;
(Ḥażret-i Ḥızr 'a.) 439/15;

(Ḥażret-i İbrāhim 'a.) 456/12;
(Ḥażret-i İdrīs 'a.) 432/19;
(Ḥażret-i İsrāfīl 'a.) 440/11;
(Ḥażret-i Kābīzu'l-ervāḥ 'a.)
510/15; (Ḥażret-i Loḡmān 'a.)
403/19; (Ḥażret-i Mūsā 'a.)
486/6; 496/1; (Ḥażret-i
Muḡammed 'a.) 472/1; (Ḥażret-i
Resūl 'a.) 435/6; 437/17; 450/2;
452/3; 453/19; 458/13; 467/11;
467/20; 468/21; 468/4; 469/20;
470/1; 470/19; 471/6; 471/7;
474/7; 474/8; 475/17; 476/21;
476/9; 477/9; 479/16; 479/20;
480/11; 480/3; 480/9; 497/11;
497/5; 500/10; 501/12; 501/5;
502/11; 502/17; 503/18; 503/7;
504/1; 504/5; 504/13; 505/13;
506/5; 506/8; 507/7; 508/15;
509/14; 509/15; 511/12; 513/12;
522/6; (Ḥażret-i Süleymān 'a.)
520/17; (Ḥażret-i Zekeriyā 'a.)
412/3; 412/10; (Ḥażret-i 'Azrā'īl
'a.) 511/11; (Ḥażret-i 'İsī 'a.)

413/14; 414/6; 416/11; 416/15;
416/19; 417/9; 418/12; 418/6;
418/9; 419/3; 433/16; 433/20;
439/3; (H azret-i  Üzeyr  a.)
408/17; 408/21; (H azret-i Res ul
 a.) 477/12; 477/17; 477/19;
(İbr ahim  a.) 491/10; (İsr afil  a.)
486/2; ( ale'n-nebiyy u  a.)
521/3; (Melek 'l-mevt  a.)
511/6; (Mu ammed  a.) 427/21;
428/17; 428/20; 428/3; 428/7;
470/9; 476/4; 505/15; (Res ul  a.)
447/19; 462/14; 473/9; 482/12;
483/2; (Ya y a  a.) 411/10;
(Zekeriyy a  a.) 410/18; 411/1;
411/2; 412/15; ( Azr a' il  a.)
427/11; ( İs i  a.) 410/21; 413/9;
414/10; 414/14; 414/19; 415/3;
416/4; 418/14; 418/15; 418/7;
( Üzeyr  a.) 408/14; 408/19;
408/20; 408/7; 409/12; 409/2
 a.+ n i (ilgi) 408/1, 461/7,
486/17; ( an- azarat  a.) 510/11;
(Eremy a  a.) 409/19; (H azret-i

Cercis  a.) 401/06, 403/11;
(H azret-i Lo m an  a.) 404/16,
405/18; 406/19; (H azret-i
Mu ammed  a.) 498/5; (H azret-i
M s a  a.) 410/8; (H azret-i
Mu taf a  a.) 428/10; (H azret-i
Res ul  a.) 473/6; 475/2; 475/8;
478/2; 479/15; 479/9; 480/15;
481/9; 501/19; 503/3; 505/10;
505/5; 507/5; 518/17; 519/14;
(H azret-i  İs i  a.) 414/5; 419/18;
421/14; 457/15; (H azret-i Cercis
 a.) 398/9; (Mu ammed  a.)
419/20; 420/3; 428/3; 455/20;
458/5; (Ya y a  a.) 410/5; ( İs i
 a.) 421/6; ( Üzeyr  a.) 408/1
 a.+ n ng ( an- azarat  a.) 509/2
 a.+ n  ( an- azarat  a.) 501/13;
(Cebra' il  a.) 413/2; (Cercis  a.)
402/10; (Eremy a  a.) 409/16,
409/18; (H azret-i  dem  a.)
484/8; (H azret-i Cercis  a.)
403/08; (H azret-i İbr ahim  a.)
457/15; (H azret-i Res ul  a.+ n )

449/1; 459/9; 460/7; 481/6, 516/17, 520/19; (Ḥazret-i 'İsî 'a.) 412/18; 413/13; (Resûl 'a.) 473/20; ('Üzeyr) 408/12 'a.+ ğa (Cebra'îl 'a.) 401/07; 460/13; (Ḥazret-i Muḥammed 'a.) 428/14; (Ḥazret-i Resûl 'a.) 469/5; 475/13; 498/17; 507/9; (Ḥazret-i Resûlu'llâh 'a.) 497/19; (Ḥazret-i Yûsuf 'a.) 473/17; (Ḥazret-i 'İsî 'a.) 413/7; 416/6; 418/2; (Muḥammed 'a.) 513/6; 420/6 'a.+ ge (Cercis 'a.) 401/08; (Ḥazret-i Zekeriyâ 'a.) 411/9; (Mûsâ 'a.) 495/14; ('İsî 'a.) 417/9 'a.+ dın (Ḥazret-i Cebra'îl 'a.) 446/5; (Ḥazret-i 'İsî 'a.) 456/10 'a.+ durlar (Muḥammed 'a.) 452/18; (Zekeriyâ 'a.) 410/7 'a. (Ḥazret-i İsrâfîl 'a. irdiler) 492/10 'a. (Ḥazret-i 'İsî 'a. irdiler) 486/7	'aleyhüme's-selâm -2- [Ar.] selam onların üzerine olsun 'a. (Ḥazret-i Mûsâ ve Ḥazret-i İdrîs 'a.) 495/16 'a.+ nı (Ḥanzala ve Kuḥâfe 'a.) (ilgi) 424/18 'aleyk -2- [Ar.] selam 'a. al- 414/15; 484/12 alığ satığ -1- alışveriş a.+ da 458/10 alıklığ -1- kınalı a. (tırnakları alıklığ) 448/3 'âlim -5- [Ar.] ilim sahibi, bilen, bilgili kişi 'â. 452/18 'â.+ i 452/17 'â.+ leri 459/14; 481/18 'â.+ rağ irdi 452/14 'âlimân -1- [Ar.] âlimler, bilgili kişiler 'â.-1 (rivâyet-i 'â.-1 târîhdür) 499/21 alma -4- elma a. 475/14; 490/12; 490/17; 490/18
--	---

altı	-12- altı, (6)	a.+ larıdır 404/08
	a. 413/8; 413/9; 447/6; 441/6;	‘ām -2- [Ar.]
	441/10; 441/14; 442/2; 462/8;	‘ā. 495/5, 498/5
	462/9; 471/8; 494/12; 522/11	a‘māl -2- [Ar.] işler
altı miñg altı yüz atmış altı	-1- altı bin	a.+ ini 463/1
	altı yüz altmış altı (6666)	a.+ iğe 527/6
	a. 495/3	
altı yüz miñg	-11- altı yüz bin (600000)	amān -3- [Ar.] bağışlama
	a. 489/8; 489/8; 489/8; 489/9;	a. bir- 461/11; 461/12
	493/1; 493/1; 493/1; 493/2;	a. tap- 506/12
	493/2; 493/2; 493/3	‘amel -1- [Ar.] amel, iş
altınçı	-5- altıncı (6.)	‘a.+ im 418/17
	a. 466/16, 475/9, 489/6; 498/9;	āmennā ve şaddaknā -2- [Ar.] inanılmaz ve
	504/4	tasdik ederiz
altın	-30- altın	ā. 448/16, 475/20
	a. 404/6; 404/9; 404/09; 404/12;	āmīn -5- [Ar.] duamızı kabul eyle
	404/14; 404/14; 404/15; 404/16;	ā. 423/8, 455/14, 476/6, 507/21,
	435/17, 436/07, 438/14, 444/9,	514/9
	453/19, 454/14, 457/14, 464/11;	ammā -55- [Ar.] ama, fakat, lakin
	469/6, 473/15; 479/7, 490/8,	a. 401/14; 401/20; 402/02;
	499/18, 499/20, 502/15, 520/6	403/14; 405/08; 405/10; 405/16;
	a.+ nı 464/10	406/20; 407/21; 407/5; 408/1;
	a.+ dın 483/17, 489/3	410/20; 413/9; 415/17; 418/17;
	a. irdi 435/2	424/20; 424/8; 425/8; 435/15;

437/10; 438/18; 438/8; 439/16;	āmürziş -1- [Far.] bağışlama
440/10; 440/19; 442/17; 443/5;	ā. kılp 493/20
444/8; 449/14; 450/12; 450/5;	‘an -1- [Tr]
452/12; 454/1; 454/16; 455/8;	‘a. 445/19
462/16; 462/18; 463/18; 468/18;	ana -47- anne
471/13; 472/4; 475/7; 480/10;	a. 414/11; 414/20; 429/14; 450/3;
481/1; 481/16; 481/2; 482/10;	476/10
498/11; 499/18; 500/12; 510/9;	a.+ m 415/1; 415/3; 416/17;
511/10; 515/1; 521/5	419/1
‘amme -7- [Tr]	a.+ mdın 448/20
‘a. 462/16; 465/19; 496/11	a.+ nġ 522/4
‘a.+ leri 452/5; 454/17	a.+ nġız (nezaket) 488/19
‘a.+ leriġa 455/6; 462/20	a.+ nġnı 488/20
‘ammek -3- [Tr]	a.+ sı 411/15; 446/15; 512/21;
‘a.+ leri 457/11; 458/15	524/3
‘a.+ leriġiz 462/16	a.+ sını (ilgi) 524/3
‘Āmmü’l-cizye -1- [Tr]	a.+ sını 407/19; 429/14
‘Ā. 504/4	a.+ sıġa 450/11
‘amūd -2- [Tr]	a.+ sıdın 410/11
‘a. 485/10; 487/3	a.+ ları (nezaket) 413/10; 414/11;
‘āmü’l-cizye -1- [Tr]	414/12; 414/21; 415/4; 416/12;
‘ā. 498/9	416/20; 417/1; 441/1; 451/19;
āmürzide -1- [Far.] bağışlama?	471/9; 524/1
ā. kılp 474/19	a.+ larını (nezaket) (ilgi) 448/6

a.+ ların (nezaket) 415/3	a. 507/21; 514/11
a.+ larını (nezaket)413/9; 414/19	andağ/ğ -1- öyle krş. andağ
a.+ larığa (nezaket) 414/10;	a. 521/6
414/11; 417/1; (ata a.) 485/14	ānī -1- [Ar.] bir an içinde, hemen
a.+ larıdın (nezaket) 413/14;	ā.+ din 454/11
447/16	a‘nī -2- [Ar.] yani
a.+ mız 446/11	a. 472/1; 513/6
a.+ mızdın 438/3; 511/1	aṅla - -7-
a.+ lıg (ata analıg bol-) 449/8	a.- ğıl 421/3; 522/15
a.+ sız 449/10	a.- p (zarf-fiil) 436/01; 481/11;
‘anber -3- [Far] güzel koku	498/13; 517/7
‘a.+ ni (ilgi) 453/14	a.- madılar 522/21
‘a.+ din 490/18	ant -2- söz, yemin
‘a. irür 490/12	a. iç- “yemin etmek” 516/1;
‘anber-sirişt -10- [Far.]	520/18
‘a. (behişt-i ‘a.) 415/6; 455/13;	ān-ḥazarat -32- [Far.+Ar.] o hazret,
458/1; 491/16	Hz. Muhammed
‘a.+ ğa (behişt-i ‘a.) 430/6;	ā. 429/3; 453/11; 465/12; 465/2;
448/17	478/16; 503/4; 507/10; 507/12;
‘a.+ ke (behişt-i ‘a.) 400/11;	507/15; (ā. ‘aleyhi’s-selām)
400/14; 401/19; 474/20	446/7; 453/14; 499/21; 507/10;
ānçi -2- [Far.] bu şekilde, böyle	507/14; 507/8; 508/18; (ā.
ā. 438/3; 477/2	şalla’llāhu ‘aleyhi ve sellem)
andağ/ğ -2- öyle krş. andağ	450/1; 462/20; 466/21; 469/2;

481/17; 500/6; 512/17; 513/2

ā.+ ‘aleyhi’s-selāmniġ 509/1

ā.+ nı 501/17; (ā. ‘aleyhi’s-selāmni) 501/13; 510/11

ā.+ ġa 478/14; (ā. şalla’llāhu ‘aleyhi ve sellem) 515/4

ā.+ ke 465/3; 505/16

ān-heme -24- [Far.] o kadar

ā. 399/4; 402/11; 403/07; 419/8;
427/4; 442/2; 448/1; 449/21;
453/2; 455/18; 457/12; 461/21;
466/12; 468/16; 477/3; 486/16;
486/7; 491/12; 491/4; 498/4;
503/18; 507/1; 522/9; 523/14

ara -39- ara

a.+ ġa 516/5

a.+ ge 505/11; 524/5

a.+ da 434/17; 493/21; 503/15;
516/4; 518/21

a.+ mızda 459/17

a.+ mızdın 510/10

a.+ ġıġlarda 420/14

a.+ sı 438/12; 488/2

a.+ sın 475/14

a.+ sıġa 412/4; 421/9

a.+ sıġe 503/14

a.+ sıda 402/10; 426/1; 448/1;
452/14; 453/1; 458/13; 458/3;
490/4; 490/5; 505/19; 508/11;
508/3; 514/12; 519/10; 519/11;
519/5

a.+ sıdaki 439/13

a.+ sıda irdiler 408/4

a.+ sıdın 408/7; 425/10; 450/7

a.+ sıġa 493/21

a’ rāġ -1- [Ar] rakı

‘a. 440/3

ārāste -1- [Far.] bezenmiş, süslenmiş

ā. ġıl- 440/2

arfa -5- arpa

a. 404/1; 404/2; 404/2; 498/12

a.+ dın 404/03

arıġ 1. - 5- temiz, pak

a. 463/15; 471/21; 473/1; 490/9;
520/8

2. -2- ark, su yolu

a.+ da 413/15

a.+ dın 413/17

arqa	-20- arka, geri, art, sırt	‘a.+ nı (ilgi) 475/15; 493/1;
	a. (a. be-arqa) 519/6; 519/16; (a.	493/9; 497/7
	birip turdılar) 500/15	‘a.+ ke 491/14; 492/21; 493/5;
	a.+ dın 523/7	516/18
	a.+ ŋızını (nezaket) 457/16	‘a.+ dın 492/16; (‘a.+ dın
	a.+ sı 500/15	ferşgaça) 513/8
	a.+ sıge 474/18; 485/6; 491/20	art - -1- yüklemek, sırtına koymak
	a.+ sıda 437/11; 438/11	a.- up 454/13
	a.+ sıdın 429/12; 496/7; 502/11;	artuq -5- çok, fazla
	506/13	a. 409/6; 466/17
	a.+ ları (nezaket) 509/20	a.+ raq 491/3
	a.+ larını (nezaket) 457/17	a.+ raqdur 488/17
	a.+ larıge (nezaket) 502/3	a.+ dur 512/10
	a.+ larıdın (nezaket) 412/3;	aruq -1- zayıf, cılız
	507/13	a. 449/16
arqalıq	-1- arkalı, sırtlı	‘arż
	a. (enqaža zahrek a.) 445/15	-11- [Ar.] sunma, sunuş
arslan	-1- aslan	‘a.+ ğa 515/10; 515/11
	a. 437/21	‘a.+ ge 522/2
‘arş	-20- [Ar.] göğün en yüksek katı	‘a.+ ını 458/4
	‘a. 470/21 ; 473/13; (‘a.-1	‘a. kı1- 428/7; 446/21; 463/13;
	mecidde) 492/8; 493/5; 493/6;	486/21; 488/21; 505/16; 505/17
	494/17; 513/7	‘arza
	‘a.+ ğa 490/2; 493/4	-5- [Ar.] sunma, davet etme
		‘a. kı1- (imān ‘a. kı1- ‘imana
		çağırmaq’) 400/4; 469/19;

	469/20; 470/1; 476/18	‘ asel	-1- [Ar.] cennetteki dört sudan biri
ārzū	-6- [Far.] arzu, istek		
	ā. 457/17; 502/1	‘a.	490/9
	ā. kı1- “istemek” 446/16; 452/15;	asıl -	-1- asılmak
	462818		a.- ıp 485/7
	ā.+ m 463/17	ası(ğ)līg :	-3- asılı
ārzū-mend	-2- [Far.] istekli, hevesli		a. (asılığ) 485/14
	ā.+ dūr-min 474/2		a. 483/9; 485/12
	ā.+ dūrler 512/16	‘ āšī	-11- [Ar.] asi, isyankâr
as -	-2- asmak	‘ā.	488/21; 512/12; 512/18;
	a.- ıpdurlar 485/1		513/1; 519/2
	a.- ıp 430/16;	‘ā. bol-	432/16; 478/2
‘ aşā	-4- [Ar] asa	‘ā. kı1-	409/11
	‘a. 426/2; 494/14	‘ā.+ ni	448/16
	‘a.+ sını 512/20	‘ā.+ ler	495/11
	‘a.+ larını 401/03	aşl	-5- [Ar.] köken, soy
āsān	-1- [Far.] kolay		a.+ ı turur 409/11
	ā.+ dur 426/7		a.+ ı 403/04
āsānlik	-1- [Far.+Tr.] kolaylık		a.+ ığa 440/9
	ā. 512/6		a.+ u neseblerini 453/21; 471/4?
‘ aş‘ aşe	-1- [Ar.] gösteriş, görkem	aşlā	-20- [Ar.] asla
	‘a. 505/7		a. 399/7; 400/5; 406/9; 419/10;
āsāyiş	-1- [Far] rahat, huzur		422/15; 434/13; 435/19; 439/8;
	ā. 437/8		448/1; 454/11; 464/3; 468/13;

	475/10; 475/8; 477/3; 478/7; 480/14; 487/1; 487/5; 492/1		424/13; 428/13; 434/03; 438/5; 494/17; 495/14
aşlen	-2- [Ar.] asla a. 405/1; 406/16		ā.+ ça 491/18 ā.+ lar 487/7
aşlı	-2- [Ar.] gerçek, esas a. 519/5	‘aşr	-1- [Ar] asır, yüz yıl ol ‘a.+ nı (ilgi) 411/12
āsmān	-50- [Far.] ā. 447/13; 483/20; 485/21; 486/11; 487/16; 487/7; 488/4; 492/15; 513/8; 526/6 ā.+ nı (ilgi) 445/17; 483/21; 487/7; 496/21 ā.+ nı 484/3; 492/17 ā.+ ğa 419/10; 432/19; 448/5; 456/18 ā.+ ge 419/7; 432/21; 478/5; 483/16; 483/17; 485/20; 486/11; 487/11; 487/6; 489/6; 491/13; 495/14 ā.+ da 417/14; 446/6; 480/20; 480/5 ā.+ dadurlar 419/11 ā.+ daki 457/13 ā.+ dın 417/11; 417/12; 419/14;	asra -	-3- korumak, esirgemek a.- ğıl 454/2 a.- p 453/5; 456/3
		ast	-7- alt a.+ ıĝa 437/18; 441/14 a.+ ıda 411/20; 419/8; 527/9 a.+ ıdın 427/6; 430/18
		aş -	-1- aşmak a.- gey 419/20
		aş	-1- aş, yemek a.+ ı 450/21
		‘āşık	-2- [Ar.] âşık, sevdalı ‘ā. bol- 433/10; 517/9
		āşikār	-2- [Far.] aşikar, açık, belli ā. kııl- 415/8; 463/14
		āşikārā	-7- [Far.] aşikar, açık, belli ā. 440/5; 440/3; 440/4; 466/16; 469/1; 470/5

	ā. kı1- 422/7; 442/2; 496/12		a.+ ları 427/20; 441/21; 502/2;
	ā. kı1ur 442/2		525/20
āşinā	-3- [Far.] tanıdık, bildik	aṭ/t	-15- at
	ā. bol- 406/2; 406/5; 406/16		a. 424/13; 427/18; 475/4; 521/21;
	ā. bolmağıl 406/16; 406/2		525/4
aştur -	-1- yükseltmek, çıkarmak		a.+ ğa 426/7; 460/11
	a.- up 403/05		a.+ ke 501/17
aşuḳ -	-1- acele etmek		a.+ dın 482/8; 499/14; 502/20;
	a.- mayalı 458/9		523/17; 525/15
‘aşūr	-2- [Ar.] Muharrem’in onuncu günü pişirilen tatlı		a.+ larını (ilgi) 440/14
	‘a. aynı 523/8; 526/4		a.+ larıge 439/14
			a.+ larımızga 480/10
at	-33- ad; isim	at -	-4- atmak, fırlatmak
	a. koy- 461/9; 468/20; 510/5		a.- ar (taṅ at-) 438/20
	a.+ ım 461/4; 514/21		a.- tı 501/4
	a.+ ıṅnı 409/12; 412/12; 422/17;		a.- ıp irdi 525/12
	494/21		a.- ıp irdiler 516/5
	a.+ ıṅız (nezaket) 457/21; 459/1;	‘aṭā	-6- [Ar.] başı; ihsan
	466/14; 515/1		‘a. kı1- 398/11; 400/17; 402/05;
	a.+ ı 410/9; 427/13; 427/14;		415/6; 442/10; 464/15
	433/21; 466/14; 484/3; 486/11;	ata	-61- ata, baba
	490/7; 490/8; 507/3		a. 423/20; 459/7; 466/7; 476/10;
	a.+ ımı 410/17; 429/19; 488/17;		476/19; 488/20; 508/8; 511/1;
	489/9; 519/7		513/14; 519/12; 524/18; (a. ana+)

485/14; (a. analıg) 449/8; (a.
anasız) 449/10
a.+ m 405/04; 406/15; 446/11;
453/5; 503/5; 512/1; 512/10;
512/11; 512/12; 514/2
a.+ mnı (ilgi) 406/17
a.+ mge 443/21; 512/2
a.+ mdın 409/4; 446/21
a.+ nġ 519/14; 522/4
a.+ nġnı 495/1
a.+ nġda 414/3
a.+ nġız (nezaket) 464/3; 488/18
a.+ sı 423/19; 447/8; 505/11
a.+ sın (ilgi) 427/14; 503/5;
521/5
a.+ sıge 447/2
a.+ sıdın 505/10
a.+ sıdın 508/19
a.+ ları (nezaket) 471/6; 471/8
a.+ larıdın (nezaket) 410/8;
455/8; 471/8
a.+ mız 474/15; 474/16
a.+ mızdın 438/2; 474/16
a.+ larım 425/5

a.+ sız 410/21; 413/19
ata - -1- adlandırmak; ad vermek
a. -dılar 519/7
atalıg -1- babası olan, babalı
a. 511/2
atan - -3- adlandırılmak,
isimlendirilmek
a.- dı 427/14
a.- dılar 473/5; 475/3
äteş -3- [Far.] ateş, od
ā.-i dūzaħdın 400/14; 476/5;
491/15
äteş-perest -1- [Far.] ateşetapan
ā. 433/19
aılan/atlan - -11- ata binip gitmek,
atlanmak
a.- dı 425/6
a.- dılar 477/5; 503/20; 504/7
a.- ıp 424//12; 443/2; 444/15;
461/10; 504/2
a.- up başlap 401/11; 407/3
atlıg -24- adlı, isimli
a. 398/12; 398/13; 398/9; 408/2;
410/8; 411/9; 411/9; 414/13;

414/7; 426/9; 441/8; 444/7;	a. kışşa 513/11
446/6; 446/13; 467/6; 468/12;	atmışınçı -1- altmışıncı (60.)
503/17; 504/7; 508/5; 509/5;	a. kışşa 498/7
517/9; 517/13; 526/12	‘atse -1- [Ar.] bir kerelik çıkan ses, tek seferlik ses
atmış altınçı -1- altmış altıncı (66.)	‘a. ur- “bir kez seslenmek” 424/8
a. kışşa 509/1	
atmış birinçı -1- altmış birinci (61.)	at-ḥāne -3- [Tr., Far.] ahır, atların kaldığı yer
a. kışşa 500/7	a.+ ğa 406/4; 406/6
atmış bişinçı -1- altmış beşinci (65.)	a.+ ge 406/13
a. kışşa 506/4	
atmış ikkinçı -1- altmış ikinci (62.)	āvāz -24- [Far.] ses, seda
a. 502/12	ā. 415/2; 416/3; 421/19; 427/19
atmış sekkizinçı -1- altmış sekizinci (68.)	ā. bir- 414/21
a. kışşa 514/9	ā. kı1- 427/2; 427/11
atmış tokkuzunçı -1- altmış dokuzuncu	ā. kil- 411/21; 413/14; 424/13;
(69.)	474/2; 479/1; 479/2; 482/14;
a. kışşa 515/7	483/21; 485/21; 525/5; 526/7
atmış törtünçı -1- altmış dördüncü (64.)	ā.+ nı 415/2; 479/3
a. kışşa 504/4	ā.+ ı 499/7
atmış üç -2- altmış üç (63)	ā.+ larını (nezaket) 511/12
a. 471/11; 513/4	ā.+ lar 526/8
atmış üçünçı -1- altmış üçüncü (63.)	āvāze -2- [Far.] yüksek ses
a. kışşa 503/11	ā. 459/7
atmış yittinçı -1- altmış yedinci (67.)	ā. kı1- 442/1

avuç	-3- avuç,	422/16; 422/18; 422/2; 422/20;
	a. 423/7; 499/11	423/1; 423/10; 423/13; 423/16;
ay -	-488- söylemek krş. ayt-	423/17; 423/2; 423/4; 423/6;
	a.- mışlar 428/18	423/9; 424/10; 424/2; 424/21;
	a.- dım 487/20; 492/19; 493/17;	424/7; 425/1; 425/19; 425/2;
	493/18; 494/2; 494/6; 494/9;	425/20; 425/3; 425/4; 426/12;
	495/15; 496/11	426/14; 426/19; 426/7; 428/8;
	a.- dı 398/15; 398/17; 398/18;	429/13; 429/16; 430/4; 432/21;
	399/1; 399/17; 399/19; 399/20;	432/6; 433/17; 433/18; 433/21;
	399/21; 399/5; 400/12; 400/19;	434/02; 434/03; 434/13; 434/15;
	400/2; 400/20; 400/4; 400/6;	434/16; 434/17; 436/5; 436/13;
	401/02; 402/04; 402/12; 402/16;	439/20; 439/9; 440/1; 440/9;
	402/21; 403/03; 403/05; 404/01;	441/11; 442/21; 442/4; 442/5;
	404/03; 404/09; 404/14; 405/04;	443/13; 443/18; 443/19; 444/10;
	405/07; 405/08; 405/14; 405/19;	444/17; 449/7; 453/6; 454/9;
	405/20; 406/13; 406/3; 406/6;	455/17; 457/16; 463/18; 469/8;
	406/9; 407/1; 408/6; 409/10;	476/16; 477/21; 478/4; 479/5;
	409/2; 409/4; 410/1; 410/10;	479/12; 479/19; 479/6; 481/20;
	410/15; 410/16; 411/15; 411/17;	481/21; 482/10; 482/13; 487/18;
	414/3; 415/13; 415/19; 415/9;	488/2; 488/6; 489/16; 490/14;
	416/14; 416/2; 416/4; 416/9;	490/2; 491/1; 496/10; 496/18;
	417/3; 417/8; 418/17; 418/19;	497/6; 497/8; 498/14; 498/16;
	418/4; 418/7; 418/9; 419/5;	499/19; 500/17; 501/13; 502/14;
	420/15; 421/20; 421/21; 422/1;	502/15; 503/5; 504/17; 505/1;

505/12; 505/6; 507/4; 508/10;
508/8; 509/16; 514/18; 514/19;
516/10; 517/10; 517/11; 517/12;
518/20; 519/17; 519/18; 520/6;
520/12; 521/12; 521/13; 521/2;
523/14; 523/2; 524/3; 525/16;
526/11; 526/1; 526/2; 527/1
a.- dılar 398/12; 398/20; 399/11;
399/2; 399/9; 399/14; 399/21;
399/5; 400/9; 400/13; 401/03;
401/14; 401/18; 401/20; 402/01;
402/06; 402/09; 402/14; 403/07;
403/16; 403/17; 403/21; 404/02;
404/03; 404/18; 404/21; 405/03;
405/21; 406/12; 406/15; 407/13;
407/18; 407/20; 408/14; 409/16;
409/19; 409/6; 410/2; 411/2;
411/21; 412/7; 413/3; 413/4;
413/12; 413/17; 414/10; 414/11;
414/15; 414/16; 414/17; 414/20;
414/3; 414/4; 416/15; 416/16;
416/18; 416/19; 417/11; 417/3;
417/4; 417/9; 418/12; 418/21;
418/3; 418/8; 418/9; 420/10;

420/14; 420/18; 421/9; 421/11;
421/13; 421/6; 421/7; 422/1;
422/13; 423/3; 423/6; 425/9;
426/11; 426/9; 427/8; 427/19;
428/21; 428/5; 431/18; 431/20;
436/12; 436/16; 438/12; 438/6;
438/7; 439/11; 439/12; 439/21;
440/11; 440/14; 440/20; 440/7;
440/8; 442/1; 442/18; 443/11;
444/19; 444/21; 446/7; 447/11;
448/12; 451/17; 451/6; 452/5;
452/11; 453/3; 453/4; 458/19;
460/20; 463/12; 463/19; 463/9;
464/1; 464/2; 464/6; 464/8;
464/13; 464/18; 465/14; 465/15;
465/17; 465/19; 465/20; 465/5;
466/3; 467/12; 467/21; 468/1;
468/11; 468/16; 468/21; 468/5;
468/6; 468/8; 469/16; 470/13;
470/14; 470/17; 470/19; 470/20;
470/21; 473/10; 473/11; 473/9;
474/15; 474/6; 474/7; 476/21;
478/15; 478/6; 479/21; 480/11;
482/17; 482/20; 482/9; 483/10;

483/13; 483/2; 483/21; 483/3;
483/6; 483/8; 484/10; 484/14;
484/16; 484/18; 484/5; 484/7;
485/1; 485/21; 485/3; 485/5;
485/7; 485/9; 486/16; 486/20;
486/5; 487/10; 487/13; 487/17;
487/21; 487/6; 489/21; 491/19;
492/11; 492/19; 492/2; 496/17;
496/20; 496/7; 497/10; 497/11;
497/15; 497/2; 497/6; 498/18;
499/15; 499/8; 500/1; 500/10;
500/13; 500/3; 500/4; 502/1;
502/8; 503/18; 504/10; 504/18;
506/11; 506/21; 507/9; 507/14;
508/15; 508/18; 509/5; 509/10;
509/12; 509/13; 509/3; 509/7;
510/17; 510/2; 510/21; 510/4;
510/9; 511/12; 511/15; 511/16;
512/3; 512/5; 512/14; 513/15;
515/12; 516/1; 516/14; 516/17;
517/1; 517/18; 517/20; 517/21;
518/12; 518/14; 520/11; 521/10;
521/12; 521/9; 522/4; 524/18;
524/19; 525/13; 526/13

a.- ğıl 402/06; 406/15; 413/19;
423/15; 431/4; 431/5; 479/21
a.- mışları 414/6
a.- geni 454/9
a.- dılar irse 431/7
a.- madılar 414/19
ay 1. -21- ay, 30 gün
a. 427/5; 447/9; 468/19; 479/19;
481/19; 481/21; 491/5; 494/12;
522/11;
a.+ nı (ilgi) 471/12; 481/19;
513/4; 517/14; a.+ nı (‘Aşūr a+)
523/8; 526/4
a.+ nı 481/17; 511/4
a.+ da 413/8; 413/9
a.+ dın 407/12; (a.+ dın soᅡg)
447/6;
2. -4- ay, kamer
a. 452/18; 485/3; 507/4;
a.+ nı (ilgi) 481/19;
ayaġ(/k) -25- ayak
a. 470/18; 470/19; 527/9
a.+ ım 422/1
a.+ ımını 442/5

a.+ ı	417/15; 423/18; 434/07; 440/14; 454/7; 492/8		505/5; 510/7; 522/7 ā.+ inġizdin 522/2
a.+ ın	442/2; 481/3	ayıġ	-1- ayı a. 437/20
a.+ ını	466/4	ayım	-1- hanım, eş a.+ larını 525/21
a.+ ıġe	478/12	ay(ı)r	-4- ayırmak a.- ıp 410/11; 425/5
a.+ ıda	489/1		a.- ġuġı 476/12
a.+ ıdın	445/4		a.- ıp irdiler 519/10
a.+ ları	484/4	āyine	-2- [Far.] ayna, İskender'in aynası
a.+ larını (ilgi)	513/7		ā. kıl- 436/15; 436/19
a.+ larını	403/01; 502/2; 527/13	aylan	-5- dönmek, dolanmak a.- ıp 417/16; 445/5; 482/16
a.+ larıġa	457/14		a.- sun 482/2
a.+ larıġe	434/04		a.- ur irdi 478/10
a.+ larıda	485/7	aylantur	-1- [Tr] a.- up 506/18
ayaklıġ	-1- kutlu, mübarek kutuġ a. 414/9	aylıġ(/ig)	-5- aylık, bir aylık süre a. 413/8; 413/9; 441/6; 471/8 altı a. oġlan 413/8
‘ayb	-4- [Ar.] ayıp, utanılacak Şey ‘a. 481/11 ‘a.+ ını 462/19 ‘a.+ larını 472/20	ayrıl	-13- ayrılmak, uzaklaşmak a.- adur-min 512/8
āyet	-16- [Ar.] ayet, Allah'ın Őözü ā. 466/9; 495/3; 495/4; 505/19; 526/19; 526/20; 526/1; 473/7; ā. turur 475/17 ā.+ ni 470/6; 503/21; 510/6;		

a.- dım 422/17	412/15; 412/20; 413/12; 415/10;
a.- ğaylar 455/12; 455/13	416/11; 416/6; 419/11; 419/13;
a.- ınĝ 455/11	429/5; 430/16; 431/1; 431/2;
a.- ınĝlar 455/12	432/9; 445/9; 461/21; 465/7;
a.- ıp 455/8	467/5; 472/21; 473/19; 475/13;
a.- ur (sıfat-fiil)420/10	475/19; 480/14; 508/5; 517/4;
a.- urımnı 448/20	519/4
a.- ur bol- 420/18	a.- ıp tururlar 484/3
a.- maķı bar 455/8	a.- tı 401/01; 401/09; 401/10;
a.- maķı bardur 455/9	402/01; 402/6; 402/10; 403/04;
ayt - -360- söylemek, demek krş. ay-	407/6; 412/20; 416/12; 416/21;
a.- adur-min 477/1	417/5; 418/3; 422/11; 423/11;
a.- adur 441/16; 444/15; 496/17;	423/15; 423/19; 424/3; 425/18;
(söz a-) 463/12	427/4; 428/6; 428/9; 429/20;
a.- ur-min 436/14; 496/12	429/7; 429/9; 430/13; 430/8;
a.- ar 419/7	433/1; 433/14; 433/12; 433/18;
a.- ur 424/8; 431/2; 463/10;	434/4; 437/1; 437/5; 439/6;
465/20; 489/9; 491/16; 491/15;	441/14; 441/19; 442/4; 442/8;
491/17; 497/3	443/21; 443/4; 446/15; 446/21;
a.- urlar 413/8; 421/2; 431/12;	447/11; 447/2; 447/4; 447/9;
431/2; 466/12; 486/14; 494/21	448/12; 449/13; 449/19; 449/6;
a.- ıpdur 436/20; 441/4; 480/16	450/4; 450/5; 452/18; 452/20;
a.- ıpdurlar 398/12; 408/13;	453/10; 453/15; 453/16; 453/21;
408/2; 409/10; 409/15; 409/8;	453/8; 454/3; 455/16; 457/11;

457/9; 457/12; 457/18; 458/17;
458/21; 459/1; 459/14; 459/17;
459/5; 460/2; 460/7; 461/11;
462/4; 462/7; 463/11; 463/13;
465/19; 469/6; 469/14; 470/10;
475/14; 477/8; 477/11; 479/14;
485/5; 488/18; 493/14; 494/5;
502/10; 502/7; 503/14; 504/19;
504/20; 505/1; 505/12; 505/15;
508/4; 510/16; 514/14; 514/16;
515/14; 519/12; 519/14; 519/19;
521/8; 523/16

a.- tılar 407/11; 408/11; 417/11;
417/9; 418/11; 429/1; 430/19;
435/12; 436/20; 437/11; 437/17;
439/8; 444/16; 444/9; 444/21;
446/6; 447/15; 447/2; 448/20;
449/10; 450/4; 450/19; 451/1;
451/11; 451/16; 451/3; 451/8;
452/7; 452/9; 453/18; 454/19;
455/6; 456/1; 456/21; 458/14;
458/8; 460/17; 460/18; 460/19;
460/21; 462/15; 462/16; 462/20;
463/18; 464/5; 465/4; 465/5;

466/7; 466/12; 467/1; 467/11;
467/17; 467/19; 468/11; 468/3;
468/7; 469/11; 469/19; 469/21;
470/18; 474/13; 474/14; 474/20;
475/18; 475/6; 477/7; 480/10;
480/6; 489/4; 497/19; 501/15;
501/8; 504/11; 504/9; 505/15;
509/4; 510/12; 511/10; 512/15;
512/17; 513/14; 514/1; 514/2;
516/17; 516/7; 520/4; 520/5;
522/2; 523/4; 524/11; 524/14;
524/15; 525/5

a.- tım 418/4; 436/13; 443/14;
491/2; 519/19
a.- ğay 463/4
a.- ğaylar 463/5
a.- keyler 420/3; 463/2; 463/4
a.- ay 497/11
a.- ğıl 408/6; 413/20; 505/14;
506/12; 514/1
a.- gil 488/18; 527/2
a.- alı 414/12; 426/20; 428/5;
521/13;
a.- ıng 417/8; 465/5; 498/12;

509/10; 520/2; 520/5	a.- ur irdi 430/3; 476/19; 481/18
a.- ınglar 426/10; 473/21	a.- ur irdiler 413/10; 424/16;
a.- sunlar 453/4	447/8; 464/16; 454/18; 474/9;
a.- sam 510/9	476/12; 499/6; 511/7; 512/1;
a.- sa 435/11; 459/10	512/10; 512/7; 525/8
a.- a'lmadı 453/3 (ayta'lmadı	a.- ıp irdim 508/10
'söyleyemedi)	a.- ıp irdi 402/07; 449/8
a.- a'lmadıngız (ayta'lmadıngız	a.- ıp irdiler 498/18; 499/1
'söyleyemediniz) 453/4	a.- tılar irse 474/13
a.- a'lmadılar (ayta'lmadılar	a.- mas 496/18
'söyleyemediler) 453/2	a.- madım 463/13
a.- keli 416/16	a.- madım mu 462/4
a.- kendin song 482/18	a.- madılar 414/10
a.- ıp 410/4; 411/11; 411/15;	a.- mağıl 406/1; 406/16
412/6; 461/19; 463/13; 470/5;	a.- maquette 488/17
487/18; 511/13; 515/3; 515/10;	a.- mışları 472/13
a.- gen 407/4; 417/6	az -10- [Tr]
a.- geni 479/18	a. 413/16; 416/12; 416/17;
a.- kan (sıfat-fiil) 460/8	431/13; 431/15; 486/21; 495/8;
a.- ken 434/19; 476/16; 494/5;	524/9
500/12; 508/11; 517/10	a. irdi 416/7; 463/3
a.- ken bol- 482/3	az - -3- kaybolmak, yoldan çıkmak,
a.- kenleri 409/19	sapmak
a.- ur irmiş 496/21	a.- dılar 439/17; 523/9

	a.- ğanlarını (ilgi) 512/11	475/11; 502/15
a'zā	-6- [Ar.] uzuv, organ	āzādlik -1- [Far.+Tr.] özgürlük, serbestlik
	a.+ m tururlar 504/11	ā. (ḥaṭṭ-ı ā.) 489/15
	a.+ mğa 493/11	a'zam -1- [Ar.] en büyük, yüce
	a.+ sı 419/1	a. irdi 510/3
	a.+ sıdaki 489/10	‘azamet -2- [Ar.] büyüklük, yücelik
	a.+ ları (nezaket) 511/17	‘a. (deryā-yı ‘ā) 492/5
	a.+ larıge (nezaket) 503/1	‘a.+ i 448/13
‘azāb	-27- [Ar.] azap, eziyet, işkence	āzār -5- [Far.] azar, incitme, tekdir
	‘a. 399/18; 424/14; 454/5; 454/8;	ā. 472/19; 521/1; 521/4
	460/1; 487/3; 512/4; 526/21;	ā. bir- 485/11; 485/14
	527/12; (‘a.-ı ‘uḫūbetler) 421/17	āzārla - -2- [Far.+ Tr.] azarlamak,
	‘a. kıl- 417/13; 485/14	incitmek
	‘a.+ nı 444/3	ā.- dı 520/19
	‘a.+ ğa 430/6	ā.- ğanlarını 527/12
	‘a.+ dın 399/5; 401/14; 423/21	azık - -1- kaybolmak, yoldan çıkmak
	‘a.+ ı 488/17	a.- ur dip 462/5
	‘a.+ lar 399/15; 399/2; 399/4;	‘azīm -3- [Ar.] büyük, ulu
	423/5; 487/19; 488/16; 489/1;	‘a. 458/1; 498/3; (şirfe-i ‘a.)
	527/10	399/7
	‘a.+ larıdın 399/3	‘aziz -9- [Ar.] yüce, değerli, saygın
āzād	-5- [Far.] kurtulmuş, serbest olan,	‘a. 449/11; 452/19; 476/16;
	özgür bırakılmış	494/15; 512/9; 513/15; 524/15
	ā. kıl- 410/10; 454/12; 473/15;	‘a. turur 481/10

	‘a. ‘Üzeyr turur 409/5		b.+ ğa (zāt-ı b.) 455/1; 513/9
	‘a.+ lerni(ilgi) 471/2	bād	-1- [Far.] meth, sena, övgü
azuk	-1- azık, yiyecek		b.-1 fırsatda 446/14
	a. 439/16	ba‘d-ez	-1- [Ar.] sonra
			b. 414/19
		bāğ	-8- [Far.] bağ, bahçe
			b. 431/19; 432/6; 456/15;
			b.+ ğa 432/3
bāb	-2- [Ar.] kapı		b.+ dın 432/3
	b.+ ıda 481/7; 500/1		b.+ larnı 432/10
baba	-11- [Far.] baba, ata		b.+ ları 431/13; 431/14
	b. 467/19	bağışla	-8- bağışlamak, affetmek
	b.+ m 446/10; 516/17		b.- r-min 513/2
	b.+ ŋmı (ilgi) 476/19		b.- r 486/17; 486/6; 489/6
	b.+ ları (nezaket) 471/9; 519/6		b.- dım 464/14
	b.+ mız 459/7; 474/15; 474/16;		b.- dılar 484/6
	508/8		b.- sun 509/11
	b.+ mızın 466/7		b.- ğalı 413/4
bā-berekāt	-10- [Ar.] saadet sahibi,	bağla	-9- bağla-
	bereketleri olan		b.- dı 403/09; (tor b.- ‘ağ
	a. (zāt-ı b.) 453/13; 456/17;		bağlamak’) 477/11
	457/7; 457/14; 471/18		b.- dılar 408/9; 500/1
	b.+ nı (ilgi) 469/15; (zāt-ı b.+ nı)		b.- ğıl 477/11
	446/15		b.- p 399/6; 399/11; 499/13;
	b.+ nı (zāt-ı b.) 514/8		

	506/6		b.- sam 451/5; 492/14
bahā	-2- [Far.] kıymet, değer		b.- sa 442/20; 457/13
	b. 454/10		b.- salar 421/1; 461/15; 470/16;
	b.+ sız 432/4		525/1; 525/19; 525/6
bahādır	-1- [Far.] cesur, yiğit		b.- ıp 410/12; 410/13; 419/9;
	b. 471/1		429/14; 434/10; 436/11; 437/4;
bahāne	-2- [Far.] sebep		449/6; 458/5; 459/14; 517/18
	b. 406/5; 500/12		b.- a'lmas irdi (baka'lmas irdi
baht	-1- [Far.] talih, kader		'bakamazdı') 452/1
	b.+ larını (ilgi) 489/19		b.- ğalı 450/2; 450/3; 450/4
bā'ış	-19- [Ar.] sebep olan, neden		b.- arnıṅ 451/6
	b. 436/05; 448/20		b.- ken (sıfat-fiil) 527/14
	b.+ din 410/9; 500/6; 501/9		b.- ar irdi 449/21
	b.+ i 398/19; 407/16; 415/15;		b.- ıp irdi 449/12
	454/3; 457/10; 463/19; 468/7;		b.- ıp irdiler 414/6
	468/8; 468/9; 481/10; 501/6		b.- ıp tur- 409/5; 491/14; 491/16;
	b.+ ini 449/19; 489/4; 516/10		497/10
bā-i'zāz	-1- [Far., Ar.] üstünlük sahibi,		b.- madılar 482/15; 482/20
	üstün		b.- maṅ 482/13
	b. 486/18		b.- maḡğa 451/1
baḡ	-45- bakmak	bā-kemāl	-2- [Far., Ar.] olgunluk sahibi,
	b.- ar-min 451/19; 451/7		olgun
	b.- tılar 410/18; 457/6; 515/16		b. (cemāl-i b.) 461/17
	b.- ıṅ 492/14; 525/6		b.+ lerige (cemāl-i b.) 478/3

bākī	-2- [Ar.] ebedî, sonsuz	b.+ larığaça 500/21
	b.+ ğa 401/05	b.+ larıdın 449/20; 450/17
	b.+ ge (‘ âlem-i b.+ ‘sonsuz âlem, öteki dünya’) 518/16	b.+ lar 467/11
		b.+ larıñg 451/4; 451/8
baqqam	-2- [Ar.] kırmızı boyanın elde edildiği ağaç	b.+ larını 408/3; 449/5
	b. 412/16	balçık -5- balçık, çamur
	b.+ dın 412/17	b.+ ğa 435/15
bala	-36- çocuk	b.+ dın 415/13; 415/14; 423/6; 435/14
	b. 414/4; 418/1; 433/5; 449/9; 451/6; 457/2; 457/8; 461/5; 461/13; 468/17	balıĝ(/k) -2- balık
	b.+ nı (ilgi) 423/19	b.+ lar 400/5; 417/15
	b.+ nı 410/12	bāliĝ -2- [Far.] ergenlik, ilk gençlik
	b.+ ğa 418/5	b. 410/13; 465/8
	b.+ ñg 451/6	bāmdād -2- [Far.] sabah, sabah vakti
	b.+ sı 407/19; 418/2; 418/21; 429/14; 461/2; 519/6	b.+ nı (ilgi) 489/12
	b.+ sı turur 416/19	b.+ dın kiyin 496/13
	b.+ sını (ilgi) 461/2	bar -178- var
	b.+ sını 429/13	b. 400/20; 401/09; 401/10; 402/02; 404/8; 407/4; 407/5; 407/6; 417/15; 417/2; 421/16; 421/20; 425/10; 432/8; 438/3; 443/1; 444/19; 452/8; 453/3; 453/4; 455/8; 455/19; 459/17; 461/14; 463/10; 463/9; 464/2;
	b.+ ları (nezaket) 407/17; 451/2	
	b.+ larığa 410/10	

465/5; 468/17; 480/15; 482/10;
482/11; 486/8; 486/9; 487/1;
487/2; 488/10; 488/11; 488/12;
488/2; 488/3; 488/4; 488/9;
489/14; 489/15; 489/2; 489/2;
489/3; 489/8; 489/9; 490/4;
491/14; 491/18; 492/1; 492/4;
493/1; 496/1; 497/15; 497/6;
498/14; 505/3; 508/17; 514/18;
515/1; 519/12; 519/15; 525/19
b.+ dur 408/1; 409/20; 418/8;
420/11; 424/17; 437/12; 439/10;
446/6; 451/17; 454/3; 455/9;
488/3; 488/9; 509/15; 520/2
b.- durlar 486/13
b. tur- 488/13; 488/8; 522/5
b. ir- 398/13; 399/13; 400/19;
401/02; 407/19; 408/9; 410/8;
417/21; 418/17; 422/17; 422/21;
423/11; 424/19; 424/6; 427/19;
429/19; 430/2; 431/1; 432/19;
433/20; 433/9; 435/1; 435/21;
439/10; 441/10; 441/21; 441/8;
445/8; 446/13; 448/2; 449/16;

449/5; 449/6; 450/1; 452/17;
453/20; 454/2; 454/4; 455/16;
456/1; 456/7; 457/13; 461/2;
467/6; 468/18; 470/13; 472/4;
474/3; 475/7; 478/8; 495/17;
496/15; 501/18; 502/13; 503/15;
516/9; 517/18; 518/6; 519/5;
520/4; 521/19; 522/17; 526/13
b. iken 483/18
b. ikeni 435/18
b.+ ını 410/16
b.+ ıça 421/6; 438/20
b. mu 425/1; 433/19; 439/9;
489/11; 492/14; 502/7; 509/4;
513/20; 514/21
bar - -295- [Tr]
b.- adur 456/2; 460/16; 521/19
b.- ar-min 450/5
b.- ur-min 430/4; 442/16; 450/4;
514/1; 515/15
b.- ur-sin 430/4; 515/14; 515/15
b.- ur 450/3; 497/4; 502/9; 502/10
b.- ur-miz 442/24; 499/13; 504/11
b.- ur-siz 520/1; 520/3

b.- ur-sizler 441/18; 442/4
b.- urlar 450/3
b.- dı 398/15; 401/12; 406/14;
415/4; 427/15; 427/16; 440/9;
442/16; 443/2; 446/18; 447/4;
449/10; 449/9; 450/12; 478/19;
489/18; 501/1; 508/20; 515/17
b.- dılar 402/20; 405/14; 408/7;
411/12; 415/20; 415/4; 421/5;
422/16; 423/14; 423/20; 428/2;
434/5; 435/15; 435/17; 435/21;
443/7; 444/15; 444/7; 457/2;
457/13; 462/4; 464/9; 465/18;
471/11; 478/20; 479/10; 480/4;
495/17; 495/21; 496/3; 496/4;
498/14; 501/2; 505/21; 506/6;
507/11; 514/5; 514/13; 515/2;
521/11
b.- ğay 439/4
b.- gey 493/17
b.- geyler 420/7
b.- ay 422/18; 441/20; 504/14;
505/8
b.- ayın 443/4

b.- ğıl 402/19; 420/15; 420/16;
422/6; 454/10; 455/18; 469/19;
479/3
b.- sun 454/9; 460/7
b.- alı 420/19; 456/3; 498/15;
503/18; 504/13; 521/10; 522/15
b.- inĝ 428/8; 450/5; 464/5;
473/21; 492/19; 496/7; 499/4;
515/5
b.- sunlar 498/12
b.- sam 436/08; 439/11
b.- sa 453/7; 489/13
b.- saĝız 450/5; 504/10; 505/7
b.- saĝızlar 420/13
b.- salar 421/4; 447/19; 450/17;
470/11; 481/8; 485/1; 502/12;
521/20
b.- ğalı 457/12; 457/12
b.- geli 464/1
b.- ğanda 439/3; 426/6
b.- ğunça 466/10
b.- ğünçe 404/21; 489/13
b.- ıp 399/12; 401/3; 401/4;
402/06; 402/07; 402/10; 402/16;

403/3; 404/6; 404/7; 404/11;
404/13; 405/17; 406/4; 406/5;
406/6; 406/8; 407/3; 410/11;
410/18; 414/12; 415/8; 416/21;
417/11; 418/10; 421/3; 422/3;
425/7; 426/16; 427/3; 427/19;
428/19; 429/21; 430/8; 432/14;
434/1; 438/16; 439/12; 441/16;
441/3; 442/5; 442/13; 442/14;
444/10; 446/16; 446/21; 447/12;
449/7; 451/10; 452/12; 453/9;
457/11; 460/3; 461/10; 461/9;
462/3; 462/11; 462/20; 463/11;
463/17; 464/6; 470/5; 477/10;
478/20; 479/8; 480/6; 480/7;
481/9; 484/11; 491/10; 492/21;
497/17; 500/9; 502/14; 503/16;
504/19; 504/21; 505/16; 505/2;
506/14; 506/19; 506/21; 507/1;
507/16; 509/10; 513/20; 516/16;
516/20; 517/8; 519/17; 520/5;
520/9; 522/15
b.- adurğan 456/8
b.- ğan (sıfat-fiil) 398/16

b.- ğanlar 438/18
b.- gen (sıfat-fiil) 454/7; 508/15;
515/7
b.- urğa 464/1
b.- urlarıda 414/1
b.- ur bol- 428/11; 457/1
b.- ıp irdim 490/13
b.- ıp irdi 515/14
b.- ıp irdiler 518/18
b.- dılar irse 414/14; 459/13
b.- ur irmiş 453/7
b.- ur irdim 443/16; 483/2; 483/5;
483/7
b.- ur irdi 404/10; 406/10;
430/11; 430/9; 432/3; 480/5;
525/3
b.- ur irdiler 407/17; 416/8;
418/14; 418/21; 450/17; 454/17;
460/5; 469/12; 482/14; 482/16;
520/1; 520/3
b.- madı 430/11; 434/06
b.- mağay 419/12
b.- masaŋgız 457/12
b.- mağünçe 495/10

b.- mas irdiler 458/14	b.+ ları 504/10
b.- maḳ 481/9	
b.- maḳ için 508/4	bāre -6- [Far.] defa, kez, kere
b.- maḳçı bol- 521/21; 522/13	b. 413/9; (her b.) 447/19; 467/6;
b.- maḳnı (ilgi) 522/15	467/8;
b.- maḳnı 500/11	b.+ side 481/14
bārān -2- [Far.] yağmur	barlig -1- mevcudiyet, varlık
b. 460/3	b.+ imḡa 493/19
b.+ lar 460/2	bār-gāh -1- [Far.] saray divanı
barça -36- hepsi, bütün, tüm	b.-1 serā-perdelerni 446/18
b. 403/03; 408/18; 434/2;	bas - -5- basmak
448/15; 448/7; 453/20; 457/20;	b.- mas (ḳuvveti b.- ‘gücü
458/2; 464/20; 466/19; 466/20;	yetmek’) 402/02
467/19; 469/8; 481/10; 488/17;	b.- tılar 438/11
494/5; 494/8; 500/8; 513/1;	b.- ıp 505/9; 527/3; 527/9
513/9; 518/12; 521/1; 527/18	basıl - -2- basılmak
b.+ ḡa 400/1	b.- dı 412/15
b.+ ge 512/9	b.- mas irdi 412/13
b.+ dın 409/7; 464/17; 481/7	bastur - -1- bastırmak
b.+ dın keyin 481/8	b.- up (körüük b.) 438/9
b.+ sı 420/18; 428/14; 473/14	bā-sürür -2- [Far.] sevinçli
b.+ sını 408/3	b. (nūr-ı b.) 446/19
b.+ sıḡa 459/10	b.+ larıḡa (nūr-ı b.) 445/10
b.+ mız 504/9	baş 1. baş, kafa -84-

b. 477/15; 481/12; 481/13; 484/3
(yalaŋ b.) 425/14; b. (b. üzüm
'salkım') 467/15
b. al- "öldürmek" 469/21
b. bir- "itaat etmek" 469/21
b. köter- 418/19; 485/19
b. vur- "danışmak" 450/15
b.+ ımını 494/1; 525/19
b.+ ı 434/06; 454/6; 486/8; 487/1;
488/3; 488/11; 489/8; 490/1;
491/14; 492/8
b.+ ını (ilgi) 499/15
b.+ ını 405/06; 405/08; 405/8;
425/12; 460/3; 475/11; 478/13;
484/15; 521/17; 525/17; 526/2;
526/3
b.+ ığa 401/12; 417/21; 445/3;
447/6; 478/12
b.+ ıge 418/16; 479/11; 479/14
b.+ ıda 456/2; 457/3; 486/8;
487/15; 488/12; 488/3; 489/8;
491/14; 497/13
b.+ ıdın 445/4; 497/13
b.+ ıça 440/13

b.+ ları (nezaket) 520/20
b.+ larını (nezaket) 411/19;
436/10; 436/10; 436/11; 462/14;
465/16; 486/15; 525/19; 525/21;
526/10; 526/8; 526/9
b.+ larıga (nezaket) 401/06;
412/6; 460/10
b.+ larıge (nezaket) 445/17;
496/8; 519/1
b.+ larıda (nezaket) 450/8;
455/20; 456/17; 472/3
b.+ larıdın (nezaket) 411/20
b.+ ıŋızını 525/18
b.+ ıŋızdın 482/2
b.+ lardın 464/12
2. -2- bir şeyin başlangıcı
b.+ dın 409/2; (yaŋı b.) 429/4
3. -1- lider
b.+ durlar 481/12
başçı -1- lider, önder
b.+ sı tur- 457/20
başka -3- başka, farklı
b. 496/16; 522/12
b.+ lardın 494/4

başla -	-6- başlamak	bāver	-9- [Far.] inanma
	b.- dı 499/3; 525/3		b. kı1- 409/1; 409/3; 409/20;
	b.- dılar 421/13; 499/12; 525/16		462/7; 476/8; 496/15; 496/19;
	b.- p 457/14		497/3; 497/7
	2. -7- yol göstermek, kılavuzluk	bay	-3- zengin
	etmek		b. bol- 450/16
	b.- sa 469/9		b.+ nı (ilgi) 405/17; 405/18
	b.- p 401/12; 402/19; 426/20;	bayakı	-1- önce, önceki
	442/9; 496/20; 504/14		b. 457/14
başlıĝ	-5- lider, önder	baytal	-1- kısarak, doğurmamış kısarak
	b. 402/20; 460/7; 469/5; 477/7;		b.+ dın (toĝmagen kısr b.)
	503/3		439/14
bat -	-6- bat-	bāz	-1- [Far.] tekrar, tekrardan,
	b.- ar iken 435/15; 495/21		yeniden
	b.- arĝaça 419/20		b. 399/4
	b.- arda 435/14	bāzār	-12- [Far.] pazar, çarşı
	b.- arnı 435/14		b.+ nı 458/15
	b.- sa 437/9		b.+ ĝa 426/5; 442/14
batıl	-4- [Ar] batıl, doğru olmayan		b.+ ge 424/5
	b. 401/16; 403/13; 430/13		b.+ da 421/19; 424/5; 514/16
	b. tur- 476/12		b.+ dın 406/3; 442/13; 497/16
batman	-3- [Sog.] batman, bir tür ağırlık		b.+ ıĝa 458/16
	ölçü		b.+ ıĝe 504/2
	b. 406/21; 472/5; 506/17	ba'zı	-18- [Ar.] bazı, bir kısım

- b. 433/16; 433/17; 454/15
- b.+ sını (ilgi) 437/17; 437/19
- b.+ ları 496/16
- b.+ lar 40/15; 407/21; 413/13;
413/8; 424/7; 431/12; 483/10;
496/15
- bāzū** -1- [Far.] pazu
b.+ sı 492/16
- be** -2- [Ar.] Arap alfabesinin ilk ünsüzü. Hz. İsa'nın ebced bilgisine göre "Ḥudāy ta'ālānı ... balası turur"
b.+ balası turur 416/19, 416/20
- be-cā** -4- [Far.] yerinde, uygun...krş...**be-cāy**
b. 399/16; (secde-i şükr-i b.) 495/12; (ta'zīm-i b.) 478/
b. kültür- 484/17
- be-cān** -6- [Far.] can ile
b. 449/12; 453/4; 462/19; 463/16;
470/1; 504/9
- be-cāy** -1- [Far.] yerinde, uygun krş. **be-cā**
b. 434/15
- beçedān** -1- [Far.] rahim, döl yatağı
b.+ ıda 405/10
- bed** -1- [Far.] kötü
b. 421/15
- bedel** -1- [Ar.] karşılık, karşı
b.+ bol- 431/13
- beden** -11- [Ar.] vücut, beden
b. 518/2
b.+ inġni 524/2
b.+ i 485/13; 490/18
b.+ idin (kafe-i b.) 513/3
b.+ leri 437/1; 437/21; 524/14;
525/16
b.+ lerini 475/10
b.+ leridin (kafe-i b.) 514/3
- bed-baġt**-14- [Far.] talihsiz
b. 426/19; 426/5; 457/5; (bende-i b.) 487/19; (İblīs-i b.) 425/19;
(kāfir-i b.) 403/08; (mel'ün-ı b.) 419/12; (şeytān-ı b.) 433/1;
433/12; 433/18; 469/12; 503/2
b.+ nı 425/16; (kāfir-i b.) 400/19
- bed-dīn** -1- [Far., Ar.] dinsiz, kâfir
b. 399/9

bed-girdār -1- [Far.] kötü işlerle uğraşan	511/6
b. (ḥarām-zāde-i b.) 525/12	b.+ de 399/14; 415/5; 516/15; 522/5
bed-ḥūy -1- [Far.] kötü huy, fena tabiat	b.+ deki 455/5
b.+ dur 451/4	b.+ din 411/1; 447/15; 467/15; 475/6; 480/19; 495/1
behişt -57- [Far.] cennet	b.+ lerni (ilgi) 489/17
b. 461/8; 467/18; 475/6; 483/1; 490/13; 490/21; 491/6; 502/1; 513/9; (b.-i ‘anber-sirişt) 415/6; 455/13; 458/1; 491/16; b.-i ‘anber-siriştğa 430/6; 448/17; (b.-i ‘anber-siriştke) 400/11; 400/14; 401/19; 474/20; (ehl-i b.) 476/1; (ḥullehā-yı behişt 415/5); b. ḥulleleriğa 448/5; (sezā-vār-ı b.) 513/2	behiştī -1- [Far.] cennetlik, cennete mensup
b.+ ni (ilgi) 454/21; 454/7; 468/21; 489/20	b.+ ler 475/20
b.+ ni 403/06; 481/2; 490/16; 494/11	belā -4- [Ar.] bela, felaket
b.+ ğa 448/15; 456/6; 489/21; 493/13; 495/2; 495/5	b. 402/14; 403/08
b.+ ke 467/21; 475/20; 480/19; 489/16; 489/18; 491/16; 502/9;	b.+ ğa 472/8
	b.+ sını 503/12
	belāġat -4- [Ar.] iyi, güzel söz söyleme
	b. ir- 452/1
	b.+ ğa 451/21
	b.+ ke 411/13; 453/6
	belki -5- [Far.] belki
	b. 402/11; 412/10; 416/21; 444/19; 493/21
	bend -2- [Far.] bağ
	b. bol- 448/9

	b.+ ğa 448/8	berekāt -4- [Ar.] bereket, bereketler
bende	-16- [Far.] köle	b.+ ıda 418/18
	b. 463/4; (b.-i bed-baht) 487/19;	b.+ ıdın 449/19
	(b.-i mü'min) 463/5; (b.-i	b.+ ıngızın 483/13
	mü'minlerdin) 455/13; (b.-i	b.+ larıda 427/21
	mü'minni) 463/1; 507/20	bereket -2- [Ar.] bereket, bolluk
	b.+ m 476/6	b. 432/1; 461/21
	b.+ mni 493/20	bereketliĝ -1- [Ar., Tr.] bereketli,
	b.+ sidür-min 398/20; 400/1;	bolluk sahibi
	410/2 b.+ lerimni (ilgi) 454/6	b. şehrlere 432/1
	b.+ leriñni 502/5	berg -1- [Far.] yaprak
	b.+ leriñdin 497/7	b.+ i 470/3
	b.+ lerini 454/5; 491/6	beri -15- beri
beni Âdem	-1- [Tr]	b. 408/14; 463/14; 487/19;
	evlād-ı b. 483/21	492/11; (maħaldin b.) 488/6
berāber	-2- [Far.] birlikte	(niçe künden b.) 465/19;
	b. 439/6; 449/1	(ölgendin b.) 401/14; (serdār
berāt	-1- [Ar.] rütbe, nişan verildiğini	bolğandın b.) 462/1; (şol vaqtdin
	bildiren ferman	b.) 478/2; (şundın b.) 492/12;
	b. 508/13	(tört yüz yıldın b.) 461/11;
berbād	-1- [Far.] harap, perişan	(yaratqandın b.) 446/8
	b. 510/18	b.+ ge 440/3; 461/18
ber-cā	-1- [Far.] yerinde, tam, doğru	b.+ raq tur- 458/18
	b. 472/21	berk -1- sert, sert bir şekilde

b. 478/11	b. bir- 487/14
berkit - -1- sağlamaştırmak, kapatmak	b.+ din 525/10
b.- ip 443/11	b.+ lerga 466/21
ber-güzide -1- [Far.] seçkin, seçilmiş, üstün	beyābān -2- [Far.] sahra, çöl
b. 494/19	b.+ nı (ilgi) 489/10
ber-ḥaḳ -3- [Far., Ar.] doğru, gerçek, hakikat	b.+ da 456/7
b. 400/21; 476/3; 506/12	beyān -73- [Ar.] anlatma, söyleme
ber-hevā -1- [Far., Ar.] havaya gitmiş, uçurulmuş	b.-1 kıṣṣa-i Ḥażret-i ‘Üzeyr‘ aleyhi’s-selāmnı 407/21; (b.-1 vāḳı‘ aları) 410/5; 465/10
b. (sīne-i b.) 400/5; 450/8	b. bol- 471/5
ber-ḳarār -3- [Far., Ar.] sabit	b. ḳıl- 399/4; 403/03; 405/14; 411/11; 425/16; 428/4; 430/7; 439/5; 441/19; 443/3; 443/9; 444/5; 446/20; 448/3; 448/11; 450/13; 452/17; 475/5; 477/18; 479/5; 479/8; 479/9; 496/13; 497/9; 501/15; 504/1; 509/9; 520/2; 521/20
b. 462/10; 495/13	b.-1 vāḳı‘ a ḳıl- 520/4
b.+ dur 440/7	b.-1 vāḳı‘ asıdır 427/13; 429/5; 444/6; 452/3; 473/6; 474/5; 481/18; 498/7; 517/1
bes -2- [Far.] yeterli	b.-1 vāḳı‘ alarıdır 434/21; 472/6
b. 493/20; 500/4	
besī -3- [Far.] çok, birçok	
b. 486/8; 495/12	
b. müşkildür 439/12	
beṣāret -10- [Ar.] müjde	
b. 486/18; 486/20; 486/3; 486/8; 508/19; 522/7	
b. turur 465/17	

b.-ı vâkı'aları turur 398/9;	455/5; 455/6; 463/20; 482/10
409/14; 412/18; 414/5; 420/8;	b.- ür 418/5; 421/12; 489/10
424/18; 430/21; 441/7; 445/13	b.- ür-siz 416/18; 517/21; 520/6
	b.- ür mü-sin 453/21; 517/2
b.+ ıdur 432/18	b.- ür mü-siz 409/2; 434/13;
beytü'l-māl -1- [Ar.] İslam hukukunda	484/7
maliye hazinesi	b.- dim 398/21
b.+ dın 513/16	b.- di 446/15; 508/9
bī-‘aql -1- [Far., Ar.] akılsız	b.- diler 419/9; 453/3; 498/5;
b. hatun 518/21	500/7; 509/14
bī'at -4- [Ar.] boyun eğme, itaat etme	b.- ey 447/21
b. kıl- 516/21; 517/20; 522/16;	b.- 502/15; 507/15
523/14	b.- ğıl 527/19
bī-gāne -1- [Far] ilgisiz, ilişkisini kesmiş	b.- sün 454/8
olan	b.- iŋg 431/6
b. 425/21	b.- iŋgler 421/14; 459/2; 503/16
bih -6- [Far.] iyi	b.- sünler 481/11
b.+ raq 409/7; 455/3	b.- seŋg 423/18
b.+ raq kıl- 466/14	b.- ip 399/3; 400/10; 401/16;
b.+ raqdur 464/17; 490/15	448/20; 456/9; 456/18; 494/21;
b.+ raqı 526/3	494/5; 494/8; 524/8; 525/14
bil -	b.- a'lmadım "bilemedim" 493/4
-89- bilmek	b.- genimni 510/9
b.- edür-min 504/14	b.- e durgen (sıfat-fiil) 416/15
b.- ür-min 416/18; 436/17; 455/4;	

b.- er irdiler 472/9	b.- maḡ 472/16; 472/20
b.- ür irdiler 408/4	bil -2- bel
b.- ür irdim 411/6; 463/14	b.+ ini (ilgi) 485/17
b.- ip irdinġiz 409/2	b.+ lerġa 502/19
b.- ġan irdi 458/21	bilādlik -1- [Ar., Tr.] beldelik,
b.- meydür-miz 421/10	memleketlik
b.- mes-min 420/5; 423/1	b. 445/17
b.- mes-sin 451/6; 521/2	bildür -5- bildirmek
b.- mes mü-sin 482/9	b.- di 425/10
b.- mes 435/16; 438/4; 443/6;	b.- diler 430/6
484/8; 487/3; 489/11	b.- 508/12
b.- mes-miz 421/8; 421/9	b.- üp 476/3
b.- mes-siz. 463/19	b.- medi 508/3
b.- mes-sizler 434/13; 448/12;	bile -85- ile, birlikte krş. birle
455/6	b. 398/11; 398/14; 399/15;
b.- mesler 484/8	399/2; 399/6; 401/07; 403/06;
b.- medi 422/10; 425/7	403/11; 404/04; 404/10; 406/13;
b.- medinġ 411/6	406/16; 407/1; 407/10; 407/13;
b.- mesün 481/11	407/16; 407/7; 409/4; 411/10;
b.- mese 495/1	411/17; 413/10; 413/20; 413/4;
b.- mey (zarf-fiil) 434/10; 439/21;	414/13; 415/16; 415/17; 419/2;
523/3	420/20; 422/11; 422/19; 422/6;
b.- mey durġan (sıfat-fii) 489/11	423/1; 423/7; 425/20; 426/19;
b.- mey durgen (sıfat-fiil) 416/15	427/12; 429/18; 431/8; 433/20;

434/08; 434/20; 436/15; 441/6;	400/17; 400/19; 400/4; 400/5;
442/14; 448/4; 454/10; 454/8;	400/8; 401/01; 401/02; 401/09;
454/9; 455/15; 455/4; 456/13;	401/16; 401/21; 402/01; 402/02;
458/14; 460/6; 461/16; 462/11;	402/08; 402/21; 403/08; 403/10;
468/19; 471/2; 472/11; 472/14;	403/11; 403/14; 403/20; 404/06;
472/18; 476/11; 477/9; 478/10;	404/07; 404/10; 404/20; 404/21;
478/18; 488/16; 500/16; 501/11;	405/1; 405/2; 405/2; 405/3;
501/8; 505/19; 507/15; 512/21;	405/4; 405/6; 405/7; 405/10;
514/7; 520/17; 524/10; 527/15;	405/14; 406/13; 406/14; 406/19;
527/2	406/3; 406/4; 406/5; 406/6;
b.+ n 399/18; 400/11; 405/15;	407/1; 407/10; 407/12; 407/13;
405/19; 436/17; 447/1; 525/4;	407/16; 407/17; 407/3; 407/4;
525/7	407/6; 408/5; 408/9; 409/2;
bilgür - -2- ortaya çıkmak, belirlemek	409/3; 409/4; 409/6; 410/16;
b.- di 410/15; 510/6	410/21; 410/9; 411/10; 411/12;
binā -8- [Ar.] bina, yapı	411/13; 411/4; 412/12; 412/3;
b. 500/17	413/11; 413/15; 413/2; 413/6;
b. kılalı 444/10	413/7; 414/3; 415/2; 415/7;
b. kııl- 427/6; 427/7; 441/5; 461/8;	415/13; 415/14; 415/17; 416/8;
514/12	416/9; 417/15; 417/2; 417/20;
bir -807- bir	418/10; 418/14; 418/16; 418/17;
b. 398/13; 398/15; 398/17;	418/21; 418/8; 419/3; 420/19;
398/20; 398/21; 399/13; 399/20;	420/20; 420/21; 421/3; 421/4;
399/7; 400/1; 400/12; 400/15;	421/13; 421/14; 421/16; 421/19;

421/20; 422/12; 422/15; 423/6;
423/7; 423/7; 423/8; 422/9;
423/11; 424/13; 424/19; 424/5;
424/19; 425/1; 425/10; 425/11;
425/18; 425/20; 425/3; 425/7;
425/9; 426/1; 426/11; 426/21;
426/6; 427/1; 427/11; 427/15;
427/19; 427/3; 427/6; 428/13;
428/5; 428/6; 429/11; 429/12;
429/17; 429/19; 429/20; 429/21;
429/6; 429/8; 429/9; 430/15;
430/18; 430/9; 432/14; 432/19;
433/6; 433/7; 433/9; 433/13;
433/20; 434/01; 434/03; 434/18;
434/19; 435/17; 435/21; 435/3;
436/05; 436/10; 436/13; 436/14;
436/16; 436/21; 437/1; 437/10;
437/12; 437/18; 437/19; 437/7;
438/3; 438/5; 439/6; 439/7;
439/10; 439/18; 439/19; 440/7;
440/12; 440/13; 440/14; 440/18;
440/19; 440/2; 440/20; 440/4;
441/14; 441/16; 441/18; 441/19;
441/21; 441/5; 441/6; 441/8;

441/9; 442/10; 442/12; 442/18;
442/7; 442/9; 443/11; 443/13;
443/15; 443/19; 443/21; 443/5;
444/12; 444/21; 445/1; 445/4;
446/13; 446/18; 446/6; 447/18;
447/9; 448/11; 448/14; 448/21;
449/16; 449/21; 449/4; 450/7;
450/8; 451/15; 452/10; 452/14;
452/15; 452/17; 453/20; 453/3;
453/5; 453/7; 454/10; 454/13;
454/2; 454/4; 455/20; 456/16;
456/17; 456/18; 456/7; 457/1;
457/16; 457/17; 457/3; 457/5;
458/14; 458/16; 458/8; 459/3;
460/1; 460/11; 460/15; 460/16;
460/20; 460/5; 461/1; 461/12;
461/15; 461/4; 461/6; 461/8;
462/10; 462/10; 462/7; 463/6;
465/4; 465/14; 465/19; 466/2;
466/8; 467/5; 467/6; 467/15;
468/2; 468/12; 468/15; 468/18;
468/20; 469/10; 469/14; 469/15;
469/2; 469/5; 470/16; 472/5;
472/11; 472/17; 472/20; 474/11;

474/13; 475/4; 475/5; 475/11;
475/14; 475/20; 475/21; 477/5;
477/15; 478/4; 478/6; 478/9;
478/11; 478/17; 478/20; 478/21;
479/2; 479/3; 479/11; 479/13;
479/16; 479/17; 479/18; 479/19;
480/19; 480/20; 481/5; 481/6;
481/9; 481/10; 481/13; 481/14;
481/19; 482/7; 482/10; 482/15;
482/16; 482/20; 482/21; ; 483/2;
483/5; 483/7; 483/9; 483/16;
483/17; 483/18 484/1; 484/3;
484/9; 484/10; 484/13; 484/15;
484/17; 484/18; 484/19; 484/20;
485/1; 485/2; 485/11; 485/13;
485/15; 485/16; 485/18; 485/20;
485/4; 485/6; 485/7; 485/8;
485/9; 486/4; 486/8; 486/12;
486/14; 487/1; 487/3; 487/5;
487/7; 487/14; 487/16; 488/4;
488/5; 488/13; 488/15; 488/16;
488/21; 489/15; 489/3; 489/4;
489/7; 490/1; 490/3; 490/5;
490/6; 490/8; 490/10; 490/12;

490/13; 490/14; 490/15; 490/17;
490/18; 490/19; 490/20; 490/21;
491/2; 491/4; 491/9; 491/13;
491/16; 491/17; 491/18; 491/19;
491/20; 492/1; 492/8; 492/9;
493/12; 492/14; 492/16; 492/17;
493/17; 494/15; 494/18; 495/1;
495/18; 496/1; 496/5; 496/8;
496/21; 497/14; 497/15; 497/17;
498/3; 498/14; 499/4; 499/7;
499/11; 499/12; 499/14; 500/19;
500/20; 501/1; 501/4; 501/6;
501/11; 501/18; 502/2; 502/6;
502/13; 503/13; 503/5; 503/15;
503/17; 504/13; 504/7; 504/21;
505/1; 505/3; 505/17; 506/6;
506/7; 506/12; 506/14; 506/15;
507/2; 507/3; 507/10; 508/4;
508/5; 508/13; 508/17; 508/18;
509/2; 509/6; 509/15; 510/14;
510/15; 512/3; 512/9; 512/14;
512/19; 513/7; 513/14; 514/6;
514/14; 515/14; 515/16; 516/8;
516/9; 516/13; 516/18; 517/1;

517/4; 517/8; 517/9; 517/12;
517/13; 518/3; 519/11; 519/12;
519/15; 519/18; 523/5; 523/12;
524/14; 524/20; 525/10; 525/12;
526/1; 526/10; 526/11; 526/12;
(b. b.) 446/20; 457/4; 446/20;
457/4; (b. birdin) 434/12; 434/12;
(b. birine 519/6); (b. birlerini)
437/8; (b. birleriĝa) 440/8; (b.
birleriĝizge) 420/12; (b. munça)
417/15; 444/6; (b. bil) 399/3;
400/10; (b. bol-) 482/2; (b. kün)
401/02; 402/01; 403/15; 403/19;
404/01; 404/06; 404/19; 404/20;
407/16; 408/14; 408/5; 409/10;
410/9; 414/14; 416/8; 417/2;
418/14; 418/21; 418/7; 422/20;
424/20; 425/12; 425/13; 426/5;
429/11; 429/20; 430/17; 430/2;
430/8; 432/20; 433/17; 434/06;
435/17; 436/21; 437/16; 437/8;
441/11; 441/12; 441/14; 442/11;
443/13; 444/1; 445/19; 450/18;
450/2; 452/5; 464/16;

b.+ ge (b.+ ge kil- 'birlikte
gelmek') 411/13; 459/13; 462/3
b.+ i 400/6; 416/4; 417/3; 435/10;
435/9; 438/19; 443/18; 448/1; ħ
450/10; 450/8; 450/9; 455/16;
455/9; 460/3; 461/1; 471/7;
473/17; 473/18; 482/1; 482/19;
483/1; 483/2; 483/3; 488/7;
488/7; 488/7; 488/8; 489/11;
489/3; 490/10; 490/9; 497/15;
505/3; 506/3; 517/6; 519/5; (her
b.+ i) 400/20; 437/17; (ķaysı b.+
i) 430/9; (b.+ i irdi+) 471/7;
475/7; (b.+ i Lezā 488/7); (b.+ i
Saķa) 488/8; (b.+ i Sa' ĩr) 488/8;
b.+ iĝa 434/15; 434/16
b.+ iĝe 483/20; 487/1; 492/17
b.+ ide 483/10; 483/9; 491/21
b.+ imiz 442/13
b.+ in (b. birin 'birer birer') 524/8
b.+ ine (b. birine) 519/6
b.+ ini (ilgi) 497/14; 519/7; (her
b.) 492/4
b.+ ini 434/14; 434/15; 438/19;

508/1; 508/2; (her b.+ ini) 488/1	495/4; 522/18; (cevāb-ı selām b.)
467/5; 467/9; 527/3	492/8; (icāzet b.) 520/9;
b.+ leri 423/8; 443/13; 443/18;	(musahhar kılip b.) 481/2; (rızā
443/21; 486/6; 486/7; 501/13	b.) 418/5
b.+ lerini 503/13; (bir b.) 437/8	b.- düm 411/8
b.+ leriġa 472/20; (bir b.) 440/8	b.- diŋġ 494/11; 494/13; 494/14;
b.+ leriġe 472/11	494/15
b.+ leriŋġizge (bir b.) 420/12	b.- di 400/3; 404/09; 405/16;
bir - -339- [Tr]	406/11; 406/9; 406/13; 409/21;
b.- edür-min 399/19; 453/19;	410/16; 410/21; 411/5; 413/16;
514/17	413/19; 416/9; 422/9; 422/10;
b.- ür-min 432/1; 449/7; 453/19;	424/9; 426/11; 427/3; 429/21;
464/3; 467/21; 481/3; 494/5;	429/3; 431/5; 432/11; 432/12;
494/7; 495/3; 519/19; (güvāhlġ	432/4; 433/3; 437/2; 442/3;
b.) 457/19	444/12; 444/20; 448/18; 454/10;
b.- ür-sin 405/20; 411/3	469/8; 479/14; 490/13; 490/17;
b.- ür 411/9; 413/6; 415/17;	490/18; 490/21; 505/1; 517/3;
469/10; (haber b.) 431/16;	518/10; (‘āfiyet b.) 422/2; (cevāb
431/17; (halel b.) 414/12	b.) 515/16; (haber b.) 410/1;
b.- ipdür 430/21; 438/7	412/19; 422/3; 424/12; 424/2;
b.- edür 430/19	473/114; 97/18; 503/2; (ta‘līm b.)
b.- ip-sin 411/5	426/11
b.- dim 399/1; 443/17; 454/8;	b.- dük 431/16
464/4; 494/18; 495/2; 495/3;	b.- diŋġiz (ta‘līm b.) 511/2

b.- diler 404/12; 409/5; 416/12;
420/17; 421/6; 436/14; 440/13;
441/1; 442/15; 444/13; 450/16;
453/18; 457/16; 460/10; 461/20;
462/3; 462/6; 467/15; 467/19;
468/4; 468/5; 471/15; 471/16;
473/4; 474/16; 475/14; 478/20;
486/19; 486/20; 486/4; 486/7;
486/8; 490/15; 499/17; 499/18;
500/17; 505/9; 509/16; (ala b.)
433/15; (alıp b.) 417/6; (beşâret
b.) 487/14; (cevâb b.) 435/12;
481/15; 486/18; 486/3; 487/10;
487/13; (haber b.) 404/20; 411/9;
422/14; 425/15; 445/6; 462/12;
473/9; 477/9; 498/11; 521/21;
(mühlet b.) 427/5; (nişân b.)
497/12; (ruḥşat b.) 511/13;
(ta' lîm b.) 403/18; 480/9; (yol b.)
403/01; 436/03
b.- gey 420/16
b.- gey-sizler 456/14
b.- geyler 463/1; 475/20; (haber
b.) 419/17

b.- ey 400/2; 405/15; 433/2;
437/1; 459/18; 460/20; 464/4;
467/17; 479/12; 479/7; 502/15;
514/20; 519/15; (ta' lîm b.)
403/17
b.- eyin 400/13; (cevâb b.) 402/12
b.- ğıl 454/13; 517/13; (amân b.)
461/11
b.- ğıl 406/11; 411/7; 443/18;
443/21; 444/3; 479/14; 479/4;
479/6
b.- eli 438/7; 469/6; 503/15; (yol
b.) 505/3
b.- elik 418/9
b.- inĝ 407/17; 467/20; 509/7;
516/2; (âh b.) 420/15; (ḥaṭ b.)
505/9; (ruḥşat b.) 524/18; (yol b.)
403/01
b.- inĝler 428/18; (mühlet b.)
427/5; (tutup b.) 459/20
b.- sem 399/1; 444/17
b.- se 409/5; 410/10; 431/19;
440/20; 497/5; 525/17; (cevâb b.)
496/19

b.- seŋg 402/01; 411/3; 449/7;
469/3; 479/6; 502/5; (destür b.)
422/21
b.- seŋgiz 429/21; 467/16; 510/2
b.- seŋgizler 438/8
b.- sün 417/9
b.- geli 467/7; 499/5; (yārī b.)
499/8
b.- ip 401/03; 405/08; 414/7;
421/8; 428/16; 428/17; 438/14;
454/12; 460/11; 462/3; 473/15;
475/5; 476/5; 479/3; 494/15; (cān
b.) 401/08; (cevāb-ı selām b.)
491/10; (dān b.) 410/10; (dermān
b.)
b.- ip turdılar 500/15
b.- ğan (sıfat-fiil) 440/18; 473/16
b.- gen (sıfat-fiil) 404/08; 409/20;
429/2; 431/4; 457/16; 462/6;
485/7
b.- ürni 411/6
b.- gendür 485/11
b.- genni 461/20
b.- genler 484/14

b.- güçi+ 402/18; 493/15; (āzār
b.) 485/14
b.- güçi-min. (yārī b.) 470/7
b.- ür irdim 444/1
b.- ür irdi 415/11; 449/5; 454/14;
493/13
b.- ür irdiler 404/05; 427/18
b.- ip irdi 418/4; 426/12; 456/11;
462/8
b.- ip irdiler 456/12; 464/3; 473/4
b.- medim 443/14
b.- medi 404/21; 432/7; 449/9;
479/13; 525/5; (āvāz b.) 414/21;
(cevāb b.) 509/4; (fā'ide b.)
401/15; 419/10
b.- mediler 436/21; 500/9;
505/18; 516/12; 516/3; (cevāb b.)
482/15; (yol b.) 448/12
b.- mes 419/21
b.- meĝil 521/1; 521/4
b.- meŋg 426/15; (cevāb b.)
482/14
b.- meŋgizler 510/18
b.- meŋgler 505/13

b.- mey 401/21; 404/06; (amān	biril - -2- verilmel
b.) 461/12	b.- di 431/14
b.- meslik 472/20	b.- gen ölügni 402/17
b.- meġan 484/19	birinçi -1- birinci (1.)
b.- megen 527/8	b. kündin soñġ 422/14
b.- mek 512/3	birkit - -3- sağlamaştırmaq
b.- mek irdi 454/15	b.- ip 406/20
b.- mekni 512/2	b.- ti 506/17
bir miñġ -1- bin (1000)	b.- ürler 527/18
b. mişġalni 404/17	birle -247- ile, beraber, birlikte...krş.
birāder -45- [Far.] erkek kardeş	bile
b. 443/14	b. 398/10; 399/15; 399/8; 400/8;
b.+ im 460/20; 464/17; 467/11;	401/13; 401/15; 401/16; 402/03;
481/15; 483/13; 483/20; 483/21;	402/09; 402/15; 403/09; 403/10;
483/3; 483/6; 483/8; 484/10;	405/19; 406/10; 406/11; 406/14;
484/14; 484/16; 484/18; 484/5;	406/19; 406/3; 406/5; 407/6;
485/1; 485/21; 485/3; 485/5;	408/16; 413/18; 414/12; 415/4;
485/6; 485/9; 486/16; 486/5;	417/20; 418/6; 419/21; 420/3;
487/12; 487/15; 487/17; 487/21;	420/4; 421/11; 421/19; 421/2;
487/6; 487/8; 489/21; 491/19;	422/19; 422/6; 422/7; 423/5;
492/1; 492/13; 492/3; 492/5;	423/8; 424/2; 425/13; 425/6;
492/6; 495/21; 496/3; 496/7;	426/18; 427/12; 427/15; 427/19;
510/17; 512/14; 512/17; 512/3	427/4; 428/13; 428/9; 429/16;
b.+ ler 513/5	429/20; 429/8; 431/17; 432/15;

432/4; 435/19; 435/21; 435/6;
436/06; 436/09; 438/13; 438/21;
439/14; 439/18; 439/2; 439/6;
440/5; 441/20; 441/3; 442/4;
442/5; 442/7; 443/3; 443/7;
444/8; 444/9; 447/17; 448/12;
448/14; 448/15; 448/5; 448/8;
449/1; 449/20; 449/7; 450/10;
450/17; 450/5; 451/13; 453/9;
454/14; 454/7; 456/6; 457/21;
459/11; 459/12; 459/16; 459/19;
459/8; 461/10; 462/13; 462/21;
462/3; 464/11; 464/6; 466/14;
466/16; 466/20; 467/8; 467/9;
468/19; 469/21; 470/11; 470/14;
470/16; 470/4; 470/9; 473/17;
474/21; 475/5; 478/1; 479/15;
480/19; 480/20; 480/9; 481/17;
481/20; 483/11; 483/17; 483/3;
483/8; 484/12; 484/21; 484/9;
485/10; 485/3; 485/8; 486/12;
486/3; 486/7; 487/10; 487/13;
487/19; 487/3; 489/1; 489/6;
491/10; 491/20; 494/10; 494/21;

495/1; 495/2; 495/4; 498/20;
499/1; 499/13; 504/13; 504/14;
504/16; 504/2; 504/21; 504/7;
504/8; 505/13; 505/18; 505/2;
505/4; 505/7; 505/8; 506/18;
506/21; 507/11; 507/16; 507/18;
507/19; 507/9; 508/13; 508/16;
508/19; 508/20; 508/9; 509/16;
510/10; 511/14; 511/20; 511/4;
511/7; 512/19; 512/6; 513/13;
514/11; 515/13; 515/2; 516/15;
516/5; 516/8; 518/19; 519/10;
519/4; 519/7; 520/15; 520/16;
521/11; 521/2; 522/10; 522/11;
522/20; 523/12; 523/6; 523/7;
525/9; 527/16; 527/18; 527/3

b. irdi 472/8

b.+ n 415/14; 450/2; 452/13;
477/19; 478/16; 480/20; 480/8;
481/12; 481/13; 488/21; 490/9;
496/18; 498/17; 500/1; 500/15;
500/17; 500/2; 500/5; 509/17;
522/7; 523/11

yir b. yeksân kıladur 444/20

birliġ(/k) -4- teklik, birlik, tevhid	495/15; 523/4;
b. (birlik) 493/19	b.+ i irdi 523/8
b.+ iġa 469/11; 476/8	biş yüz -5- beş yüz (500)
b.+ inġni 476/3	b. 435/15; 456/12; 456/14;
bīrūn -1- [Far.] aşkın, uzak, fazla	457/16; 489/3
b. (‘adeddin b.) 450/16	bişik -4- beşik
bisāt -4- [Ar.] halı, kilim, yaygı	b.+ deki 414/4
b. 407/8	b.+ deki 408/3
b.-ı raġmetimdür 494/1	b.+ lerini 467/13; 467/14
b.+ da 494/2	bişinçi -6- [Tr] beşinci (5.)
b. kıldı 445/18	b. 466/16; 475/9; 487/11; 519/5
bisyār -33- [Far.] çok	b. kün 417/20
b. 398/17; 410/9; 411/10; 413/1;	b. yılı 498/9
418/21; 422/11; 424/19; 446/16;	bit - -12- sona ermek, bitmek
452/16; 452/21; 452/9; 453/1;	b.- ip 463/6; 470/12; 505/12;
456/19; 462/2; 463/17; 466/21;	510/2; 510/3; 510/4; 508/14
468/10; 474/12; 474/14; 475/13;	b.- künçe 461/9
486/18; 486/3; 489/16; 489/7;	b.- ti irse 459/18
491/11; 495/16; 518/6; 519/12;	biti - -4- yazmak
520/21; 525/10	b.- diler 474/16; 508/1
b.+ dur 487/10; 487/13	b.- gendür 516/2
biş -13- beş (5)	b.- medim 516/1
b. 438/14; 458/11; 461/6; 466/11;	bitiġliġ(/-iġ/ -ik) -4- yazılı
478/8; 478/9; 489/12; 495/9;	b. (bitiġliġ) 490/7; 490/8

	b. turur (bitiglig) 487/8; 487/12	524/20	b.+ ni 414/10;
bitil -	-4- yazılmak	421/10; 422/14; 429/7; 437/12;	
	b.- ipdür 474/19; 474/20	438/6; 459/2; 521/8	
	b.- ğan (sıfat-fiil) 435/12	b.+ ğa 458/9; 463/7; 467/20;	
	b.- gen (sıfat-fiil) 489/15	516/2	
bititdür --1-	yazdırmak	b.+ ge 400/19; 425/9; 427/5;	
	b.- medim 516/1	431/19; 432/6; 449/10; 453/5;	
bīve	-1- [Tr]	481/20; 492/19; 501/16; 505/18;	
	b. ƣaldım 447/7	510/2; 518/7; 518/12; 519/1;	
biz	-123- [Tr]	522/13	
	b. 400/4; 401/14; 401/19;	b.+ de 436/18; 498/18; 522/12	
	416/21; 417/11; 421/11; 421/7;	b.+ dedür 436/19; 502/8; 502/9	
	421/9; 426/12; 428/21; 431/17;	b.+ din 409/6; 416/21; 476/20;	
	431/4; 434/10; 442/21; 444/10;	505/17; 505/4	
	452/11; 456/2; 458/9; 459/17;	b.+ inġ 418/8; 471/2; 519/2	
	469/13; 474/16; 476/2; 478/1;	b.+ ler 407/20; 409/20; 411/21;	
	479/19; 480/6; 496/18; 496/19;	414/11; 418/20; 426/6; 428/5;	
	500/10; 502/9; 504/20; 504/9;	436/05; 442/1; 442/18; 444/17;	
	505/13; 505/15; 505/17; 508/8;	447/15; 480/10; 504/18	
	518/13; 518/15; 522/20; 523/5	b.+ lerga 417/9; 425/1	
	b.+ ni (ilgi) 423/18; 436/18;	b.+ lerge 438/2; 479/16; 479/4;	
	452/12; 459/15; 459/17; 459/2;	480/10; 511/1	
	459/7; 466/7; 479/19; 480/12;	b.+ lerni 414/4; 441/16	
	505/18; 505/7; 510/10; 521/1;	b.+ niġ 402/12	

bī-cedel -1- [Far., Ar.] münakaşasız, tartışmaksızın b. 504/3	olmayan b. 483/6
bī-ceng -1- [Far., Ar.] savaşmaksızın, savaşsız b. 504/3	bī-gerān -1- [Far.] sınırsız, uçsuz leşker-i b. 432/12
bī-çāre -2- [Far.] çaresiz b.+ lerge 471/3 b.+ lerni 476/2	bī-gümān -1- [Far.] şüphesiz b. 467/2
bī-dār -1- [Far.] uykusuz b. bol- “uyandırmak” 469/19	bī-güvāh -1- [Far.] şahitsiz, kefilsiz b. 404/05
bī-dimāğ -3- [Far.] şuursuz, bilinçsiz b. 444/10; 503/6	bī-ḥadd -4- [Far., Ar.] sonsuz, sayısız b. 453/12; 455/4; 524/3 şükr-i b. kıldılar 466/21
bī-edeb -1- [Far., Ar.] edepsiz, arsız b. 444/7	bī-ḥāl -1- [Far., Ar.] halsiz, takātsiz b. 525/14
bī-edebliğ -1- [Far., Ar., Tr.] edepsiz, arsız b. 521/4	bī-ḥaṣṣiyet -1- [Far., Ar.] niteliksiz, meziyetsiz ol b. 483/9
bī-edebliğ(-ik) -2- [Far., Ar., Tr.] edepsizlik, arsızlık b. (bī-edepsizlik) 521/1 b. kılur-sin 482/9	bī-ḥayā -1- [Far., Ar.] utanmaz, edepsiz b. 403/10
bī-fermānlik -1- [Far., Tr.] itaatsizlik b. kılguçılardur 485/14	bī-ḥisāb -1- [Far., Ar.] sayısız, çok b. māl 454/12
bī-gāne -1- [Far.] yabancı, tanıdık	bī-ḥod -2- [Far.] kensini kaybetmiş b. 526/16; 526/18
	bī-hūş -7- [Far.] kendinden geçmiş, baygın

- b. 403/02; 441/13; 488/19;
498/3; 503/4
- b. bol- 411/12; 468/15
- bī-ḥürmetlik** -2- [Far., Ar., Tr.]
saygısızlık, hürmetsizlik
- b. 491/19; 496/11
- bī-kibāre** -1- [Far., Ar.] kaba bir şekilde,
kibar olmayan
- b. 459/20
- bī-maḫḍūr** -1- [Far., Ar.] güçsüz,
kuvvetsiz
- b. 511/17
- bī-maṣlaḥat** -1- [Far., Ar.] hayırsız,
hayır getirmeyen
- b. 454/11
- bī-naṣīb** -1- [Far., Ar.] nasipsiz
- b. 514/9
- bī-nihāyet** -3- [Tr]
b. 424/20; 477/8
- b.+ dūr 455/5
- bī-ruḥṣat**-1- [Far., Ar.] izinsiz
- b. 405/08
- bī-ser ü sāmān** -1- [Far.] perişan hâl
- b. bol- 443/19
- bī-sorağ** -1- [Far., Tr.] sorgusuz, sualsiz
- b. 527/5
- bī-şerm** -3- [Far.] utanmaz
- b. 441/14; 497/1
- b. kāfirler 427/9
- bī-tāb** -1- [Far.] güçsüz, dermansız
- b. boldılar 450/18
- bī-tāblan** - -1- [Far., Tr.]
güçsüzleşmek, hâlsizleşmek
- b.- up 449/2
- bī-tāblıg** -1- [Far., tr.] güçsüzlük, hâlsizlik
- b.+ ları 510/11
- bī-tākat** -4- [Far., Ar.] güçsüz, takatsiz
- b. boldılar 454/19
- b.+ bolup 526/10
- b. bolup 477/17; 526/19
- bī-tākatlıg** -1- [Far., Ar., Tr.]
güçsüzlük
- b. 432/20
- bī-te'ḥīr** -1- [Far., Ar.] gecikmeksizin,
ertelemeksizin
- b. 467/2
- bütker** - -3- inanmak
- b.- ürler 462/16

b.- ür-min 462/17	469/17; 474/10; 474/9; 475/21;
b.- a'lmaslar (inanamazlar)	475/7; 480/11; 481/16; 481/18;
462/16	496/8; 505/8
boğuzla - -5- boğazlamak	b.- ur-siz 422/7; 422/8; 424/11;
b.- dılar 411/19; 412/2	452/19; 458/21; 458/5; 467/21;
b.- p 468/10	(peygamber b.) 465/17; (sîrâb b.)
b.- pdurlar 485/8	524/16
b.- r 485/9	b.- updur-min 420/15
boğça -4- bohça	b.- up-sin 476/20
b. 454/10; 490/7	b.- updur 408/20; 443/2; 483/7;
b.+ da 490/7	(cem ^c b.) 483/14; 502/18; (fedâ
b.+ nı 464/8	b.) 503/6; (ğarķ b.) 525/16; (nâzil
bol - -957- [Tr]	b.) 520/15; (tilbe b.) 466/9; (yoķ
b.- adur-min (hoşnûd b.) 521/7	b.) 447/4; 447/5
b.- adur 405/01; 437/8; 437/9;	b.- updurlar 502/12; (peydâ b.)
441/15; (cem ^c b.) 485/11; (damâd	508/7
b.) 451/18; (ğâyib b.) 465/15;	b.- up-siz 489/16
(iķrâr b.) 469/11; (yav b.) 441/11	b.- dim 464/4
b.- adur-miz (hacl b.) 457/13	b.- dum 404/14; 488/19; 493/17;
b.- ur 405/04; 411/6; 411/7;	495/12; 505/12; 513/18; 516/11;
413/5; 415/18; 420/5; 423/17;	(ma ^c lûm b.) 446/12; (muķayyed
425/19; 426/7; 431/13; 437/17;	b.) 418/6
437/19; 438/2; 438/5; 439/2;	b.- duŋg (ħalâş b.) 405/20;
452/6; 465/17; 465/8; 466/18;	(müselmân b.) 499/20

b.- dı 401/14; 402/13; 402/18;
402/21; 405/03; 407/1; 408/14;
408/16; 412/16; 414/20; 417/21;
417/7; 421/19; 422/15; 423/11;
424/13; 425/7; 428/14; 431/12;
431/14; 431/15; 432/17; 434/02;
434/04; 434/17; 434/21; 438/2;
441/11; 442/7; 443/18; 443/19;
444/10; 447/10; 448/10; 449/16;
449/19; 455/2; 460/4; 461/12;
461/4; 461/6; 462/9; 465/14;
468/4; 468/5; 468/7; 470/15;
470/3; 477/18; 477/20; 477/21;
477/6; 478/11; 478/18; 479/18;
483/4; 485/20; 488/6; 488/7;
490/13; 491/1; 493/8; 495/13;
496/15; 498/10; 498/11; 498/3;
498/4; 498/9; 499/14; 499/17;
501/12; 501/5; 503/12; 503/13;
505/18; 505/19; 506/2; 506/7;
507/13; 507/7; 508/11; 508/12;
508/14; 509/20; 510/11; 511/18;
513/14; 516/5; 517/8; 518/10;
518/18; 518/9; 519/6; 521/12;

521/18; 523/19; 523/2; (ābādān
b.) 424/17; (‘āşık b.) 433/10;
517/9; (āşinā b.) 406/5; (barur b.)
428/11; (bend b.) 448/9; (beyān
b.) 471/5; (cem^c b.) 500/9; (ceng
b.) 502/19; (derīde b.) 399/8;
(düşmen b.) 467/5; (farz b.)
466/11; (fāş b.) 466/6; (fermān b.)
400/16; 401/07; 459/21; 460/13;
460/17; 461/10; 461/2; 461/5;
477/10; 477/11; 477/4; 492/11;
498/20; 511/15; 512/6; (gāyib b.)
426/1; 426/9; 445/5; 518/4;
(giriftār b.) 491/20; (haber b.)
502/18; (halāş b.) 462/6; (hamel-
dār b.) 468/19; (hāmīle-dār b.)
410/14; 447/6; (hāşıl b.) 409/7;
525/10; (hāzır b.) 402/06; 518/3;
(helāk b.) 403/11; 419/2; 427/11;
429/18 (heybetlig b.) 448/6;
(hiṭāb b.) 488/20; 512/18;
(hurrem b.) 452/16; 453/8;
(iḥtilām b.) 498/21; (qabūl b.)
481/5; (qaḥṭlik b.) 429/6;

(ḳaraᅅgulik b.) 449/2;
(ḳaraᅅguluᅅ b.) 460/1; (kette b.)
410/19; (ḳıᅅguluk b.) 423/16; (kiᅅ
b.) 460/12; (kiᅅig b.) 440/7; (kiter
b.) 436/20; (ḫayrān b.) 447/15;
(māyil b.) 430/7; (merḫamet b.)
456/7; (meᅅᅅᅅl b.) 422/13;
425/15; 434/5; (muᅅarrer b.)
500/5; (mübāḫ b.) 503/10;
(mülāyim b.) 480/6; (müselmān
b.) 400/18; 401/05; 402/09;
416/6; 422/3; 424/1; 433/16;
482/4; (müstecāb b.) 469/3;
(müᅅerref b.) 403/06; 471/2;
478/19; (müᅅevveᅅ b.) 499/2;
(müteferriᅅa b.) 448/8; (nāzil b.)
465/9; 466/9; (nümāyān b.)
461/15; (pākīze b.) 449/18; (pāre
pāre b.) 461/1; (peydā b.) 399/7;
399/9; 400/21; 408/17; 428/13;
456/19; 460/1; 460/2; 461/18;
466/4; 495/13; 498/3; 513/14;
(rāᅅıb b.) 508/3; (resm b.) 426/1;
440/2; (revān b.) 454/15; 459/21;

498/1; 509/21; (revāne b.)
402/08; 511/19; (rūᅅenlik b.)
460/4; (ᅅıḫḫat b.) 434/04; (sipāriᅅ
b.); (ᅅehīd b.) 501/9; 524/6;
(tamām b.) 403/15; 427/7; 427/8;
438/12; 518/19; (töben b.) 448/7;
(yaᅅın b.) 420/10; 456/9; (yarılᅅu
dik b.) 448/10; (yarlıᅅ b.) 422/6;
(yiberür b.) 460/7; (zāyil b.)
489/20; (zebün b.) 468/14;
(ziyāde b.) 422/20; 513/17;
526/19;
b.- dük 420/19; 478/15; (dil-cem^c
b.) 402/13
b.- dılar 401/06; 413/7; 430/17;
435/17; 439/15; 452/1; 458/12;
462/10; 466/3; 467/20; 467/3;
470/1; 470/4; 474/18; 478/16;
480/8; 496/3; 498/10; 498/6;
499/1; 499/10; 501/17; 503/4;
507/16; 509/21; 510/7; 513/16;
515/20; 516/4; 523/8; (barur b.)
457/1; (bī-dār b.) 469/19; (bī-tāb
b.) 450/18; (bī-tāᅅat b.) 454/19;

(cem^c b.) 425/8; 499/7; (cöner b.)
420/18; (dāhīl b.) 405/07; (fāriğ
b.) 412/21; (ğāyib b.) 405/21;
465/16; (ḥacālet b.) 413/1;
(ḥayrān b.) 416/9; 440/19;
(ḥoşnūd b.) 448/3; 525/10; (ḥoş-
ḥāl b.) 449/20; 452/21; (ḥurrem
b.) 459/12; (ḥursend b.) 451/11;
(iḥtilām b.) 438/1; (kette b.)
414/10; (kirer b.) 505/11; (meşğūl
b.) 408/10; 409/15; 410/16;
410/21; 441/3; 444/4; 447/12;
(muḥtāc b.) 403/19; (muḥayyed
b.) 402/13; 499/3; 501/1;
(müselmān b.) 400/11; 400/7;
401/18; 410/4; 417/8; 478/15;
(müşerref b.) 477/3; (revān b.)
460/4; (revāne b.) 405/19;
439/14; 441/18; 444/12; 455/7;
458/7; 460/19; 498/13; 522/8;
(şād b.) 501/16; (şād-mān b.)
462/2; (şehīd b.) 524/10; 524/12;
524/17; 524/8; 525/1; 526/4;
(taşlar b.) 429/14; (tevellüd b.)

411/10; (vāşıl b.) 518/2; (vefāt b.)
441/4; 513/12; 515/8; (yiberür b.)
404/21
b.- ğay 419/15; 427/20; 432/13;
437/21; 476/1; 482/19; (bar b.)
453/4; (fermān b.) 454/6; (ḥiṭāb
b.) 455/10; (kilgen b.) 453/3;
(körmegen b.) 409/1; (revā b.)
412/1; (‘ibādet kılmagen b.)
431/20
b.- gey 437/21; (kaṭığ b.) 419/11
b.- ay 402/11; (helāk b.) 403/10;
(müselmān b.) 427/5
b.- ğıl 403/16; 410/1; 436/21;
(dāhīl b.) 400/14; (ḥalāş b.)
399/4; (ḥoşnūd b.) 402/15;
(müselmān b.) 401/16; 434/3;
(müşerref b.) 458/6
b.- uñğ 524/15; (kaşıl b.) 421/14;
(muḥayyed b.) 511/17; (rāzī b.)
518/14; 518/15
b.- sun 400/21; 402/05; 420/14;
468/3; 468/5; 470/14; 489/17;
491/12; 495/8; 500/13; 500/3;

502/10; 503/7
b.- uŋlar 420/13; (āgāh b.)
459/2; 478/17; 503/16; (cem^c b.)
499/6; (dānā b.) 501/10; (k̄āyil b.)
432/6; (müŋserref b.) 476/14;
(peŋmān b.) 399/10; 421/15;
(yırak b.) 510/19
b.- sam 446/15
b.- saŋg 398/20; 400/19; (uluĝ b.)
451/4
b.- sa 400/21; 402/01; 404/03;
407/11; 408/6; 409/21; 410/15;
413/16; 414/13; 415/9; 418/10;
418/12; 418/7; 418/9; 420/1;
420/15; 421/21; 422/12; 425/3;
427/18; 433/1; 434/07; 434/09;
438/6; 439/11; 443/1; 446/21;
447/2; 447/3; 449/7; 450/17;
453/4; 453/9; 457/9; 464/18;
465/5; 468/2; 469/15; 472/20;
476/20; 477/5; 478/1; 479/4;
480/19; 481/12; 481/13; 482/18;
486/10; 494/2; 499/20; 503/9;
505/3; 505/9; 508/8; 512/9;

514/1; 516/2; 517/12; 519/17;
521/7; 522/10; 522/15; 526/3;
(ata analıĝ b.) 449/8; (aytken b.)
482/3; (bolĝan b.) 443/21;
(fermān b.) 492/17; (giriftār b.)
487/19; (hem-rāh b.) 514/7; (rāst
b.) 423/4; 470/13; 479/16; (ruĝŋat
b.) 511/14; 515/5; (te³h̄ir b.)
527/5; (ziyād b.) 468/17
b.- saĝ 452/12; (ĝalāŋ b.) 444/21
b.- sek (pīnhān b.) 442/1
b.- saŋgız 422/7; (mü³min b.)
417/10
b.- salar (öter b.) 424/16; (ŋehīd
b.) 412/13
b.- up 399/6; 400/11; 402/08;
402/20; 403/02; 405/11; 408/17;
415/7; 417/19; 419/6; 425/12;
425/6; 426/1; 441/13; 441/9;
443/12; 443/7; 449/9; 454/19;
461/7; 462/6; 464/19; 467/16;
474/14; 480/7; 482/1; 482/3;
485/10; 487/4; 487/9; 492/19;
496/14; 499/6; 501/20; 504/21;

505/10; 505/18; 509/10; 521/21;
525/14; 526/16; 526/18; 526/4;
526/5; 526/9; (ābādānlık
b.)420/7; (bay b.) 450/16; (bir b.)
482/2; (bisyār perişān b.) 418/21;
(bī-hūş b.) 468/15; (bī-tāķat b.)
477/17; 526/19; (cem^c b.) 445/5;
448/9; 478/21; 521/12; (çāker b.)
453/7; 502/14; (der-cūş b.)
430/14; (der-ğazab b.) 416/16;
(fāriğ b.) 517/18; (firīfte b.)
483/6; (ğam-gīn b.) 398/16;
(giriftār b.) 434/18; (günāh-kār
b.) 481/4; (ħaber-dār b.) 456/3;
(ħāmile b.) 411/10; (ħayrān b.)
399/11; 406/4; 449/19; 469/16;
(ħıffe b.) 519/20; (ħoşnūd b.)
404/19; 464/14; 519/17; (ħoş-
vaķt b.-) 468/6; (teşne b.) 416/8;
(vefāt b.) 453/5; (yād-dār ğazab
b.) 406/19; (yaķın b.) 422/11;
(yaşar b.) 456/13; (zāhir b.)
446/10; (ziyāde b.) 399/4
b.- ğan (sıfat-siil) 406/8; 438/13;

460/9;476/1; 479/5; 523/3 ; (nāzil
b.) 475/17
b.- ğanda 438/14; (rāst b.) 453/17;
(tamām b.) 439/1
b.- ğandın (b. kiyin) 475/11; (b.
soᅇᅇ) 410/13; 506/5
b.- ğanımda (ħāmile-dār b.) 447/7
b.- ğanıĝa 449/18
b.- ğanıᅇᅇzda 464/19
b.- ğanlarını (ilgi) 502/13
b.- ğanlarını (ħoşnūd b.) 460/9;
(müşerref b.) 469/4; (mest b.)
527/16; (müselmān b.) 400/8
b.- ğanlarıda 471/8; 474/18;
(vefāt b.) 474/1
b.- ğanlarıdın (vefāt b. keyin)
473/4; (b. soᅇᅇ) 501/16; (yār b.
soᅇᅇ) 470/5
b.- ğende (ķiyāmet b.) 527/7
b.- ğusıdur 527/19; (hem-rāh b.)
514/8
b.- ğuçlarını (ilgi) 491/8
b.- ğunça 436/17; (ğāyib b.)
454/9; (ħoş b.) 425/21; (tāze b.)

413/21; (vaḥy b.) 457/18; 465/11
b.- dı irse 399/12; 428/4; 431/18;
443/3; 473/20; (peydā b.) 526/10;
(revāne b.) 426/17
b.- dılar irse (meşğūl b.) 441/1;
(revān b.) 460/14
b.- ğay irdim 457/19
b.- ğay irdi 457/19
b.- ğaylar 420/2; (māyil b.) 420/3
b.- gen iken 407/2
b.- ḳabūl bolur irdi 481/7
b.- may 406/8; 448/18; 503/6
b.- maydur 422/19; 463/10
b.- mas-min 521/2
müselmān b.- mas-sin 424/3
b.- mas 402/01; 438/3; 463/20;
468/16; 468/17; 490/1; 493/14;
522/5; (ḳaytarğalı b.) 482/18;
(sāye b.) 466/20; (taḳṣīr b.) 527/5
b.- mas mu 434/09
b.- maḫdur 418/2
b.- madı 404/15; 468/16; 498/8;
503/6; 519/11; 520/12; 524/8;
(cüdā b.) 479/12; (ġalaṭ b.) 409/3;

(ḳabūl b.) 481/4; (ma^cḳūl b.)
503/19; (naṣīb b.) 526/18
b.- madıñġ 403/08
b.- madūk (ḥalāṣ b.) 401/15
b.- madılar (rāzī b.) 443/4
b.- maġay 434/14; 441/6
b.- maġıl 415/6; (āşinā b.) 406/16;
406/2; (ḳarż-dār b.) 406/17; 406/2
b.- mañġ 463/11; (perīşān b.)
463/9
b.- mañġlar 420/12
b.- masun 414/20; 415/13
b.- masa 399/2; 400/18; 406/9;
423/5; 427/8; 429/10; 433/11;
442/16; 463/9; 464/2; 479/4;
495/18; 496/19; 511/15; 513/21;
515/5; 517/11; 519/16; 521/17;
(ḥūb b.) 459/10
b.- maġunça 437/15; 487/20;
(dāḥil b.) 489/21; (şehīd b.)
522/5; (fermān b.) 488/14
b.- a'lmay (zarf-fiil) 435/20
b.- maḳ 472/16; 472/18; 473/2;
505/16; (dik b.) 472/17; (yıraḳ b.)

473/1	b.+ sını 460/2; 496/6
b.- maḳnı (ilgi) 468/7	boylıḳ -1- boylu
b.- maḳḡa 508/9	maḳām-ı ‘Abdu’llāh b. 445/17
b.- maḳge (müselmān b.) 508/3	boyn -1- [Tr]
b.- yiter bolduḡ 453/16	boy(u)n -3- [Tr]
boluṣ - -2- birlikte olmak	b. bir- 419/21
b.- ḳanı 476/10	b. sun- 431/8
b.- tılar 516/5	b.+ ılarıge (boynılarıge) 468/20
boran -1- [<Moḡ. boraḡan] Şiddetli	boz - -9- bozmak
yaḡmur	b.- ar mu-sin 476/20
b. 429/17	b.- dılar 434/20
boy -4- boy, uzunluk	b.- ḡay 409/18
b.+ ı 437/18; 437/19; 465/8	b.- up 459/2
b.+ ıge 525/2	b.- ḡuḳı 459/15
boya - -1- boyamak	b.- adurḡan 459/7
b.- ḡıl 524/2	b.- ḡumdur 412/12
boyaḳçı -3- [Tr]	b.- madım 418/5
b.+ ḡa 417/1	b.- madı 418/1
b.+ lar 417/7; 417/8	boza -1- darı hamurunun ḳok az
boyal - -3- [Tr]boyanmak	ekŐitilmesiyle elde edilen hafif
b.- ıp 525/20	alkollü iḳecek
b.- ıp ḳaldı 524/14	b.+ nı 440/3
b.- ıp yatıp irdiler 516/13	bozul - -3- bozulmak
boyda -2- boyunduruk	b.- gen ‘imāret 431/19

	b.- updur 508/16	b. 398/15; 400/18; 400/8; 401/04;
	b.- ur irdi 477/12	401/18; 401/20; 402/05; 402/09;
böl -	-1- bölmek	402/10; 403/03; 403/08; 403/10;
	b.- ündi 501/11	403/18; 403/21; 404/01; 404/04;
bölek	-24- başka	404/17; 404/19; 405/08; 406/10;
	b. 400/20; 403/10; 417/3;	406/15; 406/17; 406/18; 407/16;
	434/16; 442/17; 446/10; 455/4;	409/11; 410/8; 413/19; 414/4;
	460/7; 481/13; 482/1; 489/9;	415/17; 416/11; 418/16; 419/4;
	490/6; 495/21; 503/1	420/19; 421/2; 421/3; 421/4;
	b. irdi 410/8	421/5; 422/11; 422/14; 423/18;
	b.+ i 437/18; 501/11	423/4; 424/19; 424/21; 425/14;
	b.+ ini 501/11	425/15; 425/16; 426/10; 426/11;
	b.+ ni 501/11; 513/16	426/19; 426/4; 427/19; 427/2;
bölün -	-1- bölünmek	427/20; 427/21; 427/3; 427/9;
	b.- ür 481/19	428/13; 428/4; 429/15; 429/16;
böri	-4- kurt	429/21; 429/3; 429/7; 429/9;
	b. 514/12; 514/13	430/2; 430/7; 430/8; 431/7;
	b. çap- 514/15	435/11; 437/14; 438/12; 440/19;
	b.+ ni (ilgi) 437/21	440/20; 441/14; 441/16; 442/20;
böz	-4- bez	443/10; 447/7; 448/3; 448/9;
	b. 417/3	449/2; 455/2; 456/1; 456/14;
	b.+ ni 417/2; 417/5	456/21; 457/6; 458/12; 458/3;
	b.+ lerini 417/7	458/9; 459/15; 463/14; 463/18;
bu	-615- bu	463/5; 466/4; 466/6; 466/7;

468/19; 469/16; 469/7; 470/6;
473/17; 477/21; 478/9; 479/10;
479/7; 479/9; 480/13; 483/14;
483/18; 483/6; 484/11; 484/2;
484/7; 485/16; 485/21; 486/10;
486/11; 486/14; 486/16; 486/9;
487/15; 487/6; 487/7; 488/17;
489/1; 489/2; 490/10; 490/21;
491/19; 491/6; 492/9; 493/11;
495/11; 495/18; 496/10; 496/7;
496/9; 497/1; 497/6; 497/7;
497/9; 498/18; 499/10; 500/17;
502/20; 503/15; 503/21; 504/15;
504/20; 505/17; 507/21; 508/19;
510/5; 510/6; 511/20; 513/5;
514/18; 515/3; 516/18; 517/5;
517/7; 523/20; 525/6; 526/2;
526/20; 526/7; 527/18 (b.
kiçe)434/03; 452/15; 486/20;
491/11; 497/7; (b. kün) 401/15;
405/14; 406/7; 409/7; 413/20;
423/20; 424/17; 445/1; 457/19;
458/14; 465/14; 502/5; 512/5;
513/1; 514/15; 523/17

b.+ dur 406/16; 412/8; 439/1
b.+ lar 411/14; 420/17; 423/15;
423/9; 424/10; 424/8; 424/9;
426/19; 428/3; 435/11; 437/10;
437/6; 438/18; 439/9; 441/19;
441/20; 443/10; 443/2; 443/4;
444/4; 455/16; 458/10; 459/8;
460/8; 473/14; 474/12; 482/9;
483/13; 483/14; 484/14; 484/16;
484/18; 484/21; 485/1; 485/12;
485/14; 485/3; 485/5; 485/7;
485/8; 485/9; 486/7; 487/4;
488/17; 495/19; 498/13; 498/20;
500/2; 504/10; 504/11; 515/18;
516/1; 520/17; 522/10; 524/10;
524/12; 524/8; 525/1
b.+ lardurlar 429/18; 473/15;
473/16
b.+ lar tur- 453/14
b.+ lar ir- 473/14
b.+ larnı (ilgi) 401/05; 427/18;
433/15; 438/21; 441/21; 444/7;
449/5; 458/12; 458/20; 467/13;
475/17; 481/11; 498/2; 507/10;

507/14; 508/3; 508/9; 519/11
b.+ larda 498/13
b.+ lardın 421/4; 434/12; 500/3
b.+ lardın burun 522/8
b.+ larğa 424/7; 424/9; 426/14
b.+ large 403/19; 405/15; 516/7
b.+ larını 411/17; 417/20; 418/10;
418/21; 421/17; 423/12; 423/3;
424/4; 424/6; 428/2; 436/06;
443/2; 443/3; 443/5; 478/19;
479/11; 484/7; 507/12; 515/13;
515/19
munı (ilgi) 425/19; 434/06;
437/6; 441/16; 446/19; 449/10;
456/2; 488/17; 489/11; 489/7;
490/13; 490/21
munı 398/16; 398/18; 401/20;
402/04; 407/15; 407/6; 410/10;
414/3; 415/18; 415/19; 418/21;
421/21; 425/15; 426/8; 429/13;
433/4; 445/5; 449/11; 478/17;
478/18; 523/10
munğa 425/18; 454/1; 486/12;
526/10

munça 398/21; 400/6; 402/14;
408/9; 469/10; 521/14; (bir m.)
417/15; 444/6
munda 405/14; 406/4; 406/7;
408/14; 408/7; 414/11; 418/11;
419/17; 419/7; 421/11; 422/17;
422/18; 428/8; 441/20; 442/19;
453/8; 454/4; 456/15; 456/2;
456/20; 477/12; 486/2; 489/5;
497/15; 501/3; 505/4; 505/8
mundağ 399/11; 404/18; 405/11;
406/12; 425/21; 432/12; 442/4;
449/13; 449/19; 452/12; 455/1;
455/17; 456/21; 462/1; 462/20;
464/5; 466/3; 469/17; 474/4;
476/11; 482/9; 492/5; 500/18;
505/7; 516/11; 527/2
b.+ mundağ 414/3
mundın 416/21; 440/13; 455/4;
470/21; 492/2; 492/6; 493/11;
500/19; (m. keyin)408/6; (m.
narı) 492/19; (m. sonğ) 498/9; (m.
sonğra) 520/13

buğday -5- buğday

	b. 404/02; 404/03; 498/12	b.+ nı (ilgi) 455/21
	b. ikğıl 404/01; 404/02	b.+ nı 426/21
buğra	-1- erkek deve	b.+ ıdın 460/1
	mest b. dik 460/2	b.+ lar 499/8
bul	-78- bu	b.+ lardın 526/7
	b. 424/4; 426/5; 437/8; 438/17;	b.+ large 485/18
	449/1; 458/12; 479/14; 479/2;	burc -3- [Ar.] kale surlarındaki
	485/11; 487/17; 487/2; 505/18;	savunma kulesi
	517/13; 525/5	b.+ ı 490/4
	b.+ dur 526/20	b.+ ıda 490/4
	b. irdi 407/16; 410/11; 449/16	b.+ ıdın 479/13
	b. işi 433/10	burçak -1- fasulye, nohut fasulyesi
bulak	-2- pınar, kaynak	b. 431/12
	b. 466/4	bur(u)n -23- [Tr]
	b.+ da 466/4	b. 409/20; 414/3; 452/19; . 456/5;
buluş -	-1- buluşmak	456/12; 456/15; 470/3; 470/44;
	b.- ur-min 505/2	72/17; 475/3; 475/94; 85/12;
bulut	-19- bulut	502/17; 522/8; 522/19
	b. 426/21; 455/20; 456/2; 457/13;	b.+ ğı 517/2
	457/3; 460/1; 499/7	b.+ ğıdın 432/3
	ağ b. 447/18; 456/17; 457/7	b. ir- 445/11
	ol ağ b. 448/4	b.+ ıdın (burnıdın) 485/15;
	ol nişânelig b. 456/19	487/14; 527/10
	b.+ ı 499/3	b.+ ılarını (burnılarını) 502/21

	b.+ larıdın 527/13		b.- sa 424/20; 426/20
burunluk	-1- burunlu		b.- saᅇg 423/17
	reyhān b. 445/15		b.- up 403/05; 406/14; 438/9;
būse	-1- [Far.] öpme, öpüş, öpücük		454/2; 461/18; 462/9
	b. kılgalı 509/21		b.- günçe 406/7
būstān	-6- [Far.] bostan, bahçe		b.- up irdiler 523/13
	b. 431/3		b.- dı irse 430/14
	b.+ lar 432/3; 456/15		b.- mas-min 494/8; 517/21
	b.+ larımıznı 431/19; 432/7		b.- maᅇıl 455/19
	b.+ larını 431/21		b.- a'lmas-min 425/2
buyruᅇ	-1- emir, ferman, buyruk	buzak	-3- buzaᅇı
	b.+ ıça 455/18		b. 469/13; 469/17
buyur -	-49- buyurmak		b.+ nı 469/13
	b.- dım 494/21; 495/9	būlend	-8- [Far.] yüksek, yüce
	b.- dum 494/20; 499/20		b. 430/18; 436/13; 437/10;
	b.- dı 404/01; 406/8; 411/18;		445/17; 456/16; 476/16; 478/17
	414/7; 419/3; 422/15; 422/4;		b.+ de irdi 431/9
	424/1; 424/13; 424/4; 426/21;	būlendiᅇ	-5- [Far., Tr.] yükseklik
	427/6; 431/9; 455/19; 495/15;		b.+ ı 438/17; 492/1
	497/16; 497/21		b.+ ᅇa 438/15
	b.- dılar 420/15; 499/18; 499/2;		b.+ ıdın 444/2
	500/16; 509/8; 510/3	būnyād	-3- [Far.] asıl, esas, temel
	b.- dıᅇgız 499/19		b. 438/15
	b.- ᅇıl 423/10; 425/1; 455/17		b. kııl- 425/8; 435/5

bürġen - -1- bürünmek	b.+ lerge 402/06; 422/15; 423/16
b.- ip 465/6	b.+ lerimizġa 422/14
bürhân -3- [Ar.] delil, ispat, tanık	b.+ lerimizni 423/18
b. 423/4; 425/1	b.+ lerini 428/13
büryân -1- [Far.] kebab	b.+ leriġni 400/10
b. balıġlar 417/15	b.+ lerni (ilgi) 469/11
büt -49- [Far.] put	b.+ lerni 401/17; 403/02; 403/03;
b. 427/3; 429/9; 433/7; 433/8;	428/11
469/10; 470/16	b.+ ni 402/08; 470/18
b.+ ni (ilgi) 402/21; 403/04;	bütür - -1- inandırmak
469/9	b.- ġay 425/3
b.+ ġa 399/5; 401/14; 421/21;	büt-ġâne -10- [Far.] putların bulundġu yer
427/4; 429/11; 429/15; 432/18	b.+ ġa 422/18; 469/16
b.+ ke 402/20; 429/9; 479/21	b.+ ge 402/07; 402/19; 402/20;
b.+ din 399/9; 430/13	402/21
b.+ ümge 399/1	b.+ de 422/15
b.+ i 398/13; 448/7; 469/8	b.+ deki 459/4
b.+ imizġa 479/19	b.+ siġa 422/13; 459/13
b.+ imizni 459/2	büt-perest -3- [Far.] puta tapan
b.+ ler 402/07; 402/08; 459/4;	b.+ dürler 398/15
469/17; 470/15	b. iken-sin 398/21
b.+ lerdin 424/21	b.+ lerni (ilgi) 448/7
b.+ lerga 425/1	büt-perestlik(ik) -1- [Far., Tr.]
bu b.+ lerga 470/13	putperestlik

b. 433/7

b.+ din (püt-perestlikdin) 421/14

c.+ dür 479/6

c. iken-sin 401/01

c. imes-min 399/21

c.+ ni 399/18; 399/19

c.+ ler 399/19; 399/21; 400/4;

400/6; 400/7

c.+ lerni 399/17

C

cābir -2- [Ar.] zorlayan

c. 487/4; 527/8

ca' dī -1- [Ar.] bir ot

c. 414/13

cādū -7- [Far.] büyücü, cadı

c. 403/05; 419/5; 429/20; 476/17

c.+ nı 401/20; 419/2

c.+ sı 429/19

cādūcı -6- [Far., Tr.] büyücü

c. ir- 439/7

c. tur- 423/9; 423/10; 439/7

c.+ lar mu 423/1

c.+ lardın mu 424/4

cādūluk -4- [Far., Tr.] büyücülük

c. 419/2; 430/4

c.+ nı 430/1; 430/4

cādū-ger-13- [Far.] büyücü, sihirbaz

c. 399/11; 403/03

cādū-gerlik -1- [Far., Tr.] büyücülük

c.+ nı 399/20

cāfi -5- [Ar.] cefa eden, eziyet

çektiren

c. 488/21; 512/18; 512/19; 527/3

c.+ ler 519/2

cāhil -2- [Ar.] bilgisiz

c. 400/9; 403/04

cāhillik -1- [Ar., Tr.] cahillik, cehalet

c. kıl- 424/3

cām -3- [Far. bardak]

c. 400/4; 400/5

c.+ ğa 440/18

cāme -1- [Far.] elbise, çamaşır

c.+ lerini 477/16

cāmi' -1- [Ar.] cami

c. 514/12

cān	<p>-40- [Far.] can</p> <p>c. 398/11; 400/17; 416/5; 449/1; 451/13; 464/6; 469/21; 474/20; 512/2; 523/17; 523/19</p> <p>c. bir- 401/08; 463/16; 512/2; 512/3</p> <p>c. kir- 408/17</p> <p>c. teslīm kııl- 451/12</p> <p>c.+ ğa 461/12</p> <p>c.+ ım 450/4; 463/9; 512/9; 524/15</p> <p>c.+ ımın 523/15</p> <p>c.+ ımın 449/11</p> <p>c.+ ı 403/11; 469/11</p> <p>c.+ ını 408/12; 412/14; 460/21; 461/10; 461/12; 461/2; 512/4; 512/6</p> <p>c.+ ıngızın 414/16</p> <p>c.+ ları 512/13</p> <p>c.+ larını 414/18</p>	cān-ver	<p>-8- [Far.] hayvan</p> <p>c. 415/17; 445/3</p> <p>c.+ ler 415/16; 445/5; 488/15; 491/6</p> <p>c.+ lerni (ilgi) 491/5</p> <p>c.+ lerdin 415/16</p>
cān-dār	<p>-3- [Far.] canlı</p> <p>c.+ nı 434/07</p> <p>c.+ ge 402/17</p> <p>c.+ ıge 472/19</p>	cārī	<p>-3- [Far.] akan, geçen, yürüyen</p> <p>c. kııl- 426/8; 471/3; 518/1</p>
		cāsūs	<p>-3- [Ar.] casus, hafiye</p> <p>c. 421/6; 421/7</p> <p>c. turur 421/5</p>
		cāy	<p>-7- [Far.] yer</p> <p>c.+ nı 441/5</p> <p>c.+ da 514/12</p> <p>c.+ ı tur- 490/2</p> <p>c.+ ığa 450/9</p> <p>c.+ ıdın 406/14</p> <p>c.+ larıge 444/4; 462/10</p>
		cedd	<p>-2- [Ar.] ata, büyük baba, nine</p> <p>c.+ i tur- 416/20</p> <p>c.+ imiz 519/1</p>
		cedel	<p>-3- [Ar.] sert münakaşa, tartışma, kavg</p> <p>c. 435/6; 518/18</p>

	c. kı1- 472/15	cemā' a -14- [Ar.] topluluk	
cefā	-5- [Ar.] cefa, aziyet		c. 478/13; 484/3; 486/14; 486/4
	c. 523/20		c.+ dur 485/12
	c. kı1- 442/4; 527/2		c.+ nı 484/19; 485/11; 485/13;
	c. tart- 413/12		485/4; 485/6
	c.+ lar 499/20		c.+ ğa 484/15
cehd	-7- [Ar.] çaba, çalışma		c.+ ge 484/13; 487/3
	c. 441/2; 483/5; 486/20; 491/12;		c.+ sının 455/8
	514/11	cemā' at -1- [Ar.] topluluk	
	c. kı1- 448/1; 525/8		c. 420/3
cehl	-4- [Ar.] bilmezlik	cemāl -5- [Ar.] güzellik	
	c. 496/15		c. (c. -i bā-kemāl+) 461/17;
	c.+ i 399/4; 400/7; 526/21		478/3; (cim c.+ i tur-) 416/19;
celālet	-1- [Ar.] yücelik, büyüklük		(nūr-ı c.+ i) 492/14
	c.+ im 456/6		c.+ inġizdin 512/8
cem' c	-26- [Ar.] toplama, bütün, hepsi	cemī' c -37- [Ar.] bütün, hepsi	
	c. 417/13; 480/7; 502/3		c. 421/16; 439/8; 464/14; 466/14;
	c. bol- 411/21; 419/12; 425/8;		466/16; 480/21; 481/5; 489/9;
	445/5; 448/9; 459/6; 464/1;		491/16; 491/17; 494/19; 494/20;
	478/21; 483/14; 485/10; 499/6;		494/7; 496/20; 499/17; 511/20;
	499/7; 500/9; 502/18; 508/10;		512/13; 512/19; 514/8; 515/20;
	521/12		(c.-i cān-dārge) 402/17; (c.-i
	c. kı1- 399/17; 408/16; 475/3;		pādşāh) 403/18; (c. enbiyā)
	475/10; 483/5; 483/6; 527/7		454/21; (c. evşāflarını) 456/9; (c.

ferişteler) 474/7; (c. günâhlarını)	523/21; 524/16; 525/2
474/19; (c. işini) 429/20; (c.	c.+ ge 504/1; 523/15; 524/19;
kâfirlerni) 424/14; (c. māl 465/4);	524/4; 524/5; 524/7
(c. peygamber+) 455/3; 457/20;	c.+ de 502/19; 523/14
483/13; (c. şahâbeler) 514/4; (c.	c.+ i 498/8; (Uḥud c.) 502/17
sarây) 431/10; (c. şıfatlarını)	c.+ iğâ 502/14; (Bedr c.+) 498/11
428/4; (c. şerî'atlarını) 448/13; (c.	c.+ ide 500/11
‘âlemge) 439/2	c.+ idin 503/11; (Bedr c.+) 500/8
cenâb -3- [Ar.] yüce, büyük, ulu	cennet -1- [Ar.] cennet
c. 490/14; (c.-ı Resûl şalla’llâhu	c. (ḥürân-ı c. idiler) 447/14
‘aleyhi ve sellem) 500/4; (c.-ı	cerâhat -1- [Ar.] irin, yara
Resûlu’llâhdur) 487/17	c.+ ğâ 415/11
cenâbet -1- [Ar.] gusülü gerektiren durum	cesed -7- [Ar.] ceset, ölü, ölü vücut
c.+ de 499/2	c.+ imni 515/4
cenâze -1- [Tr., Ar.] cenaze	c.+ imğâ 515/6
c. 503/1	c.+ i 436/04
ceng -40- [Far.] savaş	c.+ lerini 441/4; 518/17; 518/3
c. 435/6; 498/17; 500/14; 503/13;	cevâb -26- [Ar.] cevap, yanıt
518/18	c. 415/16; 461/19; 481/8; 481/9;
c. kıl- 427/17; 428/12; 433/21;	(c.-ı selâm) 486/7; 491/10; 492/8
434/17; 477/4; 498/20; 504/17;	c. ay- 436/05; 436/14; 459/10;
508/20; 523/7; 524/2; 524/9	497/10; 521/12
c. bol- 502/19	c. bir- 402/12; 435/12; 481/15;
c.+ ğâ 499/3; 501/1; 523/18;	482/14; 482/15; 486/18; 486/3;

487/10; 487/13; 496/19; 509/4; 515/16 c.+ nı 433/14 c.+ ige 462/2	cidd -6- [Ar.] ciddiyet c. 448/1; 483/5; 486/20; 491/12; 514/11; 525/8
cevāhir -5- [Ar.] kıymetli taş c. 436/07; 490/12; 490/9; 525/9 c.+ lerni 440/18	ciger -1- [Far.] ciğer c.+ lerini 502/20
cevāhirāt -4- [Ar.] kıymetli taşlar c.+ lar 464/11; 486/12 c.+ larnı 464/12	ciger-bend -1- [Far.] ciğer bağlanmış, ciğerden sevilen c.+ im 514/1
cevelān -1- [Ar.] dolaşma, dolanma, gezinme c. kı1- 415/5	cihān -3- [Far.] âlem c.+ ğa 439/20; 440/16 c.+ ge 440/11
cezā -8- [Ar.] ceza, karşılık c. 527/6; (şefā ^c at-h ^h āh-ı rüz-ı c.) 472/1; 513/6 c.+ mız şol 407/20 c.+ sı 412/8; 421/21; 527/5 c.+ sını 431/16	cihet -1- [Ar.] taraf, yön c.+ din 414/9
ceza^c feza^c -1- [Ar.] kıyamet günü c. 455/13	cim -2- [Ar.] ce harfî ج c. (c. cecdi tur-)416/20; (c. cemāli tur-) 416/19
cılav -2- [Moğ.] yular, dizgin c.+ nı 492/7 c.+ ını 482/13	cimā^c -1- [TAr.] çiftleşme (insanlar için) c. 437/8
	cin -6- [Ar.] cin c. 480/12; 481/1; 494/14 c.+ ler 448/8; 448/9 c.+ lerğa 494/19
	cöne -7- dönmek

c.- di 404/19; 502/11	c. 462/18
c.- diler 398/16; 444/20; 479/15	cüvân-merd -1- [Far.] cömertlik
c.- p 440/13	c. köngüllig 471/19
c.- r bol- 420/18	cüvân-merdlig(ig) -2- [Far., Tr.] cömertlik
cum⁶ a -5- [Ar.] cuma günü	cüvan-merdlig 473/1
c. 458/16; (namâz-ı c.) 489/5;	c.+ ığa 427/18
495/15	
c.+ nı (namâz-ı c.) 495/10	Ç
c.+ da 489/5	
cüş -1- [Far.] çoşma, çoşku	çâder -3- [Far.] çadır
c. 498/18	ç.(ç.- i şâhâneler) 446/17
cüy -2- [Far.] nehir, akarsu, ırmak	ç.+ ğa 525/21
c. 501/19	ç.+ ge 525/20
c. kı1- 501/19	çağır -10- şarap
cüdâ -3- [Far.] ayrı düşmüş, ayrı	ç. 476/14; 482/21; 485/10;
c. bol- 447/16; 479/12	498/15; 521/10; 526/9; 527/2
c. kı1- 499/15	ç. iç- 402/13; 475/9
cüft -1- [Far.] çift, ikili	ç.+ larını 428/10
c.+ lerini 484/21	çağla - -1- hesap etmek, saymak
cümle -1- [Ar.] bütün	ç.- p 498/1
c. 460/2	çağ - -5- ateş yakmak
cüvân -1- [Far.] genç, delikanlı	ç.- tı 468/15
c. tur- 462/18	ç.- ıp (zarf-fiil) 460/1; 485/12;
cüvânlik -1- [Far., Tr.] gençlik	519/10; 526/5

çağa	-1- çakı	ç. yoldur 489/3
	ç.+ sı 433/5	
çâker	-6- [Far.] kul, köle	çarla - -8- çağırmaq, seslenmek, bağırmaq
	ç. 454/19	ç.- ydur 402/07; 521/8
	ç. bol- 453/7; 502/14	ç.- dı 463/21
	ç. kıl- 452/10; 454/2	ç.- dılar 518/11
	ç. tur- 460/18	ç.- p (zarf-fiil) 402/19; 427/19; 434/15; 521/8
çal -	-3- çalmak, vurmak	çarlat - -8- çağirtmak
	ç.- dıngız 511/4	ç.- tı 428/2; 521/7
	ç.- ıp 497/14; 498/15	
çap -	-6- bir kesme aleti ile vurmak, öldürmek	ç.- ıp (zarf-fiil) 430/12; 449/6; 450/19; 452/17
	ç.- ıp 403/10; 519/7	ç.- up (zarf-fiil) 519/13; 519/21
	ç.- tı 514/15; 514/13	çeğâne -1- [Far.] bir çeşit çalpara, çengi tefciği
	ç.- tılar 506/15	ç.+ lerige 440/5
	ç.- mas irdi 514/12	
çapduğ(/k)	-7- at takımı, hazrlığı	çekmen -1- kaba, yünlü giysi
	ç. 504/5	ç. 454/17
	ç. kıl- 446/16	çend -28- [Far.] kaç, birkaç
	ç.+ ı 459/18; 475/5	ç. 513/14; (her ç.) 404/11; 441/14; 452/12; 483/5; 520/11; (ne ç.) 405/11; 407/19; 416/21; 420/11; 426/1; 443/16; 443/7; 451/2; 460/5; 463/13; 471/10;
	ç.+ ını 456/19	
	ç+ lar 521/21	
	ç.+ sız 476/10	
çaplığ	-1- çaplı	

473/15; 482/3; 492/7; 502/12;	ç. 464/14
508/19; 510/5; 511/16; 525/15;	çerig -1- asker, çeri
526/17; 526/5; (ni ç.) 422/14	ç. 500/8
çendān -19- [Far.] çok, çok fazla	çermende -1- [Far.] tanbur gibi bir müzik
ç. 401/15; 435/18; 463/18; 464/7;	aleti
464/15; 487/2; 493/3; 493/10;	ç. 440/4
495/2; 509/13; 523/15; 524/1;	çeşme -4- [Far.] çeşme, su kaynağı
524/12; 524/5; 525/11; 525/2;	ç. 442/10
525/3	bir ç. 439/10
çendī -1- [Far.] bir müddet	ol ç.+ de 442/10
ç. ki 477/5	ç.+ ler 412/9
çerāg -7- [Far.] mum, çıra	çıda - -1- tahammül etmek
ç. 407/5; 410/13; 470/3	ç.- may 478/13
ç.+ ıdur 474/13	çıdat - -1- tahammül ettirmek
ç.+ ı imes müdi 454/20	ç.- may 477/16
ç.+ ıdurlar 474/17	çık - -197- çıkmak
ç.+ lar 459/4	ç.- adur 418/14; 483/8
çerāy -1- yüz güzelliği	ç.- adurğan kıl- 31/10
ç.+ ım 487/19	ç.- ar-min 407/21
çerāylığ(ık) -4- yüzü güzel, güzel yüzlü	ç.- ar 403/18; 435/14; 439/2;
ç. 475/7	446/7
ç. mu 475/6	ç.- tım 491/3
çeraylık mu 481/15	ç.- tı 406/15; 407/4; 411/20;
çeri -1- asker, çeri	412/20; 417/6; 418/16; 425/11;

425/6; 425/8; 426/21; 431/11;
442/14; 446/18; 450/8; 457/13;
460/12; 475/14; 477/20; 490/3;
490/13; 490/15; 490/17; 490/19;
490/21; 492/21; 499/7; 500/15;
502/20; 506/1; 506/14; 508/20;
508/4; 515/16; 516/6; 526/19;
526/21; 527/3
ç.- tılar 414/13; 424/14; 424/5;
431/11; 440/10; 445/2; 453/10;
454/15; 454/16; 467/12; 469/21;
470/20; 498/14; 502/3; 509/3;
521/21
ç.- ğay 404/03
ç.- kay 486/11
ç.- ay 419/5; 457/5; 521/13
ç.- alı 500/10
ç.- ğıl 440/9; 493/4
ç.- sun 481/21; 482/1; 482/2;
498/14
ç.- sa 419/11; 437/8
ç.- sağ 407/9
ç.- salar 437/20
ç.- ip (zarf-fiil) 400/7; 405/02;

407/18; 407/6; 408/20; 408/7;
416/1; 419/18; 421/19; 425/6;
428/12; 428/13; 429/17; 437/12;
440/16; 441/18; 444/4; 448/5;
450/2; 451/18; 456/17; 458/15;
458/19; 462/13; 465/12; 466/8;
467/10; 469/12; 470/17; 476/11;
478/17; 478/4; 478/6; 478/7;
479/17; 479/7; 482/3; 482/16;
490/11; 492/7; 498/12; 498/17;
503/17; 504/12; 506/6; 507/11;
510/13; 513/3; 514/6; 515/1;
521/16; 522/21; 522/8; 524/14;
525/11; 525/17; 526/21; 527/10
ç.- kalı 457/5
ç.- kanda 459/17
ç.- arda (kün ç.) 434/10; 435/14;
495/18
ç.- ardın (kün ç.) 419/20; 435/14
ç.- kan 412/16; 425/8; 435/19;
482/17; 482/18
ç.- kandur 446/9
ç.- kanını 446/7
ç.- kanımız 498/19

ç.- kıanlar 419/10	ç.- dılar 422/7; 435/19; 435/20;
ç.- kıanlarıdın soñġ 433/20	435/9
ç.- kıanlarıġa 467/14	ç.- ġaylar 527/13
ç.- ġunça 436/21	ç.- ġıl 422/7
ç.- ar (sıfat-fiil) 497/12; 497/16;	ç.- alı 444/21
434/11; 498/3	ç.- ıp (zarf-fiil) 407/19; 425/17;
ç.- ar iken 434/10	445/6; 510/10; 511/5; 522/3
ç.- ar irdi 445/4	çınġra - -1- baġırmak, feryad etmek
ç.- ıp irdim 442/19	ç.- p tur- 408/17
ç.- ıp irdi 417/2	çıyan -3- akrep
ç.- ıp irdük 484/1	ç. 468/15
ç.- ıp irdiler 418/8; 437/3; 443/10;	ç.+ lar 485/12; 488/1
469/7	çihre -3- [Far.] çehre
ç.- ıp turar 484/18	ç.-i zıbasını 491/1
ç.- ıp turupdur 430/18	ç.+ sidin 490/13
ç.- madı 409/6	ç.+ leri 510/16
ç.- mas-miz 500/11	çirkın -1- [Far.] güzel olmayan
ç.- mas mu 404/02	ç. murdâr 484/20
ç.- maġıl 405/1; 405/5	çopân -1- [Far.] çoban
ç.- mañġlar 427/3	ç. 442/2
çıkar - -18- çıkarmak	çoġal -2- çuval
ç.- ıpdur 403/05	ç.+ ġa 406/2; 406/5
ç.- dım 480/19; 495/1	çök - -4- çökmek
ç.- dı 461/5; 462/9	ç.- di 429/2

ç.- se 429/1		D	
ç.- üp 504/15			
ç.- mes 413/16		dād	-1- [Far.] adalet, doğruluk
çukur -3- çukur			d.(d.-ı feryād kı1-) 406/6
ç. 430/15 (ç. hendek) 429/8		dād-hāh	-1- [Far.] şikayet etme
ç.+ ğa 430/16			d. 515/18
çukurluğ -3- çukurlu		dāhil	-6- [Ar.] girme
ç.+ da irdi 431/9			d. 490/1
ç.+ ı 422/4; 488/8			d. bol- 400/14; 405/07; 489/21;
çul -1- kıldan ve kenevirden yapılmış			505/18
kaba örgülü dokuma			d. kı1- 448/17
ç.+ ı ir- 513/7		daħl	-3- [Ar.] karışma, müdahale etme
çumçuk -2- gaga			d. kı1- 426/8; 428/1; 443/20
ç. 407/17			d. kılmay
ç.+ nı (ilgi) 407/18		dal	-1- [Ar.] dal harfi ÷
ç.+ nı 407/17			d.(d. devāmı tur-) 416/20
çünān -1- [Far.] gibi		dala	-1- dışarı
ç. 415/16			d.+ ğa çık- 445/6
çünānçi -7- [Far.] böylece, o kadar ki		ḍalālet	-4- [Ar.] doğru yoldan sapma
ç. 454/3; 455/7; 455/9; 462/21;			ḍ. 448/14; 500/2
463/1; 512/20			ḍ.+ din (küfr-i ḍ) 430/7
çürü -			ḍ.+ lerni 470/2
-2- çürümek		damād	-1- [Far.] damat, güvey
ç.- p (zarf-fiil) 408/10; 408/15			d.+ bol-451/17

dān	-2- [Far.] tane, tohum, buğday tanesi d. bir- 410/10 d. kiltür- 399/20	da'vā	-5- [Ar.] dava, şikayet, iddia d. 497/6; (d.-y1 Hudālik) 441/11; (d.-y1 huşūmeti) 509/4 d.+ m 509/5 d.+ sını 461/8
dānā	-1- [Far.] çok iyi bilen d. bol- 501/10	da'vet	-23- [Ar.] davet d. 422/7; 424/21 d.+ imni 467/1 d. kıl- 400/18; 401/09; 415/8; 421/13; 421/19; 422/21; 424/10; 425/5; 428/5; 435/2; 435/7; 467/4; 476/7; 476/18; 478/7; 479/1; 480/4; 495/20; 496/2
dāne	-6- [Far.] tane d. 486/12; 489/4 d.+ si 484/10; 484/9		
dāniş-mend	-3- [Far.] bilgili d. 436/13 d. halk 436/05 d.+ leriga biripirdiler 456/12		
dār	-4- [Far.] dar ağacı d. kıl- 485/1 d.+ ga 485/1 d.+ ge 403/05; 485/11	dāyim	-3- [Ar.] devamlı, sürekli d. 420/2; 472/14; 480/10
dārū	-6- [Far.] ilaç d. 437/1; 437/5 d. kıl- 468/16 d. imes 437/5 d.+ nı 437/4	debdebe	-2- [Ar.] görkemli, gösterişli d. 448/13; 505/7
dār-gīr	-1- [Far.] hüküm, azamet, gösteriş d.+ iğa 453/20	dede	-1- [Tr] d.+ leri 411/11
		def	-1- [Ar.] öteye itme, savma, savuşturma d.+ i 426/7
		defn	-6- [Ar.] defin, gömme d. eyle- 513/21

	d. kı1- 415/7; 416/10; 474/3; 514/5; 518/19		d.-i şehīdlikni 504/1 d.+ ge 418/16 d.+ ler 464/15; 522/5
defter	-1- [Ar.] dikilmiş kağıt mecmuası, defter d.+ idin 412/12	dergāh	-6- [far.] Allah'ın huzuru, katı d. (d.-ı Hāzret-i İlähīdin) 512/5 (maḳbūl-i d.) 443/21 d.+ ımda 493/19 d.+ ıngda 443/17 d.+ ıda 463/10; 492/13
dehen	-1- [Far] ağız d.+ lerini (āb-ı d.) 506/10	derḫāl	-21- [Far., Ar.] hemen, o anda d. 400/10; 401/04; 401/07; 402/03; 412/6; 423/21; 446/20; 449/13; 460/14; 461/18; 466/8; 467/4; 469/20; 477/12; 487/17; 493/4; 497/16; 507/12; 508/12; 508/14; 526/19
delālet	-4- [Ar.] yol gösterme d. kı1- 398/10; 405/07; 420/6; 496/4		
delīl	-1- [Ar.] delil, kanıt d. 458/3		
delv	-2- [Ar.] su kovası d.+ i 483/8 d. sal- 483/7		
dem	-4- [Far.] nefes d. al- 488/14 d. kı1- 413/6 d. sür- 492/13 d.+ ide 494/10		
derd	-2- [Far.] dert, acı, sıkıntı d.-i firāḳları 513/15 d.+ ğa 434/18	derīde	-1- [Far.] yırtık d. bol- 399/8
derece	-4- [Ar.] rütbe	dermān	-1- [Far.] güç, kuvvet, takat d. bir- 407/11
		dervāze	-12- [Far.] büyük kapı, kale kapısı d. 441/6 d.+ ni (ilgi) 506/18 d.+ ni 498/2; 507/1

d.+ de 498/2	d.+ ğa 400/15; 461/1; 485/18;
d.+ din 498/3	487/5
d.+ si 495/17; 496/1; 506/17	d.+ ge 400/5; 525/4
d.+ sini 506/16	d.+ dın 405/16; 481/3; 485/20;
d.+ sige 496/1	487/6; 525/11
d.+ side 495/18	d.+ lar 412/9; 485/19; 488/15;
derviş -2- [Far.] derviş	490/10; 491/21; 492/4; 492/5
d. 467/4	d.+ larnı (ilgi) 437/20; 439/2
d.+ lerge 398/16	d.+ larnı 490/10
deryâ -55- [Far.] deniz	d.+ nıng 488/15
d. 405/18; 435/21; 483/17;	d.+ sını (ilgi) 525/2
487/6; 491/21; 492/3; 524/10;	d.+ sige 523/12; 525/4
525/5; (d.-y1 'ażamet) 492/5; (d.-	der-ġazab -4- [Far., Ar.] öfkeli, kızgın
y1 hikmet) 492/4; (d.-y1 ħilm)	d. 399/1; 399/6; 400/11; 400/15
492/4; (d.-y1 himmet) 492/4; (d.-	d. bol- 416/16
y1 'ilm) 492/4; (d.-y1 muħabbet)	der-ħāst -2- [Far.] istek, dilek
449/12; (d.-y1 na'ımdür) 487/6;	d. 488/19
(d.-y1 şabr) 492/5; (d.-y1 şefkat)	d. kı1- 486/21
492/5	der-kār -2- [Far.] gerekli, lazım, arzu
d. kı1- 524/10	edilen
d.+ nı (ilgi) 405/16; 405/17;	d. imes 405/21
418/10; 436/2; 461/5; 483/18;	d. mu 416/4
483/19; 487/5; 490/11	destār -1- [Far.] sarık
d.+ nı 485/19; 488/16	d.-ı kıymet-bahānı 460/10

destür	-1- [Far.] izin, mücadele d. bir- 422/21	di -	-1293- demek, söylemek d.- ydür 435/8; 439/1; 447/3; 450/5; 465/15; 469/17; 483/7; 491/16; 491/17; 491/18; 519/20; 521/6; 521/9
dest-gîr	-1- [Far.] elinden tutan, yardımcı d. kıla'lmaydur 469/13		d.- ydür-miz 522/20 d.- r-min 488/21; 519/15; 523/8 d.- r-sin 402/19; 476/20 d.- r 491/17 d.- rür 421/10 d.- r mü-sin 469/9; 488/20 d.- r-siz 497/9 d.- r-sizler 508/7 d.- rler 417/12; 438/19; 439/10; 463/3; 471/17; 473/12; 473/13; 473/14; 485/19; 489/9; 496/10 d.- pdür 413/13; 424/17; 462/1 d.- pdürler 401/06; 407/21; 412/10; 412/15; 412/17; 413/14; 416/6; 427/12; 433/8; 434/21; 438/18; 443/7; 444/5; 449/1; 466/11; 501/9; 525/10; 527/4 d.- dim 418/5; 443/14; 448/20; 448/21; 488/21; 490/14; 492/14;
deşt	-2- [Far.] çöl D.-i Kerbelâda 468/12 d.+ ide (Kerbelâ d.) 468/9		
devâ	-1- [Ar.] ilaç d. 468/16		
devlet	-6- [Ar.] saadet d. 403/06; 410/1; 499/16; 518/7; 524/4		
dıraht	-25- [Far.] ağaç d. 400/21; 412/4; 412/16; 413/11; 431/10; 492/1 d.+ nı (ilgi) 405/01; 405/03; 405/04; 405/05; 408/9; 412/4; 470/3; 492/2 d.+ nı 504/7 d.+ ke 405/03 d.+ dın 405/05; 412/3; 412/7; 412/8; 413/14 d.+ lar 425/8; 431/11 d.+ larını (ilgi) 431/11		

493/16; 494/15; 494/19; 495/16;
495/9; 497/8
d.- di 398/19; 399/19; 399/2;
399/3; 399/5; 400/13; 400/20;
400/21; 401/01; 401/03; 401/10;
401/11; 402/05; 402/12; 402/19;
403/01; 403/04; 403/05; 404/02;
404/09; 404/19; 405/09; 405/15;
405/20; 406/15; 406/6; 406/7;
406/8; 407/17; 408/14; 408/7;
409/21; 409/5; 410/11; 410/15;
410/16; 410/2; 411/15; 411/17;
411/8; 415/20; 416/11; 416/13;
416/18; 416/19; 416/3; 416/5;
417/13; 418/21; 418/6; 420/16;
421/21; 422/1; 422/13; 422/17;
422/19; 422/2; 423/1; 423/11;
423/17; 423/19; 423/21; 423/3;
423/7; 424/3; 425/21; 426/13;
426/15; 426/20; 426/3; 426/8;
428/19; 428/2; 428/6; 429/10;
429/11; 429/12; 429/15; 429/16;
429/21; 432/1; 432/21; 433/1;
433/11; 433/18; 433/19; 433/2;

433/5; 434/05; 434/07; 434/08;
434/11; 434/14; 434/15; 434/16;
436/06; 436/14; 437/3; 437/6;
439/21; 440/12; 440/13; 440/2;
440/9; 441/11; 441/20; 442/16;
442/19; 443/1; 444/18; 447/10;
448/10; 448/18; 448/4; 449/14;
449/20; 449/9; 450/3; 451/1;
451/3; 453/17; 453/19; 453/4;
453/9; 454/12; 454/20; 455/1;
455/17; 456/20; 457/10; 457/12;
457/17; 457/2; 457/8; 457/9;
458/17; 458/18; 459/1; 459/18;
459/20; 459/3; 460/7; 461/11;
461/4; 462/5; 467/16; 468/18;
468/7; 469/15; 469/16; 469/7;
469/9; 473/8; 475/15; 475/6;
477/9; 478/5; 479/12; 479/16;
479/18; 479/19; 479/5; 479/8;
480/16; 480/7; 481/11; 481/20;
482/12; 482/2; 482/4; 487/20;
487/21; 488/20; 489/14; 490/14;
490/16; 490/18; 490/20; 491/2;
491/7; 493/18; 493/8; 494/5;

495/11; 497/16; 497/17; 497/9;
498/16; 499/5; 502/17; 502/8;
503/15; 503/17; 503/7; 504/14;
504/20; 505/12; 505/13; 505/3;
505/9; 508/7; 508/9; 509/11;
509/7; 513/2; 514/17; 514/18;
514/20; 515/15; 517/11; 517/12;
517/13; 519/13; 519/18; 520/6;
521/1; 521/15; 521/2; 522/18;
523/3; 523/8; 525/18; 526/12;
526/2; 527/2
d.- diler 399/1; 399/11; 399/15;
399/6; 40/15; 400/1; 400/10;
400/20; 400/4; 401/04; 401/10;
401/11; 401/19; 402/01; 402/12;
402/13; 402/18; 402/19; 403/08;
403/10; 403/17; 403/18; 403/21;
404/03; 404/04; 405/03; 405/05;
405/08; 405/15; 405/17; 405/20;
406/18; 406/2; 407/11; 407/14;
407/18; 407/21; 409/1; 409/2;
409/20; 409/8; 410/1; 410/2;
411/2; 411/4; 412/2; 412/8;
413/12; 413/20; 413/3; 413/5;

414/11; 414/12; 414/15; 414/16;
414/17; 414/18; 414/21; 414/5;
414/7; 414/8; 414/9; 415/1;
415/10; 415/14; 415/6; 415/9;
416/12; 416/13; 416/14; 416/15;
416/17; 416/18; 416/20; 416/4;
417/10; 417/11; 417/5; 417/9;
418/11; 418/13; 418/19; 418/20;
418/3; 418/7; 418/9; 419/1;
420/16; 420/5; 421/10; 421/16;
421/21; 421/3; 421/6; 421/7;
422/1; 422/15; 422/2; 422/21;
423/15; 423/6; 423/8; 425/9;
426/10; 426/11; 426/12; 427/21;
427/5; 427/9; 428/21; 428/9;
429/1; 430/20; 431/20; 432/6;
434/02; 434/07; 435/11; 435/16;
436/20; 436/21; 437/13; 438/13;
438/7; 438/9; 439/11; 439/12;
439/13; 440/1; 440/12; 440/2;
440/21; 440/4; 440/5; 440/7;
440/8; 440/9; 442/2; 444/11;
444/16; 444/17; 444/20; 446/12;
446/6; 446/9; 447/16; 447/3;

447/8; 448/21; 449/12; 449/7;
450/4; 451/16; 451/19; 451/2;
451/20; 451/5; 451/6; 451/7;
451/8; 451/9; 452/10; 452/13;
452/6; 452/8; 452/9; 453/7;
455/4; 458/15; 458/18; 458/19;
458/21; 458/9; 459/1; 459/10;
459/5; 460/16; 460/18; 461/1;
462/15; 462/19; 463/10; 463/13;
463/17; 463/20; 464/14; 464/18;
464/21; 464/4; 464/5; 465/13;
465/15; 465/16; 465/18; 465/19;
465/21; 465/5; 465/7; 466/1;
466/20; 466/5; 466/6; 466/7;
466/8; 466/9; 467/1; 467/12;
467/20; 468/10; 468/11; 468/12;
468/16; 468/17; 468/18; 468/2;
468/21; 469/19; 469/3; 470/18;
470/19; 470/20; 470/21; 470/7;
471/1; 474/1; 474/13; 474/15;
474/18; 474/9; 475/18; 475/19;
475/7; 476/9; 477/1; 478/15;
478/7; 479/17; 480/11; 480/12;
481/16; 481/20; 482/14; 483/1;

483/12; 483/14; 483/4; 483/7;
483/9; 484/1;
484/11; 484/14; 484/19; 484/6;
484/8; 485/11; 485/13; 485/15;
485/16; 485/18; 485/2; 485/4;
485/6; 485/7; 485/8; 485/9;
486/1; 486/17; 486/6; 487/10;
487/12; 487/16; 487/17; 487/21;
487/5; 487/6; 487/9; 488/15;
488/5; 489/11; 489/15; 489/2;
489/6; 490/1; 491/12; 491/20;
492/13; 492/14; 492/20; 492/3;
492/6; 496/12; 496/16; 496/18;
496/8; 497/15; 497/21; 497/3;
497/5; 498/12; 498/19; 499/19;
499/21; 499/9; 500/10; 500/11;
500/13; 500/14; 500/19; 501/15;
502/1; 502/2; 502/7; 503/4;
503/9; 504/11; 504/13; 504/19;
505/13; 505/14; 505/16; 505/9;
506/12; 506/21; 508/16; 508/17;
508/19; 509/17; 509/4; 509/8;
509/9; 510/11; 510/12; 510/16;
510/2; 510/4; 510/8; 511/1;

511/11; 511/15; 511/16; 511/17;
512/14; 512/5; 512/7; 513/15;
513/16; 513/21; 514/15; 514/19;
514/2; 514/3; 515/1; 515/14;
515/21; 516/1; 516/14; 516/19;
516/2; 517/19; 517/21; 518/14;
518/16; 519/16; 519/20; 520/1;
520/2; 520/5; 520/8; 521/10;
521/13; 521/16; 521/9; 523/5;
524/11; 524/15; 524/16; 524/19;
525/18; 525/19; 525/9; 526/15
d.- gey-sin 476/6
d.- gey 454/9; 463/4; 463/5;
476/2; 493/14
d.- geyler 463/8
d.- gen 399/18; 407/1; 410/17;
410/18; 416/13; 421/15; 421/7;
424/5; 424/19; 432/18; 433/6;
435/1; 439/9; 441/5; 447/11;
448/13; 449/4; 449/6; 451/2;
453/20; 456/7; 457/11; 461/16;
465/17; 467/3; 478/13; 479/6;
498/16; 501/18; 502/13; 503/15;
507/11; 508/7; 508/13; 515/11;

515/2; 517/16; 522/14; 525/12
d.- gil 402/07; 416/13; 428/6;
433/13; 466/3; 480/1; 520/7;
520/8
d.- nġ 465/21
d.- nġler 476/9
d.- nġizler 513/21
d.- sem 404/02; 464/4; 476/13;
519/15; 519/19
d.- seġ 425/3
d.- se 413/19; 448/15; 454/11;
465/20; 487/21; 505/4; 505/8;
526/17
d.- sek 481/21
d.- seġiz 478/15
d.- seler 505/8
d.- yü 480/12
d.- p 399/1; 399/20; 399/4; 399/7;
400/16; 400/18; 400/2; 400/3;
400/7; 401/04; 401/07; 401/14;
401/18; 401/21; 402/06; 402/13;
402/15; 402/20; 403/03; 404/01;
404/12; 404/15; 404/18; 404/20;
405/02; 405/05; 405/07; 405/21;

406/11; 406/13; 406/4; 407/13;
407/4; 407/6; 407/9; 408/11;
408/14; 409/13; 409/21; 410/17;
410/6; 410/7; 411/14; 411/16;
411/18; 411/19; 411/2; 411/21;
412/12; 413/1; 413/15; 413/20;
413/4; 413/6; 414/16; 415/2;
415/3; 415/4; 416/16; 416/2;
416/3; 416/9; 417/1; 417/3;
417/4; 417/8; 418/10; 419/14;
419/17; 419/3; 419/6; 419/7;
419/8; 420/14; 420/15; 420/19;
420/9; 421/1; 421/13; 421/4;
421/5; 421/8; 422/14; 422/16;
422/18; 423/13; 424/1; 424/21;
424/4; 425/14; 425/15; 426/4;
426/5; 426/7; 427/3; 428/12;
428/16; 428/3; 429/13; 430/13;
430/15; 430/5; 430/9; 431/2;
431/5; 432/14; 432/7; 433/13;
434/01; 434/03; 434/19; 435/8;
436/05; 436/09; 436/12; 436/18;
436/19; 437/1; 437/5; 438/15;
439/7; 440/17; 440/19; 440/5;

440/6; 440/7; 441/11; 441/12;
441/15; 441/17; 441/3; 442/13;
442/19; 442/9; 443/1; 443/13;
443/14; 443/2; 443/4; 444/14;
444/2; 444/21; 446/16; 446/21;
447/11; 447/17; 447/7; 448/1;
448/11; 449/15; 449/3; 449/8;
450/13; 450/3; 450/5; 450/6;
451/19; 452/20; 453/11; 453/16;
453/3; 453/8; 454/10; 454/19;
454/8; 455/1; 455/7; 456/10;
456/11; 456/14; 456/15; 456/17;
456/21; 456/3; 456/7; 457/13;
457/14; 457/4; 457/8; 458/4;
458/6; 458/8; 459/15; 459/20;
459/7; 460/14; 460/19; 460/20;
460/8; 461/10; 461/14; 461/2;
462/11; 462/12; 462/14; 462/15;
462/21; 462/3; 462/7; 462/9;
463/11; 463/13; 463/17; 464/5;
464/6; 464/9; 465/19; 465/20;
466/3; 466/8; 467/13; 467/14;
467/18; 467/2; 467/21; 468/13;
468/3; 469/10; 469/12; 469/17;

469/20; 470/1; 470/10; 470/14;
470/8; 471/1; 473/21; 474/15;
474/17; 474/2; 474/20; 476/1;
476/14; 477/11; 477/13; 477/18;
477/9; 478/1; 479/11; 479/14;
479/2; 479/7; 481/10; 481/19;
482/10; 482/14; 483/13; 483/21;
484/2;
484/4; 485/21; 486/1; 486/15;
486/5; 487/14; 487/4; 488/17;
488/18; 489/1; 489/11; 489/18;
492/11; 492/2; 493/17; 493/20;
493/4; 493/7; 493/9; 494/1;
494/3; 495/8; 496/20; 497/18;
497/8; 498/1; 498/14; 498/18;
499/16; 499/2; 500/14; 500/17;
501/10; 501/12; 501/15; 501/18;
501/9; 502/11; 502/18; 502/6;
503/15; 503/16; 503/18; 503/2;
503/6; 504/12; 504/17; 504/6;
505/14; 505/5; 506/12; 506/8;
507/15; 507/5; 508/11; 508/6;
509/7; 510/18; 510/20; 510/3;
511/13; 511/15; 511/6; 511/9;

512/12; 512/7; 514/14; 514/18;
514/21; 514/7; 515/13; 515/18;
515/3; 515/6; 516/1; 516/11;
516/16; 517/6; 518/21; 519/13;
519/15; 519/17; 520/12; 520/14;
520/19; 520/3; 521/10; 521/13;
521/18; 521/20; 521/4; 521/6;
521/7; 522/13; 522/2; 522/21;
523/15; 523/18; 523/2; 523/20;
524/2; 524/20; 524/4; 525/14;
525/6; 526/15; 526/3; 526/7;
527/2
d.- ya'lmadılar 433/14
d.- genni (ilgi) 497/1; 505/10
d.- genni 421/8; 444/11; 504/17
d.- gende 407/10; 498/3
d.- genimni 476/13
d.- geni 416/14
d.- gümizdür 519/3
d.- genige 476/17
d.- p irdim 436/13; 436/17; 442/5;
460/21; 461/11; 487/20; 488/20;
489/14; 490/16; 490/18; 490/19;
491/6; 516/19

d.- p irdi 402/03; 406/7; 430/14; 443/18; 443/20; 454/13; 457/5; 482/16; 498/15; 501/2; 523/7; 525/17	d. 476/1 d.+ ını 399/16 d.+ larını 456/11
d.- r irdi 400/16; 454/4; 497/1; 499/13	dīdārlıg -1- [Ar., Tr.] Allah'ı görme d. (muhib d.) 471/18
d.- r irdiler 429/19; 463/1; 476/21; 481/18; 486/4; 496/17; 501/16; 511/20; 512/10; 512/2; 519/2	dihkân -2- [Far.] çiftçi d. 423/21 d.+ ım 423/11
d.- p irdük 412/1 d.- p irdiler 405/04; 406/17; 416/17; 437/16; 439/9; 443/21; 460/18; 465/16; 465/21; 467/17; 475/14; 479/4; 488/19; 507/6; 511/14; 512/18; 515/15; 517/4; 518/13; 521/9; 525/5; 526/15	dik -49- gibi d. 407/14; 407/15; 409/19; 410/21; 411/8; 413/18; 415/10; 415/17; 415/18; 419/15; 420/5; 426/18; 431/19; 433/2; 434/13; 437/21; 445/3; 448/10; 452/6; 460/2; 462/16; 463/1; 469/15; 470/3; 471/1; 472/17; 474/9; 479/18; 485/19; 488/1; 494/18; 494/3; 500/18; 502/9; 510/10; 519/2
d.- me 454/2 d.- meğil 449/11 d.- meŋler 527/5; 527/6 d.- megim 494/9 d.- mek 420/20; 431/13 d.- mek bolur	dil -21- [Far.] kalp, gönül d. 449/12; 451/13; 453/4; 462/19; 463/16; 470/1; 499/7; 504/9; (be- şidk-ı d.) 400/11; 402/18; 458/4; 466/5; 507/7; 508/12
dīdār -3- [Far.] Allah'ı görme	

d.+ im 464/6; 469/21	d.+ ni 510/18
d.+ inġ 474/21	d.+ ġa 422/21; 466/7
d.+ iġa 507/17	d.+ ge 425/5
d.+ idin 433/15	d.+ din 401/16
d.+ leri 436/19	d.+ im 480/3
d.+ leride 485/13	d.+ inġ 400/21; 480/3
dile - -1- dilemek, istemek	d.+ i 470/13; 508/7
d.- diler 407/11	d.+ i turur 466/7
dil-bend -1- [Far.] gönül bağlayan	d.+ ini 459/7; 476/19; 508/8
d. (ferzend-i d.) 522/4	d.+ ige 508/8
dil-cem^c -1- [Ar.] sevinme	d.+ idin 425/5; 430/12
d. bol- 402/13	d.+ imizni 459/15
dil-nevâzlık -1- [Far.] gönül okşayan	d.+ inġizge 423/5
d. 495/16	d.+ lerini 428/7
dil-perverd -1- [Far.] gönül beslenmiş, sevilmiş	direvger -1- [Far.] çiftçi
d. (âh-ı serdâr-ı d. tart-) 523/10	d. 403/14
dimâġ -2- [Ar.] şuur, bilinç	dirġ -1- [Far.] esirgeme
d.+ imġa 493/12	d. 464/3
d.+ inġızni 516/14	dirlik -1- dirlik, canlılık, esenlik
dġn -26- [Ar.] din	d. 448/16
d. 454/20; 466/17; 476/15; 518/7;	dġv -8- [Far.] dev
(ħaġ d.) 430/12; (izhâr-ı d.)	d. 427/2; 448/11; 448/8; 448/9;
478/16	494/14
	d.+ ni 427/1

	d.+ lerni 481/1		d.+ ke 514/7
	d.+ lerga 426/21		d.+ lar 458/12; 460/4; 498/6;
dīvān	-2- [Ar.] büyük meclis		499/17
	d.+ ıda 409/13		d.+ ları 432/19
	d.+ ıdın 409/13		d.+ raq 458/13
dīvāne	-1- [Far.] deli, budala, alık		d.+ raq tutar 409/8
	d. 398/17		d.+ um 406/9; 456/4; 456/5;
dīvār	-2- [Far.] duvar		480/16; 480/18; 480/19; 481/3;
	d.+ ğa 468/15		481/5; 493/6; 512/6
	d.+ ı 489/3		d.+ umnı 480/20
dīvārliĝ	-1- [Far., Tr] duvarlı		d.+ uñĝnı 433/2
	d. öy 439/19		d.+ uñĝıznı 513/20
dīyānet	-3- [Ar.] dindarlık, din duygusu	dostān	-1- [Far.] dostlar
	d. 457/21		d. 496/14
	d.+ ni (ilgi) 454/20	dostlıĝ	-1- [far., Tr.] dostu olan
	d.+ de 451/21		d. 398/21
doñĝuz	-1- domuz	dostluq	-1- [Far., Tr] dostluk
	d.+ nı 434/08		d. kı1- 456/4
dost	-33- [Far.] dost	du'ā	-55- [Ar.] dua
	d. 398/14; 406/8; 425/4; 472/16;		d. 415/12; 457/15; (d.-yı ĥayr)
	473/2; 474/2; 491/11; 514/7		429/3; 510/2; 521/20
	d.+ nı 472/16		d. al- 456/10
	d.+ ğa 474/2		d. kı1- 400/21; 401/3; 401/12;
	d.+ ke 491/11		401/19; 402/3; 402/5; 409/12;

411/3; 414/2; 415/10; 415/12; 415/21; 416/5; 417/11; 418/15; 422/2; 423/8; 423/12; 423/20; 424/8; 426/16; 431/20; 434/04; 439/4; 442/7; 469/2; 478/4; 478/5; 479/18; 481/6; 482/2; 506/9; 524/13 d.+ nı 430/10 d.+ n̄g 495/4 d.+ sı 418/18; 495/4 d.+ sını 494/11 d.+ sığa 418/20 d.+ ları 469/3; 508/17	d. 399/3; 411/11; 468/21; 484/18; 487/20; 487/21; 488/13; 488/5; 488/7; 495/3 d.+ dur 487/15; (Mâlik-i d.) 487/16 d.+ nı (ilgi) 399/4; 465/7; 481/1; 483/1; 488/16; 489/19; 525/19 d.+ nı 487/20; 489/16 d.+ ğa 423/14; 474/10; 488/6; 527/3 d.+ ge 403/11 d.+ ka 454/5 d.+ ke 412/14; 423/20; 502/10; 525/11 d.+ da 481/12; 488/8; 516/11 d.+ dakilerini (ilgi) 488/2 d.+ dın 399/10; 448/17; 481/4; (âteş-i d.) 400/14; 476/5; 491/15
du' â-gūy -1- [Ar., Fr.] dua eden d. 524/20	
dūçār -2- [Far.] uğrama, rastlama d. 439/2; 479/5	
dur -9- durmak d.- ğan (bilmey d.) 489/11; (öte d.) 425/13 d.- gen (kıla d.) 454/5; 457/3; 491/7; 513/10; (yata d.) 407/2; (yite d.) 499/18	dūzahī -1- [Far.] Cennennemlik, cehennem ehli d.+ lerni 511/5
dūzah -42- [Far.] cehennem	dünyā -41- [Ar.] dünya d. 418/12; 418/5; 418/6; 420/12; 439/1; 449/2; 460/1; 482/18;

483/7; 510/18; 510/20; 516/16; 516/19; 518/1; 524/4; 525/8; (d.- yı mecāzī) 513/5 d.+ dur (ehl-i d.) 483/6 d.+ irdi 482/15 d.+ nı (ilgi) 438/7; 440/20; 440/21; 476/13; 520/9 d.+ nı 435/5 d.+ ğa 434/14; 439/21; 440/1; 440/11; 483/6 d.+ ge 436/17 d.+ da 418/13; 446/15; 483/18; 486/15; 513/20 d.+ dın 401/05; 415/2; 415/4; 420/7; 484/5; 486/5; 487/5; 511/20; 513/10 d.+ sıdın 464/20	dürüst -1- [Far.] doğru, gerçek d. 515/16 düstür -1- [Ar.] kural, kaide d. 427/15 düşmen -20- [Far.] düşman d. 420/12; 425/5; 475/18 d. bol- 467/5 d. tut- 474/9; 474/10 d. de 455/16 d.+ din 444/21 d.+ i 517/18 d.+ iğa 398/21 d.+ leri 456/2 d.+ ler 458/12; 460/4; 468/8; 498/6; 499/17 d.+ rağ 432/12 düşmenliĝ(/ik) -5- [Far., Tr.] düşmanlık düşmenlik 457/1; 469/5; 507/9 d.+ ları 472/8 düş-vârlık -1- [Far., Tr.] zorluk d.+ ni 494/7 düzd -1- [Far.] hırsız d. 425/14 dü-sere -1- [Far.]
dünyâliĝ(/k) -2- [Ar., Tr.] dünyalık d. işidin 472/10 dünyâlık+ da 401/02	
dürüd -5- [Far.] selam d. 466/16; (d.-ı bî-nihâyet) 477/8 d. it- 489/12; 489/13 d.+ larını 457/15	

	erre-i d.+ ler 412/6		naziklik
dü-şenbe-2-	[Tr]		e. 480/8
	c. 471/12; 513/4	Eflūn	-2- [Tr] Şam padişahının putunun adı
			E. 398/13
			E.+ ge 400/12
	E		
ebced	-2- [Ar.] ebced hesabına göre sayı değeri olan harflerin, aralarına vokal konularak bir araya getirilmiş sekiz grubundan yalnız biridir	eger	-45- [Far.] eğer
	e. 416/13		e. 400/2; 400/21; 400/5; 401/09; 410/15; 411/18; 412/9; 417/10; 419/6; 423/4; 424/11; 428/18; 428/5; 431/18; 435/10; 443/17; 443/21; 444/3; 454/11; 457/12; 462/18; 463/9; 469/15; 470/13; 472/20; 473/21; 477/12; 479/12; 479/4; 480/12; 480/2; 487/16; 488/14; 491/8; 492/15; 492/17; 492/9; 496/19; 504/10; 505/2; 507/9; 509/11; 515/5; 519/16; (e. çendī ki) 477/5
ebr	-3- [Far.] bulut		
	e.-i nev-bahār 454/18; 518/11; 523/4		
ecdād	-2- [Ar.] dedeler, atalar		
	e.+ ımız 452/12		
	e.+ ımızğa 518/15		
ecel	-1- [Ar.] ömrün son bulması, ölüm	egerçi	-1- [Far.] her ne kadar, ... olsa da
	e. 408/13		e. 526/13
ecr	-1- [Ar.] ücret	eg(i)n	-2- [Tr]
	e.+ iğa 399/16		e.+ ide (egnide) 487/15
edeb	-1- [Ar.] edep, iyi terbiye,		e.+ lerini (ilgi) 448/1

eḥadiyyet	-1- [Ar.] Tanrı'nın birliği	e. 416/20
	e.+ ni 494/1	e. (Ḥudāy ta'ālāni ālāsı turur)
ehl	-17- [Ar.] yakın, yabancı olmayan	416/19
	e. (e.-i behišt) 476/1; (e.-i beyt+) 490/2; (e.-i dünyā+) 483/6; (e.-i evlād+) 526/14; (e.-i 'ıyāl+) 515/3; (e.-i kâfile) 454/15; 456/20; 459/12; 498/1; (e.-i Mekke) 454/15; 455/14; (e.-i 'ālem) 403/18; (ḥelāl-i e.-i 'ıyāli) 483/11	el-ḥāl -3- [Ar.] şimdi, şimdiki hâlâ e. 404/10; 442/18; 444/17
	e.+ i 427/16; 516/3	el-kıssa -69- [Ar.] sözün kıtası
	e.+ idindürler 478/14	e. 399/15; 40/15; 401/06; 401/11; 404/13; 405/12; 405/14; 410/14; 410/16; 411/11; 411/8; 414/6; 415/12; 428/10; 436/20; 438/6; 439/7; 447/5; 447/9; 450/1; 450/11; 452/13; 453/11; 454/15; 454/9; 455/14; 456/7; 458/4; 458/7; 459/18; 460/4; 461/16; 463/21; 463/8; 464/21; 465/3; 467/19; 468/21; 477/13; 478/3; 478/5; 480/3; 496/12; 498/1;
	e.+ leri 473/12	501/10; 502/2; 503/1; 505/21; 506/7; 507/10; 507/5; 508/17; 510/11; 511/6; 513/17; 516/12; 516/19; 518/19; 520/18; 520/20; 521/5; 521/7; 522/21; 525/11; 526/18; 526/4; 526/8
el	-1- el krş. ilig	e.-i Fülīs 422/8
	e.+ ge 406/20	
elbette	-2- [Ar.] elbette	
	e. 409/5; 474/2	
elem	-2- [Ar.] acı	
	e.-i külfetler 421/8	
	e.+ ler 522/2	
elif	-2- [Ar.] Arap alfabesinin ilk harfi	

	e.-i H�azret-i İskender 435/16		e.+ lerini 408/4
em�an	-1- [Ar.] eminlik	en�ar	-6- [Far.] nar
	e. irdiler irse 432/5		e. 417/15; 442/10; 467/15;
em�anet	-3- [Ar.] bir kimseye saklaması		490/14
	için bir Şey verme, emanet		e.+ nı 467/18
	e. 457/16		e.+ dın 442/11
em�r�'l-m�'min�n	-3- [Ar.]	enbiy�	-2- [Ar.] peygamberler, enbiyalar
	müminlerin emiri,		cem�' e. 454/21
	e. 490/20; 517/20		e.+ larını 514/6
	y� em�ra'l-m�'min�n. 514/16	enc�m	-1- [Ar.] nihayet, son
emr	-16- [Ar.] iş buyurma, buyruk		e. 513/3
	e. 430/6; 504/9	end�m	-3- [Ar.] vücut, beden
	e.-i ma' r�f 458/2; 465/11; 472/15		e.+ ları 485/5
	e.+ �hir�'l-emr 401/17; 433/14;		e.+ larıdın 448/1
	435/7		e.+ larını 447/17
	e.+ i 408/16; 463/7; 470/14	endek	-1- [Far.] az, biraz
	e.+ idür 435/13		e. 441/20
	e.+ ini 477/1; 480/9	eng�b�n	-1- [Far.] bal
	e. kıldı 497/18		e. 490/10
	e.+ lerini 510/19	enŐ�r	-1- [Ar.] yardımcılar
emv�l	-5- [Ar.] mallar		e.+ ıÇa 510/6
	e. 465/4; 507/2	er	-1- er
	e.+ ini 405/12		e. 403/12
	e.+ lerimizni 437/12	erc�mend	-3- [Far.] Şerefli, itibarlı,

	muhterem	e.+ larıda 502/4
	e. 524/19; (huceste-i e.) 522/4	evkāt -1- [Ar.] zamanlar, çağlar
	e.+ ığa 448/18	yata durgen e. 407/2
erre	-2- [Far.] bıçkı, hızar	evlād -11- [Ar.] evlad, çocuklar
	e. 401/06	tört e. 434/12
	e.-i dü-sereler 412/6	e.-ı benī Ādem 483/21
esbāb	-1- [Ar.] sebepler	e.+ ı 449/16; 519/11
	e.+ larını 463/21	e.+ ıdur-miz 433/13
eşer	-1- [Ar.] iz	e.+ ığa 429/3
	e.+ i 510/6	ehl-i e.+ ımnı 526/14
eşnā	-27- [Ar.] vakit	e.+ larıdın tururlar 471/6
	e.+ da 459/21; 464/7; 499/9;	e.+ larıdın turur-miz 518/13
	503/5; 522/6	e.+ larığa 527/4
	bu e.+ da 448/18; 503/13	evşāf -1- [Ar.] vasıflar, özellikler
	ol e.+ da 409/4; 412/2; 419/6;	cemī ^c e.+ larını 456/9
	433/12; 445/2; 455/6; 470/7;	evvel -38- [Ar.] önce
	475/21; 490/3; 495/13; 499/7;	e. 406/1; 410/20; 414/8; 416/14;
	502/4; 509/19; 512/7; 523/10;	418/4; 430/9; 446/9; 446/10;
	523/16; 523/6	458/5; 466/14; 468/3; 471/13;
	şol e.+ da 399/13; 467/20; 477/7	473/14; 473/4; 475/7; 494/10;
eṭrāf	-6- [Ar.] taraflar, yönler	524/1
	e.-ı ^c ālemge 448/8	e.+ de 404/09; 483/20
	e.+ ıda 439/10; 487/2	e.+ ğı 408/17; 408/21; 410/4;
	e.+ ığa 425/11; 429/8	411/13; 416/4; 426/18; 431/19;

438/21; 439/4; 440/9; 441/10;	425/4; 426/9; 427/19; 428/6;
447/4; 449/16; 482/15; 483/15	429/14; 430/13; 433/12; 433/17;
e.+ ğıdın 442/8	434/06; 434/09; 437/11; 439/20;
e.+ ki 432/6	440/1; 440/11; 440/3; 440/9;
e.+ i 420/5	441/2; 443/14; 449/10; 450/19;
e.+ ide 471/5	450/3; 450/4; 451/11; 451/16;
evvelin -3- [Ar] önceleri, ilk zamanlar, en	452/11; 452/7; 453/15; 453/21;
önce	453/3; 453/5; 454/18; 455/11;
e. 485/19; 485/20; 527/7	455/2; 456/1; 456/2; 458/6;
ey -197- ey (!)	460/17; 460/18; 461/12; 462/16;
e. 398/19; 399/11; 399/14;	462/4; 463/11; 463/18; 463/5;
399/20; 399/5; 399/9; 400/12;	463/9; 464/13; 464/5; 465/19;
400/13; 400/19; 400/2; 400/6;	466/12; 467/19; 469/19; 469/2;
400/9; 401/02; 401/16; 401/19;	469/6; 469/8; 470/7; 474/20;
402/01; 402/04; 402/10; 402/16;	476/1; 476/19; 477/1; 477/21;
402/21; 403/04; 403/07; 403/16;	477/4; 478/17; 482/9; 487/17;
403/21; 404/21; 405/19; 406/12;	487/18; 487/20; 488/18; 488/21;
406/9; 408/14; 408/15; 409/11;	488/5; 491/15; 491/16; 491/17;
411/6; 412/7; 413/15; 413/17;	492/19; 493/13; 493/19; 493/5;
413/19; 413/3; 414/11; 414/20;	494/15; 494/16; 494/3; 494/7;
414/3; 415/5; 416/16; 416/4;	495/7; 496/10; 496/11; 496/21;
417/12; 417/4; 421/13; 423/15;	497/7; 499/15; 499/4; 501/8;
423/16; 423/17; 424/10; 424/21;	502/10; 502/8; 503/16; 505/6;
424/3; 425/1; 425/18; 425/2;	506/12; 508/10; 508/4; 509/3;

510/10; 510/17; 510/21; 510/4; 510/9; 511/10; 511/12; 512/1; 512/10; 512/11; 512/14; 512/17; 512/18; 512/3; 512/7; 512/9; 513/14; 513/15; 513/5; 514/1; 514/2; 516/19; 517/18; 518/12; 518/14; 519/12; 519/19; 521/2; 521/4; 522/4; 523/6; 524/11; 524/15; 524/18; 524/19; 524/3; 525/8; 526/1; 526/11; 527/4 e. mel' ün 424/2	fahr -3- [Ar.] övünme, kıvanç f. (f.-i ikki ' âlem) 483/21 f. kııl- 473/16 f.+ ı 427/20
ezân -3- [Ar.] ezan e. 510/12; (e.-ı Muhammedni) 438/20 e.+ nı 470/5	fağır -9- [Ar.] yoksul, zavallı f. 398/16; 485/4; 510/19 f.+ dür 467/4; 500/4 f.+ lerga 473/2 f.+ lerge 398/18; 399/1; 527/7
ezelî : 1 -1- [Ar.] ezelle ilgili, öncesiz, başlangıçsız irâde-i e.+ ni 498/4	fağırılık -1- [Ar., Tr.] yoksulluk f.+ da 472/17
ez-cümle' -1- [Far.Ar] bunların içinden, cümleden e. 398/12	fâni -5- [Ar.] ölümlü, geçici f. 401/05; 418/11; 511/20 f. turur 418/12 f.+ din (' âlem-i f.) 518/16
	fârîğ -4- [Ar.] işini bitirmiş, boş f. 480/9 f. bol- 412/21; 517/18 f. tut- 512/19
	farğ -1- [Ar] fark, ayırt etme f. 412/11
	farz -2- [Ar.] Allah'ın kesin emri f. 511/2 f. bol- 466/11

F

faşih	-2- [Ar.] güzel, düzgün ve açık konuşan f. 458/1; (be-zebân-ı f.) 442/3	fâ'ide	-7- [Ar.] fayda, yarar krş. fâyide f. 454/2 f. bir- 401/15; 419/10; 421/16
faşl	-1- [Ar.] fasıl, bölüm f. 450/7		f.+ kı1- 401/17 f. kör-458/12
fâş	-2- [Ar.] ortaya çıkma f. bol- 466/6 f.+ kı1- 518/13		f. tap- 458/10
fâyide	-3- [Ar.] fayda, yarar krş. fâ'ide f. 451/1 f. kör- 404/16 f.+ si 407/12	fedâ	-4- [Ar.] feda etme f. 523/19 f. bol- 503/6 f. kı1- 523/15; 523/17
fâzıl	-1- [Ar.] erdemli, üstün f.+ raq 492/13	fehmi	-1- [Ar.] anlama, anlayış f. kı1- 404/07
fâzilet	-4- [Ar.] erdem, üstünlük f. 480/13 f.+ leri turur 480/13 f.+ lerini (ilgi) 475/16; 475/2 f.+ lerini 473/6; 474/5	fehmlig	-1- [Ar., Tr.] anlayışlı f.+ lig oqlan 429/20
fâzıl	-10- [Ar.] erdem, üstünlük f. 398/11; 402/14; 403/09; 456/5; 457/21; 471/2; 473/14; 486/3; (f.- ı 'inâyetidin) 486/8 f.+ ı 477/2	felek	-1- [Far.] gökyüzü f.+ ğa 525/20
		fencere	-1- pencere f.+ ğa 483/16
		ferâgat	-4- [Ar.] dinlenme, huzur f. 455/5 f.+ ni 494/7 f.+ larnı 494/4 f.+ leride 489/20
		ferâhlik	-1- [Ar., Tr.] sevinç

f.+ ke 486/11	463/5; 473/12; 475/21; 477/8;
ferah-bahş -1- [Ar.] sevinç bahşeden	483/17; 484/2; 484/5; 484/15;
f. 490/3	486/5; 487/2; 487/9; 489/5;
ferāset -1- [Ar.] anlayışlılık, çabuk sezmiş	489/6; 492/19; 492/7; 493/3;
f. 520/7	499/5; 499/6; 525/8
fer'ī -1- [Ar.] asılla ilgili olmayan,	f.+ lergā 454/5
ikinci dereceden	f.+ leri 424/14; 447/13; 512/15;
f. 519/5	526/6
ferište -76- [Far.] melek	f.+ lerni (ilgi) 484/7; 486/13
f. 422/9; 477/21; 483/2; 483/20;	f.+ lerni 447/15; 481/2; 484/3;
484/1; 486/2; 486/4; 486/8;	486/16; 494/10; 494/20; 496/21
486/13; 487/14; 487/16; 488/5;	f.+ leriğe 492/15
488/14; 489/4; 489/15; 489/7;	
491/13; 492/1; 492/10; 492/13;	fermān -38- [Far.] emir, buyruk
492/14; 492/16; 492/8; 495/18;	f. 488/18; 492/20; 492/3; 492/6;
496/1	(f.-i İllāhī) 487/20; 487/21
f. ir- 477/21	f. bol- 400/16; 401/07; 454/6;
f. tur- 465/17	459/21; 460/13; 460/17; 461/10;
f.+ ni (ilgi) 486/11; 487/2; 488/4;	461/2; 461/5; 467/13; 477/10;
489/14; 491/19; 492/15	477/11; 477/4; 488/14; 492/11;
f.+ ni 403/16; 420/20; 485/16;	492/12; 492/17; 498/20; 511/15;
486/14; 487/1; 488/4	512/6
f.+ ler 403/18; 424/15; 443/5;	f.+ kil- 426/13
448/11; 454/19; 455/2; 463/4;	f. yitgür- 432/5
	f. yok turur 414/18

f.+ ı 400/8; 413/4; 421/11; 426/18; 432/15; 511/14	f.+ ıda 494/14	f.+ ıda irdiler 472/7	f.+ ınġızını 466/17	f.+ ı 400/8; 413/4; 421/11; 426/18; 432/15; 511/14	f.+ ıda 494/14	f.+ ıda irdiler 472/7	f.+ ınġızını 466/17
fermānla - -1- [Far., Tr.] buyurmak, emir vermek	f.- gey 454/5			ferzend -35- [Far.]evlad, çocuk	f. 404/21; 410/10; 410/20; 410/7; 411/5; 411/8; 413/4; 447/21; (f.-i ‘azīz) 513/15; f.-i dil-bend 522/4; (f.-i ercūmendīġa) 448/18; (f.-i ħuceste) 524/19; (f.-i ŧālīħ) 411/7 (ħunāᡣā f.) 411/5 (oġul f.) 411/4		
ferrūħ -1- [Far.] uġurlu, kutlu	f. 445/15			f.+ ni (ilgi) 411/6; 449/2			
fersaħ -1- [Ar.] bir uzunluk ölçüsü birimi	f. 460/11			f.+ ni 446/16			
ferseng -1- [Far.] bir uzunluk ölçüsü birimi	f. (bir f. yol) 405/02			f.+ ġa 447/7			
ferŧ -3- [Ar.] döŧeme	f. ġıl- 486/12; 490/9			f.+ im 451/16			
	f.+ ġaġa (‘arŧdın f.) 513/8			f.+ im turur 449/11			
feryād -13- [Far.] baġırma, feryad	f. 524/10; 525/20			f.+ inġ 454/18			
	f. ġıl- 412/9; 412/11; 426/19; 459/1; 478/17; 499/4; 501/10; 502/7; 503/16; 514/14; (dād-ı f.			f.+ inġni (ilgi) 447/16			
				f.+ ini 410/11			
				f.+ inġlerġa 456/13			
				f.+ leri 406/2; 412/16; 523/6			
				f.+ lerige 433/4; 518/20			
				f.+ lerimġa 468/11			
				f.+ lerini 404/21			
				f.+ leriġizġa 428/18			
				fesād -5- [Ar.] fesat, bozgunculuk			
				f. 511/3; (fitne f.) 434/01			

	f.+ ge 520/14		f. 434/07; 437/20; 445/9
	f.+ lar 434/17		f.+ lerga 444/11
feth	-7- [Ar.] açma, açılma	firāk	-3- [Ar.] ayrılık, ayrılma
	f. 477/6; 498/10; (dīn-i f.) 518/7;		f.+ inġız 512/9
	(f.-i Ḥayberī) 506/3; (f.-i nuşret+)		f.+ ları 510/10; (derd-i f.) 513/15
	499/5; 499/6; 508/6	firifte	-1- [Far.] aldatılmış, kandırılmış
fıçak	-3- bıçak		f. bol- 483/6
	f. 485/8	fiş -	-1- pişmek, olgunlaşmak
	f. sal- 516/6; 516/10		f.- ti 399/21
fırsat	-6- [Ar.] fırsat, elverişli durum	fitne	-8- [Ar.] bela, mihnet, sıkıntı
	f. kııl- 414/18		f. 412/13; 412/14; 511/3; 520/14;
	f.+ da 418/1; 451/20; (bād-ı f.)		(f. fesād) 434/01
	446/14		f. kııl- 417/10; 417/11
	f.+ dın keyin 436/10; (f.+ dın	fukarā	-1- [Ar.] fakirler, yoksullar
	soġ) 411/12		f.+ ge 485/4
fidye	-2- [Ar.] can kurtarma karşılı	fuzalā	-1- [Ar.] faziletler, erdemler
	verilen akçe		f.+ larnı 439/8
	f. 500/3; 500/5	fül	-1- pul, para
fikr	-2- [Ar.] fikir, düşünce		f.+ inġ 404/18
	f. kııl- 472/17	fülān	-7- [Ar.] filan, falan
	f.+ ini 452/7		f. 401/10; 407/1; 409/4; 442/18;
fikret	-1- [Ar.] fikir		456/20; 477/8; 509/5
	f. ir- 472/13		f. maħalde
fil	-4- [Ar.] fil hayvanı	füzün	-1- [Far.] çok fazla

	f. (ḥaddın f.) 450/15	ğ. 481/16; 502/6
		ğ.+ nı (ilgi) 468/6
	G,Ğ	ğ.+ da 501/15
		ğ.+ dın 462/6
ğāfil	-1- [Ar.] Allah'tan habersiz olma	ğ.+ ımını 450/20
	ğ.+ dür 527/6	ğ.+ ını 450/20; 512/2
ğaflet	-1- [Ar.] durumdan habersiz kalma, gerçeği görememe	ğ. yimeğil 413/15; 447/8
	ğ.+ ni 494/6	ğam-ğın -6- [Ar., Far.] üzüntülü, kederli
gāhī	-5- [Far.] kimi zaman	ğ. 448/18; 458/12; 460/4;
	g. 477/5; 477/6; 491/8; 514/17	499/17; 521/18
		ğ. bolup 398/16
ğalaṭ	-7- [Ar.] yanlış, yanılma	ğanī -3- [Ar.] zengin, varlıklı, bol
	ğ. bol- 409/3	ğ. 499/17
	ğ. kı1- 460/17; 482/14	ğ. kı1- 500/4
	ğ. turur 476/12	ğ.+ lerni 527/8
	ğ.+ ını 434/18	ğanīlık -1- [Ar., Tr.] zenginlik, bolluk
	ğ. mu 435/8; 496/17	ğ.+ da 472/17
ğalebe	-6- [Ar.] yenme, üstün gelme	ğanīmet -2- [Ar.] emeksiz elde edilen
	ğ. kı1- 426/6; 460/12; 469/18;	kazanç
	477/14; 477/7; 523/21;	ğ. kı1- 501/3
ğālib	-4- [Ar.] yenen, üstün gelen	ğ.+ lerni 499/17
	ğ. kil- 433/21; 506/3; 507/21;	ğār -22- [Ar.] mağara
	508/21	ğ. 488/9
ğam	-10- [Ar.] tasa, üzüntü	ğ.+ nı (ilgi) 442/10; 443/11;

477/11; 477/15	ġarġ -2- [Ar.] suya batma, boġulma
ġ.+ nı 443/18	ġ. bol- 525/16
ġ.+ ġa 442/18; 442/9;	ġ. kı1- 492/10
442/9;443/1; 443/11; 443/12;	ġavġā -4- [Ar.] kavga, karmaşa
477/13; 477/8; 477/10	ġ. 434/17
ġ.+ da 443/4; 478/6; 488/9	ġ. basıl- 412/13; 412/14
ġ.+ dın 419/18; 443/7; 478/6	ġ.+ sı 495/18
ġarāyib -2- [Ar.] tuhaf, garip şeyler	ġavġālaş - -1- [Ar., Tr.] kavga etmek
ġ.+ lerni 492/21; 496/5	ġ.- ip 496/6
ġarāyibāt -2- [Ar.] tuhaf, garip şeyler	ġayb -1- [Ar.] gözle görünmeyen,
ġ.+ larnı 483/20; 497/1	bilinemeyen
ġarāz -4- [Ar.] kötü düşünce	ġ.+ ıdın (hızāne-i ġ.) 500/4
ġ.+ ı 457/3; 509/15	ġāyet -1- [Ar.] nihayet, uç, son
ġ.+ ları 464/4	ġ. 491/9
ġ. ol 413/16	ġāyib -12- [Ar.] görünmeen,
ġāret -1- [Ar.] çapul, yağma, akın	bulunmayan
ġ. kı1ıp 504/2	ġ. bol- 405/21; 426/1; 426/9;
ġarīb -2- [Ar.] tuhaf, garip	445/5; 454/9; 465/15; 465/16;
ġ. 494/16	518/4
ġ.+ lerge 527/9	ġ.+ din 442/15; 479/1; 525/5
ġarīblik -1- [Ar., Tr.] tuhaflık, gariplik	ġāyibāne -1- [Ar.] bilinmeyen,
ġ.+ ġa 432/8	bulanamayan
ġarīz -1- [Ar.] huy, tabiat	ġ. 522/16
ol ġ.+ ni 398/10	ġayr -1- [Ar.] başka

	ğ. kişidin 406/10	genc	-1- [Far.] hazine g. 441/8
ğayret	-1- [Ar.] gayret, savunma duygusu ğ.+ ler 432/8	gerdan	-1- [Far.] boyun g.+ larığa 442/6
ğazab	-8- [Ar.] gazap, kızgınlık ğ.-ı Hâzret-i İlähîğa 430/5 ğ.-ı İlähîğa 491/19 ğ. bol- 406/19 ğ. kıl- 495/4 ğ.+ ı 430/14 ğ.+ ıge 521/14 ğ.+ ıdın 476/18; 487/18	gerden-keşlik	-1- [Far., Tr] inatçılık, kibirlilik g. 467/4
ğazât	-2- [Ar.] savaş ğ. 472/10 ğ.+ ke 477/5	gevher	-6- [Far.] mücevher g. 439/17; 440/17; 486/12 g.+ din 490/10; 491/6 g.+ in 511/3
ğazel	-1- [Ar.] irticai olarak ses ile yapılan taksim ğ. 527/14	gez	-5- [Far.] arşın seksen g. 438/17 yüz yigirme g. 437/18 kırk g.+ din 438/17 yigirme g.+ din 438/17
ğâzî	-1- [Ar.] savaştan muzaffer dönen ğ.+ bol- 524/1	ğılmân	-8- [Ar.] köleler ğ. 454/8; 455/5; 489/19; 491/3 ğ.+ lar 475/21; 490/6; 512/16 ğ.+ larnı 481/2
gedâ	-2- [Far.] dilenci, yoksul g. 443/16 g.+ lar 499/17	ğışş	-1- [Ar.] karışıklık, saf olmayan, hile ğ. 518/10
		ğıybet	-1- [Ar.] aleyhinde arkasından

	konuşma	485/19	
	ğ. 472/12		g.+ ını 491/18
gıřiftār	-7- [Far.] yakalanmış, tutulma		ğürsitān -1- [Far.] mezarlık
	g. bol- 430/5; 430/7; 434/18;		g.+ dın 418/14
	487/19; 491/20; 527/12		ğısl -7- [Ar.] dinin gereğine göre
	g.+ dur 489/1		temizlenme, yıkanma
gırye-künān	-1- [Far.] ağlayarak		ğ. 447/12; (ğ.-i pāk) 447/10
	g. 509/20		ğ. kıll- 404/11; 413/16; 439/18;
giyāh	-2- [Far.] bitki, ot		499/1; 499/3
	g. 411/18; 501/14		ğuşşa -1- [Ar.] keder, kaygı, tasa
ğubār	-2- [Ar.] toz, keder, gam		ğ. 481/16
	ğ.+ ı 493/7; 493/8		ğüşiş -1- [Far.] çalışma, çabalama
ğülgüle	-1- [Far.] bağırışma, yaygara		g. kıll- 483/6
	ğ. 399/8		ğüşt -6- [Far.] et
ğülüvv	-1- [Ar.] haddini aşma, ileri gitme		g. 404/07; 408/17; 483/9; 483/10
	ğ. kıllp 516/3		g.+ nı 466/19
ğünā-gün	-2- [Far.] renk renk, türlü		g.+ lar 399/7
	türlü		ğüyā -1- [Far.] sanki
	g. 462/13; 488/16		g. 405/13
ğūr	-10- [Far.] mezar		ğuzāt -3- [Ar.] savaş yeri
	g. 415/21; 418/15		ğ.+ da 509/5
	g.+ nı (ilgi) 401/12		ğ.+ ında 499/21
	g.+ da 440/20; 485/9		ğ.+ ke 475/5
	g.+ dın 401/13; 418/14; 418/16;		ğüdāz -1- [Far.] eriten, yakan

g. kıl- 463/7

gül-istān-1- [Far.] gül bahçesi

g. turur 429/15

gümān -2- [Far.] zan, şüphe

g. 504/6

g. tüş- 515/16

günāh -29- [Far.] günah, hata

g. 409/15; 445/18; 480/19;
495/1; 513/6; (ṭabīb-i 'illet-i g.)
472/1; 486/1

g.+ nı 526/13

g.+ dın 404/04

g.+ ım 463/3

g.+ ımın 478/5

g.+ ı 480/19; 495/2; 495/8

g.+ ığa 454/21

g.+ ını 478/3; 478/5; 480/20;
481/11; 488/19; 491/15; 495/10;
512/20; 526/15

g.+ ınğların 463/7

g.+ larımge 523/14

g.+ larını 474/19; 495/11; 513/2

günāh-kār -1- [Far.] günahkar, günah
işleyen

g. bolup 481/4

güneh -4- [Far.] günah

g. 463/6

g.+ lerini 448/15; 481/5

g.+ leriñizni 431/6

güneh-kār -3- [Far.] günahkar, günah

g. 494/11

g.+ nı (ilgi) 472/19

g.+ a 463/4

gürisne -1- [Far.] aç, fakir

g. 484/17

güşāde -1- [Far.] açma, açılma

g. bol- 443/18

güşādliġ -3- [Far., Tr.] açma açılma

g. 443/17; 443/21; 444/3

güvāhliġ(/ik) -3- [Far., Tr.] tanıklık,
şahitlik

g. 474/16; 485/7

g. bir- 457/19

g.+ ını 474/19

güzide -1- [Far.] seçkin, seçilmiş

g. 469/14

güzide-fi'āl -1- [Far., Ar.] seçkin işler

g. (rüşen-cemāl-i g.) 453/14

		h.+ ini 454/14; 460/6; 497/19
		h.+ leri 460/12; 516/7
	H,Ĥ,Ħ	
ĥabbe	-1- [Ar.] ufak ve yuvarlak olan şeyler, taneler	
	h. 498/18	
ĥaber	-50- [Ar] haber	
	h. 407/4; 409/21; 427/17; 430/12; 441/11; 441/12; 444/13; 459/8; 466/6; 504/16	
	h. al- 522/11	
	h. bir- 404/20; 409/20; 410/1; 411/9; 412/19; 419/17; 422/3; 422/14; 424/12; 424/2; 425/15; 431/16; 431/17 445/6; 462/12; 473/9; 473/10; 477/9; 497/18; 498/11; 503/2; 521/21	
	h. bol- 502/18	
	h. kııl- 465/15; 500/10	
	h. kil- 504/12	
	h. yiber- 522/17	
	h.+ ni 501/17; 522/17	
	h.+ ğa 454/12; 454/13; 503/2	
	h.+ i 407/5; 483/7	
ĥaber-dār	-1- [Ar., Far.] haberi olan, haberli	
	h. bol- 456/3	
ĥabīb	-8- [Ar.] sevgili, Hz. Muhammed	
	h.-i İläh 513/5	
	h.+ i 445/18	
	h.+ im 455/2; 477/8; 494/19	
	h.+ inġ 471/1; 476/4; 493/7	
ĥabībān	-1- [Ar.] sevgili, dost, Hz. Muhammed	
	h 496/14	
ĥabs	-1- [Ar.] bir yere kapama, hapsedme	
	h. bol- 412/4	
ĥac(c)	-8- [Ar.] hac	
	h. 414/7; 458/2; ez-berāy-ı h. 478/14	
	h. kııl- 504/18	
	h.+ ğa 478/20; 495/15; 504/5; 504/6	
ĥacālet	-2- [Ar.] utanma, utanç	
	h. bol- 413/1	

	h.+ ğa 464/5	hādīm	-1- [Ar.] hizmetçi, hizmet eden
hacāletsiz	-1- [Ar., Tr.] utanması		h.+ inġiz 490/14
	olmayan	hāce	-13- [Ar.] hoca
	h. 453/4		h. 404/04; 424/5; 424/9
hacet	-15- [Ar.] ihtiyaç		H. 445/1; 447/11; 449/10
	h. 423/6		H.-i ‘ālem şalla’llāhu ‘aleyhi ve
	h.+ ğa 436/21; 437/2; 447/19		sellem 510/1
	h.+ im 401/09; 408/6; 438/8;		H.+ ğa 449/21
	482/10		h.+ leri 404/01; 404/03
	h.+ imni 401/09		h.+ si 491/11
	h.+ inġ 401/10; 408/6	hāh	-1- [Far.] istek
	h.+ i 403/18		h. 515/6
	h.+ ini 495/10	hāhiş	-2- [Far.] isteme
	h.+ imiz 519/2		h. kı1- 519/16
	h.+ ĩ 494/3		h.+ leriçe 505/15
hacel	-1- [Ar.] utanma, utanış	hāhla	-18- [Far., Tr.] istemek
	h. bol- 457/13		h.- ydur-min 519/12
haçır	-1- katır		h.- ydur 468/3; 515/13
	h.+ ğa 438/14		h.- mas 500/19
had(d)	-4- [Ar.] sınır		h.- dım 483/3
	h. 525/6		h.- saġ 403/16; 403/17
	h.+ din 450/15		h.- sa 410/14; 413/6; 451/9;
	h.+ iġe 489/2		488/4; 491/8; 500/13
	h.+ idin 489/2		h.- saġız 405/20; 417/4

ḥ.- geni (sıfat-Fiil) 415/10	ḥakikat -2- [Ar.] bir şeyin aslı, gerçeği
ḥ.- genleriçe 491/8	ḥ. 463/11; 495/13
ḥān : -2- [Far.] sofra	ḥakim -1- [Ar.] ḥâkim, hükmeden
ḥ. 417/15; 417/16	ḥ.+ i 522/17
ḥār -1- [Far.] düşkün, sefil	ḥaklig -1- [Ar., Tr.] doğruluk, gerçeklik
ḥ. 455/2	ḥ.+ iğa 469/11
ḥārlik -1- [Far., Tr.] sefillik	ḥāl 1. -15- [Ar.] zaman, vakit
ḥ.+ ke 518/21	ḥ.+ de 415/1; 415/3; 417/11;
ḥak(k) 1. -22- [Ar.] emek, verilmiş	417/14; 423/19; 424/9; 427/11;
emekten doğan manevi yetki	428/13; 429/17; 429/18; 440/12;
ḥ. 443/17; 471/2; 519/2	454/17; 455/10; 461/14; 466/12;
ḥ. turur 476/16	479/20; 506/19; 512/13
ḥ.-1 ḥürmeti 476/4	2. -13- durum
ḥ.-1 ḥürmetileri 476/4	ḥ. 415/6; 415/7; 431/18; 476/11;
ḥ.+ im (ḥaqqım) 404/18	521/12
ḥ.+ ı (ḥaqqı) 402/04; 421/6;	ḥ.+ ni 403/2; 411/2; 441/19;
421/7; 444/3; 449/14; 519/1;	450/11; 496/9; 518/11
522/12	ḥ.+ i 453/6; 468/6
ḥ.+ ı (ḥaqqı) turur 521/1	ḥālā -7- [Ar.] şimdi, henüz
ḥ.+ ımı (ḥaqqımı) 485/5; 527/9	ḥ. 409/2; 422/12; 481/21;
ḥ.+ ıge (ḥaqqıge) 495/19; 510/1	505/12; 509/6; 511/15
ḥ.+ larıda 469/3; 473/10; 475/17	ḥalāş -12- [Ar.] kurtulma, kurtuluş
2. -1- doğru, gerçek, asıl	ḥ. bol- 399/4; 399/10; 401/15;
ḥ. ḍin 430/12	405/20; 444/21; 462/6

	h. kıl- 438/6; 438/8; 448/17; 491/15; 505/14; 511/5		h. 430/16; 513/16; (H. 'Hz. Ebu Bekir') 473/14; (h.-i vezîri) 458/5
hâlâvet	-1- [Ar.] zevk h.+ i 491/9		h. irdiler 517/7 h.+ ngiz 475/14
hâlâyık	-24- [Ar.] yaratılmışlar, bütün insanlar h. 420/2; 421/13; 433/10; 434/06; 459/6 h.+ ke 403/19 h.+ lar 403/20; 414/12; 417/8; 417/16; 423/16; 424/10; 426/5; 426/8; 433/17; 433/18; 434/09; 499/15; 508/10; 508/11; 508/8 h.+ larını (ilgi) 526/1; 526/2 h.+ large 416/7	hâlîm	-1- [Ar.] yumuşak huylu h. 475/13
		hâlk	-110- [Ar.] halk h. 400/18; 402/10; 402/20; 408/7; 420/6; 433/7; 433/11; 433/14; 433/15; 433/16; 433/19; 435/21; 436/4; 436/5; 436/7; 437/12; 437/16; 437/7; 439/17; 440/6; 440/7; 440/8; 442/20; 444/10; 444/6; 449/7; 454/15; 458/3; 475/21; 483/12; 485/19; 485/20; 498/14; 498/3; 501/2; 505/7; 508/11; 516/21; 516/4; 517/17; 527/9 h.+ dur 437/14; 437/17; 484/18 h. turur 484/16 h. irdi 436/01 h.+ nı (ilgi) 410/11; 421/9; 421/10; 435/9; 436/1; 436/4; 458/13
hâlel	-1- [Ar.] bozma, bozukluk h. bir- 414/12		
hâli	-6- [Ar.] boş h. 493/7; 497/14 h. tur- 491/18 h. ir- 472/12 h. imes irdiler 410/16; 410/21		
hâlîfe	-7- [Ar.] yerine geçen, ardından gelen		

h.+ nı 408/10; 415/8; 420/5; 429/10; 435/2; 435/7; 440/4; 485/1; 508/4	h.+ da 488/13
h.+ ğa 420/13; 433/6; 445/6; 448/3; 458/14; 472/18; 475/20; 480/21	hām -2- [Far.] çiğ, pişmemiş h. 400/2 h. turur 489/21
h.+ ke 404/5; 411/11; 463/18	ham -1- [Far.] kıvrım, lüle h. kıla'l- 469/16
h.+ dın 429/7; 458/11	hamd -2- [Ar.] şükretme h. 489/9; 493/15
h.+ ı 428/11; 428/12; 428/14; 429/6; 434/20; 443/3; 444/20; 445/1; 445/7; 457/4; 466/9; 475/4; 501/10; 503/16; 503/18; 504/12; 506/1; 506/3; 507/21; 508/21; 514/20; 515/10; 518/18	hamel-dār -1- [Ar., Far.] taşıyan, yükü, hamile h. boldı 468/19
h.+ ını (ilgi) 400/6; 459/12; 514/12	hamīde-şifāt -1- [Ar.] övülmeye değer sıfatlar, özellikler h. 453/13
h.+ ını 499/12	hāmīle -3- [Ar.] hamile h. 410/15; 461/1 h. bol- 411/10
h.+ ıdın 522/17	hāmīle-dār -6- [Ar., Far.] hamile, yükü h. 413/7; 438/5 h. bol- 410/14; 447/6; 447/7 h. irdiler 451/14
h.+ ığa 459/7; 459/8	
h.+ larıge 480/6	
h.+ larını (ilgi) 449/5	
halka -3- [Ar.] çember, halka h. 488/12 h.+ dur 487/7	hamle -1- [Ar.] saldırı, hamle h. kıl- 501/18 h'ān -1- [Far.] sofrası, sini

	h.+ dın 417/17		h.+ dın 472/15
hancer	-2- [Ar.] sivri uçlu, iki yanı keskin bıçak, hançer	harām-zāde	-6- [Ar., Far.] ahlsız kimse
	h. 515/2; 517/16		h. 425/14; 517/7; 517/16; 523/2;
hāne	-2- [Far.] ev		521/15; 525/12
	h.-i Ka'bede 470/9	harb	-1- [Ar.] savaş
	h.-i Ka'beni 470/16		H. 519/9
hānedān	-3- [Tr]	harbe	-2- [Ar.] kısa mızrak, süngü
	h. 499/16; 524/21; (muhibb-i h.)		h. 500/21
	524/20		h. sal- 506/11
harāb	-5- [Ar.] yıkma, harap duruma getirme	harc	-4- [Ar.] vergi
	h. bol- 436/09		h. 500/9
	h. kıl- 432/13; 437/13; 444/11;		h. kıl- 426/12; 461/8; 464/7
	444/18	hardur	-1- yormak
			h.- maᅡızlar 450/6
harāc	-1- [Ar.] haraç, vergi	hareᅡ	-1- [Ar.] eş, zevce
	h.-ı memleket irdi 464/7		h.+ leri 471/13
harācet	-1- [Ar.] haraç, vergi	harf	-3- [Ar.] harf
	h. 438/6		h. 409/3; 409/6; 439/6
harām	-6- [Ar.] Allah'ın yasakladığı şey	harīr	-1- [Ar.] ipek
	h. 481/16; 483/10		h. 468/1
	h. bol- 481/16	harīşlik	-1- [Ar., Tr.] bir şeye aşırı
	h. kıl- 467/18		düşkünlük, istekli olma
	h.+ nı 483/10		h. 491/7

ḥar-vār -1- [Far.] eşek yükü	ḥ.+ i 461/10
ḥ. 512/20	ḥ.+ ler 432/12
ḥāṣṣ ü 'ām -1- [Ar.] herkes	ḥaṣerāt -1- [Ar.] küçük böcek
ḥ. 498/5	ḥ.+ lar 526/6
ḥased -3- [Ar.] kıskançlık,	ḥaṣmet -1- [Ar.] heybet, görkem
çekememezlik, haset	ḥ.+ i 448/13
ḥ. kı1- 478/17	ḥaṣr -2- [Ar.] mahşer, kıyamet günü
ḥ.+ din 472/12; 510/18	ḥ. (ḥ. ve neşr küni) 476/5
ḥasene -1- [Ar.] güzel	ḥ. küni 455/9
ḥ. (ḥarż-ı ḥ.) 404/20	ḥat(t) -35- [Ar.] ferman
ḥāṣıl -5- [Ar.] meydana gelme	ḥ. 429/2; 515/16; 515/21;
ḥ. 489/17	515/21; 521/7; 522/20; (ḥatṭ-ı
ḥ. bol- 409/7; 440/13; 449/9;	āzādlık) 489/15
525/10	ḥ. al- 462/8
ḥaṣlet -4- [Ar.] huy	ḥ. bir- 505/9
ḥ. 474/4	ḥ. bit- 428/16; 462/2
ḥ.+ de 473/18	ḥ. kı1- 460/9; 462/7; 505/9;
ḥ.+ leri 474/3; 475/7	522/12
ḥaṣm -1- [Ar.] düşman	ḥ.+ nı (ilgi) 516/2
ḥ. kı1- 520/20	ḥ.+ nı 428/16; 428/18; 429/2;
ḥāṣṣü'l-ḥāṣ -1- [Ar.] en has, en güzel	429/3; 461/21; 462/3; 462/8;
ḥ. 495/5	462/6; 462/9; 474/17; 474/18;
ḥaṣem -2- [Ar.] maiyet, yanında	505/12; 515/19; 516/1; 516/2
bulunanlar	ḥ.+ da 515/17

	h.+ ım imes (hâttım) 515/21	h. 401/02; 402/18; 403/05;
	h.+ ını (hâttımı) (ilgi) 462/2	403/12; 405/01; 405/14; 407/13;
	h.+ ını (hâttımı) 522/19	407/15; 411/13; 415/17; 417/17;
hâtä	-1- [Ar.] Allah'a karşı işlenen suç, günah	417/20; 418/7; 425/15; 425/17;
	h.+ nı 476/12	425/19; 426/11; 429/12; 429/15;
hâtälig	-1- [Ar., Tr.] hatalı, yanlış	429/18; 443/19; 449/6; 461/2;
	h. 476/20	468/13; 488/16; 494/18; 503/5;
hâtır	-1- [Ar.] gönül	507/3; 515/6; 517/13; 518/21;
	h.+ ını 451/4	519/18; 519/21; 520/6; 520/8
hâtır-cem'lik	-1- [Ar., Tr.] gönlünü hoş etme	h.+ nı (ilgi) 405/09; 405/10;
	h. 522/11	405/13; 461/2; 449/16; 503/5;
hâtif	-1- [Ar.] görünmez bir yerden gelen ses	517/9
	h.+ din 411/18	h.+ nıng 451/15
hâtm	-1- [Ar.] Kur'an'ı başından sonuna kadar okuma	h.+ nı 429/15; 449/6; 501/2;
	h.-i Kur'an 522/1	501/2; 507/5; 517/10; 520/12
hâtn	-1- [Ar.] sünnet	h.+ ğa 405/11; 405/12; 406/1;
	h. kılgılık 448/2	406/16; 468/16; 468/17; 519/17
hâttâ	-2- [Ar.] hatta, bile, üstelik	h.+ ge 517/9; 518/6; 518/7; 520/5
	h. ki 408/3; 508/15	h.+ ımını 519/17
hâtn	-113-	h.+ ınıg 519/16
		h.+ ınıgını 405/09
		h.+ unğdın 418/3
		h.+ ı 402/15; 403/03; 406/13;
		406/6; 408/6; 410/16; 418/1;

418/4; 425/18; 501/1; 502/14;	yardımcısından her biri
519/12; 519/15	h.+ lerdin 420/16
h.+ ı irdi 452/14	havuç -1- avuç
h.+ mı (ilgi) 410/9	h. tofrağ 440/19
h.+ mı 406/5	havz -3- [Ar.] havuz
h.+ ığa 403/03; 406/3	h. 457/21; (h.-ı Kevşer 'kevser suyu') 475/20; 450/9
h.+ ıge 519/20; 519/21; 520/1;	hayâl -12- [Ar.] hayal, akılda canlanma
527/11	h. 415/4; 425/4; 501/12
h.+ ıdın 408/5	h. kııl- 414/19; 415/1; 415/3;
h.+ ları 437/15; 438/5; 451/14;	424/21; 425/17; 426/4; 442/17;
463/18; 500/21; 503/8; 516/7	467/12; 482/8
h.+ larını (ilgi) 518/19; 520/15	hayâliğ -1- [Ar., Tr.] edepli
h.+ larını 408/4	h. irdiler 475/13
h.+ larığaça 500/9	hayât -5- [Ar.] yaşam, hayat
h.+ lar 415/7; 415/17; 425/17;	h. (âb-ı h.) 439/10; 439/21;
426/1; 440/4; 452/14; 503/9;	440/12
520/14	h.+ dın (âb-ı h.) 440/16
h.+ lardur 485/11; 485/16	h. kııl- 401/08
h.+ larını (ilgi) 485/15	hayda- -1- sürmek, kovmak
h.+ lardın burun 452/19	h. -rlar 484/18
h.+ larını 485/9	hayl -4- [Ar.] at
havâlan - -1- [Far., Tr.] uçmak	h. 432/12; 461/10; 487/19
h.- dı 415/14	h.+ de 490/6
havâri -1- [Ar.] Hz. İsa'nın on iki	

ḥaylī	-1- [Far.] epeyice, çok	gelmiş olan
	ḥ. 462/5	ḥ. 415/15
ḥayme-gāh	-1- [Ar., Far.] çadır kurulan yer	ḥ. bol- 402/06; 518/3
	ḥ.+ ları 513/8	ḥ. kı1- 468/2
		ḥ. irdiler 510/17
ḥayr	-7- [Ar.] hayır, iyilik	ḥazīne -5- [Ar.] hazine
	ḥ. 440/8; 454/7; 457/21; 461/16;	ḥ. 442/15; 442/19
	(du‘ā-yı ḥ.) 521/20	ḥ.+ siġa 483/19
	ḥ. kı1- 429/3; 510/2	ḥ.+ sidin 438/7
		ḥ.+ lerni 435/4
ḥayrān	-24- [Ar.] şaşırıp kalmı, şaşkın	ḥazīne-bān -1- [Tar., Far.] hazineci
	ḥ. 402/04	ḥ.+ ı-min 489/17
	ḥ. bol- 399/11; 404/17; 406/4;	Ḥazret -701- [Ar.] yüce, ulu
	416/9; 417/6; 420/21; 440/19;	Ḥ. 469/16; 483/15; 497/6; 509/7;
	447/15; 449/19; 469/16; 492/20	(Ḥ.-i Ādem+) 446/10; 471/5;
	ḥ. kal- 405/13; 406/15; 425/16;	477/21; 520/15; Ḥ.-i Ādem
	426/4; 427/18; 428/4; 442/20;	‘aleyhi’s-selām+) 438/1; 484/8;
	446/18; 456/204; 459/14; 497/11;	(Ḥ. ‘aleyhi’s-selām) 476/15;
	490/17	503/11; 509/20; (Ḥ.-i ‘Alī)
ḥayvānāt	-1- [Ar.] hayvan	451/14; 451/19; 466/6; 466/7;
	ḥ.+ larnı 489/10	470/20; 470/21; 479/8; 499/9;
ḥayz	-4- [Ar.] regl, hayız	502/1; 502/3; 503/2; 503/3;
	ḥ. kör- 412/21; 413/1; 415/18	506/9; 506/11; 506/13; 507/1;
	ḥ.+ dın 412/21	507/2; 510/3; 517/6; 517/9;
ḥazır	-5- [Ar.] huzurda bulunan, hazır,	

519/8; (H.-i ‘Alī ibni Ebī Tālib)
473/3; (H.-i ‘Alī kerrema’llāhu
vechehu+) 475/16; 516/21;
517/15; (H.-i ‘Alī rażıya’llāhu
‘anhu+) 470/18; 474/12; 490/14;
501/20; 506/18; 506/19; 507/5;
510/3; 515/12; 515/19; 516/4;
516/16; 516/20; 517/21; (H.-i
‘Alī şāh-ı merdān+) 471/15; (H.-
i ‘Āyişe+) 513/18; (H.-i ‘Āyişe-i
Şıddıķa rażıya’llāhu ‘anhā)
501/6; (H.-i ‘Azrā’ıl) 414/17;
(H.-i ‘Azrā’ıl ‘aleyhi’s-selām)
511/11; (H.-i Bibi ‘Āyişe)
511/10; (H.-i Bibi Fāţıma)
509/11; 509/12; 509/8; (H.-i Bibi
Fāţıma rażıya’llāhu ‘anhā) 509/9;
512/10; (H.-i Bibi Meryem)
412/17; (H.-i Bilāl) 510/12; (H.-i
Cebbārü’l-müntakım+) 459/21;
(H.-i Cebra’ıl+) 426/13; 426/18;
432/15; 446/6; 459/21; 461/16;
467/9; 468/4; 478/10; 499/8;
501/21; 507/12; 510/14; (H.-i

Cebra’ıl ‘aleyhi’s-selām)
399/13; 411/9; 412/7; 413/3;
419/6; 446/5; 450/10; 460/19;
467/12; 468/7; 468/11; 470/6;
474/6; 477/7; 478/6; 479/20;
482/13; 482/20; 482/7; 482/8;
483/10; 497/18; 497/4; 497/9;
498/11; 500/10; 506/20; 512/15;
(H.-i Celāl) 494/1; (H.-i Cercis)
402/06; 402/19; (H.-i Cercis
‘aleyhi’s-selām) 389/9; 398/19;
399/16; 399/2; 401/06; 401/12;
402/13; 402/16; 403/06; 403/08;
403/11; (H.-i Dāvūd) 494/13;
(H.-i Dāvūd ‘aleyhi’s-selām)
403/14; 486/19; (H.-i Ebā Bekr+)
464/5; 513/13; (H.-i Ebā Bekr-i
Şıddıķ+) 455/21; 458/4; 458/15;
459/11; 460/6; 464/2; 464/10;
464/13; 464/21; 466/21; 467/1;
473/2; 477/9; 496/16; 496/20;
498/10; 500/1; 501/15; 510/12;
510/8; 510/13; 513/15; 516/14;
(H.-i Ebā Bekr-i Şıddıķ

rażıya'llāhu 'anhu+) 473/5;
473/6; 490/20; 496/17; 497/2;
510/8; 513/11; (H.-i Ebū Bekr+)
473/9; 473/19; 477/17; 504/8;
(H.-i Ebū Bekr rażıya'llāhu
'anhu) 477/15; (H.-i Ebū Bekr-i
Şıddīk rażıya'llāhu 'anhu+)
474/3; 477/14; (H.-i Eremyā+)
409/2; (H.-i Habīb-i İllāh+) 472/1;
482/9; (H.-i Haq sübhānehu)
413/2; (H.-i Haq sübhānehu ve
ta'ālā+) 412/18; 412/19; 429/14;
442/10; 443/20; 446/8; 454/5;
460/13; 480/16; 484/8; 486/18;
498/5; (H.-i Haq) 488/13; (H.-i
Haq ta'ālā+) 441/15; 445/18;
448/15; 452/21; 497/18; 499/13;
510/14; 512/17; 527/1; (H.-i
Havvā+) 446/11; (H.-i Hayy+)
512/12; (H.-i Hızr) 439/16;
440/20; (H.-i Hızr 'aleyhi's-
selām) 439/15; (H.-i Hüseyin
rażıya'llāhu 'anhu+) 527/17; (H.-
i İbrāhim) 520/16; (H.-i İbrāhim

peygamber+) 494/12; (H.-i
İbrāhim 'aleyhi's-selām+)
456/12; 457/15; (H.-i İdrīs
'aleyhi's-selām) 432/19; (H.-i
İdrīs+) 432/21; 433/3; (H.-i İdrīs
'aleyhüme's-selām) 495/16; (H.-i
İllāhī+) 430/5; 430/19; 455/2;
472/7; 486/20; 497/9; 493/8;
512/5; 515/3; (H.-i İmām)
518/14; 521/12; 521/15; 521/19;
522/19; 523/3; 524/10; 524/11;
524/13; 525/1; 525/10; 525/20;
526/11; 526/17; (H.-i İmām
Hasan+) 467/8; 467/18; 509/13;
518/10; 518/5; 518/9; (H.-i İmām
Hüseyin+) 467/8; 467/18; 518/11;
518/21; 519/4; 520/3; 520/10;
520/21; 521/7; 521/15; 521/18;
523/13; (H.-i İmām Hüseyin
rażıya'llāhu 'anhu) 520/4; 521/9;
522/6; 522/9; 522/10; 522/14;
523/8; 524/15; 524/19; (H.-i
İmām rażıya'llāhu 'anhu+)
518/16; 522/11; 522/20; (H.-i

‘İsî+) 414/20; 414/21; 415/11;
415/6; 415/8; 416/13; 417/1;
417/4; 417/16; 418/21; 418/3;
418/8; 419/7; 419/13; 419/14;
419/15; 419/19; 420/1; 420/5;
420/18; 434/3; 459/4; (H.-i ‘İsî
‘aleyhi’s-selâm+) 412/18; 413/7;
413/13; 413/14; 414/5; 414/6;
416/6; 416/11; 416/15; 416/19;
417/9; 418/2; 418/12; 418/6;
418/9; 419/3; 419/18; 421/14;
433/16; 433/20; 439/3; 456/10;
457/15; 486/7; (H.-i İskender+)
435/16; 436/09; 436/11; 436/12;
436/15; 436/16; 436/20; 436/21;
437/11; 438/6; 438/12; 438/7;
439/11; 439/19; 439/21; 439/7;
440/5; 440/13; 440/21; 440/6;
440/8; 441/4; (H.-i İskender-i
Zü’l-karneyn+) 434/21; 435/13;
436/01; (H.-i İsmâ‘îl) 471/6; (H.-
i İsrâfîl) 440/10; 440/18; (H.-i
İsrâfîl ‘aleyhi’s-selâm) 440/11;
492/10; (H.-i Kâbüzu’l-ervâh)

512/5; (H.-i Kâbüzu’l-ervâh)
‘aleyhi’s-selâm 510/15; (H.-i
Kuhâfegâ) 426/16; (H.-i
Loqmân+) 403/13; 403/17;
403/20; 403/21; 404/01; 404/02;
404/03; 404/05; 404/07; 404/11;
404/13; 404/17; 404/19; 406/9;
406/20; 407/13; 407/16; 407/8;
407/17; 407/21; (H.-i Loqmân
‘aleyhi’s-selâm+) 403/19;
404/16; 405/18; 406/19; (H.-i
Meryem) 411/2; (H.-i Mîkâ’îl+)
450/11;499/14; (H.-i Muhammed
‘aleyhi’s-selâm+) 428/14;498/5;
(H.-i Muhammed ‘aleyhi’s-selâm
ve ezvâcehû ve eşyâ’ehû
ahfâduhû rızvânu’llâhi ta‘âlâ
‘aleyhim ecma‘în) 472/1; (H.-i
Muhammed Muştafâ) 445/18;
(H.-i Muhammed Muştafâ
şalla’llâhu ‘aleyhi ve sellem+)
456/15; 474/16; 481/7; 484/1;
486/1; (H.-i Muhammed Muştafâ
salla’llâhu ‘aleyhi ve sellem ve

‘alā ālihi ecma‘īn+) 445/12;
(ḥabībān-ı H.-i Muḥammed
Resūlu’llāh+) 496/14; (H.-i
Mūsā) 495/16; (H.-i Mūsā
‘aleyhi’s-selām+) 410/8; 486/6;
496/1 ; (H.-i Mūsī) 508/5; (H.-i
Muṣṭafā ‘aleyhi’s-selām+)
428/10; (H.-i Nūḥ+) 520/15; (H.-
i ‘Oṣmān+) 471/16; 471/17;
473/4; 475/7; 475/13; 505/16;
515/15; 515/20; 516/3; 516/6;
516/10; 516/13; 516/14; (H.-i
‘Oṣmān ibni ‘Affān) 473/3;
515/8; (H.-i ‘Oṣmān ibni ‘Affān
raẓıya’llāhu ‘anhu+) 475/2; (H.-i
‘Oṣmān raẓıya’llāhu ‘anhu+)
501/11; 515/10; 515/7; 516/12;
(H.-i ‘Ömer+) 469/3; 469/11;
469/13; 469/18; 469/21; 470/11;
470/12; 470/4; 470/5; 470/9;
474/11; 474/13; 474/14; 477/3;
502/7; 502/8; 504/10; 505/14;
505/15; 513/17; 514/14; 514/15;
514/20; (H.-i ‘Ömer ibni

Ḥaṭṭāb)474/5; (H.-i ‘Ömer ibni
Ḥaṭṭāb raẓıya’llāhu ‘anhu+)
430/16; 469/4; 474/11; (H.-i
‘Ömer ibni Ḥaṭṭāb raẓıya’llāhu
‘anhumā+) 473/2; (H.-i ‘Ömer
ibnü’l-Ḥaṭṭāb raẓıya’llāhu ‘anhu)
514/10; (H.-i ‘Ömer raẓıya’llāhu
‘anhu) 470/13; 474/15; 500/3;
514/13; 515/8; 516/12; (H.-i
‘Ömer raẓıya’llāhu ‘anhumā+)
514/9; 516/15; (H.-i Rabbü’l-
‘İzzet+) 511/14; (H.-i Resūl)
449/3; 459/3; 459/12; 474/20;
500/12; 501/16; 504/4; 507/14;
510/5; 510/10; 510/12; 511/10;
511/15; 511/16; 523/2; (H.-i
Resūl ‘aleyhi’s-selām) 435/6;
437/17; 449/1; 450/2; 452/3;
453/19; 458/8; 458/13; 459/8;
460/6; 467/11; 467/20; 468/21;
468/4; 469/5; 469/20; 470/1;
470/19; 471/6; 471/7; 473/6;
474/7; 474/8; 475/2; 475/8;
475/13; 475/17; 476/21; 476/9;

477/8; 477/9; 477/17; 478/2;
479/9; 479/15; 479/16; 479/20;
480/3; 480/9; 480/11; 480/15;
481/6; 481/9; 481/11; 497/5;
497/11; 498/17; 500/10; 501/12;
501/5; 501/19; 502/11; 502/17
503/3; 503/18; 503/7; 504/1;
504/13; 505/5; 505/10; 505/13;
506/5; 506/8; 507/5; 507/7;
507/9; 508/15; 509/14; 509/15;
511/12; 513/12; 516/17; 518/17;
519/14; 520/19; 522/6; (H.-i
Resûl ‘aleyhi’s-selâm
ḥasbina’llâh ve ni‘me’l-vekîl);
(H.-i Resûl-i Ekrem+) 427/21;
443/8; 445/10; 455/14; 456/8;
458/7; 468/5; 504/14; 507/17;
510/16; (H.-i Resûl-i Ekrem
ṣalla’llâhu ‘aleyhi ve sellem+)
430/20; 443/9; 444/5; 445/8;
446/5; 447/6; 447/14; 447/20;
450/13; 450/3; 450/7; 451/15;
451/16; 451/9; 452/4; 457/7;
464/16; 465/10; 465/21; 465/5;

467/3; 470/17; 470/20; 471/4;
471/17; 473/16; 477/13; 478/9;
479/9; 480/13; 480/14; 482/5;
499/1; 506/1; 506/2; 522/1; (H.-i
Resûl-i Ḥudâ) 518/20; (H.-i Resûl
ṣalla’llâhu ‘aleyhi ve sellem+)
435/11; 437/15; 439/4; 443/6;
445/9; 446/19; 449/17; 459/16;
461/16; 468/10; 470/11; 476/6;
476/7; 477/1; 478/7; 482/6;
498/7; 503/20; 507/16; 507/20;
508/1; 509/2; 509/17; 516/14;
517/1; 522/3; 525/7; (H.-i
Resûlu’llâh+) 428/21; 453/11;
454/16; 455/6; 456/9; 457/2;
458/18; 460/10; 461/17; 461/19;
462/11; 463/8; 463/21; 464/12;
464/8; 465/9; 466/2; 466/3;
466/6; 468/1; 468/7; 469/1;
473/9; 474/15; 475/5; 478/15;
487/12; 499/10; 500/10; 500/16;
500/18; 501/7; 501/4; 502/17;
503/5; 504/11; 504/8; 513/15;
513/19; 516/20; 518/13; 519/2;

521/3; 523/18; 524/15; 526/13;
527/4; (H.-i Resūlu'llāh
‘aleyhi’s-selām+) 497/19; (H.-i
Resūlu'llāh şalla'llāh+) 448/19;
(H.-i Resūlu'llāh şalla'llāhu
‘aleyhi ve sellem+) 472/3;
508/12; (H.-i Resūlü’s-Şaḳaleyn
ve İmāmü'l-muttaḳīn ve Resūl-i
Rabbü'l-‘ālemīn Mekkī Medīnī
Ḳureyşī)445/11; (H.-i Risālet-
penāh şalla'llāhu ‘aleyhi ve
sellem+) 465/1; (H.-i şaḫābe-i
rıżvānu'llāhi ta‘ālā ‘aleyhim
ecma‘īn+) 472/6; (H.-i Şāliḫ
peygamber+) 495/19; (H.-i
şalla'llāhu ‘aleyhi ve sellem+)
446/14; (H.-i Süleymān
‘aleyhi’s-selām) 520/17; (H.-i
Şem‘ūn+) 421/8; 421/10; 421/20;
421/21; 422/2; (H.-i Yaḫyā+)
411/11; 411/15; 411/19; 411/20;
420/8; (H.-i Yūsuf+) 454/3;
455/8; 481/14; 486/17; 520/16;
(H.-i Yūsuf ‘aleyhi’s-selām+)

473/17; (H.-i Zekeriyā) 410/5;
(H.-i Zekeriyā ‘aleyhi’s-selām+)
411/9; 412/2; 412/10; (H.-i Zū'l-
ḳarneyn) 408/1; (H.-i ‘Ukkāşe)
509/14; (H.-i ‘Üzeyr ‘aleyhi’s-
selām+) 407/21; 408/17; 408/21

H.+ ni (ilgi) 473/21

H.+ ğa 464/15

hefte -2- [Far.] hafta

h. 479/19

h.+ din soḅḅ 462/10

heft-āsmān -1- [Far.] yedi kat gök

h. (melā'ike-i h.) 509/19

hejdeh hezār -3- [Far.] on sekiz bin

(18.000)

h. ‘ālem 400/17; 448/17; 480/17

ḫekim -1- [Ar.] hekim, doktor

ḫ.+ ni (ilgi) 407/1

helāk -17- [Ar.] yok etme

h. 428/14

h. bol- 400/6; 403/10; 403/11;

419/2; 427/8; 427/11; 429/18;

439/4

h. ḳıl- 408/3; 424/14; 470/10;

	471/1; 478/9; 494/12	421/20; 421/7; 421/9; 422/12;
helâket	-1- [Ar.] felaket, musibet	422/9; 423/17; 423/7; 424/4;
	h.+ ke 518/15	427/15; 428/13; 429/12; 429/14;
helâl	-7- [Ar.] helal, dine göre haram	429/15; 429/7; 433/6; 434/10;
	olmayan	435/14; 435/20; 437/15; 437/17;
	h 398/21; 483/9; 483/11	437/18; 437/20; 438/4; 438/7;
	h. bil- 500/7	438/8; 439/16; 439/7; 440/14;
	h. kı1- 466/19	440/20; 441/19; 441/21; 442/1;
	h.+ ni 483/10	442/2; 442/3; 442/5; 443/14;
helâl-zâde	-1- [Ar., Far.] atasının	444/17; 444/19; 444/3; 445/1;
	vasiyetini yerine getiren evlat	446/15; 447/12; 448/21; 449/11;
	h. 521/5	449/12; 449/13; 449/16; 449/20;
helâ-câ	-1- [Ar] boş alan, tuvalet	450/12; 450/14; 450/4; 451/11;
	h.+ ge 527/3	451/4; 451/7; 451/8; 452/11;
hem	-223- [Far.] de, dahi, üstelik	452/7; 454/19; 454/4; 456/1;
	h. 398/14; 398/20; 399/11;	456/14; 456/4; 456/5; 456/6;
	399/18; 399/21; 399/3; 40/15;	457/7; 458/10; 458/6; 458/9;
	400/4; 401/03; 401/20; 402/14;	459/8; 460/3; 462/19; 463/10;
	403/05; 404/09; 404/10; 404/13;	464/10; 464/13; 464/16; 464/4;
	406/7; 407/20; 408/3; 408/7;	464/5; 466/5; 467/20; 469/13;
	409/2; 411/20; 411/6; 411/7;	471/1; 471/3; 472/19; 472/20;
	412/1; 412/2; 414/21; 415/19;	474/12; 474/14; 475/6; 475/9;
	417/15; 418/12; 419/6; 420/1;	476/17; 477/5; 479/19; 479/6;
	420/15; 420/19; 420/3; 421/18;	479/8; 480/18; 480/19; 480/3;

480/7; 482/10; 482/12; 483/1;	412/10; 412/9; 417/16; 419/1;
486/19; 486/7; 489/21; 490/15;	419/2; 420/2; 427/12; 429/17;
490/17; 490/19; 492/16; 492/21;	433/6; 433/15; 436/07; 436/17;
493/10; 493/15; 496/1; 496/2;	436/19; 437/13; 437/7; 439/13;
499/20; 501/1; 502/1; 502/15;	439/17; 441/2; 442/20; 445/6;
502/16; 503/6; 503/7; 504/10;	448/8; 452/19; 455/12; 457/2;
504/11; 504/21; 505/2; 506/15;	458/11; 458/20; 461/13; 461/8;
508/14; 508/20; 510/4; 510/9;	463/21; 464/2; 466/17; 470/10;
511/1; 514/18; 514/19; 514/21;	470/12; 470/2; 470/7; 475/21;
514/8; 515/21; 516/1; 517/19;	476/3; 477/7; 480/15; 484/13;
517/3; 517/4; 518/15; 519/15;	484/15; 484/4; 485/19; 485/20;
519/2; 520/2; 520/4; 520/5;	486/12; 486/3; 487/9; 488/15;
520/9; 521/7; 522/18; 523/13;	489/17; 489/20; 490/11; 490/12;
523/21; 523/5; 524/10; 524/19;	490/13; 490/2; 490/21; 493/11;
524/21; 524/8; 524/9; 525/1;	493/13; 493/4; 495/19; 495/6;
526/14; 526/3; 526/7; 527/5;	496/21; 496/9; 497/13; 498/14;
527/7	498/15; 498/3; 499/16; 502/11;
hemân -4- [Far.] hemen	502/9; 503/17; 505/7; 506/16;
h. 419/7; 459/4; 477/14; 492/12	509/21; 510/3; 511/1; 512/16;
hemânâ -1- [Far.] tam, tamamen	513/2; 514/5; 516/20; 516/21;
h. 464/12	526/1; 526/2; 527/8
heme -170- [Far.] hepsi, tümü	h.+ din 432/12; 452/14; 453/1;
h. 400/11; 400/18; 402/07;	456/4; 480/17; 494/7
402/08; 402/20; 403/02; 411/20;	h.+ ni (ilgi) 474/19

h.+ ni 444/18	h.+ lerini (ilgi) 437/10
h.+ din burun 456/5	h.+ lerini 442/11
h.+ ğa 434/06	h.+ leriñġ 457/9
h.+ ge 499/16	hemîşe -5- [Far.] sürekli, daima
h.+ miz 420/19; 421/1; 433/12; 436/05; 448/10; 469/6; 505/15; 521/12; 522/20	h. 452/7; 472/10; 472/14; 475/12; 476/16
h.+ si 400/6; 401/19; 403/11; 417/17; 418/19; 421/16; 427/11; 433/16; 435/16; 436/01; 436/04; 444/4; 445/4; 445/5; 449/5; 458/1; 460/2; 463/2; 470/14; 477/10; 478/19; 479/3; 486/14; 489/4; 491/4; 492/15; 497/1; 503/7; 503/8; 520/17; 522/11	hemşire -5- [Far.] kız kardeş h. 452/11; 452/7 h.+ sini 433/15 h.+ leri 469/18 h.+ lerini 469/17
h.+ sini 401/05; 417/19; 417/3; 429/12; 435/12; 445/3; 448/17; 457/13; 478/19; 500/3; 502/6; 525/14	hem-nişîn -1- [Far.] birlikte oturup kalkan, beraber vakit geçiren h. 441/10
h.+ siġa 435/15	hem-râh -14- [Far.] yol arkadaşı h. 404/21; 405/03; 439/11; 439/13; 451/18; 492/19; 517/12; 517/13 h. ir- 506/21
h.+ sidin 451/3	h. bol- 514/7; 514/8 h.+ dur 466/14
h.+ leri 417/18; 439/18; 442/6; 451/14; 472/7; 500/2; 502/3; 503/4; 505/6; 511/21; 521/21	h.+ ları 521/11; 521/16 hendek -1- [Ar.] hendek, iki tarafı yüksek, derin çukur

	h. (çuğur h.) 429/8	489/8; 489/9; 490/4; 490/5;
henüz	-2- [Far.] henüz, daha	490/6; 490/7; 491/14; 492/1;
	h. 423/14; 424/17	492/16; 492/18; 493/1; 493/18;
her	-197- [Far.] her	493/2; 493/3; 494/15; 495/18;
	h. 399/18; 400/21; 404/05;	496/1; 496/6; 497/10; 499/17;
	404/20; 405/12; 408/6; 412/12;	502/1; 503/1; 503/14; 507/20;
	413/10; 413/9; 414/9; 415/11;	508/16; 508/8; 514/16; 517/8;
	417/17; 417/2; 417/3; 418/5;	519/2; 522/10; 526/13; (h. bäre)
	419/21; 420/13; 421/11; 423/14;	447/19; 467/6; 467/8; (h. biri+)
	424/20; 427/15; 429/9; 432/16;	400/20; 437/17; 488/1; 492/4; (h.
	436/14; 437/5; 437/12; 438/5;	çend) 404/11; 441/14; 452/12;
	440/14; 440/20; 443/5; 447/11;	483/5; 520/11; (h. kaçan) 460/5;
	449/9; 449/21; 450/17; 453/14;	(h. kaçça) 438/6; (h. kandağ)
	453/21; 454/11; 455/7; 458/16;	453/4; (h. kaysı+) 434/12;
	459/15; 464/15; 465/11; 465/5;	434/16; 434/19; 437/14; 464/6;
	466/18; 472/11; 472/20; 472/9;	(h. kim) 405/10; 432/4; 433/6;
	474/9; 475/11; 476/13; 476/17;	433/7; 439/10; 451/1; 474/10;
	478/1; 479/1; 479/2; 480/10;	467/4; 474/9; 504/6; 527/6; (h.
	481/15; 481/21; 481/6; 481/8;	kişi+) 410/19; 433/17; 455/8;
	483/18; 483/20; 485/18; 486/10;	457/3; 514/7; 526/20; (h. kün+)
	486/13; 486/8; 486/9; 487/19;	411/1; 418/17; 425/11; 425/18;
	487/2; 487/21; 488/10; 488/11;	429/21; 430/3; 430/8; 433/3;
	488/12; 488/2; 488/3; 488/4;	443/21; 450/2; 456/16; 458/14;
	488/8; 488/9; 489/12; 489/5;	461/5; 478/10; 489/4; (h. nime)

425/3		getirilmiş sekiz grubundan yalnız
hergiz -29- [Far.] asla		biridir.
h. 398/10; 398/11; 399/5; 405/01;		h. 416/13
406/1; 406/2; 410/19; 420/12;		h. di- 416/13
427/9; 430/10; 439/10; 450/4;	heybet -3- [Tr]	
450/5; 454/1; 455/9; 463/2;	h. 427/12; 457/21	
475/9; 479/12; 487/16; 487/19;	h.+ idin 493/11	
491/9; 492/14; 495/20; 496/17;	heybetliĝ(/ik) -3- [Far., Tr.] heybetli	
497/2; 521/2; 527/5	h. 487/14; 494/14	
hevā -13- [Ar.] hava	h. bol- 448/6	
h. 476/3; 526/4; (h.-yı ‘ālem+)	hezār -1- [Far.] bin (1000)	
471/12	h. 486/19	
h. tutul- “havanın kararması,	hıdmet -2- [Ar.] hizmet	
karanlık olması” 526/8	h. 414/11	
h.+ nı (ilgi) 483/19	h.+ ler 502/2	
h.+ ĝa 429/17; 492/21	hıdmet-kār -2- [Ar., Far.] hizmetçi	
h.+ ge 499/7	h.+ larıge 453/10; 453/12	
h.+ da 426/21; 482/14	hıffe -1- [Tr]	
h.+ dın 415/1; 445/2; 450/7	h. bolmaĝnı 468/7	
heves -1- [Ar.] heves, istek	hıffe -1- [Ar.] hafiflik	
h.+ din 476/3	h. bolup 519/20	
hevvez -2- [Ar.] ebced hesabına göre sayı	hırş -1- [Ar.] hırs, öfke, azgınlık	
deĝeri olan harflerin, aralarına	h. 510/18	
vokal konularak bir araya	hışm -2- [Far.] öfke, kızgınlık	

	h.+ ı 427/12	480/17; 480/18; 481/11; 484/7;
	h.+ ım 416/9	487/3; 488/16; 490/1; 493/8;
hışt	-3- [Far.] kısa el mızrağı	494/16; 497/3; 497/5; 497/6;
	h.+ ğa 438/9	500/12; 500/14; 503/18; 508/3;
	h.+ ı 489/3	509/3; 509/4; 516/12; 516/3;
hıyānet	-2- [Ar.] vefasız, hâin, kem	525/1; (h. kim+) 409/1; 409/3;
	h. 527/11	409/7; 413/20; 414/3; 417/18;
	h. kı1- 495/20	422/10; 424/4; 426/15; 431/20;
hızāne	-1- [Ar.] sütünelik	435/16; 447/10; 449/9; 452/1;
	h.-i ğaybıdın 500/4	480/16; (h. kimerse+) 431/17;
hızr	-1- [Tr]	435/6; 460/21; (h. kişi+) 419/8;
	h.+ dur-min 405/21	421/16; 435/18; 448/21 ; (h.
hicāb	-2- [Ar.] utanma, mahcubiyet	nemerse+) 405/21; 438/4; (h.
	h. 492/7	nime+) 415/18; 416/17; 416/21;
	h.+ lardın 492/7	418/2; 433/14; 437/18; 438/4;
hicret	-3- [Ar.] hicret, göç	439/3; (h. nimerse) 436/12
	h. kı1- 428/20; 498/8	
	h.+ ni (ilgi) 504/4	
hiç	-77- [Far.]	
	h. 402/02; 406/12; 411/18; 413/5;	
	414/19; 418/12; 418/17; 421/16;	
	421/18; 424/15; 424/21; 434/06;	
	449/10; 466/13; 466/5; 467/2;	
	470/17; 472/19; 474/4; 476/21;	
		hikāye -4- [Ar.] olay
		h. 496/9
		h. kı1- 460/20; 496/10
		h. kı1mağıl
		h.+ ni 461/14
		hikāyet -22- [Ar.] olay
		h. 411/4; 418/13; 418/20; 418/7;
		446/12; 466/11; 481/13

h.+ de 398/12; 416/11; 416/6	h�le -1- [Ar.] düzen, oyun
h. kıl- 403/21; 405/21; 406/18;	h.+ ler 435/19
417/20; 424/19; 445/19; 447/20;	h�leci -1- [Ar., Tr.] hile yapan, hileci
458/13; 477/6; 478/21	h. ir- 432/12
h. kiltür- 410/7	h�lm -1- [Ar.] yumuşak tabiatlılık
h.+ in 439/5	h. (dery�-yı h.) 492/4
hükmet -10- [Ar.] sebep, neden	h�mmet -1- [Ar.] gayret, emek
h. 407/7; 472/12; 481/8; (dery�-	dery�-yı h. 492/4
yı h.) 492/4; (� ilm-i h.+) 403/17;	h�mmetl�g(ig) -1- [Ar., Tr.] gayretli,
403/18; 407/5; 425/16; 436/05	gayret gösteren
h�kmetl�g -1- [Ar., Tr.] bilgelik	h. 471/21; 476/16
h. (� ilm-i h.) 436/01	h�re -1- [Tr]
h�l�f -2- [Ar.] zıt, karşıt	h. 485/20
h. tur- 466/8	h�s�b -13- [Tr]
h. mu 466/7	h. 438/16; 496/7; 502/12
h�l�fet -8- [Ar.] halifelik, peygamber	bilmey durġan h.+ ı 489/11
vekili olarak İslam'ı koruma	h.+ ını 487/3; 489/10; 489/11;
h. 473/18	493/3; 524/7
h.+ ġa 513/13	h. kıla'ımadım 491/14
h.+ ke 513/12; 514/10; 514/11;	h. kıla'ımas 489/14
515/8; 515/9; 516/21	h. kılur 489/13
h�l'at -2- [Ar.] kaftan	h.+ larını 484/7
h.+ in 410/6	h�s�bsız -1- [Tr]
h.+ ler 484/10	h. 525/6

hışār	-3- [Tr]	467/7
	h. 420/1	h. kıl- 410/13; 410/14
	h.+ ğa 419/20	h.+ ge 410/12
	h.+ nı 419/21	h.+ ke 410/18; 455/18
hişse	-16- [Ar.] pay, nasip	h.+ de 475/21; 486/2
	h. 438/3; 490/19; 491/3	h.+ imde 410/1; 436/21
	bir h. 440/7; 512/9	h.+ ini 410/2; 464/6
	ikki h. 449/7; 506/15	h.+ iġa 410/16; 410/17
	on h. 458/12; 463/6; 490/15	h.+ ide 463/16; 486/13
	yüz h. 410/16; 410/21; 449/20;	h.+ inġizni 462/18
	482/11; 512/9	h.+ lerigā 404/16
	h.+ sige 440/4	h.+ leriġe 468/1
hiṭāb	-21- [Ar.] söyleme, konuşma	h.+ leride 447/18
	h. (h.-ı Hāzret-i İlāhī 455/2;	hiżmet-kār -5- [Ar., Far.] hizmetçi
	493/8; (h.-ı Rabbü'l-izzet)	h. 402/11; 410/18
	461/12; 461/4	h.+ ıdur-miz 447/16
	h. bol- 455/10; 488/20; 512/18	h.+ inġız.tur-ur-min 491/1
	h. kıl- 461/14	h.+ ları irdi 513/8
	h. kil- 408/13; 408/15; 409/12;	hiżmet-kārlik -1- [Ar., Far., Tr.]
	411/6; 412/11; 417/12; 420/9;	hizmetçilik
	431/21; 491/3; 493/5; 498/17	h.+ ğa 410/12
	bu h.+ nı 412/10; 420/9	hoş -6- [Far.] hoş, güzel
hiżmet	-22- [Ar.] hizmet	h. 415/7; 430/3; 454/12; 454/13
	h. 447/15; (h.-i şerīf+) 457/19;	h. bol- 425/21

h. ur- 449/13	h. 481/16; 484/11
hoşluk -1- [Far., Tr.] güzellik	hoş-hūy -1- [Far.] güzel huylu
h. 420/6	h. 472/16
hoşnūd -12- [Far.] hoşnut, razı, memnun	hoş-rūy -4- [Far.] güzel yüzlü
h. 402/20	h. 405/07; 443/19; 507/3; 519/20
h. bol- 402/15; 404/19; 448/3; 460/9; 464/14; 510/9; 519/17; 521/7; 525/10	hoş-şuret -1- [Far., Ar.] güzel yüzlü
h. tur- 402/14; 427/2	h. 449/13
hoşnūdlıĝ -1- [Far., Tr] hoşnutluk, memnuniyet	hoş-vaĝt -4- [Far.] mutlu
h.+ ı ir- 472/8	h. 470/11; 474/14; 493/17
hoş-āmed -1- [Far.] hoş gelme, yaranma	h. bol- 468/6
h. 411/15	hoş-vaĝtlik -2- [Far., Tr.] mutluluk
hoş-būy -2- [Far.] güzel koku	h.+ din 503/4
h. 470/16	h. kıldıngız 468/6
h. şimāl 493/12	höküz -5- öküz
hoş-hāl -13- [Far., Ar.] mutlu, sevinçli	h. 401/4; 482/16; 482/17
h. 453/8; 459/12; 462/6; 474/12; 487/9; 496/14; 498/6; 501/17; 510/7; 518/9; 526/9	h.+ üm 401/2
h. boldılar 449/20; 452/21	h.+ inĝni (ilgi) 401/3
hoş-hālīk(/ik) -2- [Far., Ar., Tr.] mutluluk	höl -2- ıslak
	h. kı1- 481/3; 516/14
	hūb -19- [Far.] güzel, iyi, hoş
	h. 422/17; 432/5; 433/11; 443/14; 463/20; 464/18; 483/4; 505/8
	h.+ dur 407/6
	h. bol- 459/10

h. ir- 468/2	h.+ ni (ilgi) 490/6; 490/7
h.+ raḳ 455/3; 464/17; 490/19; 520/6	h.+ hā-yı behişt 415/5
h.+ raḳdur 464/18	h. kiltürüp 467/21
h.+ raḳı 475/19; 526/2	behişt h.+ leriğa 448/5
h.+ raḳını (ilgi) 526/2	hum -7- [Far.] küp, testi
Ḥubeyd ibni ‘Abdu’llāh -1- [Tr]	h. 416/11
Ḥ. 517/20	h.+ dın 416/8; 417/5
ḥuceste -2- [Tr]	h.+ ğa 417/2; 417/3
ferzend-i h. 524/19	h.+ ge 416/9
h.-i ercümend 522/4	ḥunāṣā -1- [Tr]?
Ḥudāliĝ(/ik) -1- [Far., Tr.] Allahlık	h. ferzend 411/5
Ḥ. 461/7	ḥunṣā -1- [Tr]?
da‘ vā-yı Ḥudālik. 441/11	h. oĝul 411/5
ḥuften -1- [Far.] yatsı namazı	ḥün-ḥ̣ār -1- [Far.] kan dōken, zalim
namāz-ı h. 414/21	kāfir-i h. 506/6
ḥulāṣa -1- [Ar.] bir şeyin özü	ḥün-rīzlik -1- [Far., Tr.] kan dōkme
h.+ sı 495/6	h. 519/11
ḥulḳ -1- [Ar.] huy	ḥūr -19- [Ar.] huri
h.-ı kerīm 458/1	h. 454/8; 455/5; 475/14; 475/21; 481/2; 489/19; 490/13; 490/15; 490/17; 490/19; 490/21; 490/6; 491/1; 491/3; 512/16; 523/18
ḥulḳūm -1- [Ar.] boĝaz	h.+ nı (ilgi) 490/7
h.+ larige 512/13	h. kızları 525/7
ḥulle -5- [Ar.] cennet elbisesi	
h. 490/6; 490/7	

	bu h.+ nıng 490/21		h.+ lerige 507/17
hurrem	-6- [Far.] sevinçli, mutlu		h.+ lerini 480/7
	h. 496/14; 510/7	hümâyün	-1- [Far.] mübarek, kutlu,
	h. boldı 452/16; 453/8		padişaha ait
	h. boldılar 459/12		pîşâne-i h.+ larıdın 446/10
	h. bolup 491/2	hüner	-4- [Far.] marifet, beceri
hursend	-1- [Far.] mutlu, memnun		h.+ ğa 514/19
	h. bol- 451/11		h.+ i 423/2
huşümet	-1- [Ar.] düşmanlık		h.+ ing 514/18
	da' vâ-yı h.+ i 509/4		h.+ ingni 399/21
hüş	-5- [Far.] akıl, şuur	hürk -	-1- ürkmek, korkmak
	h.+ ige 403/02		h.- üp 496/6
	h.+ ige 498/3	hürmet	-21- [Ar.] saygı
	h.+ um 493/11		h. 454/10; 480/8; 502/8; 511/7;
	h.+ umğa 488/19		520/7
	h.+ umge 493/13		h.+ i 402/04; 421/7; 444/3
hüccet	-3- [Ar.] senet, delil		haqq-ı h.+ i 476/4
	h. 458/3; 497/6; 505/18		h.+ idin 443/17; 443/21; 471/2
hücre	-1- [Ar.] oda		haqq-ı h.+ ileri 476/4
	h.+ ge 510/13		h.+ ini 454/7; 456/1
hüküm	-5- [Ar.] hüküm		h.+ i-min 421/6
	h.+ i 425/19		h.+ ler kılip 402/11
	h.+ iğa 452/21		h.+ leridin 428/1; 514/8; 519/1;
	h.+ iyle 414/14		519/2

hürmetlig	-1- [Ar., Tr.] saygılı	i.- di 449/1
	h. 424/19	i.- diler 447/14; 447/15; 460/16;
hüsn	-1- [Ar.] güzellik	465/2; 474/1; 482/8; 482/13
	h. 481/14	i.- ken-sin 398/21; 401/1; 403/07;
		425/5; 436/13; 436/21
	I	i.- ken 407/2; 408/11; 410/17;
		416/21; 417/8; 418/3; 418/21;
ırğat -	-1- sarsmal, sallamak	421/5; 425/14; 434/10; 435/15;
	ı.- tılar 470/2	435/18; 437/16; 440/17; 449/3;
ıssıĝ	-3- ısı, sıcaklık	452/8; 456/21; 457/11; 457/14;
	ı. 437/21	465/15; 483/3; 483/18; 483/19;
	ı. ir- 518/9	487/11; 489/7; 490/12; 490/2;
	ı.+ ıdın 436/03	490/11; 490/21; 491/3; 492/5;
ıssıĝlig	-1- sıcaklık	495/18; 495/19; 495/21; 497/13;
	ı.+ idin 488/14	497/14; 501/13; 501/18; 504/19;
‘ıyāl	-2- [Ar.] bakmakla yükümlü	510/16; 511/17; 512/4; 516/8;
	olunan çocuk ve eş	516/19; 518/12
	‘ı. (ehl-i ‘ı.+)	i.- ken-miz 434/10
	515/3; (helāl-i ehl-i	i.- ken-siz 460/17
	‘ı.+)	i.- kenler 444/1; 456/17; 457/4;
	483/11	508/6; 516/15
	I	i.- mes-min 399/21; 421/6; 421/7;
i -	-112- imek tasvirî eylemi krş. ır-	476/21
	i.- mişler 473/12	i. -imes 405/21; 407/7; 421/15;

426/13; 429/15; 435/3; 435/18;	‘i.+ din 410/16; 410/21
437/5; 438/13; 452/12; 462/18;	‘i.+ ini (ilgi) 486/5
466/13; 474/4; 487/19; 494/6;	‘i.+ lerini (ilgi) 486/16
496/19; 501/16; 511/11; 514/19;	‘i.+ lerim 463/3
516/1; 520/9	
i.- mesdür 435/11; 463/2; 488/16;	iber - -1- göndermek krş. yiber-
497/5; 511/13; 524/4	i.- menġler 521/14
i.- mes mü 455/1; 497/1	İblīs -14- [Ar.] iblis, şeytan
i.- mes müdi 454/20; 454/21	İ. 402/21; 425/16; 425/20;
i.- mes irdi 408/13; 434/15	426/18; 426/21; 426/5; 426/7;
i.- mes irdük 462/1	426/8; (İ. ‘aleyhi’l-la‘ne+)
i.- mes irdiler 410/16; 410/21	425/12; 425/17; 426/14; 478/17;
i‘ānet -1- [Ar.] yardım	(İ.-i bed-baġt) 425/19
i.+ i 499/13	İ.+ niġ 426/4
‘ibādet -31- [Ar.] ibadet	‘ibret -3- [Ar.] ibret, kötü bir hadiseden
‘i. 414/12; 451/21; 458/1; 463/2;	alınan ders
465/11; (‘i.-i Hāzret-i İlāhī ir-)	‘i. 440/21; 472/12
472/7	‘i. bol- 417/13
‘i.+ kı1- 398/13; 414/11; 414/13;	ibtidā -2- [Ar.] başlama, başlangıç; ilk
422/18; 431/19; 431/20; 484/6;	i.-y1 ‘ālemdin 486/15
484/14; 514/11	i. kı1- 475/11
‘i.+ ġa 408/10; 410/16; 410/21;	icābet -1- [Ar.] kabul etme, kabul
420/2; 422/13; 425/15; 434/05;	edilme
441/1; 441/3; 444/4	i. kı1iġlar 480/7
	icāzet -2- [Ar.] izin

	i. bir- 520/9		i.- meğil 525/8
	i. tile- 420/18		i.- menğler 476/14
iç -	-36- içmek	iç	-28- iç, içeri
	i.- edürler 440/3		i.+ i 441/6
	i.- edürler mü 440/3		i.+ iğa 411/19; 427/7; 435/18;
	i.- er 483/1		439/19
	i.- ti 526/9; (ant i.- ‘yemin etmek’) 520/18		i.+ ige 430/15; 435/20; 440/5
	i.- tiler 416/8; 439/18; 482/21;		i.+ ide 418/2; 434/01; 449/5;
	518/10; 516/1; 400/5; (ant i.- ‘yemin etmek’)		453/13; 489/3; 496/5
	i.- keyler 485/20		i.+ inde 408/2; 412/20; 417/15;
	i.- ey 498/15; 502/17		431/3; 432/8
	i.- kil 413/18		i.+ idin 405/10; 479/17; 490/11;
	i.- geli 498/17		490/13; 490/15; 490/17; 490/19;
	i.- se 400/6; 439/10; 521/10	içkü	490/21
	i.- señgiz 400/4		i.+ lerini 460/15
	i.- ip (zarf-fiil) 399/7; 400/3;	içür -	-1- keçi
	437/20; 439/3; 497/13; 502/21;		i.+ ğa 426/8
	524/16		-1- içirmek
	i.- ken (sıfat-fiil) 434/08		i.- mey 450/21
	i.- er irdi 400/8; 527/2	‘id	-4- [Ar.] bayram
	i.- maḳke 402/13		‘İ. 451/11
	i.- mediler 475/9; 516/16; 516/19		‘İ. ir- 467/19
			‘İ.+ i ir- 459/12
			‘İ.+ leri ir- 417/12

idrāk	-1- [Ar.] akıl erdirmeye, anlayış	501/9
	i.+ inġiz 463/9	i.+ leri 501/6
‘īd-gāh	-1- [Ar., Far.] Bayram yeri	ihānet -2- [Ar.] haksızlık
	‘ī.+ ġa 459/13	i. 406/8
iftār	-4- [Ar.] oruç açma, iftar	i.+ ler 406/11
	i. 518/9	iġlāş -2- [Ar.] baġlılık
	i. kı1- 516/15; 516/16	i. 456/3; 472/13
	i.+ nı 525/9	iġrām -1- [Ar.] ihram
ige	-8- sahip, iye	i. 458/2
	i.+ mdin 399/6	iġsān -7- [Ar.] baġış
	i.+ si 421/20; 444/19	i. 399/19; 449/21; 456/4; 457/21
	i.+ sini (ilgi) 490/8	i. kı1- 440/8
	i.+ sini 490/7	i.+ ımını (ilgi) 454/8
	i.+ siġa 441/19	i.+ larım 455/4
	i.+ sige 500/9	iġtilāf -2- [Ar.] anlaşmazlık
	i.+ leri 500/9	i. 408/1
iger	-1- eyer	i. kı1- 409/14
	i.+ ini 422/7	iġtilām -2- [Ar.] edüş azması
ig(i)n	-2- omuz, sırt	i. bol- 438/1; 498/21
	i.+ leride 415/5	iġtimāl -1- [Ar.] ihtimal, mümkün olma
	i.+ ileride (ignileride) 454/16	i.+ i 443/1
igne	-7- iġne	iġtiyār -9- [Ar.] seçme, kendi arzusuyla
	i. 436/15; 436/17	hareket etme
	i.+ ni 436/15; 436/18; 501/8;	i. 451/9

	i. it- 410/19	441/13; 442/7; 446/10; 446/15;
	i. kıl- 410/20; 463/19; 464/9; 468/8; 468/9; 505/2	449/7; 450/1; 450/7; 452/19; 455/3; 455/9; 456/7; 460/21;
ih̄tiyāt	-1- [Ar.] tedbirli davranmak	461/12; 463/15; 465/3; 465/14;
	i. 426/17	467/21; 468/18; 471/14; 473/18;
iḥyā	-1- [Ar.] yeniden canlandırma, diriltme	473/17; 474/16; 475/3; 475/8; 475/12; 476/13; 478/13; 481/17;
	i. kıl- 419/20	481/19; 482/1; 482/3; 482/19;
ik -	-6- ekmek	483/9; 483/14; 483/21; 486/6;
	i.- ip-sin 404/02	489/11; 489/14; 491/21; 493/14;
	i.- tiler 404/01	493/21; 497/14; 497/15; 498/8;
	i.- ğıl 404/01; 404/02	500/18; 506/15; 508/21; 514/17;
	i.- sem 404/02	514/18; 514/19; 515/9; 519/10;
	i.- ip (zarf-fiil) 484/13	519/5
ikevlen	-3- ikisi birlikte	i.+ si 482/2
	i. 414/12; 456/2; 479/9	ik̄ki miṅg -2- iki bin (2000)
ikin	-1- tohum, tarla	i. 523/6; 523/11
	i.+ lerimizni 437/13	ik̄ki yarım -1- iki buçuk
ik̄ki	-76- iki (2)	i. yıl 513/16
	i. 401/16; 403/16; 406/14; 406/19; 407/11; 407/12; 407/16; 407/18; 415/20; 422/21; 423/10; 425/11; 426/10; 431/3; 431/9; 432/4; 435/1; 437/10; 437/19;	ik̄ki yüz -1- iki yüz (200) i. 444/13 ik̄ki yüz miṅg -1- iki yüz bin (200.000) i. 486/2 ik̄kinçi -7- ikinci

	i. 410/20; 418/5; 466/14; 475/8; 478/19; 485/20; 489/12	‘i. tap- “çare bulmak” 398/11 ‘i.+ ı 439/9; 452/12 ‘i.+ ını 407/6; 435/18
ikkizək	-1- ikiz i. 519/6	İlāh -2- [Ar.] Tanrı İ. (ḥabīb-i İ) 486/1; 513/5
ikrām	-18- [Ar.] saygı gösterme i. 486/3; 487/10; 489/6 i.+ lar 422/18; 428/2; 433/5; 453/1; 453/12; 453/2; 454/1; 455/18; 456/6; 458/6; 461/19; 462/13; 474/12; 520/21; 522/10	İlāhī -38- [Ar.] Tanrım İ. 402/14; 403/09; 409/10; 411/5; 418/15; 418/21; 429/16; 443/11; 443/13; 443/18; 454/20; 455/1; 455/13471/1; 476/2; 476/4; 502/5; 507/20; 525/13; 525/5; (be-taḳdīr-i İ.) 501/5; (fermān-ı İ.) 487/20; 487/21; (Ḥazret-i İ.) 497/9; (ḥiṭāb-ı Ḥazret-i İ.) 455/2; 493/8; (‘ibādet-i Ḥazret-i İ.) 472/7; (nūr-ı Ḥazret-i İ.) 430/19; (taḳdīr-i İ.) 525/11 İ.+ din (dergāh-ı Ḥazret-i İ.+) 512/5; (Ḥazret-i İ.+) 486/20; (luṭf-ı Ḥazret-i İ.+) 486/19; (raḥmet-i İ.+) 526/20 İ.+ ğa (ġaḏab-ı Ḥazret-i İ.+) 430/5; (ġaḏab-ı İ.+) 491/19; (şefḳat-i İ.+) 518/2
ikrār	-2- [Ar.] kabul etme i. bol- 469/11 i. kıl- 414/8	
iḳtidā	-1- [Ar.] uyma, tabi olma i. kıl- 483/15	
il	-14- il, memleket i. 443/18; 458/10; 458/11 i.+ ni (ilgi) 415/8; 432/7 i.+ ni 454/9; 478/12 i.+ de 408/2; 431/3 i.+ ige 450/16; 506/3; 507/21 i.+ idin 422/16	
‘ilāc	-7- [Ar.] çare ‘i. 500/14; 519/7	

	İ.+ ge (Hâzret-i İ.+) 515/3		i.+ kilerdin 490/19
ilçi	-18- elçi	ilig	-1- el
	i. 436/09; 436/11; 436/14;		i. 527/13
	436/20; 437/1; 437/4; 437/5;		i+ lık “elli” 445/16
	504/17; 505/5; 505/6	‘illet	-4- [Ar.] hastalık
	i. iken-sin 436/13		‘i. (‘i.-i günâh) 513/6; (taḫīb-i ‘i.-
	i.+ ni 508/15		i günâh) 472/1; 486/1
	i.+ ğa 436/14		‘i.+ ininġ 445/18
	i.+ ge 436/10	‘illetlig	-1- [Ar., Tr.] hasta
	i.+ din 436/12		‘i. âdem 417/17
	i.+ si 434/16	illig	-5- [Tr] elli (50)
	i.+ ler 436/08		i. 422/4; 438/14; 453/19; 495/3;
ilçilik	-1- elçilik		495/8
	i.+ ke 504/20	illig altınçı	-1- elli altıncı (56.)
ilet -	-1- iletmek		i. kışşa 475/15
	i.- ğil 511/20	illig birinçi	-1- elli birinci (51.)
ilgeri	-15- ileri		i. kışşa 471/4
	i. 413/1; 439/16; 449/18; 456/4;	illig bişinçi	-1- elli beşinci (51.)
	475/11; 481/8; 487/7; 490/1;		i. 475/1
	497/15	illig ikkinçi	-1- elli ikinci (52.)
	i. tut- “öncelemek, önde tutmak”		i. kışşa 472/6
	510/20	illig minġ	-1- elli bin (50.000)
	i.+ ki 481/10; 481/18		i. 446/8
	i.+ kiler 490/21	illig sekkizinçi	-1- elli sekizinci (58.)

i. kıışsa 481/17	iltifāt -5- [Ar.] ilgi gösterme
illig tokkuzunçı -1- elli dokuzuncu (59.)	i. kııl- 482/19; 487/16
i. 482/5	i. 494/16
illig törtünçı -1- elli dördüncü (54.)	i.+ lar 406/18; 486/19
i. 474/4	iltimās -3- [Ar.] ayrıcalık, kayırma
illig yittinçı -1- elli yedinci (57.)	i.(i. -ı ʿafv) 510/1
i. kıışsa 476/6	i. kııl- 478/4
illiginçı -1- ellinginci (50.)	i.+ ım 465/4
i. kıışsa 469/4	im - -4- emmek
ʿilm -19- [Ar.] ilim, bilgi	i.- geli 448/18; 448/20
ʿi. 416/12; 416/17; 426/3; 430/8;	i.- mey (zarf-fiil) 448/21; 449/1
430/9; 440/13; 520/7; (deryā-yı	imām -37- [Ar.] imam
ʿi.) 492/4; (ʿi.-i hikmet+) 403/17;	i. 506/3; 522/13; 523/10; 523/12;
403/18; 407/5; 425/16; 436/05;	523/14; 523/17; 525/18; 526/4;
(ʿi.-i hikmetliĝ) 436/01	(Hāzret-i İ.) 518/14; 521/12;
ʿi.+ ni 436/17	521/15; 523/3; 524/10; 524/13;
ʿi.+ din 430/10	525/10; (Hāzret-i İ. rażıya'llāhu
ʿi.+ im 409/11	ʿanhu+) 518/16; 522/11; 522/16;
ʿi.+ ler 416/21	522/20
ilt - -2- iletmek, yollamak	i. kııl- 480/21; 510/13
i.- ip (zarf-fiil) 420/21	i.+ nı (ilgi) 522/12; 522/18;
i.- mekke 414/16	525/21; 526/6; 526/8; 526/9;
ilticā -1- [Ar.] sığınma	(Hāzret-i İ.+)524/11; 525/1;
i. kııl- 426/16	525/20; 526/17 İ.+ nı 521/6;

525/12; 526/10; (Ḥazret-i İ.+)	İ. it- 399/3; 399/10; 400/7;
526/11	400/14; 410/4; 415/20; 428/11;
İ.+ ge (Ḥazret-i İ.+)	521/19
İ.+ dın burun (Ḥazret-i İ.+)	469/11; 469/17; 478/14; 478/19;
522/19	508/12; 508/3
imāmet -1- [Ar.] imamlık	İ. kiltür- 400/2; 400/19; 401/1;
i. kıble-i 457/21	401/9; 415/19; 417/13; 422/3;
imāmetlik -1- [Ar., Tr.] imamlık	424/7; 427/8; 428/10; 428/15;
i. 510/12	432/6; 435/16; 452/19; 458/4;
imām-zāde -12- [Ar., Far.] Hz. Hasan	458/5; 467/4; 469/1; 473/14;
ve Hz. Hüseyin	474/6; 474/7; 475/8; 480/6;
i. 516/4	493/19; 495/20; 496/2; 507/7;
i.+ ni (ilgi) 525/17	508/11;
i.+ ler 467/10; 468/3; 474/11;	İ.+ ğa 400/17; 401/08; 424/10;
474/13; 511/21; 516/7	424/21; 428/5; 467/4; 478/7;
İ.+ lerni (ilgi) 516/7	479/1; 496/3
i.+ ler ir- 519/8	İ.+ ge 415/8; 421/13; 421/19;
i.+ lerga 467/15; 467/7	423/16; 430/15; 435/2; 435/7;
īmān -81- [Ar.] inanma, inanç	476/7; 476/8; 478/7; 495/20;
İ. 400/4; 403/06; 440/6; 442/8;	511/1
466/8; 469/19; 469/20; 470/1;	İ.+ iŋgızlarnı 510/18
485/13; 514/8; 518/1; (İ.-i	‘īmān -1- [Tr]
İslām+) 430/5; 478/16; 480/4;	‘İ.+ ge 476/18
496/2; (sa‘ādet-i İ.) 471/3;	‘imāret -11- [Ar.] bayındırlık
	‘i. 399/14; 431/19; 461/9

‘i. kı1- 428/20	imgek -1- zahmet, eziyet
‘i.+ ğa 461/8	i.+ ler tart- “zahmet çekmek”
‘i.+ imni 461/11	476/17
‘i.+ ini 400/9	imgen - -1- zahmet çekmek
‘i.+ ler 425/8; 440/1; 455/5	i.- gen (sıfat-fiil) 415/1
imçek -5- meme, göğüs	imget - -3- zahmet çektirmek, eziyet
i. 415/17	etmek
i. sal- 461/2 “emzirmek”	i.- megil 454/2
i.+ i 449/14	i.- megil 455/19
i.+ ini 449/14; 449/15	i.- meñgizler 450/5
imdi -42- şimdi	imiz - -1- emzirmek krş. imüz-
i. 399/7; 399/9; 400/16; 401/01;	i.- ip 461/6
401/20; 402/13; 403/08; 406/11;	imkân -1- [Ar.] imkan
409/11; 409/16; 412/1; 420/18;	i.+ ı 438/19
422/18; 426/12; 428/11; 429/20;	imtiḥân -5- [Ar.] imtihan, deneme, sınama
431/19; 434/04; 434/11; 437/3;	i. 407/14; 417/7
437/5; 441/2; 442/6; 443/20;	i. kı1- 406/2; 406/17; 430/9
447/4; 451/1; 452/12; 461/11;	imüz - -2- emzir- krş. imiz-
462/9; 463/14; 463/16; 464/3;	i.- üp 415/17; 449/5
469/21; 478/15; 489/16; 502/10;	in -2- en, genişlik
506/21; 516/11; 516/16; 518/7;	i. 418/8
523/19; 526/12	i.+ i ottuz qarı ir-di 422/4
imekle - -1- emeklemek	in‘âm -5- [Ar.] iyilik etme
i.- p 418/1	i. 399/19; 454/8; 455/4; 456/4

i.+ lar 449/21	inşāf -1- [Ar.] merhamete bağlı adalet,
inan - -2- inanmak	insaf
i.- ıp (zarf-fiil) 421/12	i. 472/18
i.- madı 450/15	inşāflıđ -1- [Ar., Tr.] insaflı
‘ināyet -7- [Ar.] iyilik	i. irdiler 472/10
‘i. 493/17	inşā‘allāhu ta‘ālā -1- [Tr]
‘i.+ i 487/10; 487/13	i. 481/13
‘i.+ idin 486/3; 486/8	inşā‘allāh -4- [Ar.] Allah dilerse
‘i.+ lerni 494/16; 495/11	i. 438/8; 439/1; 523/5;
İncil-h‘ān -4- [Ar.] İncil okuyan	(inşā‘allāhu ta‘ālā) 519/3
İ.+ irdi 458/20; 465/18	intihā -1- [Ar.] son, son bulma
İ.+ lar 442/21; 459/5	i.-yı ‘ālemğaçā 486/15
inde - -1- davet etmek, çağırmaq	ir - 1. -243- irmek, imek, olmak krş.
i.- yür 424/11	i-
inek -1- sūtanne krş. inekelik	i.- miş 425/15; 467/19
i.+ ke bergenlerini 449/4	i.- dim 416/9; 493/7; 509/17;
inekelik -1- sūtannelik	510/21
i. kılıp irdiler 447/21	i.- diŋ 434/2; 494/18; 494/20;
ini -3- küçük kardeş	519/14
i.+ m 453/5	i.- di 398/13; 399/13; 400/19;
i.+ leri 476/10	401/02; 403/4; 403/14; 403/16;
i.+ lerini (ağa i+) 454/16	407/5; 408/2; 409/7; 409/9;
ins -3- [Ar.] insanlar	407/16; 407/19; 408/8; 408/9;
i. 480/12; 494/14; 494/19	408/20; 409/7; 409/3; 409/9;

409/9; 410/8; 410/9; 410/11;
410/21; 412/16; 413/9; 415/15;
416/7; 416/9; 417/21; 418/17;
419/1; 419/5; 422/5; 422/17;
423/11; 423/14; 424/6; 424/8;
424/19; 424/20; 425/9; 427/13;
427/19; 429/6; 429/19; 430/2;
431/1; 431/9; 432/5; 432/12;
432/18; 432/19; 433/9; 433/20;
433/21; 434/13; 434/15; 434/19;
435/1; 435/2; 435/21; 436/1;
437/5; 439/7; 444/9; 440/10;
441/10; 441/21; 441/8; 445/10;
445/11; 446/13; 447/5; 447/14;
447/20; 448/2; 448/20; 449/5;
449/6; 449/14; 449/16; 449/17;
450/1; 452/14; 452/17; 453/20;
454/2; 454/4; 454/14; 454/15;
454/16; 455/16; 456/7; 456/14;
456/21; 457/13; 458/8; 458/13;
458/16; 458/20; 459/2; 460/13;
461/2; 461/7; 461/9; 461/13;
462/21; 463/3; 464/4; 464/7;
465/11; 465/18; 465/19; 468/18;

468/19; 469/8; 469/21; 470/13;
471/7; 471/13; 472/4; 472/7;
472/8; 472/10; 472/12; 474/3;
475/3; 475/7; 476/11; 477/21;
478/8; 479/8; 480/15; 481/15;
482/20; 482/21; 483/1; 483/4;
484/10; 487/6; 489/21; 491/19;
494/9; 494/16; 494/17; 494/20;
495/17; 496/15; 498/11; 498/13;
500/16; 500/20; 501/18; 502/13;
503/15; 503/8; 506/9; 507/3;
508/17; 500/9; 501/6; 510/3;
513/7; 513/8; 513/9; 516/7;
516/9; 506/21; 516/9; 516/10;
517/3; 517/8; 517/14; 518/6;
518/9; 519/5; 519/9; 520/4;
521/13; 521/19; 522/2; 522/12;
522/17; 523/8; 523/16; 526/4;
527/3

i.- dük 462/1

i.- diŋgiz 511/11

i.- diler 403/14 410/16; 410/21;
414/14; 415/11; 421/12; 429/2;
432/5; 437/11; 443/10; 450/11;

451/14; 452/2; 452/21; 453/2;
457/17 467/6; 470/4; 472/7;
472/8; 472/9; 472/13; 472/21;
473/3; 473/17; 473/18; 475/4;
475/13; 476/10; 478/14; 486/7;
492/10; 496/14; 500/12; 501/16;
506/21; 507/3; 510/7; 511/10;
513/7; 517/7; 518/9; 519/9;
523/16; 524/18

2. -533- birleşik fiil çekiminde

i.- miş (-ur i.) (aytur i.- miş) 496/21;

(barur i.- miş) 453/7; (bolur i.)

465/19; (kılur i.) 422/21; (kilür i.-

miş) 414/4; (yiberür i.-) 452/10

i.- dim (-r/ -Ar/ -Ur i.) 409/4;

521/3; 526/13; (barur i.) 443/16;

483/2; 483/5; 483/7; (bilür i.)

411/6; 463/14; (birür i.) 444/1;

(kılur i.) 450/21; (kılar i.) 519/16;

(körer i.) 450/21; (tipretür i.)

467/14

(-p/ -Ip/ -Up İ.) (aytıp i.)

508/10; (barıp i.) 490/13; (bolup

i.) 400/3; (çıkıp i.) 442/19; (dip i.)

436/13; 436/17; 442/5; 460/21;

461/11; 487/20; 488/20; 489/14;

490/16; 490/18; 490/19; 491/6;

516/19; (kılıp i.) 406/17; 418/4;

493/6; (kilip i.) 444/1; (kiltürüp

i.) 398/21; (oğutup i.) 418/17;

(ölgey i.) 413/12; (ölüp i.)

423/20; (salıp i.) 516/10; 523/2;

(sorap i.) 487/4; (turup i.) 443/19;

463/164; 490/17; 492/2; 492/20;

(urup i.) 406/3; (yıkılıp i.) 434/04;

(yiberip i.) 422/7

(-ğay/ -gey i.) (bolğay i.)

457/19; (tartmagey i.) 413/12

i.- diñg (-Ip i.) 493/6

i.- di (-r/ -Ar/ -Ur) (alur i.)

405/12; (aytur i.) 430/3; 476/19;

481/18; (aylanur i.) 478/10;

(bağar i.) 449/21; (barur i.)

404/10; 406/10; 430/11; 430/9;

432/3; 480/5; 525/3; (birür i.)

415/11; 454/14; 493/13; 449/5;

(bolur i.) 400/6; 400/7; 417/4;

418/7; 422/12; 431/2; 447/19;

449/8; 467/13; 480/13; 481/16;
(bozular i.) 477/13; (çıkar i.)
445/4; (dir i.) 400/16; 454/4;
497/1; 499/13; (içer i.) 400/8;
527/3; (kaçar i.) 474/8; 481/16;
412/9; 526/18; (kaytar i.) 450/1;
(kılar i.- di) 461/6; (kılur i.)
398/14; 406/10; 410/13; 410/14;
424/20; 429/20; 432/16; 432/20;
433/4; 452/15; 469/5; 492/17;
524/1; (kilür i.) 411/21; 430/1;
450/2; 453/15; 461/10; 514/6;
526/7; 526/17; 526/8; (körer i.)
408/5; (koterür i.) 422/5; (olturar
i.) 425/13; 426/6; (olturur i.)
442/11; 456/18; 479/1; (öldürür
i.) di 405/11; (sözleşür i.) 413/10;
(örgenür i.) 430/8; (öter i.) 430/2;
435/21; (urar i.) 458/17; 526/18;
(yitkürür i.) 410/21; (tapar i.)
415/12; (tirilür i.) 415/12; (turar
i.) 453/15; (turur i.- di); 461/17
(tutar i.) 503/9; (yapar ir.) 506/18;
(yarar i.) 410/17; (yaraşur i.)

508/17; (yıkılur i.) 526/17; (yığla-
r i.) 516/12; (yığlaşur i.) 433/19;
(yiberür i.) 411/1; (yir i.) 432/4;
438/12; 461/16; (yörür i.) 455/21;
514/14

(-p/ -Ip/ -Up i.) alıp i.- di
404/15; 405/10; 408/5; 411/13;
(atıp i.) 525/12; (aytıp i.) 402/07;
449/8; (bakıp i.) 449/12; (barıp i.)
515/14; (birip i.) 418/4; 426/12;
456/11; 462/8; (bolup i.) 403/12;
(çıkıp i.) 417/2; (dip i.) 402/03;
406/7; 407/3; 430/14; 443/18;
443/20; 454/13; 455/20; 457/5;
482/16; 498/15; 501/2; 523/7;
525/17; (şadalıp i.) 525/15; (şalıp
i.) 445/1; 452/15; 453/5; 461/2;
461/5; 501/3; (şarap i.) 478/13;
(şılıp i.) 404/12; 405/09; 464/20;
478/1; 500/9; 519/15; (kilip i.)
443/19; 448/11; 505/11; (kirip i.)
407/2; 506/15; 507/4; (kitip i.)
470/8; (koyup i.) 404/07;
(kozşalur i.) 477/13; (kömüp i.)

406/7; (kürüp i.) 507/4; 526/10;
(kürerip i.) 479/11; (olurup i.)
441/13; 446/17; 447/9; 479/10;
(öldürüp i.) 408/8; (ölüp i.)
401/11; (saldurup i.) 407/1; (salıp
i.) 449/15; 461/2; 515/2; 517/16;
517/17; (sıkıp i.) 450/10; (tilep i.)
456/11; (turup i.) 412/5; 456/18;
462/5; 468/15; 498/2; (tüşüp i.)
461/1; (urup i.) 466/4; 507/5;
(uşlap i.) 406/10; (yatıp i.)
456/16; 478/3
(-ğan/ -gen i.) (bilğan i.)
458/21; (kılğan i.) 506/17; (ölgen
i.) di 405/11
(-ğay/ -gey i.) (bolğay i.)
457/19; (köygey i.) 412/10;
(tüşürgey i.) 478/2;
(-sa i.) (bolsa i.) 410/17;
450/21
(-salar i.) (kılısalar i.) 412/9
(-mas i.) (bağa'l-mas i.)
452/2; (basılmas i.) 412/13;
(çapmas i.) 514/13 (kılmas i.)

424/8; 452/15; (tohtamas i.)
412/13; (tüşmes i.) 455/21;
(yitmes i.) 504/6
(-mas i. mü) (bolmas i.) 412/8
(-megey i.) körmegey i.- di
413/1
(-masa i.) (bolmasa i.)
477/2
i.- dük (-ur i.) (kılur i.- dük)
401/14
(-p/ -Ip/ -Up i.) (çıkıp i.)
484/1; (dip i.) 412/1; (işitip i.)
416/2;; (kılışup i.) 505/13; (kirip
i.) 516/10; (kürüp i.) 442/21;
(oğlap i.) 442/18; (oyğanıp i.)
442/18; (yaşurup i.) 409/4; (yatıp
i.-) 421/1
(-ğay i.) (kılğay idük) 425/9
i.- diñgiz (-ip/ -up i.) (bilip i.)
409/2; (urup i.) 509/6
i.- diler (-r/ -Ar/ -Ur) (alur i.)
425/12; (aytur i.) 413/10; 424/16;
447/8; 454/18; 464/16; 474/9;
476/12; 499/6; 511/7; 512/1;

512/7; 512/10; 525/8; (barur i.-)
407/17; 416/8; 418/14; 418/21;
450/17; 454/17; 460/5; 469/12;
482/14; 482/16; 520/1; 520/3;
(biler i.) 472/9; (bilür i.) 408/4;
(birür i.) 404/05; 427/18; (bolur
i.) 495/19; dir i.- diler 429/19;
463/1; 476/21; 481/18; 486/4;
496/17; 501/16; 511/20; 512/10;
512/2; 519/2; (çalur i.) 458/14;
(kılar i.) 429/10; 465/12; 472/11;
475/4; 475/5; 476/17; (kılur i.)
411/11; 414/13; 416/7; 426/5;
427/18; 447/13; 451/13; 453/1;
458/16; 472/10; 472/11; 475/11;
475/12; 476/18; 476/19; 504/2;
514/11; 522/10; (kiler i.) 467/8;
501/21 (kilür i.) 470/9; 501/21;
502/19; 514/16; (korçutur irdiler)
476/19; (köndürür i.) 476/11;
(oçur i.) 466/10; 470/4; 480/5;
484/12; (olturur i.) 463/8; 467/9;
511/21; 516/6; (salur i.) 410/12;
(sözleşür i.) 481/19; 510/15;

(tapşurur i.) 410/12; (tigürür i.-)
404/05; (tipretür i.) 511/19; (turar
i.) 419/4; (tutar i.) 414/1; 501/20;
503/3; (yaşar i.) 408/10; 524/13;
524/21; (yatur i.) 450/18; 451/15;
496/9; (yığar i.) 513/16; (yığılur
i.) 476/18; (yığlar i.) 449/3;
512/13 (yiberür i.) 460/6; (yir i.)
442/11; 467/9; 502/6; (yitkürür i.)
476/8; (yörür i.) 435/2; 459/16;
472/11;

(-p/ -Ap/ -Up i.) (açıp i.)
465/16; (atıp i.) 516/5; (ayıp i.)
519/10; (aytıp i.) 498/18; 499/1;
(bakıp i.) 414/6; (barıp i.) 518/18;
(birip i.) 464/3; 473/4 (bitip i.)
508/14; (buyurup i.) 523/13;
(çıkıp i.) 418/8; 437/3; 443/10;
469/7; (dip i.) 405/04; 406/17;
416/17; 437/16; 439/9; 443/21;
444/4; 460/18; 465/16; 465/21;
467/17; 475/14; 479/4; 482/10;
488/19; 507/6; 511/14; 512/18;
515/15; 517/4; 518/13; 521/9;

525/5; 526/15; (kaçıp i.) 412/3;
(karap i.) 459/13; (kargap i.)
516/11; (kılıp i.) 402/05; 406/16;
426/16; 444/9; 447/21; 456/14;
469/18; 478/11; 479/5; 498/20;
504/6; 504/16; 511/12; 522/9;
(kilip i.) 500/21 (kirip i.) 406/21;
408/21; 521/11; (kormep i.)
413/1; (okup i.) 515/1; (oturup i.)
399/7; 402/15; 403/19; 436/21;
467/6; 469/18; 478/10; 478/21;
501/6; (korup i.) 432/12;
(kuçkarıp i.) 402/06; (salıp i.)
440/19; 449/14; 506/10; (sorap i.)
414/2; (sunup i.) 525/4; (taşlap i.)
478/11; 506/19; (turup i.) 408/21;
462/12; 501/7; (urup i.) 401/04;
402/08; 403/01; 427/12 506/14;
(yarıp i.) 475/14; (yakıp i.) 444/8;
(yatıp i.-) 405/05; 482/7; 516/13;
(yiberip i.) 516/4; (yitip i.) 523/4
(yörüp i.) 405/02; 450/7;
(yüreklenüp i.) 500/11
(-gen i.) (keygen i.) 484/10;

(korssetmegen i.-) 475/10;
(öldürgen i.) 517/10
(-ğay/ -gey i.) (kılığay i.)
477/3;
(-mAs i.) (barmas i.)
458/14; (kılmaz i.) 513/17
(okuya'lmas i.) 469/2; (söylemes
i.) 475/9
irseñgiz (-ur i.) kılmaz i.- señgiz
512/4
irse (-İpdur i.) açıpdur i. 442/19;
(-DI i.) (bitti i.) 459/18;
(boldı i.) 399/12; 426/17; 428/4;
431/18; 443/3; 473/20; 526/10;
(buyurdı i.) 430/14; (didi i.)
442/6; (kıldı i.) 432/15; 442/8;
469/12; (onamadı i.) 427/9; (öldi
i.) 449/2; (tüşti i.) 417/16; 461/18
(yattı i.) 405/17; (yitti i.) 520/20
(+DılAr i.) (aydılar i.)
431/7; (ayttılar i.) 474/13;
(bardılar i.) 414/14; 459/13;
(boldılar i.) 441/1; (didiler i.)
409/18; 418/15; 428/5; 444/15;

(kıldılar i.) 424/8; 426/16;	iri - -2- erimek
(koydılar i.) 514/6; (kuruttılar i.)	i.- gen 419/15
426/18; (yandılar i.) 455/14;	i.- gey 419/15
(yittiler i.) 422/9	irit - -3- eritmek
ir -21- er, erkek	i.- ip (zarf-fiil) 438/10; 527/15
i. 417/17; 418/7; 422/15; 427/20;	i.- ken (sıfat-fiil) 438/16
488/16; 503/17	irkek -3- erkek, er
i.+ ge 410/19	i. 425/21; 432/17; 520/13
i.+ im 406/6; 425/18; 447/7;	irkeş - -2- toplanmak
449/7	i.- ti 441/21
i.+ i 410/15; 418/1; 418/3; 449/8;	i.- ip (zarf-fiil) 505/7
452/14	
i.+ iğa 410/14; 449/8	irte -30- yarın
i.+ ige 507/4	i. 402/12; 405/15; 439/1; 450/2
i.+ idin 411/13	i.+ ğa 443/14
i.+ lerige 485/11	i.+ rağ (daha sonraki gün)444/1
irāde -2- [Ar.] ferman, buyruk	i.+ si 402/19; 405/18; 415/7;
i. (i.-i ezeli+) 498/4	420/19; 421/19; 421/3; 422/13;
i.+ si 477/21	424/6; 425/7; 434/02; 434/17;
iren -1- erkek	434/18; 436/07; 439/2; 445/1;
i.+ leri 437/15	459/12; 459/19; 479/15; 496/12;
‘irfān -1- [Ar.] kainatın sırlarını bilme	523/13; 523/9; 526/9
gücü	i.+ siğa 405/13; 443/14
‘i.+ dın 514/8	is -3- koku

	i.+ i 453/15; 490/15	iş	-103- iş, davranış, hareket
işkāl	-2- [Ar.] bir görev yükletme, yükletilme		i. 406/12; 413/10; 418/4; 419/11; 422/11; 425/2; 425/21; 434/20; 472/15; 491/12; 501/6; 521/19
	i. kı1- 446/11; 447/1		
	i. kı1ıp		i.+ dür 438/13; 466/6; 517/11
iski	-3- eski, eski kıyafet		i. i- 512/4
	i. 465/6; 465/7		i. kı1- 410/14; 418/3; 436/6; 438/16; 455/18; 519/15
	i. key- 441/17		i.+ ni (ilgi) 412/1; 452/7
ism	-2- [Ar.] isim, ad		i.+ de 409/21; 472/9
	i. 428/15; (i.-i a ^c zam) 510/3		i.+ ğa 444/15
iste	-8- aramak		i.+ ke 414/16; 424/20; 440/12; 453/3; 454/2; 455/17; 481/6; 504/17; 511/14; 515/15
	i.- p (zarf-fiil) 404/11; 439/11; 439/21; 440/12; 442/12; 459/15; 477/10; 501/17		i.+ din 418/16
istet	-1- aratmak		i.+ im 443/17; 443/21
	i.- üp (zarf-fiil) 459/16		i.+ imni (ilgi) 444/3
istibrā	-1- [Ar.] erkeğin idrarını yaptıktan sonra temizlenmesi		i.+ imni 463/20
	i. kı1- 468/14		i.+ i 400/7; 418/6; 433/10; 438/21
istiğfār	-1- [Ar.] tövbe etme, Allah'tan bağışlanmayı dileme		i.+ idür 424/3
	i. it- 426/10		i.+ ini 418/64; 40/21; 429/20; 452/6; 472/21; 494/8; 510/20; 517/10; 519/13; 522/18
istikāmet	-1- [Ar.] oturmak, yaşamak		i.+ idin 472/10; 472/17; 510/20
	i. kı1- 471/11		

i.+ iġa 418/6		i.+ ġa 426/7
i.+ iġe yara- 402/02		i.+ lerini 408/8
i.+ iġiz 462/16		i.+ ler 408/14
i.+ iġizni 462/17	işik	-40- eşik
i.+ iġizġa 511/17		i. 474/2; 485/21; 486/1; 487/12; 487/8; 487/9; 513/21
i.+ ler 409/20; 502/10; 505/3; 527/18		i.+ ni (ilgi) 422/5
i.+ lerni (ilgi) 527/5		i.+ ni 425/11; 444/1; 484/1
i.+ lerni 406/12; 406/17; 452/12; 455/19; 461/4; 518/13; 526/11		i.+ ġa 421/19; 467/16; 469/20; 511/12
i.+ lerge 502/4; 504/20		i.+ de 427/10; 444/2; 511/7
i.+ leri 472/10; 472/7; 520/12		i.+ dekiler 462/12
i.+ leriġa 410/4		i.+ din 501/7
i.+ leriġe 510/5		i.+ i 473/21; 489/2; 489/20; 514/5
i.+ leriġ 455/19		i.+ iġa 422/9
i.+ leriġġa 399/10; 400/13; 430/13		i.+ in 422/5
i.+ lerini 458/12; 475/12		i.+ ini 422/9; 470/12; 479/11; 483/21; 487/7
i.+ leriġizġa 421/15		i.+ leri 459/11; 489/21
işāret -5- [Ar.] bir şeyi gösterme		i.+ lerini (ilgi) 438/17
i. 478/11; 481/17; 511/4		i.+ leriġe 487/11; 496/20
i. kıl- 470/14		i.+ leriġe 429/1
işek -4- ešek		i.+ lerin 427/8
i.+ ni 408/19	işit -	-67- işitmek, duymak

i.- ür-min 422/20	526/15
i.- ür 438/21	i.- ken (sıfat-fiil) 454/7
i.- ürlər mü 440/5	işitil - -2- işitilmek
i.- ipdürler 474/17	i.- di 499/7
i.- dim 453/6	i.- ip (zarf-fiil) 495/19
i.- tim 416/3	işle - -1- çalışmak
i.- tük 474/16; 480/6	i.- di 461/8
i.- 493/15	işlet - -2- çalıştırmak
i.- tiŋizler 474/14	i.- tim 443/14
i.- genimi 496/12	i.- üp (zarf-fiil) 407/8
i.- ip (zarf-fiil) 398/16; 398/18; 402/09; 402/15; 406/18; 409/4; 411/12; 412/10; 414/6; 415/2; 416/2; 416/20; 418/13; 418/21; 419/15; 419/2; 420/10; 421/21; 422/17; 423/3; 424/6; 427/21; 428/10; 428/15; 428/8; 430/3; 433/10; 444/21; 452/11; 453/8; 462/20; 463/17; 468/10; 468/13; 469/16; 469/9; 474/14; 478/18; 479/3; 495/11; 497/2; 501/17; 503/9; 504/12; 508/20; 510/7; 520/6; 520/11; 521/3; 521/16; 521/17; 521/18; 522/17; 526/13;	it - -24- etmek, eylemek, yapmak i.- er-sin (ümīd i.) 404/04 i.- er-miz (īmān i.) 415/20 i.- ipdür (īmān i.) 428/11 i.- ti (īmān i.) 469/11; (tereddüd i.) 526/16 i.- tiler 466/8; (riḥlet i.) 401/05 i.- kil (īmān i.) 399/3; 400/14 i.- iŋler (īmān i.) 399/10 i.- se 463/10 (dürūd i.) 489/12; (iḥtiyār i.) 410/19 i.- ip (zarf-fiil) 423/6; 455/14; 484/6; 485/13; (īmān i.) 400/7; 469/17; 478/14; 478/19; 508/12;

	508/3; (dürüd i.) 489/13		i. 442/7
			i.+ ı 422/20; 521/19
it	-11- [Tr]		i.+ larını 496/14
	i. 415/16; 442/1; 442/3; 442/5	itmek	-1- ekmek
	442/8; 442/11		i.+ ler 417/15
	i.+ ni 442/2; 442/8	izā	-4- [Ar.] sıkıntı, mihnet, keder
	i.+ ğa 442/3		ī. 406/11; 406/8
	i.+ inġni 442/1		ī. tart- “sıkıntı çekmek” 455/20;
	i.+ i 441/21		462/5
itā‘at	-3- [Ar.] itaat, boyun eğme	i‘zāz	-20- [Ar.] ikram etme, ağırlama
	i. kı1- 437/11; 521/9; 521/10		i. 433/3; 433/5; 453/1; 453/12;
‘itāb	-1- [Ar.] azarlama		453/2; 454/1; 455/18; 461/19;
	‘i. 500/5		462/13; 474/12; 486/3; 486/7;
itek	-6- etek		487/9; 489/6; 520/21; 522/9
	i.+ inġizdin 482/1		i. kı1- “ağırlamak” 453/10
	i.+ leri 521/15		i.+ lar 433/5; 487/13; 511/7
	i.+ lerini (ilgi) 412/5	izhār	-1- [Ar.] ortaya çıkma, gösterme
	i.+ lerini 454/17; 521/16		i.-1 dīn 478/16
	i.+ leriġizdin 482/1	izle -	-2- izlemek, aramak
i‘tibār	-3- [Ar.] saygı gösterme		i.- p (zarf-fiil) 442/4; 447/3
	i. 464/19	‘izzet	-20- [Ar.] değer, yücelik
	i. tap- “saygı görmek” 450/16		‘i. 402/11; 410/1; 422/18; 426/5;
	i.+ ıġız 463/10		428/2; 454/10; 454/7; 455/15;
i‘tikād	-4- [Ar.] inanç, inanış		456/1; 456/6; 457/21; 458/6;

502/8; 502/9; 520/7; (‘i.-i āb-rūy)	ķ. bol- 481/4; 481/5; 481/6
446/15; 482/12	ķ. ķıl- 398/10; 405/07; 405/15;
‘i.+ i 520/8; 520/9	411/17; 417/18; 421/17; 428/5;
‘izzetlġ -1- [Ar., Tr.] değerli, yuce	428/15; 432/7; 433/12; 435/7;
‘i. 424/19	439/7; 447/2; 448/18; 452/15;
	453/4; 458/10; 462/19; 463/14;
	463/15; 463/16; 463/19; 464/19;
	464/20; 466/15; 467/1; 479/2;
	472/19; 472/20; 476/9; 478/8;
	479/19; 480/4; 482/4; 482/12;
	493/19; 494/11; 495/1; 495/11;
	496/4; 498/16; 504/9; 505/8;
	506/13; 507/15; 509/11; 509/12;
	509/14; 517/11; 517/12; 519/18;
	520/10; 526/12
ķabāhat -1- [Ar.] ķirkin hareketler, kusurlar	ķabz -3- [Ar.] bir kimsenin ruhunu teslim alma
ķ. ķılġanlardur 485/2	ķ. ķıl- 461/12; 461/2; 512/6
ķabāyil -1- [Ar.] kabileler, boylar	kāc -2- [Far.] tokat
ķ. irdiler 431/2	k. ur- 434/03; 507/5
ķabile -8- [Ar.] kabile, soy, boy	ķaç -37- kaçmak
ķ. 457/9	ķ.- ipdur 459/15
ķ.+ din 458/21	ķ.- tı 404/07; 460/2; 470/12;
ķ.+ siğa 507/14	470/15; 506/13; 506/16
ķ.+ sidin 457/9; 458/21	
ķ.+ sidin ir- 517/3	
ķ.+ sidin tur- 453/21; 517/4	
ķabr -2- [Ar.] kabir, mezar	
ķ.+ iğa 415/20	
ķ.+ ini 401/11	
ķabul -58- [Ar.] kabul, onay	

ķ.- tılar 445/1; 501/12; 506/16	ķ.+ ğaça 441/16
alıp ķ.- tılar 459/16	ķ.+ dın 492/10
ķ.- gey 419/16	ķaçur - -2- kaçırmaq
ķ.- sa 419/6	ķ.- dı 501/3
ķ.- ıp 406/7; 419/16; 419/3; 421/8; 429/7; 431/11; 442/21; 443/1; 443/12; 448/8; 460/3; 460/15; 479/13; 505/10; 506/14; 505/17; 516/6; 517/16	ķ.- up 501/21
ķ.- ğalı 499/12	ķadal - -2- takılmak, saplanmaq
ķ.- ar irdi 474/8	ķ.- dı 525/13
ķ.- ıp irdiler 412/3	ķ.- ıp irdi 525/15
ķ.- madı 441/14	ķadd -1- [Ar.] boy
ķ.- masun 419/6	ķ. 484/9
ķaçan -34- ne zaman	ķa'de -1- [Ar.] bir kere oturma, oturuş
ķ. 404/03; 412/12; 412/20; 412/21; 413/10; 414/10; 416/10; 417/16; 419/11; 419/12; 419/13; 423/13; 424/15; 431/18; 432/13; 433/16; 438/12; 451/20; 456/17; 459/6; 460/5; 465/12; 473/19; 480/9; 481/18; 481/8; 497/16; 498/7; 503/7; 514/10; 514/3; 514/6	ķ.+de 487/9
	ķadeh -2- [Ar.] bardak, küçük bardak, kadeh
	ķ. 475/20
	ķ.+ lerde 525/9
	ķadem -7- [Ar.] ayak, adım
	ķ. 489/13; 493/5; 493/8
	ķ.(k-i mübârek+) 456/16
	ķ.+ inġiz 489/21
	ķ.+ lerıġa 453/11; 456/8
	ķademlik -1- [Ar., Tr.] ayaklı
	ķ. 445/16
	ķâdr-endâz -1- [Ar., Far.] şeref saçan

	ķ.+ nı 500/16	k.+ ni(ilgi) 432/18; 505/14
ķadr	-2- [Ar.] değer itibar, onur, Şeref	k.+ ni 499/10; 515/3
	ķ.+ ini 439/20; 454/8	k.+ de 502/9
ķāf	-4- [Tr]	k.+ ler 398/15; 399/5; 399/6;
	ķ. 406/13; 406/14	399/7; 399/9; 399/11; 399/15;
	ķ.+ nı 406/14; 491/20	400/11; 476/19400/9; 401/20;
ķafes	-5- [Far.] kafes	402/12; 403/10; 412/3; 412/5;
	ķ. 513/3; 514/3	412/6; 424/12; 427/9; 429/11;
	ķ.+ din 516/20	429/13; 429/16; 429/17; 429/7;
	ķ.+ idin 471/12; 518/2	430/19; 430/6; 432/6; 435/3;
ķāfile	-6- [Ar.] kafile, birlikte yolculuk	443/8; 445/4; 455/11; 455/12;
	eden topluluk	470/10; 470/12; 476/17; 476/9;
	ķ. 454/15; 456/20; 458/7; 459/12;	477/10; 477/12; 477/6; 478/10;
	498/1	479/19; 481/20; 482/3; 483/4;
	ķ.+ de 455/21	497/11; 498/17; 498/20; 498/21;
ķāfir	-125- [Ar.] kāfir, Allah'a	499/11; 499/12; 500/21; 500/3;
	inanmayan	500/8; 501/11; 501/18; 501/3;
	k. 400/19; 403/04; 403/07;	503/14; 504/16; 504/3; 506/6;
	403/08; 419/7; 424/19; 429/6;	506/16
	433/16; 441/15; 441/16; 445/4;	k.+ lerni(ilgi) 399/8; 400/7;
	472/20; 479/10; 482/3; 499/4;	400/9; 429/7; 445/6; 448/4;
	499/9; 501/4; 502/4; 502/18;	469/7; 478/8; 497/1; 499/13;
	506/6; 506/7; 506/12; 506/13;	500/10; 502/10; 504/2
	506/14; 506/15	k.+ lerni 400/9; 403/09; 422/20;

424/14; 435/5; 445/3; 445/6;	487/18
477/5; 477/8; 478/6; 496/20;	ķ.+ ıngdın 443/20
499/11; 500/17; 501/19; 501/20;	ķ.+ ıdın 443/20
502/19	ķaḥṭlıg(ik) -7- [Ar., Tr.] kıtlık
k.+ lerġa 399/8; 477/2; 503/12	ķ. 429/6; 429/7; 443/18; 480/13;
k.+ lerge 429/17; 504/15; 505/12;	503/12
505/17	ķ.+ dūr 505/6
k.+ lerdin 469/1	ķā'ide -1- [Ar.] kural, kaide
k.+ leri 435/7; 469/5; 469/6;	ķ.+ lerini 434/20
477/6; 477/7; 479/15; 496/18;	ķaķ -1- [Tr]
497/5	ķ.+ ġa 406/3
k.+ lerini 476/6; 499/21	ķaķ - -4- bir Şeyi vurarak sokmak,
k.+ lerige 476/8	çakmak
ķāfirlik -1- [Ar.] kafirlik	ķ.- tı 485/21
k.+ din 476/2	ķ.- tılar 483/21; 487/8
ķāġaz -2- [Ar.] kaġıt	ķ.- ıp(zarf-fiil) 487/12
k.+ ge 474/16	ķal - -109- kalmak
k.+ ça 438/20	maḥrūm ķ.- adur-min 512/9
ķāhil -1- [Ar.] gayretsiz, tembel	ķ.- ur 438/20; 438/21; 458/9;
k. namāzlar 484/17	464/5; 511/17; 520/14; 526/20;
ķaḥķaha -1- [Ar.] kaḥķaha, ġülerken çıkan	527/5
yüksek ses	ķ.- ur-sizler 521/14
ķ. 440/5	ķ.- urlar 476/1; 520/14
ķahr -3- [Ar.] kaḥır, kaḥretme	ķ.- ıpdur 407/7; 421/18; 434/19;

436/04; 470/17	436/04; 470/17	436/04; 470/17	436/04; 470/17
404/13; 404/17; 406/4;	404/13; 404/17; 406/4;	404/13; 404/17; 406/4;	404/13; 404/17; 406/4;
406/15; 407/19; 411/14; 411/20;	406/15; 407/19; 411/14; 411/20;	406/15; 407/19; 411/14; 411/20;	406/15; 407/19; 411/14; 411/20;
412/5; 417/6; 423/9; 425/16;	412/5; 417/6; 423/9; 425/16;	412/5; 417/6; 423/9; 425/16;	412/5; 417/6; 423/9; 425/16;
426/4; 427/18; 428/4; 429/18;	426/4; 427/18; 428/4; 429/18;	426/4; 427/18; 428/4; 429/18;	426/4; 427/18; 428/4; 429/18;
433/8; 438/11; 441/12; 441/14;	433/8; 438/11; 441/12; 441/14;	433/8; 438/11; 441/12; 441/14;	433/8; 438/11; 441/12; 441/14;
443/11; 443/12; 443/13; 444/3;	443/11; 443/12; 443/13; 444/3;	443/11; 443/12; 443/13; 444/3;	443/11; 443/12; 443/13; 444/3;
445/3; 457/8; 461/2; 479/12;	445/3; 457/8; 461/2; 479/12;	445/3; 457/8; 461/2; 479/12;	445/3; 457/8; 461/2; 479/12;
493/21; 494/1; 497/11; 498/15;	493/21; 494/1; 497/11; 498/15;	493/21; 494/1; 497/11; 498/15;	493/21; 494/1; 497/11; 498/15;
499/11; 511/18; 518/21; 524/9;	499/11; 511/18; 518/21; 524/9;	499/11; 511/18; 518/21; 524/9;	499/11; 511/18; 518/21; 524/9;
524/14	524/14	524/14	524/14
405/13; 406/21; 411/12;	405/13; 406/21; 411/12;	405/13; 406/21; 411/12;	405/13; 406/21; 411/12;
416/10; 442/12; 442/20; 443/4;	416/10; 442/12; 442/20; 443/4;	416/10; 442/12; 442/20; 443/4;	416/10; 442/12; 442/20; 443/4;
443/11; 445/1; 447/7; 453/20;	443/11; 445/1; 447/7; 453/20;	443/11; 445/1; 447/7; 453/20;	443/11; 445/1; 447/7; 453/20;
456/21; 457/2; 457/6; 459/14;	456/21; 457/2; 457/6; 459/14;	456/21; 457/2; 457/6; 459/14;	456/21; 457/2; 457/6; 459/14;
468/21; 492/2; 492/6	468/21; 492/2; 492/6	468/21; 492/2; 492/6	468/21; 492/2; 492/6
405/8	405/8	405/8	405/8
428/19; 514/20	428/19; 514/20	428/19; 514/20	428/19; 514/20
402/04; 442/14;	402/04; 442/14;	402/04; 442/14;	402/04; 442/14;
446/18; 514/3; 521/11	446/18; 514/3; 521/11	446/18; 514/3; 521/11	446/18; 514/3; 521/11
400/7; 408/10; 445/8;	400/7; 408/10; 445/8;	400/7; 408/10; 445/8;	400/7; 408/10; 445/8;
501/3; 502/10; 513/20	501/3; 502/10; 513/20	501/3; 502/10; 513/20	501/3; 502/10; 513/20
503/12	503/12	503/12	503/12
404/17	404/17	404/17	404/17
444/12	444/12	444/12	444/12
439/4	439/4	439/4	439/4
436/05	436/05	436/05	436/05
410/3	410/3	410/3	410/3
399/7; 445/4; 503/17;	399/7; 445/4; 503/17;	399/7; 445/4; 503/17;	399/7; 445/4; 503/17;
525/4	525/4	525/4	525/4
400/6	400/6	400/6	400/6
525/1	525/1	525/1	525/1
490/17	490/17	490/17	490/17
445/1; 452/14; 453/5;	445/1; 452/14; 453/5;	445/1; 452/14; 453/5;	445/1; 452/14; 453/5;
461/2; 461/5; 501/3	461/2; 461/5; 501/3	461/2; 461/5; 501/3	461/2; 461/5; 501/3
412/9; 526/18	412/9; 526/18	412/9; 526/18	412/9; 526/18
458/14	458/14	458/14	458/14
kal'a -4- [Ar.] kale	kal'a -4- [Ar.] kale	kal'a -4- [Ar.] kale	kal'a -4- [Ar.] kale
421/3	421/3	421/3	421/3
427/9	427/9	427/9	427/9
435/17	435/17	435/17	435/17
507/18	507/18	507/18	507/18
kala -2- ateş yakmak	kala -2- ateş yakmak	kala -2- ateş yakmak	kala -2- ateş yakmak
488/6; 488/7	488/6; 488/7	488/6; 488/7	488/6; 488/7
kalaç -1- başka birinden bir şey isteyen, muhtaç	kalaç -1- başka birinden bir şey isteyen, muhtaç	kalaç -1- başka birinden bir şey isteyen, muhtaç	kalaç -1- başka birinden bir şey isteyen, muhtaç
494/18	494/18	494/18	494/18
kalkan -2- kalkan	kalkan -2- kalkan	kalkan -2- kalkan	kalkan -2- kalkan

ķ. 501/20	ķ. (ķ. al-) 412/1
ķ. bolsa 465/7	ķ. (ķ. tam-) 516/8
ķama - -5- hapsetmek	ķ.+ ğa 411/20; 523/9; 524/2
ķ.- p 401/21; 459/9; 516/12;	ķ.+ ge 524/14; 525/16; 525/20
516/3	ķ.+ ı 411/18; 497/15; 516/19
ķamaķ -1- hapis	ķ.+ ım 501/14
ķ. 507/17	aķġan ķ.+ nı 501/14
ķamal - -1- hapsedilmek	ķ.+ ını 469/9; 501/19; 502/17;
ķ.- ıp (zarf-fiil) 443/11	524/10
ķamçı -10- kamçı	ķ.+ ları 412/16; 527/17
ķ. 509/17; 509/6; 509/7	ķ.+ larını 502/21; 507/10
ķ.+ ğa 509/12	ķ.+ larıdın 507/19
ķ.+ ge 509/15; 509/8	ķanā' at -1- [Ar.] kanaat, bir Şeyi yeter
ķ.+ nı 509/15; 509/16; 509/20	görüp fazlasını istememe
ķāmet -1- [Ar.] boy	k. 457/21
ķ.+ leri 484/9	ķanā' atlık -1- kanaatkār
ķāmil -1- [Ar.] kamil, olgun	ķ. 476/16
k. (müselmān-ı k.) 467/2	ķanat -7- kanat
ķan - -1- susuzluġunu gidermek	ķ.+ ı 487/2
ķ.- dım 400/4	ķ.+ ım 491/20
ķan -33- kan	ķ.+ ları 427/11; 448/11; 450/10
ķ. 411/20; 412/13; 412/2; 485/8;	ķ.+ larını 497/9
485/9; 501/13; 516/18; 525/13;	ķança -3- ne kadar, ne zaman
525/3	ķ. 438/6; 440/20; 478/1

ķand -2- [Ar.] Şeker	ķ. kzlig 471/19
ķ. 489/19	ķ. kfir 403/07
ķandaĝ(/ķ) -12- [Tr]	ķ.+ sı 483/4
ķ. 407/2413/10; 415/11; 415/13;	ķara- -13- bakmak
416/18; 437/5; 452/6; 453/4;	ķ.- masun 515/6
482/3; 491/6; 500/13; 512/4	ķ.-salar 407/7; 440/10; 443/1;
ķandil -6- [Ar.] kandil	516/8; 523/9
ķ. 490/3; 493/1	ķ.- p(zarf-fiil) 423/9; 456/18;
ķ.+ ni (ilgi) 490/5	458/20; 461/17
ķ.+ de 493/1	ķ.- p irdi 478/12
ķ.+ ler 459/4	ķ.- p irdiler 459/13
ķ.+ lerni (ilgi) 459/13	ķ.- p turup irdi 456/18
ķanı -4- hani, nerede	ķarakçı -1- haydut, yol kesen
ķ. 417/3; 454/2; 459/19; 506/8	oĝrı ķ.+ dın 432/5
ķanlıĝ -1- kanlı	ķaranĝu -3- karanlık
ķ. 516/5	ķ. 439/9; 440/11, 523/9
ķapuĝ -1- kapı	ķaranĝuluk(/iĝ) -4- karanlık
ķ.+ ı 512/16	ķ. 460/1; 526/4
ķr -4- [Far.] iş güç, kazanç	ķ. (ķaranĝulig) 439/21; 449/2
k. ķıl- 437/18; 437/21; 517/16	ķarr -4- [Ar.] bir yerde durma
k.+ nı 463/11	ķ. al- 405/10
ķara -10- kara, siyah	ķ. ķıl- 418/11; 517/8
ķ. 434/01; 434/04; 469/6; 483/3;	ķ.+ ı yok 418/12
485/10; 488/7; 497/15	ķarĝa -2- karga

	ķ. 404/07	471/8
	ķ.+ nı 410/9	ķ.+ ımız (karnımız) 442/19
ķarġa-	-1- ilenmek, beddua etmek	ķ.+ ılarını (karnılarını) 450/9
	ķ.- p irdiler 516/11	ķ.+ ılarıġa (karnılarıġa) 399/13
ķarı	-13- ihtiyar, yaşı	ķ.+ larını 502/20
	ķ. 407/13; 407/14; 482/19; 483/5	ķ.+ ları 442/13
	ķ. 407/13; 422/4	ķarındaş -13- kardeş
	ķ.+ dur 425/18	ķ.+ ım 454/18; 463/11; 469/19;
	ķ. turur 502/16	518/12; 518/14
	ķ. irdi 422/5	ķ.+ ını 469/7
	ķ.+ nı 407/15	ķ.+ ları 405/13; 463/21; 503/9;
	ķ.+ nı (ilgi) 407/14	519/14; 524/11
	ķ.+ ġe 482/20	ķ.+ larım 450/3
	ķ.+ sı 482/20	ķ.+ larıngız turur 500/2
ķarı-	-2- yaşılanmak	ķariş -3- karışmak
	ķ.- dım 429/20; 457/18	ķ. 437/19; 484/18
ķarılıġ	-1- yaşıllık	ķarluġaç -1- kırlangıç
	ķ.+ ım 411/4	ķ. 439/19
ķar(ı)n	-13- karın	kārvān -30- [Far.] kervan, kabile, yolcu
	ķ.+ da 451/17	katarı
	ķ.+ dın 433/13	k. 457/4; 459/8; 462/10; 496/6;
	ķ.+ ı (karnı) 478/12; 485/7	497/13; 497/17; 497/18; 498/1
	ķ.+ ını (karnını) 451/15	k.+ nı (ilgi) 454/14; 460/6
	ķ.+ ıda (karnıda) 413/10; 451/19;	k.+ nı 455/14; 496/5; 498/16;

498/20		445/2; 507/11; 508/15
k.+ nıng 497/21(ilgi)	ķāşır	-2- [Ar.] zorla işleten
k.+ da 455/15		ķ. 486/20; 491/12
k.+ ğa 462/4	ķaş	-41- ön, huzur
k.+ ge 496/8; 497/17		ķ.+ ığa 399/9; 414/1; 415/8;
k.+ ıngğa 497/20		444/15; 447/11; 447/13; 447/4;
k.+ lar 449/20; 457/2; 497/15;		448/9; 449/10; 452/13; 452/5;
498/15		458/16
k.+ larını (ilgi) 496/7		ķ.+ ıge 462/11; 465/18; 469/17;
k.+ larğa 449/18		469/19; 478/18; 479/3; 496/3;
k.+ large 462/3		496/9; 524/3
k.+ ları 459/11; 459/18		ķ.+ ıdın 434/10
k.+ larıngdın 497/12		ķ.+ larığa 416/21; 463/12;
ķarż -5- [Ar.] borç		479/15; 497/6; 507/6
ķ. 404/05; 404/06; 404/20; 406/5		ķ.+ larıge 474/11; 479/8; 479/9;
ķarż-dār -4- [Ar., Far.] borçlu		486/17; 486/19; 501/19; 505/11;
ķ. 404/14; 406/2; 406/17; 464/4		505/5; 509/8; 514/1; 514/21;
ķaşd -12- [Ar.] birine karşı kötü		515/20; 516/16
davranma, kötü niyet		ķ.+ larıda 511/21
ķ. 444/8	ķāşķī	-3- [Far.] keşke
ķ.+ ıng 517/18		k. 413/12; 457/18; 450/20
ķ. ķıldı	ķaşuk	-1- kaşık
ķ. (ķ. ķıl-) 405/06; 411/17;		ķ.+ dın 407/10
419/13; 427/20; 432/15; 433/10;	ķat	-13- kat

ķ. 419/11; 441/6; 459/9; 488/7; 490/6; 492/17; 494/17; 512/15; 526/6 ķ.+ ıda 464/18; 464/20	ķavla- -3- kovmak, kovalamak ķ.- dı 441/14 ķ.- ğaylar 419/16 ķ.- p 501/19
ķatġan -1- kurumuŗ, sertleŗmiŗ, katı ķ. yaġ 407/14	ķavluhu ta'ālā -63- [Ar.] yuce Allah'ın sōzū, ayet
ķatıġ -13- sert, katı, zor ķ. 400/8; 419/11; 421/7; 421/19; 427/11; 440/14; 455/17; 460/1; 494/7; 515/10; 515/11; 524/10; 526/5	ķ. 408/11; 408/18; 409/8; 413/1; 413/16; 413/18; 413/20; 413/5; 413/7; 414/7; 414/8; 417/10; 417/13; 420/8; 421/12; 422/7; 422/8; 424/11; 424/14; 424/16; 424/7; 431/1; 431/14; 431/15; 431/16; 431/18; 431/3; 431/5; 431/7; 431/8; 432/2; 432/9; 435/3; 437/13; 437/9; 450/13; 455/10; 455/9; 466/1; 466/9; 470/6; 473/19; 473/7; 473/8; 475/16; 476/14; 477/4; 479/21; 493/14; 493/21; 494/6; 494/8; 497/3; 498/19; 498/20; 500/5; 503/19; 503/21; 510/6; 516/8; 522/7; 526/19
ķatl -2- [Ar.] öldürme ķ. (ķ. ķıl-) 398/10; 500/3	
ķatire -6- [Ar.] damla ķ. 483/18; 493/12; 511/19; 516/8 ķ.+ si 492/9 ķ.+ sini 489/10	
ķavī -1- [Ar.] kuvvetli, ġüçlü ķ. 510/11	
ķavl -6- [Ar.] söz ķ. 514/6 ķ.+ de 429/19 ķ.+ i 419/21; 437/10 ķ.+ ide 412/12; 421/10	ķavm -25- [Ar.] kavim ķ. 405/13; 426/10; 427/12;

437/11; 469/7; 495/9	ķ. 470/18
ķ.+ ni (ilgi) 494/8	ķaydın -8- nereden
ķ.+ ge 414/3; 495/8	ķ. 403/21; 411/2; 413/19; 413/4;
ķ.+ din 466/14; 494/5	414/3; 414/4; 458/17; 515/14
ķ.+ i 481/18	ķayerde -1- nerede
ķ.+ ini 481/3; 494/12	ķ. 441/18
ķ.+ iġe 495/4	ķayġu -1- kayġı
ķ.+ idin 495/19	ķ. (ķ. ķıl-) 464/2
ķ.+ ler 418/19; 495/6	ķayġuluk -3- kayġılı
ķ.+ leri 415/12; 415/9; 433/20	ķ. 423/16; 510/20; 515/19
ķ.+ lerini (ilgi) 414/1	ķayın ata -1- kayınbaba
ķ.+ lerini 415/10	ķ.+ ları 473/3
ķ.+ leridin 496/2	ķāyil -4- [Ar.] inanma, kabul etme
ķavşul- -2- kavuşturulmak	ķ. (ķ. bol-) 401/16; 421/14; 432/6;
ķ.- ġay-miz 514/3	476/9
ķ.- up 512/8	ķayna - -4- kaynamak
ķavuş - -1- kavuşmak	ķ.- p turadur 483/10
ķ.- maķġa 474/2	ķ.- r-min 487/19
ķayan -1- nereye	ķ.- r 488/15
ķ. 450/3	ķ.- rlar 488/16
ķayda -6- nerede	ķaynat - -1- kaynatmak
ķ. 428/21; 429/1; 430/4; 434/09;	ķ.- tılar 401/07
520/1; 520/3	ķayrım -1- çukur, hendek
ķaydaķ -1- nasıl	bir ķ. 430/14

ķayşer -3- eski Bizans ve Roma imparatorlarının lakabı (César)	428/11; 430/13; 430/7; 438/18; 438/21; 440/16; 448/12; 480/6; 504/19; 524/3
ķ.+ ni 448/7	504/19; 524/3
ķ.+ i 448/7	ķ.- alı 498/16
ķ. (ķ-i Rūm+) 508/1	ķ.- ğanda 505/3
ķaysı -29- hangi, hangisi	ķ.- ğanığa 462/7
ķ. 400/21; 419/20; 421/3; 421/4; 430/9; 434/19; 442/4; 457/8; 458/21; 464/6; 466/15; 468/3; 490/6; 491/14; 494/15; 494/2; 501/20; 520/6	ķ.- mas-min 430/12
ķ.+ nı (ilgi) 488/8; 490/4; 492/16	ķ.- ar irdi 450/1
ķ.+ ğa 434/16	ķ.- maķçı 523/8
ķ.+ sı 479/1; 517/8	ķaytar -4- döndürmek, geri çevirmek
ķ.+ mız 420/19	ķ.- dılar 462/3
ķ.+ larını 486/13	ķ.- ğıl 442/1
ķ.+ nığ(ilgi) 437/14	ķ.- ğalı bolmas 482/18
ķ.+ larığız 434/12; 450/20	ķ.- a'lmadım 523/3
ķayt- -22- dönme	ķaytur- -1- döndürmek
ķ.- tı 477/13	ķ.- up 454/17
ķ.- sa 505/4	ķayu -1- hangi
ķ.- inğlar 421/15	ķ. 417/4
ķ.- sınğlar 454/12	ķaz - -3- kazmak
ķ.- ıp(zarf-fiil) 407/18; 427/3;	ķ.- dılar 425/11; 425/8
	ķ.- ıp 427/6
	ķazā -7- [Ar.] Allah'ın önceden takdir ettiği şeylerin gerçekleşmesi
	ķ. 414/20; 436/21; 437/2; 447/19;

466/18		k. (k. kıl-) 465/6; 465/7; 513/19
ķ.+ ğa 418/5; 472/8		k.+ ğa 474/18
ķazan -6- kazan		k.+ imğa 474/18
ķ. 483/9	kelām -2- [Ar.] söz, konuşma	
ķ.+ nı (ilgi) 411/18	k. 431/2	
ķ.+ dın 411/19	k.+ ımını 454/7	
ķ.+ ğa 401/06; 411/19	kelb -1- [Ar.] köpek	
ķ.+ larını 438/16	K. 442/1	
ķazārā -2- [Ar.] iastemeyerek, yanlışlıkla	kem -1- [Far.] fena, kötü	
ķ. 450/18; 456/18	k. 409/6	
ķazdur- -3- kazdırmak	kemāl -1- [Ar.] tamlık, olgunluk,	
ķ.- dı 422/4; 430/14	yetkinlik	
ķ.- ğandur-miz 426/13	k.(k.-i ķudret+) 398/11	
ķazuķ -1- kazık, direk, sopa	kemer -1- [Far.] kemer	
ķ. 527/18	k.+ iğa 446/11	
ķebāb -1- [Ar.] kebab	kemīne -1- [Ar.] noksan, eksik	
k. 491/8	k. 491/1	
ķedĥudālğ -1- [Far., Tr.] kahya	kempīr -6- [Far.] yaşlı kadın, nine	
k.+ nı 410/20	k. 402/01; 402/04; 402/09	
ķef -2- [Far.] köpük	k.+ ni 401/21	
k.+ lerini 477/16	k.+ din 398/15	
k.+ lerine 477/17	ķemterīn -1- [Far.] en kötü, en eksik	
ķefen -7- [Ar.] kefen	k. 513/8	
k. 440/20; 503/2	ķem-bahā -1- [Far.] pahasız, değersiz,	

kıymetsiz	k.+ nı 475/16; 516/21; 517/15
k. 513/7	kesâfet -1- [Ar.] bulanıklık, açık olmama
kendir -1- kendir, kenevir bitkisi	k.+ îğa 412/1
k. 477/20	kesel -3- [Ar.] tembellik, uyuşukluk
kenîzek -3- [Far.] cariyeye	k.+ ğa 437/5
k. 464/14; 468/19	k.+ din 437/5
k.+ leri 468/18	k.+ im 450/19
kerâmet -9- [Ar.] Allah'ın istediği, kullara	kesil- -1- kesilmek
verdiği olağanüstü şeyler	k.- gen 411/20
k. 441/8; 494/15	ket(i)f -2- [Ar.] omuz
k. (k. kı1-) 425/9; 465/3; 466/13;	k.+ ilerige 470/20
494/10	k.+ leridin 509/18
k.+ i 448/15	kette -17- büyük
k.+ din 493/17	k. 419/21; 419/4; 434/13; 441/9;
k.+ leri 473/19	470/8
kerem -6- [Ar.] lütuf, iyilik	k. bol- 410/19; 414/10; 432/16;
k.+ i 398/11	433/5; 440/2
k.+ im 456/5	k.+ dür-min 446/12
k.+ inġ 402/15; 403/09; 471/2	k. kı1- 410/12; 415/17; 449/5;
k.+ leridin 486/18	450/21; 453/5
kerîm -1- [Ar.] kerem sahibi	kettelġ -3- büyüklük
k. 458/1	k.+ ı 489/2; 491/18; 492/4
kerrema'llāhu vechehu -3- [Ar.] Allah	keyin -25- sonra
kendisini aziz kılsın	k. 405/05; 408/6; 408/7; 408/11;

408/13; 413/21; 423/10; 427/6;	497/3; (neẓr ҡ.) 410/15
436/10; 444/10; 460/5; 461/6;	ҡ.- adur-miz (güdāz ҡ.) 463/7
471/9; 473/4; 481/8; 488/18;	ҡ.- adurlar 437/8
489/12; 490/20; 495/8; 500/14;	ҡ.- ar-min 451/2; 516/11h; (ҡabūl
508/5; 510/14; 513/14; 514/1	ҡ.) 519/18
ҡible -1- [Ar.] ynamaza başlarken	ҡabūl ҡ.- ar mu 526/12
yönelinen taraf	ҡ.- ar-sizler (ҡayǵu ҡ.) 464/2;
ҡ. 457/21	(perveriş ҡ.) 450/20
ҡıçkır - -12- çağırmaq, davet etmek	ҡ.- ur-min 410/2; 442/6; 452/7;
ҡ.- dı 429/14; 434/06; 434/09;	455/3; 461/4; 464/6; 469/12;
434/12; 467/16; 499/12	477/8; 512/12; 523/18; (āşikārā
ҡ.- dılar 469/20	ҡ.) 496/12; (ħalāş ҡ.) 438/8;
ҡ.- inǵlar 513/20	(helāk ҡ.) 471/1; (iş ҡ.) 455/18;
ҡ.- sa 482/13	(ҡabūl ҡ.) 495/11; (maǵfired ҡ.)
ҡ.- ıp 434/14; 516/7	480/20; 481/5; 494/5; 512/20;
ҡıl- -1306- yapmak	(mihrbānlıǵ ҡ.) 447/8; (naşīb ҡ.)
ҡ.- adur 40/15; 422/14; 423/19;	493/20; (raħmet ҡ.) 495/4;
463/12; 483/5; 509/9; (ǵarķ ҡ.)	(zārīlķ ҡ.) 402/18
492/10; (gūşiş ҡ.) 483/6; (ħarāb	ҡ.- ur 400/1; 414/7; 468/11;
ҡ.) 437/13; (peşīmān ҡ.) 40/15;	468/12; 487/16; 497/8; 502/1;
(secde ҡ.) 402/20; (siħr ҡ.) 482/4;	523/19; (ada ҡ.) 439/3; (ārzū ҡ.)
(terbiyyetler ҡ.) 410/10; (yeksān	462/18; (āşikārā ҡ.) 442/2; (dāħil
ҡ.) 444/20; (zūlm ҡ.)	ҡ.) 448/17; (du‘ā ҡ.) 418/18;
ҡ.- adur-min 514/19; (bāver ҡ.)	(ǵalebe ҡ.) 426/6; (ǵanī ҡ.) 500/4;

(hisāb k.) 489/13; (ihtiyār k.)
410/20; (kabūl k.) 462/19;
466/15; (kette k.) 415/17;
(mensūh k.) 448/13; (mu'āmele
k.) 512/18; (mu'atṭar k.) 490/16;
(nā-būd k.) 448/14; (nidā k.)
419/14; (rivāyet k.) 449/4; (secde
k.) 429/13; (ṭavāf k.) 489/5; (ṭā'at
k.) 422/15; (temāṣā k.) 440/5
k.- ur-miz 418/11; (bāver k.)
496/19; (bī'at k.) 517/20; (ceng
k.) 428/12; (iş k.) 436/06; (kabūl
k.) 504/9; (secde k.) 433/18;
(su'āl k.) 434/19; (şarṭ k.) 496/18;
(vīrān k.) 444/14
k.- ur-sin 432/21; 451/5; 455/17;
494/15; (bī-edeblik k.) 482/9;
(da'vet k.) 425/5; (nedāmetler k.)
401/17; (zārī k.) 402/16; ('āṣī k.)
409/11
k.- ur-siz 404/18
cem' k.- urlar 437/20; 527/7;
(reng k.) 412/17; (rivāyet k.)
438/1; 448/19; (şehīd k.) 468/10;

(tereddüd k.) 438/20; ('azāb k.)
485/14; ('ibādet k.) 484/6
k.- ıpdur-min 495/7
k.- ıp-sin (taḳdīr k.) 409/10
k.- ıpdur 503/1; (āferīde k.)
487/18; (ferş k.) 486/12;
(mübeddel k.) 485/6; (pinhān k.)
435/16; (rivāyet k.) 437/15; 506/4
galaṭ k.- ıp-siz 482/14
k.- ıpdurlar 418/13; 418/20;
446/13; (hikāyet k.) 403/21;
405/21; 406/18; 417/20; 424/19;
445/19; 447/20; 458/13; 477/6;
478/21; (ihtilāf k.) 409/14;
(rivāyet k.) 444/6; 452/4; 472/2;
474/6; 476/7; 500/7; 516/9; 518/5
k.- dım 443/16; 461/14; 494/16;
494/19; 495/5; 495/7; 496/10;
(āşikār k.) 463/14; (da'vet k.)
496/2; (delālet k.) 496/4; (gāzab
k.) 495/4; (imām k.) 480/21;
(da'vet k.) 495/20; (kabz k.)
461/12; 461/2; (mülākāt k.)
486/6; (namāz k.) 466/5; (nezr k.)

410/16; (nişār kı.) 465/4; (raḥm kı.)
461/4; (raḥmet kı.) 494/8; (revā kı.)
494/3; (selām kı.) 484/11; 486/17;
486/3; 486/7; 487/13; 487/9;
491/10; 492/17; (tevbe kı.)
523/14; (tīzlık kı.) 482/10; (yoğ
kı.) 512/21; (żamm kı.) 483/15;
(‘arz kı.) 463/13; 488/21
kı.- dıñğ 406/12; 494/10; 494/13;
494/14; 494/15; 499/20; (helāk
kı.) 494/12; (ķabūl kı.) 494/11;
(kerāmet kı.) 494/10; (şehīd kı.)
515/3
kı.- dı 399/14; 399/4; 402/03;
406/18; 409/19; 411/17; 415/2;
416/11; 421/17; 422/18; 425/21;
426/5; 428/3; 433/7; 441/10;
441/8; 456/6; 467/5; 491/19;
493/21; 506/8; 518/13; (āferīde
kı.) 446/9; (alğalı ķaşd kı.) 433/10;
(artuğ kı.) 466/17; (arz kı.) 446/21;
(āvāz kı.) 427/2; (beyān kı.)
403/03; 405/14; 425/16; 443/3;
446/20; 448/11; 452/17; 479/5;

479/8; 521/20; (bihrağ kı.) 466/14;
(binā kı.) 461/8; (bisāt kı.) 445/18;
(bī‘at kı.) 523/14; (bünyād kı.)
425/8; (cefā kı.) 527/2; (cem‘ kı.)
408/16; (ceng kı.) 433/21; 524/2;
(cūy kı.) 501/19; (da‘vet kı.) 480/4;
(dostluğ kı.) 456/4; (emr kı.)
497/18; (feryād kı.) 478/17; 499/4;
501/10; 502/7; 503/16; (ğalebe
kı.) 460/12; 469/18; 477/14;
(ḥaşm kı.) 520/20; (ḥaṭ kı.- dı)
522/12; (ḥayāl kı.) 424/21; 426/4;
(ḥayāt kı.) 401/08; (helāk kı.)
408/3; 478/9; (ḥelāl kı.) 466/19;
(ḥiṭāb kı.) 461/14; (işkāl kı.) 447/1;
(ķabūl kı.) 458/10; (ķaşd kı.)
405/06; 411/17; 507/11; 508/15;
(ķatl kı.) 398/10; (kerāmet kı.)
465/3; 466/13; (maşlahat kı.)
517/5; (ma‘lūm kı.) 446/20;
(mensūḥ kı.) 466/18; (men‘ kı.)
501/2; (mescid kı.) 466/15;
(musallaṭ kı.) 408/3; (mübeddel
kı.) 417/19; (mübtelā kı.) 431/8;

(münâcât kı.) 411/5; (münâdî kı.)
404/19; (münevver kı.) 452/16;
(müşahhaş kı.) 453/13; (mü'ekkel
kı.) 492/12; (nâle kı.) 493/6; (nâzil
kı.) 473/7; (pâre kı.) 403/10;
(pervâz kı.) 518/2; (secde kı.)
430/11; 445/9; (selâm kı.) 478/4;
487/18; 489/16; (selâmet kı.)
405/18; (siyâset kı.) 479/14; (su'âl
kı.) 426/6; (şehîd kı.) 400/11;
401/05; 501/4; 523/16; 523/21;
524/5; (vaşiiyet kı.) 520/21;
(yakınlık kı.) 405/13; (zebûn kı.)
513/16; (şerh kı.) 426/3; (talâk kı.)
519/17; (taşavvur kı.) 404/06;
(tayrân kı.) 513/3; 515/7; 516/20;
(teslîm kı.) 403/06; 416/5;
(tevaqquf kı.) 417/17; (te'sîr kı.)
480/5; (tizlik kı.) 482/8; (vaşiiyet
kı.) 428/17; 433/4; (va' de kı.)
399/16; (vesvese kı.) 469/10;
499/2; (vîrân kı.) 400/9; (yakınlık
kı.) 447/1; (yaralığ kı.) 501/4; (yok
kı.) 403/03; (zârîler kı.) 419/8;

(zûlm kı.) 527/5; ('afv kı.) 478/5;
('atâ kı.) 398/11; 400/17; 402/05;
415/6; 442/10; 464/15; (kaşd kı.)
445/2; (men' kı.) 430/12; (zârî kı.)
455/1
kı.- dıngız 511/5; (hoş-vaçtlik kı.)
468/6; (mihrbânlik kı.) 511/2; (şak
kı.) 511/4; (rahm kı.) 460/21;
(ma'şiiyet kı.) 409/16
kı.- dınglar 499/2
kı.- dük (peşimânlar kı.) 401/15;
(secde kı.) 492/11
kı.- dılar 412/7; 423/7; 425/11;
432/8; 435/6; 453/2; 458/10;
460/11; 470/16; 474/12; 477/3;
491/11; 495/16; 496/14; 496/15;
500/21; 501/12; 502/2; 503/2;
504/5; 506/15; 507/1; 507/17;
509/19; 517/19; 521/20; 521/5;
522/10; (âferîn kı.) 437/6; 506/20;
510/5; ('ahd kı.) 478/16; ('arz kı.)
428/7; 505/16; 505/17; (âşikâr kı.)
415/8; (âvâz kı.) 427/11; (beyân
kı.) 399/4; 428/4; 430/7; 441/19;

443/9; 444/5; 448/3; 450/13;
477/18; 479/9; 496/13; 501/15;
504/1; 509/9; 520/2; (beyân-ı
vâkı' a kı.) 520/4; (binâ kı.) 427/6;
441/5; 514/12; (bî'at kı.) 516/21;
522/16; (cân teslîm kı.) 451/12;
(cârî kı.) 426/8; 518/1; (cehd kı.)
448/1; (cem' kı.) 475/10; 475/3;
(ceng kı.) 434/17; 508/21; (cüdâ
kı.) 499/15; (çapduķ kı.) 446/16;
(dârû kı.) 468/16; (da'vet kı.)
400/18; 401/09; 415/8; 421/19;
435/7; 467/4; 478/7; (defn kı.)
415/7; 416/10; 474/3; 514/5;
518/19; (delâlet kı.) 398/10;
405/07; (dem kı.) 413/6; (du'â kı.)
400/21; 401/12; 402/03; 409/12;
411/3; 414/2; 415/21; 416/5;
417/11; 418/15; 422/2; 423/12;
423/8; 434/04; 442/7; 469/2;
478/5; 479/18; (du'â-yı hayr kı.)
429/3; 510/2; (ğalebe kı.) 477/7;
(haber kı.) 500/10; (hamle kı.)
501/18; (harc kı.) 464/7; (hayâl kı.)

414/19; 415/1; 415/3; (hâzır kı.)
468/2; (helâk kı.) 424/14; (hicret
kı.) 498/8; (iķrâr kı.) 414/8; (iķtidâ
kı.) 483/15; (iltifât kı.) 482/19;
(istikâmet kı.) 471/11; (itâ'at kı.)
437/11; (ķabûl kı.) 433/12;
482/12; (ķaşd kı.) 433/10; (mâlîş
kı.) 468/4; 468/5; (maşlahat kı.)
428/12; 441/15; (ma'lûm kı.)
456/3; 499/16; 507/12; (men' kı.)
467/18; (meşveret kı.) 500/1;
(mevâ'izat kı.) 427/4; (muķâşara
kı.) 507/16; (münâcât kı.) 403/09;
410/16; 502/5; (müşâhede kı.)
457/13; (mütâba'at kı.) 425/18;
(mütâla'a kı.) 461/21; (naķl kı.)
474/15; (namâz kı.) 466/4; 480/9;
(nân kı.) 399/21; (naşîhat kı.)
458/7; 476/14; 509/3; (nedâmet
kı.) 419/10; (nikâh kı.) 465/1;
(nişâr kı.) 464/13; (perveriş kı.)
471/10; (peşîmân kı.) 440/18;
(revâne kı.) 405/02; (riķlet kı.)
518/17; (rücû' kı.) 423/16; (şabr

ķ.) 412/10; (secde ķ.) 427/4;
470/15; (sedd ķ.) 438/11; (selām
ķ.) 414/15; 428/2; 461/19; 489/6;
492/8; (sipāriř ķ.) 412/14; (sitem
ķ.) 525/14; (řūret ķ.) 415/14;
(su'āl ķ.) 446/5; (sūkūt ķ.)
418/13; (řehīd ķ.) 523/13; (řūkr-i
bī-ħad ķ.) 8466/21; (řūkrler ķ.)
408/18; 439/18; (tamām ķ.8)
510/21; 515/6; (tavāf ķ.) 506/1;
(tayrān ķ.) 471/12; (tayyār ķ.)
504/5; (tebessüm ķ.) 468/6;
(tefavūt ķ.) 407/15; (temāřā ķ.)
435/5; (temennā ķ.) 501/9; (tergīb
ķ.) 478/19; (tevbe ķ.) 410/5; (üç
vaşiyyet ķ.) 406/1; (vālī ķ.) 515/9;
(vaşiyyet ķ.) 473/20; 513/18;
515/4; (vedā' ķ.) 522/7; (yād ķ.)
461/16; 468/13; (yaķınlık ķ.)
468/19; (zārī ķ.) 427/2; 443/13;
(zebūn ķ.) 401/08; (zuhūr ķ.)
398/11
ķ.- ay 434/01; 448/18; 449/12;
451/1; 503/15; 518/21; 519/13;

(āzād ķ.) 454/12; 502/15; (fedā
ķ.) 523/15; (iş ķ.) 519/15; (işaret
ķ.) 470/14; (ķabūl ķ.) 517/11;
517/12; 520/10; (mařlaħat ķ.)
449/7; (řerīk ķ.) 402/11; (tā' at ķ.)
442/5; ('arza ķ.) 469/19
ķ.- ayın 400/12; 424/21; (ma' lūm
ķ.) 463/11; (secde ķ.) 421/21;
(tedbīr ķ.) 422/12; (vedā' ķ.)
414/17; (du' ā ķ.) 422/2
ķ.- ğıl 415/13; 447/10; 447/11;
455/19; 476/4; 487/21; 491/17;
508/19; 520/21; 522/18; (āřikārā
ķ.) 422/7; (cehd ķ.) 525/8; (ceng
ķ.) 523/7; (du' ā ķ.) 402/05; (ħalāř
ķ.) 491/15; (ķabz ķ.) 512/6;
(kiŋgrü ķ.) 491/18; (maġfıret ķ.)
491/15; (māyıl ķ.- ğıl 504/1;
(memnūn ķ.) 451/12; (perveriř ķ.)
449/11; (raħmet ķ.) 403/09;
491/17; 519/1; 519/3; (şabr ķ.)
410/15; (secde ķ.) 399/1; 400/12;
(tevbe ķ.) 430/14; (yād ķ.)
412/20; (zebūn ķ.) 401/07

ķ.- sun 433/7; 458/9; 480/12;
527/2; (da'vet ķ.) 428/5; (du'ā ķ.)
426/15; (itā'at ķ.) 521/9; (mīve
ķ.) 400/21; (nikāh ķ.) 411/15;
(perveriş ķ.) 451/9; (peydā ķ.)
479/17; (şabr ķ.) 519/18; (tā'at ķ.)
411/8; (temāřā ķ.) 477/9; (ķatl ķ.)
500/3; (şükr ķ.) 431/4
ķ.- alı 478/1; 478/15; 479/19;
497/17; (binā ķ.) 444/10; (ħarāb
ķ.) 444/11; ('arza ķ.) 400/4
ķ.- inġ 476/13; 491/12; 510/12;
512/5; 525/9; ('aķd ķ.) 520/9;
(beyān ķ.) 497/9; (da'vet ķ.)
478/7; (der-ħ'āst ķ.) 486/21;
(du'ā ķ.) 401/19; (ħaber ķ.)
465/15; (ħalāř ķ.) 438/6; 505/14;
(höl ķ.) 516/14; (şabr ķ.) 414/17;
512/14; (selām ķ.) 484/11; (řefķat
ķ.) 510/19; (tevaķķuf ķ.) 512/3;
(tövbe ķ.) 421/15
ķ.- inġız (du'ā ķ.) 401/03
ķ.- inġızlar (yād ķ.) 455/7
ķ.- inġlar 433/5; 458/6; 474/1;

474/21; 498/18; (bāver ķ.) 476/8;
(daħl ķ.) 426/8; (icābet ķ.) 480/7;
(ķabül ķ.) 467/1; (kefen ķ.)
513/19; (naşihat ķ.) 420/14;
(perveriş ķ.) 458/6; (şabr ķ.)
420/12; 422/12; 505/13; 524/11;
(secde ķ.) 427/3; 433/19; 434/11;
492/11; (tā'at ķ.) 420/11; (ta'me
ķ.) 480/12; (terk ķ.) 426/10;
(vaşıyyet ķ.) 428/19; (yāverlik ķ.)
510/20
ķ.- sam 425/5; (firşat ķ.) 414/18;
(tevbe ķ.) 526/12
ķ.- saġ 425/21; 517/11;
(merātibe ķ.) 412/12; (şabr ķ.)
399/14; (secde ķ.) 479/19
ķ.- sa 418/5; 452/6; 478/5;
503/14; 527/2; (da'vet ķ.) 479/1;
(iħtiyār ķ.) 505/2; (ķařd ķ.)
419/13; (kerāmet ķ.) 425/9; (revā
ķ.) 401/09; (secde ķ.) 429/9;
(tā'at ķ.) 411/4; (tevbe ķ.) 481/5;
495/11; (tola ķ.) 526/13; (yaķınlık
ķ.) 405/11; (zıulm ķ.) 526/20

ķ.- salar 415/12; 507/10; (du' ā ķ.)
415/10; 415/12; 416/5; 478/4;
481/6; (ķabūl ķ.) 462/19; 463/16;
(yazuķ ķ.) 409/11
ķ.- salar irdi (feryād ķ.) 412/9
ķ.- saŋgız (şükr ķ.) 431/6
ķ.- saŋgızlar (şıhhat ķ.) 423/5
ķ.- saŋğlar 463/7; (secde ķ.) 480/3
ķ.- sek 426/7; 452/8; 458/8
ķ.- ip 404/15; 404/16; 407/2;
413/3; 418/9; 419/5; 421/4;
429/8; 433/2; 433/6; 433/8;
434/20; 436/2; 437/1; 439/8;
441/12; 441/2; 442/8; 444/11;
445/18; 450/8; 453/12; 454/1;
455/13; 455/18; 456/16; 461/19;
461/20; 461/8; 463/6; 478/2;
486/19; 486/20; 489/7; 491/8;
494/11; 501/6; 504/18; 506/2;
507/18; 509/1; 513/2; 518/17;
521/21; 522/1; 526/11; (ābād ķ.)
420/6; 441/5; (āmürzīde ķ.)
474/19; (āmürziş ķ.) 493/20;
(ārzū ķ.) 446/16; (āvāre ķ.) 432/7;

(āvāze ķ.) 442/1; (āyine ķ.)
436/19; (bünyād ķ.) 435/5;
cāhillik ķ.- ip 424/3; (cefā ķ.)
442/4; (cem' ķ.) 483/5; (ceng ķ.)
477/4; 524/9; (cevelān ķ.) 415/5;
(çāker ķ.) 452/10; 454/2;
(çıkadurğan ķ.) 431/10; (dād-ı
feryād ķ.) 406/6; (dār ķ.) 485/1;
(da' vet ķ.) 476/18; (delālet ķ.)
420/6; (deryā ķ.) 524/10; (du' ā
ķ.) 506/9; (fedā ķ.) 523/17; (fehm
ķ.) 404/07; (feryād ķ.) 426/19;
459/1; 514/14; (ğalebe ķ.)
523/21; (ğāret ķ.) 504/2; (ğulüvv
ķ.) 516/3; (ğusl ķ.) 439/18; 499/3;
(hac ķ.) 504/18; (hālāş ķ.) 448/17;
511/5; (hārāb ķ.) 444/18; (harc ķ.)
426/12; (hased ķ.) 478/17; (hāt ķ.)
460/9; 462/7; 505/9; (hāyāl ķ.)
425/17; 467/12; (helāk ķ.)
470/10; (hicret ķ.) 428/20;
(hizmet ķ.) 410/14; (hürmetler ķ.)
402/11; (ihşān ķ.) 440/8; (ihtiyār
ķ.) 464/9; (iltimās ķ.) 478/4;

(imām kı.) 510/13; (imtiḥān kı.)
430/9; (iṣḫāl kı.) 446/11; (iṣāret
kı.) 470/14; (i'zāz kı.) 453/10;
(ḫabūl kı.) 463/16; 493/19; (ḫarār
kı.) 517/8; (kette kı.) 410/12;
453/5; (lāy kı.) 438/10; (mağfıret
kı.) 448/15; (manzar kı.) 456/16;
(maşlahat kı.) 420/18; 453/9;
479/3; (mihmān-dārılık kı.)
446/20; (muḫkem kı.) 458/9;
(muraşsa' kı.) 464/11; (mu'atṭar
kı.) 448/5; (mülāḫaza kı.) 404/14;
(mülk kı.) 481/2; (münacāt kı.)
402/14; 402/15; 429/16; 525/14;
(müşerref kı.) 476/5; (mütāla' a kı.)
435/9; (nāmūs kı.) 453/2; (naşīb
kı.) 471/3; 476/6; (naşihat kı.)
403/19; (niyyet kı.) 404/10;
(pākize kı.) 513/2; pāre kı.) 527/1;
(perveriş kı.) 493/15; (peşimān kı.)
482/18; (peymān kı.) 478/18;
(raḫmet kı.) 415/6; (şabr kı.) 418/5;
458/10; (şadaḫa kı.) 398/16;
(şavme' a kı.) 414/12; (sāye kı.)

456/17; (secde kı.) 399/5; 427/1;
428/13; 429/11; (selām kı.)
436/21; 514/16; (selāmet kı.)
481/4; (seyr kı.) 490/10; (şıfat kı.)
435/10; (şoḫbet kı.) 483/11; (sūdā
kı.) 444/7; (şefā' at kı.) 482/12;
(şire kı.) 407/10; (ṭahāret kı.)
442/11; 442/7; 447/12; 466/4;
(taḫrır kı.) 507/7; (tamām kı.)
458/4; (tavāf kı.) 505/19; (ṭayyār
kı.) 437/2; 456/19; 463/21; (ṭā' at
kı.) 415/1; (ṭa' ne kı.) 463/5; (techīz
kı.) 514/4; 518/2; (temāşā kı.)
435/14; 489/16; (tevbe kı.)
399/10; 526/14; (te'ḫır kı.)
497/17; (te'şir kı.) 469/19; (tilāvet
kı.) 516/6; (vırān kı.) 509/1;
(yalaṅg kı.) 425/12; (yamanlık kı.)
404/04; (yesir kı.) 408/4; 437/12;
444/10; (yesir kı.) 470/10; 470/8;
525/21; (yıraḫ kı.) 476/3; (yörüş
kı.) 500/18; (zūr kı.) 429/17; 507/1;
('arz kı.) 486/21; ('arza kı.) 470/1;
('imāret kı.) 428/20; (kı.- ıp)

444/14; (taḫsīm ḳ.) 445/7; (cem^c
ḳ.) 399/17; (maşlahat ḳ.) 444/21;
(red ḳ.) 506/11; (‘ahd ḳ.- ip)
507/9; (nāle ḳ.) 454/19; (sāye ḳ.)
456/2; (şavme^c a ḳ.) 434/05; (tayy
ḳ.) 460/5; (şūret ḳ.) 433/6;
(musahḫar ḳ.) 481/2; (ḫikāye ḳ.)
460/20; (kette ḳ.) 449/5; (iş ḳ.)
418/3; (ġanīmet ḳ.) 501/3; (ḫayāl
ḳ.) 442/17
ḳ.- ip turdı 433/5; (tanẓīm ḳ.)
416/1
ḳ- ip turdılar (du^c ā ḳ.) 524/13;
(teveccüh ḳ.) 428/13; (şabr ḳ.)
412/8
ḳ.- ġalı 497/20; 497/21; (‘arẓa ḳ.)
469/20; (būse ḳ.) 509/21; (istibrā
ḳ.) 468/14; (secde ḳ.) 494/20;
(yesir ḳ.) 444/18
ḳ.- ġunça (rāst ḳ.) 509/6; (zinā ḳ.)
425/21
ḳ.- ġan 486/16; 523/14; 527/16;
(āzād ḳ.) 473/15; (ferş ḳ.) 490/9;
(ḫarām ḳ.) 467/18; (red ḳ.- ġan)

470/19
ḳ.- ġanını (ilgi) 431/16; (secde ḳ.)
432/18; (vahy ḳ.) 465/10
ḳ.- ġanlarını (ilgi) 481/17; (da^c vet
ḳ.) 476/7; (iḫtiyār ḳ.- ġanlarını)
468/8; (tevellüd ḳ.) 412/18;
(iḫtiyār ḳ.) 468/9; (ölgen secde ḳ.)
433/9
ḳ.- ġannı (secde k.) (ilgi) 421/21
ḳ.- ġan 466/19 (secde ḳ.) 454/6;
479/21; (seḫāvet ḳ.) 454/7 (şükürin
ḳ.) 410/7; (taşdıḳ ḳ.) 473/15;
(tevellā ḳ.) 410/6
ġalaṭ ḳ.- ġan iken-siz 460/17
ḳ.- ġan imes 452/12
ḳ.- ġan irdi 506/17
ḳ.- ġan irmes irdim 494/17
ḳ.- ġan işim 443/17
şol ḳ.- ġan işim 443/21
ḳ.- ġan işleri 520/12
ḳ.- ġan işleriġa 410/4
ḳ.- ġan işleriñġa 399/10; 400/13;
430/13
ḳ.- ġan işlerini 475/12

ķ.- ğan işleriŋizġa 421/15	ķabāhat ķ.- ğanlardur 485/2
ķ.- ğan luşf 495/7	ķ.- gen 494/4
řā' at ķ.- ğan sebebleridin 403/15	ķ.- gen hūbdur 407/6
ķ.- ğan seddni 438/15	mūbtelā ķ.- ğu dik 510/10
ķ.- ğan řā' atdur 483/8	ķ.- ğuçı 420/13
ķ.- ğan řā' atinġġa 463/6	bī-fermānlik ķ.- ğuçıldurdur
ķ.- ğan tedbiri 498/4	485/14
perveriş ķ.- ğan ücresiġe 450/15	mihmān-dārliķ ķ.- a durgen yerde
ķ.- ğan yaşsıdur 439/13	457/3
iş ķ.- ğan 'ādīlerni 438/16	ķ.- a durgen 513/10
ķ.- ğan 'imāretimni 461/11	mihmān ķ.- a durgen 491/7
ķ.- ğanda 517/7	ķ.- a durgenni 444/20
ķ.- ğandın 522/13	ķ.- adurġan in'ām 455/4
zūlm ķ.- ğandın 527/6	ķ.- adurġan oġul 459/2
vaħy ķ.- ğandın soŋġ 448/19	tevellūd ķ.- ur vaķtiŋġ 447/10
ķabūl ķ.- ğandur 464/19	ibtidā ķ.- urda 475/11
secde ķ.- ğanġa 480/1; 480/2	vīrān ķ.- urġa 445/2
ķ.- ğange 431/18	ķ.- urını 421/11
ķ.- ğanı 412/21	řā' at ķ.- a-min 434/05
ķ.- ğanım yok 406/12	ķ.- a-siz 481/21; 497/6
ķ.- ğanıme 497/7	faķīrlerge ķ-ġan zālimlerni 527/8
ķ.- ğanımız 441/17	ķ.- a durgen feriştelergā 454/5
ķ.- ğanlar 527/11	da' vet ķ.- a başladılar 421/13
'ibādet ķ.- ğanlar 484/14	iftār ķ.- ğumdur 516/16

.- ęusıdur 527/7
 .- ęarc ıldı 461/9
 abl .- ışlarıdın 428/15
 řıĥĥat .- dı irse 442/8
 vesvese .- dı irse 469/12
 aşd .- dı irse 432/15
 iltic .- dılar irse 426/16
 du  .- dılar irse 423/20
 .- ıp idiler 474/1
 ĥayl .- ıp idiler 482/8
 .- ıp irdi 405/09; 500/9
 kstĥlik .- ıp irdi 478/1
 nişr .- ıp irdi 464/20
 niyyet .- ıp irdi 404/12
 .- ıp irdiler 478/11; 504/6
 du  .- ıp irdiler 402/05; 426/16
 inekelik .- ıp irdiler 447/21
 naķř .- ıp irdiler 444/9
 tilvet .- ıp irdiler 469/18
 vaşıyyet .- ıp irdiler 406/16;
 456/14
 .- ıp irdim 406/17; 418/4
 va de .- ıp irdiņę 493/6
 yaĥřılıķ .- ıp irdi 519/14
 selm .- ıp irdiler 511/11
 .- ar irdi 461/6
 .- ar irdiler 429/10; 465/12
 beyn .- ar irdiler 475/5
 tĥat .- ar irdiler 476/17
 tamm .- ar irdiler 475/4
 tevzu .- ar irdiler 472/11
 .- ar irdim 519/16
 .- iltift ılmadılar 487/17
 .- abl ılmadılar 448/19
 .- abl ılır 447/3
 .- ma 476/13
 .- madı 414/3
 tařdķ .- magen 485/13
 vef .- magen 513/6
  ibdet .- magen bolęay 431/20
 vef .- magen kişini 518/20
 řefķat .- magenler 484/19
 raĥm .- magenlerni 527/9
 .- mağım irdi 494/9
 řoĥbet .- maęunęa 468/16
 yazuķ .- maķnı 409/10
 abl .- mas irdi 452/15
 zhir .- mas irdi 424/8

şarf kı.- mas irdiler 513/17
kı.- mas işlerini 526/11
zılm kı.- maslig 472/19
yakınlığı kı.- maslikğa 468/17
kı.- may 398/17; 415/15
dağl kı.- may 428/1
kabul kı.- may 463/14; 463/15;
463/19; 464/20; 498/16
tevaqquf kı.- may 492/12
te'ħır kı.- may 466/5
karar kı.- may öter 418/11
höl kı.- may ötkerdim 481/3
ceng kı.- maydur 504/17
ħ'āhiş kı.- maydur 519/16
bāver kı.- maydur-min 462/7
kabul kı.- may-sizler 479/2
mihir-bānlik kı.-ıp 456/6
muqāvemət kı.-ğay irdiler 477/3
münādī kı.-ıp 424/10
müstehāb.kı.-ıp 494/12
peşīmān kı.-ğıl 400/14
rahm kı.-adur 440/9
sāye kı.-ıp kiledür 457/4
tamām kı.-ğunlarıça 461/15

temāşā kı.-ıp kitti 434/15
tergīb kı.-dınğız 511/2
tevellüd kı.-urda 447/21
uluğ kı.-ıp 402/11
secde kı.- ur iken-miz 434/10
kı.- ur irdi 398/14; 429/20;
432/20; 433/4; 469/5
ārzū kı.- ur irdi 452/15
du' ā kı.- ur irdi 524/1
ħizmet kı.- ur irdi 410/13
loğma kı.- ur irdi 492/17
musallağ kı.- ur irdi 432/16
özge iş kı.- ur irdi 410/14
te'addī kı.- ur irdi 406/10
yağşı kı.- ur irdi 424/20
kı.- ur irdiler 426/5; 427/18;
453/1; 472/10; 475/12; 504/2;
522/10
āzād kı.- ur irdiler 475/11
beyān kı.- ur irdiler 411/11
kırā'at kı.- ur irdiler 475/12
perveriş kı.- ur irdiler 451/13
tabīblıq kı.- ur irdiler 416/7
temāşā kı.- ur irdiler 447/13;

458/16	ḳabūl ḳ.- madı 398/10; 417/18;
ümīd-vār ḳ.- ur irdiler 476/19	421/17; 432/7; 435/7; 439/7;
yād ḳ.- ur irdiler 472/11	476/9; 478/8; 479/19; 480/4;
‘arza ḳ.- ur irdiler 476/18	482/4; 496/4; 506/13; 507/15
‘ibādet ḳ.- ur irdiler 414/13;	kār ḳ.- madı 517/16
514/11	teḥallūf ḳ.- madı 439/6
kette ḳ.- ur irdim 450/21	tevaḳḳuf ḳ.- madı 467/2
secde ḳ.- ur irdük 401/14	te ‘şīr ḳ.- madı 400/5; 477/3
da‘ vet ḳ.- ur irmiş 422/21	vefā ḳ.- madı 519/20
ḳ.- ur irseṅgiz 512/4	naşīhat ḳ.- madı mu 405/05
ḳ.- ur kiçesi turur 491/12	bāver ḳ.- madılar 409/3; 496/15
ḳ.- ur mu 418/13; 418/19	ḳabūl ḳ.- madılar 405/07; 405/15;
vefā ḳ.- ur mu 519/20	509/12; 509/14
ḳ.- ur mu-sin 414/5	men‘ ḳ.- madılar 409/15
raḥm ḳ.- ur mu-sin 461/13	nikāḥ ḳ.- madılar 411/16
ḳ.- urlar 437/8; 487/3; 496/11	rağbet ḳ.- madılar 410/19
vaşiyet ḳ.-ip 456/14	şükr ḳ.- madılar 431/8
vefā ḳ.-ğay 513/7	revā ḳ.- madım 495/10
vird ḳ.-sa 486/11	bāver ḳ.- madük 409/20
‘ibādet ḳ.-ay 422/19	ḳ.- magey-min 494/4
‘ibādet ḳ.-sek 414/12	maḥrūm ḳ.- mağay-min 456/5
‘ibādet ḳ.-ur irdi 398/14	ḳ.- mağay-sin 514/9
fāş ḳ.-mas-miz 518/14	maḥrūm ḳ.- magey-sin 507/20
bāver ḳ.- madı 409/1	ḳ.- mağay 494/4

ķ.- mağıl 454/11; 511/20; 521/1;
521/4
dağl ķ.- mağıl 443/20
đıkāye ķ.- mağıl 496/10
ķađd ķ.- mağıl 427/20
rūsvā ķ.- mađıl 476/5
secde ķ.- mağıl 429/15
yağınlık ķ.- mağıl 405/08
fitne ķ.- maᅇđ 417/10
ķabūl ķ.- maᅇđ 505/8
ķ.- maᅇđlar 476/13
tekebbūr ķ.- maᅇđlar 476/14
zinā ķ.- maᅇđlar 476/14
ķ.- mas 401/18
da^ˆvet ķ.- mas 424/10
kār ķ.- mas 437/18; 437/21
zūlm ķ.- mas miz 431/17
ķabūl ķ.- masa 428/5; 509/11
şıfat ķ.- masa 435/11
ķ.- maslar 491/9; 507/9
đıyānet ķ.- maslar 495/20
ķ.- mas-min 455/3; 460/8; 464/3
iđtiyār ķ.- mas-min 464/9
ķabūl ķ.- mas-min 411/17; 495/1

secde ķ.- mas-min 480/1; 480/2
fitne ķ.- mas-miz 417/11
secde ķ.- mas-sizler 480/1
ķ.- mağ 440/1; 472/15; 472/17;
478/16
ārāste ķ.- mağ 440/2
cedel ķ.- mağ 472/15
fağr ķ.- mağ 473/16
imtiđān ķ.- mağ 406/17; 406/2
itā^ˆ at ķ.- mağ 521/10
ķabūl ķ.- mađ 472/19; 472/20
meşhūr ķ.- mađ 478/16
mihmān ķ.- mağ 436/06
perhīz ķ.- mağ 472/15
secde ķ.- mağ 433/17; 433/8
sefer ķ.- mağ 453/9
cem^ˆ ķ.- mađđa 483/6
ceng ķ.- mađđa 498/20
yağınlık ķ.- mađđa 411/16
đusl ķ.- mađđe 404/11
đusl ķ.- mađđe 499/1
iftār ķ.- mađđe 516/15
zuhūr ķ.- mađđaları 456/9
ķ.- mađđnı 462/18

mihmān ҡ.- mağ.ımnı 457/10	kın -2- kılı gibi kesici aletlerin kılıfı
ҡ.- maqnı 415/15	ҡ. 527/16
ihtiyār ҡ.- maqnı 463/19	ҡ.+ larıdın 488/17
kıla'1- -5- [Tr]	kına - -1- cezalandırmak
ҡ.- madılar 435/6	ҡ.- p 423/5
hısāb ҡ.- madım 491/14	kıır - -2- kırmak
hısāb ҡ.- mas 489/14	ҡ.- sa 526/14
ҡ.- mas-sin 469/16	ҡ.- ıp 501/21
dest-gır ҡ.- maydur 469/13	kırā'at -3- [Ar.] okuma, düzgün okuma
kıldur - -10- kıldırmak	ҡ. (k. kı1-) 475/12
ҡ.- dı 427/7; 433/7	ҡ. turur 413/17
ҡ.- dıng 494/10	ҡ.+ ni 484/16
ҡ.- dılar 438/10; 465/7	kırg -1- kıyı, dış, kenar
ҡ.- salar 465/6	ҡ.+ ında 424/6
ҡ.- mas 444/19	kırk -26- kırk (40)
ҡ.- up 406/20; 461/13; 520/11	ҡ. 406/21; 408/10; 408/21; 409/9;
kılıç -11- kılıç	413/21; 420/1; 420/7; 422/5;
ҡ. 403/10; 427/10; 470/12;	424/15; 424/17; 438/17; 439/13;
479/13; 519/10; 519/7; 525/3	445/7; 453/15; 464/8; 465/2;
ҡ.+ nı 523/3	465/9; 470/4; 471/10; 499/18;
ҡ. sal- 517/16; 523/1; 523/2	506/17; 506/19; 516/12; 517/8;
kılığlık(ıg) -2- huylu	527/4
ҡ. (hatne) 448/2	kırk altıncı -1- kırk altıncı (46.)
ҡ.(kılığlıg) 471/18	ҡ. kıssa 445/11

kırk birinçi -1- kırk birinci (41.)	ķ.+ nı 509/10
ķ. ķıŝŝa 433/9	ķısm -1- [Ar.] kısım, bölüm
kırk bişinçi -1- kırk beşinci (45.)	tört ķ. 437/17
ķ. ķıŝŝa 444/6	ķısır -1- doğurmamış
kırk ikkinçi -1- kırk ikinci (42.)	ķ. bitildin “doğurmamış kısırak”
ķ. ķıŝŝa 434/21	439/14
kırk miŋ -2- kırk bin (40.000)	ķısķa -2- kısa
ķ. altun 473/15	ķ. 476/16; 495/7
ķ. teneke 464/3	ķısm -7- [Ar.] kısım
kırk sekkizinçi -1- kırk sekizinci (48.)	ķ. 415/18; 400/20; 448/17;
ķ. ķıŝŝa 452/2	468/13; 496/17; 496/21
kırk tokķuzinçi -1- kırk dokuzuncu (49.)	ķ.+ ı 504/20
ķ. ķıŝŝa 465/10	ķıŝŝa -47- [Ar.] kıssa, hikaye
kırk törtinçi -1- kırk dördüncü (44.)	ķ. 407/21; 409/14; 410/5; 414/5;
ķ. ķıŝŝa 443/8	424/18; 429/5; 430/5; 432/8;
kırk inçi -1- kırk üçüncü (43.)	432/11; 432/18; 433/9; 434/21;
ķ. ķıŝŝa 441/7	441/7; 443/8; 444/6; 445/11;
kırk yittinçi -1- kırk yedinci (47.)	449/3; 452/2; 465/10; 469/4;
ķ. ķıŝŝa 449/3	471/4; 472/6; 473/5; 474/5;
kırķınçi -1- kırķıncı (40.)	475/2; 475/15; 476/6; 481/17;
ķ. ķıŝŝa 432/18	482/5; 498/7; 500/7; 502/12;
ķıŝāŝ -2- [Ar.] su işleyen birinin aynı	503/11; 504/4; 506/4; 509/1;
şekilde czalandırılması	513/11; 514/9; 515/7; 516/21;
ķ. 527/7	518/5; 519/3; (ķ-i Hānzala)

424/18; (k-i Hâzret-i Bibi Meryem 412/17; (k-i Hâzret-i Cercis ‘aleyhi’s-selâm+) 398/9; (k-i Hâzret-i Yaḥyâ) 420/8; (k-i Hâzret-i ‘Üzeyr‘ aleyhi’s-selâm+) 407/21; (k-i kavm-i Tübbâ‘) 427/13	424/18; (k-i Hâzret-i Bibi Meryem 412/17; (k-i Hâzret-i Cercis ‘aleyhi’s-selâm+) 398/9; (k-i Hâzret-i Yaḥyâ) 420/8; (k-i Hâzret-i ‘Üzeyr‘ aleyhi’s-selâm+) 407/21; (k-i kavm-i Tübbâ‘) 427/13	424/18; (k-i Hâzret-i Bibi Meryem 412/17; (k-i Hâzret-i Cercis ‘aleyhi’s-selâm+) 398/9; (k-i Hâzret-i Yaḥyâ) 420/8; (k-i Hâzret-i ‘Üzeyr‘ aleyhi’s-selâm+) 407/21; (k-i kavm-i Tübbâ‘) 427/13	424/18; (k-i Hâzret-i Bibi Meryem 412/17; (k-i Hâzret-i Cercis ‘aleyhi’s-selâm+) 398/9; (k-i Hâzret-i Yaḥyâ) 420/8; (k-i Hâzret-i ‘Üzeyr‘ aleyhi’s-selâm+) 407/21; (k-i kavm-i Tübbâ‘) 427/13
k.+ nı 471/5	k.+ nı 471/5	k.+ nı 471/5	k.+ nı 471/5
kış -1- kış	-1- [Ar.] kıymet, değer	-1- [Ar.] kıymet, değer	-1- [Ar.] kıymet, değer
k. künde 411/3	k. 454/10	k. 454/10	k. 454/10
Ķıtmır -1- Ashab-ı Keḥf’te çobanın köpeği	kıymet -1- [Ar.] kıymet, değer	kıymet -1- [Ar.] kıymet, değer	kıymet -1- [Ar.] kıymet, değer
Ķ. 442/1	k. 454/13; 460/11	k. 454/13; 460/11	k. 454/13; 460/11
kıvanç -1- kıvanç, sevinç	destâr-ı k.+ nı 460/10	destâr-ı k.+ nı 460/10	destâr-ı k.+ nı 460/10
k.+ ı 512/10	kız -37- kız	kız -37- kız	kız -37- kız
kıyâm -1- [Ar.] kıyam, namazda ayakta durma	k. 407/12; 407/11; 407/13; 407/14; 408/5; 410/15; 410/16; 410/17; 411/13; 411/17; 447/21; 462/18; 465/3; 471/14; 473/16; 482/15;. 508/13	k. 407/12; 407/11; 407/13; 407/14; 408/5; 410/15; 410/16; 410/17; 411/13; 411/17; 447/21; 462/18; 465/3; 471/14; 473/16; 482/15;. 508/13	k. 407/12; 407/11; 407/13; 407/14; 408/5; 410/15; 410/16; 410/17; 411/13; 411/17; 447/21; 462/18; 465/3; 471/14; 473/16; 482/15;. 508/13
k. 484/16	k.+ nı 407/12; 411/15; 412/1; 412/2	k.+ nı 407/12; 411/15; 412/1; 412/2	k.+ nı 407/12; 411/15; 412/1; 412/2
kıyâmet -25- [Ar.] kıyamet	k.+ ğa 411/16	k.+ ğa 411/16	k.+ ğa 411/16
k. 416/3; 454/4; 481/18; 511/20; 527/7	k.+ ım 421/20; 519/15	k.+ ım 421/20; 519/15	k.+ ım 421/20; 519/15
k. küni 463/1; 482/11; 494/2	k.+ imge 519/19	k.+ imge 519/19	k.+ imge 519/19
k.+ de 420/3; 448/16; 458/6; 475/19; 485/19; 527/1; 527/6	k.+ ı 446/13; 447/2; 518/6	k.+ ı 446/13; 447/2; 518/6	k.+ ı 446/13; 447/2; 518/6
	k.+ ı 507/3	k.+ ı 507/3	k.+ ı 507/3
	k.+ lar 452/8	k.+ lar 452/8	k.+ lar 452/8
	k.+ ları 447/1; 525/7	k.+ ları 447/1; 525/7	k.+ ları 447/1; 525/7

	ķ.+ larını 475/3; 475/8	404/03; 404/06; 404/08; 404/09;
	ķ.+ larıge 447/14	404/14; 404/17; 404/19; 405/03;
ķız -	-1- ķızmak, sinirlenmek	405/04; 405/07; 405/08; 405/10;
	ķ.- ıp urar irdi 458/17	405/14; 405/19; 405/20; 406/10;
ķızıl	-13- ķızıl renk	406/12; 406/16; 406/19; 406/3;
	ķ. 399/14; 404/06; 464/10;	406/6; 406/9; 407/1; 407/11;
	468/5; 468/9; 471/19; 485/21;	407/12; 407/16; 407/18; 407/20;
	488/6; 490/8; 510/13; 523/9;	407/5; 407/6; 408/11; 408/13;
	524/14	408/15; 408/19; 408/2; 408/5;
ķızıt-	-1- yakmak, ateş yakmak	408/6; 409/10; 409/12; 409/15;
	ķ.- ıp (oçaķ ķ.) 417/21	409/2; 409/21; 409/4; 409/8;
ķızlık	-1- ķızlık (cinsiyet)	410/1; 410/10; 410/11; 410/15;
	oğul ķ. 420/1	410/16; 410/19; 410/8; 410/9;
ķi	-736- [Far.] ķi (bağlaç)	411/15; 411/17; 411/18; 411/21;
	ķ. 398/12; 398/15; 398/17;	411/5; 411/9; 412/15; 412/19;
	398/18; 398/21; 399/1; 399/12;	412/20; 413/10; 413/13; 413/14;
	399/17; 399/19; 399/20; 399/5;	413/19; 414/11; 414/16; 414/3;
	400/12; 400/16; 400/19; 400/2;	414/6; 415/1; 415/10; 415/13;
	400/20; 400/4; 400/6; 401/01;	415/19; 415/2; 415/9; 416/1;
	401/02; 401/07; 401/09; 401/10;	416/11; 416/12; 416/14; 416/16;
	401/14; 401/18; 401/20; 402/01;	416/18; 416/2; 416/21; 416/6;
	402/04; 402/06; 402/10; 402/12;	416/7; 416/9; 417/12; 417/13;
	402/14; 402/16; 402/21; 403/03;	417/20; 417/3; 417/8; 418/1;
	403/04; 403/05; 403/20; 404/01;	418/11; 418/13; 418/14; 418/16;

418/17; 418/18; 418/20; 418/21;
418/4; 418/8; 418/9; 419/13;
419/14; 419/17; 419/5; 419/9;
420/10; 420/15; 420/18; 420/3;
421/20; 421/21; 421/4; 422/1;
422/11; 422/13; 422/14; 422/16;
422/18; 422/2; 422/20; 423/11;
423/13; 423/14; 423/15; 423/17;
423/19; 423/2; 423/3; 423/4;
423/6; 423/9; 424/10; 424/2;
424/21; 424/3; 424/4; 425/15;
425/18; 425/19; 425/2; 425/20;
425/3; 425/9; 426/12; 426/14;
426/19; 426/4; 426/6; 426/7;
427/19; 427/2; 427/4; 428/14;
428/17; 428/3; 428/6; 428/8;
429/1; 429/14; 429/16; 429/20;
429/7; 429/9; 430/13; 430/16;
430/19; 430/3; 430/4; 430/8;
431/1; 431/12; 431/2; 431/21;
432/19; 432/21; 432/6; 432/9;
433/1; 433/18; 433/4; 434/02;
434/06; 434/09; 434/12; 434/13;
434/14; 435/13; 435/17; 436/04;

436/05; 436/12; 436/13; 436/16;
436/18; 436/19; 436/20; 437/1;
437/11; 437/14; 437/15; 437/16;
437/4; 437/5; 438/12; 438/14;
438/7; 439/20;
439/8; 439/9; 440/1; 440/3;
440/4; 440/6; 440/7; 440/9;
441/1; 441/12; 441/14; 441/19;
441/4; 442/14; 442/15; 442/17;
442/21; 442/4; 442/5; 442/8;
443/1; 443/10; 443/13; 443/14;
443/18; 443/19; 443/21; 443/4;
444/10; 444/13; 444/17; 444/19;
444/21; 444/6; 445/19; 445/9;
446/13; 446/15; 446/21; 446/5;
446/6; 447/16; 447/20; 447/4;
447/7; 447/8; 447/9; 448/10;
448/12; 448/13; 448/19; 448/20;
448/6; 448/9; 449/13; 449/19;
449/4; 449/6; 450/12; 451/1;
451/13; 451/9; 452/15; 452/18;
452/4; 452/7; 452/9; 453/17;
453/3; 453/6; 453/8; 454/14;
454/18; 454/3; 454/6; 454/9;

455/10; 455/16; 455/2; 456/1;
456/18; 456/20; 456/21; 456/3;
457/1; 457/11; 457/12; 457/13;
457/18; 457/3; 457/6; 457/8;
458/13; 458/14; 458/17; 458/21;
458/5; 458/8; 459/1; 459/14;
459/17; 459/3; 459/5; 459/7;
460/13; 460/15; 460/16; 460/18;
460/21; 460/7; 461/10; 461/11;
461/12; 461/17; 461/2; 461/21;
461/4; 461/5; 461/9; 462/14;
462/16; 462/20; 462/3; 462/4;
462/7; 463/11; 463/13; 463/18;
463/2; 463/4; 463/5; 464/13;
464/4; 465/11; 465/14; 465/15;
465/19; 465/4; 465/7; 467/11;
467/16; 467/4; 467/5; 468/11;
468/13; 468/8; 468/9; 469/10;
469/11; 469/14; 469/16; 469/2;
469/20; 469/5; 469/6; 469/8;
470/10; 470/13; 470/17; 472/21;
472/3; 473/19; 473/20; 474/1;
474/14; 474/16; 474/17; 474/18;
474/19; 474/2; 474/6; 474/7;

475/13; 475/14; 475/18; 475/19;
475/6; 476/1; 476/12; 476/19;
476/21; 476/7; 476/8; 477/21;
477/3; 477/4; 477/6; 478/16;
478/17; 478/21; 478/4; 478/9;
479/1; 479/12; 479/14; 479/16;
479/19; 479/5; 480/10; 480/14;
480/16; 480/6; 481/10; 481/13;
481/14; 481/15; 481/18; 481/20;
481/21; 482/10; 482/13; 482/9;
483/11; 483/13; 483/18; 483/21;
484/7; 485/16; 486/12; 486/20;
487/21; 487/7; 488/18; 488/20;
489/16; 489/4; 490/21; 491/1;
491/15; 491/16; 491/3; 491/7;
492/11; 492/13; 492/2; 493/16;
493/17; 493/18; 493/3; 493/5;
493/6; 493/8; 494/1; 494/15;
494/2; 494/3; 494/5; 494/6;
495/14; 496/11; 496/13; 496/15;
496/18; 496/20; 497/15; 497/16;
497/18; 497/2; 497/20; 497/21;
497/6; 497/7; 497/8; 498/11;
498/13; 498/16; 498/17; 498/18;

499/12; 499/15; 499/2; 499/21;	519/14; 519/17; 519/18; 519/19;
499/4; 499/6; 500/10; 500/13;	519/4; 519/5; 520/11; 520/18;
500/17; 500/2; 500/3; 500/8;	520/21; 520/4; 520/6; 521/13;
501/10; 501/13; 501/6; 501/8;	521/17; 521/18; 521/19; 521/2;
502/10; 502/14; 502/15; 502/17;	521/5; 521/6; 521/8; 522/12;
502/18; 502/5; 502/7; 502/8;	522/18; 522/20; 522/8; 522/9;
503/14; 503/16; 503/18; 503/2;	523/17; 523/2; 523/5; 523/6;
503/7; 504/11; 504/12; 504/17;	524/1; 524/11; 524/14; 524/2;
504/19; 505/1; 505/12; 505/14;	524/3; 524/7; 525/13; 525/16;
505/3; 505/6; 506/5; 507/15;	525/5; 525/8; 526/11; 526/19;
507/21; 507/6; 507/9; 508/1;	526/2; 526/20; 526/4; 527/1;
508/10; 508/14; 508/18; 508/5;	527/7; (vaqtī k.) 402/08; 412/11;
508/8; 508/9; 509/14; 509/3;	422/8; 430/16; 432/19; 435/6;
510/16; 510/2; 510/4; 510/9;	442/7
511/10; 511/15; 511/7; 512/1;	kibār -1- [Ar.] büyükler, ulular
512/10; 512/18; 512/2; 512/21;	k. 513/13
512/6; 512/7; 513/12; 513/18;	kibr -2- [Ar.] büyüklük taslama
514/13; 514/14; 514/15; 514/16;	k. 473/1; 476/14
514/18; 514/19; 514/2; 514/21;	kiç -3- geç
515/14; 515/17; 515/4; 515/8;	k. 442/7; 521/12
516/1; 516/10; 516/9; 517/10;	k. boldı 460/12
517/11; 517/12; 517/20; 517/3;	kiç- -3- geç
517/4; 517/5; 518/12; 518/20;	k.- er iken 449/3
518/5; 518/7; 519/10; 519/12;	k.- ip 464/20; 472/18

kiçe	-48- gece	k. bala 457/8
	k. 404/11; 406/6; 414/13; 415/3;	k. balalar 467/11
	420/19; 424/13; 424/6; 426/17;	k. boldı 440/7
	427/18; 428/4; 435/21; 447/1;	k.+ ni 470/8
	448/9; 450/17; 451/15; 478/6;	k.+ leriñizni 409/17
	497/17; 507/3; 512/1; 522/1	k.+ siz 457/18
	bu k. 434/03; 452/15; 486/20;	kiçiglik -1- küçüklük
	491/11; 497/7	k.+ leride 471/14
	ķaranġu k. 523/9	kiçür- -2- geçirmek
	ķırķ k. 516/12	k.- gey 431/7
	ol k. 420/20; 436/06; 459/10	k.- ġüçi turur 431/7
	k. kündüz 410/16; 410/21; 447/18	kifayet -1- [Ar.] yeterlik, elverme
	k.+ dür 486/20; 491/11	k. ķılġay 421/13
	k.+ de 475/4	kift -2- [Ar.] omuz krş. keft
	yarım k.+ de 526/17	k.+ imġa 470/17
	k.+ si 405/18; 410/13; 425/6;	k.+ iñizġa 470/18
	467/13; 493/6; 498/2	kil - -531- gelmek
	Mi' rāc k.+ si 466/11	k.- er-min 511/16
	ol k.+ si 421/17	k.- ür-min 458/18
	k.+ si irdi 517/14	k.- ür 411/2; 428/18; 438/19;
	ķılur k.+ si turur 491/12	452/10; 456/15; 482/11; 491/8;
	k.+ leri 448/6	497/15; 497/16; 508/5
kiçig	-8- küçük	vücüdġa k.- ür 468/12
	k. 457/1; 482/8	İmān k.- türür-miz 480/6

k.- er-siz 458/17	tilegeni k.- dim 444/17
k.- ür-siz 511/16	‘ arzge k.- dim 522/2
k.- ürlər 456/13; 497/4; 508/6	k.- diŋg 479/5
k.- ipsin 504/21	kisip k.- diŋg 526/3
k.- ipdür 459/5; 463/4; 504/17; 504/20	k.- diŋg mü 439/21
k.- ipdür-miz 421/9	āvāz k.-di 482/15
k.- ip-siz 460/16	k.- di 399/19; 402/08; 404/12; 409/19; 415/2; 423/13; 423/19; 424/1; 424/6; 424/9; 426/5; 427/17; 429/12; 433/16; 439/6; 441/11; 442/19; 446/21; 452/13; 460/21; 461/12; 462/12; 465/16; 473/21; 477/6; 477/16; 482/21; 490/3; 492/20; 493/20; 493/5; 497/6; 498/2; 505/5; 512/14; 512/3; 515/11; 517/14; 524/3; 525/20; (āvāz k.) 413/14; 424/13; 474/2; 479/1; 479/2; 483/21; 485/21; 525/5; (birge k.) 411/13; (ġālib k.) 433/21; (ħaber k.) 504/12; (ħiṭāb k.) 408/13; 408/15; 409/12; 411/6; 412/11; 417/12; 420/9; 431/21; 491/3; 493/5; 498/17; (muḳābele k.) 418/6;
k.- ipdürler 421/1; 461/15; 481/8; 523/9	
k.- edür 418/21; 457/4; 462/5; 462/9; 470/10; 476/2; 498/12; 503/17; 515/14; 523/7	
k.- edürler 470/11	
k.- dim 406/7; 414/17; 436/17; 440/12; 460/18; 462/15; 470/1; 483/12; 486/17; 486/19; 490/10; 491/9; 493/13; 496/9; 497/1; 509/8; 511/14; 526/2	
alıp bargalı k.- dim 457/12	
baġıŝlaġalı k.- dim 413/4	
istep k.- dim 439/21	
iŝtip k.- dim 422/17	
izlep k.- dim 447/3	

(nidā k.) 411/18; 488/18; 493/13;
493/16; 493/18; 493/4; 494/1;
494/15; 494/3; 494/6; 497/8; (rāst
k.) 406/18; (vaḥy k.) 471/10;
(yığıp k.) 504/16; (yığılap k.)
450/12; (yığılp k.) 433/14; (yitip
k.) 462/8; (‘ arzğa k.) 515/10
k.- dük 421/11; 421/12; 428/21;
444/18; 504/19; 513/20
k.- diŋgiz 414/16; 444/15;
462/14; 511/14
k.- diler 406/12; 414/1; 428/20;
429/11; 435/7; 438/18; 450/1;
453/12; 458/7; 459/8; 459/11;
459/19; 462/5; 463/8; 465/13;
466/2; 467/10; 469/10; 469/17;
469/20; 474/11; 478/14; 479/9;
484/1; 486/1; 487/12; 487/8;
496/16; 496/20; 499/6; 503/5;
503/6; 503/8; 504/2; 506/1;
506/9; 509/15; 514/21; 515/12;
515/20; 521/16; 522/16; 522/9;
(ġālib k.) 508/21
k.- ġaylar 427/20

k.- gey (nidā k.) 476/1
k. 502/14
k.- ġıl 479/4; 499/5; 509/7;
511/15; 522/5
k.- iŋg 407/13; 407/14; 426/19;
428/9; 443/14; 462/17
k.- iŋgler 411/15; 434/12; 438/15;
459/18
k.- sün 414/17; 428/2; 462/3;
497/17; 497/20
k.- sünler 453/17; 453/9; 457/10;
522/20
k.- seŋg 469/7
k.- se 402/14; 405/12; 405/13;
437/20; 446/18; 448/18; 453/7;
465/15; 467/7; 501/20; 504/6
k.- seler 434/19; 522/12
k.- e birsün 404/20
k.- ġandur-miz 447/16
k.- geli buyurup irdiler 523/13
k.- ip 398/17; 398/19; 399/14;
400/9; 400/17; 401/02; 401/07;
401/08; 402/21; 403/02; 403/16;
403/20; 404/06; 404/09; 404/16;

404/20; 406/5; 407/19; 410/4;
411/9; 412/6; 412/7; 413/17;
414/15; 415/7; 417/2; 417/8;
418/3; 419/18; 419/19; 419/21;
419/7; 421/9; 422/13; 422/15;
424/12; 424/14; 426/14; 426/18;
426/9; 427/8; 428/12; 429/1;
430/11; 430/17; 430/3; 432/5;
432/14; 432/15; 432/21; 433/12;
433/17; 434/05; 434/14; 435/11;
436/08; 436/21; 438/15; 439/14;
441/20; 442/12; 443/5; 443/14;
444/13; 444/4; 444/9; 445/2;
445/3; 445/6; 446/12; 446/17;
447/1; 448/9; 448/12; 449/8;
449/21; 450/7; 450/9; 450/15;
452/5; 452/16; 453/18; 456/15;
456/20; 459/6; 460/13; 460/14;
461/19; 461/5; 462/10; 462/12;
463/18; 464/11; 465/1; 465/13;
465/14; 465/20; 465/21; 466/3;
466/6; 466/8; 466/12; 467/14;
467/16; 467/19; 469/20; 470/12;
471/2; 474/12; 477/7; 478/10;

478/6; 479/20; 480/4; 480/6;
481/20; 482/1; 488/19; 489/6;
492/17; 493/8; 497/10; 497/19;
498/3; 499/14; 499/15; 499/2;
499/8; 501/15; 501/20; 501/4;
501/7; 502/2; 502/7; 505/11;
506/20; 507/13; 507/4; 509/11;
509/13; 509/8; 510/15; 511/7;
512/15; 514/16; 515/14; 515/1;
515/2; 516/16; 517/17; 519/13;
520/10; 521/11; 522/19; 523/3;
523/6; 523/11; 523/13; 525/18;
525/21; 526/21; (mübâriz k.)
506/7
k.- ğan 439/2; 445/7; 447/15;
500/8; 505/4; 505/6; 523/1
k.- ğanı 506/3
k.- ğanıġızlarını 504/12
k.- ğanlar 458/9
k.- ğanlarında 474/13; (vücûdğa
k.) 447/21
k.- ğanlarıdın 471/8
k.- ğanlarını 515/11
k.- gen 412/3; 421/5; 446/20;

453/3; 499/9; 511/13	k.- di 398/18; 483/2; (îmân k.)
k.- genni 507/21	428/10; 435/16; 458/4; 467/4;
k.- gende 454/13; 472/16	474/7
k.- geni 453/10	k.- diler 399/17; 409/21; 411/16;
k.- genini 522/21	422/4; 423/12; 423/2; 426/3;
k.- genige 449/10; 462/8	436/06; 464/6; 470/6; 482/7;
k.- genlerini 430/15	503/21; 507/6; (îmân k.) 466/5;
k.- genlerini 448/11	495/20
k.- genleride 467/8	k.- ey 401/10; (îmân k.) 400/2
k.- ürini 456/18	k.- eyin 423/1; (îmân k.) 424/7
k.- edurğan 500/15; 526/21	k.- eli (îmân k.) 401/01
k.- ürde 465/6; 505/19	k.- ünġ 426/3; (îmân k.) 427/8
k.- ürġa 414/18	k.- ünġler 409/21; (îmân k.) 432/6
kilîd -1- [Far.] anahtar	k.- se 454/14; (îmân k.) 493/19
k.+ i imes müdi 454/21	k.- seler (vaḥy k.) 464/15
kilîm -1- [Far.] kilim, aba, keçe	k.- üp 399/20; 404/20; 412/6;
k.+ ni 465/6	424/9; 426/21; 457/16; 462/2;
kiltür - -75- getirmek	462/13; 464/7; 464/10; 467/21;
k.- ür 411/10	478/4; 490/15; (îmân k.) 422/3;
k.- ür-siz (îmân k.) 452/20; 458/5	496/2; 507/7; (şefî' k.) 481/6
k.- üpdürler 438/13; 459/3;	k.- üp irdim 398/21
(ḥikāyet k.) 410/7	k.- gende (şefî' k.) 481/5
k.- dim 406/4; 495/12; (îmân k.)	k.-eli (îmân k.) 400/20
428/15	k.- gen 398/18; (îmân k.) 469/1;

473/14	477/12; 478/15; 478/6; 479/21;
īmān k.- genleriğa 474/6	480/16; 481/15; 484/16; 484/18;
k.- mediler (īmān k.) 415/19	484/21; 485/11; 485/12; 485/17;
k.- meseler (īmān k.) 417/13	485/5; 487/13; 487/21; 487/4;
k.- meğan 484/17	488/18; 488/2; 488/4; 489/12;
īmān k.- megen (īmān k.) 508/11	489/2; 490/1; 493/14; 493/21;
k.-mesdin (īmān k. burun) 475/9	497/4; 497/7; 498/11; 498/7;
k.- maḡ irdiler 472/21	499/8; 500/3; 503/14; 504/7;
k.- maḡğa 414/14	510/21; 511/12; 513/5; 514/10;
k.- maḡke 404/21	514/6; 514/7; 518/13; 522/3;
kim -154- kim	523/18; 523/19; 526/13; (her k.)
k. 402/17; 404/20; 405/21;	405/10; 432/4; 433/7; 439/10;
409/21; 411/3; 411/6; 411/7;	451/1; 474/10; 474/9; 504/6; (hīç
412/11; 412/12; 413/12; 413/16;	k.) 409/1; 413/20; 414/3; 417/18;
414/18; 415/11; 417/11; 418/15;	422/10; 424/4; 431/20; 435/16;
420/9; 421/3; 422/6; 429/9;	449/9; 452/1; 480/16; (қақан k.)
431/4; 432/13; 432/4; 433/16;	465/12; (neçük k.) 408/1
433/7; 434/07; 435/12; 437/16;	k. irdi 434/13
437/17; 438/12; 438/3; 440/14;	k.+ dür 483/13; 489/1; 493/14;
441/11; 453/10; 453/13; 453/15;	497/7; 503/14
453/18; 454/13; 454/14; 455/6;	k.+ dür-sin 483/21
459/6; 462/15; 463/14; 463/2;	k. turur 425/3
465/15; 465/17; 467/4; 468/11;	k.+ ni 424/15; 451/9; 470/17;
469/10; 472/20; 474/16; 474/9;	472/11; (her k.) 467/4; 527/6; (hīç

k.) 409/3; 409/7; 447/10	k.+ ni 488/21
k.+ ğa 402/16; 495/7; 517/20;	k.+ ni(ilgi) 486/10; 509/3
(her k.) 433/6; (hîç k.) 426/15	k.+ ğa 460/21; (hîç k.) 460/21
k.+ ge 503/18; 508/3	k.+ ge 486/6; (hîç k.) 431/17
k.+ din 474/14	k.+ ler 488/17
k.+ niki 475/14; 490/14; 490/16;	k.+ leri 454/16
490/18; 490/19	kindik -1- göbek
k.+ sin 485/21	k.+ leridin 413/13
k.+ siz 414/15	kîne -3- [Far.] gönülde gizlenen
kime -5- gemi	düşmanlık
k. 461/1; 480/20	k. 401/02; 472/12
k.+ ğa 461/1	k.+ din 473/1
k.+ de 494/12	kîngeş -3- fikir alışverişi yapmak,
k.+ lerini 436/01	iştîşare etmek
kimerse -34- kişi, kimse	k.- tiler 428/4; 500/10; 504/8
k. 403/20; 409/4; 411/4; 432/13;	kîngrü -1- geniş, ferah
432/14; 443/6; 447/9; 448/14;	k. kılgıl 491/18
465/19; 466/3; 475/5; 479/5;	kint -2- (<kent) kent, şehir
482/20; 483/7; 501/18; 503/15;	ol k.+ ğa 432/2
504/13; 509/4; 514/14; 516/9;	bu k.+ din 432/2
525/16; (bir k.) 410/8; 431/1; (hîç	kir -
k.) 435/6	-146- girmek
k.+ dür 448/13	k.- edür 443/1
k. turur 426/4	k.- er-siz 452/19
	k.- er 474/10; 497/16; 505/2

k.- di 407/17; 419/6; 422/10;
425/17; 426/5; 427/9; 430/3;
434/13; 442/9; 452/5; 498/4;
499/4; 499/9; 500/17; 506/15;
506/7; 522/19; 523/15; 523/18;
(cān k.) 408/17
k.- diler 402/21; 408/19; 411/11;
419/3; 421/13; 424/5; 429/7;
436/04; 437/2; 439/19; 440/14;
443/11; 451/14; 458/16; 462/13;
477/10; 480/7; 506/11; 507/2;
511/13; 516/5; 517/15; 522/21;
523/21; 524/11; 524/21; 524/9
k.- dim 483/12
k.- diŋg 440/12
k.- ey 482/16; 489/17; 498/2;
524/19
k.- ğıl 430/5; 466/7
k.- sün 429/10; 477/8; 498/1
k.- eliŋg 423/5
k.- iŋgler 476/13
k.- se 465/8; 477/12
k.- sem 469/16
k.- seŋgizler 424/11

k.- ip 399/9; 402/07; 402/09;
419/5; 419/7; 420/19; 421/19;
422/13; 427/7; 427/10; 427/12;
434/05; 434/11; 440/16; 441/1;
442/18; 442/9; 443/12; 447/9;
453/1; 453/14; 458/16; 463/8;
464/12; 474/3; 474/11; 482/1;
487/13; 501/1; 503/20; 507/2;
508/21; 515/12; 516/6; 521/16;
524/5; 524/7; 524/12; 524/16;
525/2; 525/4
k.- er (sıfat-fiil) 505/11; 511/11
k.- ürni (ilgi) 435/18
k.- gen (sıfat-fiil) 419/4
k.- gende 405/01; 410/13; 475/20
k.- genini 422/10
k.- genleride 471/10; 471/9
k.- gü dik 402/13; 508/8
k.- ürde 406/20
k.- ürga 525/1
k.- ip irdük 516/10
k.- ip irdi 407/2; 506/14; 507/4
k.- ip irdiler 406/21; 408/21;
521/11

k.- mediler 480/8	k.- er-min 525/18
k.- megünçe 495/5; 495/6; 497/18; 497/21	k.- erler 485/3
k.- mes 495/5	k.- ip 485/5; 502/20; 502/21; 521/17; 525/17; 525/19; 526/3; 527/13
k.- mesingler 505/2	
k.- mepdür 477/12	kisil- -2- kesilmek
k.- a'lmaslar 495/6	k.- ip 506/14; 506/15
k.- maqqe 419/4	kişi -201- kişi
kirek -9- gerek, lazım	k. 398/15; 398/18; 400/10; 400/18; 401/05; 401/13; 403/18; 404/01; 404/05; 404/08; 404/09; 404/12; 404/19; 405/15; 406/7; 406/15; 407/3; 407/4; 407/5; 408/6; 408/8; 409/6; 411/16; 413/1; 414/9; 419/8; 422/1; 422/5; 423/1; 424/6; 433/3; 433/17; 434/13; 435/18; 435/19; 436/21; 439/14; 442/19; 443/14; 445/1; 447/11; 448/17; 451/13; 453/17; 455/8; 456/20; 456/21; 457/1; 457/8; 458/15; 459/16; 461/1; 461/18; 462/7; 463/1; 467/4; 470/4; 474/13; 482/13; 483/5; 494/16; 497/12; 497/14;
k. 404/09; 417/12; 425/19; 433/18; 505/16	
k. bolsa 520/7; 520/8	
k. imes 520/9	
kirgüz - -9- girdirmek	
k.- ür-min 495/2	
k.- diler 436/08	
k.- üp 511/3	
k.- geli 498/2	
k.- medi 443/7	
k.- mediler 524/20	
k.- meğil 447/10	
k.- meli 500/10	
k.- mey ceng kıılır-miz 428/11	
kis - -10- kesmek	

497/16; 497/17; 497/19; 497/20;
497/21; 498/14; 498/21; 501/15;
503/17; 504/21; 504/7; 504/8;
505/1; 505/5; 508/16; 508/8;
511/13; 514/7; 515/6; 517/10;
518/20; 518/7; 519/18; 519/21;
521/17; 521/6; 522/13; 522/18;
523/12; 525/1; 526/20
k.+ dūr-min 433/2
k.+ dūr-sin 422/16
k.+ dūr-siz 460/16
k.+ dūrler 473/17
k. tururlar 428/3
k. iken-sin 436/21
k. iken 456/21; 510/16
k. ikenler 457/4
k. irdi 410/9; 424/19; 424/20;
478/14; 523/16
k.+ ni(ilgi) 405/02; 412/12;
412/14; 419/1; 422/10; 425/18;
429/2; 433/4; 445/1; 463/3;
485/5; 495/19; 505/15; 522/13;
523/1
k.+ ni 406/13; 408/8; 424/13;

426/17; 450/14; 453/7; 459/7;
459/9; 462/18; 478/9; 501/4;
503/10; 517/5; 517/13; 518/20;
522/14; (hĩç k.) 448/21
k.+ niŋg 407/3
k.+ ğa 404/08; 405/14; 425/3;
428/16; 438/14; 453/18; 457/3; ;
508/12
k.+ ge 436/13; 474/4; 475/10;
484/19; 516/1
k.+ din 406/10
k.+ ler 405/11; 419/2; 421/4;
425/8; 443/7; 483/8; 523/12; (hĩç
k.) 421/16
k.+ lerdür 483/11
k.+ lerni 410/3; 439/12; 439/13
k.+ lerdin 505/4
k.+ leri 491/7
k.+ lerimiz 505/7
k.+ leriŋgiz 453/6
kit- -63- gitmek
k.- er 418/12; 438/21; 505/7
k.- ip-sin 398/19
k.- ipdür 419/9

k.- tim 437/3
k.- ti 402/09; 403/11; 405/18;
407/18; 429/17; 461/14; 496/6;
502/11; 502/21; 508/17; 527/3
k.- ti 398/18; 403/01; 404/11;
400/9; 410/3; 417/1; 418/1;
427/12; 433/1; 433/8; 433/16;
433/19; 434/14; 434/15; 435/20;
436/11; 478/5; 482/3; 499/14;
507/19; 525/19
k.- tiler 419/7; 432/19; 453/17;
459/11; 466/8; 507/12; 507/14;
521/17
k.- sün 507/15
k.- ip 454/17; 482/14; 493/11;
525/3
k.- ip irdi 470/8
k.- edurğan 511/13
k.- ken (sıfat-fiil) 408/16; 416/5
k.- keni 509/6
k.- kenini 498/13
k.- kenleride 408/20
k.- er (sıfat-fiil) 436/20
k.- er irdi 492/16

k.- mes 491/9
k.- mesün 500/2
k.- meyipdür 408/15
kitāb -6- [Ar] kitap
k. 414/7
k.+ da (İncİL k.) 458/20; (Tevrīt
k.) 447/3
k.+ larını(İlgi) 495/6
k.+ larıda (İncİL k.) 447/20
kiy- -3- giymek
k.- ipdürler 485/10
k.- ip 440/1; 464/9
kiyik -3- geyik
k. 468/14
k.+ ler 461/5
k.+ lerğa 461/5
kiyin -29- sonra
k. 410/3; 475/10; 515/10;
521/20; 526/12; (andın k.)
400/16; 449/9; 450/14; 451/1;
451/12; 451/5; 451/7; 458/7;
462/14; 466/10; 482/15; 502/11;
518/4; 524/17; 525/1; (mundın k.)
515/18; (müselmān bolğandın k.)

475/11; (namāz-ı bāmdāddın k.)	407/14; 407/15; 423/18;
496/13; (namāz-ı şāmdın k.)	454/7; 470/17; 479/13; 506/14;
526/14; 526/16	506/15; 516/9; 523/1
ölgendın k. 471/16; (sizdın k.)	402/2; 494/2
517/20	436/11; 442/3; 443/19;
k.+ kisi 482/15	445/2; 497/14
kiz- -3- gezmek	426/2; 427/10
k.- gey 419/12	463/1; 479/12; 502/5
k.- ip 425/10; 435/5	403/09; 482/21; 488/4;
ko- -1- koymak, bırakmak	488/5; 490/7; 494/13; 515/3
toskalı k.- dı 523/12	404/10; 505/14
k.- madılar 506/16	470/21
kol -75- el	485/17
k. 442/5; 467/14; 470/21; 489/1;	447/17; 477/19; 509/16;
494/2; 502/15; 502/16; (k. salıp	525/4
467/9; (k. sun-) 467/21; 525/4; (k.	439/17; 454/17;
tutuş-) 470/11	473/16; 500/16; 512/16
k.+ ge 521/14	492/2; 524/16
k.+ um 479/12; 523/3	460/10; 506/10
k.+ umdın 489/18; 492/3; 506/12	448/1; 467/10; 516/18;
k.+ umğa 490/13; 490/20	522/3
k.+ umnı 443/21	ikki k.+ larını 500/18
k.+ unġğa 523/2	kola- -16- istemek
k.+ unġnı 512/19	k.- dıngız 511/4

ķ.- ğay 409/17	ķopar - -1- kaldırmak
ķ.- ğaylar 518/16	ķ.- ğaylar 527/16
ķ.- yur irdi 432/17	ķork- -31- korkmak
ķ.- p (zarf-fiil) 412/3; 459/19;	ķ.- ar-min 465/15
460/2; 462/9; 469/13; 469/14;	ķ.- ar 413/16
502/19; 506/13; 506/16; 517/17;	ķ.- tum 416/3; 491/21; 493/11
524/1; 525/2	ķ.- tı 442/17
ķolaş - -2- birlikte istemek	ķ.- tılar 443/3; 503/18
ķ.- ıp bardılar 501/2	ķ.- ğıl 400/13; 443/20
ķ.- maķ 472/21	ķ.- unġ 417/10; 499/4; 499/5
ķollıġ(ig) -2- kollu	ķ.- up 406/4; 411/14; 412/1;
ķ. (saġı ķ.) 471/19; (uzun ķollig)	429/13; 429/14; 436/03; 443/21;
471/20	465/13; 469/1; 472/11; 479/14;
ķon - -7- konaklamak, yerleşmek	504/3; 515/18
ķ.- ar-miz 428/21; 429/1	ķ.- up turar irdiler 419/4
ķ.- dı 441/14	ķ.- up turup 484/6
ķ.- dılar 405/15; 436/06	ķ.- maġıl 413/3
ķ.- ğıl 405/15	ķ.- maġıġlar 499/12
ķ.- maġıl 405/02	ķorkunç -7- korkunç
ķonalġa -1- konaklama yeri	ķ. 472/16; 484/4; 526/10; 527/2
ķ.+ sını 427/18	uşbu ķ.
ķop - -4- kalkmak	ķ.+ ı 502/6; 526/19
ķ.- up 403/02; 462/4; 487/17;	ķ.+ ıda 475/12
521/13	ķorkut- -2- korkutmak

	ķ.- up 503/14	ķ.- updurlar 485/15; 486/15;
	ķ.- ur irdiler 476/18	516/18
ķoruķ	-1- [Tr]	ķ.- dım 462/18; 497/13
	ķ. ħurmānı 413/11	ķ.- dum 417/3; 443/15; 496/9;
ķořantınıyye	-1- [Tr]	(ķadem ķ.) 493/5; (secde ķ.)
	ķ. 441/5	493/13
ķoř	-10- koşmak	ķ.- dı 401/06; 404/13; 404/16;
	ķ.- tılar 507/18	412/6; 420/21; 427/11; 427/15;
	ķ.- up (zarf-fiil) 400/3; 494/21;	427/16; 431/10; 448/6; 457/3;
	508/19; 517/12	459/9; 459/20; 461/9; 477/12;
	ķ.- up birdi 517/13; 518/10	493/8
	ķ.- up birdiler 420/17; 478/20	ķ.- dılar 399/13; 401/21; 404/08;
	ķ.- up yiberdiler 450/6	404/12; 405/06; 407/10; 410/17;
ķoř	-2- ĩadır	410/18; 426/17; 429/8; 429/9;
	ķ.+ da 457/2; 458/14	439/15; 441/6; 461/20; 462/14;
ķořul	-5- katılmak, karışmak	464/10; 464/13; 468/1; 468/4;
	ķ.- dı 441/20	468/20; 510/5; 518/4
	ķ.- dılar 455/8	ķ.- ğaylar 527/15
	ķ.- ğaylar 419/19	ķ.- uņĝ 406/9
	ķ.- maķı yoķdur 455/9	ķ.- uņĝlar 474/1; 513/21; 515/5
ķoy-	-88- koymak, bırakmak	ķ.- up 401/06; 417/21; 418/16;
	ķ.- alı 458/9	418/6; 421/8; 427/1; 437/13;
	ķ.- ar-min 470/19	440/21; 447/12; 453/16; 460/10;
	ķ.- arlar 443/5	464/12; 483/10; 484/21; 496/8;

k.- ip 402/03	k.- meding mü 406/13
k.- ip fişti 399/21	kömek -1- yardım
kögert - -1- yeşillendirmek	k.+ ler 504/16
k.- ip 511/5	köndür --1- doğru yola yöneltmek, yol
kög(ü)s -3- göğüs	göstermek
k.+ ige (kögsige) 499/15	k.- ür irdiler 476/11
k.+ ilerige (köksilerige) 512/2	könilik -1- doğruluk
k.+ ingni (kögsingni) 525/18	k. 448/16
köhne -1- [Far.] eski, eskimiş	köng(ü)l -46- gönül
k. libās 455/17	k.+ ni 513/10
kök -6- gök, gökyüzü	k.+ üm(könglüm) 402/16;
k. 483/19; 512/15	495/13; 508/10
k.+ ğa 433/20	k.+ ümde (könglümde) 418/4
k.+ de 454/19	k.+ ümdin (könglümdin) 489/20
k.+ din 439/3	k.+ üng (könglüng) 425/20;
k.+ lerni (ilgi) 512/16	476/20
köle -1- deşmek, çukur kazmak	k.+ üngni (könglüngni) 512/19
in k.- p 418/8	k.+ i (köngli) 403/07; 430/7;
köm - -6- gömmek	453/9; 473/1; 480/5; 499/2
k.- di 406/4	k.+ ini (könglini) 454/1; 454/11;
k.- diler 430/16	454/3; 473/1
k.- üp 400/8	k.+ ige (könglige) 502/6
k.- üp irdi 406/7	k.+ ide (könglide) 404/06;
k.- gen cāyıdın 406/14	404/09; 409/3; 409/7; 446/15;

453/8; 454/1; 454/14; 508/12	421/10; 422/18; 424/9; 425/8;
k.+ ideği (kõnglideđi) 462/16	426/16; 426/4; 427/14; 428/16;
k.+ idin (kõnglidin) 409/7	428/2; 429/10; 432/20; 433/1;
k.+ üngiz (kõnglüngiz) 466/20	435/5; 438/9; 439/16; 441/5;
k.+ üngizni (kõnglüngizni)	441/9; 443/10; 443/12; 446/13;
500/13	449/11; 451/11; 452/15; 454/8;
k.+ leri 441/15; 466/16; 470/3;	458/6; 461/1; 463/11; 463/12;
511/18; 513/3; 518/10	463/15; 476/17; 481/10; 495/8;
k.+ lerige 515/16	498/21; 499/20; 500/9; 502/15;
k.+ lerini 472/14	511/17; 516/4; 517/19; 518/18;
k.+ lerni 441/3	519/14; 522/12; 526/5; 527/11
k.+ leride 408/11; 453/15;	k.+ dür 435/8; 436/08; 436/18;
462/21; 472/13	451/4; 451/8
kõnglek -2- gömlek, iç çamaşır	k. turur 456/2
k.+ lerini 465/6; 465/7	k. imes 514/19
kõngüllig -3- gönüllü	k.+ ini 499/13
k. (cüvân-merd k.) 471/19; (râst	k.+ rağ 440/17
k.) 467/3; (şikeste k.) 471/21	k.+ i 471/5
köp -85- çok	köplüg -2- çokluk
k. 398/14; 398/16; 399/18;	k.+ ı 438/3
401/21; 403/15; 403/18; 404/05;	k.+ ını 486/21
406/18; 406/21; 406/8; 408/5;	kör -
409/16; 410/3; 413/16; 416/12;	-230- görmek
416/16; 416/17; 417/8; 420/5;	k.- er-min 451/18; 461/11
	k.- er-sin 507/5

k.- er 466/20
 hayz k.- er 415/18
 kilip k.- er 477/12
 k.- er-siz 466/20
 ʿaceb k.- er mü-siz 467/14
 k.- gen-min 406/8; 446/7
 tüş k.- dim 434/03; 516/17
 k.- düm 423/14; 484/3; 484/9;
 485/11; 485/17; 485/2; 485/5;
 485/7; 485/9; 487/1; 487/14;
 487/7; 487/9; 488/1; 488/2;
 489/1; 489/15; 489/8; 490/1;
 490/10; 490/8; 491/13; 491/21;
 491/5; 492/1; 492/4; 493/1;
 493/3; 496/6; 501/13
 k.- dim 444/3; 474/7; 483/16;
 483/17; 483/20; 484/17; 484/19;
 485/13; 485/20; 485/6; 486/14;
 486/8; 487/3; 488/15; 488/16;
 490/3; 491/18; 492/1; 492/16;
 492/18; 492/7; 492/8; 496/5;
 497/8; 523/2
 k.- düng 403/07; 423/13; 491/4
 k.- diŋg 424/2
 k.- di 403/20; 407/5; 410/9;
 418/1; 430/9; 442/17; 446/18;
 447/4; 452/15; 456/18; 461/17;
 508/18
 k.- diler 402/21; 415/4; 416/1;
 418/14; 418/8; 425/10; 432/13;
 435/14; 435/17; 436/04; 437/10;
 438/16; 439/19; 442/14; 460/15;
 507/3; (fāʿide k.) 458/12; (hayz
 k.) 412/21; (maʿkūl k.) 500/11;
 (muʿāyene k.) 417/16; 525/7; (tüş
 k.) 522/3
 k.- geyler 463/2
 k.- ey 458/15
 k.- eyin 422/2; 430/9; 457/3
 k.- ğıl 456/1
 k.- gil 399/20
 k.- eli 399/21; 423/10; 448/11
 k.- sem 422/21; 456/11; 457/17
 k.- seŋg 433/2
 k.- se 450/12; 481/16; 496/16
 k.- saḡ 399/19
 k.- seŋgler 455/7
 k.- seler 404/08; 407/14; 436/07;

440/16	k.- genim 413/5; 449/13
açıp k.- seler 406/14	k.- geni 461/9
kilip k.- seler 408/19	k.- geniĝ 425/1
revā k.- seler 472/18	k.- er irdi 408/5
k.- üp 401/05; 402/04; 403/02;	k.- er idi 449/1
403/20; 404/01; 407/15; 407/17;	k.- er irdim 450/21
408/10; 408/18; 410/10; 411/3;	k.- üp irdi 507/4; 526/10
415/19; 417/7; 418/21; 425/15;	k.- üp irdiler 432/12
426/19; 426/2; 427/1; 429/3;	k.- üp irdük 442/21
438/15; 438/18; 441/13; 443/3;	k.- a'lmay (göremez) 478/17
445/6; 446/19; 447/3; 447/15;	k.- gen imes irdük 462/1
448/3; 450/11; 454/18; 456/9;	k.- gen imesdür 488/16
457/17; 457/6; 458/12; 459/14;	k.- gen imes 496/18
461/21; 462/4; 463/15; 470/10;	k.- medi 527/4
479/11; 491/2; 497/1; 501/18;	k.- mediler 412/21
515/19; 518/11; 523/10; 526/9;	k.- megen bolĝay 409/1
(fāyide k.) 404/16; (‘ömr k.)	k.- megey irdi 413/1
420/7	ħayz k.- mep irdiler 413/1
k.- geli 443/7	k.- mes 402/02; 415/18
k.- gen (sıfat-fiil) 428/3; 432/14;	k.- mes mü-sin 411/7
433/2; 453/8; 454/6; 457/6;	k.- mey 448/21
457/13; 496/11; 496/19; 507/6;	k.- maķ 472/19; (k.- maķ üçün)
522/19	483/14
k.- gendür 496/16	k.- maķnı 439/9

k.- maḡğa 443/2; 457/16; 461/10; 480/10; 504/18	k.- gil 401/11 k.- inġ 481/20 k.- ip 449/21 k.- ip ḡoydı 459/20 yol k.- ip köndürür irdiler 476/11 k.- ip turdılar 497/10 k.- ken 485/16 k.- meġen irdiler 475/10
körgüz - -12- göstermek	
k.- edür-miz 463/6	
k.- di 435/4	
k.- diler 489/19	
k.- eyin 415/13; 426/20	
k.- ġıl 423/4; 479/16	
k.- gil 487/20	körük -1- demirci körüġü k. basturup 438/9
k.- esin 410/1	
k.- sün 425/2	körün - -9- görünmek k.- edür 450/19 k.- ür-siz 458/17 k.- di 417/15; 426/19; 502/5 k.- mey kitip-sin 398/19 k.- meydürler 457/7 k.- meġi 483/19 k.- üş 398/17
k.- se 492/15	
k.- mek 408/12	
körk -1- güzel	
k. imes 407/7	
körset - -20- göstermek	
k.- ürler 405/01	
k.- ür-sizler 463/5	
k.- ti 433/13	köşk -3- [Far.] büyük ev, köşk k. 427/6 bul k. 427/7 k.+ ġa 427/10
aytıp k.- ti 412/6	
k.- tiler 414/2; 418/11; 465/12	
k.- ey 415/9	
k.- eyin 418/10	köter - -28- kaldırmak, götürmek k.- ür 488/5
k.- ġıl 399/21; 400/19; 415/9	

k.- ürler 486/15	k.- di 402/16; 444/9
k.- dim 494/7	k.- er 487/7
k.- di 433/15; 488/1	k.- üp 403/11; 419/1; 428/14;
k.- geyler (baş k.) 485/19	488/15
k.- gil 494/6	k.- gey irdi 412/10
k.- se (‘ ahde k.) 451/2	k.- meydür-min 497/3
k.- ip 409/13; 414/1; 436/10;	köydür --10- yakmak, ateşe verdirmek
462/19; 493/9; 494/2; 497/10;	k.- ür 458/18
506/18; 510/13; 515/2	k.- di 429/12
k.- ip 442/6; (baş k.) 418/19;	k.- diler 444/8
(‘ ahde k.) 469/7	k.- gey 409/18
k.- güçi 420/9	k.- ğıl 401/17
k.- ür irdi 422/5	k.- üp 400/15; 405/09; 463/7
k.- ip irdi 479/11	k.- mediler 444/8
k.- üp turdılar 407/9	k.- a’lmas 458/19
k.- gen irdi 409/6	köz -39- göz
k.- mes-min 487/20	k. 457/17; 469/6; 502/15
k.- mes 494/8	k. yum- 495/13
köteril - -3- götürülmek, kaldırılmak	k. sal- “bakmak” 475/8; 527/11
k.- di 447/13; 518/8	k.+ i 402/02; 454/6; 466/20;
k.- meydür 483/5	485/10; 491/6
kötertür - -1- [Tr]	k.+ i 478/11; 516/9
k.- üp kildi 464/8	k.+ iğa 433/3; 502/21
köy - -9- yanmak	k.+ idin 432/7; 454/9

k.+ idür 440/20	ķ.- ķan ķarı 407/13; 407/14;
k.+ üm 434/04	407/15
k.+ im 434/04; 485/20	ķuçag̃(/-ķ) -9- kucak
k.+ ümni (ilgi) 512/7	ķ.+ imġa 467/14
k.+ imiz 423/6	ķ.+ ıġa 448/6; (ķuçakıġa) 449/12
k.+ ünġ 413/18	ķ.+ inġızġa 467/12
k.+ inġ 424/2	ķuçaklarıġa 467/10; 486/18
k.+ ini 457/14	ķ.+ larıġe 495/16; 522/4;
k.+ ini ovalap 499/11	(ķuçaklarıġe) 470/2
k.+ leri 415/4; 506/10; 506/9;	ķūġe -2- [Far.] sokak
522/2	k.+ de 404/13
k.+ lerini 407/10; 447/17; 512/14;	k.+ lerde 399/12
527/14	ķuçķar - -1- sarılmak, kucaklamak
k.+ leridin 492/9; 511/19	ķ.- ıp irdiler 402/06
k.+ lerıġa 453/19	ķūdek -1- [Far.] çocuk
k.+ lerıġe 461/15; 502/4	k.+ lerġa 468/2
ķözlig -1- ġözlü	ķudret -22- [Ar.] kudret, ġüġ
ķara k. 471/19	bu ķ.+ ni(ilgi) 497/5
ķubbe -2- [Ar.] kubbe, ķümbet	ķ.+ i 399/15; 399/8; 401/12;
ķ. 490/10; 490/3	401/15; 402/03; 415/14; 417/20;
ķ.+ ni(ilgi) 490/11	423/2; 423/8; 429/16; 438/21;
ķuç - -6- kucaklamak, sarılmak	459/10; 468/19; 495/15
ķ.- tılar 451/10	ķ.+ imni 477/9
ķ.- up 407/11; 407/12	ķ.+ inġ 494/10

kemāl-i k. + i 398/11	kul	-41- kul, köle
k. + ini 498/5		k. 400/12; 407/7; 462/9; 464/14;
tirgüzmağ k. + ini 408/12		465/4; 473/15; 479/13; 502/15;
taᅇsuk k. + lerim 461/14		502/19; 502/20; 508/13; 514/19;
k. + lerini 403/07		514/16; 515/14; 515/20
ᅇdrelik -1- [Tr]		k. + nı 475/11; 515/16
k. + dur 408/18		k. + ğa 464/8
ᅇduk -7- [Tr]		k. + um 515/21
k. 425/10; 425/7; 426/17		k. + uᅇ 405/15
k. + ke 483/7		k. + ı 453/20; 502/13
k. + nı 426/18		k. + ı irdi 403/14
bu k. + nı 426/12		k. + ıdur-min 455/18; 460/8;
ol k. + nı 426/15		514/16; 515/15
k. + nı(ilgi) 425/11		k. + ıdur-miz 441/16
k. + ını(ᅇduğını) 498/15		k. + ıdur-sin 398/20; 399/3
ᅇfl -4- [Ar.] kilit, sürgü		k. + ını 462/7; 462/9
k. 474/2; 487/11		k. + ığa 491/11
k. salığlık 483/19		k. + ıdın 427/15
k. + ğa 487/11		k. + uᅇız mu 515/21
kūh -4- [Far.] dağ		k. + larnı 425/7
k.-ı Kāf tağıdın 439/9		k. + large 432/8
k.-ı ᅇāfnı 491/20		k. + ları irdi 513/7
k.-ı ᅇāfğa 448/9		k. + larıᅇğa 409/10
k.-ı ᅇāfça 488/13	ᅇulaç	-1- kulaç, uzunluk ölçü birimi

kırk k.	506/19	k.+ ke	504/5
kuġaġ(/k)	-8- kulak	ku.+ lar	506/2
kuġak	485/12; 502/21	kuġbet	-2- [Ar.] yakınlık
ku. sal-	“dinlemek” 424/4	ku.-i menziletlerini	491/4
ku.+ ı	454/6	maġām-ı ku.+ de	455/4
ku.+ ını(ilgi)	437/18	kuġġan	-4- [Tr] kale, büyük kale
ku.+ ıġe	521/5	ku.	441/6
ku.+ ını	437/19	ku.+ nı	427/12
ku.+ larıġe	527/15	ku.+ nı (ilgi)	435/19; 435/20
kuġaġlık	-1- kulaklı	kuġġaşıım	-4- kurşun
ku.	445/15	ku.	438/10; 438/11; 438/16;
kuġluġ	-2- kullu		527/15
ku.+ ı	441/17	kuġru -	-7- kurumak
ku.+ ıġa	414/8	ku.- dı	523/1; 523/3
kuım	-1- kum	ku.- up (zarf-fiil)	436/4; 436/5;
ku.+ ını	489/10		503/12
kūr	-6- [Ar.] kör	kuġruġluġ	-1- kurulu, yapılı
k.	434/04; 445/1; 477/8; (közi k.)	ku.	489/4
	478/11; 516/9	kuġruġ	-6- kurumuş
kuġrb	-2- [Ar.] yakın olma, yakınlık	ku.	400/21; 449/15; 483/8; 511/4
ku.-ı menzileti	480/18	ku.	irdi 449/14; 516/9
ku.-i menziletlerini	446/14	kuġrul -	-1- kurulmak, yapılmak
kuġrbānlık(/ik)	-4- [Ar., Tr.] kurbanlık	ku.- dı	474/8
kuġrbānlık	466/19; 504/18	kuġrut -	-2- kurutmak

ķ.- tılar 426/14	ķ.- saŋgız 514/17
ķ.- tılar irse 426/18	ķutlıĝ(uĝ) -2- kutlu, saadetli
ķur'ān -20- [Tr]	ķ. 442/8; (ķutluĝ ayaklıĝ) 414/9
ķ. 412/20; 469/18; 480/4; 480/5;	ķutul - -8- kurtulmak
480/6; 495/6; 516/6; 516/8;	ķ.- up-siz 437/6
(ħatm-i ķ.) 522/1; (tilāvet-i ķ.)	ķ.- dım 421/10
458/2	ķ.- dı 517/16
ķ.+ nı(ilgi) 472/21	ķ.- duķ 400/16
ķ.+ nı 401/07; 466/15; 475/3;	ķ.- duŋlar 501/10
475/4; 475/10; 475/12	ķ.- ĝıl 399/5; 423/21
ķ.+ da 435/16; 520/14; 520/17	ķ.- madı 460/3
ķuřūr -2- [Ar.] eksiklik	ķutur -1- uyuz
ķ.+ nı 481/11	ķ.+ ı tōkūldı 449/17
ķ.+ larını 481/11	ķuvvet -12- [Ar.] kuvvet, ĝuē
ķuř -12- kuş	ķ. 420/16; 461/21; 477/4
ķ. 415/13; 415/15; 423/6; 423/9;	ol ķ. 506/21
439/20; 440/1; 440/2; 440/9;	ķ.+ i 488/4; 498/14; 512/8;
440/10; 450/7; 460/15	525/10
ķ.+ nı(ilgi) 450/8	ķ.+ i bas- "ĝücü yetmek" 402/02
ķ.+ lar 415/15	ķ.+ im 420/16
ķ.+ larını(ilgi) 450/10	ķ.+ leri 419/19
ķutķar - -3- kurtarmak	ķ.+ lerige 506/20
ķ.- ay 404/15	ķuvvetliĝ -1- [Ar., Tr.] ĝuēlü, kuvvetli
ķ.- ĝıl 400/14	ķ. 511/18

kūy	-1- [Far.] yer k.+ ıda 438/4	ķayıp k.- ūrde 407/18 k.- ūp 440/5
kūze	-5- [Far.] testi k. 443/21 k.+ ge 416/10 k.+ de 436/14; 436/16 k.+ deki 444/2	k.- ūp aydı 428/8 kūle - -1- sarıp, sarmalamak k.- p (lahm k. 'etle sađaltmak') 407/8
kūç	-8- gūç k. 420/16; 505/2 k.+ ūm 523/7 k.+ ūm imes 438/13 k.+ inġ 469/15 k.+ leri 421/17; 516/13	kūlfet -2- [Ar.] sıkıntı, zorluk k.+ ler 421/6; (elem-i k.) 421/8 kūmūş -13- gūmūş k. 444/9; 464/11; 499/18; 502/15; 514/19; 520/7 k. turur 436/07 k.+ din 435/18; 483/16; 487/7; 489/3; 490/9; 491/5
kūçlig	-1- gūçlū k. 477/6	kūn -213- gūn k. 401/02; 401/15; 402/01; 403/15; 403/19; 404/01; 404/06; 404/19; 404/20; 405/14; 407/16; 408/5; 408/14; 409/10; 410/9; 414/14; 416/8; 417/2; 418/14; 418/21; 418/7; 422/20; 424/20; 425/12; 425/13; 426/5; 429/11; 429/20; 430/17; 430/2; 430/8; 432/20; 433/17; 434/10; 434/06;
kūfr	-4- [Ar.] kūfūr, dinsizlik k. 441/12; 448/14; 470/2 k.-i đalāletdin 430/7	
kūl	-4- kūl k. 438/2 k.+ ni yaķ- 400/16 k.+ lerini 400/15	
kūl -	-4- gūlmek k.- er 415/17	

435/17; 436/21; 437/16; 437/8;
441/11; 441/12; 441/14; 442/11;
443/13; 444/1; 445/19; 450/18;
450/2; 452/5; 456/18; 458/14;
460/12; 462/9; 464/16; 465/11;
466/2; 467/5; 467/9; 468/20;
469/2; 469/5; 474/11; 475/5;
478/21; 480/10; 481/14; 481/19;
497/11; 497/21; 501/6; 507/10;
508/18; 509/2; 510/14; 513/14;
517/1; 517/4; 518/9; 519/11;
519/18; 527/3; (bişinçi k.)
417/20; (bu k.) 406/7; 409/7;
413/20; 423/20; 424/17; 445/1;
457/19; 458/14; 465/14; 502/5;
512/5; 513/1; 514/15; 523/17;
(her k.) 411/1; 425/11; 425/18;
430/3; 430/8; 443/21; 450/2;
456/16; (ikki k.) 465/14; (kırk k.)
413/21; (küne k.) 423/5; (niçe k.)
422/19; (ol k.) 416/6; 417/12;
446/17; 456/7; 500/20; 506/2;
523/12; 523/8; 525/11; (on biş k.)
507/16; (sekkiz k.) 423/11;

(toğkuz k.) 447/9; (törtinçi k.)
407/9; (törtünçi k.) 417/19; (üç
k.) 417/18; 417/19; 433/11;
443/13; (yigirme biş k.) 448/21;
(yitti k.) 407/10; 448/21
k. batsa 437/9
k. batarnı 435/14
k. batarda iken 495/21
k. batargunça 419/20
k. çıkar maħalde 497/16
k. çıkar tarafiga 434/11
k. çıkar vaktide 498/3
k. çıkarda 435/14
k. çıkarda iken 434/10; 495/18
k. çıkardın 419/20; 435/14
k. toğarge 412/20; 412/21
k.+ ni 497/21
k.+ ğa (kündin k.) 407/11; 513/17
k.+ ğaça 453/15; 479/2
yitti k.+ ğaça 526/8
k.+ ge 497/18
k.+ de 478/9
altı k.+ de 462/8
bir k.+ de 411/10

şol k.+ de 513/18	465/6; 474/7; 482/11; (toğkan k.)
bu k.+ din 512/4	410/11
kırk k.+ din 527/4	k.+ i irdi 458/16
ne çend k.+ din 407/19	k.+ ide (feza ^ç ceza ^ç k.) 455/13;
ol k.+ din 447/18	(kış k.) 411/3
niçe k.+ din beri 465/19	k.+ idür 524/4
k.+ din keyin 460/5; 471/9	k.+ leri 413/11; 503/13; (‘îd k.)
üç k.+ din kiyin 466/6	451/11
k.+ din künğa 407/11; 513/17	kündüz -11- gündüz
k.+ din soñg 426/1; 434/09;	k. 414/13; 415/18; 426/17;
462/10	478/6; 497/17; 512/1; 516/12
birinçi k.+ din soñg 422/14	kiçe k. 410/16; 410/21; 447/18
üç k.+ din soñg 433/14; 511/6	k.+ in 427/17
k.+ din soñgra 510/5	küngüre -2- [Far.] kubbenin ucu, tepesi
k.+ e kün 423/5	k. 490/4
k.+ i 443/16; 454/5; 468/19;	k.+ de 490/4
471/12; 475/20; 502/1; 511/20;	künlüg(/ig/üg) -5- günlük
512/21; 513/4; 514/17; 519/10;	k. 481/21; 498/14
(ħaşr k.) 455/9; (her k.) 418/17;	k. (kinlig) 515/13
429/21; 433/3; 458/14; 461/5;	bir k.(künlig) yol 444/12
478/10; 489/4; (kıyāmet k.)	tört k.(künlüg) 501/12
463/1; 482/11; 494/2; (neşr k.)	küreñg -1- yanık renk, kahverengi
476/5; (ol k.) 506/7; 506/9;	k. 497/15
513/18; 526/4; (şol k.) 459/18;	kürsî -6- [Ar.] taht

k. 400/21; 491/18	-4- [Ar.] Allah'tan başka
k.+ de 487/14; 491/13	ilah yoktur ve Muhammed onun
k.+ din 494/17	peygamberidir
k.+ si irdi 491/19	l. 428/6; 469/10; 476/9
kürsü -1- [< Ar. kürsī] kürsü	l.+ nı 471/3
tört k.+ m 400/20	lahd -2- [Ar.] mezar
küstahlık -2- [Far., Tr.] haddini bilmezlik,	l.+ ğa 514/6
utanmalık	l.+ imge 515/6
k. 494/9	lahm -1- [Ar.] et
k. kılp irdi 478/1	l. külep 407/8
küş -1- [Far.] öldürülmüş	lāhūtī -1- [Ar.] İlahî âleme mensup olan
k.+ i 406/15	her şey
küvek -1- ?	‘âlem-i l.+ ge 518/2
k.+ ğa 407/18	la‘in -8- [Ar.] lanetlenmiş
küverşgin -2- güvercin	l. (Deccāl-i l.) 419/11; (Ebū
k. 477/13	Cehl-i l.) 498/13; Şeybe l. 459/8;
k.+ ğa 477/11	(şeytān-ı l.) 402/21; 501/10;
küev -2- güvey, damat	(Şimr-i l.) 525/17; (‘Ömer Sa‘ d-
k. oğul 519/16	ı l.) 525/16
k. oğulları irdi 473/3	l.+ ni (Deccāl-i l.) 419/13
	la‘l -4- [Ar.] kırmızı renkli değerli bir
	taş
	l. 440/16; 490/12; 490/9
	l.+ din 491/6

L

lā ilāhe illa'llāh Muḥammed resūlu'llāh

lāle	-1- [Far.] lale 1. 490/11	lā-ilāhe illa'llāh Muḥammedün Resūlu'llāh	-6- [Ar.] Allah'tan başka ilah yoktur ve Muhammed onun elçisidir 1. 448/14; 451/19; 467/2; 487/11; 487/8 1.+ dur 490/7
la'net	-2- [Ar.] Allah'ın affından mahrumluk, lanet 1. 523/19 1.+ i 432/17		
laṭif	-1- [Ar.] hoş, güzel 1.+ lerige (‘unşūr-ı l.) 467/7	lā-mekān	-2- [Ar.] mekansız, Allah 1.+ ge 513/3; 515/7
lāy	-4- [Far.] çamur 1. 423/7; 438/10 1. kıl- 438/10 1.+ dın 423/8	leb	-9- [Far.] kenar, kıyı 1.+ iğa 405/16; 418/10; 461/5 1.+ ige 436/2; 498/15 1.+ ide 405/17; 426/17; 475/20 1.+ ideği 490/11
lāyık	-2- [Ar.] uygun, yaraşır 1. 464/1; 527/6		
lāzım	-5- [Ar.] gerekli, lazım 1. 404/12; 496/8; 501/16; 524/20 1. irdi 437/5	lebbeyk	-1- [Ar.] buyurunuz 1. 402/06
lāzımāt	-1- [Ar.] lazım olan şeyler 1.+ larıge 464/7	lebbeyk yā resūla'llāh	-1- [Ar.] ya Allah, buyurunuz, emrediniz 1. 415/21
lāzımātlik	-1- [Ar., Tr.] lazım olan şeyler 1.+ lerini 464/2	leblig	-1- [Far., Tr.] dudaklı 1. 471/19
lāzımlig	-1- [Ar., Tr.] lazım olan 1. 479/4	lek	-1- [Far.] yüz bin (100.000) on ikki l. 472/3

lerze	-1- [Far.] titreme	1. 503/2
	1. 493/12	1.+ ge 404/07
leşker	-35- [Far.] asker	1. yaqtı 407/18
	1. 427/17; 436/17; 441/9; 444/14;	lezi̇z -2- [Ar.] lezzetli
	445/2; 500/9; 508/20; 523/6;	1. (yahşısı l.) 484/20
	523/7; (l.-i bî-gerân 432/12); (l.-i	lezzet -8- [Ar.] zevk
	İslâm+) 506/7; 507/2	1. 410/16; 410/21; 413/6; 493/13
	1.+ i 419/15; 427/9; 502/11;	1.+ i 410/20; 491/9; 493/13
	502/18; 523/11	1.+ idin 410/21
	1.+ i turur 499/8	libās -9- [Ar.] giysi
	1. tartıp 428/12; 459/17; 506/5;	1. 455/17; 468/1; 487/15
	508/20	1.+ dın 439/16; 451/12
	1.+ ini 444/11; 508/4	1.+ iñgızını 458/18
	1.+ iğa 428/13	1.+ imnı 513/19
	1.+ im 436/08	1.+ lar 485/10
	1.+ iñg 444/16	1.+ larnı 441/17
	1.+ iñgdin 436/18	lîkin -4- [Far.] fakat, ama
	1.+ imiz 436/18	1. 407/2; 432/1; 461/12; 465/4
	1.+ lerini 419/19	livā -1- [Ar.] bayrak
	1.+ leriga 419/19; 440/21	1.-yı cemālu'llāhğa 492/18
	1.+ leridin 524/8	loqma -4- [Ar.] lokma
	1.+ ler 508/4	1. 483/11; 503/13
	1.+ lerni 438/9	1. kııl- 492/17
lette	-3- [Tr]	1.+ nı (ilgi) 491/9

maḥlūkāt -4- [Ar.] yaratılmışlar,
yaratılanlar

m. 412/10; 466/20; 484/7; 487/3

maḥrūm -5- [Ar.] mahrum, yoksun

m. 514/9

m. ḳal- 512/9; 526/20

m. ḳıl- 456/5; 507/20

maḥzūn -1- [Ar.] hüznü, tasalı, kaygılı

m. 498/6

mā'ide -4- [Ar.] üzerinde yemek bulunan

sofra

m. 417/9; 417/12; 417/18

m.+ din 417/13

maḳām -4- [Ar.] durulacak yer

m. 445/17; 455/4; 458/1

m.+ da 494/1

maḳbūl -2- [Ar.] kabul edilme

m. (m-i dergāh) 443/21

m. bol- 443/17

maḳşad -1- [Ar.] istenen, amaç

m.+ inġız 465/5

maḳşūd -2- [Ar.] istek, kasıt

m. 513/5

m.+ um 494/20

ma'ḳūl -3- [Ar.] akla uygun

m. bol- 406/18; 503/19

m. kör- 500/11

māl -59- [Ar.] mal, mül

m. 398/14; 403/11; 404/05;

405/12; 408/4; 418/19; 424/10;

424/9; 437/12; 440/20; 443/16;

444/12; 446/16; 449/7; 452/10;

453/20; 454/12; 454/14; 465/4;

476/10; 479/3; 499/19; 500/9;

507/2

m.+ nı (ilgi) 480/12

m.+ nı 469/10; 479/10; 479/12;

479/13; 479/6; 479/7; 500/7;

513/17

m.+ dın 460/11

m.+ ıdın 484/18

m.+ ımnı 398/21

m.+ inġ 480/12

m.+ ını 410/3; 464/20; 466/19;

479/14; 500/8; 504/2

m.+ inġızġa 438/8

m.+ larıdın 475/4

m.+ larını 398/16; 398/18; 445/7;

507/18; 509/1	ma' nī -5- [Ar.] anlam
m.+ lar 443/16; 450/16	m.+ si 435/1; 467/3; 526/20
m.+ larnı 428/17; 464/14; 479/15;	m.+ sini 416/14; 436/16
498/15; 504/3	manzar -2- [Ar.] görünen, bakılan yer
mālik -9- [Ar.] sahip	m. 479/10
m. 487/17; 487/20; 487/21;	m. kı1- "bakmak" 456/16
488/18; 488/5; (m.-i dūzahdur)	ma' reke -7- [Ar.] savaş alanı
487/15; (m.-i rızvān) 489/17;	m. 499/4; (m.-i meydān+) 506/7;
490/2; 490/12	506/11
mālīş -2- [Far.] sürme, ovma, ovuşturma	m.+ ğa 481/8
m. kı1- 468/4; 468/5	m.+ ge 499/9; 500/17; 501/1
mālīg -1- [Ar., Tr.] malı mülkü olan	ma' rifet -1- [Ar.] bilgi, Allah'ın verdiği
m. 424/20	sırlar
ma' lūm -11- [Ar.] bilinen, belli	m.+ ni 433/15
m. 502/10	ma' rūf -5- [Ar.] herkesçe bilinen, ünlü
m. bol- 446/12	m. 451/21; 520/18; (emr-i m.)
m. imes 435/18	458/2; 465/11; 472/15
m. ir- 403/04; 419/1	mashara -6- [Ar.] komik, gülünç
m. kı1- 446/20; 456/3; 463/11;	m. kı1- 414/4
499/16; 507/12	m. tut- 462/21; 463/10; 463/12;
m. tur- 450/12	463/13; 496/10
mama -2- nine	ma' şiyet -2- [Ar.] günah
m. (m. tilbe) 425/14	m. kı1- 409/16
m.+ nı (ilgi) 425/12	m.+ ge 409/15

maşlahat -17- [Ar.] mesele, husus	m. 442/1; 450/19
m. 407/7; 429/8; 451/8; 513/13; 515/13; 522/10	mecāzī -3- [Ar.] gerçek olmayan, mecazi
m. kı1- 420/18; 428/12; 441/15; 444/21; 449/7; 453/9; 479/3; 517/5	m. 464/19; 491/7; (dünyā-yı m.) 513/5
m.+ nı 517/7	mecīd -1- [Ar.] ulu, yüce
m.+ ım 405/19	‘arş-ı m.+ de 492/8
m.+ ı 480/11	meclis -1- [Ar.] görüşülecek bir mesele için bir araya gelmiş insan topluluğu
maşnū‘āt -1- [Ar.] yapılmış şeyler	m. tut- 426/6
m.+ larımını 454/6	mecrūh -1- [Ar.] yaralanmış
maşrık -8- [Ar.] doğu	m. 517/17
m. 435/15; 435/21; 437/7; 439/8; 479/18	medh -1- [Ar.] övgü
m.+ ğaça 435/17; 461/7; 487/2	m. tur- 473/14
māyil -4- [Ar.] meyilli, istekli, eğilimli	meh -1- [Far.] ay
m. bol- 420/3; 430/7; 491/8	m.+ ni (muẓlimū m.) 405/07
m. kı1- 504/1	-2- [Tr]
mazlūm -2- [Ar.] zulm görmüş, zulme uğramış kimse, mazlum	m. 462/13
m.+ lar 410/19; 503/3	m.+ lar 436/06
ma‘zūr -1- [Ar.] özürlü, özrü olan	mekr -2- [Ar.] düzen, hile
m. tut- 467/12	m. 431/17
mebādā -2- [Far.] sakın	m.+ lerini 507/14
	mekteb -1- [Ar.] okul
	m.+ ge 416/12

melâ'ike -5- [Ar.] melek

m. 466/16; (m.-i heft-âsmân)

509/19

m.+ leri (‘ arş m.) 473/13

m.+ ler 499/8

m.+ lerge 480/21

melike -1- [Ar.] kadın hükümdar

m.-i ‘ Arab “Hz. Hatice” 453/5

mel‘ûn -4- [Ar.] lanetlenmiş, kovulmuş

m. 400/13; 424/2; 523/19; (m.-i

bed-baht) 419/12

memleket -7- [Ar.] ülke, şehir

m. 432/12; 494/13

m. ir- 464/7

m.+ imdin 507/15

m.+ ini 440/20

m.+ idin 437/7

m.+ leri 403/11

memnûn-1- [Ar.] râzı, hoşnut

m. kı1- 451/12

men‘ -4- [Ar.] yasaklama

m. kı1dı 430/12; 501/2

m. kı1dılar 467/18

m. kı1- 409/15

menfa‘at -7- [Ar.] çıkar yarar

m. 404/5; 436/13; 472/18

m. bol- 449/8; 460/9

m.+ kı1- 418/18

m.+ ni 462/1

meñgizlik -1- benzer

m. tur- 421/2

mensûh -2- [Ar.] hükmü kaldırılmış

m. kı1- 466/18; 448/13

menzil -8- [Ar.] yerleşecek yer, konak

m. 460/5

m.+ ğa 460/5

m.+ ge 523/4

m.+ de 490/5

m.+ din 460/6

m.+ i 497/14

m.+ leri 492/6

m.+ lerdin 491/3

menzilet-3- [Ar.] konacak yer

m.+ i 480/18

m.+ lerini 446/14

m.+ lerni 491/4

menzil-gâh -5- [Ar., Far.] menzil yeri,

konak

m. 490/1; 490/5	481/5; 482/2; 502/1; 509/4;
m.+ ğa 491/2	512/6; 526/21
m.+ dın 490/2	2. -1- derece, rütbe
m.+ ları ir- 513/8	m.+ ni 403/21
merāhil -1- [Ar.] duraklar, konaklar	mertebelîğ -1- [Ar., Tr.] rütbeli
m. 460/5	m. 508/6
merātibe -5- [Ar.] derece	mervārid -2- [Ar.] inci
m. 399/15; 437/12; 449/21;	m. 490/12
489/12	m.+ din 484/10
m. kııl- 412/12	mescid -16- [Ar.] secde edilen yer
merd -6- [Far.] yiğit	m. 514/12; (m.-i mübārekde)
m. (m.-i kelān) 404/21; 405/02;	467/9; (M.-i Mu'azzam) 458/2
405/04; 405/15; 405/16; 405/19	m. kııl- 466/15
merd-kār -1- [Far.] mert, yiğit	m.+ niġ 410/17
m. 443/13	m.+ ni (ilgi) 410/15
merḥamet -5- [Ar.] merhamet	m.+ ni 410/13
m. 491/11	m.+ ğa 410/14; 510/11; 515/1
m. bol- 456/7	m.+ ge 483/12; 489/13; 510/13;
m.+ ni 495/7	517/15
m.+ i 487/10	m.+ de 467/6; 515/1
m.+ lerîġa 429/4	m.+ iġe 517/14
mertebe 1. -15- [Ar.] defa, kere	mest -2- [Far.] sarhoş
m. 398/10; 425/11; 443/5; 446/8;	m. 460/2
446/7; 448/14; 461/13; 479/2;	m. bol- 527/16

mestlġ -1- [Far., Tr.] sarhoş	m.+ dur 452/20; 520/18
m. 527/3	m.+ bol- 434/20
mes'ele -5- [Ar.] çözümleniş istenilen şey	m. kı1- 478/16
m. 426/3; 435/9; 459/10	meşveret -2- [Ar.] danışma
m.+ ni 435/11	m. kı1- 500/1
m.+ lerni 426/3	m.+ leri 507/18
meşakkat -3- [Ar.] sıkıntı, güçlük, zahmet	mevā'izat -1- [Ar.] nasihatler, öğütler
m. 455/17; 486/21	m. kı1- 427/4
m.+ leri 489/20	mevc -4- [Ar.] dalga
meş'ale -1- [Ar.] aydınlatıcı alet, meşale	m. ur- 405/18
m.+ ler 427/1	m.+ i 485/18
meşgūl -15- [Ar.] bir şeyle uğraşan, meşgul	m.+ idin 491/21
m. 493/4	mevcūdāt -1- [Ar.] var olan şeyler
m.+ dür 484/13	m.+ nı 446/10
m. bol- 408/10; 409/15; 410/16;	mevīz -1- [Far.] kuru üzüm
410/21; 422/13; 425/15; 434/05;	m. 406/21
441/1; 441/3; 442/9; 444/4;	mevsūm -1- [Ar.] işaretlenmiş,
447/12; 493/15	damgalanmış
meşgūlluk -1- [Ar., Tr.] meşgullük	m.+ ġa 498/10
m. kı1- 420/2	meydān -5- [Ar.] meydan, alan
meşhūr -6- [Ar.] ünlü, bilinen, şöhretli	m. 490/8
m. 451/21; 520/15	m.+ ġa (ma' reke-i m.) 506 /11
	m.+ ge 499/4; (ma' reke-i m.)

506/7 m.+ da 499/10	m. tart- "sıkıntı çekmek" 420/11
meydele - -1- küçük parçalara bölmek	m.+ de 455/2
m.- p 503/13	m.+ ler 455/1; 518/12
meyl -1- [Ar.] istek, meyl	m.+ siz 410/21; 421/1
m. kı1- 411/16	mihr -2- [Ar.] sevgi
mezheb -2- [Ar.] bir dinin kısımlarından	m. 440/8; 458/3
her biri	mihrāb -1- [Ar.] üstün yeteneklerinden
m.+ inġizni 466/17	ötürü verilen yer, mevki
m.+ leri 476/15	m.+ ge 483/14
mezkūr -1- [Ar.] zikredilen, adı geçen	mihrbān -4- [Ar.] erhametli, Şefkatli
m. 520/18	m. 476/3; 514/2; 518/12
mıkrāz -1- [Ar.] kesecek alet, makas	m. irdiġiz 511/1
m. 485/3	mihrbānlıġ(-ik) -1- [Far., Tr.]
mihmān -3- [Far.] misafir	merhametli olma
m. kı1- 436/06; 457/10; 491/7	m. 449/20
mihmān-dārlıġ(-ık) -1- [Far., Tr.] misafir	m. kı1- 447/8; 456/5; 511/2
etme, aġırlama	mıkdār -2- [Ar.] miktar, kadar
m. 456/19	m. 464/7
m. kı1- 446/20; 457/3	m.+ ı 438/20
m.+ nı 457/11	miġ -29- bin (1000)
mihmān-ġāne -1- [Far.] misafirhane	m. 400/10; 400/18; 404/06;
m.-i mübārekleri 513/9	404/09; 404/12; 404/14; 404/15;
mihnet -8- [Ar.] zahmet, eziyet, sıkıntı	406/21; 408/8; 404/18; 415/12;
m. 455/17; 489/20	437/14; 469/6; 469/15; 475/4;

480/19; 486/13; 488/6; 488/7;
488/8; 488/9; 488/10; 490/5;
491/3; 492/7; 511/16

min : 1 -310- ben

min 398/20; 399/21; 399/5;
400/2; 401/09; 402/10; 402/11;
404/02; 405/21; 406/8; 409/1;
409/4; 410/2; 411/5; 411/6;
413/20; 414/15; 416/15; 416/9;
419/5; 419/8; 420/10; 420/9;
421/10; 421/20; 421/7; 422/12;
423/1; 423/20; 425/4; 426/20;
427/2; 429/20; 433/1; 433/21;
434/04; 439/11; 441/11; 444/3;
446/12; 446/15; 446/16; 446/21;
447/8; 449/11; 449/7; 450/4;
451/2; 451/3; 451/5; 451/7;
452/7; 453/4; 455/18; 456/4;
456/6; 457/10; 457/18; 458/14;
458/19; 459/18; 460/17; 460/18;
460/20; 460/8; 462/17; 462/7;
463/13; 463/14; 463/16; 463/20;
463/4; 464/3; 464/4; 464/6;
466/5; 467/21; 469/12; 470/18;

474/17; 474/19; 476/21; 477/8;
479/21; 480/1; 480/16; 480/2;
482/10; 482/12; 489/16; 489/17;
489/4; 490/18; 490/20; 491/1;
492/18; 493/14; 493/19; 493/7;
494/17; 495/15; 496/11; 497/3;
499/4; 500/17; 501/13; 502/14;
503/15; 503/16; 504/13; 505/12;
505/2; 506/20; 508/10; 510/21;
510/9; 512/12; 514/1; 514/16;
514/2; 515/15; 516/1; 516/10;
516/16; 517/10; 517/11; 517/19;
517/21; 518/14; 518/21; 518/8;
519/13; 519/15; 520/12; 520/9;
521/2; 521/6; 521/7; 523/14;
524/18; 526/11; 526/13; (min
dik) 482/11
mindür-min 475/19; 476/13;
493/14; 493/15
mini (ilgi) 398/19; 399/1; 399/2;
400/20; 402/16; 404/20; 405/19;
410/1; 411/4; 411/7; 415/5;
419/5; 419/6; 425/18; 427/2;
427/3; 428/15; 432/6; 436/21;

442/5; 444/16; 446/8; 446/9;
447/5; 449/11; 449/6; 450/19;
454/7; 454/8; 455/2; 457/18;
461/14; 461/4; 463/3; 467/14;
468/11; 470/17; 470/19; 476/12;
476/13; 476/8; 477/8; 480/3;
482/10; 489/18; 494/2; 501/14;
501/8; 504/11; 505/2; 506/12;
507/15; 508/16; 509/5; 512/17;
514/21; 515/21; 515/4; 515/5;
520/2; 520/4; 520/5
mini dik 469/14
miniki imesdür 463/2
minim 'ben' 504/6
miniṅ 402/19; 420/5; 429/1;
438/12; 446/8; 494/6
miniṅ birle 422/19; 436/9; 525/9
mini 406/11; 406/7; 406/9; 411/4;
415/6; 416/10; 418/18; 433/11;
434/03; 442/16; 442/5; 453/8;
454/6; 455/6; 455/7; 462/15;
462/20; 463/12; 463/16; 469/19;
473/20; 473/21; 474/10; 474/9;
475/15; 481/16; 483/14; 487/18;

490/3; 492/19; 493/18; 493/19;
493/20; 494/21; 495/16; 496/11;
497/20; 505/14; 507/10; 508/16;
509/17; 509/6; 513/15; 513/21;
516/15; 523/7
maṅga 398/19; 403/01; 403/09;
405/20; 405/21; 406/15; 410/10;
411/3; 411/7; 413/4; 414/18;
414/6; 418/17; 420/15; 425/18;
425/5; 426/3; 429/16; 436/09;
438/7; 439/11; 442/4; 442/8;
443/19; 451/17; 451/18; 454/1;
454/6; 455/7; 462/17; 462/8;
462/9; 463/1; 463/3; 463/5;
464/17; 464/3; 465/14; 465/15;
465/6; 467/16; 468/3; 478/4;
479/6; 480/3; 482/11; 482/12;
483/15; 487/16; 487/19; 487/20;
489/15; 489/6; 492/2; 492/6;
494/15; 494/5; 499/19; 502/14;
509/11; 512/5; 512/9; 513/1;
517/12; 519/14; 519/20; 520/9;
521/9; 522/2; 523/19; 525/13;
527/2

minde 410/15; 410/16; 464/2; 509/3; 517/18	m. 474/8; 489/4
mindin 399/20; 404/18; 405/08; 409/12; 412/11; 416/5; 482/11; 493/14; 499/19; 509/11; 509/6; 514/2; 520/6	mindür --4- bindirmek m.- di 455/15 m.- üp 460/11; 468/20; 501/17
mindin irdi 506/21	minnetlig -1- [Ar.] yapılan iyiliğe karşılık verme
mindin soᅡg 508/5	m. bol- 464/4
mindin soᅡgra 428/17	mis -1- [Far.] bakır m. 485/15
min - -19- binmek m.- dim 496/5 m.- seler 482/12 m.- geli 482/8 m.- ip 408/19; 499/15; 515/14 m.- ip idiler 482/13 m.- ip iken 497/14 m.- edurᅡan (sıfat-fiil)439/14	mişkal -16- [Ar.] 24 kırıtlık bir aᅡırlık ölçüsü illig m. miᅡg m. 400/2; 404/09; 404/06; 404/09; 404/12; 404/14; 404/15; 404/14; 404/16; 404/18; 453/18; 453/19; 454/14; 469/6 m.+ ni 404/17 m.+ i 404/18
miᅡg tokkuz yüz (1900) m. 474/8	mişl -3- [Ar.] eş, benzer m. 407/14; 407/15; 417/6
mināre -1- [Ar.] minare m. 436/2	mişlik -1- [Ar.] eş, benzer m. 415/17
minber -2- [Ar.] camilerde hutbe okunan yer	mīve -9- [Far.] meyve m. 400/21; 402/03; 467/9

m. kı1-	400/21	'olur mu ki')	451/18; (cādūcı
m. sal-	467/8	turur m.)	423/9; (cādūcılar m.)
m.+ si	413/12	423/1;	(cādūcılardın m.) 424/4;
m.+ leri	490/1	(çerāğı imes m.+)	454/20;
m.+ lerini	431/10	(çerāylığı m.)	475/6; (çerāylık m.)
m.+ ler	489/21	481/15; (çıkmas m.)	404/02; (der-
mīvelġ(-ig)	-1- [Far., Tr.] meyveli	kār m.)	416/4; (ġalaṭ m.) 435/8;
m.	431/3; 431/15	496/17; (ḥilāf m.)	466/7;
mollā	-2- [Ar.] medrese hocası	(içedürler m.)	440/3; (işıtürler m.)
m.+ ġa	416/12	440/5; (ḡabūl kılar m.)	526/12;
m.+ lar	411/21	(kāfir m.)	398/15; (ḡaldı m.)
mōşük	-2- kedi	457/8; (kı1ur m.)	418/13; 418/19;
m.	441/13	(kıız m.)	410/15; (kildinġ m.)
m.+ niġ	440/12	439/21; (kilīdi imes m.+)	454/21;
mu/mü	-86- mu/mü soru edati	(kōmmedinġ m.)	406/13;
m. (aldı m.)	433/13; (almadı m.)	(kıluġız m.)	515/21; (müselmān
433/13;	(aytmadım m.) 462/4;	m.)	398/15; (namāz oᡗuydur m.)
(bar m.)	425/1; 433/19; 439/9;	440/7; (naşıḡat kılmadı m.)	405/05; (oġul m.) 410/15; (öldi
489/11;	492/14; 497/6; 502/7;	m.)	502/7; (raḡm kıldinġız m.)
509/4;	513/20; 514/21; (bolġay	460/21; (raḡmeten li'l-ālemīn	454/20; (rāst m. 435/8;
m.)	524/15; (bolmas irdi mü)	496/17); (refī'i imes m.+)	454/20; (resm boldı m.) 440/2;
412/8;	(bolmas m.) 34/09; (bolur		
m.)	400/18; 521/20; (bolur m. kin		

(revā bolur m.) 411/14; (revā m.)	m. 480/17
521/10; (siziŋg m.) 515/21; (şefîc	mu' allim -2- [Ar.] öğretmen
imes m.+) 454/21; (tâci imes m.)	m. 478/20
455/1; (taşladı m.) 440/6;	m.+ kııl- 426/4
(tirgüzür m.) 423/10; (tüzelür m.)	mu' âmele -1- [Ar.] davranma,
422/1; (uluğ m.) 446/6; (vefâ	davranış
kıılur m.) 519/20; (yağşı m.)	m. kııl- 512/18
420/5; (yalğan imes m.) 497/1;	mu' âmeletlig -1- [Ar., Tr.] davranışlı
(yitti m.) 470/21; (yoğ m.) 416/4	m. (yağşı m.) 471/20
m.-sin (bilmes m.) 482/9; (bilür	mu' arrâ -1- [Ar.] çıplak, soyulmuş
m.) 453/21; 517/2 (bolur m.)	m. bol- 491/8
399/11; (bozar m.) 476/20; (dir	mu' aţtar -3- [Ar.] güzel kokulu
m.) 469/9; 488/20 (kıılur m.)	m. 470/16
414/5; (körmes m.) 411/7 (rağm	m. kııl- 448/5; 490/16
kıılur m.) 461/13	mu' âyene -2- [Ar.] açıkça
mu-siz (bolur m.+) 439/12;	m. kör- 417/16; 525/7
(tanumas m.) 467/17	mu' ciz -1- [Ar.] tansık, mucize
mü-siz; (acab körer m.) 467/14;	m.+ iŋgiz 401/16
(bilür m.) 409/2; 434/13; 484/7;	mu' cizât -1- [Ar.] tansıklar, mucizeler
(yörür m.) 428/9	m. larnı (acâyib m.) 448/3
mu' abbid -2- [Ar.] put	mu' cize -13- [Ar.] tansık, mucize
m.+ leri 444/9	m. 400/19; 400/20; 415/11;
m.+ lerini 444/7	415/13; 415/9; 424/21; 481/20;
mu' allâ -1- [Ar.] yüce, ulu	494/15

m. ir 413/9	m. bol- 403/19
m.+ leri 449/16	mukābele -1- [Ar.] karşı karşıya,
m.+ lerini 498/5	karşılıklı
mūġ -1- [Far.] ateşe tapan	m. kil- 418/6
m.+ lar 473/13	mukarreb -1- [Ar.] yakın
muḥabbet -1- [Ar.] sevgi	m. (ferišteġān-ı m.) 513/7
m. (yüz miñ deryā-yı m.) 449/12	mukarrer -1- [Ar.] kararlaştırılmış,
muḥācir -1- [Ar.] göçmen, göç eden	belirlenmiş
m. 510/6	m. bol- 500/5
muḥāşara -1- [Ar.] kuşatma	mukāvemmet -1- [Ar.] karşı koyma,
m. kıl- 507/16	direnme
muḥib -2- [Ar.] dost, seven	m.+ kıl- 477/2
m. (m. dīdārlıġ) 471/18; (m.-i	mukayyed -5- [Ar.] baġlı
ḥānedān+) 524/20	m. bol- 402/13; 418/6; 499/3;
muḥkem -4- [Ar.] sağlam, dayanıklı	501/1; 511/17
m. 439/7	mūm -2- [Far.] mum
m. kıl- 458/9	m. 425/20; 494/13
m. tut- 442/15; 472/15	munġluġ -2- sıkıntılı, kederli
muḥliş -4- [Ar.] dostluġu samimi, içten	m. 511/18
olan	m.+ large 510/20
m. ir- 522/12	muntazır -8- [Ar.] bekleyen
m.+ ler 455/13	m. 444/2
m.+ lerdin 455/12	m. tur-463/16
muḥtāc -1- [Ar.] ihtiyaç sahibi	m. bol- 453/11; 456/16

	m.+ durlar 512/15; 516/16		m.+ ı 455/3
	m. ir- 452/21; 456/8		m. kı1- 481/2
murād	-5- [Ar.] istek, arzu	musallaṭ	-2- [Ar.] bir kimsenin sıkıntı verecek derecede üzere düşen
	m.+ ım 447/5		m. kı1- 408/3; 432/16
	m.+ ınğa 453/15; 476/20	muşavver	-1- [Ar.] tasvirli, tasarlanmış
	m.+ ımızğa 498/16		m. turur 457/21
	m.+ larıge 465/3	muşhaf	-2- [Ar.] sayfa haline getirilmiş şey, Kur'ân
muraşşa ⁶	-1- [Ar.] kıymetli taşlarla süslü		m. 526/19
	m. kı1- 464/11		m.+ nı 526/21
mürçe	-1- [Far.] karınca	muṭaherāt	-1- [Ar.] temizlenmişler
	m. 434/07		m. 458/1
murḍār	-2- [Far.] mundar, kirli	mu'teber	-1- [Ar.] itibarlı, saygın
	m. 484/20		m.+ irdiler 453/1
	m.+ nı 484/20	muṭfı ⁶	-3- [Ar.] boyun eğen, itaat eden
murğ	-5- [Far.] kuş, tavuk		m. 478/15
	m.-ı rûḥları 471/12; 513/3; 515/6;		m.+ dür-miz 504/9
	516/19; 518/1	muṭlak	-2- [Ar.] kesin
marğ-zār	-1- [Far.] yemyeşil bahçe		m. 407/18; 411/7
	m.+ ları 491/5	mūy	-5- [Far.] saç, saç teli
muşaffā	-1- [Ar.] tasfiye edilmiş, yabancı		m.+ ını 469/15
	ögelerden ayrılmış		
	m. 480/17		
musahḥar	-3- [Ar.] ele geçirilmiş		
	m. 481/2		

m.+ ları 472/4	m. 496/14
m.+ larını 489/10	mübârek-bâdlık -1- [Ar., Far.]
m.+ larıda 472/4	mübârek olsun!
muzlimû -1- [Ar.] karanlık	m. 491/11
m. mehni 405/07	mübâriz -4- [Ar.] kuvvetli münakaşaya
mübâh -2- [Ar.] işlenmesinde günah ya	girişen
da sevap olmayan şey	m. 427/19; 524/8
m. bol- 503/10; 507/10	m.+ dür-mi 499/4
mübârek -31- [Ar.] mübarek	m. kil- 506/7
m. 411/19; 427/20; 428/15;	mübeddel -3- [Ar.] değiştirilmiş, değişmiş
453/11; 456/10; 456/8; 458/19;	m. 494/3
466/2; 470/2; 470/20; 472/3;	m. kı1- 417/19; 485/6
477/17; 477/19; 478/3; 489/21;	müberrâ -1- [Ar.] temize çıkmış, aklanmış
501/13; 502/2; 506/9; 511/17;	m. 480/17
511/19; 512/13; 512/8; 516/18;	mübtelâ -3- [;Ar.] müptela, kötü şeylere
518/3; (mescid-i m.+) 467/9;	tutkun
(mihmân-ḥâne-i m.+) 513/9;	m. bol- 411/14
(ḳadem-i m.+) 456/16; (kökrek-i	m. kı1- 431/8; 510/10
m.+) 525/12; (mühre-i püşt-i	müdâm -1- [Ar.] devamlı, sürekli
m.+) 509/18	m. 398/13
m. tur- 414/9	müddet -2- [Ar.] müddet, süre
m. tut- 414/9	m. 442/12
mübârek-bâd -1- [Ar., Far.] mübarek	m.+ tin soṅg 468/13
olsun!	mü'ekkil -8- [Ar.] vekil olan

m. 495/18; 496/1	m. kı1- 486/6
m.+ dür 483/20; 486/13; 488/5	mülâyim-2- [Ar.] yumuşak
m. kı1- 492/12	m. 471/20
m. tur- 485/18; 492/11	m. bol- 480/6
mühlet -4- [Ar.] mühlet, bir iş için tanınan süre	mülk -6- [Ar.] mülk, taşınmaz mal
m. 427/8	m. 481/1; 494/13
m. al- 433/11	m. kı1- 481/2
m. bir- 427/5	m.+ ini 444/11
mühr -6- [Ar.] mühür, nişan, iz	m.+ siz ir- “malsız mülksüz olmak” 476/10
m. 505/9; (m.-i nübüvvet+)	mü'min -26- [Ar.] Allah'a iman eden, inanan
457/17; 509/21; 510/2; (m.-i nübüvvet-i Hâzret 'aleyhi's-selâm) 509/20; (nişâne-i m.-i nübüvvet-i şemâyl-nâme) 448/2	m. 411/6; 502/5; (bende-i m.) 463/5
mühre -1- [Far.] omurga kemiği	m.+ dür 475/18
m.-i püşt-i mübareklerini 509/18	m. bol- 417/10
mükerrem -1- [Ar.] aziz, yüce	m.+ ler 409/13; 419/12; 419/16; 419/17; 483/4; 527/11
m. 452/19	m.+ lerni (ilgi) 499/2; 512/10
mülâhaza -1- [Ar.] dikkatli bir şekilde düşünme	m.+ lerni 514/8; (bende-i m.+) 463/1; 507/20
m. kı1- 404/14	m.+ lerga 458/3
mülâkât -2- [Ar.] görüşme	m.+ lerge 419/17; 458/2; 499/17; 499/5; 499/8
m. 462/4	

m.+ lerdin 455/11; 455/12; 498/21; (bende-i m.+) 455/13	şeyden uzak olma m. 480/17
münâcât -8- [Ar.] Allah'a yakarma, yakarış, dua etme m. kı1- 402/14; 402/15; 403/09; 410/16; 411/5; 429/16; 502/5; 525/14	münkaṭı ˆ -1- [Ar.] kesik, kesilmiş m. bol- 443/12
münâdî -5- [Ar.] tellal, bir haberi yüksek sesle duyuran m. 419/14 m. kı1- 404/19; 424/9 m. kıldur- 433/7; 498/13	münker -3- [Ar.] şariatça yapılması kabul olunmayan, caiz olmayan m. (nehy-i m.+) 458/2; 465/11; 472/15
münâfık -5- [Ar.] ikiyüzlülük eden, nifak sokan m. 475/18; 485/13; 496/15 m.+ lar 455/11; 455/12	mürsel -1- [Ar.] gönderilmiş m. (peygamber-i m.) kı1- 513/1
münâsib -1- [Ar.] uygun m. 452/7	mürselîn -1- [Ar.] peygamberler m.+ ni (ilgi) 454/21
münevver -5- [Ar.] tenvir edilmiş, nurlandırılmış m. 470/3; 490/13; 491/1 m.+ dür 486/12 m. kı1- 452/16	mürüvvet -1- [Ar.] cömertlik m. 449/11
münezzeh -1- [Ar.] kötü olan her	müsâfir -2- [Ar.] misafir, konuk m. 428/21; 458/17
	müselmân -84- [Far.< Ar.] Müslüman m. 402/18; 403/08; 403/12; 433/21; 435/5; 443/3; 469/17; 470/1; 476/4; 480/8; 496/3; 499/14; 505/10; 505/12; 505/17; 507/7; 508/12; 508/14; 508/9; 513/18; (m.-ı kâmil) 467/2 m. bol- 400/11; 400/7; 400/8;

400/14; 400/18; 401/05; 401/11;
401/16; 401/18; 401/19; 402/09;
410/4; 416/6; ; 417/8; 422/3;
423/21; 424/3; 424/1; 427/5;
433/16; 433/17; 434/03; 475/9;
475/11; 478/15; 482/4; 499/20;
508/3
m. ir- 424/19; 424/8; 429/6;
437/10; 470/4
m.+ nı 506/8
m.+ ge 499/18
m.+ da 427/19
m.+ lar 429/11; 430/6; 434/02;
499/11; 499/13; 499/7; 500/10;
501/3; 504/16; 504/18; 506/16;
523/16; 527/4
m.+ larını (ilgi) 429/6; 433/21;
470/9; 506/8
m.+ lardın 499/9
m.+ larını 400/11; 470/10; 470/8;
500/3; 501/3; 503/21
m.+ large 472/14; 500/10
m. mu 398/15

müselmānlıĝ -1- [Far., Tr.] müslümanlık

m.+ ıngız 426/12

müssefik -1- [Ar.] üstü kapalı, çatılı
ev

m. 420/19

müstahkem -1- [Ar.] sağlamlaştırılmış
m. tut- 510/19

müstakim -1- [Ar.] doğru, hakk
m. zihinlig 471/21

müstecāb -1- [Ar.] duası kabul
edilmiş

m. bol- 469/3

müstehāb -1- [Ar.] yapmakla
yükümlü olunmadığı hâlde dinin
temel amaçlarına yönelik olduğu
için sevap kazandıran iş, davranış
m.+ kı1- 494/11

müstehaq -1- [Ar.] hak kazanmış,
layık

m.+ dur-min 467/16

müşāhebet -1- [Ar.] benzeyiş, benzeme
m. 473/17

müşāhede -1- [Ar.] bir şeyi gözle
görme

m. kı1- 457/13

müşahhâş -1- [Ar.] teşhis edilmiş, tanınmış m. kı1- 453/13	m.+ lerine 439/5
müşerref -10- [Ar.] şereflendirilmiş m. bol- 403/06; 430/6; 458/6; 469/4; 471/2; 476/14; 477/3; ; 478/3; 478/19 m. kı1- 476/5	müştâk -3- [Ar.] türemiş, türeme m. bol- 461/17 m.+ ı 512/11 m.+ miz 480/10
müşevveş -1- [Ar.] düzensiz, karmakarışık m. bol- 499/2	mütâba‘at -1- [Ar.] birine tâbi olma, arkasından gitme m. kı1- 425/18
müşfik -2- [Ar.] şefkatli, merhametli m. 511/1 m.+ ni (yâr-ı m.) 476/3	mütâla‘a -2- [Ar.] okuma m. kı1- 435/9; 461/21
müşğ -4- [Far.] misk m.-i ‘anber ir- 490/12 m.-i ‘anberni 453/14 m.-i ‘anberdin 490/18 m.+ lerini 497/13	müteferrika -1- [Ar.] dağınık m. bol- 448/8
müşkil -6- [Ar.] müşkül, zor, güç m. 435/9; 453/9; 481/6; 512/3 m. bol- 521/19 m.+ dür 439/12	müteğayyir -1- [Ar.] değişmiş m. 510/16
müşrik -2- [Ar.] Allah’a şirk koşan, kâfir m. 496/15	mütekebbir -2- [Ar.] kibirli, mağrur m.+ lerni 527/8 m. tururlar 487/4
	müyesser -2- [Ar.] kolay m. bol- 453/8; 462/17
	müzd -4- [Far.] ücret, karşılık m.+ din 485/17 m.+ inġni 462/15 m.+ ini 443/14 m.+ iġa 443/15

Muḥammedī -2- [Ar.] Muhammed'e

474/15

inananlar, Müslümanlar

naḫş -1- [Ar.] noksan, eksiklik

M.+ ler 499/4

n.+ ı 481/19

M.+ lerni 503/14

naḫş -2- [Ar.] resim, desen

müttefik -1- [Ar.] fikirce anlaşmış olan

n. kı1- 444/9

M. 473/13

n.+ ları 490/7

N

nāle -7- [Far.] inleme, inilti

n. 412/6; 427/1; 443/13; 455/1;

488/20

naḫa -2- [Ar.] yiyecek para, geçimlik

n. kı1- 454/19; 493/6

n. 513/16

na'leyn -5- [Ar.] ayakkabı

n.+ sı 425/19

n.+ ni 493/5; 493/9

na'ım -1- [Ar.] cennetin bir kısmı

n.+ i 493/9

n.+ dür (deryā-yı n.) 487/6

n.+ ini (ilgi) 493/7

naḫāre -1- [Far.] davul

n.+ ini 493/7

n. 498/15

nām -1- [Ar.] ad, isim, lakap

nāḫşü'l-ʿaql -1- [Ar.] noksan akıl, eksik

n.-ı naḫşīngiz 463/9

akıl

namāz -67- [Far.] namaz

n. 518/8

n. 414/20; 414/7; 414/20;

naql -4- [Ar.] taşıma, aktarma

417/21; 465/11; 466/10; 466/11;

n.-i tuḫfe-i Resūlu'llāh 526/14

495/15; 495/9; 499/1; 499/2;

n.+ İdür "söylenmiş olan"

510/13; 526/18; (n.-ı bāmdād+

401/01; 514/15

2sabah namazı) 496/13; (n.-1

n. kı1- "taşımak, aktarmak"

cum'a+) 489/5; 495/10; 495/15;

(n.-ı ıuften ‘yatsı namazı’) 414/21; (n.-ı řām+ ‘akşam namazı) 399/12; 526/14; 526/16; n. ııl- 466/4; 466/5; 480/9
n.+ nı 418/5; 422/14; 466/18; 469/1; 470/4; 480/8; 526/15; 526/16; 526/17
n.+ ğa 454/7; 475/12; 509/2
n.+ ğa tur- 417/21; 426/2
n.+ ge 510/11
n.+ ge tur 418/2
n.+ dın 480/9; 517/18
n.+ dın keyin 489/12
n.+ ımın 513/19
n.+ ı (řām n.) 414/21
n.+ ını 418/1; 420/3; 517/15
n.+ lar 484/17
n.+ larını 514/4; 518/3
n. oıı- “namaz kılmak” 470/5
n. oıı- “namaz kılmak” 414/20; 415/7; 415/20; 440/7; 442/7; 466/10; 466/15; 470/9; 483/14; 484/16; 489/5; 495/9; 515/1; 523/12

nāme -11- [Far.] mektup
n. 428/14; 441/1; 463/2; 463/4; 508/1; 508/14; (n.-i a‘mālini) 463/1
n.+ ni 463/5; 508/14
n.+ mni 508/16
n.+ si 463/3
nāmūs -1- [Ar.] namus, iffet
n. ıılıp 453/2
nān -3- [Far.] ekmek
n. 417/21; 442/19
n. ııldılar 399/21
nān-fūrūř -2- [Far.] ekmek satan ııřı
n. 442/15
n.+ ğa 442/15
na‘re -1- [Ar.] baıırma, haykıрма
n. tart- “baıırma” 525/2
na‘re-zenān -1- [Ar., Far.] kuvvetli baııran
n. 509/21
naşbı -1- [Ar.] yerleşmiş, kōklü
nām-ı n.+ ņġiz 463/9
nāřıı -1- [Ar.] nasihat eden, oııt veren
n. tur- 420/11

naşīb	-4- [Ar.] nasip, Allah'ın kismet ettiği şey	n.+ lar 427/1; 432/7
	n. bol- 526/18	n.+ lar (ḥarām-zāde-i n.) 517/7
	n. kı1- 471/3; 476/6; 493/20	nā-būd -1- [Far.] yok, yok olmuş
	n. kı1ur-min	n. kı1ur 448/14
naşībe	-1- [Ar.] nasip	nā-çār -1- [Far.] çaresiz, mecbur
	n.+ si tur- 491/8	n. 449/9
naşīhat	-10- [Ar.] öğüt	nā-çārlık -1- [Far.] çaresizlik, mecburiyet
	n. 427/4; 432/8	n.+ din 479/14
	n. kı1- 403/19; 405/5; 420/14; 458/7; 476/14; 509/3	nā-gāh -6- [Far.] ansızın, birdenbire
	n.+ lar 477/3	n. 444/8; 458/16; 461/1; 470/16; 482/14; 493/12
	n.+ lerim 420/11	nā-ḥaḫ -1- [Far., Ar.] haksız
nāz	-1- [Far.] kendini beğendirme	n. 485/9
	n. 466/12	nā-ḥoş -2- [Far.] hoşla gitmeyen, beğenilmeyen
nāzil	-7- [Ar.] inen	n. 526/21
	n. bol- 464/19; 465/9; 466/9; 475/17; 505/20; 520/15	nā-‘ilāc -1- [Far., Ar.] çaresiz
	n. kı1- 473/7	n. 427/5
naẓm	-1- [Ar.] şiir	nā-maḥrem -4- [Far., Ar.] mahrem olmayan, nikah düşmeyen
	n. 523/18	n. 484/21
nāzūk	-1- [Far.] ince, zarif, nazik	n.+ ğa 475/8
	n. 400/14	n.+ ge 485/16; 527/14
nā-bekār	-3- [Far.] hayırsız, işe yaramaz	nā-murād -5- [Far., Ar.] muradına

erememiş, isteğine kavuşamamış	necât -4- [Ar.] kurtuluş, kurtulma
n. 452/12; 476/10	n. 476/5; 494/13; 495/2; 495/3
n. ir- 475/4	neccâr -1- [Ar.] dülger, marangoz
n.+ large 510/19; 511/2	n.+ lar 484/15
nâ-murâdlîğ -1- [Far., Ar.] muradına	neçûk -36- nasıl, niçin
eremeyiş, isteğine kavuşamayış	n. 408/11; 414/4; 418/11;
n.+ larıñgızını 462/19	418/20; 422/16; 423/19; 426/20;
nâ-pâk -1- [Far.] temiz olmayan, pis	426/7; 428/3; 437/16; 441/15;
n. 418/21	442/17; 447/2; 448/9; 449/2;
nâ-resîde -1- [Far.] reside olmayan,	450/12; 452/8; 456/21; 458/8;
olgunlaşmamış	469/12; 469/14; 477/2; 480/11;
n. 423/14	488/17; 497/4; 504/7; 507/4;
nâ-sipâslîğ(/-ik) -1- [Far., Tr.]	510/16; 510/21; 512/12; 512/18;
şükürsüzlük	513/10; 516/11; 516/18; 525/5
n. 431/16; 431/17	n. kim 408/1
nebî -1- [Ar.] peygamber	nedâmet -2- [Ar.] pişmanlık
n. (âl-i n.) 445/19	n. kı1- 419/10
nebîr -1- [Far.] erkek torun	n.+ ler kı1- 401/17
bu n.+ imni 449/6	nefes -6- [Ar.] nefes
nebîre -2- [Far.] kız torun	n. 405/03; 410/16; 410/21
n.+ ler 451/18	n. ir- 415/11
n.+ si irdiler 429/2	n.+ i 407/6
necâset -1- [Ar.] pislik	n.+ ini 488/14
n.+ ke 527/3	nefeslig -1- [Ar., Tr.] nefesli

	n. 476/16		n. 490/11
nefis	-1- [Ar.] pek çok, çok hoş a giden n. bol- 407/7	neşr	-1- [Ar.] kıyamette herkesin dirileceği gün n. küni 476/5
nefs	-4- [Ar.] bir kimsenin kendi öz varlığı, beden istekleri n. 510/18 n.+ din 480/15 n.+ ini 438/4 n.+ leri 480/14	neşter	-1- [Far.] hekim bıçağı n.-i âbdâr 488/1
nehy	-5- [Ar.] yasak, yasaklama n. 458/2; 465/11; 472/15 n.+ lerini 504/9 n.+ lerni 430/6	nev'	-1- [Far.] çeşit n. 521/10
nerm	-1- [Far.] yumuşak, latif n. 487/16	nevâziş	-1- [Far.] iltifat, gönül alma n.+ ler 489/7
neseb	-3- [Ar.] soy, nesil n.+ i 463/15 n.+ ini 453/21 n.+ lerini 471/4	nevbet	-2- [Far.] defa, kere, kez n. 404/13; 482/11
neseb-nâme	-1- [Ar., Far.] soy ağacı n.-i 'an 445/19	nevha	-1- [Ar.] sesli bir şekilde ağlama n. 525/20
nesl	-1- [Ar.] nesil, soy n.+ imizdin 524/20	nev-bahâr	-3- [Far.] ilkbahar ebr-i n. (ebr-i n. 'ilkbahar bulutu') 454/18; 518/11; 523/4
nesrîn	-1- [Far.] yaban gülü	nev-kîse	-4- [Far.] cimri n. 406/10 n.+ din 406/1; 406/17; 406/4
		nezd	-1- [Far.] görüş, göre n.+ inğizde 464/18
		nezr	-5- [Ar.] adak n. 444/21; 520/21

n. it-	444/21	514/14; 521/18		
n. kı1-	410/15; 410/16	n. ir-	415/15	
nezzāre	-1- [Ar.] bakma, bakış	n. tur-	407/13; 423/2; 481/8	
n.+ ge	509/19	niçe	-32- nice, nasıl, ne kadar	
ni	-80- ne	n.	399/20; 401/13; 407/2; 407/6;	
n.	400/20; 406/5; 408/6; 414/6;		408/14; 419/10; 415/7; 419/21;	
	416/2; 416/8; 417/2; 418/16;		421/4; 422/19; 434/08; 434/11;	
	418/5; 421/11; 423/6; 422/12;		444/7; 456/15; 458/15; 460/11;	
	426/7; 436/14; 437/4; 440/12;		461/13; 462/10; 465/19; 468/13;	
	442/6; 448/18; 455/1; 455/16;		468/18; 485/1; 488/6; 494/9;	
	457/4; 460/16; 465/5; 466/6;		496/5; 505/3; 519/18; 523/12;	
	476/13; 487/21; 493/18; 497/12;		526/11	
	508/7; 511/14; 515/14; 515/15;		niçe n. ler	469/12
	515/18; 517/11; 527/19; (n. çend)	nidā	-15- [Ar.] seslenme	
	405/11; 407/19; 416/21; 420/11;	n.	493/20	
	422/14; 426/1; 443/16; 443/7;	n. kı1-	419/14	
	451/2; 460/5; 463/13; 471/10;	n. kil-	411/18; 476/1; 488/18;	
	473/15; 482/3; 492/7; 502/12;		493/13; 493/16; 493/18; 493/4;	
	504/17; 508/19; 510/5; 511/16;		494/1; 494/15; 494/3; 494/6;	
	513/14; 525/15; 526/17; 526/5		497/8	
n.+ dūr	405/14; 468/7; (n. için)	n.+ nı	493/15	
	404/04; 404/17; 406/12; 432/21;	nifās	-1- [Ar.] loğusalık hâli	
	436/12; 463/14; 467/21; 482/9;	n.+ dın	413/21	
	493/5; 499/19; 510/8; 513/6;	nihāyet	-5- [Ar.] sonunda, en sonunda	

n. 453/12	481/21; 489/14; 494/15; 495/15;
n.+ de 407/7; 480/5	507/13; 509/9; 513/14; 514/18;
n.+ i 487/6; 492/1	517/18; 518/21; 521/6; 523/2;
nihāyetī -1- [Ar.] son derece	526/3; 527/2; (her n.) 425/3; (hīç
n. şāhib-feşāhat 452/1	n.) 416/17; 416/21; 418/2;
nihāyetsiz -1- [Ar., Tr.] sonsuz	433/14; 437/18; (n. üçün) 507/6
n. 524/3	n.+ dür 398/19; 425/20; 436/05;
nikāh -9- [Ar.] sonsuz	463/19
n. 411/14; 411/21	n. ir- 448/20
n. ir- 411/16	n.+ ni 472/18; (hīç n.) 415/18
n. kııl- 411/15; 411/16; 465/1;	n.+ ğa 433/17; 433/18; 434/08;
(‘ aq̄d-i n.) 520/11	479/5; (hīç n.) 438/4; 439/3
n.+ iġa 452/19	n.+ ge 521/8
n.+ larıġa 507/7	n.+ ke 416/17; 421/21
nime -73- şey, nesne	nimerse -33- bir şey, şey
n. 401/10; 402/19; 405/20;	n. 403/04; 406/4; 415/19; 425/20;
414/10; 415/9; 416/13; 416/14;	433/19; 436/21; 438/5; 465/14;
418/3; 423/13; 425/19; 434/02;	466/13; 478/12; 479/4; 480/18;
440/19; 442/20; 444/15; 447/11;	493/12; 494/9; (hīç n.) 405/21;
449/11; 449/9; 451/1; 451/5;	436/12
452/10; 454/11; 455/19; 458/3;	n. tur- 418/11
459/1; 462/14; 464/17; 464/2;	n.+ ni (ilgi) 489/11
465/14; 465/21; 466/1; 466/3;	n.+ ni 416/15; 439/2; (hīç n.)
477/18; 478/15; 479/17; 481/20;	438/4

n.+ ğa 427/3; 480/17	nişân -2- [Far.] belirti, iz, işaret
n.+ ge 472/19	n. bir- 497/12
n.+ ge 408/18	n.+ ı 525/19
n.+ ler 448/5; 458/4; 470/16; 488/1	nişâne -18- [Far.] belirti, iz, işaret
n.+ lerni (ilgi) 480/15	n. 447/4; 447/5; 479/16; 493/17; 497/11; (n.-i mühr-i nübüvvet-i şemâyil-nâme) 448/2; (n.-i şekl) 453/13
n.+ lerimiz 521/1	n.+ si 468/7; 473/1
n.+ lerimiz 464/1	n.+ sidür 459/15; 481/19
ni' met -13- [Ar.] Allah'ın kullarına verdiği nimet, ihsan	n.+ sidin 438/18
n. 411/1; 431/17; 511/5	n.+ leri 448/2
n. ir- 432/4	n.+ lerini 458/20; 496/19; 496/7
n.+ ğa 472/9	n.+ leride 457/13
n.+ ini 467/18	n.+ ler 412/6
n.+ leriga 403/06; 432/1	nişâneliğ(/ -ig) -2- [Far., Tr.] izi olan, izli
n.+ ler 411/1; 432/4	n. 456/19; 457/6
n.+ lerni 431/4; 466/12	niyâz -1- [Far.] yalvarma, yakarma, dua
n.+ lerini 411/3	n.+ lar 520/21
ni' metliğ(/ -ig) -4- [Ar., Tr.] nimetli	niyyet -3- [Ar.] niyet
n. 431/3; 431/5; 431/21; 432/3	n. kıl- 404/10; 404/12
nişâr -3- [Ar.] saçma, serpmeye	n.+ im 469/21
n. kıl- 464/13; 464/20; 465/4	nizâc -1- [Ar.] çekişme, kavga
nîş -1- [Far.] zehir	n. 519/5
n. ur- 477/17	

nīze	-1- [Far.] mızrak n. sal- 502/20	nūrī	-1- [Ar.] cennetteki erkek hizmetçi n. 485/20
noḥta	-3- gem n.+ sını 460/13; 460/14; 460/19	nuşret	-6- [Ar.] Allah'ın yardımı, zafer n. 477/6; 518/7; (feth-i n.) 499/5 n. tur- 499/6
noḥūd	-1- [Far.] nohut n. 445/3	nuşretlīg	-1- [Ar., Tr.] Allah'ın yardımını almış, zafer kazanmış n. tur- 508/6
nöker	-1- [Mo.] kul, köle n.+ leri 434/09	nuṭfe	-2- [Ar.] meni, bel suyu n.+ din 438/2 n.+ leri 438/1
nūr	-21- [Ar.] nur, manevi ışık n. 418/14; 418/16; 446/10; 446/19; 475/21; 512/16; (n.-1 'Abdu'llāh+) 447/1; (n.-1 bā- sūrūr+) 445/10; (n.-1 cemāl+) 492/14; (n.-1 Ḥazret-i İllāhī) 430/19 n. ir- 447/5 n.+ dın 475/20; 484/10 n.+ imdur 446/8 n.+ imnı 446/8; 446/9 n.+ ı 446/9; 483/18 n.+ ını (ilgi) 452/16 n.+ ıdın 475/15; 491/1	nübüvvet	-5- [Ar.] peygamberlik n. (mühr-i n.-i Ḥazret 'aleyhi's- selām) 509/20; (nişāne-i mühr-i n.-i şemāyil-nāme) 448/2 n.+ ni 457/17; 509/21 n.+ inġizni 510/2
nūrānī	-1- [Ar.] nurlu, ışıklı n. 492/13	nümāyān	-1- [Far.] meydanda, görünen n. bol- 461/15
		o	-1- işaret sıfatı krş. ol o. yan 492/14

oçak	-4- ocak	410/7; 411/3; 411/4; 411/5;
	o. 417/21	411/6; 411/7; 411/9; 413/18;
	o. kızıt- 417/21	413/4; 429/21; 430/2; 430/4;
	o.+ nı (ilgi) 418/2	430/11; 430/19; 441/14; 453/5;
	o.+ ğa 418/1	459/2; 459/17; 465/3; 468/12;
oğlan	-25- oğlan, erkek evlat	471/14; 479/8; 508/19; 519/16
	o. 413/8; 414/3; 428/5; 428/6;	o. tur- 456/2
	429/18; 430/18; 432/12; 465/8	o. ir- (‘ âķil o.) 479/8
	o. tur- 423/15	o. kızlık bol- “çoluk çocuğa
	o.+ nı (ilgi) 428/9	karişmak” 420/1
	o.+ nı 428/6; 429/20	o. mu 410/15; 447/21
	o.+ dın 414/4	o.+ nı
	o.+ lar 444/7; 467/19	o.+ nı 402/06; 413/19; 471/7;
	o.+ larını (ilgi) 450/7	429/21; 430/1; 430/7; 449/13
	o.+ larım 450/19	o.+ ğa 430/3; 479/3
	o.+ ları 406/19; 450/11	o.+ ge 402/05; 430/15
	o.+ larını 439/15; 450/19	o.+ dın (ata anasız o.) 449/10
	o.+ larığa 407/20; 409/1; 418/19	o.+ um 418/17
	o.+ larığe 523/20	o.+ um (oğlum) 402/02; 415/5;
oğrı	-1- hırsız	451/11; 516/19; 521/2
	o. karaķçıldın 432/5	o.+ umnı (ilgi) (oğlumnı)
oğul	-109- oğlan, çocuk	o.+ umnı (oğlumnı) 424/7
	o. 402/07; 405/03; 405/09;	o.+ umge (oğlumge) 402/04
	405/19; 405/20; 410/17; 410/21;	o.+ ı (oğlı) 402/09; 405/17;

406/12; 407/1; 407/5; 409/9;	oḥṣa -	-19- benzemek
415/19; 420/17; 423/11; 423/19;		o.- ydur 415/1; 416/3; 421/10;
424/6; 424/8; 431/1; 434/16;		476/1; 514/15; 523/10
437/15; 441/10; 450/1; 505/10;		o.- r 453/8
505/12; 508/17; 519/7; 519/8;		o.- mas-min 480/17
519/9		o.- mas 480/18; 487/2
o.+ ı tur- 409/8		o.- masun 480/16
o.+ ını (ilgi) (oğlını) 475/19;		o.- p (zarf-fiil) 454/4
505/11; 519/10; 525/17		o.- r irdiler 473/17; 473/18
o.+ ını (oğlını) 405/18; 427/16		o.- r (sıfat-fiil) 438/9; 455/7;
o.+ ıge 405/16		482/8
o.+ uṅız (oğluṅız) 416/21		o.- ş 425/20; 447/14
o.+ ları 405/02; 405/18; 406/9;	oḵ	-6- ok
407/16; 408/20; 408/21; 519/8		o. 501/20; 516/5; 525/12;
o.+ larını (ilgi) 408/19		525/15; 525/3
o.+ larını 414/1		o.+ larını 525/15
o.+ larıḡa 406/1; 450/5	oḵı -	-3- okumak krş. oḵu-
oḥla -		o.- dılar 409/3; 409/6; (namāz o.)
-8- uyumak		470/5
o.- yur 414/19		
o.- dılar 477/14	oḵu -	-49- okumak krş. oḵı-
o.- p (zarf-fiil) 442/12; 443/4;		o.- ydur mu (namāz o.) 440/7
444/1		o.- r-min 465/21; 526/16; 526/17
o.- p irdük 442/18		o.- rlar (namāz o.) 489/5
o.- maḡıl 405/01		o.- p turadur 486/10

o.- p turadurlar (tesbîh o.) 484/5
o.- dı 430/10; 430/11; 510/6
o.- duğ (namâz o.) 483/14
o.- dılar 465/2; 486/21; 503/1;
510/13; 518/3; 522/7; (namâz o.)
466/10; 523/12
o.- ğaylar 466/16
o.- ğıl 465/17
o.- yın 466/1
o.- sunlar (namâz o.) 495/9
o.- sa 466/18; 495/10; 526/15
o.- salar (namâz o.) 466/15
o.- p 416/14; 420/2; 420/3;
428/13; 458/20; 475/4; 489/13;
513/19; 514/4; (namâz o.- p)
415/21; 440/7; 442/7; 484/16
o.- r irdiler 466/10; 470/4; 480/4;
484/12; (namâz o.) 515/1
o.- up
o.-ya'lmas irdiler
"okuyamazlardı" 469/2
o.- ğan (sıfat-fiil) 489/5
o.- mağ (namâz o.) 470/9
o.- mağke 526/16

okut - -1- okutmak
o.- up irdim 418/17
ol -1164- o (şahıs zamiri/ işaret
zamiri/ işaret sıfatı)
o. 398/10; 398/15; 399/16; 400/1;
400/11; 400/19; 401/2; 401/09;
402/04; 402/07; 402/17; 404/08;
404/11; 404/12; 405/03; 405/5;
405/6; 405/9; 405/10; 405/11;
405/13; 405/15; 405/16; 405/19;
405/20; 406/21; 406/8; 407/4;
407/5; 408/8; 408/9; 408/13;
408/19; 409/4; 410/11; 411/2;
411/13; 412/1; 412/2; 412/4;
412/17; 413/9; 413/11; 414/14;
415/1; 415/3; 415/15; 415/19;
416/11; 416/6; 416/9; 417/11;
417/12; 417/14; 417/17; 417/18;
418/1; 418/17; 418/19; 419/1;
419/6; 419/12; 419/21; 10/12;
419/3; 419/5; 420/20; 421/17;
421/20; 422/1; 422/5; 422/7;
422/11; 423/19; 423/21; 423/7;
423/8; 423/12; 424/13; 424/19;

424/5; 424/6; 424/8; 424/9;
424/16; 424/17; 425/3; 425/4;
425/10; 425/19; 426/2; 426/15;
426/21; 427/1; 427/2; 427/11;
427/21; 427/4; 427/12; 428/1;
428/13; 428/16; 428/19; 428/2;
428/8; 429/12; 429/2; 429/8;
429/15; 429/17; 429/18; 430/11;
430/15; 430/19; 430/2; 430/9;
430/16; 431/3; 431/7; 431/10;
431/11; 431/13; 431/18; 431/21;
432/1; 432/2; 432/4; 432/5;
432/6; 432/10; 432/14; 432/21;
433/12; 434/02; 435/9; 435/20;
435/21; 436/3; 436/7; 436/13;
436/14; 436/15; 436/19; 436/2;
436/6; 436/7; 437/5; 437/11;
437/16; 437/17; 438/2; 438/11;
438/15; 439/10; 439/19; 439/18;
439/19; 439/20; 440/1; 440/2;
440/9; 440/10; 440/18; 441/21;
442/9; 442/10; 443/7; 442/3;
442/8; 443/11; 443/14; 443/15;
443/16; 445/1; 445/2; 445/5;
445/9; 445/13; 445/17; 446/21;
446/7; 446/9; 446/19; 446/17;
447/1; 447/2; 447/5; 447/10;
447/11; 447/18; 448/1; 448/13;
449/6; 451/9; 452/17; 452/18;
452/20; 453/13; 454/11; 454/14;
455/5; 455/6; 455/10; 455/20;
456/14; 456/3; 456/7; 456/13;
457/11; 457/14; 457/3; 457/5;
457/6; 457/7; 459/1; 459/10;
459/17; 459/21; 460/8; 461/5;
461/7; 461/8; 461/21; 462/19;
463/16; 464/4; 464/7; 465/15;
465/17; 465/20; 466/3; 466/12;
466/19; 467/17; 469/13; 470/5;
470/7; 470/18; 471/11; 471/17;
475/21; 476/1; 476/19; 477/10;
477/20; 478/1; 478/3; 478/5;
478/20; 479/5; 479/20; 481/21;
482/17; 482/21; 483/11; 483/18;
483/8; 483/9; 483/19; 484/16;
484/18; 484/20; 484/5; 484/9;
485/1; 485/5; 485/20; 486/5;
486/11; 487/5; 487/16; 488/14;

488/18; 489/2; 489/4; 489/12;
489/14; 489/4; 490/3; 490/11;
491/7; 491/4; 492/1; 492/7;
492/10; 492/21; 493/20; 494/5;
495/13; 495/14; 495/21; 496/11;
496/13; 496/15; 497/8; 498/11;
497/13; 497/17; 499/7; 499/8;
499/9; 499/19; 500/6; 500/10;
500/17; 500/20; 501/2; 501/6;
501/9; 501/15; 502/15; 502/16;
502/4; 502/8; 503/15; 503/2;
503/4; 503/5; 504/14; 504/21;
505/1; 505/3; 505/3; 505/10;
505/14; 505/15; 506/2; 506/7;
506/9; 506/11; 506/12; 506/13;
506/19; 506/21; 508/20; 508/6;
508/19; 509/6; 509/19; 510/16;
511/12; 512/7; 512/13; 512/21;
513/7; 513/17; 513/18; 514/12;
514/8; 515/14; 517/9; 517/10;
517/11; 517/13; 518/7; 518/8;
518/10; 519/9; 519/21; 520/5;
520/8; 520/19; 521/10; 521/12;
521/21; 521/6; 522/5; 523/5;

523/6; 523/7; 523/8; 523/10;
523/11; 523/12; 523/16; 523/19;
525/11; 526/1; 526/3; 526/4;
526/16; 526/16
o.+ dur 408/6; 410/19; 468/8;
468/9; 481/10; 519/5; 521/5
anı̇ng 399/16; 403/04; 423/15;
429/3; 441/13; 452/6; 457/20
anı (ilgi) 399/13; 405/01; 405/04;
411/13; 422/5; 426/7; 427/2;
427/6; 429/20; 430/18; 433/2;
434/08; 435/13; 437/6; 439/10;
439/20; 441/6; 443/15; 443/21;
448/13; 450/21; 452/19; 452/20;
454/13; 455/18; 455/3; 455/5;
462/15; 463/1; 463/14; 463/15;
469/9; 474/8; 476/2; 479/2;
480/16; 484/6; 486/7; 489/12;
489/5; 490/15; 490/17; 490/18;
490/21; 492/1; 494/14; 502/16;
506/15; 508/7; 516/10; 519/13;
519/15; 519/8; 519/9
anı 404/13; 404/19; 404/21;
406/17; 407/17; 407/8; 408/17;

408/3; 409/21; 409/5; 410/15;
410/2; 416/3; 417/7; 417/9;
418/17; 418/18; 419/14; 422/7;
423/11; 424/6; 425/20; 427/15;
428/5; 429/12; 430/3; 432/17;
436/07; 438/5; 439/10 “ona”;
439/11; 443/15; 444/10; 451/12;
452/17; 452/18; 455/2; 455/4;
455/6; 459/14; 462/18; 463/16;
468/19; 468/5; 469/12; 471/17;
472/19; 476/13; 478/1; 478/15;
481/19; 483/4; 487/21; 490/15;
490/17; 491/13; 493/12; 493/13;
496/1; 502/16; 502/6; 505/1;
505/17; 505/4; 506/15; 507/4;
508/8; 509/7; 510/4; 518/8;
519/18; 523/13; (a. için) 413/8;
416/7; 428/6; 428/7; 482/10;
499/20
anda 516/17
andağı 439/8
andın 403/01; 403/05; 403/18;
404/15; 404/17; 405/05; 405/06;
405/08; 406/4; 406/5; 407/11;

407/7; 408/14; 408/16; 410/18;
410/3; 411/14; 414/10; 414/18;
414/3; 416/10; 416/12; 417/5;
417/6; 419/18; 421/16; 421/8;
422/10; 422/11; 422/19; 422/4;
423/1; 423/11; 426/1; 426/3;
427/15; 427/16; 430/11; 433/2;
433/6; 433/8; 437/10; 437/2;
437/6; 438/9; 439/17; 441/3;
441/9; 442/9; 444/10; 444/11;
445/4; 446/11; 446/12; 447/8;
449/8; 450/8; 451/18; 451/20;
454/10; 456/11; 457/6; 459/9;
461/20; 464/13; 466/11; 466/21;
467/3; 470/20; 471/11; 471/9;
478/12; 479/9; 480/4; 482/12;
482/16; 482/19; 483/1; 483/2;
483/4; 483/7; 483/9; 483/12;
483/16; 483/17; 483/19; 484/13;
484/15; 484/17; 484/19; 484/21;
484/8; 485/13; 485/18; 485/2;
485/4; 486/11; 486/14; 486/17;
486/19; 486/6; 486/8; 487/1;
487/11; 487/5; 488/15; 488/21;

489/13; 489/15; 489/2; 489/6;
489/7; 490/15; 490/8; 491/13;
491/18; 491/20; 491/21; 491/9;
492/17; 492/20; 492/3; 492/6;
492/8; 493/21; 495/16; 495/17;
496/3; 496/4; 496/8; 496/9;
497/5; 499/10; 500/14; 503/2;
504/1; 504/11; 506/16; 507/1;
507/2; 510/13; 512/13; 513/18;
513/2; 513/16; 514/13; 514/17;
514/20; 514/3; 515/10; 516/19;
518/1; 518/16; 519/18; 520/11;
520/2; 522/10; 523/21; 524/10;
524/11; 524/12; 524/2; 524/5;
524/6; 524/9; (a. burun) 470/3;
470/4; (a. kiyin) 400/16; 408/13;
408/7; 410/2; 413/21; 427/6;
449/9; 450/14; 451/1; 451/12;
451/5; 451/7; 458/7; 461/6;
462/14; 466/10; 482/15; 488/18;
490/20; 502/11; 508/5; 510/14;
514/1; 518/4; 524/17; 525/1 (a.
song) 402/06; 411/21; 412/14;
412/8; 413/6; 414/8; 415/20;

415/6; 415/8; 416/14; 417/1;
420/16; 422/10; 425/16; 426/15;
426/16; 427/5; 428/14; 430/10;
430/8; 433/15; 436/03; 436/14;
438/10; 439/13; 440/18; 441/9;
446/10; 465/18; 477/5; 482/2;
524/21
andag 398/12; 405/09; 409/20;
415/1; 415/10; 415/11; 415/9;
416/6; 417/13; 418/12; 418/20;
418/9; 420/15; 421/21; 425/21;
425/3; 426/20; 429/10; 431/19;
431/20; 432/19; 433/1; 434/07;
437/14; 439/11; 441/6; 443/10;
446/21; 447/3; 448/13; 448/4;
448/6; 449/4; 449/7; 452/4;
454/16; 455/2; 457/9; 463/7;
466/11; 469/15; 472/2; 474/16;
478/9; 483/11; 484/21; 485/11;
485/12; 485/16; 486/12; 486/20;
488/16; 499/20; 499/4; 505/3;
505/9; 506/4; 513/9; 516/2;
517/12; 518/13; 518/5; 519/17;
524/7

andağdur 435/13; 487/21
andağ 404/03; 416/11; 447/11;
524/2
olar 414/3; 417/12; 421/2;
422/13; 422/19; 423/17; 423/3;
423/6; 426/10; 426/12; 426/9;
428/2; 431/2; 431/7; 433/4;
435/6; 436/17; 438/11; 438/15;
439/12; 448/14; 449/18; 449/5;
457/10; 471/14; 471/16; 472/7;
473/4; 483/15; 486/19; 492/19;
496/1; 496/2; 500/11; 501/15;
509/13; 510/17; 517/3; 522/13;
524/21
alar 419/21; 429/11; 433/14;
436/06; 447/14; 478/14; 480/4;
482/11; 500/1; 505/13; 507/15
olarını 401/11; 408/4; 422/21;
423/1; 428/8; 431/8; 431/14;
438/3; 438/6; 439/15; 456/16;
462/21; 474/19; 476/20; 478/18;
495/20; 496/2; 496/3; 498/12;
503/9; 519/8; 521/1
olarını (ilgi) 431/9; 433/13;

437/20; 507/17; 507/18; 516/16
olarını 431/16; 431/2; 432/8;
441/10; 507/17
o.+ olarga 425/24; 31/4; 437/8;
467/5; 488/19; 494/4; 503/17;
520/3
alarga 431/14
olarge 408/3; 409/16; 414/2;
414/6; 423/2; 431/18; 486/2;
491/12; 514/2; 521/1; 521/4
alarge 417/8; 428/17; 428/18;
480/5
olardın 422/17; 514/3
alardın 434/20
olça -7- o kadar, çok, fazla
o. 444/14; 444/17; 500/7; 504/3;
507/2; 507/18; 509/1
oldur - -1- oturmak krş. **oltur**
o.- dı 521/6
oltur - -65- oturmak krş. **oldur-**
o.- adur 418/2
o.- updur 439/20; 452/6; 487/14;
491/13
o.- updurlar 484/9; 487/9; 491/10

o.- dım 444/2; 492/21	o.- maḡ 416/7
o.- dı 425/13; 427/10; 428/20;	478/10; 501/6
434/01; 447/13; 453/11; 457/4;	olturguz - -4- [Tr]
498/17; 514/11; 517/15; 521/8	o.- ur-sin 494/2
o.- dılar 399/17; 407/12; 413/11;	o.- dılar 513/13; 516/21
464/12; 502/3; 502/4; 515/9	o.- unḡlar 453/11
o.- salar 453/14	on -19- on (10)
o.- up 418/21; 453/13; 525/15	o. 401/10; 428/16; 428/19;
470/8	458/12; 463/6; 463/7; 465/8;
o.- a'lmadı "oturamadı" 457/5	466/13; 471/11; 473/7; 475/7;
o.- ḡan 473/17	489/12; 489/13; 490/15; 495/21;
o.- ḡanları 501/7	503/14; 503/16
o.- gen 465/6	o.+ ı ir- 526/4
o.- genlerini (ilgi) 513/12;	oḡ -3- saḡ (sol karşıtı)
514/10; 515/8	o. 447/17; 449/14; 473/16
o.- ar irdi 425/13; 426/6	on bir -1- on bir (11)
o.- ur irdi 442/11; 456/18; 479/1	o. 445/9
o.- ur irdiler 463/8; 467/9;	on biş -1- on beş (15)
479/10; 511/21; 516/6	o. 507/16
o.- up irdi 441/13; 446/17; 447/9;	on bişinçi -1- on beşinci (15.)
o.- up irdiler 399/7; 402/15;	o. 517/14
403/19; 436/21; 464/1; 467/6;	on ikki -6- on iki (12)
469/18; 478/21	o. 410/12; 439/16; 449/15;
o.- madı 493/8	451/13; 472/3; 478/14

on ikki miñg -3- on iki bin (12.000)	o.- madılar 416/16; 457/12; 501/2
o. dervāzesi 496/1; 523/11;	o.- madı irse 427/9
523/16	
on miñg -2- on bin (10.000)	onunçı -2- onuncu (10.)
o. 464/10; 495/17	o. 498/10
on sekkiz -4- on sekiz (18)	onunç -1- onuncu (10.)
o. 438/11; 452/4; 456/13; 524/13	o. 475/12
on tört -1- on dört (14)	on üç -1- on üç (13)
o. 481/21	o.+ i 471/12
on üç -1- on üç (13)	orda -1- yuva, ocak
o.+ i 513/4	o.-i pādşāh 442/17
on üç miñg üç yüz ottuz -1- on üç bin üç	or(u)n -16- yer
yüz otuz (13.330)	o. sal- 405/16
o. 472/3	o.+ umge (ornumge) 411/4; 411/7
on yitti -1- on yedi (17)	o.+ umda (ornumda) 427/3
o. 401/13	o.+ ığa (ornığa) 422/5; 438/10
ona - -20- razı olmak, kabul etmek	o.+ ıge (ornıge) 431/11; 521/6
o.- r-min 502/8	o.+ ıda (ornıda) 495/11; 495/15;
o.- may-siz 416/18	521/8
o.- madıñgız 448/20	o.+ ıdın (ornıdın) 459/1
o.- madı 406/9; 419/8; 422/19;	o.+ ılarığa (ornılarığa) 439/15
427/4; 429/11; 429/12; 429/14;	o.+ ılarıdın (ornılarıdın) 507/13
430/13; 431/7; 447/5; 504/15;	o.+ larıda 474/11
518/21; 519/21	ornat - -1- yerleştirmek
	o.- tılar 422/5

orta	-6- orta	527/14
	o. 413/16	o.+ ke sal- 429/13
	o.+ sı 412/4; 492/20	o.+ ke taşla- 430/15
	o.+ sıge 493/9	o.+ dın 423/14; 429/14; 433/18;
	o.+ sıda 432/4; 490/9	485/1; 485/10; 485/13; 485/17;
ot	1. -63- ateş	487/15; 488/10; 488/9; 511/5
	o. 403/10; 419/1; 428/13; 429/8;	o.+ ı 433/19
	429/15; 429/17; 430/15; 436/2;	o.+ ını 481/1
	444/8; 458/18; 485/15; 488/6;	o.+ ıge 465/7
	488/7; 491/21; 512/9	o.+ ıdın 494/12; 495/2; 495/3
	o. ur- 485/8	o.+ lar 460/1; 487/15; 490/11
	o. yak- 488/6; 525/21	o.+ lar çaç- 526/5
	o.+ unğ 458/19	2. -3- bitki
	o.+ un (ilgi-otun tutaşıp şulesi	o. 414/13
	'ateşin tutuşmuş kıvılcımı')	o.+ nı (ilgi) 434/07
	436/03; 483/5	o.+ lar 527/10
	o.+ nı (ilgi) 436/03	otağ -2- çadır
	o.+ nı 414/14	o.+ da 457/7
	o.+ ğa 401/17; 409/18; 429/10;	o.+ ınğlarda 457/8
	429/17; 444/8	otkuz - -7- oturtmak
	o.+ ğa sal- 400/10; 400/15;	o.- dı 427/1; 457/15
	429/15	o.- dılar 453/12
	o.+ ka 405/09	o.- up 450/17; 453/2; 462/13;
	o.+ ke 429/10; 429/14; 479/21;	474/12

otluğ	1. -5- ateşli, üzerinde ateş olan	(39)
	o. 485/10; 485/2; 487/14; 487/15;	o. 432/11
	487/3;	
	2. -1- çayır, çayırılık 512/21	ottuz dördüncü -1- otuz dördüncü (34.)
		o. 420/7
ottuz	-4- otuz (30)	ottuzuncu -1- otuzuncu (30.)
	o. 422/5; 439/13; 465/8; 472/4	o. 409/14
ottuz altı	-1- otuz altı (36)	ottuz üçüncü -1- otuz üçüncü (33.)
	o. 438/18	o. 414/5
ottuz altıncı	-1- otuz altıncı (36.)	ottuz yitinci -1- otuz yedinci (37.)
	o. 427/13	o. 429/5
ottuz birinci	-1- otuz birinci (31.)	ovala - -1- ovalamak, sıvazlamak
	o. 410/5	o.- p 499/11
ottuz beşinci	-1- otuz beşinci (35.)	oygan - -11- uyanmak
	o. 424/18	o.- urlar 444/2
ottuz ikinci	-1- otuz ikinci (32.)	o.- dılar 415/7; 460/15; 477/18;
	o. 412/17	522/6
ottuz minğ	-11- otuz bin (30.000)	o.- salar 420/21; 421/18; 442/13
	o. 403/12; 446/6; 446/7; 488/2;	o.- ıp (zarf-fii) 452/16; 507/4
	488/3; 488/4; 495/12	o.- ıp irdük 442/18
ottuz sekizinci	-1- otuz sekizinci (38.)	oyna - -3- oynamak
	o. 430/21	o.- geli 450/5; 450/6
ottuz tokkuz	-2- otuz dokuz (39)	o.- p (zarf-fii) 418/2
	o. 469/1; 470/4	
ottuz tokkuzuncu	-1- otuz dokuzuncu	oyun külgü -1- eğlence
		o. 527/14

ozat -	-1- geçirmek, uğurlamak	ö.- sem 416/5, 450/19, 474/17,
	o.- kalı çık- 454/16	517/19
		ö.- üp 406/4, 407/19, 408/10,
		408/13, 408/15, 423/19, 434/19,
		436/04, 452/14
	Ö	
öç	-1- öç	ö.- gende 409/9
	ö.+ ini 500/21	ö.- gendin 416/4
öç -	-1- sönmek	ö.- gendin beri 401/14
	ö.- se 433/19	ö.- gendin kiyin 408/11; 471/16
öçek	-1- bağırsak	ö.- gendin soñg 405/12, 419/9
	ö. 450/9	ö.- günçe 508/9
öl -	-72- ölmek	ö.- megünçe 412/13
	ö.- er-siz 407/20	ö.- er (sıfat-fiil) 464/3
	ö.- üpdür 407/5, 419/8, 423/11	ö.- gen 433/9
	ö.- gendür 405/13	ö.- geni 502/10
	ö.- di 399/7, 401/03, 405/10,	ö.- genini 523/4
	406/21, 424/6, 445/4, 447/6,	ö.- genlerimiz 502/9
	447/7, 471/14, 471/8, 471/9,	ö.- genleriñgga 401/13
	478/12, 478/13, 501/10, 503/2,	ö.- üp irdim 423/20
	518/7, 521/5, 521/8, 526/5	ö.- üp irdi 401/10
	ö.- diler 471/9, 503/13	ö.- gen irdi 405/11
	ö.- di mü 502/7	ö.- gey irdim 413/12
	ö.- eli 401/19	ö.- düm irse 416/10, 423/13
	ö.- se 447/8, 503/7	ö.- di irse 449/2

ö.- mes 437/15, 439/10	517/19
ö.- mepdür 405/13	ö.- seňg 517/12, 518/8
ö.- mediler 399/4	ö.- sağ 399/18, 401/20
ö.- meseňg 400/2	ö.- üp 405/06, 406/13, 406/6,
ö.- mağlığını 400/1	410/3, 469/7, 502/14, 502/16,
öldür - -77- öldürmek	515/18, 524/12, 524/5
ö.- ür-min 399/2, 406/6, 406/7,	ö.- geli 516/10
521/18	ö.- meğunça 411/17, 412/2
ö.- ür 468/9, 502/6	ö.- gen 430/19
ö.- ür-miz 423/5	ö.- genlerdür 517/2
ö.- ürler 406/11, 406/9, 419/13	ö.- güçi 402/17, 493/15
ö.- üp-miz 419/9	ö.- ür irdi 405/11
ö.- dim 526/12	ö.- üp irdi 408/8
ö.- di 408/3, 434/18, 501/11,	ö.- gen irdiler 517/9
523/1	ö.- medi 408/7
ö.- diler 399/15, 408/2, 424/1,	ö.- mesem 520/18
424/13, 427/16, 499/10, 499/13,	ö.- mesünler 500/2
518/4, 524/1, 524/14, 524/7	ö.- meseňg 408/6
ö.- ğay 409/17	ö.- mağçı 478/18, 517/8
ö.- geyler 419/16, 419/18	ö.- mağğa 419/3, 430/14, 433/10
ö.- ğıl 432/14	ö.- mağge 411/17
ö.- eli 401/01, 401/21, 459/10,	ö.- mağke 432/14, 432/15, 508/15
496/19, 517/5	öldürüş - -1- öldürüş
ö.- üňgler 419/2, 433/11, 477/5,	ö.- ğa 499/11

öltür - -5- öldürmek

ö.- e-min 521/6

ö.- di 526/3

ö.- dük 499/16

ö.- diler 436/10

ö.- geli 470/8

ölüg -26- ölü

ö. 418/16, 423/10, 423/12,

423/13, 423/17, 424/2

ö.+ ni (ilgi) 407/4

ö.+ ni 399/18, 401/20, 402/17,

408/12, 415/10, 423/10, 423/12,

424/2

ö.+ ğa 418/15

ö.+ ge 415/12, 418/18

ö.+ din 423/13

ö.+ ini 438/5, 445/6, 503/5, 503/6

ö.+ ler 418/19

ö.+ lerini 503/9

ö.+ leriĝa 503/8

ölüm -3- ölüm

ö. 408/13

ö.+ din 405/20

ö.+ i 408/13

‘ömr -18- [Ar.] ömür

‘ö. 439/8, 456/11

‘ö. kör- 420/7, 527/4

‘ö.+ ni (ilgi) 472/16

‘ö.+ üm 450/21

‘ö.+ im 457/18

‘ö.+ ünĝni 474/21

‘ö.+ ünĝde 430/13

‘ö.+ ini 448/14, 456/10, 495/7

‘ö.+ ide 432/12

‘ö.+ leri 403/15, 465/4, 473/20,

486/21

‘ö.+ leriĝde 472/4

‘ö.+ leriĝde 399/10

örĝen - -7- öğrenmek

ö.- dük 416/21

ö.- ip 430/1

ö.- üp 416/14

ö.- ürĝa 430/4

ö.- ür irdi 430/8

ö.- mes 416/15

ö.- maķı 416/21

örĝet - -15- öğretmek

ö.- inĝ 416/12, 416/16, 416/17,

442/9	ö.- ip 426/14, 433/6	ö.- künçe 478/11
ö.- ken 430/10	ö.- ken 'ilmdin 430/10	ö.- üp (zarf-fii) 404/10, 405/06,
ö.- keniŋizni 416/18	ö.- mey 416/17	406/21, 407/16, 414/21, 414/3,
ö.- se 416/18	ö.- sem 429/21	416/8, 418/12, 418/14, 418/21,
ö.- tiler 442/9, 480/9	ö.- tim 495/21	427/16, 430/4, 443/16, 480/5,
ö.- tim 495/21		482/16, 482/19, 483/2, 483/12,
örgümçek -3- örümcek		483/16, 483/17, 483/5, 483/7,
ö. 477/11, 477/12		484/13, 484/15, 484/17, 484/19,
ö.+ ğa 477/10		484/21, 485/2, 485/4, 486/11,
örle - -1- yükselmek		486/17, 486/19, 486/8, 487/1,
ö.- di 461/15		487/11, 487/5, 487/6, 488/15,
öt - -83- geçmek		488/21, 489/15, 489/2, 489/6,
ö.- er-min 495/11		490/8, 491/13, 491/20, 491/21,
ö.- er 418/11, 526/15		492/16, 492/18, 492/5, 492/8,
ö.- ti 445/1; 447/9; 493/10;		502/20, 520/3, 513/2
505/18		ö.- a'lmas-min "geçemem"
ö.- tiler 507/19		493/11
ö.- üñgler 429/11		ö.- er (sıfat-fiil) 430/1
ö.- se 505/17		ö.- e durğan (sıfat-fiil) 425/13
ö.- geli 436/2		ö.- erġa 429/9
		ö.- erge 492/20
		ö.- güçidür 513/5
		ö.- ken ħalk 435/21
		ö.- ken (sıfat-fiil) 399/10; 430/13;

	461/7; 514/15	ö.+ ni 440/3
	ö.- er irdi 430/2, 435/21	ö.+ ğa 401/21, 419/3, 459/9,
	ö.- medim 495/10	503/20
	ö.- maĝa 492/2	ö.+ ge 419/4, 419/6, 420/19,
	ö.- mekke 492/6	462/13, 515/2, 516/3
öt	-1- öd, safra	ö.+ de 404/08, 404/13, 493/2
	ö.+ i yarıl- 526/5	ö.+ deki 402/03
ötker -	-10- geçirmek	ö.+ din 408/20, 411/20
	ö.- ür-min 481/4	ö.+ ümge 443/13, 443/19
	ö.- dim 481/3	ö.+ i 418/8
	ö.- diler 483/14, 489/7	ö.+ ini (ilgi) 479/13
	ö.- inĝler 474/21	ö.+ ini 406/8, 438/16
	ö.- ip (zarf-fiil) 448/14, 494/17,	ö.+ iĝa 401/21
	495/14	ö.+ iĝe 406/5, 430/1, 433/7,
	ö.- üp (zarf-fiil) 450/6	446/21, 479/13
ötrü	-5- ötürü, yüzünden	ö.+ ide 405/02, 447/9, 482/7,
	ö. 500/10, 500/11, 501/1, 501/5,	489/12, 509/7
	504/3	ö.+ lerini (ilgi) 459/11
öy	-58- ev	ö.+ lerini 464/11
	ö. 418/10, 418/11, 418/13, 418/9,	ö.+ leriga 408/19, 411/12
	420/20, 421/20, 425/11, 439/19,	ö.+ lerige 404/12, 465/13
	493/2	ö.+ leride 516/12
	ö.+ ni (ilgi) 440/4, 440/5, 440/9,	ö.+ ündin 412/20
	419/4, 439/19, 447/13, 489/4	
	öylen -	-5- evlenmek

ö.- ip 420/1	ö.+ ümni (ilgi) 450/20
ö.- ür (sıfat-fil) 453/7	ö.+ ümni 404/15
ö.- ürga 453/6	ö.+ imni 463/13
ö.- ürge 452/10	ö.+ imğa 404/18, 425/4, 444/3
ö.- gülüg 452/6	ö.+ inġ 451/4, 517/21, 524/2
öylentür - -1- evlendirmek	ö.+ inġni (ilgi) 476/3
ö.- mek bol- 519/11	ö.+ inġnikidür 463/4
öylük -2- eş	ö.+ ünġni 513/10
ö. 428/16, 428/19	ö.+ ünġğa 418/21
öz -128- öz, kendi	ö.+ i 401/11, 407/19, 407/3,
ö. 398/11, 402/14, 403/09,	407/5, 418/4, 418/5, 421/11,
405/16, 408/2, 414/8, 424/2,	426/9, 427/9, 434/18, 438/5,
438/5, 439/15, 450/16, 450/17,	443/2, 453/9, 461/18, 506/14,
454/9, 455/14, 456/5, 463/20,	517/16, 524/6
472/17, 472/20, 474/11, 475/4,	ö.+ ini 405/16, 407/5, 419/5,
480/14, 485/5, 487/18, 492/6,	434/18, 435/19, 440/2, 446/20,
494/10, 500/4, 503/9, 504/11,	483/11, 485/16, 523/17
506/20, 508/12, 509/16, 519/21	ö.+ ini (ilgi) 444/19, 449/20,
ö.+ ni (ilgi) 461/21	508/16
ö.+ im 444/19, 463/14, 464/4,	ö.+ idür 434/14
494/21, 502/15, 518/8, 519/18,	ö.+ iğa 426/4, 434/19
520/10	ö.+ ige 493/20, 500/17, 520/20,
ö.+ üm 402/01, 416/18, 436/08,	526/17
450/21, 455/5, 455/6, 462/7	ö.+ ide 453/7

ö.+ idedür 451/9	ö.+ lerni 495/5
ö.+ idin 472/17	ö.+ lerga 494/4
ö.+ imizçe 421/11	ö.+ lerge 513/6, 513/9
ö.+ leri 404/08, 420/2, 436/07, 447/12, 456/20, 485/5, 521/11, 524/17, 525/2	ö.+ ce 442/14
ö.+ lerini (ilgi) 484/21, 507/18	‘özr -3- [Ar.] kusur, hata, eksiklik
ö.+ lerini 412/4, 465/12	‘ö. ayt- 487/17
ö.+ leriğe 472/18, 501/9	‘ö.+ ini 472/19, 472/20
ö.+ leridin 472/9	‘özr- h ‘ ählik -1- [Ar.] özür dileme, bağışlanmayı isteme
özge -40- başka, diğer	‘ö.-.ğa 510/1
ö. 412/21, 415/15, 415/16, 425/5, 431/11, 431/21, 443/6, 453/18, 455/21, 460/8, 466/17, 472/17, 474/4, 476/12, 484/8, 487/3, 491/3, 493/14, 494/18, 494/3, 494/5, 495/5, 495/6, 495/8, 495/9, 500/19	P
ö. 410/14, 414/10, 418/19, 432/1, 432/10	pādšā -10- [Far.] padişah krş. pādšāh
ö.+ ni 472/9	p.+ sı 436/21, 508/13, 508/3, 508/9
ö.+ din 412/11	p.+ sını (ilgi) 446/13, 447/2, 508/17
ö.+ lerini 420/17	p.+ sığa 433/21
ö.+ lerni (ilgi) 520/10	p.+ sıge 508/14, 508/18, 508/2
	pādšāh -141- [Far.] padişah... krş. pādšā
	p. 398/13, 398/14, 398/18, 398/20, 399/1, 399/17, 399/9, 400/2, 400/6, 400/12; 401/11,

401/16, 402/10, 402/19, 402/20,
403/02, 403/04, 406/12, 406/13,
406/15, 406/18, 406/21, 406/7,
406/8, 407/1, 407/12, 407/3,
409/19, 411/13, 411/16, 411/17,
411/18, 419/2, 422/15, 422/16,
422/17, 422/19, 422/3, 422/4,
423/1, 423/11, 423/15, 423/16,
423/17, 423/9, 424/1, 424/12,
424/19, 424/21, 424/3, 425/1,
425/15, 425/16, 425/2, 425/3,
425/4, 425/7, 426/2, 426/4,
427/12, 427/15, 427/4, 427/6,
427/7, 429/19, 429/21, 429/9,
430/12, 430/13, 433/6, 433/11,
433/12, 433/14, 433/20, 433/9,
434/09, 435/17, 436/09, 438/14,
441/2, 442/17, 442/20, 443/2,
443/3, 444/10, 444/11, 461/13,
461/6, 461/7, 494/18, (cemī^c -i p.)
403/18
(orda-i p.) 442/17, (p.-ı Fārs)
508/20, (p.-ı Mıṣr) 508/14
p.+ durlar. 435/3

p. ir- 416/9
p.+ nıng 406/11, 421/5
p.+ nı (ilgi) 400/10, 400/17,
402/15, 423/3, 424/4, 427/9,
430/14, 441/10, 452/14
p.+ nı 398/9, 401/08, 422/13,
424/21, 463/15, 463/18
p.+ ğa 402/09, 406/6, 422/20,
422/3, 422/11, 424/12, 425/15,
429/20, 430/12, 437/1, 442/16,
444/9
p.+ ge 406/10, 407/6
p.+ ke 398/17, 422/14, 424/21
p.+ dın (şūret-i p.) 437/3
p.+ ı 398/15, 411/13
p.+ ını (ilgi) 518/6
p.+ ıĝa 429/7
p.+ lar 452/15
p.+ large 462/17, 485/4
p.+ lardın 420/13
p.+ larnı 464/19, 527/8
pādşāhāne -3- [Far.] hükümdara,
padişaha yaraşır
p. 441/17, 453/16, 464/13

pādşāhlīg(/k/ik) -6- [Far., Tr.] padişahlık	p. kı1- 403/10, 527/1
p. (pādşāhlik) 420/1, 508/16	p.+ de 461/2, 461/5
p.+ ni (pādşāhlikni)464/19	p.+ değı 461/13
p.+ imge 402/11	p.+ din 491/5
p.+ imđe (pādşāhlikimge) 400/12	p.+ si 499/14, 525/8
p.+ lar (pādşāhliklar)494/13	pās-bān -3- [Far.] muhafız, bekçi, nöbetçi
pāk -5- [Far.] pak, temiz	p. 426/17, 459/9
p. 433/18, 448/5, 513/2, (ğusl-i	p.+ lar 427/10
p.) 447/10	pāye -6- [Far.] merdiven, kolon
p. turur 419/1	p.+ si 483/16, 488/2, 493/1
pākīze -7- [Far.] temiz, lekesiz	p.+ sini (ilgi) 488/2
p. 449/18, 449/19, 470/16,	p.+ side 493/1
484/20	pāyla - -1- [Far., Tr.] yerine getirmek,
p. bol- 449/18	kılmak
p. kı1- 513/2	p.- p (taᅇg namāzını p.) 517/15
p.+ sini 434/07	pāy-ı taht -1- [Far.] başkent, baş şehir
pārça -2- [Far.] parça, kısım	p. 441/10
p. 455/20, 499/7	pehlevān -4- [Far.] savaşçı, bahadır
pāre -31- [Far.] parça	p. 500/18, 506/17
p. 400/15, 401/06, 403/10, 433/7,	p.+ nı 432/14
445/3, 460/1, 481/17, 482/3,	p. ir- 467/6
487/4, 492/14, 499/12, 501/1,	penāh -4- [Far.] sığınacak yer
503/1, 527/1, (p. p.) 475/3,	p. 412/16, 412/3, 412/8
518/11, 461/1	p. tile- 412/7

p. 440/15, 419/10, 440/17, 463/6, 500/12	peygamber -81- [Far.] peygamber
p. bol- 399/10, 401/17, 421/15, 455/20	p. 399/14, 400/19, 403/16, 407/21, 409/14, 411/10, 412/12, 414/7, 418/7, 426/11, 431/20, 431/4, 432/5, 465/17, 469/8, 479/4, 481/6, 494/19, 508/5, (p.-i āḥir) 481/19, (p.-i āḥir zamān) 452/18, 508/7, (p.-i āḥir zamān+) 456/10, (p.-i āḥirü'z-zamān)
p. kı1- 400/13, 440/15, 440/18, 482/18	487/8, 508/6, (p.-i Ḥudā) 401/19, 487/18, (p.-i mürsel) 513/1
p.+ lar kı1- 401/15	p. turur 435/11
pişin -1- [Far.] öğle, öğle vakti	p. ir- 421/2, 510/21
p. 462/3	p. imes 435/3
peşşe -1- [Far.] sivrisinek	p. imesdür 435/11
p. 441/14	p. -min 414/8
pey pey -1- [Far.] ard arda, arka arkaya	p.+ ni (ilgi) 415/19, 423/20, 471/6, 480/18, 481/3, 494/11, 494/13, 495/19, 517/2
p. 448/16	p.+ ni 426/9, 480/21, 480/20, 494/9, 494/12, 494/18
peyām -2- [Far.] haber	p.+ ğa 428/7, 431/20, 431/8, 466/13, 494/15
p.+ ını 464/16	p.+ ge 481/1, 494/13, 494/14
p. yitkür- 518/15	
peydā -20- [Far.] ortaya çıkma	
p. 475/21	
p. bol- 399/7, 399/9, 400/21, 408/17, 428/13, 429/17, 445/3, 456/19, 460/1, 460/2, 461/18, 466/4, 479/13, 495/13, 498/3, 508/7, 513/14, 526/10	
p. kı1- 479/17	

p.+ im turur 427/2	p.+ imge 432/6, 476/8
p.+ i 457/20	p.+ inġ 479/16
p.+ i turur-min 477/1	p.+ leri 417/7
p.+ i turur 423/15	p.+ larıda (peygamberliklerinde)
p.+ idür 469/14	408/1
p.+ iġa 401/16	p.+ leriġa (peygamberlikleriġa)
p.+ iġe 497/5	409/13, 421/14
p.+ leri 421/2	p.+ lerini (peygamberliklerini)
p.+ lerini 408/2	415/8
p.+ ler 415/10, 495/5, 513/9	peyk -1- [Far.] haber getiren götüren
p.+ ler turur 483/13	p. (p.-i Rabbü'l-‘âlemîn+ ‘Hz.
p.+ lerni (ilgi) 455/3, 457/20,	Cebrâil’) 460/17
471/5, 481/18	peymân -1- [Far.] yemin, anlaşma
p.+ lerni 466/17	p. kı1- 478/18
p.+ lerġa 500/14	pinhân -4- [Far.] gizli
p.+ lerge 480/21, 494/5	p. 496/12
p.+ lerdin 474/4, 508/6	p. bol- 442/1
peygamberliġ(ġ/ik) -19- [Far., Tr.]	p. kı1- 435/16
peygamberlik	p. tut- 414/1
p. (peygamberlik) 403/17,	pîr -9- [Far.] yaşlı, ihtiyar kişi
409/13, 412/12, 448/19, 457/18,	p. 405/03, 405/04, 405/06,
464/19, 465/10, 465/11, 465/6,	405/07, 405/08, 405/19, 405/21,
465/9, 467/1, 471/10	407/1
p.+ ke (peygamberliġke) 435/2	p. bol- 420/15

pīrlıg	-1- [Far., Tr.] yaşlılık, ihtiyarlık p.+ imda 411/3	p.+ ı 516/9	
piş -	-4- pişmek p.- ti 400/21, 402/04, 413/12 p.- mes 490/1	pür -1- [Far.] dolu p. 436/17	
pīşāne	-2- [Far.] huzur, ön p. (p.-i hümāyün+) 446/10 p.+ side 446/19	pürsiş-cūylık -1- [Far., Tr.] hâl hatır sormayı isteme p. 491/10	
pīş-āb	-2- [Far.] idrar p.+ ı 468/14	pür-fütüh -1- [Far., Ar.] ziyade açılan, ziyade ferah olan p.+ ları (rūḥ-ı p.) 514/3	
piyāle	-1- [Far.] kadeh p. 516/13	pür-hevā -1- [Far.] hava dolu p. (sīne-i p.) 400/5	
puḥte	-1- [Far.] pişmiş, pişkin p. sal- 407/8	püşt -3- [Far.] sırt, arka p. 406/21, 446/11, (mühre-i p.-i mübārek+) 509/18	
pul	-18- [Far.] para p. 404/05, 405/02, 405/14, 410/3, 426/12, 442/13, 442/14, 442/20, 464/20, 500/9 p.+ ni 405/19, 442/14 p.+ ğa 458/11 p.+ ümni 406/11 p.+ idür 442/20 p.+ ünġiz 463/9	püşt-be-püşt -1- [Far.] arka arkaya, peş peşe p. 446/11	
put	-1- bacak, ayak	pelīd -1- [Far.] kirli, pis, murdar P. 527/3	
			R
		Rabbü'l-‘ālemīn -2- [Ar.] alemlerin Rabb’i	

R. 514/9	r.+ de ir- (Baḥīrā-yı r.) 456/14
R.+ dūr-min (peyk-i R.) 460/17	raḥīm-dil -1- [Ar., Far.] merhametli
Rabbü'l-izzet -3- [Ar.] yüce, kudretli	gönül, merhametli gönle sahip
Allah	r. 475/13
R. (ḥiṭāb-ı R.) 461/12, 461/4	raḥm 1. -7- [Ar.] merhamet, acıma
R.+ ni (Ḥaẓret-i R.) 511/14	r. kı- 440/8, 460/21, 461/4,
rağbet -5- [Ar.] meyil, istek, arzu	461/13, 527/9
r. kı- 410/19	r.+ im 460/21, 461/12
r.+ i 508/9, 518/6	2. -3- rahim, döl yatağı
r.+ im 520/2, 520/4	r. 484/19; 510/19; (r.-i ṭāhire-i
rağbetliġ -1- [Ar., Tr.] meyilli ,istekli	Āmine+) 446/12
r. ir- 428/7	Raḥmānī -1- [Ar.] Allah'tan gelen, Allah'a
rāġib -1- [Ar.] istekli, arzulu	mensup
r. bol- 508/3	r. turur 476/16
rāḥat -7- [Ar.] rahat	Raḥmānū'r-raḥm -1- [Ar.]
r. 437/8, 489/20, 494/4, 494/7	yarattıklarına merhamet eden
r. tap- 399/14	Allah
r.+ ını 450/21, 454/8	R.+ dūr 461/4
rāhib -12- [Ar.] rahip, evlenmeyen	raḥmet -17- [Ar.] Allah'ın yarattıklarına
papaz	merhamet etmesi
r. 456/7, 456/8, 457/8, 457/9,	r. 455/5; 458/3; 448/5; 518/2; (r.-
(Baḥīrā-yı r.) 457/13, 457/16,	i İlähī+) 526/20; (r.-i kerāmeti)
457/2, 457/6, 457/7	448/15
r.+ ni (ilgi) 460/8	r.+ imdür (bisāṭ-ı r.)494/1

r.+ i 438/13	eden
r.+ idin 476/19; 489/18	r.+ ler 449/4; 452/3
r. kı1- 403/09; 415/6; 491/17; 494/8; 495/4; 519/1; 519/3	ravza -6- [Ar.] Hz. Muhammed'in mezarı
ramak -1- [Ar.] bir nefeslik can	r.+ larığa 513/19
r. bol- 407/19	r.+ larıge 473/20; 518/17
rāst -29- [Ar.] doğru	r.+ larıda 522/6
r. 400/21; 403/21; 424/11; 463/10; 463/13; 467/3; 469/8; 471/18; 476/12; 479/4; 496/19; 511/3	r.+ nı (ilgi) 473/21; 514/5
r. mu 435/8; 496/17	ravza-i muṭahhara -5- [Ar.] Hz. Muhammed'in mezarı
r.+ dur 474/19; 508/7	r. (r.-i ān-ḥazarat) 514/4; 515/4), (r.-i münevvere+) 522/1
r. iken 417/8	r.+ dın 514/6; 515/5
r. bol- 423/4; 453/17; 470/13; 479/16	raziya'llāhu 'anhā -9- [Ar.] Allah ondan razı olsun
r. kı1- 509/6	r. (Bibi r.) 512/1; (Bibi 'Āyişe r.) 512/7; 514/2; (Bibi 'Āyişe-i
r. kil- 406/18; 492/15	Şiddīka r.) 513/14; (Ḥabībe r.) 471/13; (Ḥadīce r.) 465/2;
r.+ ğa 426/8	(Ḥazret-i Bibi Fāṭıma r.) 509/9; 512/10; (Ḥazret-i 'Āyişe-i
r.+ ını 406/15; 434/18	Şiddīka r.) 501/6
rāstlığ(ik) -1- [Ar., Tr.] doğruluk	r.+ nı (ilgi) (Bibi Ḥadīce r.) 464/21
r. 511/20	
r.+ ğa (rāstlikğa) 496/11	
rāvi -2- [Ar.] rivayet eden, hikaye	

raziya'llāhu 'anhu -63- [Ar.] Allah

ondan razı olsun

r. 466/12; 470/21; 500/5; 516/13;

521/10; (Hāzret-i İmām Hüseyn

r.) 520/4; 522/14; (Hāzret-i Ebā

Bekr-i Şiddīk r.) 496/17; 497/2;

510/8; (Hāzret-i Ebū Bekr r.)

477/15; (Hāzret-i Ebū Bekr-i

Şiddīk r.) 477/14; (Hāzret-i İmām

r.) 518/16; (Hāzret-i İmām

Hüseyn r.) 522/10; 522/6; 522/9;

524/15; 524/19; (Hāzret-i İmām-

Hüseyn r.) 523/8; (Hāzret-i 'Alī

r.) 470/18; 501/20; 506/18;

506/19; 507/5; 510/3; 515/12;

515/19; 516/4; 517/21; (Hāzret-i

'Osmān r.) 501/11; 515/10;

515/7; (Hāzret-i 'Ömer r.)

470/13; 474/15; 500/3; 515/8;

(Hāzret-i 'Ömer ibni Hattāb r.)

430/16; (Hāzret-i 'Ömer r.)

514/13; (İmām Hasan r.) 516/17;

(Ebā Bekr-i Şiddīk r.) 428/21

r.+ ğa (Hāzret-i 'Alī r.) 474/12;

(İbni 'Abbās r.) 412/15

r.+ ge 516/17; 521/19; 522/12;

523/14

r.+ nı (ilgi) 513/12; (Hāzret-i Ebā

Bekr-i Şiddīk r.) 473/5; 473/6;

(Hāzret-i Ebū Bekr-i Şiddīk r.)

474/3; 490/20 ; (Hāzret-i Hüseyn

r.) 527/17; (Hāzret-i 'Osmān ibni

'Affān r.) 475/2; (Hāzret-i 'Ömer

ibni Hattāb r.) 469/4; 474/11;

(İmām Hüseyn r.) 524/8; ('Ömer

ibni Hattāb r.) 470/2

r.+ nı (Hāzret-i İmām r.) 522/20;

(Hāzret-i 'Alī r.) 516/20; (Hāzret-

i 'Osmān r.) 516/12; (Ebū Bekr

r.) 473/12

r.+ niki turur-min ('Osmān r.)

490/16; ('Ömer r.) 490/18

r.+ niki turur (Hāzret-i 'Alī r.)

490/14

raziya'llāhu 'anhumā -4- [Ar.] Allah

onlardan razı olsun

r. 507/13; (Hāzret-i 'Ömer r.)

516/15

r.+ nı (ilgi) 514/10	gösteren
r.+ dın (Hâzret-i 'Ömer ibni Hattâb r.) 473/2	r.+ sı 512/11
raziya'llâhu ta'âlâ 'anha -1- [Ar.]	rek'at -8- [Ar.] namazda bir kıyam, bir rükû ve iki secdeden oluşan bölüm
Allahu ta'âlâ ondan razı olsun	r. 415/20; 442/7; 466/10; 475/12;
r. ('Âyişe-i Şiddîka r.) 481/14	483/14; 526/14;
râzi -- [Ar.] razı, memnun, hoşnut	r.+ ğa 483/15
r.+ dūr-min 518/14	rencūr -1- [Far.] sıkıntılı, incinmiş, dertli
r. ir- 472/8	r. 451/4
r. bol-443/4; 502/4; 507/17;	reng -7- [Far.] renk
518/14; 518/15	r. 417/4
Rebî' ü'l-evvel -2- [Ar.] İlkbahar, Arap aylarının üçüncüsü	r. kıl- 412/17
R. 471/11; 513/4	r.+ ni 417/4; 417/5; 468/3
recil -1- [Ar.] çok yürüyen	r.+ de 417/5
r.+ ler 414/1	r.+ i 441/12
red -2- [Ar.] kabul etmeme, geri çevirme	renglig -1- [Far., Tr.] renkli
r. kıl- 470/19; 506/11	r. 457/4
refi' -1- [Ar.] yüksek, yüce	reng-â-reng -1- [Far.] renk renk
r.+ i imes 454/20	r. 488/1
refih -4- [Ar.] refah içinde olan, rahat	reng-bâr -2- [Far.] renkli meyve
r. 499/18; 499/19; 499/20	r. 468/2
reh-nümâ -1- [Far.] kılavuuz, yol	renkg-vâr -1- [Far.] renkli
	r. 417/6

resm	-7- [Ar.] âdet, usul	467/3; 470/17; 470/20; 477/13;
	r. (r.-i kâ'ide+) 434/20	478/9; 479/9; 480/14; 506/1;
	r. turur 481/9	506/2; 507/20; 525/7; (Hâzret-i
	r. bol- 426/1; 433/8; 440/2	R-i Ekrem. şalla'llâhu 'aleyhi ve
	r.+ i 410/11	sellem+) 428/1; 430/20; 445/8;
Resûl	-176- [Ar.] peygamber	445/9; 447/14; 447/20; 450/7;
	R. 478/15; 500/13; (R. 'aleyhi's-	467/7; 465/10; 471/17; 471/4;
	selâm+) 473/20; (Hâzret-i R.)	473/16; 477/1; 480/13; 499/1;
	449/3; 459/3; 474/20; 500/12;	(R.-i Ekrem şalla'llâhu 'aleyhi ve
	501/16; 504/4; 507/14; 511/10;	sellem) 467/5; (R. şalla'llâhu
	511/15; 511/16; (R.-i Hüdâ+)	'aleyhi ve sellem+) 468/1;
	514/1; (Hâzret-i R.-i Hüdâ+)	473/18; (R. 'aleyhi's-selâm)
	518/20; (cenâb-ı R.) 500/4;	447/19; 462/14; 473/9; 482/12;
	(Hâzret-i R. şalla'llâhu 'aleyhi ve	483/2; (Hâzret-i R.-i Ekrem)
	sellem) 461/16; 468/10; 470/11;	427/21; 435/11; 439/4; 468/5;
	476/6; 476/7; 478/7; 482/6;	504/14; 509/17; 510/16; 522/1;
	498/7; 503/20; 507/16; 508/1;	(Hâzret-i R. 'aleyhi's-selâm)
	509/2; 516/14; 517/1; 522/3;	435/6; 437/17; 450/2; 452/3;
	(Hâzret-i R.-i Ekrem şalla'llâhu	453/19; 458/8; 458/13; 467/11;
	'aleyhi ve sellem) 437/15; 443/6;	467/20; 468/21; 468/4; 469/20;
	443/9; 444/5; 446/5; 446/19;	470/1; 470/19; 471/6; 471/7;
	449/17; 450/13; 450/3; 451/15;	474/7; 474/8; 475/17; 476/21;
	451/16; 451/9; 452/4; 457/7;	476/9; 477/9; 477/18; 479/16;
	459/16; 464/16; 465/21; 465/5;	479/20; 480/11; 480/3; 480/9;

481/11; 497/11; 497/5; 500/10;
501/12; 501/5; 502/11; 502/17;
503/18; 503/7; 504/1; 504/13;
505/13; 506/5; 506/8; 507/7;
508/15; 509/14; 509/15; 511/12;
513/12; 522/6; (H azret-i R.
'aleyhi's-sel am+) 449/1; 459/8;
460/6; 469/5; 473/6; 475/2;
475/8; 475/13; 478/2; 479/15;
479/9; 480/15; 481/6; 481/9;
498/17; 501/19; 503/3; 505/10;
505/5; 507/5; 507/9; 516/17;
518/17; 519/14; 520/19
R.+ ni (ilgi) 519/5; (H azret-i R.)
510/5; (H azret-i R.-i Ekrem.)
456/8; 507/17
R.+ ni 476/3; (H azret-i R.)
459/12; 510/10; 510/12; 523/2
R.+ din (H azret-i R.-i Ekrem)
443/8; 445/10; 455/14; 458/7
r.+ im turur 455/2
R.+ inġ 476/5
r.+ i turur-min 467/1
R.+ ini (ilgi) 523/6

Res ula'll ah -25- [Ar.] Allah'ın
peygamberi
R. 428/21; 457/16; 457/18;
467/16; 470/18; 470/21; 473/21;
475/6; 478/4; 480/10; 481/14;
482/10; 482/13; 499/19; 504/10;
504/9; 507/13; 509/16; 509/5;
510/2; 511/1; 512/15; 513/20
y  R. 428/15; 512/5

Res ulu'll ah -69- [Ar.] Allah'ın
peygamberi
R. 519/1; (H azret-i R.) 428/21;
455/6; 457/2; 458/18; 461/19;
463/8; 464/12; 464/8; 465/9;
466/2; 466/3; 466/6; 468/1;
468/7; 475/5; 478/15; 487/12;
499/10; 500/10; 500/18; 501/7;
502/18; 504/11; 504/8; (naql-i
tuħfe-i R.) 526/14; (H azret-i R.
şalla'll ah+) 448/19; (H azret-i R.
şalla'll ahu 'aleyhi ve sellem+)
472/3; 508/12; (H azret-i R.
'aleyhi's-sel am+) 497/19
R.+ dur (cen b-ı R.) 487/17

R.+ mîḡ 473/2	r. bol- 454/15; 459/21; 460/4;
R.+ nı (ilgi) (Ḥazret-i R.) 456/9;	460/14; 498/1; 509/21
460/10; 500/16; 513/15; 518/13;	r.+ ı 456/13
519/2; 523/18; 524/15; 527/4	revāne -16- [Far.] yürüyen
R.+ nı (Ḥazret-i R.) 453/11;	r. 460/11
454/16; 459/6; 462/11; 463/21;	r. bol- 402/08; 405/19; 425/6;
503/5; 513/19	426/17; 439/14; 441/18; 444/12;
R.+ ğa 503/7; (Ḥazret-i R.)	455/7; 458/7; 459/18; 460/19;
461/17; 469/1; 473/9; 502/17;	498/13; 511/19; 522/8
516/20	r. kı1- 405/02
R.+ ke (Ḥazret-i R.) 501/4	revnaḡ -1- [Ar.] parlaklık, tazelik
R.+ dın (Ḥazret-i R.) 474/15;	r. 414/2
521/3; 526/13	reyhān -2- [Ar.] fesleĝen
revā -12- [Far.] layık, uygun	r. 445/15
r. bol- 411/14; 411/15; 412/1	r.+ dur 490/11
r. ir- 411/21; 481/12; 500/14	riḡlet -3- [Ar.] göç, göçme, ölüm
r. kı1- 401/09; 494/3; 495/10	r. 415/2
r. kör- 472/18; 472/19	r. it- "ölmek" 401/05
r. mu 521/10	r. kı1- 518/17
revāḡ -1- [Far.] bir yapının önündeki	rızā -3- [Ar.] kabul etme, karşı
üstü örtülü, önü açık yer	koymama
r.+ ı 448/7	r. 473/18
revān -8- [Far.] yürüyen	r. bir- 418/5
r. 449/15	r.+ sı 472/13

rızık	-3- [Ar.] rızık, yiyecek r. 402/18; 493/15 r. yitkür- 410/21	riyāzet	-3- [Ar.] dünya lezzetlerinden sakınmak r. tart- 407/16
rızvānu'llāhi ta'ālā	-2- [Ar.] Allahu ta'ālā razı olsun r. 496/13; (şaḥābe-i r.) 513/13;		r.+ i 434/06 r.+ ke 491/8
ridā	-2- [Ar.] hırka r. sal- 426/2 r.+ larını (ilgi) 509/18	rū-be-rū	-1- [Far.] yüz yüze r. 499/10
risālet	-1- [Ar.] peygamberlik r.+ idin 456/4	rūḥ	-11- [Ar.] ruh, can r. 435/12; 494/10; (r.-ı pür-fütūḥları) 514/3; (murg-ı r.) 471/12; 513/3; 515/6; 516/19; 518/1
rivāyet	-24- [Ar.] rivayet, anlatılan şey r. (r.-i 'ālimān-ı tāriḥdür) 499/21 r. kı1- 437/15; 438/1; 444/6; 448/19; 449/4; 452/4; 469/4; 472/2; 474/6; 476/7; 500/7; 506/4; 516/9; 518/5 r.+ de 409/10; 413/7; 435/3; 448/21; 459/3; 467/5 r.+ leride 412/15; 477/20		r.+ nı 435/10 r.+ dın 435/9 r.+ ları 526/18
riyā	-2- [Ar.] özü sözü bir olmama, ikiyüzlülük r. 483/8 r.+ dın 472/13	rūḥānī	-1- [Ar.] ruhla ilgili, ruhani r.+ ğa 471/12
		ruḥṣat	-11- [Ar.] izin r. 440/21; 513/20 r. bol- 511/14; 513/21; 515/5 r. al- 434/01; 446/21; 508/19 r. bir- 511/13; 524/18 r. tile- 511/9
		rū-siyāh	-1- [Far.] kara yüzlü, yüzü kara

	r. 399/5		r. kı1- 455/13
rūşen	-8- [Far.] parlak, aydın		r.+ si 486/10
	r. 417/7; 436/15; 436/19; 470/3;	rücūʿ	-1- [Far.] dönme
	486/12; 490/13; 491/1		r. kı1- 423/16
	r. kı1-436/19	rükūʿ	-2- [Ar.] öne doğru eğilme,
rūşenlġ(/ik)	-7- [Far., Tr.] parlaklık,		namazda ayaktayken öne doğru
	aydınlık		eğilme
	r. 452/18		r. 484/16
	r. bol- (rūşenlik bol-) 460/4		r.+ da 486/4
	r.+ ı 439/17; 452/16; 501/8	rüsvā	-1- [Far.] rezil, değersiz
	r.+ ı turur 476/2		r. kı1- 476/5
	r.+ ıdın 501/8		
rūşen-cemāl	-1- [Far., Ar.] nur yüzlü		S;Ş;Ş
	r. (r.-i güzġde-fiʿ al) 453/14		
rūz	-3- [Far.] gün	saʿ ādet	-6- [Ar.] mutluluk
	r. 479/2; (şefāʿ at-ġāh-r.-ı cezā)		s. (s.-i ġmān) 471/3; (s.-i ġslām+)
	472/1; 513/6		471/2
rūze	-7- [Far.] oruç		s.+ ke 523/5; 524/4
	r. 414/13; 414/7; 495/15		s.+ ġġa 476/13
	r. aç- 415/4	saʿ ādet-mend	-1- [Far.] mutlu, saadetli
	r. tut- 413/20; 440/8; 516/15		s. 510/4
rūzedār	-1- [Far.] oruçlu	sāʿ at	-10- [Ar.] saat, vakit
	r. 489/15		s. 401/14; 414/17; 427/5; 447/9;
rūzġ	-2- [Far.] rızık, azık		512/6; 518/3

	s.+ de 400/17; 403/11; 493/4; 496/21		s.- tıngız 511/3 s.- tılar 499/11
şābir	-2- [Ar.] sabırlı ş. 432/8; 472/8		s.- ıp 447/7; 519/1
şabī	-1- [Ar.] sütün kesilmemiş erkek çocuk ş.+ ni 499/19		saçıl- -1- saçılmak s.- ıpdur 516/18
şabr	-15- [Ar.] sabır, tahammül ş. 476/17; (deryā-yı ş.) 492/5 ş. kııl- 399/14; 410/15; 412/8; 412/10; 414/17; 418/5; 420/12; 422/12; 458/10; 505/13; 512/14; 519/18; 524/11		şadağa -2- [Ar.] karşılık beklemeden verme, feda etme ş. 484/14 ş. kııl- 398/16
şabrlig	-1- [Ar., Tr.] sabırlı ş. 471/21		şādık -1- [Ar.] sadık, sadakâti içten olan ş. tururlar 476/15
saç	-6- saç s. 416/2 s.+ ı 416/1 s.+ ını 450/11 s.+ ları 448/2 s.+ larını 448/5 s.+ larıngız 416/2		şaf -3- [Ar.] sıra, dizi, saf ş. 505/6; 509/5 ş. bağla- 506/6
saç -	-5- saçmak s.- tı 399/21		şafiyy -1- [Ar.] temiz, pak, saf, arı ş.+ im 494/19
			şaf-der-şaf -1- [Ar., Far.] sıra sıra ş. 525/6
			sağ -1- sağ s.+ dın 431/3
			sağın - -3- düşünmek s.- ıpdur 522/4
			s.- ıp 432/20; 433/1
			şahābe -41- [Ar.] Hz. Muhammed'i

gören kişi	ř. 504/3
ř. 467/6; 509/5; 526/12; (ř.-i	řahī -1- [Ar.] cömert, eliaçık
rızvānu'llāhi ta'ālā) 496/13; (ř.-i	s. (s. kollıg) 471/19
rızvānu'llāhi ta'āla 'aleyhim	řāhib-cemāl -3- [Ar.] güzel kadın
ecma'ın) 472/6	ř. 519/12
ř.+ ni 478/20	ř. ir- 452/2; 518/6
ř.+ ler 437/16; 467/9; 468/21;	řāhib-feřāhat -1- [Ar.] güzel konuşan
498/12; 498/18; 500/1; 500/11;	ř. 452/1
500/12; 500/4; 502/12; 505/11;	řāhib-kırān -1- [Ar.] her zaman galip gelen
505/5; 507/16; 510/15; 510/17;	hükümdar
510/21; 510/7; 510/8; 512/13;	ř. (Emīr Hamza-i ř.) 502/13
514/4; 515/19; 516/20; 516/8;	řahīfe -1- [Ar.] sayfa
526/11	ř. 495/3
ř.+ lerni (ilgi)502/3; 507/18	řāhir -4- [Ar.] büyücü
ř.+ lerni 515/20; 526/11	s. 430/10; 476/17
ř.+ lerge 498/12; 498/18; 509/3;	s.+ ğa 430/11
515/4	s.+ ge 430/8
ř.+ lerdin 501/12	řahrā -7- [Ar.] çöl
ř.+ lerim 510/17; 510/4	ř.+ da 420/21
ř.+ leriŋ 476/4	ř.+ ğa 417/2; 418/7; 426/20;
řāhābehā -1- [Ar.] sahabeler	443/10
ř (ř.-yı řıġār u kibār 'küçük büyük	ř.+ sıge 446/17
tüm sahabeler') 513/13	ř.+ larnı 430/17
řahīb -1- [Ar.] korunan	řā'il -2- [Ar.] dilenci

	s. 467/15	512/21
	s.+ ğa 467/17	(ħarbe s.) 506/11; (nīze s.)
sakal	-5- sakal	502/20; (orun s.) 405/16; (vehm
	s. 408/20; 416/2	s.) 507/17
	s.+ ı 408/19; 416/1; 437/19	s.- dılar 409/18; 421/17; 422/6;
sakallig	-1- [Ar., Tr.] sakallı	429/8; 429/13; 429/15; 436/11;
	s. (yumalağ s. ‘kıvırcık	440/18; 448/8; 467/11; 468/3;
	sakallı’)471/19	494/1
sakla -	-11- saklamak, korumak,	s.- ğay 503/14
	muhafaza etmek	s.- iñğlar 400/10; 474/18
	s.- ğan turur-min 513/19	s.- sağ 429/13
	s.- dılar 480/15	s.- ıp 400/15; 405/06; 405/09;
	s.- dıñğ 494/12	406/20; 411/19; 417/3; 441/4;
	s.- ñğ 426/15	450/9; 462/15; 494/2; (fıçağ s.)
	s.- p 480/8; 498/2; 511/7; 513/1	516/6; (køl s.) 467/9; (koyı s.)
	s.- ğalı 450/14	436/10; (mīve s.) 467/8; (orun s.)
	s.- mak 472/13	405/16; (puhte s.) 407/8; (ridā s.)
	s.- mağlık 473/1	426/2; (zehr s.) 405/11
sal -	-67- salmak, bırakmak, koymak	s.- urda 454/3
	s.- ıpdur (delv s.) 483/7	s.- gen 405/17; (kılıç s.) 523/1
	s.- ur-min 480/19	s.- ğanlar (köz s.) 527/11
	s.- ur-sin 455/1	s.- ğunlarıça 506/13
	s.- ur 437/19; 448/16; 474/18	s.- ur irdiler 410/12
	s.- dı 432/8; 479/11; 502/6;	s.- ıp irdim (fıçağ s.) 516/10;

(kılıç s.) 523/2	şālihā -4- [Ar.] dinin emirlerine uygun davranan kadın
s.- ıp irdi 449/15; 515/2; 517/16;	ş. 415/7; 417/20; 425/17; 426/11
517/17; (imçek s.) 461/2	
s.- ıp irdiler 440/19; 449/14;	sālim -2- [Ar.] tam, eksiksiz, noksanı olmayan
506/10	s.+ ü'l-a' zā 402/05; 430/18
s.- madı (kulağ s.) 424/4	
s.- madılar 423/14; (köz s.) 475/8	şalla'llāh -1- [Ar.] Allah'ın selamı
şalavāt -2- [Ar.] Hz. Muhammed'e edilen dualar	ş.+ ğa (Hāzret-i Resūlu'llāh) 448/19
ş. 511/13	
ş.+ ğa 494/21	şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem -98- [Ar.] Alla'ın selamı onun üzerine olsun
saldur - -4- saldırmak	ş. 435/12; 439/5; 445/19; 459/3;
s.- dı 425/14	504/15; 509/18; 513/3; (ān-ḥāzarat ş.) 450/1; 462/20; 466/21;
s.- ğıl 425/20	469/2; 481/17; 500/6; 512/17;
s.- up 427/7	(cenāb-ı Resūl ş.) 500/4; (Hāzret-i Muḥammed Muştafā ş.) 456/15;
s.- up irdi 407/1	484/1; 486/1; (Hāzret-i Resūl ş.) 461/16; 468/10; 470/11; 476/6;
salıĝlıĝ(ğ) -2- asılı	476/7; 478/7; 498/7; 503/20;
s. 487/11; (salıĝlıĝ) 483/19	507/16; 508/1; 509/2; 516/14;
şālih -4- [Ar.] günah işlemekten çekinen, dinin emirlerine göre davranan	517/1; 522/3; (Hāzret-i Resūl-i Ekrem ş.) 443/9; 444/5; 446/5;
ş. 418/17; (ferzend-i ş.) 411/7;	450/13; 450/3; 451/15; 451/16;
(oĝul-ı ş.) 411/3	
ş. ir- 410/9	

451/9; 452/4; 457/7; 464/16;
465/21; 465/5; 467/3; 470/17;
470/20; 477/13; 478/9; 479/9;
480/14; 506/1; 506/2; (H̄'āce-i
'ālem ş.) 510/1; (Muḥammed ş.)
460/20; (Muḥammed Muştafā ş.)
451/20; (Resūl-i Ekrem ş.) 467/5
ş.+ ni (ilgi) 445/10; (Ḥazret-i
Resūl-i Ekrem ş.) 428/1; 522/1;
445/8; 471/17; 471/4; 480/13;
482/5; (Ḥazret-i Muḥammed
Muştafā ş.) 481/7; (Ḥazret-i
Resūl ş.) 443/6; 507/20; (Ḥazret-i
Resūl-illāh ş.) 472/3; (Ḥazret-i
ş.) 446/14; (Resūl ş.) 468/1;
(Resūl-i Ekrem ş.) 467/7
ş.+ ni 449/3; (Ḥazret-i Resūl ş.)
446/19; 449/17; 459/16; 525/7;
(Ḥazret-i Resūl-i Ekrem ş.)
447/20; 450/7; 473/16;
(Muḥammed Muştafā ş.) 448/10;
471/1
ş.+ ğa 429/3; 477/2; 508/13;
514/5; (Ḥazret-i Resūl-i Ekrem

ş.) 430/20; 447/6; 447/14;
465/10; 499/1; (Ḥazret-i Risālet-
penāh ş.) 465/1; (Muḥammed
Muştafā ş.) 470/15; (Ravza-i
Muṭahhara-i ān-ḥazarat ş.) 515/4;
(Resūl ş.) 473/18

ş.+ din 437/16; 474/17

**şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem ālihi ve
aşḥābihi ecma'in** -1- [Ar.]

Allah'ın selamı onun, ailesinin ce
tüm sahabesinin üzerine olsun
ş. 445/19

salla'llāhu 'aleyhi ve sellem ve 'alā ālihi

ecma'in -1- [Ar.] Allah'ın selamı
onun ve tüm ailesinin üzerine
olsun

s.+ ni (ilgi) (Ḥazret-i Muḥammed
Muştafā s.) 445/12

san -3- sayı

s. 422/7

s.+ sız 444/14

s.+ sız ir- 416/9

sanādīd -1- [Ar.] başkanlar, ileri gelenler

s. (s.-i Kureyş) 465/1

sançıl - -1- saplanmak	sarığ -6- sarı
s.- ıp 478/12	s. 407/10; 483/3; 485/8; 487/11;
şandūk -5- [Ar.] sandık	493/10
ş. 488/11; 489/14	s.+ ı 483/4
ş.+ ğa 441/4	şariḥ -1- [Ar.] açık
ş.+ da 488/11	ş. 515/1
sarāy -10- [Far.] büyük konak, saray	sası - -1- kokmak, bozulmak
s. 427/6; 431/10; 488/10; 493/2	s.- mas 436/04
s.+ ğa 507/2	sat - -5- satmak
s.+ da 488/10; 493/2	s.- tılar 458/11
s.+ ınıġ 426/2	s.- ıp 443/15; 514/17
s.+ ıge 464/21	s.- kıanı 458/11
s.+ larını (ilgi) 489/20	s.- maṅızlar 510/18
sārbān -1- [Far.] deveci, deve sürücüsü	satıġ -1- satılan şeyler
s.+ lar 444/13	s.+ larımızı (ilgi) 458/8
şarf -1- [Ar.] harcama, masraf etme,	şavāb -1- [Ar.] doğru
gider	ş. bol- 425/21
ş. kııl- 513/17	şavme'a -9- [Ar.] ibadet yeri
sarġa - -1- sararmak	ş. kııl- 414/12; 434/05
s.- ydı 510/14	ş.+ ğa 441/1
sarġar - -1- sararmak	ş.+ ge 430/3
s.- ıpdur 466/2	ş.+ dın 434/06
sarı -1- taraf, yön	ş.+ sı 430/1; 430/2
s. 507/12	ş.+ sıġa 456/21

	ş.+ sıge 434/11	455/1; 456/11; 464/20; 473/4;
savrul -	-1- savrulmak	478/2; 491/19; 516/3; 516/11;
	s.- up 492/16	519/10; 526/3
savuk	-3- soğuk	s.+ i 405/13
	s. 437/21; 437/9	s.+ ini 446/20
	s.+ nı (ilgi) 444/2	s.+ idin 520/14
savur -	-1- savurmak	s.+ leridin 403/15
	s.- dı 400/15	sebz -2- [Far.] yeşil, yeşil renkli
savut -	-2- soğutmak	s. 468/3; 468/4
	s.- ur-min 481/1	sebze -1- [Far.] yeşillik, çimen
	s.- dım 481/1	s.+ leri 491/5
sāye	-15- [Far.] gölge	secde -45- [Ar.] secde
	s. 445/17; 445/18	s. 445/9; (s.-i şükr-i be-cā)
	s. bol- 466/20	495/12
	s. kıl- 455/21; 456/2; 456/17;	s.+ ğa 486/15
	457/3	s. kıl- 399/1; 399/5; 400/12;
	s.+ si 455/21; 480/15; 492/18	401/14; 402/20; 421/21; 427/1;
	s.+ side 405/05; 408/9	427/3; 427/4; 428/13; 429/9;
	s.+ sidin 474/8	429/11; 429/12; 429/13; 429/15;
	s.+ leri 480/15	430/11; 432/18; 433/8; 433/9;
sebeb	-22- [Ar.] neden	433/17; 433/18; 433/19; 434/10;
	s. 410/19454/14; 464/17; 498/11;	434/11; 445/9; 454/6; 470/15;
	507/13	479/19; 479/21; 480/1; 480/2;
	s.+ din 409/13; 412/14; 432/7;	492/11; 494/10; 494/20

s. koy-	493/13	494/11; 513/8;
secde-gāh	-1- [Ar., Far.] secde edilen yer, mescid	sekkizinçi -4- sekizinci (8.)
	s.+ ım 399/2	s. 466/18; 475/10; 498/10; 506/5
sedd	-4- [Ar.] set, kapama, tıkama	sekre - -1- sekmek
	s. 438/12; (s.-i İskender+) 438/20	s.- p kopup 462/4
	s. kı1- 438/11	seksen -6- seksen (80)
	s.+ ni 438/15	s. 438/17; 499/20; 499/19;
sefer	-2- [ar.] yolculuk, seyahat	523/16; 524/17
	s. 426/6	s.+ ğa 499/18
	s. kı1- 453/9	selām -30- [Ar.] selam
seg	-2- [Far.] köpek	s. 464/16; 518/15; (cevāb-ı s.)
	s. (Ebū Cehl-i s.) 457/8	486/7; 491/10; 492/8
	s.+ ni 517/19	s. ayt- 461/19; 477/8
sehāvet	-2- [Ar.] cömertlik	s.+ ımı 464/17; 510/14
	s. 457/21	s. kı1- 414/15; 428/2; 436/21;
	s. kı1- 454/7	461/19; 478/4; 484/11; 486/3;
seher	-4- [Ar.] tan ağarmadan biraz önceki vakit	486/7; 486/17; 487/9; 487/13;
	s. 420/21; 498/1	487/18; 489/6; 489/16; 491/10;
	s.+ de 517/15	492/8; 492/17; 511/11; 514/2;
	s.+ lerde 472/9	514/16
sekkiz	-6- sekiz (8)	selāmet -8- [Ar.] selamet, sağ salim
	s. 413/8; 423/11; 471/9; 479/3;	s. 454/1; 454/11; 481/4; 504/3
		s. kı1- 405/18
		s. kal- 429/18

	s. kayıt- 454/12		s. ir- 453/20
	s. sakla- 512/21		s. bol- 462/1
semā'	-1- [Ar.] işitme, duyma		s.+ ı 478/8
	s. 527/14	ser-efrāz-	-1- [Far.] başını yukarı kaldıran
semiz	-1- semiz, besili		s. 509/21
	s. 419/5	ser-ḥisāb-	-1- [Far., Ar.] tedbir
ṣenā	-5- [Ar.] övgü		s. 508/4
	ṣ. 430/3; 489/9	sermāyī	-1- [Far.] ilk, ilk sevdiği
	ṣ.+ ğa 493/15		s. 464/18
	ṣ.+ lar 491/2; 515/2	ser-nigūn	-5- [Far.] başaşağı, ters
ser	-16- [Far.] baş		dönmüş
	s. 440/1; 453/10; 453/16; 454/10;		s. 470/14; 496/9; 497/13
	455/15; 460/10; 462/2; 464/1;		s. bol- 402/07
	464/13; 493/13; 501/1; 502/12	ser-pūş	-2- [Far.] başa giyilen şey, başlık
	s.+ ni 423/18		s.+ ını 487/20; 488/1
	s.+ i 435/7	ser ü pā(y)	-11- [Far.] kaftan
	s.+ leriĝa 412/11		s. 464/1
serā-perde	-2- [Far.] padişahın		s. + lar 440/1; 453/10; 453/16;
	otağındaki perde		454/10; 455/15; 460/10; 462/2;
	s.+ lerni (bār-gāh-ı s.) 446/18		464/13; 501/1
	s.+ lerdin 493/10	server	-1- [Far.] başkan
serdār	-5- [Far.] komutan		s.+ i turur-siz 457/20
	s. 444/11; (āh-ı s.-ı dil-perverd)	serzeniş	-1- [Far.] başa kakma, sitem
	523/10		s. bir- 406/13

sevāb	-8- [Ar.] sevap	ş. 473/17
	ş. 463/6	şıfat
	ş.+ dın 476/12	-14- [Ar.] sıfat, özellik
	ş.+ ını (ilgi) 489/12	ş. 398/17; 406/11; 472/11
	ş.+ ını 484/6; 486/16; 486/6;	ş. kı1- 435/10; 435/11
	489/13; 489/5	ş.+ dadur 432/14
sevāblig	-1- [Ar., Tr.] sevabı olan,	ş.+ ı 435/13
	yapıldığı takdirde sevap sağlayan	ş.+ ını 411/11; 475/5; 491/14
	ş. iş 472/15	ş.+ ınġızını 428/15; 515/1
seyl	-1- [Tr]	ş.+ ları 471/17
	s. 430/17	ş.+ larını 428/4; 428/10
seyr	-4- [Ar.] yürüyüş, gezme	şıfatlig
	s. 434/14; 435/14; 443/10	-3- [Ar., Tr.] sıfatlı, özellikli
	s. kı1- 490/10	ş. 432/12; 439/19; 472/1
sezā-vār	-1- [Far.] layık	sıġ -
	s. (s.-ı behişt) 513/2	-1- sıġmak
sıçkan	-1- fare	s.- madı 482/17
	ş.+ nı 431/9	şıġār
sıçra -	-2- sıçramak, atlamak	-1- [Ar.] küçük
	s.- p 444/8; 459/1	ş. (şahābehā-yı ş.) 513/13
şiddik	-2- [Ar.] “gönlü doğru olan”,	sıġın -
	sadık	-2- saklanmak, sığınmak
	Ş. 467/3; 473/12	s.- ınġlar 420/13
şiddiklig	-1- [Ar., Tr] sadakat	s.- ıp 441/15
		şihhat
		-7- [Ar.] sıhhat, sağlık
		ş. 421/18
		ş. bol- 434/04
		ş. kı1- 423/5; 442/8
		ş. tap- 415/12; 417/17; 450/10

şıhhatlig -1- [Ar., Tr] sağlıklı	s. 443/15
ş. 402/05	s.+ dın 443/15
sık - -1- sıkılmak	s.+ larnı 443/16
s.- ıp irdi 450/10	sidr -3- [Ar.] sedir ağacı
sılq - -1- damlamak	s. 431/13
s.- ıp 412/16	s. yığaçı 431/13; 431/14
sın - -2- kırılmak, parçalamak	sihr -3- [Ar.] sihir
s.- dı 459/4; 506/8	s. 430/8
sına - -1- sınamak, denemek	s. kı1- 482/4
s.- maq 508/10	s.+ ini 512/20
sındur - -6- kırdırmak	şilâh -6- [Ar.] silah
s.- dı 428/11; 435/3; 442/2;	ş. 459/19; 498/13; 498/18
442/3; 497/14	ş.+ ını 500/14
s.- diñgız 442/6	ş.+ ige 500/8
sınuq -1- incinmiş, dargın	ş.+ ları 445/7
s. 473/1	sile - -2- okşamak
sır(r) -9- [Ar.] gizli, bilinmeyen	s.- diñgız 451/16
s. 443/12; 454/2; 454/4	s.- diler 451/16
s.+ nı 457/6; 463/14	silkin - -2- silkinmek, sallanmak
s.+ ıdın (sırrıdın) 435/20	s.- ıp 440/2; 440/4
s.+ ınğnı (sırrıñgnı) 406/1; 406/16	sin -142- sen
sırkıra - -1- sızlamak	s. 398/20; 399/21; 399/3; 402/14;
s.- dı 437/1	404/02; 409/10; 409/19; 410/1;
sıyr -3- sığır	411/6; 411/8; 413/19; 414/3;

420/14; 423/16; 424/4; 427/20;
430/13; 434/02; 436/13; 436/20;
439/7; 442/15; 442/19; 451/3;
451/4; 458/6; 469/15; 475/14;
479/7; 479/19; 479/21; 490/14;
490/16; 490/18; 490/19; 495/5;
499/19; 502/9; 504/20; 513/1;
518/8; 519/14; 521/2; 522/15;
522/18
sin ir- 494/20
s.+ inġ 401/09; 402/11; 402/17;
406/11; 408/15; 425/4; 428/8;
436/18; 444/16; 451/8; 458/19
s.+ i 402/10; 403/05; 420/9;
422/21
s.+ ge 409/21
s.+ din 413/19; 436/13; 444/16
s.+ din burun 414/3
saġga 400/2; 402/16; 411/1;
411/4; 411/7; 413/4; 416/4;
425/19; 427/21; 440/13; 447/5;
449/11; 454/12; 466/12; 466/13;
469/6; 470/7; 479/6; 480/3;
494/16; 495/3; 495/6; 495/7;

513/2; 519/15; 522/18
siniġ 399/14; 399/2; 400/21;
447/3; 451/6; 466/13; 475/18;
480/3; 491/4; 493/20; 493/7;
494/7; 495/1; 495/10; 495/2;
495/4; 495/5; 495/7; 495/8;
495/9; 502/8; 504/20; 506/20;
519/16
sini (ilgi) 443/20; 479/16; 489/21;
494/3; 497/21
sini 447/2; 469/8; 469/15;
493/15; 493/19; 494/17; 494/19;
494/21; 495/5; 497/20; 502/14;
519/19; 522/4
siniġ için 466/13
sindin 447/5; 494/16
sine -4- [Far.] göğüs
s. 450/8; (s.-i pür-hevā) 400/5
s.+ sige 485/15
s.+ lerini 501/20
sinelik -1- [Far., Tr.] sineli, göğüslü
s. 445/15
siniġ(i) -1- kız kardeş
s.+ isiġa (siniġlisiġa) 433/10

sipāhī -3- [Tr]	siyāset -1- [Ar.] düzene koyma, idare
s. 406/8; 406/16	etme, yönetme
s.+ ni 406/14	s. kı1- 479/14
sipāriş -2- [Far.] süvari askeri	siz -163- siz
s. bol- 419/9	s. 409/2; 439/11; 442/5; 446/5;
s. kı1- 412/14	450/12; 452/12; 452/18; 457/12;
sır-āb -1- [Far.] suya doymuş	457/18; 457/20; 458/5; 460/16;
s. bol- 524/16	462/18; 464/5; 466/20; 467/14;
sirke -1- [Far.] sirke	468/6; 481/15; 492/10; 505/7;
s. 417/15	509/16; 510/12; 518/15; 520/6;
sitem -1- [Far.] zulüm, eziyet	523/7
s. kı1- 525/14	s.+ dür-siz 475/19
siv - -3- sevmek	s.+ niᅇg 401/15; 428/18
s.- se 474/9	s.+ ni (ilgi) 414/16; 428/15;
s.- gen 474/9; 475/18	453/6; 457/11; 462/16; 462/17;
sivin - -1- sevinmek	462/18; 463/9; 464/18; 464/19;
s.- üp 500/17	466/15; 466/16; 466/17; 466/18;
sivinç -2- sevinç	483/13; 484/6; 486/16; 486/6;
s. 506/2	489/15; 489/5; 490/14; 490/2;
s.+ isi 512/11	491/1; 500/13; 500/2; 505/8;
sivüklüg -1- sevgili	512/9; 515/21; 523/17
s.+ dür 464/21	s.+ ni 423/17; 450/4; 457/11;
sivün - -1- sevinmek	467/11; 480/10; 489/16; 496/10;
s.- di 474/7	505/7; 512/16

s.+ ğa 437/1; 437/5; 460/18;
460/20; 462/15; 462/17; 465/4;
466/15; 478/15; 487/10
s.+ ge 398/17; 418/9; 457/18;
464/20; 487/13; 491/19; 504/9;
505/7; 510/16; 512/15; 514/19;
518/12; 520/9; 522/2
s.+ de 466/20
s.+ din 411/21; 423/18; 490/1;
492/13
s.+ din kiyin 517/20
s.+ inġ mü 515/21
s.+ inġki turur 458/1; 458/4
s.+ i 422/7
s.+ ler 399/18; 407/20; 409/16;
418/19; 422/11; 422/12; 428/9;
434/13; 441/20; 442/5; 448/12;
450/5; 455/6; 458/14; 459/17;
463/19; 480/1; 480/2; 480/7;
497/11; 499/6; 508/7; 510/9
s.+ lerni (ilgi) 409/17; 416/1;
423/2; 443/4; 455/19; 462/19;
504/12
s.+ lerni 402/07; 423/5; 424/10;

434/04; 438/8; 457/10; 478/18;
479/1; 497/12; 508/10
s.+ lerga 420/11; 426/11; 426/20;
454/8
s.+ lerge 403/08; 409/17; 418/10;
420/10; 431/5; 464/14; 499/6;
504/19; 505/1
s.+ lerde 435/8; 502/8
s.+ lerdin 420/10; 427/2; 476/21
şohbet -2- [Ar.] görüşüp konuşma,
sohpet
ş. kıl- 468/16; 483/11
sok - -1- sokmak
s.- up 436/11
sol -2- sol
s. 449/14
s.+ dın 431/3
song -70- son
s. 402/06; 405/12; 407/12;
410/14; 412/8; 411/12; 412/14;
411/21; 413/7; 414/8; 415/6;
415/8; 415/20; 416/14; 417/1;
417/5; 419/9; 420/16; 421/8;
422/4; 422/10; 422/14; 423/12;

424/17; 425/16; 426/1; 426/15;	440/3; 440/4; 440/6; 440/7;
426/16; 427/5; 428/14; 430/8;	441/18; 442/17; 442/20; 450/13;
430/10; 430/11; 433/14; 433/15;	457/8; 457/9; 458/8; 462/14;
433/20; 434/09; 434/11; 436/03;	475/6; 482/15; 514/14; 523/2
436/14; 437/7; 438/10; 439/13;	s.- dılar 398/15; 401/13; 405/14;
440/18; 441/9; 446/10; 447/6;	411/1; 414/16; 416/1; 418/16;
448/19; 462/10; 465/18; 468/13;	418/18; 421/4; 423/13; 426/7;
470/5; 471/8; 477/5; 481/9;	435/11; 436/05; 436/12; 436/16;
482/2; 482/18; 498/9; 501/16;	437/16; 440/19; 443/9; 448/9;
506/5; 508/5; 511/6; 524/21	450/2; 460/16; 461/20; 464/16;
s.+ ki yılı 505/21***	465/14; 466/2; 474/14; 477/18;
s.+ ıġa 483/15	481/14; 495/14; 497/12; 503/4;
s.+ ra 428/17; 492/3; 510/5;	506/9; 507/13; 507/6; 510/16;
520/13	510/21; 510/8; 514/18; 514/21;
soġa -1- sonra	516/10; 520/3
s. 452/10	s.- geyler 527/17
sor - -90- sormak krş. sora-	s.- ġıl 418/3
s.- dım 448/20; 483/13; 483/8	s.- sa 482/14; 497/10
s.- dum 460/20; 484/7; 488/17;	s.- saġ 409/12
488/5; 489/1; 492/10; 492/13	s.- salar 413/19
s.- dı 403/20; 404/17; 406/12;	s.- madılar 436/12
407/12; 408/5; 409/21; 411/14;	s.- maġıl 409/12
417/3; 422/16; 425/16; 425/19;	sora - -10- sormak krş. sor-
426/3; 428/3; 430/3; 437/4;	s.- dum 489/4

s.- dı 418/4	s.+ dür 525/5
s.- dılar 449/19	s. ayt- 463/12
s.- gil 416/14	s. sor- 482/15
s.- y-miz 459/10***	s.+ ni (ilgi) 434/18; 434/20;
s.- lı 496/19; 516/2	439/1; 497/19
s.- nġ 414/4	s.+ ni 406/18; 409/12; 414/6;
s.- p irdim 487/4	416/20; 418/13; 423/3; 427/21;
s.- p irdiler 414/2	428/8; 431/7; 434/17; 447/2;
soraġsız -1- ahiret sorgusu olmaksızın	447/10; 452/11; 453/7; 460/8;
s. 456/6	462/20; 463/17; 468/10; 468/12;
soy - -2- hayvan derisi yüzmek	469/16; 474/14; 474/15; 503/9;
s.- unġlar 411/19	505/1; 508/11; 520/6; 521/16;
s.- up 406/3	521/18; 526/15
söyle - -1- söylemek	s.+ ge 425/6; 505/9
s.- mes irdiler 475/9	s.+ din 414/9; 440/21; 499/7;
söyün - -2- sevinmek	503/18; 511/18; 454/11
s.- ür-miz 418/20	s.+ üm 463/18
s.- se 418/20	s.+ imni 463/13; 470/19; 520/2;
söz -116- söz	520/5
s. 404/04; 406/10; 407/11;	s.+ ümge 402/19; 505/2
414/10; 414/19; 431/20; 463/13;	s.+ ünġ 423/4; 514/1
474/19; 482/14; 482/18; 485/4;	s.+ ünġga 502/8
496/18; 497/10; 505/18; 510/16;	s.+ ünġdin 402/10
515/10	s.+ i 428/9; 434/08; 439/6; 478/1;

520/16; 520/19	s.- mes 402/02; 423/18; 497/2
s.+ idür 482/17	sözleş - -14- karşılıklı konuşmak
s.+ ini 423/3; 469/9; 479/2;	s.- edür-miz 508/9
495/13; 497/2; 516/2; 521/12	s.- ür-min 455/4
s.+ iğa 424/4; 497/3	s.- ür 414/4
s.+ iğe 455/20	s.- ip-sizler 422/12
s.+ idin 405/01; 405/04; 427/3;	s.- eyin 418/15
518/1	s.- iŋg 452/13
s.+ ümizge 402/13	s.- iŋgler 422/11
s.+ iŋgiz 453/3	s.- ip 436/09; 479/1; 495/13
s.+ leri 406/17; 472/12; 476/16;	s.- ür irdi 413/10
494/5; 507/19; 520/16	s.- ür irdiler 481/19; 510/15
s.+ leridür 507/8	s.- mes-min 413/20
s.+ lerini 439/5; 496/17; 509/12	s.- ya'lmadı 435/19
s.+ lerige 500/12	sözlüg(/ -ig/ -üg) -2- sözlü
s.+ ler 434/17; 462/21	s. (sözlüg) 471/18; (sözlig)
s.+ lerni 496/12; 496/21; 498/18;	471/19; 471/20
515/11; 520/5	su -59- su
s.+ lerğa 436/14	s. 407/15; 413/16; 413/18; 416/8;
s.+ leriŋgizni 423/4	418/10; 418/11; 421/20; 425/11;
sözle - -7- söylemek, konuşmak	425/12; 425/8; 425/9; 425/10;
s.- di 441/12; 515/12	426/15; 426/16; 431/10; 443/21;
s.- diŋg 423/4	444/1; 444/2; 450/9; 468/4;
s.- mey 436/10	475/20; 483/8; 485/20; 497/13;

499/1; 516/13; 516/4; 523/13;	s. 458/8; 504/2
524/15; 525/5	s. kı1- 444/7
s.+ nıng 426/11	s.+ nı 460/9
s.+ nı (ilgi) 434/08	s.+ ğa 453/6
s.+ nı 431/9; 498/21; 523/12	s.+ ge 458/14
s.+ ğa 400/2; 439/18	s.+ sını 458/9
s.+ ge 404/10	s.+ larını 458/10
s.+ da 419/15; 480/20	sūdā-ger -6- [Far] tüccar
s.+ dın 404/10; 439/10; 439/18;	s. 398/17; 398/19; 405/12
518/10	s.+ ler 453/17; 498/11
s.+ ları 425/9; 431/9	s.+ lerni (ilgi) 500/8
s.+ lar 499/3	sūdā-gerçılığ -1- [Far., Tr.] ticaret
s.+ larnı 426/14	s. kı1- 404/14
s.+ yı 408/9; 440/12; 483/18;	sūdā-gerlik -3- [Far., Tr.] tüccarlık
485/18	s. 398/14; 404/15; 452/9
s.+ yını 437/20; 439/2; 516/16;	şuffe -3- [Ar.] sofa
516/19; 525/8	ş. 493/3
s.+ yığa 518/9	ş.+ de 490/5; 493/3
s.+ yıda 448/5	şulḥ -1- [Ar.] barış
subḥ -1- [Ar.] sabah	ş. 518/18
s. örle- 461/15	suluğ -1- sulu
sūd -1- [Far.] kâr, kazanç	s. 431/6
s. 462/1	sun -3- sunmak
sūdā -8- [Far.] ticaret	s.- madılar (boyun s. ‘tâbi

	olmak') 431/8	467/16; 478/2; 499/6; 510/15
	s.- up (kol s.) 467/21	ş.+ ide ir- 511/10
	s.- up irdiler (kol s.) 525/4	ş.+ lerini 433/3
şūr	-3- [Ar.] Kıyamette Hz. İsrâfil'in üfleyeceği boru	sūrnāy -1- [Far.] zurna
	ş.+ nı 440/10	s. 498/15
	ş.+ nı 492/9	su'āl -5- [Ar.] soru
	ş.+ ge 492/11	s. 415/15; 481/7
sūre	-2- [Ar.] Kur'ân'ın ayrıldığı bölümünden her biri	s. kı1- 426/6
	s. 495/21	s. kı1- 434/19; 446/5
	s.+ ni (ilgi) 475/11	sübḥānehu -1- [Ar.] bütün kusurlardan uzak olan
şūret	-30- [Ar.] biçim, görünüş	s. (Ḥazret-i Ḥaḳ s.) 413/2
	ş. 423/8; 433/1; 457/21; (ş.-i pādşāh+) 437/3	sübḥānehu ve ta'ālā -17- [Ar.]
	ş. kı1- 415/14; 433/6	s. (Ḥaḳ s.) 399/16; 435/4; 466/16;
	ş.+ de 413/2; 415/15	497/4; 500/5; (Ḥazret-i Ḥaḳ s.)
	ş.+ imde 419/5; 419/6	412/18; 412/19; 442/10; 446/8;
	ş.+ i 426/19; 432/17	480/16
	ş.+ i turur 433/4	s.+ nı (ilgi) (Ḥaḳ s.) 486/3;
	ş.+ ini 417/19; 433/2; 485/6;	(Ḥazret-i Ḥaḳ s.) 429/4; 443/20;
	494/3	454/5; 486/18; 498/5
	ş.+ ide 415/15; 417/19; 425/12;	s.+ dın (Ḥazret-i Ḥaḳ s.) 460/13;
	426/1; 432/17; 432/20; 467/10;	484/8
		sücūd -1- [Ar.] secde edenler
		s. 484/16

südre -	-1- sürüklemek, çekmek	s. 448/2
	s.- p 399/12	
sükûnet	-1- [Ar.] dinginlik, rahatlık	s.- üp 433/3; 434/01; 457/14;
	s. 458/3	457/17; 477/19; 502/21
sükût	-2- [Ar.] susma	süt -9- süt
	s. 472/14	s. 448/18; 449/15; 482/21; 490/9;
	s. kı1- 418/13	491/21
sünbül	-2- [Far.] sünbül	s.+ ni 482/21
	s. 490/11; 491/5	s.+ din 485/18
süngeç	-2- kemik	s.+ ini 448/20
	s.+ i 407/4	süt-hör -1- [Tr., Far.] süt içen, yiyen
	s.+ lerni 503/12	s.+ lar 485/8
sünnet	-2- [Ar.] Hz. Muhammed'in	süvâre -1- [Far.] at binmiş, binici
	sözleri ve işleri	s. 461/18
	s.+ ni 511/2	
	s.+ ini 489/12	§
süpür -	-1- süpürmek	
	s.- üp 410/13	şâd -6- [Far.] sevinçli, memnun
sür -	-3- kovalamak, önüne katıp	ş. 452/16; 458/12; 460/4; 491/2;
	gmtürmek	499/17
	s.- er-min 492/13	ş. bol- 501/16
	s.- di 468/15	şâd-mân -9- [Far.] sevinçli, memnun
	s.- üp 501/14	ş. 495/12
sürme	-1- sürme, göze sürülen boya	ş. bol- 402/12; 449/10; 453/16;

456/19; 462/2; 462/4; 463/17; 466/21	şakî -1- [Ar.] haydut, haylaz ş. 398/10
şād-mānlik(ik) -2- [Far., Tr.] sevinçli olma ş. 481/16; (şād-mānlik) 489/17	şākir -2- [Ar.] şükreden ş. 432/8 ş. ir- 472/9
şāḥ -7- [Far.] dal, ağaç dalı ş. 413/11; 479/17 ş.+ ı 479/18 ş.+ ıda 492/1 ş.+ ları 435/1 ş.+ larını 435/3	şākird -2- [Far.] öğrenci, talebe ş. 429/21 ş. berdiler 417/1***
şāh -1- [Far.] padişah ş. 441/9	şākirdān -1- [Far.] öğrenciler, Havarî ş. (ş.-ı Havāriyyūn) 398/12
şāhāne -1- [Far.] hükümdara yakışacak şekilde olan, çok güzel ş.+ ler (çāder-i ş.) 446/17	şal -1- [Far.] şal ş. 516/9
şāḥla -1- [Far., Tr.] dallanıp budaklanmak, yayılmak ş.- p 400/21	şarāb -7- [Ar.] içilecek şey ş. 399/7; 400/8; 475/21; 498/17; (şehvet-i ş.) 527/15; (ş.-ı şehādet) 525/9 ş.+ ıdın 525/7 ş. ir- 482/21 ş.+ nı 524/16
şāḥlik -1- [Far., Tr.] padişahlı ş. 435/1	şart -2- [Ar.] şart, koşul ş. kı1- 496/18 ş.+ larını (ilgi) 505/3
şak -1- [Ar.] hayduyluk, haylazlık ş. kı1- 511/4	şaş -1- acele etmek ş.- ıp 458/10

şatu	merdiven	ş. 429/4; 440/8; 458/3; 491/12;
	ş. 483/16; 483/17	(deryā-yı ş.) 492/5; (ş.-i İlähî+)
şāyed	-2- [Far.] belki, şayet	518/2
	ş. 444/21; 481/13	ş. kı1- 484/19; 510/19
şāyeste	-1- [Far.] yakışır, yaraşır	ş.+ imdin 456/5
	ş. 462/17	şehādet -3- [Ar.] şehitlik
şecer	-1- [Ar.] ağaç	ş. (şarāb-ı ş.) 525/9
	ş. (ş. yığaçı+) 436/2	ş.+ lerini (ilgi) 518/5; 519/4
şefā'at	-8- [Ar.] bağışlanma	ş.+ lerini 517/1
	ş. 458/2	şehīd -28- [Ar.] şehit
	ş. kı1- 448/16; 482/12	ş. 468/12; 501/12; 501/5; 502/12;
	ş.+ ğa 458/6	506/7; 506/8
	ş.+ inġni 493/20	ş. bol- 412/13; 501/5; 501/9;
	ş.+ iġe 476/5	502/13; 522/5; 524/2; 524/6;
	ş.+ lerige 523/18	524/10; 524/12; 524/17; 524/8;
	ş.+ leridin 507/20	525/1; 526/4
şefā'at-ġāh	-2- [Ar.] bağışlanmayı	ş. kı1- 400/11; 401/05; 468/10;
	isteyen	501/4; 515/3; 523/13; 523/16;
	ş. (ş.-ı rüz-ı cezā) 472/1; 513/6	523/21; 524/5
şefī'	-4- [Ar.] şefaati	şehīdlik -1- [Ar., Tr.] şehadet, şehitlik
	ş. kiltür- 481/5; 481/6	ş.+ ni (derece-i ş.) 504/1
	ş.+ i 512/12	şehr -78- [Far.] şehir, kent
	ş. imes	ş. 411/20; 424/6; 424/17; 435/17;
şefkat	-9- [Ar.] şefkat	441/5; 441/6; 461/15; 495/18;

495/21; (ş.-i Hıyber+) 508/1
ş.+ dūr 421/3; 421/4
ş.+ niᅡg 422/8; 429/6; 429/8
ş.+ ni (ilgi) 398/15; 422/9;
428/12; 432/4; 435/18; 435/20;
435/21; 495/18; 497/9
ş.+ ni 427/21; 441/9
ş.+ ġa 427/15; 431/10; 436/03;
436/04; 443/4; 506/16; 507/2
ş.+ ge 405/01; 405/07; 408/19;
425/17; 428/11; 429/9; 435/21;
495/17; 497/18; 495/21
ş.+ de 427/15
ş.+ deki 424/13; 431/10; 435/21
ş.+ din 404/20; 406/19; 424/14;
424/16; 425/6; 498/14
ş.+ imġa 398/19
ş.+ inġ 436/09
ş.+ inġġa 436/08
ş.+ i 431/5; 431/9
ş.+ iġa 420/15; 421/1; 421/13;
424/15; 429/7
ş.+ ide 398/13; 429/6; 441/8
ş.+ imiz 443/18

ş.+ imizġa 429/7
ş.+ ler 432/1; 432/3; 435/5
ş.+ lerni (ilgi) 441/2
ş.+ lerni 427/14; 435/5; 441/5
ş.+ lerni 441/9; 508/21
şehr-istān -4- [Ar., Far.] büyük şehir
ş. 488/9; 493/2
ş.+ da 488/10; 493/2
şehvet -3- [Ar.] aşırı istek
ş. 425/18; (ş.-i şarāb) 527/15
ş.+ imiz 426/6
şeh-şuffe -1- [Far.] büyük sofa
ş. 490/5
şeh-zāde-2- [Far.] şehzade, prens
ş. 468/8; (ş.-i İmām Zeyne'l-
‘ābidīn) 524/18
şekāvet -1- [Ar.] bahtsızlık, uğursuzluk
ş. 463/2
şeker -1- [Far.] şeker
ş. 425/9
şekl -1- [Ar.] şekil, biçim, kılık
ş. (nişāne-i ş.) 453/13; (ş. ü
şemāyil) 510/4
şemāyil -2- [Ar.] huylar, ahlaklar

ş.+ lerimni 510/4	ş.+ lerini (şîre-i ş.) 489/19
ş.+ lerini 453/13	ş.+ leridin 483/1
şemâyl-nâme -2- [Ar., Far.] huyların anlatıldığı kitap	şerife -3- [Ar.] yüksek bir yerin çıkıntısı
ş. 510/4; (nişâne-i mühr-i nübüvvet-i ş.) 448/2	ş. 498/3
şemşîr -1- [Far.] kılıç	ş.+ si 495/18
ş. (be-đarb-ı ş.) 499/15	ş.+ ler 526/5
şe'n -1- [Ar.] yeni çıkan durum, olay	şerh -1- [Ar.] açıklama
ş. ü şevketlerini 446/14	ş. kı1- 426/3
şeppek -1- [Far.] yarasa	şerî' at -16- [Ar.] Allah'ın emri
ş. turur 415/15	ş. 420/6; 480/9; 483/3; 495/12; 511/3; (ş.-i İslâm+) 478/20; (ş.-i Muḥammed) 420/6
şerâfet -3- [Ar.] şeref, soyluluk	ş.+ ni (ilgi) 510/19
ş.+ i 439/2	ş.+ de 433/11
ş.+ idin 452/19	ş.+ din 466/17
ş.+ leridin 461/21	ş.+ ı 448/13
şerâfetlig -1- [Ar., Tr.] şeref sahibi, soylu	ş.+ idür 452/18
ş. 427/19	ş.+ leri 476/15
şerâre -1- [Ar.] kıvılcım	ş.+ lerini 419/20
ş. 487/15	ş.+ lerini 466/18
şerbet -5- [Ar.] şerbet, içilecek tatlı şey	ş.+ lerni 448/13
ş. 437/1; 437/2	şerîf -3- [Ar.] şerefli, kutsal
ş.+ leri 491/3	ş. (be-nâm-ı ş.) 472/1; (hizmet-i ş.) 467/7

	ş.+ inġiz (hizmet-i ş.) 457/19		ş. ir- 440/10; 482/20
şerik	-3- [Ar.] ortak		ş.+ nınġ 448/9
	ş. 400/12		ş.+ nı 511/4
	ş. kı1- 402/11; 442/16		ş.+ ge 448/12
şerm	-1- [Far.] utanma, mahcubiyet	şiddet	-1- [Ar.] fazlalık
	ş. kı1- 413/2		ş.+ i 496/15
şermende	-3- [Far.] utangaç, mahçup	şifâ	-1- [Ar.] şifa, derman, ilaç
	ş. 482/19; 498/4; 511/20		ş. tap- 506/10
şerr	-1- [Ar.] fena, fenalık eden	şikâr	-2- [Far.] av
	ş.+ idin 438/6		ş.+ ġa 446/18
şevket	-1- [Ar.] büyüklük, heybet		ş.+ ge 508/4
	ş.+ lerini (şe'n ü ş.) 446/14	şikest	-1- [Far.] kırılmış, kırık
şeyâfîn	-1- [Ar.] şeytanlar		ş. 508/21
	ş.+ ler 448/11	şikeste	-2- [Far.] kırılmış, kırık
şeytân	-26- [Ar.] şeytan		ş. 471/21
	ş. 433/6; 448/10; 448/12; 469/9;		ş.+ dür 451/11
	472/8; 474/8; 482/15; 499/2; (ş.-1	şimâl	-8- [Ar.] kuzey
	bed-baġt) 433/1; 433/12; 433/18;		ş. 400/8; 400/17; 408/16; 461/1;
	469/12; 503/2; (ş.-1 la'în) 402/21;		490/3; 493/12
	501/10; (ş.-1 'aleyhi'l-la'ne)		ş.+ ni (ilgi) 483/19
	412/5; 432/20; 433/17; 467/15;		ş.+ ge 400/16
	470/15; (ş.-1 'aleyhi'l-la'ne+)	şîr	-1- [Far.] Arslan
	448/7		ş.+ idür 502/16
	ş. turur 467/17	şîre	-4- [Far.] sıra

	ş. 491/3; (ş.-i şerbetlerini) 489/19	418/14; 419/1; 422/3; 423/21;
	ş. kıl- 407/10	438/21; 441/12; 443/2; 447/3;
	ş.+ lerin 496/9	449/17; 451/19; 453/10; 457/13;
şirfe	-1- [Far.] ayak sesinin gürültüsü	459/1; 460/1; 460/3; 464/14;
	ş. (ş.-i ' azîm) 399/7	466/5; 467/15; 467/2; 468/2;
şirîn	-3- [Far.] tatlı	470/1; 474/15; 477/11; 477/19;
	ş. 425/11; (ş. sözlig) 471/19; (ş. su) 425/10	478/12; 479/17; 482/2; 493/9; 505/9; 507/7; 509/17; 519/17;
şol	-100- şu	520/10; 521/20
	ş. 399/13; 401/09; 402/03; 402/04; 405/03; 405/19; 406/1; 407/20; 411/8; 415/20; 417/5; 419/10; 434/09; 440/12; 443/4; 443/17; 444/3; 443/21; 446/16; 452/7; 454/11; 456/10; 459/18; 460/6; 465/6; 467/16; 467/20; 468/12; 471/2; 474/7; 477/7; 478/2; 481/21; 482/11; 484/9; 488/5; 490/10; 508/7; 509/7; 512/6; 513/18; 516/11; 518/3; (ş. zamân) 399/21; 399/9; 400/21; 401/07; 401/08; 401/12; 402/09; 402/18; 406/13; 407/11; 407/3; 409/5; 413/11; 413/6; 413/7;	ş.+ dur 421/21; 451/8; 463/17; 485/3; 507/19 ş. turur 430/12 ş. ir- 461/13
		şöhret -3- [Ar.] şöhret, ün
		ş. 402/21
		ş. tap- 463/18
		ş.+ ini 463/15
	şu -22- şu	
		ş.+ nı (ilgi) 443/17; 457/2
		ş.+ nı 433/1; 444/16; 513/19; 519/12
		ş.+ n̂ga 454/4; 460/17; 479/4
		ş.+ nda 492/12
		ş.+ ndın beri 492/12

ş.+ lar 462/3	ş. 511/18
ş.+ nça 456/21; 488/13	Şāfūr-ābād -1- [Tr]
şundağ 468/11; 474/1; 482/3;	Ş.+ ğa 408/7
488/5; 500/13; 513/5; 519/19	şām -7- [Far.] akşam
şundağ tur- 487/5	ş. 414/13; 414/19; (ş. namāzı)
şuʿbe -1- [Ar.] kısım	414/21
ş.+ ni 514/16	ş.+ ğaça (namāz-ı ş.) 399/12
şuʿle -4- [Ar.] alev	ş.+ da 450/2
ş. 430/19	ş.+ dın (namāz-ı ş.) 526/14;
ş.+ si 436/03; 483/18; 483/19	526/16
şūm -1- [Far.] şom, uğursuz	
ş. bol- 448/4	T;Ṭ
şūr -1- [Far.] tuz	
ş. 431/12	tā -13- [Far.] kadar, dek, değin
şūriş -1- [Far.] kargaşa	t. 409/3; 419/20; 438/21; 447/18;
ş. 503/14	471/5; 484/15; 484/5; 486/5;
şükr -11- [Ar.] şükür, teşekkür	487/5; 512/4; 520/14; (t. ki)
ş. 399/16; 491/2; 515/2; (secde-i	441/18
ş.-i be-cā) 495/12; (ş.-i bī-ḥad)	t. bāre 417/7***
466/21	taʿaddī -1- [Ar.] zulmetme
ş. kııl- 431/4; 431/6; 431/8	t. kııl- 406/10
ş.+ in 410/7	taʿaccüb -3- [Ar.] şaşma
ş.+ ler kııl- 408/18; 439/18	t.+ ğa 514/20
şükr-efşān -1- [Ar., Far.]	t.+ ğa 423/9; 468/21

ta' ālā -174- [Ar.] Allah'ın isimlerinden
sonra söylenen saygı sözü
t. 403/08; 403/10; 409/6; 409/7
(Allāhu t.) 401/08; 410/1;
457/19; 500/4; (Hak t.) 398/10;
463/15; 465/2; 499/2; 507/17;
527/6; (Hızret-i Hak t.) 448/15;
497/18; 512/17; (Hudāy t.)
399/14; 399/15; 403/16; 408/11;
408/18; 408/2; 409/17; 410/10;
411/1; 413/15; 413/19; 414/14;
414/6; 415/11; 416/9; 417/19;
418/18; 418/4; 420/16; 420/20;
422/2; 422/9; 423/12; 423/21;
423/8; 424/15; 425/9; 426/11;
426/13; 426/20; 426/9; 430/20;
431/15; 431/17; 431/18; 431/2;
431/4; 431/5; 431/8; 431/9;
432/10; 432/3; 433/15; 435/16;
438/2; 438/7; 441/8; 442/3;
442/7; 456/11; 456/3; 464/14;
466/12; 469/8; 473/6; 478/4;
478/5; 478/9; 486/7; 489/18;
491/6; 493/20; 497/20; 500/19;

504/7; 520/19; (Tanrı t.) 502/16
t.+ nı (Allāhu t.) 399/3; (Hak t.+
nı) 441/16; 469/14; 470/14;
487/10; 487/13; (Hızret-i Hak t.)
445/18; 452/21; 499/13; 510/14;
(Hudāy t.) 398/20; 398/21; 399/3;
399/8; 400/1; 400/8; 400/10;
401/12; 401/15; 402/03; 403/07;
408/16; 410/2; 413/4; 414/10;
416/19; 417/20; 420/10; 421/7;
421/13; 424/3; 426/18; 426/20;
429/16; 432/15; 432/17; 438/4;
438/13; 438/21; 441/17; 442/4;
459/10; 463/9; 464/15; 466/14;
467/1; 472/7; 472/8; 474/10;
476/8; 477/2; 480/7; 492/13;
527/12; (Mevlī t.) 480/8; (Tanrı
t.) 466/7
t.+ ğa (Allāhu t.) 422/1; (Hızret-i
Hak t.) 441/15; 527/1; (Hudāy t.)
399/9; 410/6; 421/12; 426/10;
430/2; 432/12; 432/16; 439/18
t.+ ge (Allāhu t.) 402/18; (Hudā
t.) 420/11; (Hudāy t.) 402/17;

403/14; 431/6; 432/5; 491/2;	514/11
(Taṅrı t.) 514/11; (şahābe-i	ṭ.+ dūr 483/8; 483/9
rızvānu'llāhi t.) 496/13	ṭ. kıl- 403/15; 411/4; 411/8;
t.+ dın (Allāhu t.) 412/7; (Ḥaḳ t.)	415/1; 420/11; 422/15; 434/05;
477/4; (Ḥazret-i Ḥaḳ t.) 488/14;	442/5
(Ḥudāy t.) 400/13; 400/16;	ṭ.+ ni 472/13
409/15; 411/2; 411/4; 417/10;	ṭ.+ ğa 472/15; 491/7
422/6; 426/13; 431/21; 443/6;	ṭ.+ ke 442/9
487/3	ṭ.+ iṅġa 463/6
ta' alluḳ -1- [Ar.] ait olma, baġlı olma	tā' atlig -1- [Ar., Far.] ibadet eden
t. tap- 525/11	ṭ. 471/20
ta' ām -14- [Ar.] yemek, yiyecek	ta' ayyün -1- [Ar.] ortaya çıkma, belli olma
ṭ. 401/21; 417/17; 442/13;	t. ir- 447/20
461/20; 476/1; 516/12; 516/3	ṭabak -7- [Ar.] tabak
ṭ.+ niṅ 402/01	ṭ. 405/10; 468/2
ṭ.+ nı 417/11; 484/20	ṭ.+ da 464/11; 418/16
ṭ.+ ım 402/01	ṭ.+ larda 485/15
ṭ.+ ımıznı 480/13	t.+ lardaki 464/12
ṭ.+ lar 484/20	ṭabaḳa -3- [Ar.] kat, katman
tā' at -28- [Ar.] Allah'ın emrine uyma,	ṭ. 487/16; 488/4; 488/5
ibadet etme	tābi' -2- [Ar.] birinin arkası sıra giden,
ṭ. 410/16; 410/21; 414/11; 420/2;	boyun eġen, itaat eden
434/05; 444/4; 463/2; 463/3;	t.+ dūr-sizler 457/10
465/11; 474/21; 478/1; 483/8;	t.+ leri 427/14

ṭabīb	-4- [Ar.] hekim, doktor	t.+ nı 437/11; 438/11; 438/12;
	ṭ (ṭ.-i ʿ illet-i günāh) 472/1; 486/1	500/15; 502/6
	ṭ.+ i 445/18	t.+ ğa 438/19; 450/8
	ṭ.+ ler 468/15	t.+ қа 437/10
ṭabīblik	-1- [Ar., Tr.] hekimlik, doktorluk	t.+ ge 502/2
	ṭ. kı1- 416/7	t.+ da 414/12; 488/9
taʿbīr	-1- [Ar.] rüya yorma	t.+ dın 502/11
	t. ayt- 452/20	t.+ ıĝa 471/1; (Ḥirā t.) 445/2
tāc	-3- [Far.] taç	t.+ ıĝe 465/12; 500/15; 502/18
	t. 487/15	t.+ ıdın (Ḥirā t.) 466/2; (kūh-ı Kāf
	t.+ ı 457/20	t.) 439/9
	t.+ ı imes mü 454/21	t.+ lar 412/9; 419/17
taçlıĝ	-1- [Far., Tr.] taçlı	t.+ larda 419/16
	t. 445/13	t.+ lardın 526/7
taʿdād	-1- [Ar.] sayı, adet	ṭahāret -5- [Ar.] temizlenme
	t.+ ını 435/16	ṭ. kı1- 442/11; 442/7; 447/12;
taf -	-2- bulmak krş. tap-	466/4
	t.- tı 513/3	ṭ.+ ni 480/8
	t.- ıp 501/17	ṭāhire -1- [Ar.] temiz
tafdīl	-1- [Ar.] birini ötekilerden üstün	ṭ. (raḥm-i ṭ.-i Āmineĝa) 446/12
	tutma	ṭahkīk -1- [Ar.] şüphesiz, muhakkak
	t.+ i 473/7	t. 447/21
taĝ	-25- daĝ	ṭahmīn -1- [Ar.] aşağı yukarı bir fikir
	t. 432/4; 488/9	söyleme, tahmin

	t. 442/14		t.+ inçe 498/4
taḥsîn	-2- [Ar.] övme, takdir etme		t. kııl- 409/10
	t. 437/6; 510/5	taḳı	-7- dahi, üstelik, bile
taḥt	-15- [Far.] taht		t. 400/15; 401/20; 422/18;
	t. 427/1; 441/13; 457/3; 457/4;		452/11; 457/18; 490/19; 517/5
	457/5; 489/19; 490/5; 491/9;	taḳrîr	-1- [Ar.] anlatma
	493/3		t. kııl- 507/7
	t.+ nı 484/9; 490/5	taḳsîm	-1- [Ar.] pay etme, bölüştürme
	t.+ da 450/17; 493/3		t. kııl- 445/7
taḥta	-6- [Far.] tahta, levha	taḳşîr	-1- [Ar.] kusur, kabahat
	t. 438/9; 461/2; 461/5; 461/13		t. bol- 527/5
	t.+ ğa 457/15	taḳvâ	-1- [Ar.] Allah korkusuyla dinin
taḥte's-serâ	-1- [Ar.] toprak altı, yerin		yasakladığı şeylerden kaçınma
	altı		t. 520/7
	t.+ da 492/8	taḻâḳ	-1- [Ar.] boşama, nikahlı eşini
taḻḻ	-1- [Ar.] kubbe, künbet		bırakma
	ḫ. 448/6		ḫ. kııl- 519/17
taḻkat	-2- [Ar.] güç, kuvvet	talaş -	-4- dalaşmak, boğuşmak
	ḫ. kııl- 476/17		t.- ur-sizler 505/12
	ḫ.+ ları 525/3		t.- up 420/12
taḻdîr	-4- [Ar.] önceden Allah'ın		t.- mañğ 505/8
	olmasını planladığı şeyler, kader		t.- masun 505/5
	t. (t.-i İlähî) 525/11	taḻeb	-1- [Ar.] talep, isteme
	t.+ ige 463/16		ḫ. 519/2

ta'lik	-1- [Ar.] bağlı	t. 403/19; 408/4; 433/19; 433/7;
	t. (Rūm'ge t. Antākiyye	434/20; 438/3; 441/9; 459/6;
	'Anadolu'ya bağlı Antakya')	470/9; 472/4; 475/12; 490/15;
	420/14	490/17; 492/10; 506/5; 506/6;
ta'lim	-8- [Ar.] öğretime	508/21; 509/1; 521/5; 524/14;
	t. al- 430/8	524/21
	t. bir- 403/17; 426/11; 403/18;	t. bol- 403/15; 427/7; 427/8;
	430/5; 478/20; 480/9; 511/2	438/12; 439/1; 461/9; 465/4;
tam -	-5- damlamak	518/19
	t.- ıpdur 516/8	t. kıl- 458/4; 461/14; 475/4;
	t.- dı 493/12	510/21; 515/6
	t.- sa 411/18; 501/14	t.+ ı 485/13; 494/14; 503/3
	t.- mas 483/18	
tam	-5- dam, duvar, çatı	ta'me -2- [Ar.] tat, lezzet
	t. 461/17; 507/11	t. 480/12
	t.+ nı 516/5	t. kıl- 480/12
	t.+ da 425/13	tamuğ -1- cehennem
	t.+ ı 447/13	t.+ ge 527/18
ta'ma'	-2- [Ar.] isteme, çok isteme	tamuz - -1- damlamak, akmak
	t.+ ım 476/21	t.- may 501/14
	t.+ ı 462/21	ta'ng -2- sabah, seher
ta'ma'lik	-1- [Ar., Tr.] açgözlülük	t. 517/14
	t. 476/16	t. at- 438/20
tamām	-38- [Ar.] tamam, bütün, hepsi	ta'ne -1- [Ar.] yerme, kötöleme
		t. kıl- 463/5

tanı(u) -4- tanımak	463/18; 477/4; 506/10; 508/21;
t.- mas mu-siz 467/17	525/12
t.- mas irdiler 459/5	t.- tılar 413/6; 450/10; 458/10
t.- p (tanıp) 511/12	t.- ğıl 506/12
t.- may 467/11	t.- alı 459/15
tañgla - -1- şaşırarak, hayret etmek	t.- sam 433/11; 473/20; 482/12
t. 454/4	t.- ıp 404/11; 407/3; 409/5;
tañgla -12- sabahleyin, ertesi gün	429/21; 452/10; 453/7; 462/18;
t. 459/9; 467/19; 496/8; 497/11;	483/11; 501/8; 501/9; 514/17
497/16; 521/12; 521/14; 523/17	t.- may 519/7
t.+ sı 465/13; 467/19; 478/6;	t.- ar irdi 415/12
514/20	t.- kay irdim 446/15
tañgsuq -2- şaşılması, tuhaf	t.- mas 438/4
t. 461/14	t.- madı 398/11; 468/14
t.+ raq turur 415/16	t.- madılar 414/3; 435/18; 436/2;
tanzim -1- [Ar.] düzenleme	499/1
t. kıl- 416/1	t.- mageydiler 500/12
tap - -55- bul- krş. taf-	t.- a'lmas-sizler 521/14
t.- ar-sin 399/15; 493/18	t.- a'lmadım 443/15
t.- ar 455/8	t.- a'lmadı 404/11; 442/12
t.- ıp-sin 442/15; 442/19	t.- a'lmay kayttı 477/13
t.- tım 403/21	t.- a'lmay turup irdi 412/5
t.- tıñg 403/21	t.- a'lmay turup irdiler 501/7
t.- tı 417/18; 432/12; 450/16;	t.- a'lmaydur-min 514/17

tapı(u)n -	-2- tapınmak, inanmak	t. 399/6
	t.- ğıl (tapıngıl) 422/1; 425/3	taraglık -1- taranmış
	t.- sam 422/1	t. 448/2
tapşur -	-7- emanet etmek, teslim etmek	täre -3- saç teli
	t.- dılar 513/18; 451/12	t. 469/15; 472/4
	t.- ğil 513/1	tarfetü'l-‘ayn -2- [Ar.] göz açıp
	t.- up 417/1; 441/19; 453/18	kapayıncaya kadar geçen zaman
	t.- ur irdiler 410/12	†. 496/5
tapumçı -1- ????????		†.+ da 497/4
t. ir- 513/9		ta‘rif -2- [Ar.] tanıtmak, tanımlama
 tara -	-1- taramak	t. 492/15
	t.- dılar 399/6	t.+ leri 452/20
taraf	-26- [Ar.] taraf, yön, cihet	tārīḥ -3- [Ar.] tarih
	†.+ ğa 420/19; 441/16; 457/13;	t. 443/1; 517/7
	459/15; 496/6	t.+ dür (rivāyet-i ‘ālimān-ı t.)
	†.+ ke 399/6; 450/17; 492/14	499/21
	†.+ da 484/19; 484/20	tarīka -19- [Ar.] takip edilen yol
	†.+ dın 428/13; 484/13; 501/20	†. 400/18; 407/16; 417/17; 417/4;
	†.+ ığa 430/7; 434/10; 434/11;	425/13; 440/14; 479/1; 493/10;
	435/21	526/7; (†.-i rengni) 417/5
	†.+ ıge 435/17; 436/08; 437/7;	†.+ dur 442/17
	439/8; 479/18; 484/18; 507/19	†.+ da 417/18; 484/16; 484/5;
	†.+ ıdın 461/18	486/5
 tarağ	-1- tarak	†.+ sı 434/20; 522/15

‡.+ sını 451/6; 458/8	t. (sürme t. 'sürme çekili) 448/2
‡.+ sıda 433/5	taşadduk -1- [Tr]
tarikat -1- [Ar.] tarikat	t. 503/7
‡. 495/12	tasa hak -2- "müm bile [yasağan], bir
tarmaş - -1- birlikte tırmanmak	âdemi zekeriğa oğşaş nemeşe"
t.- tılar 502/2	t. 425/19; 425/20
tart - -28- çekmek	taşavvur -1- [Ar.] zihninde şekillendirme,
t.- adur 483/8	kurma
t.- tım 443/21	t. kııl- 404/06
t.- tı 505/11; (îzâ t.) 455/20	taşdik -2- [Ar.] doğrulama
t.- tılar 523/10	t. kııl- 473/15; 485/13
t.- sun 455/17	taş -27- taş
t.- sañgızlar (miñnet t.) 420/11	t. 399/13; 419/17; 438/11;
t.- ip 401/21; 417/5; 514/7;	440/13; 443/12; 443/7; 445/3;
427/17; 436/2; 459/21; 479/13;	448/4; 479/12; 482/4; 482/17;
485/6; 522/3; (âh t.) 411/12;	501/4; 504/16; 507/11
(imgekler t.) 476/17; (îzâ t.- ip)	t.+ mı (ilgi) 399/17; 479/17
462/5; (leşker t.) 428/12; 459/17;	t.+ mı 425/10; 479/11
506/5; 508/20; (na' re t.) 525/2;	t.+ қа 424/14
(teşvîş t.) 413/11; (tîğ t.) 499/11	t.+ dın 440/14; 479/12; 482/16
t.- magey irdim (cefâ t.) 413/12	t.+ ları 490/12
t.- maqlarını (ilgi) (riyâzet t.)	t.+ larını 440/18
407/16	t.+ lar 429/14; 440/16
tartıgılık -1- çekili	t.+ large 440/14

taş -	-1- taşmak t.- ip 411/19	tatlıg	-2- tatlı t. 408/9; 425/9
taşkarı	-11- dışarı t. 406/19; 407/9; 411/20; 425/6; 436/21; 437/3; 521/13 t.+ ge 424/5 t.+ da 442/11; 462/12; 521/11	tatlıglik	-1- tatlılık t. 493/12
taşla -	-32- atmak, fırlatmak, bırakmak t.- r-min 519/17 t.- dım 437/6 t.- dı 400/16; 404/08; 406/20; 430/15; 435/20; 437/4; 445/4; 460/3; 462/9; 508/15 t.- dılar 399/12; 429/10; 445/6; 477/19; 509/18 t.- dı mu 440/6 t.- nğlar 429/10 t.- salar 400/5 t.- p 414/6; 441/17; 464/19; 476/19; 499/19; 500/18; 509/20; 523/17 t.- p irdiler 478/11; 506/19 t.- mas-miz 508/8 t.- mañlar 420/12	taṭwāf	-3- [Ar.] etrafını dolaşma, ziyaret etme ṭ. kııl- 489/5; 505/19; 506/1
		tavar	-1- mal mülk t.+ larıgā 418/20
		tavşif	-1- [Ar.] vasıflarını sayma t.+ ke 492/15
		tavuk	-2- tavuk t. 443/15 t.+ nı (ilgi) 443/15
		tayak	-4- asa, değnek t. 419/8; 454/17; 498/13 t.+ larını 454/17
		tayan -	-1- dayanmak, yaslanmak t.- ip 454/17
		ṭāyife	-18- [Ar.] topluluk, fırka ṭ. 432/16; 437/12; 437/17; 449/5; 478/21; 485/15 ṭ.+ dür 438/19; 484/21; 485/5 ṭ.+ ni (ilgi) 434/19

‡.+ ni 437/10; 484/17; 485/2; 485/7; 485/8	etme]
‡.+ ge 432/10; 494/18	t. (t.-i be-cā) 478/4***
‡.+ sidin turur 452/20	ta'ziye -1- [Ar.] başsağlığı dileme t.+ sini 503/10
‡ayrān -5- [Ar.] göge yükselme, uçma ‡. 514/4	ta'ziyyet -4- [Ar.] taziye dileme, merasim düzenleme
‡. kı1- 471/12; 513/3; 515/7; 516/20	t. tut- 514/4 t.+ lerini 503/3; 503/9; 526/6
‡ayy -1- [Ar.] üzerinden geçme ‡. kı1- 460/5	tā'if -1- [Ar.] tavaf eden, etrafını dönem ‡.+ ğa 480/4
‡ayyār -5- [Ar.] uçucu, uçan ‡. turur 493/19	tawar -1- hayvan sürüsü t.+ ğa 468/3
‡. kı1- 437/2; 456/19; 463/21; 504/5	tebārek -7- [Ar.] mübarek etsin! t. (Hāḫ t.) 402/05; (Hudāy t.) 408/12; 410/21; 425/10; 487/18; 502/6
‡azarru' -1- [Ar.] kendini alçaltarak yalvarma t. 428/13	t.+ ni (Hudāy t.) (ilgi) 421/11
tāze -9- [Far.] taze, körpe t. 408/17; 413/4; 417/7; 425/7; 449/18; 449/19; 460/11	tebessüm -1- [Ar.] gülümseme t. kı1- 468/6
t. bol- 413/21	tebşīr -1- [Ar.] müjde verme t. 473/18
tāzele -1- [Far., Tr.] tazelemek t.- ğan 460/15	techīz -3- [Ar.] gerekli şeylerle donanma
ta'zīm -1- [Ar.] saygı gösterme, hürmet	

t. 518/17	tekye -6- [Ar.] dayanma, güvenme
t. kı1- 514/4; 518/2	t. 407/9
tedbîr -3- [Ar.] önlem, çare	t.+ ğa 405/09
t. 433/13	t.+ de 405/01; 405/03; 405/04;
t. kı1- 422/12	413/11
t.+ i 498/4	temâşâ -11- [Ar.] izleme seyretme
tefvüt -1- [Ar.] iki şey arasındaki fark	t. 443/10; 465/12
t. kı1- 407/15	t.+ ğa 454/15
tefsîr -2- [Ar.] tefsir	t. kı1- 434/14; 435/5; 435/14;
t.+ de 438/13	440/5; 477/9; 447/13; 458/16;
t.+ ini 472/21	489/16
teg -2- alt, aşağı	temcîd -1- [Ar.] yüceltme, ağırlama
t.+ iĝa 502/6	t. 458/3
t.+ iĝe 504/7	temennâ -1- [Ar.] isteme arzu etme
tehallûf -1- [Ar.] uygunsuz	t. kı1- 501/9
t. kı1- 439/6	temmeti'l-kitâb -1- [Ar.] kitabın sonu
tehlîl -2- [Ar.] "lâ ilâhe illa'llâh" zikrini	t. 527/20
tekrarlama	temsîl -1- [Ar.] temsil, benzetme
t. 458/3	t. 440/20
t.+ ğa 493/4	ten -5- [Far.] gövde, vücut, bedeb
tekebbür -1- [Ar.] kibirlenme, büyüklenme	t. 443/10; 471/12; 475/10
t. kı1- 476/14	t.+ idin 499/15
tekfîn -3- [Ar.] kefenleme	t.+ inĝ 400/14
t. 514/4; 518/17; 518/2	tene -4- [Far.] gövde, beden

	t. 481/12; 481/13		t. 458/16; 459/6
	t.+ dūr 481/12		t. ir- 465/18
	t.+ ni 481/13	tesbīh	-14- [Ar.] tesbih
tenge	-4- para birimi		t. 458/3; 472/13; 474/21; 484/6;
	t. 464/3; 514/17		493/4
	t.+ ni 404/19		t. oķu- 484/4
	t.+ ler 464/7		t.+ ni 484/2; 484/12; 486/10;
tenhā	-4- [Far.] yalnız, tek başına		486/14; 486/21; 486/9
	t. 405/01		t.+ i 485/17
	t. ķal- 445/1		t.+ leri 486/14
	t. kir- 524/13	tesbīh-ḥān	-1- [Ar., Far.] Allah'a
	t. otur- 447/9		zikreden
terbiyyet -1- [Ar.] terbiye			t. 511/5
	t.+ ler ķıl- 410/10	teslīm	-3- [Ar.] emaneti yerine ulaştırma
tercemān	-1- [Ar.] çeviren		t. ķıl- 403/06; 416/5; 451/12
	t.+ ı 438/14	teş -	-1- deşmek, kazmak
tereddūd -2- [Ar.] kararsızlık, tereddūt			t.- ip 516/6
	t. itti 526/16	teşne	-4- [Far.] susamış
	t. ķıl- 438/20		t. 421/19; 484/17
terģīb	-2- [Ar.] isteklendirme		t. bol- 400/3; 416/8
	t. ķıl- 478/19; 511/1	teşneliķ	-1- [Far., Tr.] susuzluk
terk	-1- [Ar.] terk etme, bırakma		t.+ ke 525/3
	t. ķıl- 426/10	teşvīř	-1- [Ar.]
tersā	-3- [Far.] hristiyan		t. tart- 4 karıştırma13/11

tevak�kuf -4- [Ar.] durma, eğlenme, bekleme t. �ıl- 417/17; 467/2; 492/12; 512/3	davranma t. �ıl- 410/6
tev�zu� -1- [Ar.] al�ak g�n�ll�l�k t. �ıl- 472/11	tevell�d -5- [Ar.] doğma, doğum t. 448/6 t. bol- 411/10 t. �ıl- 412/18; 447/10; 447/20
tevbe -13- [Ar.] t�vbe t. 507/1 t. �ıl- 399/10; 410/5; 430/14; 481/5; 495/11; 523/14; 526/12; 526/14 t.+ mni 526/12 t.+ si 480/20; 481/4 t.+ sini 494/11	tevfik -2- [Ar.] Allah'ın yardımı t. 439/1; 469/2 tev�id -1- [Ar.] Allah'ın birliğene inanma t.+ ęa 398/9
tevecc�h -2- [Ar.] y�nelme t.+ ęa 447/12 t. �ıl- 428/13	Tevr�t-���n -2- [Far., Ar.] Tevrat okuyan krş. Tevr�t-���n T. ir- 446/13; 452/13
tevek -1- deve t.+ lerini 408/16	Tevr�t-���n -2- [Far., Ar.] Tevrat okuyan krş. Tevr�t- ���n T. 435/8 T.+ larını (ilgi)452/17
tevekkül -3- [Ar.] işi Allah'a bırakıp kadere r�zı olma t. 472/13; 492/5 t. �ıl- 420/12	teyemmüm -2- [Ar.] suyun olmadığı durumlarda toprak cinsinden bir şeyle alınan abdest t. 499/1; 523/12
tevell� -1- [Ar.] birine yanaşma, yakın	te'�ir -3- [Ar.] sonraya bırakma, geciktirme

	t. bol- 527/5	tiğ -	-18- deĝmek, erişmek, ulaşmak
	t. kı1- 466/5; 497/17	t.- di	440/14; 493/12; 501/5;
te'sir	-4- [Ar.] etki, etki etme	525/3	
	t. kı1- 400/5; 469/19; 477/3; 480/5	t.- sün	493/7
tık -	-3- tıkmak	t.- sem	446/16
	t.- tılar 417/2; 477/15; 477/16	t.- se	407/7; 522/2
tılā	-4- [Far.] yüksek ayar altın	t.- seler	419/21
	t. 441/4; 456/12; 456/14	t.- ip	406/3; 445/4
	t.+ nı 457/16	t.- ip turadur	490/2
tıngla -	-1- dinlemek	t.- ip turupdur	483/16
	t.- ğanlarını (ilgi) 527/15	t.- mes-min	447/5
tırnağ	-4- tırnak	t.- mes	436/13; 449/11; 482/11
	t.+ dur 415/18	t.- mağlarını (ilgi)	462/21
	t.+ ları 437/20; 437/21; 448/3	tiğ	-4- [Far.] kılıç
ti -	-4- demek	t.	459/21; 499/16; (t.-1
	t.- diler 415/13		Muĝammed Resūlu'llāh)499/16
	t.- p 404/06; 405/14; 413/11	t. tart-	499/11
tife	-8- tepe	tiğirmen	-1- deĝirmen krş. tiğürmen
	t.+ ke 502/21	t.	479/11
	t.+ de 502/3	tiğür -	-1- ulaştırmak
	t.+ si 491/18	t.- ür irdiler	404/05
	t.+ side 425/13; 470/16; 479/10;	tiğürmen	-2- deĝirmen krş. tiğirmen
	487/7	t.	514/19
	t.+ leri 447/18	tik	-1- dik, doĝru

	t. tur- 415/3	tilbe	-5- deli
tik -	-1- dikmek		t. 425/12; 476/20
	t.- ip 446/17		t. iken 425/14
tikenlġ	-1- dikenli, zor		t. bol- 466/9
	t. 414/2		t. imes-min 476/21
tikil -	-1- dikilmek, ayakta beklemek	tile -	dilemek, istemek
	t.- ip turdı 458/20		t.- r-min. 444/19
til	-21- [Tr]		t.- r-sin 400/20; 479/17; 481/20
	t. 416/9; 418/15; 469/8		t.- r-miz 417/11
	t. aç- “dua etmek” 510/1; 515/3		t.- r-siz 423/6; 444/18
	t.+ i 402/02; 486/9; 489/9		t.- diŋg 411/8; 412/11; 494/3
	t.+ ini (ilgi) 485/6		t.- di 411/5; 421/20; 510/1
	t.+ ide 486/9; 489/9		t.- diler 412/3; 415/13; 478/20;
	t.+ imizġa 471/3		503/12
	t.+ iŋgiz 423/17		t.- y 488/20
	t.+ leri 484/17; 485/2; 491/6;		t.- ġıl 462/15
	511/18		t.- ŋg 462/11
	t.+ lerini 511/19; 518/1		t.- sem 411/5
	t.+ leriġe 485/14		t.- seŋg 412/8; 493/18
	t.+ leride 485/12		t.- p 420/18
tilāvet	-3- [Ar.] Kur’ān’ı güzel sesle ve		t.- gendin 412/7
	usulüne göre okuma		t.- rni 411/6
	t. (t.-i Ẓur’ān) 458/2		t.- gen 410/7; 412/16
	t. kı1- 469/18; 516/6		t.- genni (ilgi) 412/8

t.- geni 444/17	sallanmak
t.- medi 411/7	t.- diler. 477/17
t.- mey-siz 444/18	t.- ip 457/5
t.- p irdi 456/11	t.- medi 430/10
t.- p turar irdiler 511/9***	tipret - -7- hareket ettirmek, kımıldatmak
t.- mek 472/14	t.- ğıl 467/13
t.- maḡğa 478/3	t.- gil 507/1
tilek -1- dilek, istek, arzu	t.- ür irdim 467/14
t.+ leri 472/7	t.- ür irdiler 511/19
tileş - -1- [Tr]	t.- mek 512/19; 512/21
t.- ip 434/17	t.- a'lmadılar 507/1
timür -7- demir	tir - -2- dermek, bir araya getirmek,
t. 399/6; 438/9; 527/18	toplamak
t.+ ni 458/17; 494/13	t.- ip 502/21; 525/16
t.+ din 427/7; 506/17	tirgüz - -19- diriltmek
timürçi -6- demirci	t.- edür 401/20
t. 458/17; 458/20; 514/18	t.- ür mü 423/10
t.+ ni (ilgi) 458/16; 458/19	t.- di 408/13; 423/12; 423/21
tiṅg -2- denk, eş	t.- sün 423/11
t. 486/10 503/17	t.- ünġ 415/10
tiprel - -1- kımıldamak, hareket etmek,	t.- inġiz 423/6
sallanmak	t.- seṅg 401/11
t.- se 448/16	t.- seṅgiz 415/20
tipren - -3- kımıldamak, hareket etmek,	t.- seṅgizler 424/7

t.- seŋler 399/18	t.- ür 399/18; 413/8
t.- seler 423/17	t.- di 401/04; 424/2
t.- a'lmas 423/10	t.- dük 401/16
t.- güçi 402/17	t.- diler 399/15; 399/8; 413/9
t.- mağ 408/12	t.- geyler 419/18
t.- mek 424/2	t.- iŋg 401/01
t.- meğıl 403/10	t.- se 401/03
t.- ür iken 408/11	t.- ip 401/13; 418/16
tiri -2- deri	t.- ğan 423/19
t.+ si 408/17	t.- ğanlar 401/18
t.+ leri 407/7	t.- ür irdi 415/12
tirig -12- canlı, hayatta, yaşayan	t.- mes 413/9
t. 407/4; 439/11; 501/13; 502/7	t.- mağlığ 400/1
t.+ dür-min 468/13	tiş -14- diş
t.+ dür 407/6	t.+ imni (ilgi) 501/8
t.+ dürler 450/12	t.+ i 415/18; 465/8; 488/3; 488/12
t. iken 501/18	t.+ ide 488/12; 488/3
t.+ ni (ilgi) 418/18; 418/20	t.+ leri 491/6; 501/5; 501/9
t.+ ni 402/17	t.+ lerini (ilgi) 501/8
t.+ ler 502/7	t.+ lerini 501/5
tiriglık(/ik) -2- hayat	t.+ leriğe 501/5
t. 416/4; (tiriglik) 501/16	tiş - -2- deşmek, eşelemek
tiril - -19- dirilmek	t.- ip 431/10
t.- edür 401/20	t.- mağke 438/20

tişle -	-1- dişlemek	t.+ din 460/18; 460/19; 482/8;
	t.- p 445/3	523/10
tişük	-6- delik	t.+ m 429/1
	t.+ ni (ilgi) 444/4	t.+ si 449/16
	t.+ ğa 482/16	t.+ sini (ilgi) 496/6
	t.+ ke 477/16	t.+ sini 517/2
	t.+ din 477/15	t.+ leri 429/1; 496/6; 504/15
	t.+ lerini 427/10	t.+ lerini 444/13; 444/20; 460/15
	t.+ leriğe 477/15	t.+ ler 424/13; 460/2; 460/4
titre -	-2- titremek	t.+ lerdin 496/8
	t.- r-sin 493/6	t.+ lerni 444/14
	t.- diler 479/20	t.+ lerimni 444/16
tive	-51- deve krş. tewe	tiz -2- [Far.] tez, seri, çabuk
	t. 444/19; 460/11; 460/12;	t. 451/20
	469/10; 469/6; 479/3; 479/6;	t.+ rağ 451/18
	479/7; 497/14; 497/15; 503/15;	tiz -1- diz
	504/5; 505/1; 518/3; 518/4	t.+ imni (ilgi) 512/8
	t.+ ni (ilgi) 449/17; 460/13;	tize -1- bir ağaç türü
	460/14; 460/19; 518/3	t. (t. yığaçını) 445/7
	t.+ ni 444/18; 449/17; 449/18;	tizgin -1-dizgin, boyun bağı
	455/15; 503/16	t.+ ni 501/21
	t.+ ğa 426/7; 454/13; 455/15;	tizlik(/ik) -2- tezlik, ivedilik
	497/14	t. (tizlik) 522/20
	t.+ ge 515/14	t. kıl- 482/8; 482/10

tofrağ(/k)	-18- toprak	t.+ ımızın 454/15; 504/18
t. (tofrağ)	416/10; 423/7; 440/19; 447/7; 448/4; 499/11; 519/1; 523/9	toğul - -6- doğmak
t.+ ğa (tofrağğa)	440/21	t.- dılar 413/14; 413/8; 448/3; 451/20
t.+ ke (tofrağke)	416/10	t.- up 413/9
t.+ da (tofrağda)	481/10; 495/8	toğur - -1- doğurmak
t.+ dın (tofrağdın)	494/10	t.- duŋ 414/3
t.+ ları (tofrağları)	423/7; 490/12; 491/5	toğm -3- [Far.] tohum
t.+ ımın 416/10		t. 415/16; 477/12
toğ -	-18- doğmak, doğurmak	t.+ ını 443/15
t.- ar	415/17	toğta - -11- [Mo.] durmak
t.- dı	410/16; 432/13; 461/2; 468/20; 512/21	t.- r 465/8; 465/9
t.- dılar	413/13; 413/14; 471/14; 471/15	t.- dı 412/2; 493/11
t.- sam	446/16	t.- mas 412/2; 422/15
t.- sa	432/12	t.- mas irdi 412/13
t.- arge	412/20; 412/21	t.- p 412/9; 469/13; 480/5; 493/13
t.- masdın	413/12	toğtat - -2- durdurmak,
t.- ğan	410/11; 499/19	t.- ıp-sin 497/20
t.- magen	439/14***	t.- ıpdur 497/21
toğ(/k)kan	-1- kardeş, soydaş	toğğan -1- savaşçı
		t.+ ıŋlar 477/5
		toğkuz -5- dokuz (9)
		t. 447/9; 459/9
		t. ir- 471/13

toḳḳuz yüz -1- dokuz yüz (900)

t. 417/17

toḳḳuzunçı -3- dokuzuncu (9.)

t. 466/19; 475/11; 498/10

toḳsan toḳḳuz -1- doksan dokuz (99)

t. 471/21

tol - -6- dolmak

t.- dı 431/10; 440/19; 440/5

t.- up 411/20; 468/20

t.- madı 440/19

tola -1- dolu

t. 41- 526/13

toldur - -1- doldurmak

t.- 4aylar 527/14

tolguz - -1- doldurmak

t.- up 436/17

tolunay -1- dolunay

t. 452/15

ton -13- giysi

t. 464/6; 464/7; 467/20; 468/9;

483/2; 483/3

t.+ nı 468/8

t.+ ı 464/8

t.+ ı ir- 483/4

t.+ ını 464/9

t.+ larını 464/9; 477/14

toḳguz -5- domuz

t. 417/19; 432/17; 437/20

t.+ nı 434/08

t.+ lar 432/17

torba -1- torba

t.+ 4a 405/06

toşkalı -2- bent, baraj

t. 500/15; 523/12

toy - -6- doymak

t.- ar 440/21

t.- mas 438/4; 439/3; 440/20

t.- may 439/20; 440/11

toy -1- düğün, şölen, eğlence

t. 463/21

toz -1- toz

t.+ 4a 512/21

tozluḳ -1- tozlu

t.+ raḳ-min 481/15

tök - -7- dökmek

t.- di 428/11

t.- tün4iz 437/4

t.- key 469/9

t.- seler 507/10	töşek -1- döşek
t.- üp 437/4; 437/6	t.+ de 512/1
t.- küçiler 485/9	töşük - -1- delik krş. tişük
tökül - -3- dökülmek	t.- ke 477/16
t.- di 449/17; 470/3	töy - -1- kırmak
t.- ğan 470/3	t.- üp 503/13
tört -32- dört (4)	töz- -1- sabretmek
t. 399/6; 400/20; 418/4; 418/21;	t.- ük 466/8
425/11; 434/12; 437/17; 438/18;	töben -5- yüz üstü; baş aşağı
450/1; 458/11; 460/16; 465/3;	t. 459/5; 461/18; 483/18; 484/4
471/7; 471/14; 474/5; 475/7;	t. bol- 448/7
476/3; 479/6; 479/7; 483/2;	tūf -1- [Far.] yankı
488/2; 490/9; 491/14; 501/12;	t. 442/10
504/8; 508/1; 526/14	tuğ -1- tuğ
t. ir- 412/16	t.+ larını 511/3
tört miñ -4- dört bin (4000)	tuğra -3- ??????
t. 401/05; 404/16; 425/6; 479/7	t.+ sı 437/18; 438/17
tört yüz -2- dört yüz (400)	t.+ sığa 438/16
t. 461/8; 461/11	tuğfe -4- [Ar.] hediye
törtinçi -2- dördüncü (4.)	t. 398/21; 526/14; 493/17; (naql-i
t. 404/13; 407/9	t.-i Resūlu'llāh)
törtünçi -7- dördüncü (4.)	t.+ ler 398/17
t. 417/19; 418/5; 419/11; 465/15;	tul -2- dul
475/8; 487/6; 498/8	t. 401/21

t. al- 452/14	480/5; 493/12; 502/19; 506/6;
tūr -3- [Far.] örümcek ağı	(namāzğa t.) 417/21; 426/2
t. baqla- 477/11	t.- dılar 407/9; 409/5; 412/9;
t.+ ı 477/12	413/21; 415/3; 421/3; 428/13;
tur - 1. -84- kalmak, bir yerde kalmak,	441/20; 458/16; 471/11; 497/10;
ayakta durmak, başlamak	500/15; 505/6; 509/19; 522/11;
t.- adur 430/18; 457/7; 487/15;	524/13
492/9	t.- gaylar 420/4
t.- adurlar 486/5; (tesbīh oup	t.- geyler 475/21
t)484/5; (tutup t.) 525/7; 525/9	t.- ıl 422/18; (yırak t.) 413/3
t.- ar-min 505/4	t.- ug 414/20; 458/18
t.- ar 484/20	t.- uglar 441/19
t.- ur-min 436/14; 462/1; 480/17;	t.- sa 457/1
489/17; 523/18;	t.- alı 504/15
t.- ur 408/1; 409/15; 463/8;	t.- anda 526/16
465/11; 484/16; 484/17	t.- up (zarf-fiil) 399/17; 400/17;
t.- ur-siz 457/20	400/8; 408/14; 411/12; 413/10;
t.- up-sin 525/14	422/3; 423/12; 426/6; 450/8;
t.- updur 450/12; 492/9; 492/14;	451/19; 451/2; 458/11; 461/1;
(namāzge t.) 418/2	464/8; 469/14; 470/10; 475/20;
t.- updurlar 483/12; 486/2; 486/4;	483/11; 484/6; 502/7; 504/10;
496/4	504/13; 507/13; 508/19; 509/5;
t.- dı 416/1; 401/13; 422/20;	511/7
423/9; 433/5; 447/18; 458/20;	t.- geni 457/2

t.- ar irdi 453/15 488/13; 488/8; 522/5; (bâtil t.)

t.- up irdim 463/16 476/12; (beyân-ı vâkı'aları t.)

t.- up irdi 412/5; 456/18; 462/5; 398/9; 412/18; 414/5; 420/8;

468/15; 498/2 424/18; 441/7; 445/13; (beyânı t.)

t.- up irdiler 408/21; 462/12; 471/5; 475/2; 482/5; 514/10; (bir

501/7 t.) 423/15; 457/19; 416/19;

t.- masanġ 422/19 (beyân-ı vâkı'aları t.) 431/1;

2. ihbar (bitiglig t.) 487/12; (bitiglik t.)

t.- ur-min (‘âciz t.) 402/02; 487/8; (bu t.) 485/17; 486/14;

(‘Azrâ’îl t.) 414/15; (Cebra’îl t. (câdüçı t.) 423/10; (câyı t.) 490/3;

413/3; (çâker t..) 460/18; (cemâli t.) 416/19; (cemî‘

(Emîrû’l-mü’minîn ‘Oşmân peygamberler t.) 483/13; (cüvân

raziya’llâhu ‘anhunki t.) 490/16; t.) 462/18; (dîni t.) 466/7; (fânî t.)

(hoşnûd t. 402/14; 427/2); (min t.) 418/12 ;(fânî nemeşe t.) 418/11;

420/9; (mübârek t.) 414/9; (nâşih (ceddi t.) 416/20; (devâmı t.)

t.) 420/11; (‘Ömer raziya’llâhu 416/20; (fazîletleri t.) 480/14;

‘anhunki t.) 490/18; (ferzendim t.) 449/11; (ġalaġ t.)

(peygamberi t.) 477/1; (saġlaġan 476/12; (göl-istân t.) 429/15; (haġ

t.) 513/19; (resûli t.) 467/1 t.) 476/16; (haġkı t.) 521/1; (hâm

t.- ur-sin (câdüçı t.) 439/7 t.) 489/21; (Hâviye t.) 488/8;

t.- ur (âdem t.) 416/20; (âlâsı t.) (Hâzret-i ‘Alî raziya’llâhu

416/19; (Allâh t.) 421/16; (Âmine ‘anhunki t.) 490/14; (hilâf t.)

t.) 488/19; (aşlı t.) 409/11; (âyet 466/8; (ġabîlesidin t.) 517/4; (ġarı

t.) 475/17; (balası t.) (bar t.urur t.) 502/16; (ġarındaşlarınġız t.)

500/2; (k̄aşır t.) 491/12; (k̄irā'at t.) 413/17; (kiçesi t.) 491/12; (kümüŝ t.) 436/7; (leŝkeri t.) 499/8; (medh t.) 473/14; (muŝavver t.) 457/21; (mü'ekkel t.) 485/18; (Muhammed t.) 507/4; (naŝîbesi t.) 491/8; (ne t.) 407/13; 423/2; 481/8; (nuŝret.turur) 499/7; (oğlan t.) 423/15; (oğlı t.) 409/8; (oğul t.) 456/2; (ol t.) 457/10; 513/5; (pāk t.) 419/1; (peygamber t.) 435/11; (peygamberi t.) 423/15; (peygamberim t.) 427/2; (Raḥmānī t.) 476/16; (resm t.) 481/9; (resūlim t.) 455/2; (rūŝenlîğī t.) 476/2; (Refīkâ t.) 484/3; (Seyyid ḳabîlesidin t.) 453/21; (siziñğki t.) 458/1; 458/4; (ŝûreti t.) 433/4; (ŝepperek t.- ur) 415/15; (ŝeyṭān t.) 467/17; (ŝol t.) 430/12; (ŝundağ t.) 487/5; (tañğsukrağ t.) 415/16; (ṭāyifesidin t.) 452/20; (ṭayyār t.)

493/19; (uluğ t.) 422/11; (uşbu t.) 430/20; (vākı'aları t.) 403/13; (vākı'ası t.) 433/9; (yaman iş t.) 430/5; (yārānları t.) 423/16; (yığaçdın t.) 400/20; (yitti ḳat t.) 488/7; (yol t.) 488/9; 492/18; (yolum t.) 476/12; (zübdesi t.) 495/6
t.- ur- miz (evlādlarıdın t.) 518/13 ; (Seyyidi t.) 452/11
t.- urlar (a'zām t.-) 504/11; (bular t.) 453/14; (evlādlarıdın t.) 471/6; (fetḥ-i nuŝretlîğ t.) 508/6; (kişi t.) 428/3; (melekü'l-mevt t.) 510/17; (meñgizlik t.) 421/2; (mütekebbir t.) 487/4; (ŝādıḳ t.) 476/15; (uluğ t.) 481/7
3. -11- yardımcı fiil (süreklilik)
t.- adur-min (yiteklep t.) 492/12
t.- adur; (aḳıp t.) 485/16; (ḳaynap t.) 483/10; (külep t.) 418/8; (oḳup t.) 486/10; (tigip t.) 490/2
t.- ar (baḳıp t.) 491/15; 491/16; (çıkıp t.) 484/18

t.- urlar (aytıp t.) 484/3	tekyeğa t.- ğil 405/09
t.- ar irdiler (korkup t.) 419/4	fāriğ t.- gil 512/19
(tile-p t.) 511/10	t.- kan 475/18
t.- updur (çıkıp t.) 430/18; (irip t.)	düşmen t.- kan 474/9
407/15	rūze t.- kan 413/20
t.- up (bakıp t.) 497/10	düşmen t.- kanı 474/10
t.- up irdim (hayrān bolup t.-)	mashāra t.- kanı 463/10
492/20; (hayrān kılup t.) 490/17	t.- kay 419/11
t.- dı (çinğrap t.) 408/17;	t.- kay-min 456/6
(yalbarıp t.) 428/13	t.- kunça 498/14
turğuz - -2- durdurmak	t.- mağ 503/10
t.- dım 494/21	açuğ t.- mağ 472/14
t. 431/21	muhkem t.- mağ 472/15
turunc -1- [Far.] turunç	t.- mas 423/18
t. 490/20	kolı t.- mas 402/02
tuşkar - -1- çıkarmak	t.- mashāra tutup 496/11
t.- ip 436/15	düşmen t.- sa 474/10; 474/9
tut - -80- tutmak	mübārek t.- sa 414/9
mashāra t.- adur 462/21	tamām kulağıge t.- sa 521/5
dostrağ t.- ar 409/8	t.- tı 521/15; 526/6
rūze t.- ar 440/8	uyğu t.- tı 442/11
t.- ar irdi 503/9	t.- tılar 426/21; 459/7
t.- ar irdiler 501/20; 503/3	t.- unğ 424/4
pinhān t.- ar irdiler 414/1	ma' zūr t.- unğ 467/12

ilgeri t.- uñğlar 510/20	t.- updurlar 440/10; 459/7
müstaḥkem t.- uñğlar 510/19	t.- a'lmas-sin 469/14
t.- up 403/09; 407/17; 409/18;	t.- a'lmadılar 469/13
413/6; 421/17; 421/5; 425/14;	tutaş - -2- ateş yakmak, tutuşmak
437/20; 439/17; 459/19; 475/21;	t.- ip 419/1; 436/03
482/21; 489/18; 492/3; 496/4;	tutaş -1- peş peşe, arka arkaya
498/21; 499/12; 499/21; 501/2;	t. 519/6
501/21; 524/5	tutul - -3- tutulmak
bolup t.- up 400/15	t.- dı 468/14; 526/8
mashara t.- up 463/12; 463/13	t.- up 412/9
meclis t.- up 426/6	tutuş - -1- tutuşmak
rāstğa t.- up 426/8	t.- up (kol t.) 470/11
rūze t.- up 516/15	tūtyā -1- [Far.] dudu
ta' ziyyet t.- up 514/4	ṭ.+ yı 487/16
t.- up aldılar 501/11; 517/17	tuyūr -1- [Far.] kuşlar
muḥkem t.- up aydı 442/15	ṭ. 494/19
t.- up birdi 490/17	tuz -1- tuz
t.- up birey 459/18	t. 431/12
t.- up birinğler 459/20	tüfrük -1- [Tr]
t.- up çıkay 419/5	t. 477/19
t.- up irdim 443/19; 492/2	tüg -3- tüy
t.- up kilsenğ 469/7	t.+ i 415/13; 415/16
t.- up kiltürdiler 422/4	t.+ leri 488/1
t.- up turadurlar 525/7; 525/9	tüglüg -1- tüylü

	t. bedenleri 437/21	t.- er 438/5; 465/8
tülki	-1- tilki	t.- üpdür 485/7; 504/12
	t.+ ni 418/8	t.- ti 417/18; 422/8; 425/7; 428/1;
tün	-3- gece	428/12; 441/13; 452/16; 459/14;
	t. 468/14; 498/1	459/7; 491/20; 501/7; 506/14;
tüp	-4- dip, alt, aşağı	506/19; 518/11; 519/6
	t.+ ide 490/6	t.- tiler 419/14; 429/2; 432/9;
	t.+ idin 506/18	432/10; 441/20; 444/12; 447/16;
	t.+ ige 497/7	447/18; 495/17; 504/15; 504/7;
	t.+ inde 492/2	523/5
türlüg	-8- türlü, çeşitli	t.- ey 460/18
	t. 399/15; 399/2; 421/13; 426/10;	t.- üng 503/17
	489/1; 527/10	t.- üngler 456/20
tüş	-15- düş, rüya	t.- se 492/9
	t. 403/16; 415/4; 481/21; 507/3	t.- seler 419/14
	t. kör- 434/03; 452/15; 508/18;	t.- üp 404/11; 404/13; 405/05;
	516/17; 522/3	405/06; 405/10; 407/20; 407/4;
	t.+ üm 453/8	407/5; 407/7; 408/8; 418/1;
	t.+ ümde 474/7	419/13; 434/03; 435/20; 439/4;
	t.+ ini 507/6	442/7; 444/14; 446/11; 446/12;
	t.+ ide 496/16; 508/18	458/9; 458/18; 466/2; 474/2;
	t.+ lerini 452/17	483/12; 483/17; 502/11; 508/4;
tüş -	-78- düşmek, inmek, ortaya	515/16; 523/10
	çıkmaq, rastlamak	t.- gen 417/11

t.- kıan 504/13		
t.- genni 433/13		U
t.- kende 521/14		
t.- genini 417/16	u	-19- [Far.] ve kış. ve, ü, vü
t.- üp irdi 461/1	u.	401/17; 402/15; 403/09;
t.- ti irse 417/16; 461/18		426/19; 431/19; 432/7; 449/12;
t.- mediler 419/10		451/13; 453/4; 455/2; 462/1;
t.- menġ 460/19		463/16; 464/6; 469/21; 470/1;
t.- mes irdi 455/21		486/3; 498/5; 513/13; 527/12
tüşür - -4- düşürmek	uç	-3- uç, bir şeyin sivri noktası
t.- di 407/4		u.+ dın 440/3
t.- üp 446/20; 496/8		u.+ ı 412/5; 483/16
t.- gey irdi 478/2	uç -	-9- uçmak
tüynük -1- pencere		u.- ar 415/16
t.+ din 441/13		u.- tı 441/12; 459/4
tüz - -2- dizmek		u.- mas 415/18
t.- ep 505/6		u.- up 415/14; 423/9; 499/14
t.- üp 408/16		u.- up tur- 415/14
tüz -1- düz, durgun	uçmağ	-5- cennet
t. (t. suda) 419/15	u.	473/12
tüzel - -5- düzelmek		u.+ nı 475/5; 476/5
t.- ür 422/1; 484/15; 485/3		u.+ ke 414/16
t.- ür mü 422/1		u.+ da 481/12
t.- sün 422/2	uçra -	-4- [Mo.] karşılaşmak, tesadüf

etmek	u.- dı 429/4; 514/7
u.- p-min 437/3	u.- dılar 400/12; 401/19; 516/20
u.- dı 404/13; 441/18	u.- ğay-min 523/18
u.- p 498/15	u.- ğay-miz 523/5
uçur - -1- uçurmak, havaya savurmak	u.- gil 513/10
u.- up 400/9	u.- ur (sıfat-fîil) 524/4
uçuzluğ -1- ucuz, bol	ulandur - -1- ulaştırmak
u. 431/6	u.- dıngız 511/6
‘ uhde -1- [Ar.] iş buyurma, sorumluluk	‘ ulemā -5- [Ar.] âlimler
‘u.+ sidin 425/2	‘u. 439/8; 507/19
‘ ūkbā -1- [Ar.] âhiret, öbür dünya	‘u.+ ları 435/9
‘ū.+ ğa 513/10	‘u.+ larnı 411/14; 442/20
‘ uḳūbet -5- [Ar.] azap, ceza	ulğay - -1- büyümek
‘u. 431/8	u.- ydı 432/16
‘u.+ ni 494/4	uluğ -40- büyük, yüce
‘u.+ ğa 527/12	u. 400/18; 403/17; 404/10;
‘u.+ ler 454/8; (‘azāb-ı ‘u.)	414/7; 420/14; 423/4; 427/19;
421/17	425/18; 458/5; 463/14; 471/20;
ula- -1- ulamak, birleştirmek,	477/1; 481/3; 481/9; 485/19;
bitiştirmek	488/13; 491/11; 491/19; 492/16;
u.- ap 503/2	498/10; 508/5; 508/6; 522/13
ulan - -12- ulaşmak	u. turur 422/11
u.- ur 491/11	u. tururlar 481/7
u.- ıpdur 523/5	u. bol- 451/4

u.+ kıl- 402/10	u.- dı 406/5; 416/16; 429/17;
u.+ ı 399/20; 507/3	436/03; 442/2; 477/17; 504/17;
u.+ ı ir- 434/02; 434/19	515/11; 527/1
u.+ ını 433/21; 489/7	u.- dılar 421/7; 434/03; 496/7;
u.+ ıge 469/8	499/14; 504/21
u.+ ları 427/17; 473/13	u.- ğıl 401/04
u.+ larıda 403/20	u.- unĝ 416/12; 416/17
u.+ larıdın 504/8	u.- unĝlar 419/6
u.+ lar 481/8	u.- inĝlar 480/11
u.+ larıĝızın 409/17	u.- sa 487/16
u. mu 446/6	u.- a durĝan 418/10****
uluĝluk(/ig) -2- büyüklük, yücelik	u.- up 405/18; 419/8; 421/6;
u.+ ını 487/5; (uluĝligini) 491/13	424/8; 435/3; 442/2; 448/12;
‘unşūr -1- [Ar.] parça, bütünü oluşturan	448/6; 478/13; 484/14; 484/15;
kısımlardan her biri	487/15; 501/19
‘u. (‘u.-ı laṭṭiferige) 467/7	u.- ğalı 498/20
unut - -1- unutmak	u.- genleride 509/17
u.- maĝ 455/7	u.- genlerini 527/12
ur - -57- vurmak, çarpmak	u.- up irdim 406/3
u.- ar irdi 458/17; 526/18	u.- up irdi 466/4; 507/5
u.- arlar 485/10; 487/3	u.- up irdinĝiz 509/6
u.- ar-siz 416/17	u.- up irdiler 401/04; 402/08;
u.- ay 500/17	403/01; 427/12; 506/14
u.- dum 491/20	u.- ap 404/07; 419/4; 485/8

uraşkan -1- savaşı	uşat - -1- ufaltmak
u. 437/2	u.- up 527/13
uruğ -6- nesil, soy ... krş. uruğ	uşbu -22- işte bu
u. 438/2; 438/3; 454/15; 504/18	u. 408/10; 409/20; 421/10;
u.+ ı 457/9	434/17; 457/13; 457/14; 459/6;
u.+ larıge 521/21	459/20; 460/5; 484/5; 484/16;
uruğ -1- nesil, soy	486/5; 492/4; 493/10; 496/16;
u.+ larıngda 414/3	496/21; 500/5; 505/1; 527/2;
uruş - -4- vuruşmak, savaşmak	524/4
u.- mağ 507/15	u. turur 430/20; 459/2
u.- up 406/3; 441/13; 516/4	uşla - -5- tutmak, yakalamak
uruş -4- savaş	u.- dılar 477/17
u. 498/8	u.- p 445/2; 447/17; 492/7
u.+ ke 524/20; 525/1	u.- p irdi 406/10
u.+ ı (Bedrü's-şuğrâ u.) 498/9	utru -1- karşı, karşı taraf
ustâ -1- [Far.] usta	u. 506/1
u. 401/01	uy - -1- uymak, münasip olmak
uşak -1- erkek kardeş	u.- an 454/1
u.+ lar 481/8	uya -1- yuva
uşal -6- işte, şu	u.+ sığa 407/17
u. 399/19; 437/2; 443/1; 461/13;	uyal - -1- utanmak
464/12; 502/18	u.- ip 462/14
uşandağ -1- şunun gibi	uyat - -1- utanmak
u. 446/15	u.- may 479/2

uyku	-6- uyku, uyuma	464/1; 464/13; 477/6; 491/12;
	u. 460/12; 469/18; 477/14	493/15; 501/1; 515/2; 518/18;
	u. tut- 442/11	525/14; 525/6; 525/8; 527/7
	u.+ ğa 415/4	
	u.+ ğa ir- 522/2	
uzak	-1- uzak	ücre -2- [Tr] kalınan oda, hücre
	u. 471/21	ü.+ sige 450/15
		ü.+ ṅizni 462/11
uzat -	-2- uzatmak	üç -41- üç
	u.- ip (kol u.) 467/14	ü. 406/1; 406/2; 406/14; 406/15;
	u.- sam (kol u.) 470/21	407/10; 410/19; 417/18; 417/19;
uzun	-6- uzun	418/21; 422/7; 424/13; 433/11;
	u. 423/17; 439/8; 456/11; 471/20	433/14; 435/9; 435/11; 443/10;
	u. bol- 450/21; 456/10	443/13; 443/18; 453/18; 455/16;
		458/11; 464/6; 466/6; 479/2;
uzunluĝ	-1- uzunluk	482/2; 497/11; 497/9; 499/10;
	u.+ ını 472/16	499/9; 501/11; 504/6; 506/2;
		509/4; 511/6; 515/13; 517/5;
		517/7; 526/21
		ü.+ dür 473/1
ü	-32- [Far.] ve krş. u, ve	ü.+ ünçi 466/14
	ü. 403/11; 404/05; 405/12;	üç çâr yek -1- [Tr., Far.] üç tam bir bölü
	405/13; 408/4; 410/3; 422/18;	dört, üç çeyrek
	424/20; 435/14; 437/12; 440/1;	ü. 472/5
	440/8; 443/19; 453/10; 453/16;	üç miṅĝ -4- üç bin (3000)
	454/10; 455/15; 460/10; 462/2;	ü. 404/14; 404/18; 404/19; 488/8

üç miñg biş yüz	-1- ü. bin beş yüz	437/6; 443/10; 444/19; 447/15;
	(3.500)	448/16; 451/5; 452/9; 454/13;
	ü. 403/15	455/16; 457/11; 462/14; 462/15;
üç yüz	-5- üç yüz (300)	463/15; 470/9; 471/17; 472/14;
	ü. 459/9	473/15; 473/16; 473/7; 476/4;
	ü. kişi 459/19	480/14; 480/16; 483/14; 491/4;
	ü. kişini 459/9	500/21; 503/13; 507/11; 508/4;
	ü. yıl 442/12; 481/4	510/18; 512/16; 520/19; 527/17;
üç yüz atmış	-1- üç yüz altmış (360)	428/6; 428/7; 466/13; 482/10;
	ü. büt 470/13	499/20 508/10; (ne ü.) 404/04;
üç yüz miñg	-2- üç yüz bin (300.000)	404/17; 406/12; 432/21; 436/12;
	ü. 486/12; 486/13	463/14; 467/21; 482/9; 493/5;
üç yüz tokkuz	-1- üç yüz dokuz (309)	499/19; 510/8; 513/6; 514/14;
	ü. 443/1	521/18; (nime ü.) 507/6
üçevlen	-4- üçü birlikte	üçünçi -5- üçüncü (3.)
	ü. 422/7; 424/5; 499/10; 516/15;	ü. 410/20; 418/5; 475/8; 486/11;
517/5		498/8; 509/4
üçün	-81- için	ümerā -1- [Ar.] emirler, beyler
	ü. 405/17; 406/17; 406/2;	ü. 485/3
	406/21; 407/14; 408/12; 410/20;	ümīd -2- [Far.] umut
	411/15; 413/8; 414/10; 414/11;	ü. it- 404/04
	415/5; 416/2; 416/3; 416/7;	ü.+ i 520/10
	416/8; 417/7; 424/10; 426/12;	ümīd-vār -2- [Far.] umutlu
	426/17; 427/14; 436/06; 437/4;	ü.+ dur-min 428/16

ü. kı1- 476/19
ümid-vârlık -1- [Far., Tr] umutlu olma
ü.+ de irdim 493/7
ümme -68- [Ar.] peygambere iman eden topluluk, ümme
ü. 481/11; 512/1
(ü.-i Muhammed) 420/4; (ü.-i Muhammed+) 491/16; 491/17; 491/18
ü.+ im 420/5; 447/17
ü.+ idin 455/3
ü.+ ini 455/3; 481/3
ü.+ leri 420/3; 481/5; 481/9
ü.+ leri turur 455/5
ü.+ lerini (ilgi) 491/15
ü.+ lerini 480/19
ü.+ lerige 481/1; 481/2
ü.+ ler 457/20; 473/14; 481/12; 494/3; 512/11
ü.+ lerni (ilgi) 454/21; 512/12
ü.+ lerni 481/10
ü.+ lerim 474/20; 475/19; 494/2
ü.+ lerimni (ilgi) 512/4
ü.+ lerimni 488/21

ü.+ lerimğa 493/17
ü.+ lerime 512/18
ü.+ lerimdin 494/6
ü.+ leriğ 491/4; 493/19; 495/1; 495/10; 495/6; 495/7; 513/1
ü.+ leriğni (ilgi) 466/14; 494/3; 512/19
ü.+ leriğni 488/20; 495/8; 513/1
ü.+ leriğğa 495/2; 495/4; 495/9
ü.+ leriğge 466/13; 470/7
ü.+ leriğdin 494/7; 512/19
ü.+ leriğiz 483/1; 491/12
ü.+ leriğizni (ilgi) 486/20
ü.+ leriğizdür 482/17
ü.+ leriğizni 466/18
ü.+ leriğizğa 466/15; 484/6; 486/17; 487/10; 489/5; 489/15; 495/15
ü.+ leriğizge 486/6

ümme -1- [Ar., Tr] ümme

ü.+ ımnı 428/15

ün -2- [Tr] nam, şöret, ün

ü.+ üğ 499/5

ün -5- (bitki için) büyüme,

	yetişmek	üz -	-6- kesmek
	ü.- di 431/12; 431/13		ü.- ğıl 513/10
	ü.- üp 477/20		ü.- üp 400/21; 402/04; 460/2;
	ü.- mes 411/18; 501/14		460/3; 496/6
üst	-24- üst, yukarı	üze	-8- üst, üzeri
	ü.+ ümğa 470/19		ü. 447/18; 457/4
	ü.+ i 420/20		ü.+ siğa 407/8
	ü.+ iğa 405/10; 407/8; 440/9		ü.+ side 402/21; 441/13; 485/2;
	ü.+ ige 434/01; 435/19; 437/19;		490/6; 491/9
	440/10; 449/17; 461/17; 506/6;	üzre	-2- üzerine, üzerinde
	507/11; 508/20; 518/4		ü. 457/5
	ü.+ ide 399/17; 400/8; 426/21;		ü.+ ğa 493/5
	427/6; 430/18; 484/9; 497/10	üzül -	-2- kesilmek
	ü.+ idedür 468/21		ü.- sün 520/10
	ü.+ ün (öydeki ü.+ ün köger-		ü.- üp 459/14
	!evin üstünü yükseltmek') 402/03	üzüm	-4- üzüm
üstād	-5- [Far.] hoca, muallim		ü. 467/15; 498/12
	ü.+ ları 417/2; 417/5; 417/6		ü.+ ni 467/16; 467/18
üstāz	-2- [Far.] üstad, hoca		
	ü. 417/4		V
	ü.+ ları 417/3		
üstüh'ān	-2- [Far.] kemik	va' de	-3- [Ar.] bir iş için önceden
	ü.+ ı 480/12		belirlenen süre
	ü.+ lar 408/15		v. 503/15

	v. kı1- 399/16; 493/6	520/2; 521/20; 523/3
vādī	-1- [Ar.] vadi, iki dağ arasındaki uzun çukur	v.+ sı 435/13
	v.+ ler 423/14	v.+ sı turur 433/9
vahy	-7- [Ar.] vahiy	v.+ sıdur 443/8; 449/4; 469/4;
	v. 464/19	(beyān-ı v.) 427/13; 429/5; 444/6;
	v. bol- 457/18; 465/11	452/3; 473/6; 474/5; 481/18;
	v. kı1- 448/19; 465/10	498/7; 517/1
	v. kil- 471/10	v.+ sın 399/4; 460/9; 496/13
	v. kiltür- 464/15	v.+ sıdın 435/10
vaḳār	-1- [Ar.] ağırbaşlılık	v.+ ları 408/1; 520/15; 520/17;
	v. 458/3	(beyān-ı v.)410/5; 465/10
vāḳı' a	-76- [Ar.] olay, meydana gelen	v.+ ları turur 403/13; (beyān-ı v.)
	v. 440/19; 445/10; 448/9; 465/14;	398/9; 409/14; 412/18; 414/5;
	507/19; (v.-ı ḥāl+) 441/19; 496/9;	420/8; 424/18; 430/21; 441/7;
	(beyān-ı v.) 520/4	445/13
	v.+ dın 516/7; 522/17	v.+ larıdur (beyān-ı v.) 434/21;
	v.+ dur 406/15; 432/19; 442/20;	472/6
	443/10; 478/9; 507/21	v.+ lar 447/19
	v.+ nı 401/04; 402/09; 403/03;	v.+ larını 491/2
	405/14; 409/1; 418/2; 419/2;	vāḳı' aḳı -1- [Ar., Tr.] tarihçi
	430/20; 443/3; 444/5; 450/13;	v.+ lar 422/3
	460/9; 477/18; 479/5; 479/8;	vāḳı' -1- [Ar.] meydana gelen, olay
	479/9; 496/10; 501/15; 509/9;	v. 518/18
		vāḳt -86- [Ar.] vakit, zaman

v. 407/10; 409/1; 409/2; 409/3;
414/20; 419/10; 420/10; 422/12;
422/14; 442/12; 453/21; 464/15;
466/11; 466/18; 489/12; 495/9;
495/15; 500/2; 504/5; 505/6;
516/11; 526/17; (v.+ ĩ ki) 402/08;
412/11; 422/8; 430/16; 432/19;
435/6; 442/7
v.+ ni 501/3
v.+ ğa 407/2
v.+ da 401/10
v.+ de 408/9; 412/3; 430/2;
438/20; 439/15; 445/9; 451/14;
457/19; 460/15; 462/3; 464/3;
466/9; 499/5; 514/12; 517/3;
517/6; 522/16
v.+ din beri 478/2
v.+ iŋg 447/10
v.+ i (namāz v.) 414/20; 417/21;
(şām v.) 414/13
v.+ i 476/1
v.+ i ir- 403/16
v.+ ıda 404/20
v.+ idür 481/21

v.+ ige 428/20
v.+ ide 417/21; 420/21; 433/13;
433/4; 442/21; 448/14; 498/1;
498/3
v.+ iŋgizde 466/17
v.+ leride 406/19; 445/8; 459/4;
461/7; 481/19
v.+ leriŋgizde 416/1; 428/18
v. imes 511/11
v.+ ğaça 414/21; 456/21

vakti

-18- [Ar., Far.]
v. 399/12; 405/03; 413/14;
447/16; 451/13; 453/17; 461/9;
465/11; 474/1; 474/18; 477/21;
477/3; 492/11; 502/17; 503/2;
508/1; 512/2; 513/12; 514/13;
515/8; 522/8; 522/9; 527/7

va'llāhu a'lem-10- [Ar.] en iyi Allah bilir

v. 409/14; 465/9; 469/3; 475/13;
475/15; 503/11; 507/8; 509/1;
516/21; 518/4

va'llāhu a'lemü bi's-şavāb -11- [Ar.]

doğrusunu en iyi Allah bilir
v. 412/17; 420/7; 429/4; 432/18;

443/8; 445/11; 474/4; 500/7; 504/4; 515/7; 519/3	v. kı1- 456/6
va'llāhu ta'ālā a'lem -2- [Ar.] en iyisini yüce Allah bilir v. 473/5; 481/16	vaşiyet -19- [Ar.] vasiyet v. 406/16 v. kı1- 406/1; 406/16; 428/17; 428/19; 433/4; 456/13; 456/14; 473/20; 513/18; 515/4; 520/20
va'llāhu ta'ālā a'lemü bi's-şavāb -2- [Tr] v. 434/21; 506/4	v.+ ni 406/2 v.+ ini 521/5
va'llāhu ta'ālā a'lemü bi-ḥaḳıḳati'l-ḥāl -1- [Ar.] hakikatin gerçeğini yüce Allah bilir v. 471/4	v.+ lerini 510/21; 515/6 v.+ ler 451/2; 517/19; 521/4
va'llāhu ta'ālā ā'lemü bi-ḥaḳıḳati'l-ḥāl ve bi'llāhi'l-işmeti ve't-tevfık -1- [Ar.] hakikatin gerçeğini ve doğrusunu en iyi yüce Allah bilir v. 403/12	va'z -2- [Ar.] vaaz, dini konuşma v. 411/11; 509/3
vālī -1- [Ar.] vali, vilayeti idare eden en yetkili kişi v. kı1- 515/9	ve -465- [Ar.] krş. u,ü v. 398/11; 398/16; 40/15; 400/12; 400/21; 401/15; 402/04; 402/17; 403/06; 403/18; 406/11; 406/8; 407/15; 407/21; 407/3; 409/15; 409/6; 409/8; 410/1; 410/16; 410/21; 410/5; 412/13; 412/14; 412/6; 413/13; 414/7;
varaḳ -1- [Ar.] yaprak, sayfa v.+ larını 527/1	415/11; 415/18; 416/1; 416/2; 417/15; 417/17; 417/7; 419/10;
vāşıl -2- [Ar.] ulaşan, kavuşan v. bol- 518/2	419/13; 419/17; 420/16; 420/2; 420/21; 420/7; 420/8; 421/15;

421/16; 421/6; 421/7; 422/17;
424/13; 424/18; 424/19; 424/5;
425/4; 425/8; 426/2; 426/7;
426/8; 426/9; 427/12; 427/2;
427/4; 428/13; 428/15; 428/2;
429/3; 429/4; 430/13; 430/20;
430/6; 431/12; 431/13; 431/15;
431/19; 432/10; 432/12; 432/8;
433/17; 433/5; 434/14; 434/18;
435/6; 436/07; 436/17; 437/12;
437/20; 437/21; 437/6; 437/8;
438/16; 438/17; 438/19; 438/2;
438/4; 439/18; 439/20; 439/4;
439/5; 439/8; 440/1; 440/17;
440/20; 440/3; 440/5; 440/6;
442/10; 442/5; 443/10; 443/13;
443/17; 444/3; 444/4; 445/15;
445/17; 445/7; 446/14; 446/15;
447/12; 448/1; 448/11; 448/13;
448/4; 448/8; 448/9; 449/18;
449/19; 449/21; 450/16; 450/6;
451/11; 451/21; 451/4; 452/1;
452/12; 452/19; 452/2; 453/1;
453/12; 453/13; 453/2; 453/20;
453/21; 454/1; 454/10; 454/20;
454/21; 454/7; 454/8; 455/1;
455/17; 455/18; 455/2; 455/3;
455/4; 455/5; 456/1; 456/5;
456/6; 456/8; 457/15; 457/17;
457/20; 457/21; 458/2; 458/3;
458/6; 459/12; 459/2; 460/5;
461/10; 461/19; 461/21; 461/8;
462/13; 462/16; 462/19; 463/2;
463/3; 463/9; 464/11; 464/14;
464/17; 464/20; 465/1; 465/11;
465/4; 466/12; 466/13; 466/15;
466/16; 466/17; 467/13; 467/2;
467/4; 467/7; 468/19; 470/16;
470/2; 470/3; 470/7; 471/14;
471/18; 471/2; 471/7; 472/1;
472/12; 472/13; 472/17; 472/19;
473/1; 473/14; 473/18; 473/2;
473/8; 474/1; 474/12; 474/21;
475/10; 475/21; 476/10; 476/12;
476/14; 476/15; 476/17; 476/2;
476/3; 476/5; 477/8; 478/12;
478/16; 478/18; 479/21; 480/10;
480/12; 480/17; 480/21; 480/8;

481/1; 481/16; 481/2; 482/18;
483/20; 483/5; 484/10; 484/14;
484/16; 484/17; 484/19; 484/7;
484/9; 485/12; 485/14; 485/19;
485/20; 485/4; 486/1; 486/12;
486/18; 486/20; 486/3; 487/10;
487/16; 487/18; 488/1; 488/16;
488/21; 488/5; 489/10; 489/19;
489/20; 489/6; 489/9; 490/11;
490/12; 490/13; 490/6; 491/1;
491/12; 491/2; 491/3; 491/5;
491/9; 492/13; 492/15; 492/17;
492/21; 492/5; 493/11; 493/15;
493/17; 493/19; 493/20; 494/13;
494/14; 494/17; 494/19; 494/4;
494/7; 495/11; 495/16; 495/19;
495/6; 495/7; 496/12; 496/14;
496/3; 496/5; 497/1; 497/7;
497/8; 498/15; 498/6; 499/16;
500/1; 500/21; 501/10; 501/15;
502/15; 502/18; 502/21; 503/16;
504/3; 504/8; 504/9; 505/7;
507/12; 507/2; 508/13; 508/6;
509/13; 509/21; 509/3; 510/1;

510/18; 510/5; 510/7; 511/1;
511/2; 511/21; 511/3; 512/1;
512/18; 512/19; 513/2; 513/5;
514/11; 514/18; 514/20; 514/9;
515/19; 516/13; 518/1; 518/15;
518/2; 518/7; 519/2; 520/14;
520/16; 520/18; 520/19; 520/21;
521/4; 522/10; 524/19; 524/3;
525/20; 525/3; 526/10; 526/3;
527/10; 527/11; 527/9; (v. yana)
398/14; 405/01; 406/1; 406/16;
406/2; 409/20; 428/16; 436/18;
444/14; 464/11; 464/7; 465/7;
475/18; 481/11; 485/16; 491/20;
497/14; 503/6; 517/19; 524/16

vedā -2- [Ar.] veda, ayrılma, ayrılış
v. kııl- 414/17; 522/7

vedā laş - -1- [Ar., Tr.] ayrılmak,
vedalaşmak
v.- ıp 420/18

vefā -6- [Ar.] sözünde durma,
dostluğu devam ettirme
v. 513/6; 513/10; 518/20; 519/20

vefāt -11- [Ar.] vefat, ölüm

v. 474/18	439/15
v. bol- 441/4; 453/5; 456/12; 473/4; 474/1; 513/12; 515/8	v.+ i 400/10; 400/19; 424/19; (ḥalīfe-i v.) 458/5
v. tap- 473/20	v.+ i ir- 521/13
v.+ ları 509/2	v.+ ler 436/16
v.+ larığaça 447/18	vilāyet -4- [Ar.] il, memleket, ülke
veġa -1- [Ar.] gürültü patırtı, kavga	v.+ ġa 461/6
v. 437/8	v.+ ide 398/12; (Şām v.) 516/9
vehm -2- [Ar.] kuruntu, korku	v.+ idin (Yemen v.) 427/14
v. 526/10	vildān -2- [Ar.] kullar, köleler
v. sal- 507/17	v. 491/3
veled-i zinā -1- [Ar.] nikahsız dünyaya gelen çocuk, haram-zade	v.+ lar 489/19
v. 432/11	vīrān -7- [Ar.] yıkık, harap
velikin -2- [Ar.] ama, fakat	v. 444/19
v. 430/18; 459/5	v. bol- 444/18
verād-ger -1- [Tr]	v. kı1- 400/9; 444/14; 445/2; 509/1
v.+ dūr-min 514/18	vird -1- [Ar.] alışkanlık
vesvese -3- [Ar.] kuruntu, vesvese	v. kı1- 486/10
v. kı1- 469/10; 469/12; 499/2	vuḥūş -1- [Ar.] yabani hayvanlar
vezīr -18- [Ar.] vezir	v. 494/19
v. 401/01; 401/09; 401/10; 424/19; 424/20; 425/1; 425/2; 425/3; 425/4; 425/5; 425/7;	vuḳūʿ -2- [Ar.] meydana gelme, olma
	v.+ ge 498/4; 520/12
	vur -1- vurmak

	y. 510/2	461/19; 462/13; 464/1; 471/20;
yaf -	-1- kapatmak krş. yap-	472/9; 472/11; 482/11; 484/20;
	y.- ıp 437/19	490/2; 494/5; 501/1; 502/2;
yaftur -	-1- kapattırmak	504/14; 508/13; 519/15; 520/6;
	y.- dı 479/11	521/2; 521/20; 522/13
yafuğluğ-	1- kapalı	y.+ dur 430/9; 439/13; 441/17
	y. ir- 489/21	y. bol- 422/12; 422/17
yafuş -	-1- yapışmak	y. kı1- 424/20; 471/18
	y.- up şal- 479/12	y. kör- 408/5
yağ -	-6- yağmak	y.+ sı 475/19; 494/8
	y.- dı 400/17; 443/11; 443/12;	y.+ sını 434/08
	499/3	y.+ lar 409/15
	y.- ıp 430/17; 526/5	y.+ larıñ 434/12
yağ	-7- yağ	y.+ larnı 472/21
	y. 401/06; 407/10; 407/14;	y. mu 420/5
	436/14; 436/16	yağşılık(ik) -7- güzellik, iyilik
	y.+ nı 436/15	y. 404/04; (yağşılık) 441/3;
yağşı	-64- iyi, güzel	455/19; 505/4
	y. 411/6; 413/4; 418/17; 422/17;	y. kı1- 519/14
	424/10; 426/15; 433/1; 433/4;	y.+ nı 472/14
	440/1; 447/7; 449/2; 449/11;	y.+sı 496/7
	451/18; 453/10; 453/16; 454/1;	yaķ - -8- yakmak, tutuşturmak
	454/10; 454/2; 455/15; 456/3;	y.- ar-siz 488/6
	457/2; 458/5; 460/10; 460/11;	y.- tı 407/18

y.- tılar 419/8; 436/2; 445/8;	y. 440/16; 486/12
525/21	y.+ dın 399/14; 484/9; 485/21;
y.- ğıl 400/16	487/11; 489/3; 489/4; 490/3;
y.- ıp irdiler 444/8	491/6; 492/21
yak -1- [Tr.] taraf	yalanĝ -2- çıplak
y.+ ĝa 436/17	y.(y. baş) 425/14
yaka -7- elbise yakası	y. kıl- 425/12
y.+ dın 484/13	yalanĝaç -2- çıplak
y.+ nĝızdın 482/1	y. 509/20
y.+ sıda 490/6; 490/8	y. ir- 509/17
y.+ sıdın 505/11	yalanĝaç -2- çıplak
y.+ ların 413/6	y. 437/7; 509/19
yakın -12- yakın	yalanĝlat -1- parlatmak
y. 439/17; 470/12; 480/8; 493/20;	y.- ıp (kılıç y.- ıp ‘kılıç çekip’)
503/13; 523/19	470/12
y. bol- 420/10; 422/11; 456/9	yalbar -8- yalvarmak
y. bar- 446/18	y.- dı 406/9; 505/14
y. kil- 441/12	y.- inĝlar 426/14
y.+ raĝ 493/21	y.- ıp 461/11; 421/10; 426/16;
yakınlıĝ(/ik) -13- yakınlık	457/12
y.+ lıĝ kıl- 468/17; (y. kıl-)	y.- ıp tur- 428/13
405/08; 405/11; 405/12; 411/16;	yalĝan -9- yalan
447/1; 468/19	y. 441/16; 475/9; 479/2; 485/7;
yakūt -11- [Ar.] yakut	496/18; 496/21; 497/2

y.+ ge 422/7	yan - -26- dönmek
y. imes mü 497/1	y.- dı 404/04; 428/1; 469/9
yalғанçı -4- yalancı	y.- dılar 444/7; 469/12; 503/11;
y. 496/10; 497/17; 497/20	504/4; 505/19; 506/2; 510/13;
yalғuz -8- yalnız	515/18
y. 405/04; 460/12; 476/11;	y.- ğay-siz 523/7
477/2; 503/20	y.- ğıl 402/10
y. ir- 476/10; 518/9	y.- sun 436/09
y. koy- 450/6	y.- saŋız 511/16
yaman -12- kötü, fena	y.- ip 399/9; 401/17; 435/20;
y. 404/12; 411/7; 414/2; 421/9;	496/12; 515/1; 524/14
430/5; 482/18; 483/11; 503/12	y.- ğanda 500/8
y.+ dur 470/20	y.- dılar irse 455/14
y. körün- 450/19	y.- mas-min 399/6
y.+ ı 517/3	y.- madı 442/2
y.+ raķı 517/2	y.- mağıl 454/11
yamanlığ(ķ) -3- kötülük	yan -13- yan, yön, taraf krş. yaŋ
y. kıl- (yamanlıķ kıl-) 404/04	y. 492/14
y.+ ı 504/19; 505/1	y.+ ağa 515/18
yamğur -9- yağmur	y.+ ı 432/4
y. 420/5; 430/17; 443/10;	y.+ ıda 404/07; 407/12; 453/2
443/11; 499/3; 526/4	y.+ ıdın 407/8
y.+ dın 443/12	y.+ ındın 404/13
y.+ larnı 489/9	y.+ larığe 443/5; 473/21

	y.+ larıda 450/18	441/12; 441/14; 441/9; 443/18;
	y.+ larıdın 443/5; 502/20	443/21; 443/4; 444/17; 449/9;
yang	-1- yan, yön taraf ...krş. yan	450/9; 455/8; 457/1; 459/3;
	y.+ a 525/6	460/16; 462/4; 463/6; 465/13;
yana	-211- yine	465/15; 465/16; 465/20; 466/8;
	y. 399/15; 399/18; 400/17;	467/19; 469/10; 469/12; 471/14;
	400/18; 400/19; 400/4; 401/01;	472/18; 473/10; 473/11; 473/7;
	401/09; 401/20; 403/02; 403/08;	473/8; 473/9; 474/13; 477/16;
	404/09; 404/12; 404/14; 404/15;	478/20; 478/5; 478/7; 481/10;
	405/02; 405/19; 407/20; 409/12;	481/9; 482/16; 482/20; 483/5;
	409/3; 409/5; 412/11; 412/12;	483/7; 483/9; 484/13; 484/15;
	412/4; 412/9; 414/3; 415/19;	484/19; 484/20; 484/3; 485/10;
	415/2; 416/17; 418/18; 419/13;	485/11; 485/13; 485/15; 485/2;
	419/19; 419/5; 420/7; 421/7;	485/3; 485/4; 485/6; 485/7;
	421/8; 422/18; 422/7; 423/21;	485/8; 485/9; 486/13; 486/4;
	426/1; 426/11; 426/14; 426/18;	487/4; 488/5; 488/6; 488/7;
	427/15; 427/16; 427/17; 427/8;	490/1; 490/14; 490/17; 490/18;
	428/1; 428/2; 429/18; 429/6;	491/16; 491/17; 491/2; 492/16;
	430/13; 430/15; 431/12; 431/5;	492/7; 493/14; 494/11; 495/13;
	432/5; 434/08; 434/11; 434/14;	497/11; 497/15; 497/4; 504/13;
	434/15; 434/16; 435/20; 435/3;	504/21; 505/21; 506/14; 506/15;
	436/11; 437/18; 437/19; 437/2;	506/21; 509/12; 509/15; 510/2;
	438/21; 439/5; 440/3; 440/4;	510/21; 510/4; 511/11; 511/16;
	440/6; 440/7; 440/8; 440/9;	511/7; 514/19; 515/11; 523/7;

524/4; 525/11; 526/9; (ve	y.- ar (y. vaktide) 417/21
y.)398/14; 405/01; 406/1; 406/16;	y.- ar irdi 506/17
406/2; 409/20; 428/16; 436/18;	yaptur - -2- kapattırdı krş. yafturn-
444/14; 464/11; 464/7; 465/7;	y.- dı 427/10; 427/8
475/18; 481/11; 485/16; 491/20;	yapuk -1- kapalı krş. yafuğluğ
497/14; 503/6; 517/19; 524/16	y.+ luğ 420/20
yañç - -1- ufalamak, döğmek	yapuş - -1- yapışmak
y.- ip 527/9	y.- tılar 426/19
yandur - -4- döndürmek, çevirmek	yar - -5- yarmak, kesip açmak
y.- dı 427/1; 430/15	y.- dım 490/15; 490/17
y.- up 410/13	y.- ip 450/9; 502/20
y.- ğan 459/4	y.- ip irdiler 475/14
yañğı -5- yeni	yār -5- [Far.] sevgili, dost
y. 444/19; 467/19; 467/20; (y.	y. (y.-ı müşfik+) 476/3
başdın) 429/4	y. bol- 469/3; 470/5
y.+ dın 444/10	y.+ nı 475/7
ya'ñi -18- [Ar.] yani, doğrusu	y.+ ıdur 502/16
y. 409/11; 412/19; 414/9;	yara - -3- yaramak, uygun olmak
420/20; 420/9; 445/12; 445/17;	y.- mas 402/02; 410/16
446/9; 455/11; 470/7; 477/4;	y.- r irdi 410/17
485/18; 493/15; 493/18; 493/21;	yarağ -7- silah, techizat
503/21; 519/6; 520/13	y. 475/4; 476/10; 503/20
yap - -3- yapmak, eylemek	y.+ ı 453/6; 453/7
y.- arda 506/17	y.+ ımız 452/8

y.+ larını 407/2	y.- tım 431/3; 495/8
yarağlan - -1- silahlanmak	y.- tıng 494/9
y.- ğandın keyin 500/14	y.- tı 414/10; 414/11; 414/9;
yarağsız -1- silahsız	438/2; 446/10; 466/13
y. 504/16	y.- updur-min 491/4
yaralığ -2- yaralı	y.- gendür 489/18
y. 516/5	y.- kendür 442/5; 475/15
y. kıl- 501/4	y.- kan 425/4; 434/07
yārān -13- [Far.] dostlar	y.- ken 399/6; 434/07
y.+ ları 418/11; 418/13; 418/9;	y.- kandın beri 446/8
423/20; 521/9	y.- mağıl 478/1
y.+ ları turur 423/16	y.- mağğa 477/21
y.+ larını 521/8	yaratıl - -1- yaratılmak
y.+ larığa 420/10	y.- ğanımdın beri 487/18
y.+ lar 509/3; 510/10; 510/21;	yara-dār -1- [Tr., Far.] yaralı
510/9	y. 516/4
y.+ larım 422/16	yarıl - -6- yarılmak
yaraş - -5- yaraşmak, uygun olmak	y.- dı 415/21; 418/15
y.- ur 513/10	y.- ıp 412/4; 478/12; (öti y. “ödü
y.- alik 428/2	patlamak”) 526/5
y.- sa 508/16	y.- ğu (y. dik) 448/10
y.- ur irdi 508/17	yar(ı)m -3- yarım
y.- magen 513/9	y. 526/17
yarat - -20- yaratmak	y.+ ı 443/21

	y.+ ıda (yarmıda) 468/14	yasa -	-2- yapmak
yārī	-3- [Far.] yardım		y.- dı 399/14
	y. bir- 438/8; 470/7; 499/8		y.- ğıl 425/20
yarlıĝ	-4- emir, ferman	yastuĝ	-1- yastık
	y. bol- 422/6		y.+ ke (başları y.+ ke yitmek
	y. kilin- 409/11		'yataklara düşmek') 520/20
	y.+ ı 480/8	yaş	1. -29- yaş, insan yaşı
	y.+ ını 476/8		y.+ ğa 451/13; 452/5; 465/8;
yarlıĝa -	-9- emretmek, buyurmak		465/9; 471/10
	y.- r 431/16; 504/7		y.+ ğa 450/1
	y.- dım 474/20		y.+ ge 408/21
	y.- dı 418/18; 456/3; 466/16		y.+ ke 410/12; 411/11; 446/5;
	y.- gey 431/6		465/8; 465/9; 471/9; 482/19
	y.- p 513/1		y.+ da 403/15; 468/18; 408/21;
	y.- mas-min 431/21		465/2
yaruĝ	-2- aydınlık, nur		y.+ da-min 468/18
	y. 440/11		y.+ da ir- 409/9
	y.+ ı 512/8		y.+ dın 468/17
yaruĝluĝ(ĝ)	-2- münevver, nurlu,		y.+ ımda 460/16; 512/8
	aydınlık		y.+ ı 482/20
	y. 439/20; 440/1; (yaruĝluĝ)		y.+ larıda 471/11; 513/4
	440/16		2. taze, genç --10-
yarut -	-1- aydınlatmak		y. 407/15; 439/12; 453/19; 468/1;
	y.- ğıl 413/18		482/19; 492/9; 511/19; (y. oĝlan)

	430/18; (y. yigitni) 407/13	y.- ar-sin 408/14
	y.+ nı 439/13	y.- urlar 419/17
yaş -	-1- gizlemek, saklamak	y.- tı 407/19; 434/11; 461/6;
	y.- mağ 500/14	504/15
yaşa -	-8- yaşamak	y.- tılar 402/01; 405/17; 407/12;
	y.- dılar 423/8	408/13; 420/20; 449/1; 478/6
	y.- r (sıfat fiil) 456/13	y.- ıpdurlar 420/21
	y.- r irdi 408/20; 409/9	y.- ay 420/19
	y.- r irdiler 408/10; 524/13;	y.- ğıl 405/17
	524/18; 524/21	y.- alı 405/03
yaşıl	-8- yeşil	y.- sam 407/11
	y. 468/8; 483/2; 483/3; 484/3;	y.- a dur- 407/2
	491/13; 492/20; 493/10	y.- ıp 421/18; 436/07; 477/14
	y.+ nı 483/3	y.- kan 407/8; 525/18
yaşun -	-2- saklanmak	y.- kanıñğa 408/15
	y.- ğaylar 419/17	y.- mağan 512/1
	y.- up 419/17	y.- ar irdiler 451/15
yaşur -	-2- saklamak	y.- ur irdiler 450/18; 496/9
	y.- up irdük 409/4	y.- ıp irdi 456/16; 478/3
	y.- güm	y.- ıp irdük 421/1
yat -	-45- yatmak, uzanmak	y.- ıp irdiler 405/05; 482/7;
	y.- adur 402/21; 437/19	516/13
	y.- ar 456/17	y.- ken ikenler 444/1
	y.- ur 497/13	y.- genni (ilgi) 407/12

y.- tı irse 405/17	y. kı1- 444/20
y.- ma 405/04	yek-pāre -1- [Far.] tek parça
y.- masun 481/10; 495/8	y. 452/16
yatquz - -2- yatırmak	yem -2- yem
y.- up 399/13; 443/5	y. 415/17
yav -3- düşman	y.+ i 427/18
y. 441/11; 441/12	yemişlig -2- meyveli
y. bol- 441/11	y. 431/13
yāverlik -1- [Far., Tr] yardım	yesir -4- esir
y. kı1- 510/20	y. kı1-
yavuklaş - -1- yakınlaşmak	yesir -7- [Ar. <esir]
y.- tılar 522/8	y. kı1- 437/12; 408/4; 444/10;
yay -1- yay	444/18; 470/10; 470/8; 525/21
y. 493/21	yetim -7- [Ar.] yalnız, babası veya anne
yayıl - -2- yayılmak	babası ölmüş kimse
y.- ur-miz 439/1	y. 449/14; 451/11; 476/10; (y.
y.- dı 434/06	aşı) 450/21
yaz -1- yaz	y.+ ni 455/7; 527/9
y. 411/3	y.+ raq 494/16
yazıl - -1- yazılmak	yetimlik -1- [Ar., Tr.] yetimlik
y.- ıpdur 515/17	y.+ de 464/19
yazuq -2- günah	yıg - -17- yıgmak
y. kı1- 409/10; 409/11	y.- dı 526/11
yeksān -1- [Far.] eşit, düz	y.- dılar 518/1

y.- ıp 407/3; 439/8; 411/14; 441/9; 442/20; 444/11; 445/7; 470/8; 491/16; 500/9; 504/16; 508/4; 515/20 y.- ar irdiler 513/16	y.- ğandın soĝ 481/9 y.- ur irdiler 476/18
yıĝaç -17- aĝaç y. 400/21; 430/18; 431/13; 438/12; 478/13; 479/17 y.+ nı 511/4 y.+ ğa 430/16 y.+ dın turur 400/20 y.+ dın ir- 444/9 y.+ ı 431/15; (sıdr y.) 431/13 y.+ mı (tize y.) 445/7 y.+ ıdın (şecer y.) 436/2 y.+ lar 431/12; 431/14; 445/8	yıĝla - -36- aĝlamak y.- r-min 433/1 y.- r-siz 510/8 y.- r-sizler 514/14 y.- dı 447/7 y.- dılar 452/11; 462/21; 468/10; 510/8; 523/10; 525/14 y.- p 415/2; 420/18; 447/17; 450/11; 450/12; 452/7; 454/18; 454/19; 455/7; 457/18; 463/12; 469/21; 481/4; 509/21; 512/1; 512/7; 514/2; 514/14; 518/12; 519/1; 523/4; 524/10; 525/13 y.- r (y. kişi) 503/8 y.- r irdi 516/11 y.- r irdiler 449/3; 512/12
yıĝdur - -2- yıĝdırmak y.- up 438/9; 438/10	yıĝlař - -7- aĝlaşmak y.- ur irdi 433/19 y.- tılar 503/10; 503/8; 511/6; 512/13; 524/21 y.- ıp 511/21
yıĝ(ı)l - -12- yıĝılmak, toplanmak y.- ur 487/4 y.- dılar 504/8; 515/19 y.- ıpdur 403/20 y.- ıp 427/16; 445/6; 469/6; 525/5; 525/6; (yıĝlıp) 433/14	yık - -2- yıkmak

	y.- tı 431/11	498/10; 505/21; 506/5
	y.- ğan 513/17	y.+ ında 504/4
yıkıl -	-12- yıkılmak	y.+ ğaça 424/15; 445/7; 461/6;
	y.- dı 403/02; 448/7; 459/5; 527/3	498/8
	y.- dılar 468/15; 502/20; 515/2;	yılan -23- yılan
	517/17; 525/15	y. 405/06; 405/10; 430/10;
	y.- ıp 412/9; 457/14	430/11; 430/9; 477/15; 477/16;
	y.- ur irdi 526/17	477/17; 477/20; 478/2; 478/4;
	y.- ıp irdim 434/04	485/12; 488/1; 488/11
yıl	-52- yıl, sene	y.+ nı(ilgi) 405/08; 477/20;
	y. 401/13; 401/14; 406/21;	488/11; 488/13
	408/13; 408/14; 408/15; 420/1;	y.+ nı 405/06
	420/7; 427/5; 442/12; 443/1;	y.+ ğa 488/5
	445/11; 456/15; 461/13; 461/8;	y.+ lar 485/14
	471/10; 471/11; 481/4; 488/6;	yıldız -1- yıldız
	513/16	y.+ ı 506/18
	y.+ da 427/7; 438/18; 446/6;	yıllıĝ(ık/ig) -6- yıllık
	476/17; 488/7; 498/10; 511/16;	y. 488/2; 488/8; 492/18; (yıllık)
	(her y.) 437/12; 438/5; 443/5;	415/12; (yıllig) 435/15; 439/16
	449/21	yırak -10- uzak
	y.+ dın 463/14; 515/9	y. 405/16; 413/3; 511/17
	y.+ dın beri 461/11	y.+ dur 439/12
	y.+ dın soĝ 424/17	y. ir- 472/12
	y.+ ı 478/20; 498/8; 498/9;	y. bol- 473/1; 510/19

	y. kıl- 476/3		y.- güçilerdür 483/11
	y.+ dın 421/5; 470/10		y.- r irdiler 442/11; 467/9; 513/16
yırt -	-5- yırtmak, parçalamak		y.- mey 484/20
	y.- ıp dur 508/16		y.- mes-min 450/20
	y.- ıp 462/9; 477/15; 477/16;		y.- mes-sizler 434/08
	508/14		y.- mediler 436/07
yi -	-40- yemek yemek		y.- meğil (ğam y.) 413/15; 447/8
	y.- ydürler 484/20		y.- mek din 476/1
	y.- r-min 450/20	yiber -	-118- göndermek, ulaştırmak
	y.- r 438/5		y.- di 403/02; 403/05; 403/11;
	y.- rler 437/20; 483/10; 485/5;		403/16; 409/16; 413/2; 420/20;
	491/9		422/9; 425/17; 426/9; 428/6;
	y.- di 409/2		430/17; 431/4; 435/2; 435/8;
	y.- diler 400/21; 402/04; 417/17;		436/09; 436/15; 436/16; 436/18;
	417/18; 434/08; 436/07; 503/13		436/19; 436/21; 441/1; 453/17;
	y.- gipdür-min 514/3		456/20; 462/8; 477/8; 499/3;
	y.- gen 512/2		500/5; 504/17; 505/5; 508/13;
	y.- genlerini; 527/9		517/10; 518/20; 518/7; 518/8;
	y.- gil 413/18		519/18; 519/21; 520/1; 521/16;
	y.- sünler 456/20		521/17; 521/19; 521/6; 521/7;
	y.- se 480/13		522/13; 522/14; 522/17; 522/18;
	y.- p 417/13; 431/4; 437/13;		523/11; 523/15; 524/4; 525/21;
	438/4; 438/5; 439/2; 500/12		526/1; 526/9
	y.- gücü 485/6		y.- diler 407/20; 420/17; 421/3;

421/8; 428/17; 432/14; 435/7;	y.- medi 424/15
438/15; 441/4; 462/11; 462/15;	y.- mediler 436/20
475/5; 497/19; 503/2; 504/21;	y.- meğay-sin 515/18
507/15; 508/2; 509/12; 509/13;	y.- saķ 504/20; 525/17
509/15; 515/13; 522/20; 523/20;	y.- sek 452/10
524/17; 525/11	y.- sün 521/17
âyine kılp y.- diler 436/15	y.- üpdür-min 496/11
aytıp y.- diler 515/10	y.- ür boldı 460/7
yıglap y.- diler 415/2	y.- ür boldılar 404/21
ķoşup y.- diler. 450/6	y.- ür irdi 411/1
y.- dim 420/9; 436/16; 436/19;	y.- ür irdiler 460/6
495/7	y.- ür irmiş 452/10
y.- eli 453/9	y.- ür-min 462/7
y.- elik 428/5	yigirme -4- yirmi (20)
y.- ey 453/17	y. 408/20; 409/9; 438/17; 512/8
y.- gen 420/10; 434/16	yigirme biş -3- yirmi beş (25)
y.- gendür 428/8	y. 448/21; 465/2; 471/9
y.- gey 403/08; 409/17	yigirme ikki miñg -1- yirmi iki bin
y.- ğıl 436/09; 454/13; 497/20	(22.000)
y.- ip 423/1; 524/3	y. 522/16
y.- ip irdim 422/7	yigirme sekkizinçi -1- yimi sekizinci
y.- ip irdiler 516/4	(28.)
y.- maķda 454/2	y. 403/13
y.- mes-min 450/4	yigirme tokkuzunçi -1- yirmi

	dokuzuncu (29.)	y. 403/02; 417/20; 427/6; 432/4;
	y. 407/21	438/2; 439/7; 439/10; 461/15;
yigirme üç	-1- yirmi üç (23)	492/17;
	y. 445/10	y. birle 444/20
yigirme yitti	-1- yirmi yedi (27)	y. ir- 432/4; 438/12; 461/16;
	y. kişi 521/11	502/6
yigirme yittinçi	-1- yirmi yedinci	y.+ ni (ilgi) 430/18
	(27.)	y.+ ni 418/10; 425/10; 427/6;
	y. 398/8	438/15; 439/7; 488/5; 497/12
yigit	-14- yiğit, genç	y.+ ğa 438/1; 442/4; 442/7;
	y. 405/12; 413/2; 427/19;	444/12; 453/14; 459/14; 460/5;
	428/13; 442/21; 443/16	474/2; 478/17; 501/7; 504/15;
	y.+ ni (ilgi) 407/15	527/1
	y.+ ni 407/13	y.+ ge 399/20; 400/8; 402/08;
	y.+ leri 419/18; 419/21	403/01; 403/20; 405/16; 411/18;
	y.+ ler 428/4; 428/8; 443/1	417/16; 420/13; 421/4; 425/7;
	y.+ lerni 428/1	427/12; 434/06; 437/7; 446/18;
yil	-1- yel	449/9; 450/6; 466/4; 483/14;
	y. 481/1	483/18; 485/1; 490/10; 490/3;
yildem	-1- hızlı, çabuk	491/9; 492/19; 497/12; 498/14;
	y. 460/11	501/12; 501/14; 506/14; 506/19;
yimişlig	-3- meyveli	508/4; 511/3; 515/13; 515/14;
	y. 431/11; 431/13	523/5
yir	-117- [Tr]	y.+ de 405/17; 407/16; 408/10;

409/4; 413/21; 415/20; 418/21;	yit -	-84- ulaşmak, yetişmek
420/19; 421/1; 425/7; 429/8;		y.- er 469/15; 471/1
431/21; 434/09; 441/10; 461/6;		y.- tim 483/16; 483/19; 484/13;
466/15; 483/9; 496/4; 500/19;		484/15; 485/18; 485/20; 486/11;
525/15		487/11; 487/5; 487/7; 489/2;
y.+ deki 526/6		489/6; 491/13; 491/21; 492/18;
y.+ din 405/12; 409/5; 411/18;		493/9; 495/14; 496/8; 497/7
416/8; 418/21; 430/4; 440/13;		y.- tîḡ 418/16
501/14		y.- ti 411/13; 412/11; 427/17;
y.+ i 491/5; 505/6		428/14; 430/12; 440/3; 440/4;
y.+ ini 418/10		441/12; 459/8; 470/21; 504/16;
y.+ ide (Mekke y.) 494/16		525/20
y.+ leri 421/18; 431/12; 450/12		y.- tük 498/16
y.+ lerini 407/8		y.- tiler 405/03; 414/3; 437/10;
y.+ lerige 439/4; 525/3; 525/18		437/7; 439/18; 460/5; 465/3;
y.+ lerni (ilgi) 493/11		480/8; 504/14; 525/2
yir yüzi -7- yeryüzü		y.- ipdür 411/4; 453/6; 497/12
y. 466/14; 474/8; 495/17		y.- kendür 404/18; 497/14
y.+ ni 445/18		y.- gey 502/15
y.+ ge 478/2		y.- seler 460/6
y.+ deki 435/4		y.- e dur- 499/18
y.+ din 481/21		y.- ip 414/19; 439/3; 459/19;
yiş -	-2- çözmek, açmak	462/5; 462/7; 462/8; 498/1
y.- ip 493/5; 493/7		y.- keli 444/12

y.- kende 439/17; 465/8; 465/9	y.- ür-siz 464/17
y.- kenleride 465/9	y.- düm 494/18
y.- genç 421/17	y.- di 492/21; 495/14; 496/5
y.- er (sıfat-fiil) 453/15	y.- diler 432/5; 457/15; 510/14
y.- ken 497/12; 518/15; 525/15	y.- ğıl 454/1; 513/11
y.- ip irdiler 523/4	y.- eli 476/21
y.- ti irse 520/20	y.- ünĝ 514/2
y.- tiler irse 422/9	y.- inĝ 518/15
y.- meydür 470/17	y.- senĝ 454/12
y.- mes 420/1; 425/19; 480/18	y.- üp 485/4
y.- medi 428/13; 523/8; 525/4	y.- güçilerdür 485/4
y.- mese 495/15	y.- güsidür 527/6
y.- mes irdi 504/6	y.- ür irdi 410/21
y.- a'lmas-min 504/6	y.- ür irdiler 476/8
yitkle - -6- iteklemek	y.- mes-min 502/15; 502/16
y.- p turadur-min 492/12	y.- maĝ 472/18
y.- p turupdur 492/9	yitmiş -13- yetmiş (70)
y.- p 460/14; 460/16; 479/14;	y. 468/17; 490/6; 492/18;
501/21	500/16; 501/4; 502/1; 504/1;
yitiş - -2- yetişmek	504/5; 506/17; 512/6; 523/20
y.- ip 439/1; 439/2	y.+ de ir- 468/19
yitker -1- yetiştirmek	yitmiş birinçi -1- yetmiş birinci (71.)
y. 463/1	y. 518/4
yitkür - -22- yetiştirmek	yitmiş ikki -3- yetmiş iki (72.)

y. 468/18; 474/3; 503/1	y. 515/11
yitmiş ikinci -1- yetmiş ikinci (72.)	yitti yüz miñg -9- yedi yüz bin (700.000)
y. 519/3	y. 488/10; 488/11; 488/12;
yitmiş miñg -25- yetmiş bin (70.000)	488/13
y. 412/13; 412/14; 419/15;	yittinçi -3- yedinci (7.)
483/19; 483/20; 486/8; 486/9;	y. 466/18; 475/10; 491/13; 498/9
487/1; 487/2; 489/4; 490/4;	yitüş - -2- yetişmek
490/5; 490/7; 492/3; 492/7;	y.- ti 414/21; 449/18
492/18; 502/18; 512/20	yoñla - -1- donmak
yitmişinçi -1- yetmişinci (70.)	y.- p kal- 444/3
y. 516/21	yok -79- yok
yitti -36- yedi	y. 403/04; 404/10; 404/15;
y. 398/10; 399/15; 400/2;	406/13; 407/4; 413/5; 415/16;
407/10; 411/11; 514/12; 427/5;	416/2; 416/21; 418/12; 419/7;
427/7; 427/19; 428/13; 431/1;	420/16; 423/18; 425/1; 435/13;
441/6; 447/13; 448/21; 465/8;	449/13; 451/8; 452/12; 453/6;
487/16; 488/4; 488/5; 488/7;	464/1; 469/11; 477/1; 477/20;
491/18; 492/15; 492/17; 494/17;	483/7; 488/18; 492/1; 498/19;
496/21; 506/8; 512/8; 512/15;	500/14; 501/16; 502/8; 504/19;
513/8; 524/18; 526/5; 526/6;	505/1; 509/6; 515/1; 517/11;
526/8	519/11
yitti miñg -3- yedi bin (7.000)	y. turur 414/18
y. 493/9; 493/10	y.+ dur 404/10; 416/5; 421/16;
yitti yüz -1- yedi yüz (700)	438/8; 451/1; 452/8; 455/9;

463/2; 498/18; 502/9; 508/10	y. bir- 403/01; 436/03; 448/12;
y.+ tur 492/20; 492/3; 492/6	505/3
y. ir- 408/8; 409/3; 409/7; 418/17;	y. koy- 429/8
449/16; 454/16; 456/21; 458/13;	y. körset- 476/11
460/13; 461/9; 462/21; 465/11;	y. tap- 433/11
476/11; 480/15; 487/6; 494/16;	y. ur- 496/7
498/13; 503/8; 516/7	y.+ nı 414/2; 438/11; 482/14;
y. bol- 403/04; 447/4; 447/5	500/15; 502/19; 504/12; 504/13
y. kıl- 403/03; 512/21	y.+ ğa 403/21; 422/8; 424/10;
y. mu 416/4	424/11; 439/14; 441/18; 441/20;
yokarı -12- yukarı	444/12; 454/15; 454/19; 455/7;
y. 417/15; 420/9; 450/17;	459/18; 460/4; 460/11; 460/19;
453/10; 453/12; 462/13; 484/4;	y.+ ge 405/19; 425/6; 458/7;
492/2; 492/6; 525/6	459/17; 460/14; 469/9; 498/1;
y.+ sı 485/17; 489/13	498/13; 503/17; 511/3; 522/8
yokla - -1- yoklamak, aramak	y.+ da 398/15; 404/21; 405/04;
y.- mas-miz 505/17	406/10; 414/1; 430/9; 441/18;
yol -100- yol	444/7; 460/11; 482/13; 482/15
y. 405/02; 523/9; 436/2; 444/12;	y.+ daki 460/8
411/14; 426/15; 434/01; 476/12;	y.+ dın 403/05; 439/17; 460/12;
476/20; 485/2; 504/13; 504/14	462/5; 512/11; 523/9
y.+ dur 403/17; 435/15; 441/6;	y.+ umğa 476/13
455/9; 489/3	y.+ ı 455/9; 509/4
y. turur 488/2; 488/9; 492/18	y.+ ını (ilgi) 425/13

y.+ ını 420/6; 432/4; 460/17; 476/20	y.- di 508/11; (yörüdi) 412/20; 442/3; 457/13; 468/14
y.+ ığa 430/5	y.- diler 399/12; 417/19; 437/7;
y.+ ıge 522/21	439/8; 492/3; 492/7; 500/18;
y.+ ıda 430/1; 472/10	(yöridiler) 412/21; 436/08;
y.+ ımız 443/12	442/6)
y.+ ları 429/9; 432/2	y.- ğay 439/11
y.+ lar 442/14	y.- geyley 527/9
yol - -11- yolmak	y.- sün 479/18
y.- up 450/11	yörüng 492/2
yolğun -1- [Tr]	yörüse 432/4
y. 431/12	y.- üp 416/7; 428/13; 439/18;
yolsuz -2- yoldan çıkmış, yolsuz	440/4; 460/11; 507/12; 523/9
y.+ larını 511/2	yörüpdürler 415/5; 421/4
y.+ larğa 476/11	y.- ürde 421/19
yoluğ - -4- karşılaşmak	y.- genimdin 403/21
y.- tılar 414/2; 482/19; 520/3	y.- genler 484/21
y.- up 520/1	y.- mey 501/3
yör -/ yöri -/ yöri - -55- yürümek	y.- ür irdi 455/21; 514/14
y.- edürler 483/17	y.- ür irdiler 435/2; 459/16;
y.- er 438/4	472/11
y.- ür-miz 428/9; 441/16	y.- üp irdiler 405/02; 450/7
y.- ür mü-siz 428/9	y.- meğil 497/18
y.- üpdür 443/16	y.- mağ 472/14; 472/16

y.- üşde 479/7	y.+ nı (ilgi) 446/7
y.- üşleri 472/12	yum - -1- yummak
y.- meyni 498/1	y.- up (köz y.) 495/13
y.- meyde 498/1	yumalak -1- kıvrıcık
yörü- mes 423/19; 497/21	y. (y. saşallig) 471/19
yörgüz - -1- yürütmek	yumalat - -1- kapatmak
y.- diler 439/16	y.- up 407/9
yörüş -3- yürüyüş	yumşak -2- yumuşak
y. kı1- 500/18	y. 454/2; 512/1
y.+ ni 500/19	yurt -1- yurt, vatan
y.+ leri 500/18	y.+ ı 508/16
yörüt - -2- yürütmek	yut - -3- yutmak
y.- ür-min 480/21	y.- tum 493/13
y.- tüm 480/20	y.- tı 417/20
yu - -5- yıkamak	y.- up 403/02
y.- dılar 415/7; 417/7	yutum -1- yudum
y.- p 448/5; 450/9	y. 524/14
y.- ğan 450/12	y. 498/19
yufka -1- ince, az	yügrük -1- seri, ayağı çabuk
y. 438/20	y. 490/4
yuk - -1- bulaşmak, sirayet etmek	yügür - -4- koşmak, seyirmek
y.- ar 429/8	y.- diler 470/12
yulduz -4- yıldız	y.- üp 430/11; 457/13; 467/10
y. 446/6; 446/8; 490/21	yük -4- yük, ağırlık

y. 454/13	y.+ iġa 482/7
y.+ ini 496/8	y.+ iġe 434/01; 507/5
y.+ lerimizni 458/9	y.+ idin 430/19
y.+ lerde 457/1	y. ħara 469/6
yükle - -6- yüklemek	y.+ üm 434/04
y.- p 398/14; 438/14; 444/12;	y.+ ümġa 493/8
460/11; 479/3; 498/12	y.+ ünġ 499/5; 507/6
yürek -2- yürek, kalp	y.+ ünġġa 493/7
y.+ i 506/8	y.+ leri 466/2; 510/13
y.+ leri 518/10	y.+ leriġa 452/1; 458/19
yüreklen - -1- yüreklenmek, cesaretlenmek	y.+ leriġe 437/4; 501/14
y.- üp irdiler 500/11	y.+ leridin 449/12
yüz 1. yüz (100) -14- [Tr]	yüz biş -1- yüz beş (105)
y. 401/14; 408/13; 408/15;	y. 426/17
410/16; 410/21; 438/12; 449/20;	yüz miġ -10- yüz bim (100.000)
454/14; 457/14; 457/17; 482/11;	y. 401/17; 402/14; 403/12;
490/19; 502/21; 512/9	419/10; 448/14; 449/12; 482/11;
2. yüz, çehre, surat -35-	484/2; 487/19; 491/2
y.+ i 417/15; 448/7; 459/4; 482/7;	yüz yigirme -4- yüz yirmi (120)
483/18; 485/10; 489/8; 486/9;	y. gez 408/21; 409/9; 437/18
491/14; 491/14; 491/16; 491/17	yüz yigirme üç -1- yüz yirmi üç (123)
y.+ ü 433/3	y. 524/13
y.+ ide 486/9; 489/8; 491/17;	yüzlen - -2- yönelmek, dönmek
500/19; 500/20	y.- di 518/7; (ħaçħalı y.-)499/12

Z;Z;Z;Z

ẓa' f -1- [Ar.] zayıflık, kuvvetsizlik
z. 513/14

za' ferān -1- [Ar.] safran
z. 490/11

zāhid -17- [Ar.] takva sahibi, dindar
z. 426/1; 426/11; 426/19; 426/5;
430/2; 430/10; 430/3; 430/4;
456/19
z. bol- 411/10
z.+ ni 426/3; 430/1; 430/12;
430/2; 456/21
z.+ ğa 430/11
z.+ din 430/8

zāhide -1- [Ar.] takva sahibi, dindar
kadın
z. ir- 425/15

ẓāhir -4- [Ar.] görünen, açık
z. 463/10
z. bol-446/10
z. kı1- 424/8
z.+ i 494/20

ẓāhire -1- [Ar.] semiz, bol
z. 427/7

ẓāhm -1- [Far.] yara
z.+ larıdın 525/3

ẓa' if -7- [Ar.] zayıf, güçsüz
z. 398/20; 400/1; 471/2; 476/2
z.+ ni 469/14
z.+ lerni 527/12
z.+ lerge 511/2

zā'il -1- [Ar.] gözden kaybolma, yok
olma, gitme
z. bol- 489/20

ẓākīr -1- [Ar.] zikreden
z. ir- 472/9

ẓālim -5- [Ar.] zalim, haksızlık yapan
z. 432/13; 487/4

z.+ ler 527/6
z.+ lerni 527/8
z.+ lerdin 455/13

zamān -83- [Ar.] zaman
z. 402/03; 413/8; 441/19; 441/9;
447/4; 456/3; 466/8; 470/6;
477/10; 481/19; 501/8; 508/11;
512/14; 512/3; 515/17; 522/19;

523/1; (her z.) 453/21; (ol z.) 415/14; 415/21; 447/13; 447/18; 461/2; 461/4; 470/15; 477/15; 503/20; 506/9; (şol z.) 399/21; 399/9; 400/21; 401/07; 401/08; 401/12; 402/09; 402/18; 406/13; 407/11; 407/3; 409/5; 413/11; 413/6; 413/7; 418/14; 419/1; 422/3; 423/21; 438/21; 441/12; 443/2; 449/17; 451/19; 453/10; 457/13; 459/1; 460/1; 460/3; 464/14; 466/5; 467/15; 467/2; 468/2; 470/1; 474/15; 477/11; 477/19; 478/12; 479/17; 482/2; 493/9; 505/9; 507/7; 509/17; 519/17; 520/10; 521/20; (āḥirü'z- z.) 435/8; (peygamber-i āḥir z.) 452/18; 508/7; z.+ nı (peygamber-i āḥir z.) 456/10 z.+ ge 503/10 z.+ da 430/17 z.+ dın 503/10 z.+ larıda 443/6	zamm -1- [Ar.] arttırma, katma, ekleme z. kı1- 483/15 zār -7- [Far.] ağlayan, inleyen z. 455/2; 516/13; 523/4; (zār zār) 454/18; 449/3; 518/11 zarar -3- [Ar.] zarar, ziyan z. 428/13; 485/4 z.+ dur 421/16 zārī -8- [Far.] ağlama, inleme z. 428/13; 488/21 z. kı1- 402/16; 412/6; 427/2; 443/13; 455/1 z.+ ler kı1- 419/8 zārılık -1- [Far., Tr] ağlama, inleme z. kı1- 402/18 zāt -9- [Ar.] kendi, asıl z. (z.-ı bā-berekāt) 453/13; 456/17; 457/14; 471/18; (z.-ı bā- berekāt+) 446/15; 455/1; 513/9; 514/8 z.+ ı 454/20 zātī -1- [Ar.] kendiyle ilgili z. 463/16 zātlıg(ik) -3- [Ar.; Tr.] asıllı
---	---

	z. (arığ z.) 471/21; (zâtlik) 520/8; (z.-1 bâ-berekât) 457/6	zehre -1- [Far.] öd, safra z.+ si 399/8
zâyiç -1- [Ar.] kayıp, zarar z. bol- 399/1		zekât -4- [Ar.] zekat z. 414/7; 458/2; 484/19
zebân -1- [Far.] dil z. bir- 442/3		z. bir-527/8
zebânlık -1- [Far.; Tr.] dilli z. 445/17		zeker -1- [Ar.] erkeklik organı z.+ iğa 425/20
zeber -2- [Far.] üst z. 459/2; 495/19		zemîn -1- [Far.] zemin, yer z.+ ni 487/16
zeberced -3- [Ar.] zebercet taşı z. 490/12 z.+ din 489/3 z.+ ler 440/17		zemzem -1- [Ar.] Kâbe civarındaki kuyu, o kuyudan çıkan su z. (âb-1 z.) 458/2
zebûn -5- [Far.] zayıf, güçsüz, aciz z. bol- 407/9; 468/14 z. kı1- 401/07;401/08; 513/15		zencîr -6- [Far.] zincir z. 485/8; 488/4; 488/13; 489/1; 499/7 z.+ i 459/13
zehr -11- [Far.] zehir z. 400/2; 468/9; 514/3; 518/10; 518/8 z. sal- 405/11 z.+ ni 400/5; 400/6 z.+ i 477/20 z.+ i ir- 483/1		zer -3- [Far.] altın z. 461/8; 490/20; (endüd-1 z.) 448/7
		zerd-âb -1- [Far.] irin, cerahat z. 485/16
		zerre -3- [Ar.] zerre, çok küçük parça z. 485/10; 516/18
		zevâl -1- [Ar.] yok olma, sona erme

	z.+ i 431/17	zindān-bān	-1- [Far.] zindan muhafızı
zibā	-1- [Far.] süslü		z.+ ğa 454/3
	çihre-i z.+ sını 491/1	zinhār	-5- [Far.] sakın, asla
zihnlig	-1- [Ar., Tr.] zihinli, anlayışlı		z. 454/13; 454/3; 496/10; 521/1;
	z. (müstakīm z.) 471/21		521/4
zıkr	-2- [Ar.] zikşr	zır	-2- [Far.] alt, aşağı
	z. 472/13; 474/21		z. 459/2; 495/19
zinā	-4- [Ar.] zina	zırā	-1- [Far.] zira, çünkü, şundan
	z. 527/11		dolayı
	z. ir- 432/12		z. 500/2
	z. kı1- 425/21; 476/14	zırā'at	-2- [Ar.] tarım
zindān	-24- [Far.] zindan, hapishane		z. 421/4
	z. 421/18; 488/8; 488/10		z.+ ke 484/13
	z. kıldur- 406/20	zıver	-1- [Far.] süs, bezek
	z. kazdur- 422/4		z.+ ini 461/8
	z.+ nı 407/3; 422/9	ziyād	-1- [Ar.] fazla
	z.+ ğa 399/12; 406/20; 407/1;		z. bol- 468/17
	407/20; 409/18; 422/10; 425/14;	ziyāde	-19- [Ar.] fazla, çok
	454/3		z. 398/10; 406/10; 421/8; 432/3;
	z.+ ge 421/17		442/8; 447/8; 449/7; 494/4;
	z.+ da 399/13; 422/20; 425/14;		494/7; 496/15; 527/4
	488/11; 488/9		z. bol- 399/4; 422/20; 513/17;
	z.+ daki 399/17		526/19
	z.+ dın 422/7; 425/17		z. bir- 410/16; 410/21

	z.+ raḡ 490/19		z.+ ke 439/17; 440/16
ziyāfet	-1- [Ar.] ziyafet	zūr	-2- [Far.] kuvvet, güç
	z. 507/11		z. ḡıl- 429/17; 507/1
zuhūr	-2- [Ar.] görünme, meydana çıkma	zū'l-fıḡār	-5- [Ar.] Hz. Ali'nin 'ucu çatallı' meşhur kılıcı
	z. ḡıl- 398/11; 456/9		z. 500/16; 500/17; 506/13
zūlm	-11- [Ar.] eziyet, haksızlık		z.+ nı 500/19; 506/10
	z. 420/13; 525/14	zūhd	-1- [Ar.] her türlü dünyalıḡa karşı koyarak ibadet etme
	z. ḡıl- 429/16; 431/17; 472/19; 526/20; 527/5; 527/6; 527/7		z. 520/7
	z.+ ni 527/16	zūmürrüd	-6- [Ar.] zümrüt
	z.+ ler 398/10		z. 440/17; 490/12
zūlmāt	-4- [Ar.] eziyetler		z.+ din 484/3; 492/20
	z. (nār-ı z.) 439/9		z.+ din ir- 484/10; 491/13
	z.+ ḡa 440/14		

ÖZEL ADLAR DİZİNİ

‘Abbās -2- Hz. Muhammed’in amcasıdır.

‘A. 451/7

‘A.+ nı 523/13

‘Abdu’llāh -18- Hz. Muhammed’in babası.

‘A. 445/7, 446/17, 446/21, 447/1, 447/4, 447/6, 447/8, 454/18, 471/8, 488/18, 517/5, 519/16

‘A.+ nı (ilgi) 446/11

‘A.+ nı 446/19

‘A.+ ğa 446/16

‘A.+ dın 447/1; 453/5, 471/5

‘Abdu’llāh Cabīr -3- sahabenin en büyük fıkıh âlimlerindendir

‘A. 500/15, 501/2

‘A.+ ğa 500/16

‘Abdu’llāh ibni ‘Abbās -1- Hz. Muhammed’in amcasının

oğludur ve sahabelerdendir.

‘A. 437/21

‘Abdu’llāh ibni Mes‘ūd -1-

Sahabelerden olup İslamiyet’i ilk kabul edenlerdendir.

‘A. 499/14

‘Abdu’llāh ibni ‘Ömer -1- Hz. Ömer’in oğlu olup önemli sahabelerdendir.

‘A. 522/8

‘Abdu’llāh ibni Şerīh -3- Hz. Osman dönemindeki Mısır valisidir.

‘A. 515/10, 515/17

‘A.+ ni 515/9

‘Abdu’llāh ibni Yağves -1- Hz. Muhammed dönemindeki kâfirlerin önde gelenlerindendir.

‘A. 478/11

‘Abdu’llāh ibni Ziyād -10- [ö.i.]

‘A.+ ge 522/17

‘Abdu’llāh Ziyād + 523/1, 523/11, 526/1, 526/2, 526/8, 527/16

‘Abdu’llāh Ziyād + ğa 526/1

‘A.+ nı (ilgi) 522/21

‘Acem -1- Acem

‘A. 514/20

Ādem	-15- Ādem Peygamber	(Hāzret-i ‘A) 451/19; 466/6;
	Ā. 438/2, 481/4, 484/1; 494/9;	466/7; 470/20; 470/21; 499/9;
	495/1	502/1; 506/11; 506/13; 507/1;
	484/11	507/2; 517/6; 517/9; 519/8; (‘A.
	Hāzret-i Ā. 520/15	ibni Ebī Tālib) 473/3;
	Hāzret-i Ā. ‘aleyhi’s-selām	(‘Aliyyü’l-murtażā) 476/2;
	438/1	(‘A.+ rażıya’llāhu ‘anhumā)
	Ā.+ ni (ilgi) 494/19	507/12; (Hāzret-i ‘A.
	Hāzret-i Ā.+ ni (ilgi) 446/10	kerrema’llāhu vechehu)
	Hāzret-i Ā.+ niġ 433/12	475/16; 517/15; (Hāzret-i ‘A.
	Hāzret-i Ā. ‘aleyhi’s-selāmı	rażıya’llāhu ‘anhu) 470/18,
	(ilgi) 484/8	501/20, 506/18, 506/19, 507/5,
	Hāzret-i Ā.+ ni 477/21	510/3, 515/12, 515/19, 516/4,
	Ādem-i Şafıyyu’llāh +nı 480/18	517/21
	Ā.+ ge 492/11	‘A.+ ni (ilgi) 520/19, 525/17;
	Hāzret-i Ā.+ ġaça 471/5	(Hāzret-i ‘A.) 479/8, 506/9
	Ā.+ ge irdi 494/20	‘A.+ ni 502/14, 517/12;
	Ādem-i Şafıyyu’llāh tururlar	(Hāzret-i ‘A.) 502/3, 503/2,
‘Aden	-1- Aden şehri	503/3; (Hāzret-i ‘A.
	‘A.+ ġaça 504/10	kerrema’llāhu vechehu)
‘Alı	-57- Hz. Ali. Dört halifeden	516/21; Hāzret-i ‘A.
	biri.	rażıya’llāhu ‘anhumı 516/20
	‘A. 467/13; 470/17; 470/21;	Hāzret-i ‘A. rażıya’llāhu
	475/18; 506/20; 506/21; 506/8;	‘anhumıki turur 490/14
	517/2; 518/7; 522/4; ‘A.	‘A.+ ġa (Hāzret-i ‘A) 451/14;

(Ḥazret-i ʿA. rażıya'llāhu	A. 420/15; 421/13
ʿanhu) 474/12; (Ḥazret-i ʿA.	A.+ ğa 422/6
şāh-ı merdān) 471/15	ʿArab -15- [ö.i] Arap
ʿA.+ ge 502/16; (Ḥazret-i ʿA.)	ʿA. 469/6; 473/13; 476/6;
506/11; 510/3; (Ḥazret-i ʿA.+	476/7; 477/6; 479/15; 514/20;
rażıya'llāhu ʿanhuge) 516/16;	(melīke-i ʿA.) 453/5
Allāh -13- Allah, Tanrı	ʿA.+ nı 463/18; 470/8; 504/8
A. 423/15; (Allahu taʿālā)	ʿA.+ (larnı ilgi) 452/11
401/08; 409/6; 410/1; 457/19;	ʿA.+ lar 476/17
500/4	ʿA.+ larnıġ 453/1
A.+ dur 399/3; 425/4	ʿA. -min (Seyyid-i ʿA. -min)
A. turur 421/16	449/13
A.+ nı (Allahu taʿālā) (ilgi)	ʿArabī -1- [ö.i] Arap milleti, Arap
399/3	kavmine mensup olanlar
A.+ ğa (Allahu taʿālā) 422/1	ʿA. (be-lisān-ı ʿA. zebānlıġ)
A.+ ge (Allahutaʿālā) 402/18	445/17
A.+ dın (Allahu taʿālā) 412/7	Aʿrābī -4- çölde yaşıyan Arap
Āmine -15- Hz. Muhammed'in annesi	A. 510/15; 510/16; 511/10
Ā. 447/1; 447/10; 447/15;	ʿArabistān -1- Arabistan
447/6; 447/9; 448/18; 449/1	ʿA.+ da 449/4
Ā.+ ni (ilgi)	ʿĀş -1- Hz. Muhammed zamanında
Ā.+ ni 447/11; 448/20	önde gelen kâfirlerdendir.
Ā.+ ğa 446/12; 447/1	ʿĀ. 478/12
Ā. turur 488/19	Aşhābū'l-fil -2- fillerle Kabe2yi
Antākiyye -3- Antakya	yıkmak isteyen Ebrehe ve

askerleri	‘A. 455/16; 460/7; 477/6;
A.+ niṅ 444/6	499/9; 521/6
Aşhâb-ı fîl.+ din 445/8	‘A.+ ge 521/6
Aşhâbü’l-Kehf -6- Kur2an’da da adları geçen, bir mağarada uzun süre uyumuş kişiler	‘ Atîk -1- Hz. Ebu Bekir’in sıfatlarından biridir.
A.+ ni 441/7	‘A. 473/13
Aşhâb-ı Kehf 419/18; 419/21; 439/5	‘ Ātike -2-Hz. Muhammed’in halası
Aşhâb-ı Kehf .+ ni 435/10; 435/15	‘Ā. 447/12
	‘Ā.+ ni 447/12
Aşhâbü’l-uhdūd -3- İslam’dan önce Allah’a inananları ateşli hendeklere atarak öldüren bir topluluk	‘ Āyişe -10- Hz. Muhammed’in eşi ve Hz. Ebu Bekir’in kızıdır.
A. 429/18; 430/19	‘Ā. 464/17; 464/18; 501/8;
A.+ nı (ilgi) 429/5	511/12; 514/1; (‘Ā-i Şiddīka rażıya’llāhu ‘anhā) 501/6; (‘Ā. Şiddīka rażıya’llāhu ta‘ālā ‘anha) 481/14; (Ĥazret-i ‘Ā.) 501/6; (Ĥazret-i ‘Ā. Şiddīka) 501/6
Aşhâbü’r-Ramīm -2- yağmurdan bir mağaraya sığınıp orada kalan üç kişi	‘Ā.+ ge (Ĥazret-i ‘Ā+) 513/18
A. 443/8	‘ Azāzil -1- İblis’in melek olduğu dönemdeki adı
A.+ ni 443/9	‘A.+ ni (ilgi) 478/1
‘ Atebe -6- Hz. Muhammed zamanında önde gelen kâfirlere	Āzerfāt -1- Ashab-ı Kehf kişilerinden
	‘Ā. 441/21
	‘ Azrā’îl -9- ölüm meleği

- ‘A. 461/12; 492/6; 512/14;
512/3; (‘A. ‘aleyhi’s-
selâm)427/1; (Hâzret-i ‘A.)
414/17; (Hâzret-i ‘A. ‘aleyhi’s-
selâm) 511/11
‘A. turur-min 414/15
‘A.+ din 460/20
- Beytü’l-ḥarām** -1- Kâbe
b. 458/2
- Beytü’l-maḳdis** -3- [ö.i] Kudüs’teki
Mescid-i Aksâ
B.+ ke 496/4
B.+ ni 496/18; 497/8
- Beytü’l-ma‘mūr** -1- Göğün yedinci
katında, Cennet-i Firdevs’te bir
köşk
b.+ ge 489/2
- Beytü’l-muḳaddes** -5- Mescid-i Aksâ
B. irdi 408/9
B.+ ni 409/18; 432/13
B.+ ke 410/11; 410/18
- Bağdād** -1- Bağdat
B.+ ğa 438/14
- Bâğ-ı İrem** -1- Cennet’te bir bahçe
B. 461/9
- Bahîrâ** -9- Hz. Muhammed’in namını
duyan ve onu bekleyen rahip
B. 452/16
B.-yı rāhib 457/13; 457/16;
457/2; 457/6; 457/7
B.-yı rāhibde irdi 456/14
B. digen 456/7; 457/11
- Bânū** -1- Hz. Muhammed’in
eşlerinden biridir.
B. 471/13
- Bār** -9- Allah, Tanrı
B. Ḥudāyā 469/2; 477/21;
488/21; 491/15; 491/16;
491/17; 491/18; 494/15; 497/7
- Başra** -1- Basra
B.+ nı 522/17
- Baṭḥâ** -2- Mekke’ye yakın bir şehir
B. 461/15
B.+ ğa 496/5
- Bedād** -2- Putperestliği başlattığı
rivayet edilen padişah
B. 433/6
Bedādād 432/18
- Bedr** -8- Bedir
B. 498/14; 498/7; 498/8;

499/21; 500/11; 500/21	514/2
B. cengidin 500/8	Bibi Fâtıma -6- Hz. Fatma
B. cengiğa 498/11	B. 509/13
Benî Hâşim -2- Benî Haşim kabilesi	Hzret-i B. 509/12; 509/8
B. 458/21	B.+ niĝ 471/15
Benî Hezil -1- Benî Hezil kabilesi	Hzret-i B. rażıya'llâhu 'anhâ
B.+ ğa 428/1	509/9; 512/10
Benî İsrâ'îl -13- Benî İsrâil kabilesi	Bibi Hâdıce -48- Hz. Hatice
B. 403/20; 408/2; 409/15;	B. 452/13; 452/17; 452/21;
422/16	452/9; 453/1; 453/12; 453/15;
B.+ de 401/02; 424/19; 429/19;	453/18; 453/2; 453/21; 453/3;
429/5; 433/20; 433/9	453/7; 454/9; 461/16; 462/1;
B.+ din 408/5; 408/6; 410/3	462/12; 462/14; 462/15;
Benî Murâd -2- Benî Murad kabilesi	462/20; 462/5; 463/10; 463/12;
B. 517/3; 517/4	463/13; 463/19; 463/21;
Bibi 'Âtike -12- Hz. Muhammed'in	464/10; 464/13; 464/9; 465/14;
halası	465/15; 465/16; 465/18;
B. 447/21; 448/19; 452/13;	465/20; 465/3; 466/2; 466/5;
452/21; 452/5; 452/9; 453/2;	471/13; 471/14
453/4; 454/18; 462/11; 463/10;	B.+ ğa 453/18; 461/19; 462/8;
463/17	464/16
Bibi 'Âyişe -5- Hz. Ayşe	B.+ ni 452/3; 462/11
B. 471/13; 503/2	B.+ niĝ 463/11
Hzret-i B. 511/10	B. rażıya'llâhu 'anhâni 464/21
B. rażıya'llâhu 'anhâ 512/7;	Bibi Meryem -10- Hz. Meryem

B. 412/20; 413/2; 413/21; 413/4; 414/15; 414/17; 414/3 kışsa-i Hâzret-i B. 412/17 B.+ ge 414/15; 414/3	C. 524/9
Bibi Ruqıyye -1- Hz. Muhammed'in kızı, Hz. Osman'ın eşi B.+ ni 471/16	Ca'fer-i Tayyâr -1- İmam Ca'ferî C.+ nı(ilgi) 506/3
Bilâl -1- ilk ezan okuyan kişi Hâzret-i B. 510/12	Caħim -1- Cehennem'in yedi katından biridir C. 488/7
Buħtu'n-naşr -12- Babil hükümdarı B. 408/3; 408/5; 408/8; 409/19; 409/20; 410/1; 410/3; 432/11; 432/15 B.+ nı (ilgi) 432/11 B.+ nı 409/17 bu B.+ nı 432/16	Cebbârü'l-müntakim -1- Allah, Tanrı Hâzret-i C.+ din 459/21
Câbülkâ -2- en uzak Doğu'da bin kapılı efsanevi bir şehir C. 495/17; 497/8	Cebra'îl -92- Hz. Cebrâil C. 399/13; 461/14; 464/17; 467/11; 467/20; 468/11; 468/7; 483/20; 483/21; 484/10; 484/14; 484/16; 484/18; 484/5; 484/7; 485/1; 485/5; 485/6; 485/9; 486/5; 487/15; 487/8; 488/18; 492/1; 495/21; 496/3; 496/7; 510/17; 512/17
Câbülsâ -2- en uzak Batı'da bin kapılı efsanevi şehir C. 495/21 C.+ nı 497/8	Ca'fer ibni Ebî Tâlib -1- Kerbela şehitlerinden bir kimse C.+ ni 465/20 C. turur-min 413/3

C.+ ‘aleyhi’s-selām 460/16	Celāl -1- Hz. Ali’nin oğlu
Ḥazret-i C.+ ‘aleyhi’s-selām	Ḥazret-i C. 494/1
468/7	Cercis -43- Hz. Cercis
C. ‘aleyhi’s-selām 413/17;	C. 398/9; 399/11; 399/14;
464/15; 465/12; 465/21;	399/18; 399/20; 399/5; 400/12;
466/12; 467/17; 468/2; 468/6;	400/2; 401/02; 402/04; 402/07;
473/8; 482/17; 483/13; 485/21;	402/10; 402/12; 402/16;
485/3; 486/16; 487/17; 503/21;	402/20; 403/01
(Ḥazret-i C. ‘aleyhi’s-selām)	Ḥazret-i C. 402/06; 402/19
411/9; 412/7; 413/3; 419/6;	C.+ ni 400/18
450/10; 460/19; 467/12;	C. peygamber 400/19
468/11; 470/6; 474/6; 477/7;	C.+ ‘aleyhi’s-selām 403/01
478/6; 479/20; 482/13; 482/20;	C. ‘aleyhi’s-selām 398/11;
482/7; 482/8; 483/10; 497/18;	399/21; 399/8; 400/13; 400/3;
497/4; 497/9; 498/11; 500/10;	400/9; 401/10; 401/13; 402/12
506/20; 512/15	Ḥazret-i C. ‘aleyhi’s-selām
Ḥazret-i C. ‘aleyhi’s-selāmdın	398/19; 399/16; 399/2; 401/12;
446/5	402/13; 402/16; 403/06
C. ‘aleyhi’s-selāmğa 401/07;	C. ‘aleyhi’s-selāmge 401/08
460/13	C. ‘aleyhi’s-selāmnı 402/10
C. ‘aleyhi’s-selāmnı 413/2	Ḥazret-i C. ‘aleyhi’s-selāmnı
Cehennem -5- Cehennem	401/06; 403/08; 403/11
biri C. 488/7	kıssa-i Ḥazret-i C. ‘aleyhi’s-
c.+ ğa 524/17	selāmnı 398/9
c.+ ge 523/15; 523/20; 524/3	Cezire -1- Cezire

C.+ ğa 504/14	(H�azret-i D.‘ aleyhi’s-sel�am)
C�h�d -22- Yahud�	403/14; 486/19
C. 434/20	D�-moll� -6- Hz. İsa’nın hocası
ol C. 459/1; 506/11	D. 416/12; 416/14; 416/16;
c.+ lar 419/16; 419/17	416/17
C.+ lar 419/16; 419/3; 419/4;	D.+ ları 416/16; 416/20
424/17; 459/14; 459/20;	Decc�l -6- Deccal
481/20; 482/3; 483/4; 507/19;	D. 419/14; 419/15; (D.-i
507/8	la‘�n+) 419/11; 419/13
yitmiş miĠ C.+ lar 419/15	D.+ ni (ilgi) 419/15
C.+ lardın 414/1; 506/6	D.+ ni 419/16
C.+ larĠa 460/2	Derd�n -2- Hz. Ali’yi öldüren k�fir
c.+ larnı 419/16	D. atlıĠ 517/13
C.+ larnı 419/4	D.+ digen 517/15
D�dy�ne -3- Hz. Cercisd�nemindeki	Dery�-yı Bahr�’l-hayv�n -1- cennetteki
padişah	bir deniz
D. 398/12; 398/9; 403/07	D. 485/19
Dakyan�s -8- Ashab-ı Kehf zamanı k�fir	Dihye -3- sahaberden bir kimse
hükümdarı	D. 467/10; 467/6; (D.- i Kelb+)
D. 441/8; 441/11; 442/12;	467/12
442/16; 442/21; 443/2	Eb� Bekr -47- Hz. Ebu Bekir
D.+ nı (ilgi) 441/12; 442/20	E. 473/21
D.+ dın 442/21	H�zret-i E. 464/5
D�v�d -3- Hz. Davud	H�zret-i Eb� Bekr+ ni 513/13
D. (H�zret-i D.) 494/13;	Eb� Bekr-i Şiddik 456/4;

459/16; 497/6; (Hâzret-i E.)	amcası, aynı zamanda onun en
455/21; 459/11; 460/6; 464/10;	şiddetli düşmanlarından
464/2; 464/21; 467/1; 473/2;	E. 451/2; 471/7
477/9; 498/10; 500/1; 510/8;	Ebî Süfyân -1- Mekke'nin fethinde
513/15; 516/14; (E.+	müslüman olmuş sahabe
raziya'llâhu 'anhu) 428/20;	E.+ nı (ilgi) 502/13
(Hâzret-i E. raziya'llâhu 'anhu)	Ebî Tâlib -5- Hz. Muhammed'in amcası,
496/17; 497/2; 510/8	Hz. Ali'nin babası
Hâzret-i Ebâ Bekr-i Şiddîk + ğa	E. 451/12; 451/16; 452/6;
458/4; 464/13; 466/21; 501/15	519/8
Ebâ Bekr-i Şiddîk + din 458/13	E.+ ni (ilgi) 451/14; 452/5;
Ebâ Bekr-i Şiddîk+ ke 505/14;	463/21
(Hâzret-i E.) 510/12	E.+ ni 451/10
Hâzret-i Ebâ Bekr-i Şiddîk+ nı	Ebû Bekr ibni 'Alî -1- Hz. Ali'nin
510/13	oğlu ve Kerbela şehitlerinden
Hâzret-i Ebâ Bekr-i Şiddîk	E. 524/12
raziya'llâhu-'anhu+ niki	Ebû Cehl -35- Hz. Muhammed
490/20	döneminin en büyük kâfiri
Ebû Bekr 464/5; 473/9; 473/10;	E. 457/1; 457/5; 459/8; 460/7;
473/12; 477/18; 497/8; (Hâzret-	469/5; 470/10; 477/6; 479/15;
i E.) 473/9; 477/17; 504/8;	479/5; 479/6; 497/21; 498/14;
(Hâzret-i E. raziya'llâhu 'anhu)	498/16; 498/2; 499/12; (E.-i
477/15	la'în) 498/13; (E.-i seg) 457/8;
Hâzret-i Ebû Bekr+ ni 473/19	(E. 'aleyhi'l-la'ne+)
Ebî Leheb -2- Hz. Muhammed'in	439/6; 455/16; 459/17; 459/20;

462/4; 462/6; 470/7; 481/20;	kâfirlerinden
482/4; 496/20; 497/16	E.+ nı 478/10
E.+ ni 435/8; 479/10; 498/4;	Ebū Süfyān -2- önemli sahabelerden
499/14; 499/15	biri
E.+ ğa 469/2	E. 519/9
E.+ ge 497/19	E.+ nı (ilgi) 501/1
Ebū Derdā -1- Hz. Muhammed'in fıkıh	Ebū Ya'kūb -1- Bağdat
ve hadis ilimlerinde önde gelen	padişahlarından biri
ashabından biri	E. 438/14
E.+ ğa 473/10	Ebū'l-Āş -1- Hz. Muhammed'in
Ebū Eyyūbe'l-Enşārī -2- Eyüp Sultan	damatlarından
olarak da bilinen en büyük	E.+ ğa 471/16
sahabelerden biri	Ebu'l-fa'zīl -1- Hz. Ebu Bekir'e cennet
E.+ ni 429/1	ehlilerinin verdiği isim
Ebū Eyyūb-i Enşārī. 429/2	E. 473/12
Ebū Hureyre -1- Yemenli sahabe	Ebu'l-ḥanūḳ -1- Hz. Hüseyin'i öldüren
E. 526/12	kâfir
Ebū Mūsā -5- Hakem vakasında Hz.	E. 525/12
Ali'yi temsil eden sahabe	Eclā-i Beniyyü'n-naẓīr -1- Hz.
E. 520/2	Muhammed'in Şafiye'yi
Ebū Mūsā Eş'arī. 520/1;	nikahına alışını anlatan kişi
520/10; 520/5	E.+ ni (ilgi) 507/8
Ebū Mūsā Eş'arī.+ ni 519/21	Ehl-i Beyt -3- Hz. Muhammed'in
Ebū Ram'ā -1- Hz. Muhammed	ailesi
döneminin önde gelen	E.+ leriḡizni (ilgi) 490/2

E+ lerim 524/11	409/16; 409/18; 409/19; 410/2;
E.+ leri 511/21	410/4; (E. Peygamber
el-Cennetü'l-bakiyye -1- Bakî	'aleyhi's-şalātu ve's-selām+)
Mezarlığı, Medine'de bulunan	409/14; (Hâzret-i E.) 409/21
sahabe ve önemli kişilerin	Hâzret-i E.+ dın 409/21
defnedildiği kutlu mezarlık	Erihâ -1- Sebe kavmindendir
e.+ de 474/1	E. 432/10
e.+ ni 456/14; 511/14	Ermen -1- Ermeni
Emîr 'Abbās -2- Hz. Muhammed'in	E. 518/6
atalarından	Es'ad -1- Tübba'ın asıl adı
E. 471/7	E. irdi 427/13
E.+ ke 499/18	Eşrem -5- putperest bir kavmin serdarı
Emîr Hamza -9- Hz. Muhammed'in	E. 444/11; 444/15; 444/17
atalarından	E.+ ğa 444/16
E. 451/5; 471/7; 502/16;	E.+ ni 444/15
502/19	Eṭ-ṭahūr -1- Cennet'teki dört ırmaktan
E.+ ğa 503/10	biri
E.+ ge 503/8	e. 490/10
E.+ nı 502/14; 503/1	Filistîn -1- Filistin
E.+ -i şâhib-kırânı 502/12	F.-i muḳaddese 432/1
Emîr 'Ubeyd Hârâc -1- sahabelerden	Fârs -8- Fars
bir kimse	F. 506/3; 507/21; 508/14;
E. 499/10	508/18; 508/2; 508/20; 508/21
Eremyâ -9- Eremya Peygamber	Pâdşâh-ı F. 508/20
E. (E. 'aleyhi's-selām+)	Fâtıma -9- Hz. Fatma

F. 446/13; 447/4; 467/13; 471/15; 522/4; (F.-i Şgmī) 446/19; 447/4	F.+ nı 420/2
F.+ nı (ilgi) 509/7; 520/19	Furkân-ı Hamîd -1- Kur'an F.+ de 430/20
Fâtiha -2- Fatiha suresi F.+ dın 495/20 F.+ ğa 483/15	Ġaffârü'z-zünüb -1- Allah ġ.+ nı (ilgi) 463/7
Fırât -3- Fırat nehri F. deryâsıge 523/12; 525/4 F. deryâsını 525/2	Güristân-ı bâkı' -3- Hz. Muhammed'in mezarının olduğu yer güristân-ı b.+ de 518/19 güristân-ı b.+ de 513/21 gürsitân-ı b.+ ge 515/5
Filistîn -1- Filistin F. 398/13	Habeş -5- Habeş H. 508/13; 508/2 H.+ ğa 420/17 H.+ din irdi 403/14 Habeşî "Habeşistan halkından olan kimse" 479/13
Fir'avn -1- Firavun F.+ nı 512/20	Habîb Neccâr -5- Antakya halkını Hakk'a davet etmek için gönderilen iki elçiye inanıp iman eden tek kişi H. 424/5; 424/6; 424/8; 424/9 H.+ nı 424/12
Fülis -22- Fulis peygamber F. 420/8; 422/10; 422/13; 422/16; 422/18; 422/19; 423/10; 423/16; 423/17; 423/2; 423/3; 423/6; 424/1; 424/3; 424/5 el-kışşa-i F. 422/8 F.+ ğa 422/20; 423/9 F.+ ke 422/6 F.+ ni 420/17; 422/15	Habîbe -1- Yakup peygamberin altıncı karısı H. rażıya'llâhu 'anhâ 471/13
Furkân -1- Kur'an	

Ḥabību'llāh -1- [Ar.] Allah'ın sevgilisi, Hz. Muhammed	469/14; 470/14; 476/18; 477/4; 487/10; 487/13; 499/2; 507/17; 527/6; (Ḥ. tebārek) 402/05;
Ḥ. 500/1	(Ḥazret-i Ḥ.) 488/13; (Ḥazret-i Ḥ. ta'ālā) 441/15; 445/18; 448/15; 452/21; 488/14; 497/18; 499/13; 510/14; 512/17; 527/1; (Ḥ. sübhānehū ve ta'ālā) 399/16; 435/2; 435/4; 466/16; 497/4; 500/5; (Ḥazret-i Ḥ. sübhānehu) 413/2; (Ḥazret-i Ḥ. sübhānehū ve ta'ālā+)
Ḥabīb-i İlāh -3- [Ar.] Allah'ın sevgilisi, Hz. Muhammed	
Ḥ. 485/21	
Ḥazret-i Ḥ. 472/1	
Ḥazret-i Ḥ.+ durlar 482/9	
Hācer : -1- İbrahim peygamberin karısı, İsmail peygamberin annesi	
H.+ ni (ilgi) 520/16	
Ḥadīce -11- Hz. Hatice	
Ḥ. 453/15; 456/5; 463/18; 464/18; 464/19; 465/19; 494/18; (Ḥ. rażıya'llāhu 'anhā) 465/2	
Ḥ.+ ni (ilgi) 452/13; 465/3	
Ḥ.+ ğa 464/17	
Hafsa -1- Hz. Muhammed'in dokuz karısından biri	
H. 471/13	
Hak -54- [Ar.] Allah, Tanrı	
Ḥ. 514/8; (Ḥ. sübhānehu ve ta'ālā+) 486/3; (Ḥ. ta'ālā+) 398/10; 441/16; 463/15; 465/2;	
Ḥalid -5- [ö.i] Hz. Muhammed'in “seyfullah” diye vasıflandırdığı İslam tarihinin ünlü komutanı	
Ḥ. 502/10; 502/6; 502/7	
Ḥ.+ ni (ilgi) 502/5	
Ḥ.+ ni 502/11	
Ḥalid bin Velid 502/4	
Ḥalime -14- Ḥz. Muhammed'in süt	

annesi	Ḥ.+ ni (ilgi) 478/12
Ḥ. 449/6; 449/10; 449/12; 449/19; 449/20; 449/7; 450/3; 450/12; 450/14; 450/16; 450/4	Ḥārīş ibni Ṭalātile -1- Hz. Muhammed'in imana davet kılışını alaya alan kâfir
Ḥ.+ ni (ilgi) 449/14; 450/1; 450/11	Ḥ. 478/8
Ḥamdān -1- [ö.i] Allah'a devamlı hamd etmesiyle bilinen, cehennemde duran melek	Ḥārīşe -1- [ö.i] sahabeden bir kişi Ḥ. 458/15
Ḥ. 489/9	Ḥarzaḥ -1- Hz. Muhammed zamanında iman edenlerden Ḥ. 478/13
Ḥamīr ibni Sebe -1- Sebe Suresi'nde geçen Sebe kavminin kâfir padişahı	Ḥasan -1- Hz. Hasan Ḥ.+ ğa 468/8
Ḥ. 431/2	Ḥasan ibni Şerīf -1- Ebu Cehl'in yoldaşlarından bir kâfir Ḥ. 498/16
Ḥanzala -3- Benî İsrail kavmine gönderilen peygamberlerdendir Ḥ. 424/18; 426/9; 427/4	Ḥaşūr -1- Asur devleti Ḥ. atlığ ilde 408/2
Ḥarem -2- Mekke ve Medine'nin kutsal topraklarından dolayı verilen isim	Ḥāşīm -1- Hz. Muhammed'in büyük büyük dedesi Ḥ. 519/7
Ḥ.+ ğa 480/4 Ḥ.+ ge 480/7	Ḥavāric -23- Hz. Ali'ye isyan eden zümre Ḥ. 526/1
Ḥārīş -3- Hz. Muhammed'in süt annesinin eşi Ḥ. 457/11; 457/12	Ḥ.+ ni 524/14; 524/17; 525/11; 526/3; 526/5

Ḥ.+ din 526/1	Ḥ.+ nı (Ḥazret-i Ḥ.) (ilgi)
Ḥ.+ ler 523/16; 523/21; 524/2;	512/12
524/5; 525/13; 525/21	Ḥayy ibni Aḥṭāb -2- Hz.
Ḥ.+ lerni (ilgi) 524/9	Muhammed'i öldürmeye kastı
Ḥ.+ lerni 523/15; 523/20;	olan kâfir
523/21; 524/1; 524/12; 524/3;	Ḥ. 507/11
524/5; 524/7; 525/2	Ḥ.+ nı (ilgi) 507/3
Ḥavāriyyūn -1- İsa peygamberin on	Ḥazrec -1- Sebe kavmi kafirlerindedir
iki kişiden oluşa yakın dostları	Üveys-i Ḥ. 432/9
Ḥ. 398/12	Ḥımma -4- Hz. İsa'nın annesi olan Hz.
Ḥāviye -1- Cehennem'in yedi katından	Meryem'in annesi
birisidir.	Ḥ. 410/10; 410/14; 410/9
H. turur 488/8	Ḥ. ir- 410/9
H.+ ni (ilgi) 519/7	Ḥızır -3- Hz. Hızır
Ḥavvā -3- Hz. Havva	Ḥ. (Ḥazret-i Ḥ.) 439/16;
Ḥ. 438/3	440/20; (Ḥazret-i Ḥ. 'aleyhi's-
Ḥ.+ nı (ilgi) 520/15	selām) 439/15
Ḥ.+ ğa (Ḥazret-i Ḥ.+) 446/11	Ḥicāz -1- Hicaz
Ḥayber -3- Medine'den 150 km	Ḥ. 435/7
uzaklıkta bir vaha	Hilāl ibni Nāfi' -1- Kербela olayında
Ḥ.+ ni (ilgi) 506/5; 507/3; 508/1	şehit edilen müminlerden biri
Ḥayberī -1- Hayber vahasından olan	H. 524/6
halk	Hindūstān -3- Hindistan
feth-i Ḥ. 506/3	H. 436/08; 437/7
Ḥayy -1- Allah, Tanrı	H.+ ğa 420/17

Hirā	-3- Hira d	403/10; 409/7; 413/5; 415/6;
	H. tağıdın 466/2	448/16
	H. tağığa 445/2	H.+ ā 410/17; 411/3; 493/17;
	H.+ tağıge 465/11	493/6; 494/2; 494/6; 494/9;
Hūd	-1- Ad kavmine gönderilen peygamber	511/19; 512/2; 519/1
	H.+ ‘aleyhi’s-selāmı 461/6	Bār H.+ ā 469/2; 477/21;
		488/21; 491/15; 491/16;
Hudā	-22- Allah, Tanrı, Hüdâ	491/17; 491/18; 494/15; 497/7
	H. 421/7; 434/07; 441/15;	H.+ ğa 420/12; 420/13
	442/5; 469/8; 472/13; 506/12;	H.+ ıdur-min 474/19
	526/12; (‘Alī şîr-i H.) 451/17	H.+ inġ 400/21
	(peygamber-i H.) 401/19;	H.+ inġız 477/7
	487/18; (Resûl-i H.+) 514/1;	H.+ nı 474/10
	(H. ta‘ālā+) 420/11	H. ta‘ālā 399/14; 399/15;
	H.+ dur-min 441/11	403/16; 408/11; 408/18; 408/2;
	H.+ nı (ilgi) 409/8; 415/14;	409/17; 410/10; 411/1; 413/15;
	468/19; 476/8; 477/1; 477/21;	413/19; 414/14; 414/6; 415/11;
	502/16; 517/18; 523/6; (Hâzret-	416/9; 417/19; 418/18; 418/4;
	i Resûl-i H.+ nı) 518/20	420/16; 420/20; 422/2; 422/9;
	H.+ nı 401/16; 421/9; 435/13	423/12; 423/21; 423/8; 424/15;
	H.+ ğa 513/10	425/9; 426/11; 426/13; 426/20;
	H.+ dın 460/17; 472/11	426/9; 430/20; 431/15; 431/17;
	H.+ yâ 417/12; 443/21	431/18; 431/2; 431/4; 431/5;
Hudây	-174- [ö.i.]	431/8; 431/9; 432/10; 432/3;
	H. 400/17; 400/18; 403/08;	433/15; 435/16; 438/2; 438/7;

441/8; 442/3; 442/7; 456/11;
456/3; 464/14; 466/12; 469/8;
473/6; 478/4; 478/5; 478/9;
486/7; 489/18; 491/6; 493/20;
497/20; 500/19; 504/7; 520/19
H. ta'ālādın 400/13; 400/16;
409/15; 411/2; 411/4; 417/10;
422/6; 426/13; 431/21; 443/6;
487/3
H. ta'ālāğa 399/9; 410/6;
421/12; 426/10; 430/2; 432/12;
432/16; 439/18
H. ta'ālāge 402/17; 403/14;
431/6; 432/5; 491/2
H. ta'ālānı 398/20; 398/21;
399/3; 399/8; 400/1; 400/10;
400/8; 401/12; 401/15; 402/03;
403/07; 408/16; 410/2; 413/4;
414/10; 417/20; 420/10;
421/13; 421/7; 424/3; 426/18;
426/20; 429/16; 432/15;
432/17; 438/13; 438/21; 438/4;
441/17; 442/4; 459/10; 463/9;
464/15; 466/14; 467/1; 472/7;
472/8; 474/10; 476/8; 477/2;

480/7; 492/13; 527/12

Hudāvend -12- Allah

H.+ ā 402/14; 403/09; 417/12;
429/16; 443/13; 443/21;
454/20; 455/1; 471/1; 493/6;
525/13

İlāhī H.+ ā 502/5

Huṭame -1- Cehennem'in yedi katından
biri

H. 488/7

Hüzzām -1- Sebe kavminden olup
Mekke'ye gönderilmiştir

H. 432/10

Hüseyn -6- Hz. Hüseyin

H. 521/13; 521/2; 525/6; 525/8;
(Hāzret-i H. rażıya'llāhu
'anhu+) 527/17
H.+ ni 521/17

İbni 'Abbās -2- Hz. Muhammed'in
amcasının oğlu olup ileri gelen
sahabelerdendir

İ. 501/21

İ. rażıya'llāhu anhū 412/15

İbni Mülcem -9- 'Abdu'r-raḥman ibni
Mülcem; Hz. Ali'yi şehit eden

kâfirdir	İ. 468/3; (Hâzret-i İ.) 467/8;
İ. 517/10; 517/11; 517/12;	509/13; 518/10; 518/9; (İ.
517/13; 517/16; 517/8	rażıya'llâhu 'anhu+) 516/17;
İ.+ ni 517/17; 518/4	524/8
İ.+ ge 517/18	İ.+ nı (ilgi) (Hâzret-i İ.+)
İbrâhim -9- Hz. İbrahim	İ.+ ğa 468/4; (Hâzret-i İ.+)
İ. (İ. 'aleyhi's-selâm) 491/10;	467/18
(Hâzret-i İ.) 520/16; (Hâzret-i İ.	İmâm Hüseyn -31- Hz. Hüseyin
'aleyhi's-selâm+) 456/12;	İ. 468/4; (Hâzret-i İ.) 467/8;
457/15; Hâzret-i İ.	518/21; 519/4; 520/3; 521/7
peygamber+) 494/12; (İ.	İ.+ niġ 509/13; (Hâzret-i İ.
peygamber+) 480/21	rażıya'allâhu 'anhu+) 520/4;
İ.+ ğa 495/3	521/9; 521/18; 522/6; 522/9;
İ.+ ge 480/21; 495/2	522/10; 522/14; 523/8; 523/13;
İdris -4- Hz. İdris	524/15; 524/19
İ. (Hâzret-i İ.) 432/21;)Hâzret-i	İ.+ ni (Hâzret-i İ.+)
İ. 'aleyhi's-selâm) 432/19;	519/4;
(Hâzret-i İ. 'aleyhüme's-selâm)	521/15
495/16	İ.+ ni 468/9; 520/18; 521/7;
İ.+ ni (Hâzret-i İ.+)	(Hâzret-i İ.+)
(ilgi) 433/3	518/11; 520/21;
İmâm 'Alî Ekber -1- [ö.i] Hz.	520/8
Hüseyin'in Kerbela'da şehit	İ.+ ğa 468/5; (Hâzret-i İ.+)
olan oğlu	467/18
İ. 524/12	İ.+ ge 520/9
İmâm Hasan -9- Hz. Hasan	İ.+ ge (Hâzret-i İ.+)
İmâm Zeyne'l-'âbidîn -1- Hz.	520/10

Hüseyin'in oğlu	423/15; 423/20; 434/13;
İ. (şeh-zāde-i İ.) 524/18	434/14; 434/15; 434/16; 508/5;
‘İmrān -2- Hz. Musa'nın soyundan gelen bu kişi Hz. Meryem'in babasıdır	(‘İ. ‘aleyhi’s-selām+) 410/21; 413/9; 414/10; 414/14; 414/19; 415/3; 416/4; 417/9; 418/14;
‘İ. 410/8	418/15; 418/7; 421/6 (Hāzret-i
‘İ. atlıg 410/8	‘İ.+ 414/20; 414/21; 415/11;
‘İmrān ibni Yezīd -1- Benî İsrail soyundan kâfir bir padişahdır	415/6; 415/8; 416/13; 417/1; 417/4; 417/16; 418/21; 418/3;
‘İ. 429/19	418/8; 419/7; 419/13; 419/14;
İncil -6- İsa peygambere gönderilen kutsal kitap	419/15; 419/19; 420/1; 420/5; 434/03; 459/4; (Hāzret-i ‘İ.
İ. 414/7	‘aleyhi’s-selām+) 412/18;
İ.+ de 428/3; 456/9; 465/20	413/7; 413/13; 413/14; 414/5;
İ. kitâbda 458/20	414/6; 416/6; 416/11; 416/15;
İ. kitâblarıda 447/20	416/19; 417/9; 418/2; 418/12;
İntâkiyye -3- Antakya krş.	418/6; 418/9; 419/3; 419/18;
İ. 421/1; 424/15	421/14; 433/16; 433/20; 439/3;
İ.+ ğa 420/21	456/10; 457/15; 486/7
İshāk -1- İshak Peygamber	‘İ.+ niġ 417/7
İ.+ peygambeni 471/5	‘İ.+ ni 419/5; 421/9; 423/15;
‘İsī -80- Hazret-i İsa	‘İ.+ ğa 417/8
‘İ. 411/9; 411/10; 413/18;	‘İ.+ din (Hāzret-i İ.) 420/18
414/17; 414/18; 415/3; 417/11;	İskender -33- [ö.i] İskender
417/12; 419/9; 420/9; 421/8;	İ. 437/11; 439/20; 440/1;

440/11; 440/3; 440/9; (İ.-i Zü'l- karneyn+) 434/21; 435/10; 435/13; 436/1; (el-kıssa-i Hâzret-i İ.) 435/16; (Hâzret-i İ.) 436/09; 436/12; 436/15; 436/20; 436/21; 438/12; 438/7; 439/11; 439/19; 439/21; 439/7; 440/13; 440/21; 440/6; 440/8; 441/4 İ.+ ni (sedd-i İ.) 438/20 İ.+ ğa (Hâzret-i İ.) 437/11; 438/6 İ.+ din (Hâzret-i İ.) 436/11; 436/16; 440/5	518/1 İ.+ da 440/6 İ.+ dın 506/7
İskenderiyye -1- İskender'in ülkesi İ.+ ğa 441/4	İsmâ'îl -1- Hz. İsmail Hâzret-i İ.+ ni 471/6
İslâm -28- İslam İ. 430/7; 472/21; 475/4; 477/4; 501/10; 507/2; 514/12 leşker-i İ. İ.+ nı (ilgi) 474/13 İ.+ nı 420/12; 427/21; 430/5; 440/6; 473/15; 474/17; 478/16; 478/20 İ.+ ğa 469/3; 469/4; 470/5; 477/3; 478/19; 480/4 İ.+ ge 471/2; 478/19; 496/2;	İsrâfil -5- Dört büyük melekten biri, İsrafil İ. (İ. 'aleyhi's-selâm) 486/2; (Hâzret-i İ.) 440/10; 440/18; (Hâzret-i İ. 'aleyhi's-selâm) 440/11; 492/10
	Ka'be -16- Kabe K. 493/21 K.(k.-i Mu'azzama+) 445/5 K.(k.-i Mu'azzama+) 447/12 K.+ ni (ilgi) 470/16; 495/10 K.+ ni 445/2; 470/12; 478/10 K.+ ni (hâne-i K.) 470/16 K.+ de (hâne-i K.) 470/9 K.+ de irdi 469/8 K.+ ğa 469/10; 469/6; 470/5; 476/18; 494/18; 495/9
	Ķâbızu'l-ervâh -2- Hz. Azrâil Hâzret-i Ķ. 512/5 Hâzret-i Ķ. 'aleyhi's-selâm 510/15

Ka'bü'l-Ahbâr -2- Hz. Muhammed döneminde yaşamış rivayetleri ile meşhur bir hadis râvîsi K. 466/11 K.+ nı 514/20	Ç. 517/10; 517/8
Qāf -4- masal dağı Ç. 439/9 Ç.+ nı 491/20 Ç.+ ğa 448/9 Ç.+ ça 488/13	Kelām-ı Mecīd -1- Kur'an K.+ de 430/20 Kerbelā -3- Kerbela K. 468/9 K.+ ge 523/9 K.+ da 468/12
Kāmīt -1- Adları Ye'cuc ve Me'cuc ile anılan bir kavim K. 438/19	Keşāfāt -1- Ashab'ı Kehf'ten biri K. 442/1
Kāsım -1- Hz. Muhammed'in Hz. Hatice'den olan ve küçük yaşta ölen oğulları Ç. 471/14	Keşfütat -1- Ashab'ı Kehf'ten biri K. 441/21
Kāsım -1- Göğün ikinci katındaki bir melek Ç. 471/14; 486/11	Kevşer -4- Cennet'te bir havuzun adı k. 457/21; 475/20; 525/7 k.+ din 450/9
Qaşem ibni 'Abbās -2- [ö.i.]? Ç. 520/1 Ç.+ ni (Qaşem) 520/7	Kinet -1- Kinet Höyük, İskenderun'un 30 km. kuzeyinde yer alan antik liman kenti. K.+ de 408/8
Qattām -2- İbn Mülcem'le birlikte Hz. Ali'yi öldürmek isteyen kadın	Kûfe -10- Kûfe K.+ de 522/16; 523/3 K.+ ni 522/18 K.+ ni(ilgi) 517/14; 522/21 K.+ ğa 517/8; 522/13; 522/14; 522/19; 526/1

K.+ ge 522/15	Lokmān -31- [ö.i] Hz. Lokman
K.+ lıglar 522/11	L. (L. Heķīm) 406/1; 403/16; 403/21;
Ḳuhāfe -7- Kuhafe peygamber	407/1; (Ḥazret-i L.) 403/13;
Ḳ. 426/9; 427/4; 427/8; (Ḳ.	403/17; 403/21; 404/02;
‘aleyhüme’s-selām) 424/18;	404/03; 404/05; 404/11;
(Ḳ. Peyğamber) 426/11	404/17; 404/19; 406/12;
Ḳ.+ ğa 426/14; (Ḥazret-i Ḳ.)	406/20; 407/13; 407/16;
426/16	407/17; (Ḥazret-i L. ‘aleyhi’s-
Ḳureyş -8- Kureyş	selām+) 403/19; 404/16;
Ḳ. 452/20; 457/9; 469/5;	405/18; 406/19
496/18; 497/5; 499/21;	L.+ nı (ilgi) (Ḥazret-i L.)
(sanādīd-i Ḳ.) 465/1	404/01; 406/9; 407/8
Ḳ.+ ler 478/18	L.+ nıñg (Ḥazret-i L.) 403/13
Ḳureyşī -3- Kureyş’e mensup, Kureyş	L.+ nı (Ḥazret-i L.) 403/20;
ehli	404/07; 407/21
Ḳ. 479/7	L.+ ge (Ḥazret-i L.) 404/13
Ḳ.+ ler 496/10; 497/8	L.+ dın 404/14
Ḳurret ibni Ğaffār -1- Kerbela	Lūd ibni ‘Abdu’llāh -1- Hz.
şehitlerindendir	Muhammed zamanının
Ḳ. 524/6	öndegelen kâfirlerinden
Lemiha -1- Hz. Osman döneminde	L. 478/8
yaşamış Mısırlı bir kimse	Melekü’l-mevt -5- ölüm meleği, Azrail
L. 515/11	aleyhisselam
Lezā -1- cehennem yedi katından biri	M. 414/14; 414/15; 414/16;
L. 488/7	511/6

M. tur- 510/17	M.+ ge 432/9; 498/8; 503/7
Maḥmūd -1- Hz. Muhammed'in ahiretteki adı	M.+ de 427/19; 503/2 M.+ din 500/10; 504/6
M. (maḳām-ı M.) 458/1	Medīneliĝ -1- Medineli
Māriye -1- Mısır hükümdarının Hz. Muhammed'e hediye ettiği, daha sonra Peygamber'in nikahladığı kadın	M. müselmānda 427/19
M. 508/13	Mekke -57- Mekke
Maṭlūş -3- Cühudların Hz. İsa sanıp yaktıkları kâfir	M. 419/12; 435/7; 444/20; 445/1; 445/7; 446/17; 466/8; 477/7; 494/16; 498/10; 503/12; 504/12; 505/19; 505/6; 506/1; (ehl-i M.) 454/15; 455/14; (M.-i mu'azzama+) 449/21; 506/1; (M.-i mükerre+) 471/10
M. 419/8	M.+ ni (ilgi) 439/5
M. ir-419/5	M.+ ni 444/14; 444/17; 444/18; 444/19; 505/19
M.+ nı 419/9	M.+ ğa 427/16; 432/10; 460/6; 461/15; 462/8; 466/6; 478/14; 479/4; 480/7; 498/11; 503/18; 505/2; 521/19; 522/8
Medīne -33- Medine	M.+ ge 456/13; 499/13; 505/21; 521/20
M. 427/16; 427/17; 478/13; 503/16; 503/18; 505/19; 507/12; 518/18; (M.-i Münevvereĝa) 471/11	M.+ de 503/17; 522/11
M.+ ni 503/8	M.+ deki 467/19
M.+ ğa 419/12; 419/13; 427/15; 427/17; 427/20; 428/17; 428/19; 428/20; 439/3; 466/10; 500/10; 503/16; 503/2; 505/19; 505/21	M.+ din 428/20; 444/6; 458/17;

466/10; 479/7; 498/8; 522/21; 523/3	M.+ nı 516/2; 516/5
Mekkelîg (/ -ig) -4- Mekkeli	Meryem -13- Hz. İsa'nın annesi Hz. Meryem
M. 500/20	M. 410/17; 410/19; 412/20;
M.+ din 458/15	412/21; 413/15; 413/17; 413/3;
M.+ ler 504/20	414/3; 415/2; (Hâzret-i M.)
M.+ larını 444/10	411/2
Mekreb -1- [ö.i] Asıl adı Es'ad olan ve Yemen'den tâbileri çok olduğu için 'Tübba' adının verildiği padişahın babası.	M.+ ni (ilgi) 418/21
M. ir- 427/14	M.+ ge 410/20; 411/3
Mekselînâ -1- Ashâb-ı Kehf'in yedi kişisinden biri	Mescid-i Akşâ -1- Kudüs'te Hz. Süleyman tarafından yaptırıldığı rivayet edilen mabet
M. 441/21	M.+ ğa 483/12
Merd-i Kelân -6- Hızır aleyhi's-selam	Mes'ûd -2- Hz. Muhammed'e inanan ve elçiliğini yapan muhacir
M. 404/21; 405/02; 405/04; 405/15; 405/16; 405/19	M. 504/17; 504/19
Mervân -6- Hz. Osman'ın halifeliği döneminde kâtipliğini yapmış ve sonra Cabiya ve Şam'da halife olmuştur.	Meşma' -1- Ye'cuc ve Mec'uc ile hareket eden kavimlerden biri
M. 516/2; 521/16; (M. hâkem) 521/13; (M.-ı hâram-zâde) 521/15	M. 438/19
	Mevlânâ Buḥârî -1- Metinde rivayeti aktarılan ünlü mütefessir
	M. 438/13
	Mevlî -1- Allah
	M. ta'âlâmı 480/8

Meysere -24-	Hz. Hatice'nin Hz. Muhammed'e hizmet eden cariyesi ve Hz. Muhammed'e ilk inanlardan	M.+ dın 515/11
	M. 453/20; 453/21; 455/14; 455/17; 456/1; 456/2; 457/1; 458/10; 458/6; 458/7; 459/12; 459/16; 460/6; 460/7; 461/20; 462/4; 462/5; 462/6; 464/8	Mıṣrî -1- Mısırlı M. 455/15
	M.+ ni (ilgi) 462/2	Mıṣrlig -1- Mısırlı, mısır halkından olan M.+ ler 515/12
	M.+ ğa 454/9; 455/16; 456/1; 462/6	Mikâ'il -4- Hz. Mikâil M. 492/3; 492/5; (Ḥazret-i M.) 499/14
Ye'cûc ve Me'cûc -6-	Kıyamet alametlerinden olup insanları kötü yola ileteceğine inanılan bir kavim	M. ir- (Ḥazret-i M.) 450/11
	Y.+ 437/12; 438/19; 439/4	Mi'râc -8- Hz. Muhammed'in göğe yükseliş hadisesi M. 493/6; 496/13; 497/7; (M. kiçesi) 466/11
	Y.+ nı (ilgi) 439/5; 496/3	M.+ nı 491/10
	Y+ nı 438/2	M.+ ğa 482/5
Mıṣr -10-	Mısır	M.+ da 475/14
	M. 508/2; 515/10; 5; (pādşâh-ı M.) 508/14	M.+ dın 496/12
	M.+ ğa 515/13; 515/15; 515/9	Mu'âviye -5- ilk Emevi halifesi M. 519/9; 521/2; 521/5; 52
	M.+ ge 515/15	M.+ ni (ilgi) 520/12
	M.+ da 517/7	Mû'azm ibni 'Ady -1- Hz. Muhammed'i öldürtmek isteyen kadının eşi M. 502/13
		Muḥammed -196- Hz. Muhammed

M. 412/20; 420/4; 435/8; 448/3; 450/12;
450/4; 450/5; 451/11; 454/20;
457/1; 459/1; 459/15; 459/20;
459/5; 459/6; 460/17; 461/21;
462/12; 462/16; 462/4; 462/8;
463/9; 464/13; 465/17; 466/12;
466/6; 466/9; 467/12; 467/17;
467/21 468/6; 468/8; 469/14;
469/20; 470/7; 474/6; 476/3;
477/12; 477/4; 477/7; 477/8;
478/18; 478/6; 479/1; 479/16;
479/21; 479/6; 481/20; 482/14;
484/11; 486/16; 487/10;
487/21; 487/6; 488/18; 488/2;
488/6; 489/14; 489/16; 491/11;
491/4; 492/14; 492/19; 493/13;
493/19; 493/4; 493/8; 494/1;
494/16; 494/3; 494/7; 495/14;
495/7; 496/10; 496/16; 496/17;
496/18; 496/7; 497/2; 497/6;
499/16; 499/8; 501/10; 501/18;
502/7; 503/2; 504/17; 504/21;
505/15; 505/2; 505/6; 508/5;
512/18; (âl-i M. 499/16) (M.
‘aleyhi’s-selâm+); 427/21;

428/17; 428/20; 428/3; 428/7;
452/18; 470/9; 476/4; 513/6;
(Hâzret-i M. ‘aleyhi’s-selâm+)
419/20; 420/3; 428/3; 428/14;
455/20; 458/5 498/5; (Hâzret-i
M. ‘aleyhi’s-selâm ve ezvâcehû
ve eşyâ’ehû aḥfâduhû
rızvânu’llâhi ta‘âlâ ‘aleyhim
ecma‘în) 472/1; (Hâzret-i M.
Muştafâ) 445/18; (Hâzret-i M.
Muştafâ şalla’llâhu ‘aleyhi ve
sellem+) 456/15; 474/16;
481/7; 484/1; 486/1 (Hâzret-i
M. Muştafâ şalla’llâhu ‘aleyhi
ve sellem ve ‘alâ âlihi
ecma‘în+) 445/12; ; (M.
Emîn+) 450/19; 451/1; 451/3;
451/9; 452/6; 453/19; 453/21;
454/12; 463/12; 463/19; 464/4;
476/19; (M. Muştafâ) 460/18;
(M. Muştafâ şalla’llâhu ‘aleyhi
ve sellem+) 448/10; 451/20;
470/15; 471/1; (M.
Peygamber.+) 428/7; (M.
şalla’llâhu ‘aleyhi ve sellem)

460/20; (şerī'at-i M. 'aleyhi's-selām+) 420/6
M.+ dūr 427/20
M. turur 507/4
M.+ ni (ilgi) 450/20; 456/1;
456/4; 463/19; 464/6; 470/13;
479/11; 479/14; 479/3; 480/19;
481/1; 481/2; 481/3; 481/5;
491/15; 493/6; 497/3; 499/12;
504/19; 512/6; (ümmet-i M.)
491/18
M.+ ni 457/3; 458/5; 462/7;
469/11; 469/19; 470/10; 470/8;
480/21; 481/4; 496/19; 497/17;
502/14; 505/1; (ezān-ı M.)
438/20
M.+ ğa 456/5; 464/4; 465/19;
479/12; 480/16; 480/18; 480/6
M.+ ge 455/16; 480/18; 493/4;
502/15; 505/2; (ümmet-i M.)
491/16; 491/17
M.+ de 464/2
M. 448/13
M.+ din 496/19
M.+ ā (nidâ) 491/1; 500/1

Muḥammed Emīn ibni Ebī Bekr -1-
Hz.Ebu Bekr'in oğlu
M.+ ni 515/12
Muḥammed ibni Ebī Bekr -2- Hz.
Ebu Bekr'in oğlu
M. 515/17
M.+ ni 515/17
Muḥammed ibni İshāk -1- Hz.
Muhammed'in hayatını ilk kez
yazan Arap müelliflerden
M. 466/11
Muḥammed Mesleme -1- Muhammed
bin Mesleme
M.+ ni 507/14
Mūsā -8- Hz. Musa
M. 512/20; (M. 'aleyhi's-selām+) 495/14; (Ḥazret-i M.)
495/16; (Ḥazret-i M. 'aleyhi's-selām+) 410/8; 486/6; 496/1;
(M. peygamber+) 494/14
M.+ nı (ilgi) 512/21
Mūsī -3- Hz. Musa
M. 439/6
Ḥazret-i M. 508/5
M. Peyğambeni 481/3

Muṣṭafā -2- Hz. Muhammed	yıldız
M. 523/20; (Ḥazret-i M. ‘aleyhi’s-selām+) 428/10	N. atlıg 446/6
Müselmānlik -1- Müslümanlık	N.+ nı (ilgi) 481/1; 494/12;
M. 430/5	495/2
Müslim -6- Müslim ibni Ukeyl	Nūḥ -5- Hz. Nuh
M.+ ge 523/2	N. 415/19; (N. Peyğambeni)
Müslim ibni ‘Uḳeyl 522/14; 522/15	480/20; 494/11
M.+ ni (ilgi) 523/4	N.+ nı (ilgi) 495/4; (Ḥazret-i
M.+ ni 523/1	N.) 520/15
M.+ din 522/19	Nūṣirevān - adaletiyle ünlü Sasani
Naḥm -1- Sebe kavmi kâfirlerinden	hükümdarı
N. 432/10	N.+ nı (ilgi) 448/6
Na‘im ibni Mes‘ūd -1- Ebu Seleme	‘Osmān -28- Hz. Osman, dört büyük
künyesiyle tanınmış sahabe	halifeden biri
N. 503/15	‘O. 475/6; (Ḥazret-i ‘O.+)
Nāmūsu’l-ekber -2- Hz. Cebrâil’in	471/16; 471/17; 473/4; 475/7;
İncil’deki adı	475/13; 475/15; 505/16;
N. 465/20	515/15; 515/20; 516/6; 516/13;
N.+ dür 465/20	516/14; 516/3; 516/6; 516/10;
Nār-ı Zūlmāt -1- Kâf dağında âb-ı hayat	(Ḥazret-i ‘O. ibni ‘Affān)
suyu olduğuna inanılan karanlık	473/3; 515/8; (Ḥazret-i ‘O. ibni
yer	‘Affān rażıya’llāhu ‘anhu+)
N. 439/9	475/2; (Ḥazret-i ‘O.
Nefir -1- otuz bin yılda bir çıkan	rażıya’llāhu ‘anhu+) 501/11;

- 515/7; 515/10; 516/12
- ‘Ömer -50- Hz. Ömer, dört büyük halifeden biri
- ‘Ö. 469/15, 469/20, 469/6, 469/7, 469/8, 470/10, 470/8, 471/1, 474/13, 474/17, 502/10, 502/8, 514/19, 514/21
- (Hâzret-i ‘Ö.) 469/3, 469/11, 469/13, 469/21, 470/11, 470/12, 470/4, 470/5, 470/9, 470/13, 474/14, 474/15, 477/3, 490/18, 500/3, 502/7, 502/8, 504/10, 505/15, 514/14, 514/15, 514/20, 515/8, 516/15
- ‘Ö.- sin 469/15
- ‘Ö.+ ni 474/19, 474/7, 474/9
- ‘Ö.+ ğa 469/2, (Hâzret-i ‘Ö.) 469/18, 474/13, 501/15
- ‘Ö.+ ge (Hâzret-i ‘Ö.) 505/14, 505/15, 513/17
- ‘Ömer ibni ‘Alī -1- Hz. Ali’nin oğullarından biri
- ‘Ö. 524/12
- ‘Ömer ibni ‘Āş -2- Kerbela zamanındaki Mısır valisi ve
- şehit edilmek istenilen üç kişiden biri
- ‘Ö. 517/6
- ‘Ömer ibni Celâdet -1- Kerbela olayından sonra kâfirlerle savaşanlardan biri
- ‘Ö. 524/7
- ‘Ömer ibni Hâlid -1- [ö.i] Kerbela olayından sonra kâfirlerle savaşıp şehid olan kimse
- ‘Ö. 524/5
- ‘Ömer ibni Hattâb -5- Hz. Ömer, dört büyük halifeden biri
- ‘Ö. (Hâzret-i ‘Ö. rażiya’llâhu ‘anhu) 430/16, (Hâzret-i ‘Ö. rażiya’llâhu ‘anhumâ+) 473/2, (‘Ö. rażiya’llâhu ‘anhu+) 470/2, (Hâzret-i ‘Ö. rażiya’llâhu ‘anhu+) 469/4, 474/11
- ‘Ö.+ nı (ilgi) 474/6
- ‘Ömer ibni Nekîr -1- Benî Murad kabilesine mensup olup Kerbela olayında Hz. Ali’yi şehit edenlerden

‘Ö. 517/5	Hz. Muhammed
‘Ömer ibnü’l-Ḥaṭṭāb -1- Hz. Ömer	Ḥazret-i R. 445/11
(Ḥazret-i ‘Ö. raḫıya’llāhu ‘anhu) 514/9, 514/10	Rıẓvān -4- Cennet’in kapısında bekleyen büyük melek
‘Ömer Sa‘d -2- Hz. Hüseyin’i öldürten kişi	R. 513/7; (mālik-i R.) 489/17; 490/2; 490/12
‘Ö. (‘Ö.-ı la‘ın) 525/16	Risālet-penāh -1- Hz. Muhammed
‘Ö.+ nı (ilgi) 523/11	R. (Ḥazret-i R. şalla’llāhu ‘aleyhi ve sellem+) 465/1
Raḫmeten li’l-‘ālemīn -1- Hz. Muhammed	Risyāl -2- Benî İsrail’de inançlı bir vezir
r. imes müdi 454/20	R. 424/19
Ramaẓān -1- üç ayların sonuncusu, oruç ayı	R.+ ni (ilgi) 425/13
R. 517/14	Rūḫa’llāh -1- Hz. İsa
Refikā -1- semanın katlarından biri olup yeşil zümrütle kaplıdır	R. 416/9
R. turur 484/3	Ruḫıyye -2- Hz. Muhammed’in Hz. Hatice’den olan kızları
Refref -4- Hz. Muhammed’i Miraç gecesi göğe yükselten, değerli taşlardan meydana gelmiş taht	R. 471/15
R. 492/20; 493/10; 493/9; 495/13	R.+ ni 473/4
Resūlü’s-Şaḫāleyn ve İmāmü’l-muttaḫīn ve Resūl-i Rabbü’l-‘ālemīn	Rūm -10- Anadolu
Mekki Medīni Kureyşī -1-	R. 441/7; 506/3; 507/21; 508/17; 508/21; 508/3; 508/9
	R.+ ge 420/14; (Ḳayşer-i R.) 508/2
	Rūm Cendel DumCendel

	R.+ ğa 441/3	ve devesi olan peygamber
Sa‘d	-2- sahabeden bir S. 449/4; 515/19 S.	Ş. 517/2; (Hâzret-i Ş.) 495/19
Sa‘d ibni Enşâr	-1- sahabelerden bir zât S.+ nı 504/10	Sâm -5- Hz. Nuh’un oğlu S. 415/21; 416/2; 416/4 S.+ nıġ 415/19
Sa‘d ibni Hânif	-1- Kerbela şehitlerinden bir sahabe S. 524/6	Sebkâ’îl -1- göğün altıncı katındaki ulu melek S. iken 489/7
Şafiye	-1- Hz. Muhammed’in eşlerinden biri Ş. ir- 507/3	Selmân-ı Fâris -7- Selman-ı Farsî S. 501/19; 509/11; 509/15; 509/9 S.+ ni 502/1; 509/7
Sa‘îd	-1- sahabelerden bir kimse S. 515/19	S.+ ke 509/10
Sa‘îr	-1- Cehennem’in yedi katından biri S. 488/8	Semak ibni Haraşe -1- Hz. Muhammed’i öldürmek isteyenleri öldüren sahabe S. 501/18
Sakar	-1- Cehennem’in yedi katından biri S. 488/8	Semûz -1- bir ağaç S. 504/7
Şalâdet ibni Hâriş	-1- Kerbela olayında imamzadelerin öcünü alanlardan biri Ş. 524/7	Serahsân -1- değerli mücevherlerle işlenmiş put S. 444/7
Şâlih	-2- Semud kavmine gönderilen	Sevde -1- Hz. Muhammed’in eşlerinden biri S. 471/13

Seyyid -4- Hz. Muhammed'in nesebinin dayandığı kabile	Ş. vilâyetide 516/9
S. 453/21; 474/16; (S.-i 'Arab-min) 449/13	Ş. pādşāsını 446/13
S.+ i turur-miz 452/11	Ş. 398/12; 399/12; 400/6; 432/1; 447/2; 456/12; 458/15; 459/12; 459/7; 461/18; 507/19
Seyyide -1- Seyid kabilesinden olan kadın	Ş.+ ğa 444/7; 452/9; 453/6; 456/13; 458/7; 459/3; 459/5
S. 453/3	Ş.+ ge 398/14; 432/10
Şiddîk-ı Ekber -1- Hz. Ebu Bekir	Ş.+ da 460/9
Ş. 507/12	Ş.+ daki 459/5
Sidretü'l-müntehâ -1- arşın sağ yanında, insan soyluların geçemeyeceği bir ağaç	Ş.+ dın 446/17; 454/12; 498/11; 500/8
S.+ dın 467/13	Şamlığ -1- Şam vilayetinden olan, Şamlı
Süheyl -2- oğlu müslüman olan kâfir bir baba	Ş. 459/19
S. 505/10; 505/12	Şeddâd -1- Hud aleyhi's-selam zamanındaki padişah
Süleymân -3- Hz. Süleyman	Ş. 461/7
S. 481/1; 494/13; (Hâzret-i S. 'aleyhi's-selâm) 520/17	Şem'ün -20- Hz. İsa'ya iman etmiş olup Hz. Meryem'in yeğeni
Şâh-ı Merdân -1- Hz. Ali	Ş. 420/14; 420/15; 420/20; 420/21; 420/8; 421/19; 421/2; 422/5; 422/6; 423/13; 423/7; 424/5; (Hâzret-i Ş.) 421/10; 421/20; 421/21; 422/2
ş.+ ğa (Hâzret-i 'Alî ş.) 471/15	
Şîr-i Hudâ -1- Hz. Ali	
Ş. 451/17	
Şâm . -28- Şam	

Ş.+ nı (ilgi) (Hâzret-i Ş.) 421/8	T.+ nîzını (ilgi) 423/2
Ş.+ nı 423/2	T. imes 421/15; 434/15
Ş.+ ğa 420/14; 422/11	T.+ sız 417/9
Şeybe -5- Ebu Cehl'le birlikte anılan, kâfirlerin önde gelenlerinden	Tevrât -6- Tevrat, Hz. Musa'ya gönderilmiş kutsal kitap krş.
Ş. 455/16; 460/7; 477/6; 499/9;	Tevrît
(Ş. lâ'în) 459/8	T. 409/2
Şeyh-i Vakûr -1- Hz. Ebu Bekir	T.+ nı 409/6
Ş. 473/13	T.+ ğa 459/14
Şimr -1- Hz. Hüseyin'i öldüren kâfir	T.+ da 428/3; 508/4
Ş. (Ş.-i la'în) 525/17	T.+ daki 453/13
Şerhiyâ -1-	Tevrît -19- Tevrat krş. Tevrât
Ş. 408/2	T. 409/3; 432/12; 447/3;
Ṭâhir -1- Hz. Muhammed'in Hz. Haticeden olan ve küçük yaşta vefat eden oğlu	447/19; 514/21
Ṭ. 471/14	T.+ ni (ilgi) 439/6
Taŋrı -17- Allah	T.+ ni 408/4; 409/17; 409/4;
T. 434/09; 434/10; 434/15;	409/6; 428/13; 435/9
464/17; 464/18; 464/20; (T. ta'âlâ)	T.+ de 435/12; 452/20; 456/8;
502/16; (T. ta'âlâ+)	457/13; 457/6; 463/15
466/7; 514/11	T.+ deki 432/13
T.+ nı (ilgi) 434/16	Tölis -4- Benî İsrail kâfirlerinden
T.+ nı 434/14; 434/16	T. 434/17
T.+ nîg 401/09	T. ir- 433/21
	T.+ ğa 434/02
	T.+ din 434/18

Tübbâ -19- asıl adı Esad olan hükümdar

T. 427/14; 427/18; 427/21;

428/10; 428/11; 428/12; 428/2;

428/4; 428/6; 428/7; 428/8;

428/9; (der-beyân-ı kavm-i T.)

427/12

T.+ nı (ilgi) 427/13; 428/13

T.+ ğa 429/3

T.+ ge 427/17; 428/5

Uḥud -8- Medine'nin bir mil kuzeyinde yer alan dağ

U. 498/8; 500/15; 500/7;

502/14; 502/18; 503/11; (U.

cengi) 502/17

U.+ da 502/18

Ukkāse -10- Hazret-i Ukkāse

U. 509/16; 509/20; 509/21;

509/5; (Hazret-i U.) 509/14

U.+ ni 509/14; 510/1; 510/5

U.+ ğa 509/16

U.+ ge 509/10

Ummān -1- Arap Yarımadasının güney-doğu köşesi olan kıta

u.+ ğa 432/9

Umretü'l-kaẓā -1- Hicret'ten yedi yıl sonra yapılan savaş

U. 498/9

Ümeyye -1- Muaviye ve Yezid'in soyca dayandığı kişi olup aynı

zamanda Hz. Ali ve

imamzadelerin soyunun

dayandığı Haşim'in ikizidir

Ü. 519/7

Ü.+ ni 519/9

Ümmehānī : 1 -2- Hz. Muhammed'in Miraç gecesinde evinde

uyuduğu sahabe

Ü. 496/10

Ü.+ ni 482/7; 496/9

Ümmü Ḥalife -1- Yemenlilerin Hz. Ebu Bekir'e atadıkları sıfat

Ü. 473/14

Ümmü Gülşüm -3- Hz. muhammed'in Hz. Hatice'den olan kızları

Ü. 471/15

Ü.+ ni 471/16; 473/4

Ümmü's-seleme -1- Hz. Muhammed'in eşlerinden biri

Ü. 471/13

Üveys -2- Medine ehlerinden olup Mekke'ye hac için gelen, Hz. Muhammed'e itaat eden kişi Ü. 478/13; (Ü.-i Hızrec) 432/9	olanların Hz. Ebu Bekire atadıkları sıfat Ş. 473/13
Harzah -1- Medine ehlerinden olup Mekke'ye hac için gelen, Hz. Muhammed'e itaat eden kişi Ü. 478/17	Varağa ibnü Nevfel -4- Hz. Hatice'nin amcasının oğlu V. 464/21 V.+ ni 465/18 Varağa 465/18; 465/19
Üzeyr -27- Hz. Üzeyr ‘Ü. 408/4; 408/10; 408/14; 408/15; 408/2; 409/10; 409/11; 409/4; 409/8; 409/9; (‘Ü. ‘aleyhi’s-selâm) 408/14; 408/19; 408/20; 408/7; 409/12; 409/2; (‘Ü. ‘aleyhi’s-selâm+) 408/1; 408/12 (‘Ü. +ü’bnü’llâhi) 409/8; (beyân-ı kışsa-i Hızret-i ‘Ü.+ ‘aleyhi’s- selâm+) (Hızret-i ‘Ü. ‘aleyhi’s- selâm) 408/17; 408/21; 407/21 ‘Ü.+ dür-min 409/1 ‘Ü. turur 409/5 ‘Ü.+ ni (ilgi) 409/7 ‘Ü.+ ni 409/7	Vehb bin Münebbih -1- Güney Arabistanlı bir hikayeci zahid V.+ ni (ilgi) 477/20 Velid -9- Hz. Muhammed dönemi kâfirlerinden biri V. 499/9; 521/11; 521/18; 521/19 V.+ ni (ilgi) 521/13; 521/18 V.+ ni 521/17 V.+ ga 521/17 V.+ ge 521/20 Velid ibni Muğire -1- Hz. Muhammed dönemi baş kâfirlerinden V. 478/8 Yağves ibni Ebū Ram’a -1- Hz. Muhammed döneminin önde
Şeyh-i Vakūr -1- Cennet ehlerinden	

	gelen kâfirlerinden	442/18; 443/3
	Y. 478/8	Y.+ nı 442/15
Yahyâ	-23- Hz. Yahya	Yevânis -1- Ashâb-ı Kehf'ten biridir
	Y. 411/10; 411/8; 411/9;	Y. 441/21
	420/21; 421/2; 421/3; 421/6;	Yezîd -38- Muaviye'nin oğludur
	421/7; 422/10; 423/1; 423/7;	Y. 468/12; 468/20; 518/20;
	(Y. 'aleyhi's-selâm) 411/10;	519/12; 520/11; 521/17; 521/2;
	(Y. 'aleyhi's-selâm+) 410/5;	521/4; 521/5; 521/7; 522/17;
	(Hâzret-i Y.) 411/11; (kışsa-i	523/7; 526/10; 526/9; 527/4;
	Hâzret-i Y.) 420/8	(Y. 'aleyhi'l-la'ne) 520/18;
	Y.+ nı 411/15; 411/17; 411/18;	(Y.- i pelîd) 521/6; 521/8;
	420/17; 420/21; 421/3; 422/6;	523/11
	422/7; (Hâzret-i Y.) 411/15;	Y. ir- 519/9
	411/19; 411/20	Y.+ ni (ilgi) 519/5; 521/12;
Yahyâ ibni Müslim	-1- Kerbela	521/14; 522/16; 522/18;
	şehitlerindedir	526/19; 526/21
	Y. 524/6	Y.+ ni 468/20; 518/6; 519/11;
Yemen	-5- Yemen	520/7; 527/18
	Y. 427/14; 428/11; 428/12;	Y.+ ğa 518/20; 526/9
	428/14	Y.+ ge 520/20; 522/17; 523/19;
	Y.+ ğa 428/11	525/17
Yemenlîğ	-1- Yemen ehli, Yemenli	Ye'cûc Me'cûc -6- Kıyamet alameti
	Y.+ lar 473/13	olarak insanlîğ yoldan
Yemlîhâ	-6- Ashâb-ı Kehf'ten biridir	çıkacak iki kavim
	Y. 441/21; 442/14; 442/16;	Y. 437/12; 438/2; 439/4; 439/5;

496/3; (Y. ve biri Me'cûc)	Z. 'aleyhi's-selâm+)411/9
438/19	Zeyd -1- Hz. Yahya'nın babaları
Yûnes -3- Ashâb-ı Kehf'ten biridir	Z.+ ni (ilgi) 420/17
Y. 441/21; 442/1	Zeyneb -2- Hz. Muhammed'in
Yûsuf -8- Hz. Yûsuf	eşlerinden biri
Y. 481/15	Z. 471/13; 471/15
(Hâzret-i Y.) 455/8; 481/14;	Zî'n-nûreyn -3- Hz. Osman
486/17; 520/16; (Hâzret-i Y.	z. 471/17; 473/5; 475/3
'aleyhi's-selâm+) 473/17	Zü'l-karneyn -2- Hz. Zü'l-karneyn
Y.+ nı 481/15; (Hâzret-i Y.)	Z. (Hâzret-i Z.) 408/1
454/3	Z.+ ni 435/1
Yuþme -1- Hz. Muhammed'in ticaret	Zü'l-kifl -1- Hz. Zü'l-kifl
için gittiği yer	Z. 408/2
Y. 504/2	Zübeyr -1- sahabelerden bir zât
Zebûr -2- Hz. Davud'a gönderilen	Z. 515/19
kutsal kitap	Zübeyr ibni Ğanî -1- Kerbela
Z. 447/19	şehitlerindedir
Z.+ da 456/8	Z. 524/6
Zekeriyâ -12- Hz. Zekiriya	Zübeyrû'l-'arş -1- Kerbela
Z. 411/17; 411/7; 412/7; (Z.	şehitlerindedir
'aleyhi's-selâm) 410/18; 411/1;	Z. 523/21
411/2; 412/15; (Z. 'aleyhi's-	Zühre -1- Çobanyıldızı
selâm+) 410/7; (Hâzret-i Z.)	z.+ miz 448/10
410/5; (Hâzret-i Z. 'aleyhi's-	Züleyhâ -2- Mısır azizinin eşi ve Hz.
selâm) 412/2; 412/10; (Hâzret-i	Yûsuf'a âşık olan kadın

Z. 454/3

Z.+ ni (ilgi) 520/16

SONUÇ

Bu çalışmada, Rabgûzî'nin *Kısasü'l-Enbiyâ* adlı eserinin Leningrad nüshasının 398-526 sayfalarının transkripsiyonlu metni ve dizini çalışılmıştır. Çalışmanın başında Rabgûzî'nin *Kısasü'l-Enbiyâ*'sının Leningrad nüshalardan biri olduğunu düşündük; ancak çalışmamızı tamamladığımızda elimizdeki nüshanın bilinen altı Leningrad nüshasından biri olmadığı sonucuna ulaştık. Elimizdeki nüshaya dair herhangi bir kütüphane ve kayıt numarası olmadığı için şimdilik yalnızca Leningrad nüshası olarak adlandırdık. Bu konuyla ilgili ayrıntılı bilgi giriş kısmında sunulmuştur.

Üzerinde çalıştığımız nüshanın 1900 tarihli olması bu nüshanın dilini Çağatay Türkçesinin son dönemi olarak nitelendirmemize neden olmuştur. Metnin dili de Çağatay Türkçesinin son dönemine ait dil özelliklerini yansıtmaktadır. Çağatay Türkçesi dair özelliklerin daha fazla ve baskın olmasıyla beraber Çağatay Türkçesinden sonra devam eden Yeni Uygur ve Özbek Türkçelerine ait birtakım özellikler de metinde mevcuttur.

Sonuç olarak bu çalışma ile Rabgûzî'nin *Kısasü'l-Enbiyâ* adlı eserine ait Leningrad nüshası ile ilgili hem metinsel hem de sözlüksel çalışmalarda bulunup nüshayı bir çok yönü ile incelemeye çalıştık.

KAYNAKLAR

Abuşka Lugatı veya Çağatay Sözlüğü (Haz. Besim Atalay), Ankara, Ayyıldız Matbaası a.ş., 1970.

ARGUNŞAH, Mustafa., *Çağatay Türkçesi*, 3. baskı, İstanbul, Kesit Yay., 2015.

ATA, Aysu., *Nāsırü'd-dīn bin Burhānū'd-dīn Rabgūzī Kısasü'l-Enbiyā I Giriş-Metin-Tıpkıbasım*, Ankara, TDK Yay., (baskıda).

....., *Nāsırü'd-dīn bin Burhānū'd-dīn Rabgūzī Kısasü'l-Enbiyā II Dizin*, Ankara, TDK Yay., (baskıda).

....., “Rabgūzī'nin Kısasü'l-Enbiyā'sında Nazmın Gücü”, *Modern Türklük Araştırmaları Dergisi*, 2008, C.5, S.2, s. 117-125.

....., *Karahanlı Türkçesinde İlk Kur'an Tercümesi (Rylands Nüshası, Giriş-Metin-Notlar-Dizin)*, 2. baskı, Ankara, TDK Yay., 2013.

....., *Çağatay Türkçesinin İlk Devresi Harezmi-Altın Ordu Türkçesi*, 2. baskı, Ankara, Ankara Üniversitesi Yay., 2016.

BOESCHOTEN, Hendrik E., “The Leningrad Manuscripts of Rabghuzi's Qısas”, *Türk Dili Araştırmaları*, 1991, s. 47-79.

CİN, Ali., “Rabguzi'nin Kısasü'l-Enbiyasının Tahran Nüshası”, *Turkish Studies*, 2010, S. 5/1 s. 237-245.

ÇANTAY, H. Basri., *Hasan Basri Çantay Meali*, www.kuranayetleri.net/hasan-basri-cantay-meali.

ÇOŞKUN, M. Volkan., *Özbek Türkçesi Grameri*, 3. baskı, Ankara, TDK Yay., 2017.

DEMİR, Şehmus., *Mitoloji Kur'an Kıssaları ve Tarihi Gerçeklik*, 2. baskı, İstanbul, Beyan Yay., 2015.

DEVELLİOĞLU, Ferit., *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat*, 29. baskı, Ankara, Aydın Kitabevi, 2012.

DİLÇİN, Cem., *Yeni Tarama Sözlüğü*, Ankara, TDK. Yay., 1983.

¹ Doğan GÜNAY, *Metin Bilgisi*, MULTILINGUAL Yay. İstanbul 2007.

ECKMANN, János., *Çağatayca El Kitabı*, (çev. Günay Karaağaç), 2. baskı, Ankara, Akçağ Yay., 2003.

....., “Çağatayca” *Tarihî Türk Şiveleri*, (çev. Mehmet Akalın), 3. baskı, Ankara, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yay., 1998.

....., “Küçük Çağatay Grameri”, *Harezm, Kıpçak ve Çağatay Türkçesi Üzerine Araştırmalar*, haz. Osman Fikri Sertkaya, Ankara, TDK Yay., 2011, s.109-132.

GABAİN, A. VON., *Eski Türkçenin Grameri*, (çev. Mehmet Akalın), 4. baskı, Ankara, TDK Yay., 2003.

GÖKSU, Erkan., *Ravzatu's-Safâ fi Sîreti'l-Enbiyâ ve'l-Mülûkve'l-Hulefâ (Tabaka-i Selçûkiyye) Tercüme ve Notlar*, Ankara, TTK Yay., 2015.

GÖZÜTOK, Avni., “Rabgûzî, Kısasu'l Enbiyâ: XIX. Yüzyıla Ait Bir Kazan Yazması”, *A.Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 2008, S. 37, s. 1-29.

KABADAYI, Osman., “Yetmiş Yıl Önce Yayımlanan ‘Rabgûzî Sentaksı’ Adlı Eser Üzerine Düşünceler ve El-Rabgûzî'nin Kısasu'l-Enbiyâsı Üzerine Bir Bibliyografya Denemesi”, *Journal of Old Turkic Studies*, 2017, S. 1/1, , s. 76-97.

KANAR, Mehmet., *Etimolojik Osmanlı Türkçesi Sözlüğü*, 2. baskı, İstanbul, Derin Yay., 2010.

-, Farsça- Türkçe Etimolojik Sözlük, İstanbul, Bayrak Yay., 2007.
- KARATAŞ, Ahmet., “Türk-İslam Kültür ve Edebiyatında Kısas-ı Enbiyâ Türü”, Diyanet İlmî Dergi, 2013, C. 49, S. 3, s. 113-126.
- KORKMAZ, Zeynep., “Türkçede Ek Yığılması Olaylarının Meydana Gelişi Üzerine”, TDAY-Belleten, 1960, s. 173-180.
- KORKMAZ, Zeynep., Türkçede Eklerin Kullanış Şekilleri ve Kalıplaşması Olayları, 5. baskı, Ankara, TDK Yay., 2011.
- NECİP, Emir Necipoviç., Yeni Uygur Türkçesi Sözlüğü, (çev. İklil Kurban), 3. baskı, Ankara, TDK Yay., 2013.
- SARI, Mevlüt., Arapça-Türkçe Lûgat, İstanbul, Bahar Yay.
- SCHWARD, Henry G., An Uyghur-English Dictionary, Washington, Western Washington, 1992.
- SHAW, Robert Barkley., Kâşgar ve Yarkend Ağzı Sözlüğü, (çev. Fikret Yıldırım), 1. baskı, Ankara, TDK. Yay., 2014.
- STAINGASS, F., A Comprehensive Persian-English Dictionary, Beirut, Librairei du Liban Publishhers, 1998.
- ŞEMSEDDİN SAMÎ., Kâmûs-ı Türkî, 4. baskı, İstanbul, Kapı Yay., 2009.
- ŞÜKÜN, Ziya., Farsça-Türkçe Lugat Gencinei Güftar Fehrengi Ziya I-II-III, İstanbul, MEB. Yay., 1984.
- ÖZTÜRK, Rıdvan., Yeni Uygur Türkçesi Grameri, 3. baskı, Ankara, TDK Yay., 2015.
- Tarama Sözlüğü, 4. baskı, Ankara, TDK Yay., 2009.
- ÜNLÜ, Suat., Çağatay Türkçesi Sözlüğü, Konya, Eğitim Kitabevi Yay., 2013.

ÖZET

Rabgûzî'nin kaleme almış olduğu *Kışaşü'l-Enbiyâ* adlı eser akıcı üslûbu ile kapsamlı bir şekilde peygamberler tarihini anlatmaktadır. Bu eserin çeşitli kütüphanelerde birçok nüshası mevcuttur. Bu tez, Rabgûzî'nin *Kışaşü'l-Enbiyâ'sının* Leningrad nüshasının 398-526. sayfalarının transkripsiyonlu metnini ve dizinini kapsamaktadır.

Anahtar kelimeler: Rabgûzî, Kışasü'l-Enbiyâ, Kışas-ı Rabgûzî, Leningrand Nüshası.

ABSTRACT

Ḳıṣaṣü'l-Enbiyâ , written by Rabgûzî, inclusively tells the history of prophets with its fluent language. There are many manuscripts of this book in various libraries. This study includes language analysis, transcription text, and index of the pages between 279 to 398 of the Leningrad copy of Rabgûzî's *Ḳıṣaṣü'l-Enbiyâ*.

Key Words: Rabgûzî, *Ḳıṣaṣü'l-Enbiyâ*, *Kısas-ı Rabgûzî*, Leningrad manuscript.